

Holy Bible

Aionian Edition®

Bùù Bible
Geji Bible

Holy Bible Aionian Edition ®

Bùù Bible

Geji Bible

Language: Geji

Nigeria (Bauchi)

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 9/10/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0

The Seed Company, 2023

Formatted by Speedata Publisher 5.3.10 (Pro) on 12/3/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously and <https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language

Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Volunteer help and comments are welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Bùù at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of *eternal punishment*. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Bùù at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoa Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 06/21/25 - 468 translations now available in 230 languages.
- 09/01/25 - 538 translations now available in 291 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matiyu	1
Lukka	30
Yohana	60
Palti wul	84
Roma	113
1 Mən Korinti	129
2 Mən Korinti	142
Mən Galatiya	151
Apisa	156
Yakubu	161
1 Yohana	165

APPENDIX

- Reader's Guide
- Glossary
- Maps
- Destiny
- Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

Yek Yesu wule, Yek sa huul lukal ga Yesu ka dlo gwasan ten botlti ga mlgwe a kan wu.

Luke 23:34

Matiyu

1 Gan kade takarda gwe nama mbokti ang ten mbalan jwe Yesu Almasihu yen ga Dauda, yen ga Ibarahim yil tet tumalsi wu. **2** Ibarahim kade aba ga Ishaku, Ishaku ka zi Yakubu, Yek Yakubu zi Yehuda suk yilkeni jwasi, **3** Yehuda kade aba ga Peres suk Zera, ana gwasan kade Tamar. Peres ka zi Hezaron, Yek Hezaron zi Aram, **4** Aram ka zi Aminadab, Aminadab ka zi Nashon, Yek Nashon zi Salmon, **5** Salmon ka zi Bo'az malgwe ana gwas kade Rahab wu. Bo'az ka zi Obida malgwe ana gwas kade Rut wu. Yek Obida zi Yese, **6** Yese ka zi Dauda guu, Dauda ka zi Sulemanu malgwe ana gwas wo, tek go kili ga Wuriya kade ti wu. **7** Yek Sulemanu guu zi Rehobowam. Yek Rehobowam zi Abija, Abija ka zi Asa, **8** Asa ka zi Yehoshapat. Yek Yehoshapat zi Joram, Joram ka zi Yuzyia. **9** Yek Yuzyia zi Jotam, Jotam ka zi Ahaz, Ahaz ka zi Hezekiya. **10** Yek Hezekiya zi Manasa, Manasa ka zi Amon, Amon ka zi Josiya. **11** Yek Josiya zi Yekoniya suk yilkeni jwasi ka sa'i gwe sa yem man Yehuda de zhel a Babila wu. **12** Kaal da damtı zhel gwasan a Babila, yek Yekoniya zi Shayeltiyel, Shayeltiyel ka zi Zerubabel. **13** Yek Zerubabel zi Abihud, Abihud ka zi Eliyakim, Eliyakim zi Azor. **14** Yek Azor zi Zadok, Zadok ka zi Akim. Akim zi Eliyud. **15** Yek Eliyud zi Eliyaza, Eliyaza ka zi Matan, Matan ka zi Yakubu. **16** Yek Yakubu zi Yusupu kos ga Maryam malgwe zi Yesu gwe asa mbet de Almasihu wu. **17** Tet ten Ibarahim hal yek la Dauda mbalan de kutl cet wupsi kan. A Tet ten Daude yek la damti zhel gwasan a Babila go mbalan de kutl cet wupsi ka pak. Tet ten damti zhel gwasan a Babila yek la Almasihu mago mbalan de kutl cet wupsi kan. **18** Kangwe zat ga Yesu Almasihu ni wu wuggu. A Yusupu yi de yen kos ga Maryam ana ga Yesu, tun basa bo pal hapti so yek ta mbi yen tuki tumal Shishi ga Nya a bat 60 yis maani so. **19** Ama naq de hwa mbalan kade Yusupu yen kos gwas wu, yek bat lami de tas lak Maryam ka nsha ka dlo mbalan so. Yek ta gwe tas zakti mukli. **20** Ama tun a ta yima daamti gwas ten palti nu, yek Yen shinti ga Nya tul mali kta tlunkati. Yek ta wulti de, Yusupu yen ga Dauda, kan Maryam de kili gwa, ba banti cik so, yen tuk gwe ta mbi go sut mal Shishi ga Nya kan. **21** Ta zi yen, aka zit shin de Yesu, naq de tik ka kis mbalan jwas

daka palti byas wul kawu. **22** Ili pi naq gwisi ta gaşa gwe Nya dlam tumal man dlamtı gaşa gwas wu njikan. **23** Gaşa gwe wule, "Yek ge yen kili gwe bo yis maani sowu a mbi yen tuki, ata zi yen maani, asa zit shin de Imanuwel." Gwe yek de, "Nya ni sukmi wu." **24** De Yusupu padal tet yembal wu, yek ta kop ilgue yen shinti ga Nyami hwit de tas pali wu, yek ta hap Maryam de kili gwasi. **25** Ama yek bat yisti so se naq ta zi yen cina gwasi, yek ta zit shin de Yesu.

2 Sa zi Yesu ka ban Baitalami ka atl ga Yehudiya, ka sa'i gwe Hiridus ni de bal guu wu, yek man yisti kyatlal jon tet gabas tul Wurshelima, Yek sa kum gazi de, **2** "Guu ga man Yehuda gwe sa ya zat wuk gwi? Ma yen kyatlal gwas a tu gabas, yek kan ma tul i tan ngusit atli." **3** Hiridus guu kumi nu wugo, yek ili hwotti suk mas man Wurshelima i'e. **4** Yek Hiridus guu mo mas kidi man Paris suk man yisti mbat gaşa ga Musa yek ta ngemsi de, "Bohwe a'ako kan man dlamtı gaşa Nya wule sa zi Almasihu ko?" **5** Yek sa ballit de, "Ka ban Baitalami ka atl ga Yehudiya," naq de man dlamtı gaşa ga Nya lishi de, **6** "Ki ban Baitalami ga atl ga Yehudiya, ko njaa, kik de nak'eni ka ban jwe ni ka atl ga Yehudiya wu so, ten de ka ki kan sa zi bal guu gon, malgwe a dam de bacina ga mbalan ji man Yisiraila atap i kyo gwasan wu." **7** Yek Hiridus guu mbe mbalami mukli, yek ta kum gaz ga sa'i gwe kyadlali yil wu. **8** Yek ta wulsi de, "Lak ngo yenni i'e, kume ka mbit wu, a kaa lak hwini nini ammagoo ba lak ngusit atl pak." **9** De sa kum gaşa ga guumi wu, yek sa zigaa. Yek kyatlal gwe sa yeni wu ngusi kopti na si yek lak dlal sut gaa ga lubii gwe yeni ni wu. **10** Sa yen kyadlali wugo yek sa pal hwol tuk i'e. **11** De sa te ka lubiimi wugo, yek sa yen yeni suk Maryam ana gwasi yek sa ngus a cina datka. Yek sa bul ngura jwasan yek sa balti zinariya, suk luban, suk mur. **12** Ama yek yen shinti ga Nya dalisi kang ka tlunkat de bas kozi tumal Hiridus so, yek sa pal gazan tu ten zobsi tantu. **13** Man yisti kyadlali zigaa wugo yek yen shinti ga Nya gaşa suk Yusupu ka tlunkati yek ta wulti de, "Tlinya tak kan yeni suk ana gwasi tak aban te Masar ka, tak daman teka se a hwikii ilgue kaa pal ka kaali wu ten de Hiridus a ngwe tas tlo yeni." **14** Yek Yusupu tlinya yek ta kan yeni suk ane ka gasi yek sa ap te Masar ka, **15** yek sa dan a Masar hal se sa'i gwe Hiridus guu mash

wu. Nak gwisi pi ta njikan gaba gwe Nya dlam Ibrahim kade aba gwakan so, Nya a mani palti tumal man dlamtii gaba gwas wu de, “Tet Masar mil Ibrahim na ye jin. **10** Nak ninge mago ndal kan a mbe yen gini.” **16** De Hiridus guu lak yisi ni ten zhila tlindi, mas tlindi gwe wut hwa mil de man yisti kyadlal pallat de kandlal wugo, sogo sa wotl ka asa lak ka wutu. **11** Ami wo na yek mbadl gwas lil i'e, yek ta laki tas tlo mas ze kan a nikii ma palti baptisma ta mbok ang de mil maani ji ban Baitalami suk jwe ni njaa kali kaa ci atl gaa mal Nya wi, ama kaal da ami wo wu ka. Yek sa tlo mas mil mani man gin de malgon a tuli malgwe nal manan wu, malgwe lop suk ji atl daasi ka ndakce na sa'i gwe man kaptalan gwas mago a mbuki ta tusit ka sowu. yisti kyadlal hwit wu. **17** Gwisi kade sa'i gwe Tik ka palikii baptisma na Shishi ga Nya suk sa njikan gaba gwe Irimiya man dlamtii gaba wutu. **12** Gal pelti wul gwas nit ang, ta taas lu ga Nya dlam wu de, **18** “Sa kum yal gon ka ban pelti wul gwas ka, ata pel kapti daka gwe wo ka, Rama, Yal kulu na du tuk i'e. Rahila ka nama ata wut gwesi ka nhu gwasi, apaa ta kwel kapti kulu ten bi mil jwasi ta nge sheltidli, nak de ka na wutu gwe ba a mbashdli sowu. **13** Ka sa'i sa tlwet mil kawu.” **19** Ama kaal da mashkan gwisi wo yek Yesu yil tet Galili yek ta li dlalka ga Hiridus guu, yek yen shinti ga Nya tul mal Yodan ta Yohana palit baptisma. **14** Ama yek Yusupu ka tlunkati a Masar. **20** Yek ta wulti de Yohana nda neti de ta palit baptisma so, yek ta “Tlinya tak kan yeni suk ana gwasi tak palan wul Yesu de, “Amil ka li malki tak pali baptisma tek a atl ga Yisiraila ka, nak de mbaalan jwe sa ama yek kik li tet da?” **15** Yek Yesu wulti de, nama lamti tlot ga yen go sa mash wu.” **21** Yek “Ningo zaki ta nak gwisi pi tan pal mas ilgwe ni Yusupu kan yeni suk ane yek sa pal tek a atl ga ndakce mal Nya wu.” Yek paa Yohana bal gaa Yisiraila ka. **22** Ama yek ta kumi de Alkilawus gwasi yek ta pali Yesu baptisma. **16** De sa pali ka dan de guu ka lal ga aba gwas Hiridus a tik baptisma Yesu wu, de ta yil tot daka ze ka wugo bal de guu ga atl Yehudiya wu, yek banti lat kali yek dlo nya buli, yek ta yen Shishi ga Nya nak citi. Ama de Nya dalit kang ka tlunkat de bas li kulu sut nya yek ta sak dlal tenti. **17** Yek yal kali tu kali sowu, yek ta li tu Galili. **23** Yek ta lak gaba gon sut nya wuli de, “Gan go yen gi kan a dan ka ban gwe asa mbe de Nazarat wu. Na nu lamti, a nama kumti tamti gwas i'e.” kan ilgwe man dlamtii gaba ji Nya dlam wu dan de gem, gwe wule, “Sa mbet de man Nazarat wu.”

3 Ka multi jwisi wo yek Yohana man baptisma yil debal yek ta ngusi lakti icin ka me ka atl ga Yehudiya, **2** yek ta wul mbaalan de, “Cin atl gaa nak de kanti ga Nya de guu ganan bal njaa wu.” **3** Malgan go tik de malgwe Ishaya man dlamtii gaba ga Nya gaba tenti wu, de ta wule, “Yal ga malgwe nama takti bi ka me wu, gwe nama wulti de, ‘Lakami Bagaa tantu gwe ta kobi wu, Lakamiti tantu tani de taki.’” **4** A Yohana atl jwe ni njaa mal dlalka Yodan wu ngusi lat mali. **6** Yek sa ngusi dlamtii byas wul jwasan at a nisi ma palti baptisma ka dlalka Yodan. **7** Yek Yohana yen man Paresi suk man Saduki wanti sa nama tulti mali tas palisi baptisma

4 Yek Shishi ga Nya tala Yesu ka me ta Shedan cingalti. **2** Ta pal kalkaze multi de kutl de wupsi na ka cin na ka gas wu, yek kuzan njel tlot gwasi i'e. **3** Yek Shedan man cingaltisi li tet mali yek ta wulti de, “Kume ki wo yen ga Nya kade ki wu, hwi ye jin de tas pal de ilga nguki.” **4** Yek Yesu wulti de, “Ni ga lishi ka gaba ga Nya de, ‘Ilga nguki tokte kade man ketalti ga mbaalan so, ama mas gaba gwe a yil sut mal Nya wu.’” **5** Yek Shedan talat Wurshelima ban gwe Nya botli wu, Yek ta tolto to ten gaa lubii ga Nya ka, **6** Yek ta wulti de, “Kume yen ga Nya kade ki lak lukal madlan rakumi at a hap dlo gwas na go dakci su ka, nak de ni ga lishi de, “Nya a kul, kabaa suk duu kade ilga nguki gwasi. **5** Yek hwi mil shinti jwas gaba tenki asa ngibki ka na mas man Wurshelima suk Yehudiya suk mas ang gwasan, kangwe ka bo asan ten ye sowu.” atl jwe ni njaa mal dlalka Yodan wu ngusi lat **7** Yek Yesu wulti de, “Ni ga lishi pak de, ‘Bak cingal Nya Bagaa gwa so.’” **8** Yek Shedan po talat ten tlal tlandal gon, yek ta mbokit ang Yek Yohana yen man Paresi suk man Saduki ten guu ji dii atl suk mbunti jwasan. **9** Yek ta wulti de, “Ba balki mas wul jimi, de kume ka wu, yek ta wulsi de. “mil wokanzi nakkii, wok ngus atli yek ka balan nalti wu.” **10** Yek Yesu dalikii kang de tak abi lilti mbadl ga Nya man wulti de, “Tli da malan ka Shedan, ni ga lishi tulti wu wo?” **8** Palan wul jwe a mbok ang ten ka gaba ga Nya de, ‘Ngusi atl Nya Bagaa gwa, cit atl gaa gwakan wu. **9** Bak bo neti de kii wo a ti na ngus kan ka kumit bi.” **11** Yek Shedan

zakti, yek mil Shinti ji Nya tuli yek sa ndallit wu, ten de sa wutisi bi tang ten mbadl wu. 5 gahwulan. 12 Yesu kumi de sa le Yohana kawu Man albarka kade majwe basa palli gaa gwasan yek ta zak luisi yek ta li ka kat atl ga Galili. 13 de ilgon sowu ten de sa mbi wul ji dii atli. 6 Yek ta zak Nazarat yek ta li Kaparnahum ban Man albarka kade majwe sa nama kuzan suk gwe ni njaa ten bi bal dlalka Galili ka kat atl kalkaze de tas pal ilgwe ni ndakce wu, ten de ga Zabalun suk Naptali wu. 14 Nak gwisi pi ten tuk gwasan a njikan. 7 Man albarka kade majwe de ta ilgwe Ishaya man dlamti gaba ga Nya asa yen gonti wu ten de si mago sa yen gonti dlam wu njikan gaba gwe wuli de, 15 “Kat atl gwasan wu. 8 Man albarka kade majwe mbadl ga Zabalun suk ga Naptali gwe ni ka Galili, Lu jwasan ni mbuni wu ten de sa yen Nya. 9 Man ga majwe ba man Yehuda ka sowu, lu gwe lak albarka kade majwe asa lakan dlo ga mbalan wu gaa tu bal ze hal yek dafci dlalka Yodan wu 16 ten de sa mbesi de mil ji Nya. 10 Man albarka Majwe sa nama damti ka damshal wu sa yen bal kade majwe sa nama tlat bomti ten palti wul cilti wi. Mbalan jwe sa nama damti ka dan-dan ndakce wu ten de boo ga Nya wo gwasan kan. mashkan go Cilti a yilisi tot wi.” 17 Ka sa'i gwisi 11 “Kii wo man albarka kan ka sa'i gwe mbalan kan Yesu nde dlamti gaba mbalan de, “Cin atl byalkii yek sa lakkii ka bomti yek sa shelikii laal gaa, nak de kanti Nya de guu ganan njaa wu.” gaa ga palti mas byas wul ten bi gi wu. 12 Ta 18 Ta nama lat ten bi bal dlalka Galili nu go, yek mbadl gwakan tamii akaa pal hwol tuki i'e nak ta yen Siman gwe asa mbet de Biturus wu suk de Nya a batlkii nal ka boo gwas wu, nu kan sa yilka gwasi Andarawus asa nama dipti ze na lak man dlamti gaba ga Nya jwe tulikii cina ju wul dopti kwes gwasan. 19 Yek Yesu wulsi de, ka bomti. 13 “Kii wo kik de kwi ga dii atli, kume “Kobanni nini ba pallaki de man ngot mbalan kwi po tam sogo, da nii kan sa palli tamti gwi? nak gwe aka dop kwes wu.” 20 Nige-nige yek Malgon a po pal ilgon na nali so, ama sa wut ka sa lak wul dopti kwes gwasan ka yek sa kohti. a mbalan li na asan a dani. 14 “Kik de cilti ga 21 Sa nama lat nugo yek Yesu yen Yakubu suk dii atli. Ai ban gwe ni ten zandal go sa manan Yohana yilka gwasi. Si wo mil ji Zabadi kan, hwundalii ka so. 15 Mbalan lakan wutu ka pitila Yesu mbisi asa nama lakanli wul dopti kwesi asa yitle ka na gal so, ama asa sa zi ten lu zati. suka aba gwasan ka jirgi ze. Yek ta mbesi, 22 yek Kangwe a cili, a mbalan yen lu ka lubiimi wu. 16 nige-nige yek sa zak jirgi suka aba gwasan yek sa Nak gwisi kan han ta cilti gwakan ngusi cilti, ta kohti. 23 Yek Yesu matl ka mas kat atl Galili ata mbalan yen hwa pat gwakan asa tas shin ga Aba nima mbokti ang mbalan ten gaba ga Nya ka lu gwakan gwe ta ni to nya kawu. 17 “Bak daman motgaa gwasan ata nisi ma dlamti gaba man gwa we a tuli, ta tlok Mbati Gaba ga Musa suk tamti ten bi kanti Nya de guu gwasan. Yek ta Lishti ji man Dlamti Gaba ga Nya ka so, a tul de pita ndokti mas cwo suk laishi kumti tamti ga ta tlok ka so a ma a tul de ta njikami ka. 18 Gem dli ji mbalan. 24 Yek bi gwas matl ka mas atl kan dlo nya suk dii atl a taas ka, ama ko ta ilgwe ga Siriya, yek man bami ngusi tullat ji mbalan ni de nak'en i ka Mbati Gaba ga Musa, mago a jwasan jwe dli tamisi bi sowu. Na majwe sa citi tlokldi ka so se njikan mas. 19 Ten nak gwisi ka na cwo wonti wu, suk majwe nama kumti dli kan mas malgwe nge kohti mbati gon a gibii, ko suk majwe yetal ni kasi ju, suk man maparpada ta mbati gwisi kani de gwe nda nak'en mani suk majwe dli jwasan tla kawu, yek ta ndoksi wu, yek ta mboki ang mbalan de tas pali nugo, mas jwasan. 25 Yek mbalan wonti, man Galili, sa mbet de malgwe ni nak'en ka guu ga Nya. A suk man Dikapolis, suk man Wurshelima, suk mas malgwe kop mbati gabe yek ta mboki ang man Yehudiya hal suk majwe ni tu ten kat gon mbalan dani go sa mbet de kakshe a guu ga ga dlalka Yodani wu kop kaal ga Yesu.

5 Yesu yeni de mbalan wonti mogaa wu, yek ta to ten tlandal ilgon gwasi. Ta dan na zhila wu, yek mil lishti jwas li tet maldi. 2 Yek ta njelisi mbokti ang ten wul de, 3 “Man albarka kade majwe yis laishi ndalii gwasan ten bi wul ji Nya wu, ten de guu ga Nya wo gwasan kan. 4 Man albarka kade majwe asa pal duu tuk

gwakan man ga man Paresi suk man mbokti ang mbalan ten Mbati Gaba ga Musa wu sowu, kaa te ka guu ga Nya so. 21 “Kaa kumi de tet go sa dlami mbalan jinan de ‘bak tlo mbalan so, majwe tlo mbalan go sa nolti.’ 22 Ama ami wo a nikii ma hwiti de mas malgwe mbadl lilit na yilka gwas go sa nolti. A malgwe hwi yilka de, ‘Ki wo mbalan ga koo lu,’ sa nolti, a malgwe

wul yilka gwas de, 'Ki wo kàdlàn kàde ki wu!' sukti dlentat ga mil de nàm wu, li sukti hal mil Mbun de tå lakti buu wutu. (Geenna g1067) 23 "Na de lop. 42 Mas mælgwe ngemik wul go patti dà nu kan kume kà ba bål wul kà lu takti wul, yek so, a mælgwe ngemik dul go bålti. 43 "Kaa kumi kà daami go malgon nama lilti mbadl na ki wu, tek go sa dlam de, 'Lam yilka gwa, aka nge man 24 lak lakan dlo gwa suk mali pa apaa kà nda nget gwa.' 44 Ama ami wo a nikii ma hwiti de takti wuli. 25 "Lakan dlo gwa suk mælgwe tålak tak lamän majwe ngekii wu, ngemi Nya majwe dlaboo wu båle-båle a kàyi ten tantu lat kà lu nikii ma cit dlelngapcan wu. 45 Kume kà pali kisti gäbe. Lakan dlo gwa sukti, kà pali nu sowu nàk gwisi go kaa dàm de mil ji Aba gwakan ta lakkì kà ang gä man kisti gäba, a man kisti gwe ni to nya kawu, ti de atå laki a cin yili hwa gäbe lakkì kà ang gä man hapti dlo asä lek ka kà mbalan suk byasi, atå laki a ze nde man palti lu gwe asä le man palti byas wullu. 26 A nikma wul ndakce suk man palti byasi. 46 Kume majwe hwiti de gem kaman yilti kà so, se kà batl mas sa lamkii wu kà akäa lamsi nà ngusän go, dani ilgwe man kisti gäba tlwek de tåk båtl wu. 27 kàn sa batlkii gwi? Ai ko tå man kanti wulpi boo "Kaa kume de tek go sa dlam de 'båk pan palañ mago nàk gwe akäa pali wu kàn asä pali. 47 A so.' 28 Ama ami wo a nikii ma hwiti de mas kume yilkeni jwakan kà akäa gäbesi nà ngusän go, nà yek kaa man naa mbalan ye? Ai mbalan jwe de man Yehuda kà sowu mago nu kàn asä pali. 48 Nuk go dàman ga njikmi nàk kangwe ga Aba gwakan gwe ni nya wu njikan wu."

6 "Pan dem-dem båk palañ hwa wul ten de tå mbalan yeni asä taskii so. Kume kaa pali nu go, kaa mbi bålti mal Aba gwakan gwe ni nya wu so. 2 "Kume kaa ba bål wul man lashi wul wu, båk panta gäba dani nàk gwe a man riya pali kà lu motgaa gwasan suk dàñ ten tantu kà ten de tå mbalan tåssi wu so. Gem, amik ka hwikii ge sa mbi bålti gwasan wi. 3 Ama kume kaa ba bål wul man lashi wul wu, båk zaki ni a ang yali gwakan yis ilgwe ang shinti nama palti wu so. 4 Kangwe bålti wul gwakan a ni gä hwundalí wu, a Aba gwakan de atå yen wul gwe a mbalan pali gä hwundalí wu båtlkii. 5 "Kume kaa ba ngem Nya go, båk pali nàk man palti riya so, nàk de si wo asä laam ngemti Nya a nya däñka lu motgaa gwasan ka suk dàñ ten tantu ka kangwe mbalan a yensi dani wu. Gem, amik ka hwikii ge sa mbi bålti gwasan. 6 Ama kume kaa ba ngem Nya go te punka, akäa le dlabii ka akäa ngem Aba gwakan gwe bå mbalan a yenti dani sowu. Ti de atå yen mas ilgwe ni gä hwundalí kawu ta båtlkii. 7 Kume kaa ba ngem Nya go, båk panta kapti gäba ten wul de nàm nàk majwe asä pal wul nàk wule si wo hwa mbalan kade si wu so. Sa dàman gwa we ten kapti gäba gwasan kàn ta katisi kàng. 8 Bak pali nàk gwasan wu so nàk de Aba gwakan yis ilgwe kaa lami tun a båkäa bo ngemti sowu. 9 "Nuk'wu, kume kaa ba ngem Nya go akäa wuli de, "Aba ganan gwe ni to nya kawu, han tå mbalan banti shin gwa 10 Han tå dàmti gwa de

guu tuli. Hən tə ilgwe kə lami wu pi ten dii atli hal Nya kin buzha kə me ka nə mbunti wu, si nək gwe a pi to nya kəwū. 11 Bəlni ilgwe ma guk de sə ni da ase, ama ayo asə kweli ka kə wutu ase wu. 12 Taasini mas byas wul jinan ka nək wugo, se kii kən bə Nya a pəlikii sa? Kii mbałan gwe amə taasi majwe asə palini byas wul wu. 13 jwe basa ngasti ten Nya sowu! 31 Nə nu kən bək Bək zakni tən nda so de kume sə ba cingalni wu. hwotən gaa gwakan akaa nama wulti de, ‘Yek Ama akaa te kə dlo gañan suk Mən Ngalcı wu.’ ma ngukən ye? Sogo ‘Yek ma tla ye?’ Sogo ‘Yek 14 Kume kəa taasi byas wul majwe pəlikii byas ma lakan ye?’ 32 Majwe sə yis Nya sogo sik de wul wu, Aba gwakan gwe ni to nya kəwū mago mən ngot wundal ji wul jimi, ama kii wo Aba ta taasikii gwakan ka. 15 Ama kume kəa taasi gwakan gwe ni to nya kəwū yisi de kəa lam wul byas wul majwe sə pəlikii byas wul wu kə sogo, jwisi mas. 33 Ama ngo guu ga Nya suk pəlti wul Aba gwakan mago ta taasikii gwakan wu kə so. ndakce gwasi, apaa tə mbałikii mas naa wul 16 “A kume kə ba pəl kəlkaze wu, bək docinən jwisi. 34 Ten nək gwisi kən, bək hwotən gaa cina gwel nək mən pəlti riya so, nək de si wo gwakan nə wul jwe a pi ayo wu so, ayo a tul nə asə docin cina gwel tə mbałan yeni asə yisi de wul jwasi. Hwotti ga ase kumkii wi.

sa nama kəlkaze wu. Gem, amik ka hwikii ge sə mbi bəatləti gwasan wi. 17 Ama kume kəa pəl kəlkaze go akə polən gwel gwakan ka akaa tuksi mili ten gaa, 18 bə mbałan yenki asə yisi de kəa nama pəlti kəlkaze so, ama Aba gwakan de atə yen mas ilgwe ni ga hwundalı kəwū a bətlkii. 19 “Bək mwe wul gaa gwakan ten dii atl so, lu gwe a dəkmbi lili kə, a kaci kə wu. 20 Mwe wul gwakan to nya kə, kə lu gwe dəkmbi a lili kə so, a bə a kaci kə so wu. Mukal mago sa man teti asə mukalı kə so. 21 Ten de kə lu gwe wul gwakan ni wu, kəli kən mbadl gwakan ni pak. 22 “Gwel kəde cilti ga dli. Kume gwel gwa ni hwañi wu, dli gwa a ni cili. 23 Ama de kume cilti ga dli gwa wo dəmshal kə go, gem dəmshal gwe kə ni giñi go bali kən. 24 “Mbałan a man dən de zhəl gə bagaa de lop kə sa'i de nəm so. Ngetli kən təs lam gon atə nge gon, sogo təs kumi bi gon atə nge kumti bi gon. Mbałan a man dəmət de zhəl gə bagaa de lop kə sa'i de nəm so. 25 “Ten nək gwisi kən, a nikii ma hwiti de bək hwotən gaa gwakan kə dəmət gwakan so, ten bi ilgwe kaa nguk wu, suk ilgwe kaa tla wu sogo lukal gwe kaa lak wu. Ase mbadl gə mbałan manən ilga nguki sa? Aba dli gə mbałan manən lukal gə laki sa? 26 Bo yenən yadl la, bəsa bək zhın so, basa wotl wul zhın so, a bəsa moo wul kə nhu so. Ama Aba gwe ni nya wu nama citi nə si. Kəa yisi de kəa nal man yadl mal Nya sa? 27 Wok ni kə kii gwe de wul hwotti wugo ta mani mbəlti gaa gwas ko tə sa'i de nəm dani wo? 28 “Yek laki yek lukal gwe kaa lak wu a hwotkii ye? Bo yenən buzha de asə kidi kə me wu la, kangwe basa pal ilgon so, a basa pi lukal so wu. 29 Mas nə nək gwisi, ko tə Sulemanu guu nə mas nəlti gwas mago, tə kin mbuni lukal yek tə kinti ka nək de nəm kə buzha jin so. 30 De

7 “Bək zi du gaa malgon so, kii mago malgon a zikii so. 2 Ten de nə wundal kisti gaba gwe kə pəli mbałan go, wundalisi kən sa pəlikii. Gal cingalti wul gwe kə cingali mbałan də go nə nali kən sa cingaliki. 3 “Yek laki de kə nama zət gwel ten nak'en ilgon de ni yilka gwa gwel wu, ama yek bə bali gwe ni kə gwa wu hwotki so ye? 4 Də nii kən ka wul yilka gwa de, ‘Hən ta yillik nak'en ilgən de nik kə gwel wu kə,’ Ama a ki wo bali kə ni kə gweli gwa wu gwi? 5 Ki man riya, yilli bal ilgwe nikka gwel wu kə, tək man yenti lu i'e da apaa kə man yillat nak'en ilgon gwe ni kə gwel ga yilka gwa wu kə. 6 “Bək bələn kədi wul gwe sə botli kəwū so. A bək bələn zok mbuni ye Alade so. Ten de sa li nə asan dani, asə pəlikii gaa asə kumkii cwo. 7 “Panta ngemti sa bəlkii, ngweni kaa mbi, kotlən bi dlabii sa bulikii. 8 Mas malgwe ngemti go sa bəlti, a malgwe ngwe go ta mbi. Malgwe ngusi kotli bi dlabii go sa buliti. 9 “Kə kii wo wok de gwe de yen gwas a ngemti bəredi atə bəlti ye wo? 10 Sogo təs ngemti kwesi atə bəlti wuci wo? 11 Kii de mən ngalcı wu mago yek kəa yis kangwe kaa bəl hwa wul mil jwakan wu, Aba gwakan gwe de tə ni to nya kəwū pa? Ai ta bələn hwa wul majwe sə ngemti wu. 12 Ilgwe kəa lami de tə mbałan pəlikii wu, kii mago palisi nu pak. Nu kən Mbət Gəbə ga Musa suk takarda ji man dəmət gəbə ga Nya mbok ang. 13 “Kobi tu kə ngabi tantu nək de tantu gwe a təla mbałan kə buu wutu go alti kən ni wu. Kopti tantu gwisi wo bom so, a majwe asə kobi go wonti kən sanı. 14 Tantu gwe a mbałan kobi asə mbi mbadl go ngaptlan kən ni, a kopti gwas bomi. Mbałan jwe asə kobi tu kali go sa wonti so. 15 “Pan dem-dem nə mən dəmət gəbə ga Nya ga ləli,

majwe asa tul malkii naq wule mbala kan ama i'e." 7 Yek Yesu wulti de, "Ba li a lak ndokti." 8 kadilap jwe kuzan nama tlot gwasan i'e kađe Yek malí wulti de, "Bagaa, a mbuki tak li tet si wu. 16 Tumal pat jwasan kan kaa yissi. Kaa da ka so, gađa kawei zhel gi a ndoki. 9 Naq de man kotlti yandi inabi ten tlindi zhina? Ko a ami mago a atl da malgon ka kan ani, a man man kotlti yandi tulan ten tlindi wubal la? 17 A hapti dlo jon ni atl da ka pak wu. A wul gon de, naq gwisi kan mas hwa tlindi wo at a wut hwa 'Li te du,' at a li. A po wul gon de, 'Li tedi,' at a yandi, a byasi wo at a wut byas yandi. 18 Hwa li te. A wul zhel gi de 'Pali naq gan,' at a pali tlindi wo ba a wut byas yandi so, a ba a byas nu wu." 10 Yesu kum gađa gami wugo, yek ta tlindi a wut hwa yandi so. 19 Kume nuk go, mas ngip bi ka ang yek ta wul majwe sa nama kopti tlindi gwe wut hwa yandi sogo asa wotl ka asa kaal gwas wu de, "Gem a mik kaa hwikii ge, wut ka wutu. 20 Ten naq gwisi kan kaa yis man ka man Yisiraila mago a bo yen malgwe ngasti dlamti ga ba ga Nya ji lali tu ten pat jwasan. 21 ten Nya gwas ndal naq ga malgan wu so." 11 "Mas majwe asa mbe de Bagaa wu kaa te ka guu A niki ma hwiti de majwe ba man Yehuda ka ga Nya so, ama se majwe asa pal ilgwe Aba gi sowu naq malgan wonti a yil tet tu gabas suk gwe ni wu nya lami wu. 22 Ten cin gwisi wo, tet tu yemma asa dam na zhila asa nguk wul mbalan wonti a wulan de, 'Bagaa, Bagaa! Ale suk Ibarahim suk Ishaku suk Yakubu ka guu ga ma laki mbalan icin ten gađa ga Nya na shin Nya. 12 Ama majwe mbun de ta sik ni de mil gwa na? Ale ma yillan mazhe daka mbalan ka guumi go sa laksi to debal ka qduu damshal, a na shin gwa na? A ma pal wul cit banti wonti na duk kan sa kuli asa as ang bi. 13 Yek Yesu wul shin gwa." 23 Apaa a wulsi de, 'A yiskii so, tli da man hapti dlomi de, "Zigaa, a piki naq kangwe malan ka, kii man palti byas wull!' 24 "Ten naq ka ngaski ten Nya de ta pik wu." Yek zhel ga gwisi kan, mas malgwe kum gađa gini yek ta man hapti dlomi ndoki kali-kali. 14 De Yesu kobi go, ta dam naq man botlkay yisti wul gwe te lubii da Biturus ka wu, yek ta mbi nkwe ga kin lubii ten pa wu. 25 De ze nda wi de dlalka Biturus ten zazzabi. 15 Yek Yesu tan ang gwasi, njikan wu, yek yetal tli todii yek bo lubiimi, ama yek zazzabi zakti, yek ta tlinya yek ta palit wul. yek ba nda so naq de ten pa kan ta lak zhila 16 De sukti pi wugo, yek sa tullit mbalan jwe lubii wu. 26 Ama mas malgwe kum gađa gi gan mazhe ni kasi ju wonti. Yek ta yilli mazhesi ka yek ta nge kopti go, ta dam naq kaudan gwe kin na gađa ga bi gwasi, yek ta ndok mas majwe dli lubii ten yelsi wu. 27 De ze nda wi de dlalka tamii bi sowu. 17 Naq gwisi pi ten de ta ilgwe njikan, yek yetal tak bo lubiimi wu, yek lubiimi Ishaya man dlamti gađa ga Nya dlam wu njikan. nda ka, byas ndati." 28 Yesu pak wul jwisi wu, Gađa gwe wule, "Ta yem cwo jinan ka yek ta yek banti ci mbalan ten kangwe ta hwisi gađe hwlanni na lashi kumti tamti ga dli jinan." wu, 29 naq de ta hwisi gađa nak man iko gon, 18 Yesu yeni wi de mbalan wonti gandalti wu, yek ta laki de tas däkci bal dlalka tas pal tu ten kati gwe ni tu te duk wu. 19 Yek man yisti Mbät Gađa ga Musa paļi wu so.

8 Yesu yil sut daka tländali kawu, yek mbalan wonti kopti. 2 Yek man gita gon li tet maldi, yek ta ngusit atli yek ta balti nalti. Yek ta wulti de, "Bagaa, kume tamik da go ka pallan de man lashi daskan." 3 Yek Yesu tak ang yek ta tanti, yek ta wuli de, "Ta tamii da, dam de man lashi daskan." Yek malí ndoki kali-kali. 4 Yek Yesu wulti de, "Bak hwi malgon ilgan so, ama li ta man Paris bo yenki aka bal wul sadaka naq gwe Mbät Gađa ga Musa dlam wu. Paļi naq gwisi ta mbalan yisti de ka ndoki wi." 5 Yesu te ka ban Kaparnahum wu, yek bali ga man hapti dlo ga Roma gon li tet maldi yek ta ngemti de tas zit ang ne. 6 Yek ta wulti de, "Bagaa, zhel gi ni lubii a atli zatak dli tlet ka, ta nama tlat bomti

da ka so, gađa kawei zhel gi a ndoki. 9 Naq de man kotlti yandi inabi ten tlindi zhina? Ko a ami mago a atl da malgon ka kan ani, a man man kotlti yandi tulan ten tlindi wubal la? 17 A hapti dlo jon ni atl da ka pak wu. A wul gon de, naq gwisi kan mas hwa tlindi wo at a wut hwa 'Li te du,' at a li. A po wul gon de, 'Li tedi,' at a yandi, a byasi wo at a wut byas yandi. 18 Hwa li te. A wul zhel gi de 'Pali naq gan,' at a pali tlindi wo ba a wut byas yandi so, a ba a byas nu wu." 10 Yesu kum gađa gami wugo, yek ta tlindi a wut hwa yandi so. 19 Kume nuk go, mas ngip bi ka ang yek ta wul majwe sa nama kopti tlindi gwe wut hwa yandi sogo asa wotl ka asa kaal gwas wu de, "Gem a mik kaa hwikii ge, wut ka wutu. 20 Ten naq gwisi kan kaa yis man ka man Yisiraila mago a bo yen malgwe ngasti dlamti ga ba ga Nya ji lali tu ten pat jwasan. 21 ten Nya gwas ndal naq ga malgan wu so." 11 "Mas majwe asa mbe de Bagaa wu kaa te ka guu A niki ma hwiti de majwe ba man Yehuda ka ga Nya so, ama se majwe asa pal ilgwe Aba gi sowu naq malgan wonti a yil tet tu gabas suk gwe ni wu nya lami wu. 22 Ten cin gwisi wo, tet tu yemma asa dam na zhila asa nguk wul mbalan wonti a wulan de, 'Bagaa, Bagaa! Ale suk Ibarahim suk Ishaku suk Yakubu ka guu ga ma laki mbalan icin ten gađa ga Nya na shin Nya. 12 Ama majwe mbun de ta sik ni de mil gwa na? Ale ma yillan mazhe daka mbalan ka guumi go sa laksi to debal ka qduu damshal, a na shin gwa na? A ma pal wul cit banti wonti na duk kan sa kuli asa as ang bi. 13 Yek Yesu wul shin gwa." 23 Apaa a wulsi de, 'A yiskii so, tli da man hapti dlomi de, "Zigaa, a piki naq kangwe malan ka, kii man palti byas wull!' 24 "Ten naq ka ngaski ten Nya de ta pik wu." Yek zhel ga gwisi kan, mas malgwe kum gađa gini yek ta man hapti dlomi ndoki kali-kali. 14 De Yesu kobi go, ta dam naq man botlkay yisti wul gwe te lubii da Biturus ka wu, yek ta mbi nkwe ga kin lubii ten pa wu. 25 De ze nda wi de dlalka Biturus ten zazzabi. 15 Yek Yesu tan ang gwasi, njikan wu, yek yetal tli todii yek bo lubiimi, ama yek zazzabi zakti, yek ta tlinya yek ta palit wul. yek ba nda so naq de ten pa kan ta lak zhila 16 De sukti pi wugo, yek sa tullit mbalan jwe lubii wu. 26 Ama mas malgwe kum gađa gi gan mazhe ni kasi ju wonti. Yek ta yilli mazhesi ka yek ta nge kopti go, ta dam naq kaudan gwe kin na gađa ga bi gwasi, yek ta ndok mas majwe dli lubii ten yelsi wu. 27 De ze nda wi de dlalka tamii bi sowu. 17 Naq gwisi pi ten de ta ilgwe njikan, yek yetal tak bo lubiimi wu, yek lubiimi Ishaya man dlamti gađa ga Nya dlam wu njikan. nda ka, byas ndati." 28 Yesu pak wul jwisi wu, Gađa gwe wule, "Ta yem cwo jinan ka yek ta yek banti ci mbalan ten kangwe ta hwisi gađe hwlanni na lashi kumti tamti ga dli jinan." wu, 29 naq de ta hwisi gađa nak man iko gon, 18 Yesu yeni wi de mbalan wonti gandalti wu, yek ta laki de tas däkci bal dlalka tas pal tu ten kati gwe ni tu te duk wu. 19 Yek man yisti Mbät Gađa ga Musa gon li tet maldi, yek ta wulti de, "Man lishti, ba kopki mas lu gwe ka li wu." 20 Yek Yesu wulti de, "Gwen-gwen wo shu nisi da, a yall mago bii nisi da, ama ami yen ga mbalan wo lu multi ni da so." 21 Yek de nam ka mil lishti ji Yesu wulti de, "Bagaa, zakanni ta lak lep aba gi paa, apaa a lak kopki." 22 Yek Yesu wulti, "Zak hwu mbalan tas lep yilkeni jwasan." 23 Yek Yesu te ka jirgi ze, yek mil lishti jwas kopti. 24 Sa ni nugo yek ba yetal nyaze gon tli tot ten bal dlalka hal yek zesi tlinya naq wule a cin jirgi na gaa. Ama a Yesu nama ndet yembal. 25 Yek mil lishti jwas sak padalti, yek sa wulti de, "Bagaa kisni ne, ma ba su gaz gaa ze!" 26 Yek Yesu wulsi de, "Yek laki yek banti a cikii ye? Kii majwe ba ngasti ten Nya gwakan ndal

sowu.” Yek tə tlinya yek tə matl yetəli suk zesi. Paresi yeni nu wugo, yek sə wul mil lishtisi de, Yek mas tlo ang, yek lu dəm mbetlak. **27** Yek “Yek laki de mən lishti gwakan nəma ngukti mbalan ngip bi kə ang, yek sə ngusi wulti kə wul suk mən kanti wulpi boo suk ‘mən palti dlo gwasan de, “Wok de gan de hal yetəl suk byas wul ye?” **12** Yesu kumi nu wugo yek tə kapsi ze mago aşa kumit bi go?” **28** Yesu mbuk wulsi de, “Majwe bə cwo nama cit gwasan sowu lu kə kat atl gə Garasina wu, yek mən mazhe ngo mən ikan so, se mən cwo. **13** Ama a lamti jon de lop jwe aşa dəm kə gazukdi mo sukti. tək sak yenən ilgwe gəba gənan mbokti ang Mən mazhe jwisi wo sə dəm de wul cit fanti i'e dani wu, gəba de tə wuli de, ‘Yenti gonti kən a wi, hal sə laki yek bə mbalan po man kohti tu lami, bə də we sadaka so.’ Ten nək gwisi kən, a ten tantu gwisi so. **29** Yek sə des le yek sə wuli tul de tə mbe mən wul ndakce so, mən palti de, “Yek de ze gwa suk mi ye, ki Yen ga Nya? byas wul kən a tuli mbet gwasan.” **14** Kə sa'i Kə tul de tək nolni a bə multi bo njikan sa?” gwisi, yek mil lishti ji Yohana tul mal Yesu yek **30** Kə sa'i wo a alade jon ni njaa kəli sə nəma sə ngemti de, “Yek laki de nə mi, nə mən Paresi kyo. **31** Yek mazhesi ngem Yesu de, “Kume de a mə pal kalkaze ama mil lishti jwa wo bəsa kə yillani kəwu, aka zakni tan te kə alade ju.” pali so ye?” **15** Yek Yesu wulsi de, “Yelan ji pyal **32** Yek Yesu wulsi de, “Yillan te ka.” Yek sə yil kos a pal duu tuki a pyal kosi yi suksi ya? Ai dəkə mbalamı ka, yek sə lak te kə aladesi. Yek multi jwe sa kamisi pyal kosi kəwu yi tedi, ka mas aladesi lok su kə zesi ka yek sə mashi. **33** sa'i kən sa pal kalkaze. **16** “Ai məlgon kamən Yek mən kyo aladesi lak dəm mbalan wul mas pyal yadi atə tlam keshti gə gus ka nə nali so, jwisi nə ilgwe pi nə mən mazhe ju pak. **34** Yek kume tə pali nugos gus lukalı a kesh ka man mas mən bəmi yil sudı təs yen Yesu, sə yenti wugo yek sə ngemti təs zakisi kat atl gwasan.

9 Yek Yesu te kə jirgi ze, yek tə pal te kə ban gwas ka. **2** Yek majon tulli malgwe dli tlet kəwu mali a atl ten lumulti. Tə yen ngasti ten Nya gwasan wu, yek tə wul mən cwoobi de, “Yen gini ba ilgon hwotki so, sə taasik byas wul gwa kəwi.” **3** Nə kumti nək gwisi, yek mən yisti Mbət Gəba gə Musa jon wul yilkeni jwasan de, “Malgan nəma cutgaa suk Nya!” **4** Nək de Yesu yis ilgwe sə nəma daamti gwasan dani wu, yek tə wulsi de, “Yek laki de kəa nəma daamti byas wul kə mbadl gwakan ye? **5** Gwik bom so gwi? nə tə wule, ‘Sə taasik byas wul gwa kəwi. Sogo tə wule, ‘Tlinya tək zigaa?’ **6** Ama a nəma lamti tək yisi de iko ni yen gə mbalan də təs taasi byas wul mbalan ka ten dii atl.’ Yek tə wul malgwe dli tlet kəwu de, “Tlinya tək kan lumulti gwa tək li lubii.” **7** Yek məli tlinya yek tə li gəs lubii. **8** Wonti mbalamı yeni nu wu, yek fanti cisi, yek sə bəl nalti Nya de tə bəl iko palti nək gwisi mbalan wu. **9** De Yesu ci cina nə zatgaa wu, yek tə yen məlgon gwe aşa mbet de Matiyu atə ni nə zhila kə lu kanti wulpi boo. Yek tə wulti de, “Kobənni,” Yek tə tlinya yek tə kohti. **10** Kaal nək gwisi de kəa Yesu suk mil lishti jwas 6a nguk wul kə lubii gə Matiyu wu, yek mən kanti wulpi boo suk mən palti byas wul wonti tuli, yek sə lak dan nə zhila mal Yesu suk mil lishti jwas yek sə nguk wul. **11** De mən

pyal ze inabi kə gus ngura kul so. Kume tə pali nu go, ngure a kesh ka a ze inabisi shot te atl ka a yekge ngure lil kə wi. Pyal ze inabi wo ka pyal ngura kul kən a shoti. Palti nək gwisi ka laki aşa mbi ze inabisi suk ngura kuli.” **18** Yesu nisi ma gəba nu go yek bacina gə lu motgaa gə mən Yehuda gon tuli, yek tə ngus atl a cina datka, yek tə wulti de, “Ninge ninge kən yen gi ya mashi, ama lite tək tənti tə pal kaami.” **19** Yek Yesu tlinya yek tə kohti suk mil shinti jwas ji botli. **20** Yek kili gon gwe tə pal gin de kutl cet lop a hwulan nitma shotti wu, li tet tu tukaal gə Yesu, yek tə tən bi lukal gwas. **21** Nək de tə wuli kə mbadl gwas de, “Ko tə lukal gwas kən a tə ni go, ba ndoki.” **22** Yek Yesu ballati yek tə yenti wu yek tə wulti de, “Yen gini bə ilgon hwotki so, ngasti ten Nya gwa ndoki wi.” yek tə ndoki kəli-kəli. **23** De Yesu mbuk lu də bacinesi kəwu, yek tə mbi mbalan aşa nəma hotti shetal aşa nəma shilan kəli. **24** Yek Yesu wule, “Bələnni nini lu, yen kilisi bo məsh so, yembal kən tə nəma ndeti.” Yek sə gitiliti. **25** Sə yilli mbalamı debəl wu, yek Yesu te kə givi yek tə ngibi ang yen kilisi, yek tə tlinya. **26** Yek gəba gwisi matl kə kat atl gwisi mas. **27** Yek Yesu li cina wu, yek dwa de lop jon kohti, aşa nəma wulti to nya kade, “Yesu yen gə Dauda yen gonti gənan ne!” **28** De Yesu te kə lubii gon wu, yek dwami li tet mali. Yek Yesu wulsi de, “Kəa kan kə mbadl de ba man ndokti gwakan ma?” Yek sə wule, “Yii,

Bagaa, ka mani.” 29 Yek Yesu tān gwesan, wul gwasi. 11 “Mas bān gwe kāli wu, ngo hwa yek tā wule, “Hān tā pikii nāk gwe kāa kan kā mbałan kā bāmi a kāa te lubii datka akaā dām mbadl wu,” 30 De Yesu dlam nu wu, yek gwel kāli hal se gas gwe kā zak bāmi wu. 12 Kume gwesan buli. Yek tā dalisi kang i'e, yek tā wulsi kā te kā lubiimi wugo a kāa wulsi sallama. 13 de, “bāk dlāmi mālgon ilgan so.” 31 Ama yek sā Kume hwa mbałan ni kā lubiimi ta mbi sallama ngusi dlāmti ilgwe tā palisi wu kā kat atlī mas. gwakan. Kume hwa mbałan ni kā lubiimi sowu, 32 De sā bā zak bāmi go, yek majon tulli mālgon sallama gwakan a pallikii. 14 Mas mālgwe nge gwe māzhe ngiibit bi kāwū yek bāta gāba dani kanti gwakan sogo mālgwe nge kumti gāba sowu. 33 Yesu yilli māzhesi dāka māli kāwū, yek gwakan wu, a kāa bat kushka gwe nikii ten asān māli njel gāba. Yek majwe ni kāli wu ngip bi kā ka de kāa bā zak lubiimi wu, sogo de kāa bā zak ang, yek sa wule, “Ma bo taba yenti ilgon nu bami wu. 15 Gem amik ka hwik ge, ten gas kisti kā mān Yisiraila so.” 34 Yek mān Paresi wule, gāba wo, Nya a dlwe mbadl mān Sodom suk “Na iko ga guu māzhe kān tā nāma yillat māzhe mān Gomora man mān bān jwisi. 16 “Yekgu a ka.” 35 Yek Yesu ngusi mālti yek tā ngash kidi nāma shinti gwakan nāk mbałal jwe sā te kā dlo bān suk nak mili mas atā nāma dlāmti tāmi ga kadilap wu. Yek laki yek a nikii ma hwiti de gāba kā lu motgaa jwasan ten bi guu ga Nya, tak dāman nā botlkān nāk wuci, ama dāman atā nāma ndokti ga wundāl ji co mas suk majwe de majwe bāsa pi barna sowu nāk kulu. 17 dli tāmisi bi sowu. 36 Ama de tā yen mbałan “Pan dem dem nā mbałan nāk de sa man tālat wanti mogaa wu, yek gonti gwesan citi nāk de gwakan dlaboo, asā foki kā lu motgaa gwesan sā nāma tlat bomti asā cac-cal dānkā wu, nāk wu. 18 A sa tālakii a cina ji bacina suk mān kisti wule mbałal jwe mān kyo nisi dā sowu. 37 Yek tā gāba suk guu jwasan tā dāmisi de sheda suk majwe bā Man Yehuda kā sowu. 19 Kume sā tālakii malsi wu, bā kangwe kaa gāba wu sogo ilgwe kaa dlām wu hwotkii so, ten de sa bālkii ilgwe kaa dlām wu kā sa'i gwisi, 20 nāk de bākik ka gāba so, ama Shishi ga Aba gwakan ka gāba tumalkii wu. 21 “Yilka a bāl bi ga yilka gwasi asā tloti, a aba a bāl bi ga yen gwasi. Mil a tli mān zāt jwasan gaa hal asā laki tās tlosi. 22 Mas mbałan a ngekii ten bi shin gini. Ama mas mālgwe dlo mbadl hal pakti go tik ka mbi kisti. 23 Kume sā lakkii kā bomti kā bān gan wu, abān te kā bāmi gan ka. Gem amik ka hwikii ge, kaa bō pak mālti dānkā bān ji Yisiraila kā so Yen ga Mbałan a pali. 24 “Yen lishti nal man mān lishti gwasi so, a bā zhel nal man baboo gwasi so. 25 Ai pali wi, de yen lishti dan nāk mān lishti gwasi, a zhel dan nāk baboo gwasi wu. Kume sā mbe baboomi de Ba'alzabul Guu Mazhe go, de yek sa mbe mil boo gwasi ye? 26 “A nikii ma hwiti bā fanti gwesan cikii so, nāk de bā ilgon ni gā yitle gwe bāsa būl kā sowu. A bā ilgon ni gā hwundāli ka, gwe bā mbałan a yilli ten dii sowu. 27 Ilgwe a hwikii kā dāmshal wu, dlāman kā dlo cin, ilgwe sā hwikii kā shu kang go, lakan icin gwasi ten gaa bii. 28 Bāk fanti majwe asā tlo dli ga mbałan ama bāsa man tlot ga mbadl gwasi sowu so. Ama banti mālgwe ta man tlot ga dlisi ata man lakti gā mbadli kā buu wutu wu. (Geenna g1067) 29 Ale asā wul yadl bālbāl de lop ka wulpi galla de nām nā? Ama ko gon gwesan a nda ten

10 Yek tā mbe mil lishti jwas de kutl cet lop ju yek tā bālsi iko tās man yillat dā yetal ka a tās man ndokti gā mas co suk majwe dli tāmisi bi sowu. 2 Shin ji mil shinti ji botlisi kāde de, Siman gwe asā mbet de Biturus wu, suk yilka gwasi Andarawus, suk Yakubu yen ga Zabadi suk yilka gwasi Yohana, 3 suk Pilibus, suk Bartalomi, suk Tomas, suk Matiyu man kanti wulpi boo, suk Yakubu yen ga Halpa, suk Tadiwus, 4 suk Siman mān Kan'ana suk Yehuda Iskariyoti mālgwe bāl bi Yesu wu. 5 Mil shinti de Kutl cet de lop jimi kan Yesu shinsi, yek tā lakisi icin kaal de, “Bāk lān mal majwe ba Man Yehuda kā sowu so, a bāk te kā bān Samariya so. 6 Ama lān mal mān Yisiraila jwe gil kāwū. 7 Lānni a kāa hwi mbałan de, ‘Kanti ga Nya de guu gānan bāl njaa.’ 8 Ndokan majwe dli tāmisi bi sowu, pallan majwe mash wu kaami, ndokan mān gitā ka tās pal de mān lāshi dāskān, a kāa yilli mbałan yetal ka. Ten koo lu kan sā bālkii, kii mago bāli ten koo lu pak. 9 Kāa bā li wu bāk kāmān wulpi ga zinariya sogo ga zil galla sogo ga hwol galla kā aljihu gwakan so. 10 A bāk kāmān ngura sogo mayafi sogo lukāl de lop suk kaptalan suk sanda so. Ten de mān palti wul wo mbun de tās mbi ilga nguki ka palti

atl de bənə yisti ga Aba gwakan gwe ni nya wu ilgon nisi də sowu nama kumti gaba mən təmti. kə sowu. 30 Ai ko ta mədlən gaa gwakan mago 6 Mən albarka kəde malgwe bəta kot asan ten bi ga dləmi kən ni məlti. 31 Ten nək gwisi ai kaa gi sowu.” 7 De mil shinti ji Yohana zigaa wu, manən bələbal wonti nə nəlti.” 32 “Mas malgwe yek Yesu njeli hwit gaba wonti mbalan ten bi mbok ang de ti wo gi kən a cina ga mbalan Yohana, yek ta wulsi de, “Bohwe yek kəa la wu, ammago ba mbok ang tenti de gini, a cina yenti kə me ye nə? Tlal me jwe a yetəl wuni də Aba gi gwe ni to nya kə wu. 33 Ama mas kən kəa sa yenti ya? 8 Kume nuk sogo, to yek a malgwe nge mbokti ang de ti wo gi kən mal kəa sa yenti ye? Kəa dəman we malgōn kən kaa mbalan go, ammago ba nge mbokti ang tenti yenti nə mbuni lukal ten dli ya? Wowo, majwe de gini a cina də Aba gi gwe ni to nya kawu.” asə lak mbuni lukal jwo kə dləboō ga guu kən 34 “Bak dəman gwa we təmti dənti kən a tulli asə dəmi. 9 To, yek akəa sa yenti ye? Mən dləmti ten dii atl so. Təmti dənti kən a tulli so dlənti gaba ga kən kəa sa yenti gwas a? Yii, amik ka kən a tulli. 35 Nək de a tul de “ta mo yen mani hwikii ge, tə man mən dləmti gaba ga Nya na suk aba gwasi, a mo yen kili suk ana gwasi, ta nəlti pamma. 10 Tik de malgwe takarda gaba mo nkwe suk aka gwasi, 36 mən boo ga mbalan tenti de, “Yekgu ba lak yen shinti gini təs tulik a dəm de yelən dlənti jwasi.” 37 “Mas malgwe cina tik de malgwe ta ləkəmik lu wu.” 11 “Gem lam aba gwasi sogo ana gwas manən go məli amik ka hwiti ge, kə mas mbalan jwe modli mbuk dənti de mən kopti gi so. A malgwe lam wutsi go gon nək man Yohana mən baptisma yen gwas ga maani sogo ga mədli manən go, so. Ama malgwe tik de nak'eni kə guu ga Nya məli mbuk dənti de mən kopti gi so. 38 Mas wu nal man Yohana mən baptisma. 12 Tun tet malgwe kan bomti nək gudal yencin gaa təs kə multi ji Yohana mən baptisma hal yek la ase, kəbən sowu, məli mbuk dənti de mən kopti gi guu ga Nya nama tlat bomti, a majwe nit ma so. 39 Mas malgwe lam mbadl gwas go, ta hwul bəlti bomti nama lamti təs kan guumi ka nə nə mbadl gwasi, ama malgwe hwul nə mbadl ndəlti. 13 Nək de mas Mbat Gaba ga Musa suk gwas ten bi gi go ta mbi mbadl gwasi. 40 “Mas lishti ji mən dləmti gaba ga Nya, dəm gaba ten malgwe kankii go ami kən tə kamənni. Malgwe bi guumi a bə Yohana bo tul sowu. 14 Kume kaa kamən go, malgwe shinan wu kən tə kanti. 41 kan ilgwe sa dəm wu, Yohana kəde Iliya gwe Mas malgwe kan mən dləmti gaba ga Nya ten sa dəm gaba de ta tullu. 15 Mas malgwe kəng de ti wo mən dləmti gaba ga Nya kawu, məli a kumti gaba niddə wu təs kumi.” 16 “Nə yek ba mbi albarka gwe tumal mən dləmti gabe. A mas cingal mbalan ji se ye? Nək mil mbalan jwe ni malgwe kan mən pəlti wul ndakce ten de ti wo kə lu jetit gwasan wu kən sa ni, jwe sa nama man pəlti wul ndakce kawu, məli a mbi albarka mbət ga yelən jetit jwasan asə nama wulti de, tumal mən pəlti wul ndakce. 42 A mas malgwe 17 “mə hotikii mbəzhel yek bəkəa dəl so, yek bəl ko tə mbuka ze de nəm nak mil jin ten de si mə wulikii koo multi məshkən yek bəkəa kul wo mil lishti ji wu, Gem amik ka hwikii ge, ta sa so.” 18 Nək de Yohana tuli bəta nguki atə tla i'e so yek sa wule, ‘mən yetəl kəde ti.’ 19 Yek Yen ga Mbalən tul wu atə nguki atə tlat, yek sa wule, ‘Malgən nguk wul hwo atə tla wul hwo, yelən ga mən kanti wulpi boo suk ‘mən pəlti byas wul.’” Ama mas nə nu mbalan yen botlkən yisti wul ga Nya tumal pəlti wul gwasi.” 20 Yek tə njeli dəlti kəng bən jwe tə pal wul jwe a lək mbalan ten ngipti bi ang yek sa nge cit atl gaa wu. 21 Yek tə wule, “Kii wo wul cit gonti kən mən Korazin! Kii wo wul cit gonti kən mən Betsaid! Wul ngipti bi ang gwe sa pali malkii go, de da a Taya suk Sidon kən sa pali go da sa ci atl gaa, asə lak gus lukal asə cat mbətləl ten gaa jwasan asə nama bəlti bi. 22 A nikii mən hwiti de, ten gas kisti gaba wo Nya a dlo mbadl nə mən Taya suk Sidon mənkii. 23 Kii

11 Yesu paki hwit gaba mil shinti jwas ji botli de kətl cet lop ju wu, yek tə zak luisi yek ci tə cina nə zətgaa yek tə te kə bən jwe ni kə kət atl ga Galili wu atə nisi ma mbokti ang suk lakti icin ten gaba ga Nya. 2 Kə sa'isi wo a Yohana mən baptisma ni ga le ka, de tə kum ilgwe Yesu nəma pəlti wu wu, yek tə shin mil lishti jwas məlti, 3 təs kum gazi de, “Kik de mən tultı gwa, ko tən zi gwel tulli ga malgōn?” 4 Yek Yesu wulsi, “Lak hwi Yohana ilgwe kəa kumi yek kəa yəni wu. 5 Dwa bə yenti lu, kulkı bə li nə aṣən, mən gitə nama pəlti de mən ləshi dəskən, majwe kum kəng sowu bə kum kəng, asə nama pallat də majwe məsh wu kaami, a majwe bə

mān Kaparnahum, kāq dāmān gwa we sa tlilkii shukti ya?" Sā ngem ti nu tās man dopti gwas to nya ka? Wowo, ai kā atl kān sa sulkii, kā lu nā palti wul gas shukti. 11 Yesu wulsi de, "Wok dāmti ga majwe mash wu. Wul ngipti bi ang kā kii gwe de mbāla a niddā, a mbāle nda kā gwe sa pāli kā bān gwakan wu kān sa pāli a shu gas shukti a bāta yillat dākā shusi ka ten Sodom go da a yi hal ase. (**Hadēs g86**) 24 A nikii gas shukti so wo? 12 Ai mbałan manan mbāla ma hwiti de ten cin kisti gāba wo sa yen gonti i'e? Ten nāk gwisi kān, sā dlām de ba mbałan ga Sodom mankii." 25 Kā sa'i gwisi wo, yek Yesu pāl hwa wul gas shukti so so." 13 Yek tā wul wule, "A pāl hwol tuk nāki Buka, Bagaa ga dii mali de, "Tak ang gwa," yek tā taki. Yek ami atli suk dlo nya nāk de kā hwundāli wul jwisi ndoki, yek pal nāk gon wu. 14 Yek mān Paresi mān botlkān yisti wul suk majwe yisti nisi dā yili, yek sā tak dlām gāba ten kangwe sa pi asa wu, ama yek kāq mboki ang mil mbałan dani. 26 tlo Yesu wu. 15 De Yesu yisi nu wugo, yek tā Yii Aba, ten nāk gwisi kā tan yeniki. 27 "Mas zak lwisi, yek mbałan wonti kop kaal gwasi, yek wul wo Aba gi kā bālanñi. Mālgon yis Buke so tā ndok mas mān cwo jwe sā ni kāsi wu. 16 Yek se Yeni, a bā mālgon yis Yeni so se Buke suk tā hwisi de bās dlāmi mbałan ilgon tenti so. 17 mālgwe yeni hwit bi ga Buke wu. 28 "Lān tet Ili pi nu ten de ta gāba gwe Nya dlāmi tumal malānni mas jwakan, kii de kāq nak wi akaā Ishaya wu njikan da, gāba gwe wule, 18 "Zhel nama tlat bomti nā wul mān dībāli gaa wu, gi gwe a botli wu kāwu, a lamti a nima hwol ami wo ba bālkii shukti. 29 Kamān ilgwē a dlām tuk nā ti i'e. Ba njikānti nā Shishi gini atā pāli wu nāk gwe a tla kan gudāl yencin kā yal gwas mas kāt atl ji bān kisti gāba gā gem. 19 Ta dlāk wu, pālān ilgwē a mbokikii ang dani wu, nāk de gāba suk mālgon so, a bāta tlil yal gwas nya so, ami wo man kumti bi kān a mān ngusalti gaa atl kan, apaa kāq mbi shukti ga mbałdī gwakan. 20 Ta pak celti mamo gwe bal njaa tā cel kawu so, a 30 Ten de gudāl yencin gini gwe yek de ilgwē a bāsa kum yal gwas dān ten tantu kā so. 21 Majwe bā Mān dīlām wu bom so, a bā wul ji dībāl so." se tā laki yek palti gem ci bān. 22 Majwe bā Mān Yehuda kā sowu a zi mbałdī tenti." 22 Yek sā tullit mān māzhe gon, māli wo tā gāba dani so, a dwa kān yek Yesu ndokti yek tā man gāba suk yentii lu. 23 Yek banti ci mas mbałan jwe ni kali wu. Yek sā wule, "Bohwe, ale mālgon go yen ga Dauda kān nā?" 24 Ama mān Paresi kumi nu wu, yek sā wule, "Ai nā iko ga Ba'alzabul Guu Māzhe kān mālgon nama yillat gā yetāl ka." 25 Nak de Yesu yis daamti gwasan wu, yek tā wulsi de, "Mas guu gwe mbałan jwas tatl gaa gwasan de lop ten netgā yilkeni jwasan go bāmī a dlāl so. A mas bān sogo boo gwe a mbałan jwasan tatl gaa gwasan de lop ten netgā yilkeni jwasan go, bāmī sogo boomi a dlāl so pak. 26 Kume Shedān kā yilli Shedān go, dā ni kan bān gwas a dlāl gwi? Nak de tā nama dlanti suk gaa gwas wu. 27 A kume nā iko ga Ba'alzabul kān a nama yillat gā māzhe kāwu, mil lishti jwakan wo nā iko ga wok asa yilli kā wo? Sik ka dāmikii de man kisti gāba. 28 Ama kume nā iko ga Shishi ga Nya kān a nama yillat māzhe kā wu, Nya de guu tulikii wi. 29 "Sogo dā nii kān mālgon a man tet kā lubii gā ndali mbałan atā yemit wul kā gwi? Se tā bal mān lubiimi kā paa atā manit yemti wul ka. 30 "Mālgwe ni suk ami sowu, māli nama netgā gini. A mālgwe zi ang ten moti sowu catti kān māli nama catti ka. 31 Yek

12 Kā multi jwisi ten gas Asabar cin shukti ga mān Yehuda, a Yesu suk mil lishti jwas nama yilti kā zhin alkama gon a kuzān bā tlo mil lishtisi, yek mil lishtisi njel celti gaa alkama asa nama ngukti. 2 De mān Paresi yensi wu, yek sā wulti de, "Bo yen ilgwē mil lishti jwa nama palti gas Asabar wu, ko de Mbat Gāba ga Musa wule bā mbałan pāli so wu." 3 Yek Yesu ballisi de, "Ase, kāq yenān ilgwē sā lishi ten Dauda guu suk yelān lat jwasi de kuzān bā tlosi wu sa? 4 Ai, tā te kā lubii ga Nya, yek sā kan burodi gwe sā zi kāwu yek sā nguki, ko de mbun de tā mālgon nguk so se mān Parismi na ngusan wu. 5 Ko kāa bō yeni gā lishi kā Mbat Gāba ga Musa de, a mān Paris pal ilgwē bā yek sowu kā lubii ga Nyami gas shukti, ama yek bā ni de we sā cel mbāt gābe kā so sa? 6 A nikii ma hwiti de mālgwe tā nal man lubii ga Nya wuggu. 7 Da kaa yis ilgwē laki yek gāba ga Nya wuli de, 'Yenti gonti kān a lami bā de we takti wul so.' Da kaa yen mān lāshi palti ilgwē bā yek sowu na byas wul so. 8 Ten de Yen ga Mbałan wo Bagaa gā gas shukti kān." 9 Yesu zak lwisi wugo, yek tā te kā lu motgaa gwasan, 10 a mālgon ni da kali gwe ang gwas tla kāwu. Yek mān Paresi ngem Yesu de, "Mbun de tā ndok mbałan gas

laki yek a nikii ma hwiti de, sa man taasti ga mas byas wul suk gaba mbulti Nya ga mbalan ji ka, ama malgwe dlam byas gaba ten Shishi ga Nya go sa taasit ka so. **32** Mas malgwe dlam gaba mbulti ten Yen ga Mbalan go sa taasit ka. Ama mas malgwe dlam gaba mbulti ten Shishi ga Nya go sa taasit ka so, ko naq ninge sogo cin ga ayo. (aiōn g165) **33** “A hwa tlindi wut hwa yandli. Ama kume tlindi wo lili kawu, a wut lili yandi. Tu ten wundal ga yandi kan a mbalan yis wundal ga tlindi. **34** Wonti wokanzi nakkii nini, dā ni kan kaa dlam hwa wul gwi? Ai ilgwe ni kā mbadl wu kan a bi dlami. **35** Hwa mbalan wo atā yilli hwa wul tet kā hwa wul gwe tā zi kā mbadl gwas wu, a byas mbalan wo atā yilli byas wul tet kā byas wul gwe tā zi kā mbadl gwas wu. **36** Ama amik ka hwikii ge, mbalan a dlam mas byas ilgwe sa dlam wu ten cin ga ayo cin kisti gaba. **37** Sa kisik gaba ten ilgwe kā dlam wu, gon a ilgwe kā dlam laki akā ni de man palti wul ndakce sogo man palti byas wul.” **38** Yek man Paresi suk man yisti Mbat GaBa ga Musa jon wulti de, “Man lishti, mā nama lamti tak palini wul ngipti bi ang gwe a mblock ang de ki wo sut mal Nya kan kā ni wu.” **39** Yek tā ballisi de, “Byas mbalan ji ase man lashi palti gem nama lamti yenti wul ngipti bi ang gwe a dāmisi de lal wu, ama sa zisi lal gon so, seko wundal lal ga Yona man dlamti gaba ga Nya wu. **40** Naq kangwe Yona pal multi de mekan cin suk gasi kā tuk ga bal kwes wu, naq gwisi kan Yen ga Mbalan a mul de mekan cin suk gasi ga lebi kā atl. **41** Ten cin ga ayo man Neniba a tlinya suk mbalan ji se tas mbokisi ang de sa pal ilgwe bā yek sowu. Naq de man Neniba ci atl gaa ten byas wul gwasan na kumti dlamti gaba ga Yona, ama malgwe nal man Yona wuggu! **42** Ten cin ga ayo Guu ga Mađli Sheba a tlinya suk mbalan ji se tas mbokisi ang de sa pal ilgwe bā yek sowu. Ten de tā tli tet kā drenti lu tas kat kāng wundal ga botlkān yisti gaba ga Sulemanu guu, ama malgwe nal man Sulemanu wuggu! **43** “Kume byas mazhe yil dāka mbalan kawu, atā ngusi matlti dānkā lu jwe ze ni dā sowu ten ngot lu gwe ta shuk wu ama a bata mbi so. **44** Apaa atā wul gaa gwas de, ‘Ba pal tekā lubii gwe a zaki wu ka.’ Kume tā pali yek tā mbi lubiimi go sa taasi ka yek sa lākāmi ka a bā malgon ni gibi sowu. **45** Ta sak mbe byas mazhe jwe ngalci manti wu de nitgi tedi, asā sak dām gibi. Ka kaali wo a dāmti ga māli lil man kangwe tanī tek wu. Naq gwisi kan a pi na byas mbalan ji gaa wu nu wugo, yek ana gwas suk yilkeni jwas tuli yek sa dlāl a debāl, sa nama lamti tas gaba sukti. **47** Yek malgon wulti de, “Ana gwa kawu suk yilkeni jwa a debāl, sa nama lamti tas gaba sukti.” **48** Yek tā ballit de, “Wok de ana gi suk yilkeni ji wo?” **49** Yek tā mbok ang ten mil lishti jwasi, yek tā dlam de, “Ana gi suk yilkeni ji kawu ade. **50** Mas malgwe pal ilgwe Aba gi gwe ni to nya kawu lami wu, mali kade ana gini a tik de yilka gini ga maani suk ga modli.”

13 Yek Yesu yil dāka lubiimi ka ten cin jwisi, yek tā sak dām ten bi bal ze. **2** Yek mbalan ngusi motgaal mali hal yek sa luk lakti dlo se naq tā sak te kā jirgi ze yek tā dām gibi, a mbalami ni ten bicikdi. **3** Yek tā hwisi gaba wonti na cingalti gaba, yek tā dlam de, “Man kolti zhin gon yil de ta la fakti zhin gwas. **4** Tā nama catti wundal gwas nugo, yek jon lok ten tantu yek yadl sak dākāmi ka. **5** Yek wundalji jon lok kā gacal, lu gwe bā atl ni kāli i'e sowu. Yek te bale-bale naq de atl nal kāli sowu. **6** Ama de cin mat wugo yek ilgwe sa bāk wu ladāl ka yek nko ka, naq de tlalki nisi dā i'e sowu. **7** Wundalji jon lok kā lu gwe il ni kāli wu, yek ili kidi yek ngip ilgwe sa bāk wu ka. **8** Yek jon lok kā hwa lu, yek ilgwe sa bāk wu pal gwe i'e. Jon wo de zabal, jon wo de kutl de mukka a jon wo de kutl de mekan. **9** Malgwe kāng kumti niddā go, tas kum gaba gami.” **10** Yek mil lishti jwas tul mali yek sa ngemti de, “Yek laki akā hwi mbalan gaba na cingalti gaba ye?” **11** Yek tā ballisi de, “Nya bālkii yisti wul ga hwundal gwe ni guu ga Nya wu, ama si wo sa bālsi so. **12** Mas malgwe wul niddā go, sa mbālit da, kangwe wul a nit da nal wu. A mas malgwe wul niddā sowu, naki gwe niddā wu mago sa kamit ka. **13** Ilgwe laki a dlamti wul na cingalti gaba go yek de, “Ko tas kusi, sa yenni so, Ko tas kāt kāng sa kumi, a basa yis gaami so. **14** Gem ilgwe Ishaya man dlamti gaba ga Nya dlam tensi wu nijikan wi, de tā wule “Kaa ngusi kumti gaba, ama kaa yis gaa ga ilgwe kā kumi wu so Kaa ngusi yenti wul, ama kaa yis ilgwe kā yenni wu so. **15** Naq de mas jwasan mbadl kāngalisi kawu, Ba kāng gwasan a kum gaba so, a yekgu sa yitla gwe gwasan kawi. Sa lak yen wul na kāng gwasan, sa lak kum gaba na kāng gwasan. Ten de bā mbadl gwasan yis gaami so hal asā pal tet malannī ten

de ta ndoksi.' **16** Ama kii wo mān albarka kān, kā mil ami." **33** Yek tā hwisi cingaltı gābē gon nāk de a gwel gwakān yen wul a kāng gwakān da yek tā dlām de, "Guu gā Nya wo nāk yiis gwe kum gābā wu. **17** Gem amik ka hwikii ge, mān kili gon lāk kā apti gal cingaltı de mekan, yek dlāmti gābā ga Nya suk mbalān mān palti wul tā ngusi wuti hal yek yiisi ngashi wu kān." **34** ndakce wonti lami tas yen ilgwe kāqā nama yenti Yesu hwi mbalān wul jin mas na cingaltı gābā, wu, ama yek basā yeni so. Asā lami de tās kum bāta dlāmisi ilgon ba cingaltı gābā so. **35** Nā nu gābā gwe kāqā nama kumti wu ama yek basā kān tā njikān ilgwe Ishaya mān dlāmti gābā ga kumi so. **18** "Kati kāng ilgwe cingaltı gābā nā Nya dlām wu gwe wule, "Ba bul bi gini a hwisi mān bakti zhin nama mbokti ang dani wu. **19** wul nā cingaltı gābā, Ba hwisi wul jwe ni gā Kume mbalān kum gābā ten guumi yek bāta yis hwundāli ka tun tet ten lakti zhila dii atl wu." gaa ga ilgwe gābē dlām wu sowu, a shedan nulli **36** Yek Yesu zak lu gwe wonti mbalami ni wu, atā yem gābē dākā mbadl ga māli ka. Gwisi kāde yek tā te giib boo. Yek mil lishti jwas te mali wundāl gwe lok ten tantu wu. **20** Wudāli gwe yek sā wulti de, "Bo hwini ilgwe cingaltı gābā lok kā gacal go, yek de malgwe kum gābē wugo ten byas alkama kā zhin nama mbokti ang dani atā ndāki bāle-bāle nā hwol tuk wu. **21** Ama nāk wu." **37** Yek tā wulsi de, "Yen gā mbalān kāde de gābē lak kidi tlālkī kā mbadl gwas sowu, bā mān bakti hwa wundāl alkama kā zhimi, **38** a dīi gābē a dīlāl kāti so, kā sa'i hwottidli suk bomti atl kāde zhimi, hwa wundāl alkame kāde mil tul ten bi gābē wugo atā pal nā kaali bāle-bāle. **22** Wudāli jwe lok kā hwa lu go nāk guumi, byas alkame kāde mil ji Mān Ngalcī, **39** a mbalān jwe sā kum gābē yek sā yis gaami wu yelan dlantisi de tā bāk byas alkame wu kāde atā ndāki bāle-bāle nā hwol tuk wu. **23** Ama nāk wu." **40** Ibilis. Wotlti zhimi kāde pakti gā dīi atl, a man laamti wulpi laki a bā gābē a nali tā wut mil so. **41** Yen gā Mbalān a shin mil (aiōn g165) **24** Yek Yesu cingaltisi gābā gon da, yek palti byas wul wu suk mas mān palti ngalcī, asā tā dlām de, "Guu gā Nya wo nāk malgon gwe mbolsi dākā guu gwas ka. **42** A paa asā wutsi su bak hwa wundāl alkama kā zhin gwas wu kān, kā buu wutu mān cicit ka, kāli kān sa kuli asā **25** yek gas gon kā gasti a mbalān ni atl yek yelān nāma asti ang bi. **43** Kā sa'i gwisi kān mān palti dlanti gwas sak bāk byas wundāl alkama kā wul ndakce a cil nāk cin, kā guu gā Aba gwasan. zhimi yek paa tā zigaa ilgon gwasi. **26** De hwa Tā mas mān kāng kumti kum gābā gan. **44** "Guu alkame tlāl de mbutl gaa wu, yek byas alkame gā Nya wo nāk zok wul gwe sā hwundāli ka kā tlāl pak. **27** "Yek zhel ji māli li tet mali yek sā zhin wu kān, gwe de malgon te dani wu yek tā wulti de, 'Bagaa, a wule hwa wundāl alkama po hwundāli kā da. Ten bi hwol tuk gwasi yek kān kā bāk kā zhin gwa wu nā? Yek dā nii kān tā wul mas wul jwas ka yek tā sak wul zhimi byas alkama yil tot giibi gwi?" **28** "Yek tā wulsi nā wulpi." **45** "Guu gā Nya wo nāk wule mān de, 'Yelān dlantisi kā sak bāki.' Yek zheli wulti wul ka, gwe nāma ngot zok mbuni ye, **46** de, 'Kā lami de tān sak ndus byas alkame dākā yek māli mbi zok ye gon mān mbunti i'e, yek tā zhimi kā?' **29** "Yek tā wulsi de, 'Wowo, gon a sak wul mas wul jwas ka yek paa tā wul yesi ten ndusti byas alkame ka, akaā lak ndus hwabi nā wulpisi. **47** "Guu gā Nya wo nāk wul dipti jon ka. **30** Zakānsi tās kidi kā lu de nām hal ze gwe sā lak kā bingi ze yek dop wundāl kwes se kā gisi. Kume sa'i tloti gal go ba hwi mān wanti, **48** de njikān wugo, yek mān dopti kwesi tloti de, tlo byas alkame ka akaā gal nā zaa, dlāk wul dipti zesi to ten bicikdi ka. Yek sā dām gaami-gaami akaā kweli ka, apaa kāqā mo hwa na zhila yek sā dākām hwa kwesi yek sā mosi alkame a kāqā wut kā nhu gini.'" **31** Yek Yesu kā gada, ama byas kwesi wo yek sā wut ka. **49** po cingalisi gābā gon da, yek tā wulsi de, "Guu Nāk gwisi kān sa pali ten pakti gā dīi atl, mil gā Nya wo nāk gwe mastat gwe malgon kaami shinti ji Nya a tulī asā hwul dlo gā mān palti yek tā bāk kā zhin gwas wu kān. **32** Ko de gwe wul ndakce suk mān ngalcī (aiōn g165) **50** asā wut mastat wo nda nak'eni man mas gwe wullu, mān ngalcī kā buu wutu mān ciciti, kāli kān sa ama kume tlindi gwas nallu go a dām de bal kuli asā nāma asti ang bi." **51** Yek Yesu ngemsi tlindi man mas naa tlindi a yatlak bii gwasan de, "Kāqā yis gaa gā wul jin mas a?" Yek sā ballit

de, "Yii Bagaa." 52 Yek tə wulsi de, "Ten nāk mbalan ni dā sowu tās dām nā ngus da. Ama gwisi kān, mān lishti Mbāt Gāba gā Musa gwe yek mbalāmi kum lu gwe tā ni wu, Yek sā zak dām de yen lishti kā guu gā Nya go, nāk bān jwasan yek sā kopti ten aṣan. 14 De Yesu yil boo gwe atā yilli pyal wul suk gus wul tot kā dāka jirgi ze kā wu, yek tā yen motgaa gā wonti bii wul ang gwas wu kan tāni." 53 De tā pak mbalan, yek tā yen gonti jwasan yek tā ndok dlāmti cingalti gāba jin wugo, yek tā zak luisi. majwe dli tāmisi bi sowu. 15 Suktī pi wugo, yek 54 Yek tā pal bān gwasi yek tā njeli mbokti ang mil lishti jwas tul mālti yek sā wulti de, "Suktī mbalan ten gāba gā Nya kā lu motgaa gwasan kā bāli, a lu ge go lubii ni dā kāli so. Palli bi yek mbalāmi ngip bi kā ang. Yek sā ngusi dlāmti mbalāmi tās li dānkā mil bān jwe ni njaa wu de, "A ako kān mālgan mbi wundāl fotlān yis ka, tas wuli gaa gwasan ilgā nguki da." 16 Yek wul jin, suk iko pālti wul ngipti bi ang gan ko? Yesu wulsi de, "Ni ngetli de tās zigaa so. Bālānsi 55 Ale tik de yen gā kapinta wu nā? ale gasal ilgon tās nguki." 17 Yek sā ballit de, "Ilgon nini gwas kāde Maryam nā? A yilkeni jwas kāde kāa ang ade so, se nak bāredi de namtan suk kwes Yakubu, suk Yusupu, suk Siman suk Yehuda nā? de lop." 18 Yek tā wulsi de, "Tāleni nini tedī." 56 A yilkeni jwas ji māḍli mago sā nān de sa? Tet 19 Yek tā wul mbalāmi de tās dām nā zhila ten ako kān mālgan mbi mas wul jimi ko?" 57 Yek me. Yek tā kan bāredi de namtamī suk kwes de mbadl lili si nā ti. Yek Yesu wulsi de, "Asā bāl lobī yek tā lak gaa nya, yek tā pal hwol tuk nā nālti mān dlāmti gāba gā Nya ko ako, ama kā bān gwasi suk lubii gwas wo bāsa bālti nālti so." 58 Nāk de sā ngassi tenti sowu, yek bāta pāl wul lishti jwasi yek sā ngusi bālti mbalan. 20 Yek ngipti bi ang kāli i'e so.

14 Kā multi jwisi yek Hiridus Antipas guu kum gāba ten Yesu. 2 Yek tā wul majwe asa pālit wullu de, "Mālgan co Yohana man baptisma kān Nya pallat kaami! Yek laki yek iko pālti wul ngipti bi ang nit da nāk gwisi." 3 Tek go a Hiridus laki yek sā dop Yohana yek sā bālti, yek sā let ka ten bi gā Hirodiya, kili gā Pilip yilka gwas wi. 4 Nāk de a Yohana kul hwi Hiridus de, "Mbun de tāk kan Hirodiya de kili gwa sol!" 5 Hiridus lami de tās tlo Yohana ka, ama yek bānti gā mbalan citi, nāk de sā kan de Yohana wo mān dlāmti gāba gā Nya kāde ti wu. 6 Ama yek cin zāt gā Hiridus ballat tet wu go, yek yen kili gā Hirodiya dāl a cina gā mandaki jwe tul kā biki hwol tukisi, yek dlāltisi tāmit da i'e 7 yek Hiridus mo gāba nā Nya yek tā pālit alkawol de ta bālti mas ilgwe tā ngemi wu. 8 Yek ana gwas hwit ilgwe ta ngemi wu, yek yen kilisi wul Hiridus de, "Bālān gaa gā Yohana man Baptisma ade kā gali nige-nige!" 9 Yek gābe hwot guumi i'e, ama nāk de tā mo gāba nā Nya, a māndāki jwas kā ju kāli wu, yek tā dlām de tā bālti ilgwe tā lami wu. 10 Yek tā shinlu yek sā kotli gaa Yohana ka atā ni gā le ka, 11 yek sā tulli gaami kā gali yek sā bāl yen kilisi, yek tā tale gasal gwasi. 12 Yek mil lishti ji Yohana sak kan dli gwasi yek sā lepti ka, Yek pa sā sak hwi Yesu ilgwe pi wu. 13 De Yesu kum ilgwe pi wugo, yek tā te kā jirgi ze, yek tā li kā lu gwe

Yek sā ngusi losāli jwe sa wu, hal yek njikān gāda de kutl cet lop. 21 Wontāt gā majwe nguk wu, pal mani de zāngu namtan bān nā modli suk mil mbalan. 22 Sā nāma pakti, yek Yesu laki yek mil lishti jwas te kā jirgi ze yek sā ndet cina ten lāt tu ten kāti gon gā zesi, a ti gaa gwas wo tā yima pallat bi motgaa wonti mbalāmi. 23 Tā pallisi bi paki wu yek tā to ten zāndāl tālandā tās ngem Nya. Hal yek suktī luk pi atā yi kāli ti nāngusi. 24 Ama a jirgi bāl tekā dlo bal ze ka, a kapsi ze nāma jekti gā jirgi dān ka nāk de yetāl nāma wulti tet tu cina gā jirgi wu. 25 Yek Yesu li malsi nā asan ten gaa zesi kā bultlwe gā cina. 26 Mil lishtisi yenti ten lāt nā asan ten gaa ze wugo yek bānti cisi. Yek sā wuli de, "Gu co lul kān!" Yek sā lak yal nā bānti. 27 Yek Yesu gābesi yek tā wulsi de, "Bā ilgon hwotkii so! Ami kan, bā bānti cikii so!" 28 Yek Biturus wulti de, "Bagaa, kume kik go, wulān de ta li tet mālki ten gaa zesi." 29 Yek tā wulti de, "Li tedī." Yek Biturus yil dāka jirgi ka, yek tā njel lāt mal Yesu ten gaa zesi. 30 Ama de Biturus kum ndālti gā yetāl wu, yek bānti njel cit gwasi yek tā njel sut gaz gaa ze. De tā ba su gaz gaa ze wu, yek tā lak yal, yek tā wuli de, "Kisan ne, Bagaa!" 31 Yek Yesu tak ang gwasi bale-bale yek tā ngibit ang yek tā dālti todī, yek tā wulti de, "Ki de bā ngasti ten Nya gwa ndāl sowu, yek lakki ten celti kā mbadl ye?" 32 Yek sā te kā jirgi mas jwasan, yek paa yetāl mul atli. 33 Yek majwe sā ni kā jirgi wu ngusut atli, asā nāma wulti de, "Gem kān, yen

ga Nya kade ki!” **34** De sa dakci bal zesi wugo mbalan ka. **19** Ten de tot kā mbadl kan a byas yek sa yil to ten bi cikdi gwe ni njaa mal atl ga daamti ngusi yilti. Wudal ji tlot mbalan, suk Genisarat wu ka. **35** Mān bāmi yisi de Yesu kade lamti pat palan, suk mas byas pat suk modli, gwisi wu, yek sa shini lu mas mbalan jwasan, suk pat mukal, suk shelti lal mbalan gaa, suk lil yek mbalami tulli mas mbalan jwasan jwe dli shin mbalan ka. **20** Wul jimi kade mān lilti ga tāmisi bi sowu mali, **36** yek sa ngemti de tas nak tān ko tā bi lukal gwas ne, yek mas majwe tāni wu mbi ndokti.

15 Yek mān Paresi suk mān yisti mbat gāba ga Musa jon tet Wurshelima tul mal Yesu yek sa ngemti de, **2** “Yek laki a mil lishti jwa nge kopti wul jwe a kidi jinan pali wu ye? De si wo basa pol ang kā pa so, de sa ba nguk wullu!” **3** Yek Yesu wulsi de, “A kii, yek laki de akaa cel mbat gāba ga Nya ka, ten bi palti wul jwakan ye? **4** Ai Nya dlāman de, ‘Ta mbalan bal nalti aba suk ana gwas,’ a ‘malgwe byal aba, sogo ana gwas go, ngetli kan tā tlot ka.’ **5** Ama kii wo akaa mboki ang mbalan de, kume ilgon ni mbalan da gwe ta bal aba sogo ana gwas ten de tas zisi ang wu ni māli ngetli de tas zisi ang so, ten de ta manisi wulti de ‘Mas ilgwe gwe a lamikii bālti go, a pāl alkawol wi de ba bāl Nya.’ **6** Nak gwisi mbok ang de, po yi māli ngetli de tas bal nalti aba suk ana gwas so. Na palti wul gwakan nāk gwisi kan kā palli gāba ga Nya ten koo lu. **7** Kii mān palti riya! Ilgwe Ishaya man dlāmti gāba ga Nya dlām tenkii ni ndakce gwe wule! **8** “Nā kul bi kān a mbalan jin bālan nalti, ama mbadl jwasan dlenti suk ami. **9** Ten koo lu kan asā ngusi atli, asa mbok ang ten mbat gāba ga mbalan de gāba ga Nya.” **10** Yek Yesu mbe mbalami yek tā wulsi de, “Kumān gāba gan akaa yis gaami! **11** Ilgwe a su tu kā bi wu kade mān lilti ga mbalan kā so, ama ilgwe a yil tot tu kā bi ga mbalan wu kade man lilti gwas ka.” **12** Yek mil lishtisi tul mali yek sa wulti de, “Ama kā yisi de ilgwe kā dlām wu nda mān Paresi mbadl a?” **13** Yek tā ballisi de, “Mas ilgwe bā Aba gini, gwe ni Nya wu kā bāk sogo sa tus dā ten zhila gwas ka. **14** Hwulankii suksi, si wo dwa kān, ama asā nde dwa cina. A kume dwa kā nde dwa cina go, mas jwasan sa lok ka shu.” **15** Yek Biturus wulti de, “Yillini gaa ga cingaliti gāba gwisi.” **16** Yek Yesu wulsi de, “Ase hal ninge kā po yisan gaami sa? **17** Kaa bo yisi de mas ilgwe a su tu kā bi mbalan go kā tuk kan a su, apaa kā kaali wo a yil dākā mali kāsa? **18** Ama wul jwe a yil tot kā bi go, wul jwe nit kā mbadl wu kān, a yek de mān lilti ga

mbalan ka. **19** Ten de tot kā mbadl kan a byas yek tā wulti de, “Yen gonti gi ne, Bagaa yen ga Dauda! Mazhe jon nāma nolti ga yen gini i'e.” **23** Ama yek bā Yesu wulti de ilgon so. Yek mil lishti jwas tul mali yek sa ngemti yek sa wulti de, “Mbol kili gān ne, ten de tā nāma kopti atā nāma hwotti gānan nā tlilti yal nya.” **24** Yek tā wulsi de, “Mal mbaala ji Yisiraila jwe gil ju na ngusān kan sa shinānni.” **25** Yek kilisi sak ngus nā gahwulan a cina gwas, yek ta wulti de, “Zi ang ne, Bagaal!” **26** Yek tā wulti de, “Mbun de ta kan ilga nguki ga mil lubii a bāl kadi so.” **27** Yek kilisi wulti de, “Go nu kān, ama ai kadi nguk ilga nguki gwe a yili baboo gwas dā ang ka a nda sut gās tebul wu.” **28** Yek Yesu wulti de, “Kili mbalan, ngaski ten Nya ndāli! Kā mbi ilgwe kā ngemi wu wi.” Yek yen ga kilisi mbi ndokti nā dlāmti gwas nāk gwisi. **29** Tet kali go, yek Yesu kobi tu bal ze ga Galili. Yek tā to ten tlāndal yek tā dām nā zhila. **30** Mbalan wonti tul mali, sa tulit kulki, suk dwa suk mān gita suk bebe, suk naami jon wonti yek sa wutsi atl a cina gwas yek tā ndoksi. **31** Yek mbalami ngip bi ang de sa yen bebe ten gāba, a mān gita ndok wi, a kulki bā li nā asān, suk dwa ten yenti lu wu. Yek sa tas Nya ga mān Yisiraila. **32** Yek Yesu mbe mil lishti jwas yek tā wulsi de, “A nāma yenti gonti ga mbalan jin, sa mul de mekan ade malan wi a bāsa nguk ilgon so. A lamisi pallat bi asā yi kuzāmi so, ten de gon asā ngusi palti gwell mashkan ten tantu nā kuzān.” **33** Yek mil lishtisi wulti de, “Ako kān ma mbi ilga nguki gwe a kum wonti mbalan jin kā me gan ko?” **34** Yek tā ngemsi de, “Bāredi de nāmi kā nikii ang?” Yek sa wulti de, “De mukka suk nak kwes jon.” **35** Yek tā wul wonti mbalami de tas dām atli. **36** Yek tā kan bāredi de mukke suk kwesisi yek tā pal hwol tuk nā Nya, yek tā cac-calii yek tā bāl mil lishtisi yek sa bāl mbalami. **37** Yek ko wokko nguki yek kumti. Kā kaali yek mil lishtisi yem gada de mukka ga losali gwe mbalami zaki wu. **38** Wontat ga mani jwe nguk go sa la zangu de namtan ban nā modli suk mil mbalan. **39**

Yesu palli bi wonti mbalami wugo yek tā te kā jirgi ze yek tā li ten kāt atl gā Magadan.

16 Yek mān Paresi suk mān Saduki jon tul mal Yesu, yek sā ngemti de tās mbokisi ang ten lal gwe a mbok ang de ti wo sut mal nya kān tā ni wu. **2** Yek tā ndakisi de, “Kume cin ba ndabi go, akaa wule ‘Ayo go lu a tam, dlo nya kā zwilān wu.’ **3** A kume kāa yen lu zwilān ka, de nyaze nāma tlil tot na gasi wo wugo akaa wule, ‘Ase go ze a nda.’ Kāa yis wul jwe a pi kā dlo nya wu, ama yek bākāa yis gaa gā lal ji multi gā se so. **4** Mbalan ji se wo byasi suk man lāshi ngipti alkawol kān, sā nāma lamti de tās yen lali, ama bāsa mbokisi ang ten lal gon so se wundal gā Yona wu.” Yek Yesu zaksi yek tā zigaa. **5** Sā dākci bal zesi tu te duk wu, ase mil lishti jwas lak māsan yek bāsa kan bāredi so. **6** Yesu wulsi de, “Pan dem-dem nā yiis ga man Paresi suk mān Saduki.” **7** Yek sā ngusi gāba kā dlo gwasañ yek sā dlām de, “Ilgwe laki yek tā dlām nugo, nakkān mā kaman bāredi ang so.” **8** Yesu yis ilgwe sā nāma dlāmti wu, yek tā wulsi de, “Kii de bā ngasti ten Nya gwakan ndāl sowu! Yek laki yek kāa nāma gāba ten bi lāshi bāredi ye? **9** Hal ase kāa bo yis gaami sa? Kangwe a cal bāredi de namtan yek mbalan de zangu namtan nguk wu māsnikii kāwu nwa? Gāda de nāmi kān kāa me ga ilgwe de sa wu? **10** Sogo bāredi de nitgi gwe a bāl mbalan zangu de wupsi yek sa nguk wu. Gāda de nāmi kān kāa me ga ilgwe de sa wu? **11** Yek laki de yek bākāa yisi de ten bi bāredi kān a nikii ma gāba so ye? Ai ilgwe a nikii ma hwiti go yek de tāk hwulankii nā yiis ga man Paresi suk man Saduki.” **12** Yek pa sā yis gaami de ten bi yiis gwe aṣā laki bāredi wu kān tā nisi ma gāba so, ten de tās hwul gaa gwasañ nā mbok ang ga man Paresi suk man Saduki kān. **13** De Yesu mbuki ten kāt atl ga Kaisariya Pilibi wu, yek tā ngem mil lishti jwas de, “De wok a mbalan mbe yen ga mbalan wo?” **14** Yek sā wulti de, “A jon dlām de Yohana man baptism, jon wo aṣā dlām de Iliya, a jon wo aṣā dlām de Irimiya sogo gon kā man dlāmti gāba ga Nya.” **15** Yek tā ngemsi de, “A kii pa, kā yenti gwakan wo, wok de ami wo?” **16** Yek Biturus wulti de, “Kik de Almasihu yen Nya gwe ni kaami wu.” **17** Yek Yesu wulti de, “Ki wo man albarka kān, Siman yen ga Yona. Ten de mbalan kā mbokik ang ten nāk gwisi so, Aba gi gwe tā ni to nya kāwu kān. **18** Ama amik ka

hwik ge, kik de Biturus a ten ye gān kān ba kin motgaa ga man kopti gini, iko ga mashkan a ci bān ten mot gaami so. (**Hadēs g86**) **19** Ba bālkī wul bulti dlabii ga guu ga Nya, mas ilgwe kā fal ka ten dii atl go tā ni de ilgwe sā bal ka a nya wu. A mas ilgwe kā patl ka ten dii atl go tā ni de ilgwe sā patl ka a nya wu.” **20** Yek Yesu dāli kāng mil lishti jwas i'e de bās hwi mbalan de tik de Almasihu so. **21** Kan tet kā sa'i gwisi, yek Yesu nde hwit gāba mil lishti jwas ten de netgli kān tās su Wurshelima tās tla wonti bomti kā ang ga bacina ji man Yehuda suk kidi man Paris suk man yisti Mbat Gāba ga Musa, hal asa tlot ka, ama ten cin na mekan wo ta pal kaami. **22** Yek Biturus mbet te malkami ka yek tā matlti yek tā wulti de, “Nya a kan so, go man pat tenki kā so.” **23** Yek Yesu balat tet tu mali yek tā wulti de, “Hwulki suk ami Shedad. Ka lakan ten palti byas wul, nāk de palti wul ga Nya nik mbadli so, se ga mbalan wu.” **24** Yek Yesu wul mil lishti jwas de, “Mas malgwe a kobān go, tas nge gaa gwasi atā kan gudal yencin bakti gaa gwasi atā kobānni. **25** Mas malgwe nama lamti kisti mbadli gwas go ta mbi mbadli so, ama malgwe hwul nā mbadli gwas ten bi go ta mbi mbadli. **26** Yek de tāmti ga mbalan ye, de tā mbi mas wul ga dii atli ge, ama yek tā hwul suk mbadli gwas wu? Sogo yek mbalan a man bālti kā laj gā mbadli gwas ye? **27** Yen ga Mbalan a ya tul suk mil shinti jwasi kā nalti ga Aba gwasi atā batl mas mbalan, ta bāl ko wokko ten palti wul gwasi. **28** Gem, amik ka hwikii ge, majon ni da a nya ade kā kii, majwe sa mash so se sā yen palti ga Yen ga Mbalan kā iko guu gwas wu.”

17 Kaal dā multi de mukka, yek Yesu kan Biturus suk Yakubu suk yilka ga Yukubu gwe aṣā mbet de Yohana wu, yek sā to kā tāl tāndal gon si nā ngusan. **2** Sā ni nu go, yek dli gwas ballati aṣā nāma yenti. Yek cina gwel gwas cil ka nāk wule cin, yek lukal gwas hwoli ka pat. **3** Bāle-bale yek kāa Musa suk Iliya yilisi aṣā nāma gāba suk Yesu. **4** Yek Biturus wulti de, “Bagaa, mbun wi nāk de mā ni da ade wu, kume tāmik dā go, ma lak bii bukka de mekan, de nām wo gwa, gon wo ga Musa a gon wo ga Iliya.” **5** A tā yima gāba nugo, yek kaluntun man cilti gon yitlasi ka, yek sā kum yal gāba gon a gisi ten wulti de, “Gān go yen gi kan a lamti, a nāma kumti tāmti gwas i'e. Katiti kāng!” **6** Mil lishtisi kum gāba gwisi wugo, yek sā lok te atl

ka nā banti. 7 Yek Yesu tānsi yek tā wulsi de, “Gwisi nāma mbokti ang de bā mil ji bāmi a “Tlannya ka, bā banti cikii so.” 8 Sa tlil gaa nya batl so.” 27 “Ama ten de ma lak ndesi mbadli, su wugo, yek bāsa po yen malgon so, se Yesu nā bal ze tāk suk lak wul dopti kwesi. Bul bi gā ngusi. 9 Sa bā yil sut dāka tlāndali kāwu, yek kwes gwe ka dobi na nām wu, ka mbi wulpi zil Yesu hwisi de, “Bāk hwi malgon ilgwe kāa yeni galla gwe a mbuk batlti wulpi boo gi suk gwa wu so, se Yen gā Mbalān pal kaami tot dāka wu. A pa kā kan wulpi akā batlsi nā nāli.”

gazukdi pa.” 10 Yek mil lishtisi wulti de, “Yek

laki a mān yisti mbat gāba gā Musa dlām de se Iliya tul pa ye?” 11 Yek Yesu wulsi de, “Gem, Iliya a tuli tās lākan wul mas dā. 12 Ama amik ka hwikii ge Iliya tul wi yek ba mbalān yisti so, yek sa palit ilgwe sā lami wu. A nāk gwisi kan Yen gā Mbalān a tla bomti kā ang gwasan pak.”

13 Yek mil lishtisi yisi de tā nisi ma gāba ten Yohana mān Baptisma. 14 Sa pal tet kā mbalān wugo, yek malgon li tet mal Yesu yek tā ngus a cina dātka. 15 Yek tā wulti de, “Bagaa yen gonti gā yen gi ne. Cwo maparpada nima cit gwasi ata nāma tlat bomti i'e. A cwobi ngusi lakti gwas kā wutu sogo kā ze. 16 A tālat mal mil lishti jwa, ama yek bāsa man ndokti gwas so.”

17 Yek Yesu wulsi de, “Kii mbalān ji se, majwe bāsa bāl gem nā Nya sowu, asā kāngal mbadl jwasan kā wu! Hal a gasi kān ba pita dāmti sukkii gwi? Hal a gasi kān ba ngusi dlot mbadl nākii gwi? Tāleni nini yeni tedi.” 18 Yek Yesu matl māzhesi yek tā yil dāka yeni ka yek tā ndoki kāli-kāli.

19 Yek mil lishtisi li mal Yesu kā sa'i gwe mbalān po yi mālti sowu yek sa ngemti de, “Yek laki yek bāma man yillat gā māzhesi kā so ye?” 20 Yek Yesu wulsi de, “Ilgwe laki go, yek de kāa ngaskii ten Nya i'e so. Gem amik ka hwikii ge, de kume ngasti ten Nya gwakan nal nāk gwe mastat go, kaa mani akaā wul tlāndal ge de, ‘Tli dā de ka tāk li te du,’ a tlāndali li kāli. A bā ilgon a kankii gaa so.”

21 Wudali go bāsa yil so se nā ngemti Nya suk pālti kālkāze ze. 22 Mil lishtisi mogaa kā lu de nām a Galili wu, yek tā wulsi de, “Sa bāl bi ga Yen gā Mbalān kā ang gā mbalān 23 sa tloti. Ama ten cin na mekan wo ta pallat kaami.” Yek ili hwot mil lishtisi i'e. 24 Yesu suk mil shinti jwas mbuki bān Kaparnahum wugo yek mān kanti wulpi boo lubii gā Nya tul mal Biturus Yek sa wulti de, “Mān lishti gwakan batlān wulpi boo lubii gā Nya sa?” 25 Yek Biturus wulsi de, “Atā batli.” Biturus te gibboo wugo yek Yesu wulti de, “Siman, yek de daamti gwa ye? Kā bā yeni go tet mal kā wokko kan a guu ji mān dii atl gan kan wulpi boo wo nā? Tet mal mbalān ji bāmi nwa ko mal māndāki?” 26 Yek Biturus wulti de, “Tet mal māndāki.” Yek Yesu wulti de,

18 Kā sa'i gwisi wo yek mil lishtisi li mal Yesu yek sa ngemti de, “Wok de kakshe kā guu gā Nya wo nā?” 2 Yek tā mbe nāk'en yen gon tet de tās dlāl kā dlo gwasan, 3 yek tā wulsi de, “Amik ka hwikii ge, de kume kāa palli gwakan pal nāk mil mbalān sowu, kaa mbi guu gā Nya so. 4 Ten nāk gwisi kān mas, mālgwe palli gaa gwas nāk nak'en yen gan go māli kāde kakshe kā guu gā Nya. 5 “Mas mālgwe kan yen mbalān nāk gan kā shin gi go ami kān tā kamānni. 6 “Ama mas mālgwe lak de nām kā mil jin de sa ngassi tenan wu ten pālti byas wul go, a maniti de tās balit ye nakti hwo yal asā lakti ka bal ze. 7 “Mbalān ji dii atl ge wo wul cit gonti kān, nā wul wonti jwe a lak mbalān ten pālti byas wul wu! Ni netgli de tā wul jwe a lak mbalān ten pālti byas wul wu tuli, ama mālgwe tulli wuli go wul cit gonti kān. 8 Kume a ang gwa sogo asan gwa laki a kā pāl byas wullu, kotl ka akā lak ka. A manik de tāk mbi mbadl mān lāshi pākti nā ang de nām sogo asan de nām, dā gwe tās lakkī kā buu wutu gwe bā a mbashdli so nā ang jwa suk asan jwa wu. (aiōnios g166) 9 A kume a gwell gwa lakkī ten pālti byas wullu, yilli ka akā lak ka! A manik de tāk mbi mbadl mān lāshi pākti nā gwell de nām, dā gwe tās lakkī kā buu wutu nā gwell jwa wu. (Geenna g1067) 10 “Kii dai pān dem-dem bāk mbulan gon kā nak mil jin so. A nikii ma hwiti, mil shinti ji Nya jwe sa nāma bātti gwasan wu ni to nya ka a cina gā Aba gini cin suk gasi. 11 Yen gā Mbalān tul de tās kis majwe gillu. 12 “Nik kāa yeni gwi nā? Kume mbala zambal de nām ni mān kyo da yek gon gwasan gil kā go, ta zakān naami de kutl topsi na topsi ju ten pat kyo ata sa ngot gā mbāle gwe gillu sa? 13 Gem, amik ka hwikii ge, kume tā mbit du go, a pāl hwol tuk nā ti man de kutl topsi na topsi jwe bāsa gillit kā so ju. 14 Nāk gwisi kān Aba gwakan gwe ni to nya kāwu lami de tā de nām kā nak mil jin gil kā so. 15 “Kume yilka gwa pālik byas wul wu, li mālti akā hwit byas ilgwe tā pālik wu, kii sukti kii nā ngwekan. Kume tā katik kān wu kā palli yilka gwa ten tantu wi. 16 Ama kume tā nge kumti gwa wu,

ngo mbalan de nám sogo mbalan de lop aká li mali, kangwe asá wule de, ‘Ten gaba ga mbalan de lop sogo de mekan kan asá dlalli mas gába.’ 17 Kume tā nge kumti gwasan wu, hwi motgaa ga man kopti. A kume tā nge kumti ga motgaa ga man kopti go, aká pallat nák malgwe bo yis Nya sowu sogo nák man palti byas wul gwe nge cit atl gaa wu. 18 “Amik ka hwikii ge, mas ilgwe ká bal ka ten dii atl go tā ni de ilgwe sa bal ka a nya wu. A mas ilgwe ka patl ka ten dii atl go tā ni de ilgwe sa patl ka a nya wu. 19 “Amik ka hwikii wu däde, kume mbalan de lop ká kii ten dii atl dlalli gába de sa ngem ilgon go, Aba gi de tā ni nya wu a palisi. 20 Ten de, kume mbalan de lop sogo de mekan mogaa na shin gi go, ani suksi.” 21 Yek Biturus li mal Yesu yek tā ngemti de, “Bagaa asámi de nám kán yilka gi a pali byas wul a taasit ká gwi? Asámi de nitgi ya?” 22 Yek Yesu ballit de, “Amik ka hwikii ge asámi de nitgi tokte ká so, ama se la asámi de kutl nitgi de nitgi. 23 “Guu ga Nya wo nák wule guu gwe lami de, tás dlam wul ang gwas gwe ni a ang ga zhel jwas wu kán. 24 De guumi ba dlam go, yek sa tullit malgon gwe tā nám kopti gwas wulpi zil galla wanti gwe de hal málí a máshi a báta man batlti sowu. 25 Nák de málí a man batlti gwas sowu, yek guumi dlam de tā wulti ka suk kili gwasi suk mil jwasi suk mas ilgwe níddá wu tā batlti wulpi gwas da. 26 “Yek zheli ngus na gahwulan a cina gwasi yek tā ngemti yek wulti de, ‘Dlo mbadl ná ami, ba batlkí mas wulpi gwa.’ 27 Yek guumi yen gonti gwasi yek tā taasi mali mas duli ka yek tā zakti. 28 “Ama yek na yilti ga zhel gwisi yek tā mo suk yelan palti wul gwas gon, gwe tā nám kopti gwas wulpi zil galla gwe bá nal sowu, yek tā ngibít yal lukál atá nitma wulti de, ‘Batlan wulpi gwe a nám kopti gwa wu.’ 29 “Yek zheli gwisi ngus na gahwulan yek tā ngemti de, ‘Dlo mbadl ná ami, ba batlkí wulpi gwa!’ 30 “Ama yek zheli nge kumti gwasi yek tā sak let ka ká lu leti, ten de se tā batlti wulpi gwasi mas. 31 Naa zhel ji mali yen ilgwe pi wu wugo yek mbadl jwasan lili, yek sa sak hwi guu gwasa mi mas ilgwe pi wu. 32 “Yek guumi mbe zheli mali, yek tā wulti de, ‘Ki wo byas zhel kán.’ A taasik mas dul gwe a nám kopti gwa wu ka nák de ká ngeman de ta taasik káwu. 33 Ki wo mbunán de ták yen gonti ga yilka gwa zhel nák gwe a yen gonti gwa wu sa? 34 Mbadl lili guumi i'e yek tā laki yek sa nol zheli ka, se nák tā batlti mas dul gwe nit gaa wu.” 35 “Nu

kán Aba gi gwe ni nya wu a pali ko wokko ká kii de báta taasi yilkeni jwas byas wul ká sowu.”

19 De Yesu pak dlamtí wul jimi wugo, yek tā zak kat atl ga Galili yek tā li kat atl ga Yehudiya, lu gwe ni tu te duk dā dlalka Yodan wu. 2 Yek mbalan wonti kopti yek tā ndok man cwo kali. 3 Yek man Paresi jon tul mali de sa cingalti na kumti gas wul, yek sa wulti de, “Ko Mbát Gábe kaman de tā mbalan zak kili gwas ten bi ilgon ná?” 4 Yek tā ballisi de, “Ase káa bo yenni ga lishi de, ‘Ten ndat zhile wo, ti de ta pal mas wul go, ta palsi ba mani suk kili mbalan.’ 5 Yek tā wule, ‘Ten nák gwisi kán, a ba mani zak aba suk ana gwasi atá ngatli kili gwas dli, a si de loöi dám de dli de nám’ 6 Yek laki yek bása po yi de mbalan de lop so, ama de nám ká báli. Ten nák gwisi kán, mas ilgwe Nya palli de nám wu, ba malgon hwuli so.” 7 Yek sa ngemti de, “De nuk go yek laki yek Musa dlam de kume mbalan a zak kili gwas go tás bálti lishti zakti ye?” 8 Yek Yesu wulsi de, “Ndálli gaa gwakan ká laki yek Musa kamikii de ták zakán modli jwakan. Ama tet ten ndat zhile wo nuk ni so. 9 Amik ka hwikii wu däda, mas malgwe zak kili gwasi yek tā hap zopsi a bá ten bi pat-palan ká sowu, málí nama pat palan sukti.” 10 Yek mil shinti jwas wulti de, “De kume nu kán ni ká dlo ga kos suk kili gwas go, láshi hapti man hapti.” 11 Yek Yesu ballisi de, “Mas mbalan ka kan gába gan so, se ko majwe Nya kamisi wu. 12 Mbalami jon wo sa laksi go maani ká so, a jon wo palti kán mbalan pálisi nák gwisi, a jon wo sik nge hapti ten bi guu ga Nya. Mas malgwe a man kanti gába gan go tás kaami.” 13 Yek sa tulli mil mbalan mal Yesu tás wutisi ang gaa atá ngemisi Nya. Ama yek mil lishti jwas matl majwe tullaşı wu. 14 Yek Yesu wulsi de, “Zakán nak mil mbalan tás tul malanñi bák mbolansı ká so, ten de guu ga Nya wo ga wundal gwasan kán.” 15 Ta wutisi ang albarka gaa wugo yek tā zak luisi. 16 Sa ni nugo yek malgon tul mal Yesu yek tā wulti de, “Man lishti, wundal hwa wul gwik ni ngetli de ta pali a mbi mbadl gwe bá a paki sowu gwi?” (aiōnios g166) 17 Yek Yesu ballit de, “Yek laki de ká ngeman ten bi hwa wul ye? Ai Nya ná ngus káfe hwa wul! Kume ká nám lamti ták mbi mbadl gwe bá a paki sowu go kop mbát gába ju.” 18 Yek mali ngem Yesu de, “Mbát gábe jwi?” Yek tā ballit de, “Tlo mbalan so, pi suk kili ga malgon so, pi mukal

so, sheli lal mälgon gaa so, **19** bäl nalti aba suk malgwe ilgwe ma pali wu so.’ “Yek tå wulsi de, ana gwa,’ aka ‘lam yelen dämti gwa näk gwe ka ‘Kii mago sak kolän zhin kä zhin daaka.’ **8** ‘Cin lam gaa gwa wu.’” **20** Yek samali wul Yesu de, nda bii wugo yek män zhimi wul malgwe ata ‘A kop mbät gaña jwisi wi, yek yi kaal ye?’ **21** zit ang ten yenti zhimi wu de, ‘Mbe män kolti Yek Yesu wulti de, ‘Kume kā nama lamti tåk zhin ju tåk batlisi. Nda zhila batlisi na majwe däm njikmi go, sak wul mas wul jwa ka, aka bäl pak kaal ten lat kā zhimi wu, aka paki na majwe wulpi män lashi wul ka däm de män wul ang a nda cina ten lat wu.’ **9** ‘Yek majwe sa mbesi kā nya. Apaa aka lak kobanni.’ **22** Yen samali kumi sa'i galla de namtan wu tulli, yek sa balsi ko nu wugo yek tå zigaa na lilti mbadli, näk de ti wokko wulpi ndat cin. **10** Yek majwe li tet kā wo män wul ang i'e kade ti wu. **23** Yek Yesu wul zhimi cina wu däm gwa we sa balsi wulpi tå mil lishti jwas de, ‘Gem amik ka hwikii ge, a man ko wokko. Ama yek sa bäl ko wokko wulpi bom i'e tå man wul ang te kā guu ga Nya. **24** Ta ndat cin pak. **11** De sa kan wulpi wugo, yek sa bo hwikii däda, gara tå rakumi kobi tu kā shu njet nalanti ten män zhimi. **12** Asa nama wulti alipla dä gwe tå män wul ang te kā Nya de guu de, ‘Majin de sa ya tul kā kaali go sa'i denäm wu.’ **25** Mil lishtisi kumi nu wugo yek ngip ang kan sa pali kā zhimi, ama yek kā batlisi ndakce bi i'e yek sa ngemti de, ‘De nu kā go, yek wok sukmi de ma nda cin ten kolti zhin wu.’ **13** ‘Ama ka mbi kisti wo?’ **26** Yek Yesu wutisi gwel yek tå balli gon gwasan de, ‘Yelen gini, a tek tå dläm de, ‘Mal mbañan wo, go män pat kā so! gazi so. Ale gam kān mā pali sukkii ten de ta Ama mal Nya wo ko yek ke a man päti.’ **27** Yek batlkii wulpi dinari de nām de nām nā? **14** Kan Biturus ballit de, ‘Mi wo mā zak wul wi mas ten wulpi gwa tåk zigaa. A mik lami de ta bäl majwe bi kopti gwa! Yek de ilgwe ma mbi wu ye?’ **28** sa ya tul kā kaali wu ndakce sukkii. **15** Ko ba Yek Yesu wulsi de, ‘Gem amik ka hwikii ge, kā manan palti ilgwe a lami wu nā wul gi so? Ko multi män tulti kā sa'i gwe Yen ga Mbañan a dakälti ga alheri gwe a pali wu kān kā nama däm ten gobdlan guu gwas män nalti wu, kii palti.’ **16** ‘Näk gwisi kān, maji tukaali pal de ji de kāq koban wu mago kaa däm ten gobdlan kutl cet lop, akaq kissi gaña män boo de kutl de lop ji Yisiraila ju. **29** Apaa mas malgwe zak lubii jwasi sogo yilkeni jwasi sogo aba sogo ana sogo mil mbañan sogo zhin gwasan ten bi gi wu mbi asami de zabal ga ilgwe sa zaki wu. Asa mbi mbadl gwe bā a paki sowu pak. (*aiōnios g166*) **30** Ama mbañan wonti jwe sik de ji cina ju a pal de maji tukaali, a majwe sik de ji tukaal ju a pal de maji cina.

20 “Guu gā Nya wo näk män zhin gon gwe yil nā gasi tas ngo majwe a kolit zhin ka zhin inabi gwas wu kān. **2** Tå päl gam suksi ten de ta batlisi na wulpi dinari de nām de nām ten ndat cin gwasan, yek tå laksi kā zhin inabi gwasi. **3** “Yek tå yili kā sa'i galla de topsi, yek tå yen mbañam Jon ten dämti ten koo lu kā lu wulti wul ka. **4** Yek tå wulsi de, ‘Kii mago sak kolän zhin kā zhin inabi gini, ba batlkii kangwe mbun de ta batl wu.’ **5** Yek sa li kā zhimi. “Yek tå yil da kā dlo cin suk kā sa'i galla de mekan kā sukti yek tå po pali näk gwisi da. **6** Tå po yil da sa'i galla de namtan kā sukti yek tå po yen majon da a nya basa nama palti ilgon so, yek tå wulsi de, ‘Yek laki yek kāndi cin ten koo lu nu ye?’ **7** “Yek sa ballit de, ‘Ilgwe laki go, näkkān

mälgwe ilgwe ma pali wu so.’ “Yek tå wulsi de, ana gwa,’ aka ‘lam yelen dämti gwa näk gwe ka ‘Kii mago sak kolän zhin kā zhin daaka.’ **8** ‘Cin lam gaa gwa wu.’” **20** Yek samali wul Yesu de, nda bii wugo yek män zhimi wul malgwe ata ‘A kop mbät gaña jwisi wi, yek yi kaal ye?’ **21** zit ang ten yenti zhimi wu de, ‘Mbe män kolti Yek Yesu wulti de, ‘Kume kā nama lamti tåk zhin ju tåk batlisi. Nda zhila batlisi na majwe däm njikmi go, sak wul mas wul jwa ka, aka bäl pak kaal ten lat kā zhimi wu, aka paki na majwe wulpi män lashi wul ka däm de män wul ang a nda cina ten lat wu.’ **9** ‘Yek majwe sa mbesi kā nya. Apaa aka lak kobanni.’ **22** Yen samali kumi sa'i galla de namtan wu tulli, yek sa balsi ko nu wugo yek tå zigaa na lilti mbadli, näk de ti wokko wulpi ndat cin. **10** Yek majwe li tet kā wo män wul ang i'e kade ti wu. **23** Yek Yesu wul zhimi cina wu däm gwa we sa balsi wulpi tå mil lishti jwas de, ‘Gem amik ka hwikii ge, a man ko wokko. Ama yek sa bäl ko wokko wulpi bom i'e tå man wul ang te kā guu ga Nya. **24** Ta ndat cin pak. **11** De sa kan wulpi wugo, yek sa bo hwikii däda, gara tå rakumi kobi tu kā shu njet nalanti ten män zhimi. **12** Asa nama wulti alipla dä gwe tå män wul ang te kā Nya de guu de, ‘Majin de sa ya tul kā kaali go sa'i denäm wu.’ **25** Mil lishtisi kumi nu wugo yek ngip ang kan sa pali kā zhimi, ama yek kā batlisi ndakce bi i'e yek sa ngemti de, ‘De nu kā go, yek wok sukmi de ma nda cin ten kolti zhin wu.’ **13** ‘Ama ka mbi kisti wo?’ **26** Yek Yesu wutisi gwel yek tå balli gon gwasan de, ‘Yelen gini, a tek tå dläm de, ‘Mal mbañan wo, go män pat kā so! gazi so. Ale gam kān mā pali sukkii ten de ta Ama mal Nya wo ko yek ke a man päti.’ **27** Yek batlkii wulpi dinari de nām de nām nā? **14** Kan Biturus ballit de, ‘Mi wo mā zak wul wi mas ten wulpi gwa tåk zigaa. A mik lami de ta bäl majwe bi kopti gwa! Yek de ilgwe ma mbi wu ye?’ **28** sa ya tul kā kaali wu ndakce sukkii. **15** Ko ba Yek Yesu wulsi de, ‘Gem amik ka hwikii ge, kā manan palti ilgwe a lami wu nā wul gi so? Ko multi män tulti kā sa'i gwe Yen ga Mbañan a dakälti ga alheri gwe a pali wu kān kā nama däm ten gobdlan guu gwas män nalti wu, kii palti.’ **16** ‘Näk gwisi kān, maji tukaali pal de ji de kāq koban wu mago kaa däm ten gobdlan kutl cet lop, akaq kissi gaña män boo de kutl de lop ji Yisiraila ju. **29** Apaa mas malgwe zak lubii jwasi sogo yilkeni jwasi sogo aba sogo ana sogo mil mbañan sogo zhin gwasan ten bi gi wu mbi asami de zabal ga ilgwe sa zaki wu. Asa mbi mbadl gwe bā a paki sowu pak. (*aiōnios g166*) **30** Ama mbañan wonti jwe sik de ji cina ju a pal de maji tukaali, a majwe sik de ji tukaal ju a pal de maji cina.

19 Asa takti kā ang ga majwe bā män Yehuda kā so wu, sa hwit gaba mbulti asa boti asa bakti ka ten gudal yencin. Ama ten cin na mekan wo sa pallat kaami!” **20** Kā sa'i gwisi wo yek ana ga mil ji Zabadi tul mal Yesu suk mil jwasi, yek tå ngus atl a cina gwasi tas ngemit ilgon. **21** Yek Yesu wulti de, ‘Yek ka lami kam ye?’ Yek tå wulti de, ‘A nama lamti tåk laki tå mil ji jee däm malki, tå gon däm ten ang shinti, a gon wo ten ang yali gwa kā guu gwa.’ **22** Yek Yesu wul mili de, ‘Kāa yis ilgwe kāq nama ngemti wu so, kaa man tlat bomti gwe ba tla wu, ama malgwe a däm ten ang shinti suk ang yali gi go, amik ka lak mali so. Lu dämti jwisi wo ji majwe Aba gi gwe ni nya wu a botli wu kān.’ **24** De naa mil lishti jwas de kutl ju kumi nu wugo, yek mbadl jwasan lil nā yilkeni de lobí. **25** Yek Yesu mbesi kā lu denäm mas jwasan yek tå wulsi de, ‘Kāa yis kangwe a guu ji majwe bā män Yehuda kā

sowu päl iko ten mä jwasan wu. Ko tä bacina atl ga Galili.” 12 Yek Yesu te kä lubii ga Nya yek jwasan mago asa pali näk gwisi. 26 Ama kii wo tä mbol majwe asä wul wul ka kälí wu. Yek ta bä ni näk gwisi kä dlo gwakan so. Mas malgwe jek tebul ji majwe asä balli wulpi mbalan wu ka, nama lamti täs dam de kakshé kä kii go, ngetli suk gobdlan ji majwe asä wul kulu kä ju ka. 13 kän täs dämikii de man pälti wul. 27 A mas Yek tä wulsi de, “Ni ga lishi de, ‘Sa mbe lubii malgwe nama lamti täs dam de bacina gwakan gi de lubii ngemti Nya,’ ama yek kää palli de go, ngetli kän täs dämikii de zhel, 28 näk gwisi lu hwunti ji mukäl wi.” 14 Yek dwa suk majwe kän yen ga mbalan tul de tä malgon palit wul kät dli jon jwasan tla kä ju tul mali kä lubii so, ama tä tul de päl wul, atä bäl mbadl gwasi, ga Nyami, yek tä ndoksi. 15 Ama yek kidi män ten de tä mbalan wonti mbi kis da.” 29 De Yesu Paris suk män yisti Mbät Gåba ga Musa yen wul suk mil lishti jwas ba zak ban Yeriko go, yek ngipti bi ang gwe tä pälí wu, suk kangwe mil wonti mbalan kopti. 30 A dwa de lop jon ni nä mbalan nama wulti to nya kade, “Hosana ga zhila ten bi tantu, sa kumi de Yesu nama lat Yen ga Dauda wu,” Yek mbadl gwasan lili. 16 wugo, yek sa njel wulti to nya kade, “Bagaa Yen Yek sa ngemti de, “Ama kä nama kumti ilgwe ga Dauda, yen gonti ganan nel!” 31 Yek mbalam mil jee nama dlämti gwa?” Yek Yesu ballisi de, matlsi yek sa wulsi de täs dam mbetlak, ama “Yii, kää bo taiba dlämti luisi kä gaña Nya so yek sa wuli to nya kade, “Bagaa, Yen ga Dauda nwá?” “De, ‘Ka lak mil mbalan suk mil läli ten yen gonti ganan nel!” 32 Yek Yesu dläl ka yek tä wulsi de, “Yek kää nama lamti ta pälíkii ye?” 33 Betani yek tä mul kälí. 18 Lu tlo wi de tä dop Yek sa ndäkit de, “Bagaa mä nama lamti tän tantu pälti tot kä ban wugo yek kuzan njel tlot gwasan. 19 Yek tä yen tlindi tulan ten bi tantu yek tä li mali ama yek batä mbi ilgon dani so se daa. Yek tä wul tulamí de, “Bäk po wut mil so hal pakti gwa!” Yek tlindi koo ka kälí-kälí. (aión 9165) 20 Mil lishtisi yeni nu wugo, yek sa ngip ang bi Yek sa ngemti de, “Dä nii kän tlindi koo ka bale-bale nu gwi?” 21 Yek Yesu ballisi de, “Gem amik kaa hwikii ge, de kume kää ngaskii ten Nya yek båkä cel kä mbadl sowu, ilgwe mbi tulan gan kän kaa man lakti a pi tokte so. Ama kaa mani wulti tländal gan de, ‘Thinya tak suk nda kä bal ze,’ a pi näk gwe kää dläm wu. 22 De kume kää bal gem go, kaa mbi mas ilgwe kää ngemi ten gaba suk Nya wu.” 23 De Yesu te kä lubii ga Nya de tä ba hwi gaba mbalan wu, yek kidi män pälti wul kä lubiimi suk bacina ji Man Yehuda tul mali yek sa ngemti de, “Na wundal ga iko gwi kän kä nama pälti wul jin jwi? Wok bålk iko pälti wul jimi wo?” 24 Yek Yesu ballisi de, “Kii mago ba ngemkii wul de nam. Kume kää dläm go ba hwikii wundal ga iko gwe a nääma pälti wul jin dä wu. 25 Baptisma ga Yohana go tet ko kän yil ko? Sut mal Nya ma, ko tet mal mbalan kän.” Yek sa dläm gaba a dani kä dlo gwasan, yek sa dläm de, “Kume mä wuli de, ‘Sut mal Nya wu,’ ta ngemann de, ‘Yek laki yek båkä bal gem dä so ye?’ 26 A kume mä dläm de, ‘Tet mal mbalan kawu,’ ma näämma banti ga ilgwe mbalan a manini pälti wu, nak de mas mbalan kan de Yohana wo män dlämti gaba ga Nya kä wu.” 27 Nuk laki

21 De Yesu suk mil lishti jwas mbuki nak'en ban Betapaj njaa a Wurshelima ten Zandal Tländal Zetun wu, yek tä shin mil lishti jwas de lop te cina gwasan ka. 2 Yek tä wulsi de, “Lan te kä ban gwe nikii cina wu ka, kaa yen zhaki suk yen gwas ga bali ka kä båmi. Pätlini nini si tedî. 3 A kume malgon wulkii de ilgon go, akaä hwit de Bagaa nama lamti gwasan ata ya pallasi tedî.” 4 Pi näk gwisi tä njikan ilgwe män dlämti gaba ga Nya dläm wu de, 5 “Hwi män Sihiyona de, ‘Bo yени ni guu gwakan ka tulikii wu, män kumti bi kade ti, tä to ten zhaki, ten yen zhaki kän tä nama lati.’” 6 Yek mil lishtisi sak pal ilgwe Yesu hwisi de täs pälí wu. 7 Yek sa tulli zhaki suk yen gwasi, yek sa wut lukal jwasan tensi ten de tä Yesu to täs dämi. 8 Yek wonti mbalan wut lukal jwasan ten tantu, yek jon jwasan kotl daa tet ten tlindi yek sa tatali ten tantu. 9 Yek mbalan jwe sa nit tu cina ju, suk jwe sa nit tu tukaal wu ngusi wulti to nya kade, “Hosana ga yen Dauda!” “Malgwe tul nä shin ga Bagaa go, män albarka kän!” “Hosana ga Man Nalti!” 10 De Yesu te Wurshelima wugo yek mas båmi hwot ka nä bi gwasi. Yek män bami ngusi kumti gazi de, “Wok de gwisi wo nä?” 11 Yek mbalan jwe nama kopti kaal gwas wu ndakisi de, “Yesu kän, män dlämti gaba tet Nazarat ka

yen sa balli Yesu de, "Mä yisi so." Yek tə wulsi gaba jimi wu, yek sa yisi de tensi kan tə nāma de, "Ami mago ba hwikii wundal iko pälti wul mbokti ang. **46** Yek sa lam dopti gwasi ama yek gwe a nima pälti wul jin nā nali wu so. **28** "Yek banti ga wonti mbalan jwe ni kāli wu cisi nāk de daamti gwakan ye? Mān mil mani de lop gon ni da. Tā wul kaksha yen gwas de, 'Yen gini, laki kol zhin kā zhin inabi ase.' **29** "Yek yeni ballit de, 'Ba li so,' ama yek tā lak daamti kā kaali yek tā li kā zhimi. **30** "Yek abe li mal māngabisi yek tā hwit ilgwe tā hwi kakshesi wu. Yek tā ballit de, 'To, bali aba gini,' ama yek bāta li kā zhimi so. **31** "Wok de malgwe pal ilgwe aba gwas lami wu kā mil de lobī go?" Yek sa ballit de, "Ga cinesi." Yek Yesu wulsi de, "Gem amik ka hwikii ge, mān kanti wulpi boo suk mān pāt-pālan a te kā Nya de guu cina da kii. **32** Ai Yohana mān baptisma tulān de tās mbokikii ang ten kangwe kaa pal zok wul wu, yek kāa nge bālti gem nā ti. Ama mān kanti wulpi boo suk mān pāt-pālan bāl gem nā ti. Ko de kāa yeni nu ma wu ama yek bākaa ci atl gaa yek kāa bāl gem nā ti so. **33** "Bo kuman cingalti gābe gon da, man zhin gon bāk inabi. Yek tā gandalī ka nā bal sāmbal, yek tā duk shu cetti ze inabi a gībi, yek tā kin lu dāmti ga mān bātti. Yek pa tā bāl mil haya zhimi yek tā li kā atl gon. **34** De gis ga inabi tul wugo yek tā shin zhel jwas mal mil haye, ten de tās kamit yandi inabisi gwasi. **35** "Ama yek mil haye dop zhel jwasi, yek sa bo gon, yek sa tlo gon, yek sa lak gon nā ye. **36** Yek tā shin zheli jon jwe wonti man ji cina ju malsi, yek sa po palisi nāk kangwe sa pali ji cina ju. **37** Kā kaali wo, yek mān zhimi shin yen gwas malsi. Tā wuli de, 'Sa yēnan nalti ga yen gini.' **38** "Ama yek mil haye yen yeni wugo, yek sa wul yilkeni jwasan de, 'Malgan kāde mān cit gadosi. Mān tloti ka ta gado gwas dām de ganan.' **39** Yek sa dopti yek sa lakti te kaal bal sāmbal ga zhimi ka yek sa tloti. **40** "To, de mān zhimi pal wugo yek ta pali mil haya jwisi ye?" **41** Yek sa ballit de, "Gem kā go ta tlo mān ngalci jwisi ka, atā bāl zhimi majwe a bālti wul zhimi gwas kā gis wu." **42** Yek Yesu wulsi de, "A kāa kumi kā gaba ga Nya sa? Ai nān ga lishi de, "Ye gwe mān kinti bii nge wu, yek bāl de ye gwe ni hwabi kā kinti biimi man naami wu Gwisi wo palti ga Bagaa kān, a wul niglipti bi ang kān a malānni." **43** "Ten gwisi kān a nikii ma hwiti de, Sa kan Nya de guu da ang gwakan ka asā bāl majwe sa pal hwa wul wu. **44** Malgwe nda ten yesi go ta caccal ka, a malgwe yesi ndet gaa go a nolti nāk apti." **45** De kidi mān Pāris suk mān Paresi kum cingalti gaba jimi wu, yek sa yisi de tensi kan tā nāma de, "Ami mago ba hwikii wundal iko pälti wul mbokti ang. **46** Yek sa lam dopti gwasi ama yek banti ga wonti mbalan jwe ni kāli wu cisi nāk de mbalāmi kan de ti wo mān dlāmti gaba ga Nya kāde ti wu.

22 Yek Yesu po hwisi cingalti gābe gon da yek tā wulsi de, **2** "Guu gā Nya wo nāk tā guu gwe pali yen gwas shiri biki hapti kān. **3** Yek tā shin zhel jwas mal majwe tā shinisi lu de tās tul wu, ama yek bāl majwe tā shinisi lu wu tul so. **4** "Yek tā shin zheli jon malsi da, yek tā wulsi de, 'Hwi majwe a shinisi lu ju de, a pak zāt ilgānguki wi. Sa mbosh basi tla suk tla jwe sa ketalsi de ji biki wu wi, mā pak lākanti ko yek ke wi. Lan tet kā lu biki haptisi.' **5** "Ama yek bāsa kat kāng so yek sa zigaa ilgon gwasan. Yek gon li ka zhin gwasi, yek gon la wulti wul ka. **6** Yek naami jwasan dop zheli yek sa bōsi hal yek sa tlosi ka. **7** Yek mbadl gā guumi lil i'e. Yek tā shin mān hapti dlo jwasi yek sa tlo mān tlot mbalan jwisi ka, yek sa kwel bāmi ka. **8** "Yek tā wul zhel jwas de, 'Pak pälti shiri biki wi, ama majwe a shinisi lu de tās tul go mbun de tās sa biki so. **9** Ningolān dān ten tantu ka tāk mbe mas majwe kāa mbisi wu tet kā lu biki.' **10** Yek zheli li dān ten bal tantu ka yek sa mbe mas majwe sa mbisi ju tedi. Na hwa mbalan suk mbalan ji koo lu se nāk lu biki hapti njikān ka nā māndākī. **11** "Ama yek guu te kā lu biki de tās yen kangwe ni wu, wugo yek tā yen malgōn gwe bātā lak lukāl biki sowu. **12** Yek guumi ngemti de, 'Yelān gini, dāni kan ka te tet ade bānā lukāl biki so gwi?' Yek bā māli mbi ilgā dlāmi so. **13** "Yek guumi wul majwe asā palit wul wu de, 'Balān asān gwas ka suk ang gwasi tāk lākānti te kā duu dāmshal ka. Kā lu gwisi kan tā kuli atā as ang bi.' **14** "Ai wonti mbalan kan sa shinisi lu, ama mbalan ji bottli wo sa wonti so." **15** Yek mān Paresi lākdlām gāba kā dlo gwasan ten kangwe sa pi asā dopti kā gāba gwas wu. **16** Yek sa shin mil lishti jwasan suk mbalan ji Hiridus jon yek sa wulti de, "Mān lishti, mā yisi de ki wo mān gem kan, aka nima mbokti ang mbalan ten gāba ga Nya nā gem. Kā kan mas mbalan gaa de nām, baka bāl jon nalti man jon so. **17** Ningolān bo hwini, yek de daamti gwa ye? Mbun de tān bātl wulpi boo ga guu Kaisar a ko mbunān so?" **18** Ama nāk de Yesu yis byas daamti gā mbadl gwasan wu, yek tā wulsi de, "Yek laki yek kāa nama lamti cingalti gi ye, kii mān pälti riyal!" **19** "Bo

mbokini nini ang ten wulpi gwe asa batl wulpi de, 44 “Bagaa hwi Bagaa gi de, Däm ten kat ang boomi dä wu.” Yek sa bälti wulpi dinari. 20 Yek shinti gini se a palli män nget jwa a atl daaki.” ta ngemsi de, “Hoto suk shin ga wok de gan 45 “De kume Dauda mbet de, ‘Bagaa’ go, dä nii wo?” 21 Yek sa ballit de, “Kaisar.” Yek ta wulsi kan ta nit de yen gwi?” 46 Yek ba malgon manit de, “Balän Kaisar wul ga Kaisar, akaa bal Nya ballat ilgon so. Kan ten cin gwisi yek ba gon wul ga Nya.” 22 Sa kumi nu wugo yek ngip bi gwasan po mbi ndali gahwulan ngemti gwasi ten bi ilgon so.

kän män Saduki majwe asa wuli de, mbalan a pal kaami sowu tul mal Yesu, yek sa ngemti. 24 Yek sa wuli de, “Män lishti, Musa wuli de, kume mbalan mashi a ba ta bo zi yen sowu. Ta mangabi gwasi kan kili gwe ta zakti wu tas zi yen yilka gwasi. 25 To, majon ni da yilkeni de nitgi kä mi. Kakshe gwasan pal hapti hal yek ta mashi a bata bo zi yen so, yek mangabi gwasi hap kilisi de ta zakti wu. 26 Nak gwisi pi na na lobí suk na mekami hal yek la na nitgisi. 27 Ka kaali wo yek kilisi lak mashi. 28 Yek ningo, ten cin gwe mbalan a pal kaami go, de kili ga wok tani wo, nak de mas jwasan sa hapti wu?” 29 Yek Yesu ballisi de, “Daamtì gwakan kani hwaabi so, naakkān kaa yis ilgwe sa lishi ka gaña ga Nya wu so a bakaq yis iko ga Nya so. 30 Ten de ten cin gwe mbalan a pal kaami go mbalan a pal hapti so a basa hap kä so, ama sa däm nak mil shinti ji Nya. 31 Ningo ten bi palti kaami ga mbalan wo, kaa dlaman ilgwe Nya hwikii wu sa? 32 De ta wule, ‘Amik de Nya ga Ibarahim, Nya ga Ishaku suk Nya ga Yakubu.’ Nya ga majwe ni kaami kade ti, ba de we Nya ga hwu so.” 33 Mbalami kum ilgwe ta dlam wugo yek sa ngip bi ang ten wundal ga mbokti ang gwasi. 34 Man Paresi kum kangwe Yesu man ngetl ga man Saduki wugo yek sa mogaa. 35 Yek gon gwasan man yisti Mbät Gaña ga Musa i'e ngem Yesu ten de ta cingalti. 36 Yek ta wulti de, “Män lishti, Gwik nal mani ka Mbät Gaña ga Musa gwi?” 37 Yek Yesu ballit de, “Lam Nya Bagaa gwa na mas mbadl gwa, na mas dämti gwa, suk mas daamti gwa.” 38 Yek de lakti zhila ga mbät gaña a yek de gwe nal mani wu. 39 A gwe kop kaali go nak gwisi kan ni. Yek de, ‘Lam yelen dämti gwa na kängwe ka lam gaa gwa wu.’ 40 Mas lishti ga Mbät Gaña ga Musa suk ji Man Dlämti Gaña ga Nya dlal ten mbät gaba de lop jimi.” 41 Man Paresi mogaa ka lu de nam wugo, yek Yesu ngemsi de, 42 “Yek de daamtì gwakan ten Almasihu ye? Yen ga wok de ti wo?” Yek sa ballit de, “Yen ga Dauda,” kan. 43 Yek ta wulsi de, “Yek laki yek Shishi ga Nya lak Dauda ten mbet gwasi de ‘Bagaa’ ye? Nak de Dauda dlam

23 De mbalan mogaa wonti suk mil lishti jwasan wugo, yek Yesu wulsi de, 2 “Man yisti Mbät Gaña ga Musa suk Man Paresi kade majwe Nya balsi iko mbokti ang ten Mbät Gaña wu. 3 Ten nak gwisi kan, palan mas ilgwe asa mbokkii ang dani. Koban gaña gwasan ama båk palan ilgwe asa pal wu so, nak de basa kop ilgwe asa mbok ang dani wu sowu. 4 Asa bal wul man dibalti gwe a bomi kanti gaa mbalan wu, asa zi man kanti kä yal. Ama basa zi man kanti wuli ang so ko ta na yen ang. 5 “Mas wul jwe asa pal go ten de ta mbalan yensi da kan. Asa bal bal kumshi takarda gwe sa lish ga gaña ga Nya a gifì wu, asa bal ten bicina jwasan. Asa pal tlal rasa gwe a tan atl wu, dan ten bi lukal jwasan ka. 6 Sa lam gobdlan ji kidi mbalan kä lu biki, asa lam mbuni gobdlan kä lu motgaa jwasan hwo. 7 Asa lami de ta ngusi gabet gwasan kä motgaa ga wonti mbalan tas mbesi de, ‘Män lishti.’ 8 ‘Ama kii wo ba malgon mbekii de, ‘Man lishti so,’ ten de kii wo Bagaa gwakan de nam kan, mas jwakan wo yilkeni kan. 9 A båk mbe malgon ten dii atl ge de, ‘Aba’ so, Aba gwakan wo de nam kan gwe ni ta to nya kawu. 10 A bas mbekii de ‘bacina’ so, Ten de na ngus kade bacina gwakan. 11 Malgwe tik de kakshe gwakan go tas damikii de zhel. 12 Mas malgwe bal nalti gaa gwasi go, sa shitit gaa sut atli. Ama mas malgwe shit gaa gwasi sut atl go, sa pallat de kakshe. 13 “Kii wo wul cit gonti kan, kii man yisti mbät gaña ga Musa suk man Paresi, kii man palti riya! Kaa yitle mbalan dlabii tet kä guu ga nya ka. Kii gaa gwakan wo kaa te so, a bakaq zak majwe sa nama lamti tet wu tas te so. 14 Kii wo wul cit gonti kan, kii man lishti Mbät Gaña ga Musa suk man Paresi, kii man palti riya! A kaa nguki wul ang modli jwe kos mashisi kawu ka, akaa ngusi palti tlal ngemti Nya ten de ta mbalan yenkiida. Ten nak gwisi kan, sa nolkii na bomti i'e. 15 “Kii wo wul cit gonti kan, kii man yisti Mbät Gaña ga Musa suk man Paresi, kii man palti riya! Akaa dakci bal ze, akaa li dlenti ban ten de tak mbi man kopti de nam. Ama kume mal te

kä koptisi wugo, akaä pallat de yen buu wutu mankii gaa gwakan asami de lop. (Geenna g1067)

16 “Kii wo wul cit gonti kan, kii dwa bacina! Kaa wuli de, ‘Mas malgwe mo gaba suk lubii ga Nya go ilgon ni da so, ama malgwe mo gaba na zinariya gwe ni ka lubii ga Nyami go, getli kan tas pal ilgne tæ wuli de ta pali wu.’ 17 Kii dwa kaädlan gwik de kakshe gwi, zinariye ya ko lubii ga Nyami de a palli zinariye zoki wu? 18 Kaa po wuli de, ‘Kume mbaalan mo gaba na bagadi go ilgon ka so, ama kume mbaalan mo gaba na wul gwe sa taki Nya ten bagadi go getli kan tas pal ilgne tæ wuli de ta pali wu.’ 19 Kii dwa! Gwikk de kakshe gwi, ilgne sa taki Nya gwa ko bagadi de a palli ili zoki wu? 20 Ten naäk gwisi kan malgwe mo gaba na bagadi go malo mo gaba na nali suk 21 A malgwe mo gaba man palti wul ndakce jwe sa tlosi ten dii atl wu na lubii ga Nya go, malo mo gaba na nali suk 22 A mas malgwe palti wul ndakce, hal yek la ga Zakariya yen ga mo gaba suk nya go, malo mo gaba na gobdlan 23 “Kii wo wul cilti suk bagadi takti wul Nya wu. 24 Kii cit gonti kan, kii man mbokti ang ten Mbat Paresi, kii man palti 25 “Kii wo wul cit gonti kan, kii man 26 Ki dwa man Paresi! Nde na polti tugibî ga kopisi suk gal ka apaa tukaalisi poldli pak. 27 “Kii wo wul cit gonti kan, kii man mbokti ang ten Mbat Gaäba ga Musa suk man Paresi, kii man palti riya! Kii wo naäk gazukdi jwe sa besi hwol atl wu kan, ham kaa tan yen tu tukaal hwo, ama tugibî wo is ji majwe mash wu suk mas wundal ga daäskan wonti kani gibî. 28 Nak gwisi kan tu tukaal gwakan wo akaä mboki ang mbaalan de kii wo man palti wul ndakce kan, ama tu tugibî wo kaa njikan na shelti mbaalan suk ngalci. 29 “Kii wo wul cit gonti kan, kii man mbokti ang ten mbaalan gaäba ga Musa suk man Paresi, kii man palti riya! Akaä kin gazukdi ji man dlamt gaba ga Nya, akaä be gazukdi ji man palti wul ndakce ado. 30 Akaä wuli de, ‘Ma

nän da kaa multi ji man zat jinan go, mi wo ma mo ang suksi ten tlot ji man dlamt gaba ga Nya so.’ 31 Na nu kan kaa mbok ang de kii wo mil ji majwe sa tlo man dlamt gaba ga Nya ju kan. 32 Ten naäk gwisi kan pakan palti ilgne man ngalci suk man zat jwakan lak zhile wu! 33 “Kii wuci, mil wokanzi naäk kii nini! Da nii kan kaa yilli gaa gwakan daäka nolti ga buu wutu kaä gwi? (Geenna g1067) 34 Ten naäk gwisi kan ba shinikii lu na man dlamt gaba Nya, suk man botlkan yisti wul, suk man mbokti ang ten mbaat gaba ga Musa. Kaa tlo jon jwasan, akaä bak jon jwasan ka ten gudal yencin, a jon jwasan wo kaa kakshe gwi, 35 gosi daäka lu motgaa jwakan ka, kaa ngusisi a palli ili zoki wu! 36 Gem amik cit gonti kan, kii man mbokti ang ten Mbat Berekiya, malgwe kaa tlot ka kaa dlo ga lu man guu ga Nya suk Nya gaa gwasi. 37 Gaäba ga Musa suk man Paresi, kii man palti “Anya man Wurshelima, man Wurshelima! Ban riya! Akaä bal zakka ga wul yaji suk daa wolo, man tlot da man dlamt gaba ji Nya, suk lakti ama yek kaa zak wul jwe mbun mani ka Mbat ga majwe sa shinsi malki wu na ye! Kangwe a Gaäbe wu. Kaa zak palti gem, suk yenti gonti suk lami de ta moo mil jwa de nam, nak gwe a kol ngasti ten Nya. Jimi kaae wul jwe mbun de tak moo mil jwas ka bibaku gwas wu, ama yek kaa pali wu, ama bak zakka palti jon ju so. 38 Bo yeni, ningi sa zakik lubii gwa dwa bacina! Akaä cindal ze ga tle gwakan ka ten de kupayi wi. 39 Ten naäk gwisi kan, amik ka de ka lak sanga nak'en kwaro, ama akaä sanga hwikii ge, kaa po yenan so se gas gwe kaa wuli rakumi! 40 “Kii wo wul cit gonti kan, kii man de, ‘Man albarka kaae malgwe nama tulti na mbokti ang ten Mbat Gaäba ga Musa suk man shin ga Bagaa wu.’”

24 De Yesu zak lubii ga Nya wu, ta nama zatgaa nugo yek mil lishti jwas mbokit ang ten kinti bii jwe ni ka lubii ga Nyami wu. 2 Yek Yesu wulsi de, “Kaa yen kinti bii jee ya! Gem amik ka hwiki ge, ko sa zak ye gon ten gon so, sa cac-cati ka mas.” 3 De Yesu dam na zhila ten Zandal Tlandal Zetun wu, yek mil lishti jwas li mali si na ngusan. Yek sa wulti de, “Hwini, a gasi kan ilgami a pi gwi? Yek de lal ga palti gwa suk ga pakti dii atl gwi?” (aiõn g165) 4 Yek Yesu ballisi de, “Daman na kang gaa bak zaki ni a malgon shelkii so. 5 Ten de mbaalan wonti a tul na shin gini, a ngusi wulti de, ‘Amik de Almasihu,’ asa shel mbaalan wonti wu. 6 Kaa kum wonti dlanti suk wonti gaba ten bi dlanti, ama ba hwotkii so. Getli kan ta wul jwisi pi, ama paktisi bo tul so. 7 Mbaalan a tli mbaalan jon gaa, a guu tli guumi jon gaa. A pal kuzan

suk nwuti ga atl dānka. 8 Mas wul jimi wo ndat ji botli jwas tet tu gabas suk yemma suk kudu zhila tlat bomti kā yi. 9 “Apaa sā lakkii kā ang suk arewa, suk tet ten mas dii atli. 32 “Tā tlindi ga majwe a nolkii wu hal asa tlokii. Mas mbalan tulan dāmikii de wul mbokti ang, kume mil ang a ngekii ten bi gini. 10 Kā sa'i gwisi wo mbalan gwas bā pal zelədī yek nda telti daa wugo, a wonti a pal nā kaali, sa bāl bi ga yilkeni jwasan, kāa yisi de watlan bāl njaa. 33 Nak gwisi kān, asa nge yilkeni jwasan. 11 Mān dlāmti gaaba ga hal kume kāa yen mas wul jimi de a hwikii wu Nya ji lali wonti a yili asa shel mbalan wonti. ten pāt wugo, yisi de sa'isi bāl njaa, bāl ten bi 12 Nak de pāt ngalci a mbāldi i'e wu, lamti ga dlabi. 34 Gem amik ka hwikii ge, mbalan ji se a mbalan wonti a ndādī ka. 13 Ama mas malgwe mash so, se mas wul jin pi pa. 35 Dlo nya suk dii dlo mbadli yek tā tale paktisi go ta mbi kisti. 14 atl a taas ka, ama gaaba gi wo a taasdli so ko njet. Asa lak cin ten tamī gaaba ga guu ga Nya mal 36 “Mālgon yis cimi sogo sa'isi gwe wul jimi a pi mas mbalan, tā dāmisi de sheda apaa paktisi wu so, nā mil shinti ji Nya, hal Yeni se Abe nā tuli. 15 “Ten nāk gwisi kān, kume kāa yen ‘lili ngusi. 37 Nak kangwe pi kā multi ji Nuhu go, wul cit dadī,’ gwe Daniyel mān dlāmti gaaba ga nāk gwisi kān a pi ten palti ga Yen ga Mbalan. Nya dlām de sa dlalli kā Lu mān Cilti wu, tā 38 Tun kā sa'i gwe bā ze ga Nuhu bō yitla dii atl malgwe nama dlāmti lishti wu yis gaami, 16 tā kā sowu, mbalan nama ngukti wul asa nama majwe ni Yehudiya wu ap to kā tlādāl ka. 17 Bā tlati, asa nāma palti hapti, asa nāma hapti ka malgwe ni ten gaa bii wu, wuli de ta suk kan hal yek la sa'i gwe Nuhu te kā jirgi ze wu, 39 a ilgon a giś boo so. 18 Bā malgwe ni kā zhin wu bāsa yisi de ilgon a pi so, se nāk zesi tuli yek wule ta pal tet lubii tās kan godo gwas so. 19 yemsi kāwu. Nak gwisi kān a pi ten palti ga Yen Modli mān mil tuk suk mān mil kaal a dām de ga Mbalan. 40 Kā sa'i gwisi wo mbalan de lop wul cit gonti kā multi jwisi. 20 Ngeman Nya de ani kā zhin, sa kan gon asa zak gon. 41 Modli de bā apti gwisi tulikii kā sa'i ndādītī sogo ten cin lop a nima nākti hwo ten hwo, sa kan gon asa shuktī so. 21 Nak de kā sa'i wo mbalan a te kā zak gon. 42 “Ten nāk gwisi kān, dāmān nā kāng bomti mān ciciti, wundāli gwe bā bo tabā pat gaa nāk de bākāa yis cin gwe Bagaa gwakān a so tun nāk sā lak zhila ga dii atli hal ase wu, pal dani wu sowu. 43 Ama yisi de, ai ba boo a bā gon a po tul nak gwisisi sowu. 22 Sa hul yisan kā sa'i gwe mukāl a tul wugo, ta zakini wontat ga multi jwisi kā sogo, ko malgon a sa a yembal kanti so, a bāta zaki a mukali tet kā kaami so, ama ten bi ga mbalan ji bottisi yek lubii so. 44 Nak gwisi kān, kii mago dāmān nā laki yek sa hul wontat ga multi jwisi ka. 23 Kā kāng gaa ko a gasi, nāk de Yen ga Mbalan a tul multi jwisi wo kume mālgon wulkii de, ‘Bo yeri kā sa'i gwe bākāa zi de ta tul wu sowu. 45 “Wok ni, Almasihu kā kāwu ade sogo te duk go!’ Bāk de zhel mān palti gem, mān folkan yisti wul, kāman so. 24 Nak de Almasihu ji lali suk mān gwe bagaa gwas a zak zhel jwas kā ang gwasi de dlāmti gaaba ga Nya ji lali wonti a yili. Asa pal tās bālsi wul ga nguki kā sa'i ngukti wul gwi? 46 kidi lali suk wul ngipti ang bi tās gilli mbalan Mān albarka kāde zhel gwe bagaa gwas a pali da, hal kume mān pat kā go sa gilli mbalan ji atā mbit ten palti ilgwe tā zit wu. 47 Gem amik botli pak. 25 To bō yeri ni, yekgu a hwikii wi ka hwikii ge, ta pallat de bacina ten mas wul bāle. 26 “Ten nāk gwisi kān, kume sā wulkii de, gwasi. 48 Ama kume de zheli wo mān ngalci ‘Tik tek gu te kā lap kāwu,’ bāk lān so. A kume kāwu tā dlām kā mbadli gwas de, ‘Bagaa gi a pal sā wulkii de, ‘Tāni to kā punka ga hwundāli bāle so,’ 49 yek tā nda bot dā zhel yilkeni jwasi kāwu,’ bāk kāman so. 27 Nak de nāk kangwe yek tā njel ngukti wul atā nāma tlātdli suk mān a nyaze cibi, a cilli lu gabas suk yemma wu, tlāti-tlāti. 50 Bagaa ga zheli a pal ten cin gwe nāk gwisi kān palti ga Yen ga Mbalan ani. 28 bāta zi de ta pal dani sowu, kā sa'i gwe bāta yisi Ai mas lu gwe hewu tlu ni go, kali kan a zhipki sowu. 51 Bagaami a pālit byas boti atā nolti suk mogaa. 29 “Nā pakti tlat bomti gībi jimi, “Cin a mān palti riya, kāli kān ta kuli tā as ang bi. pal duuni a bā lip a po cil so. kyadlāl a lok sut nya, Sa nwu kidi wul ji nya.’ 30 “Apaa kā yen lāl ga Yen ga Mbalan kā dlo nya, mas mbalan ji dii atl kul ten bānti. Sa yen tulti ga Yen ga Mbalan ten nyaze, nā iko suk nālti i'e. 31 Tā shin mil shinti jwasi asa hot noo teti, asa moo mbalan

25 “Kā sa'i wo guu ga Nya a ni nāk mil modli de kult jwe sa yem pitila jwasan tās sa bātti ga yen kos wu. 2 De namtan kāsi wo kādlān kān, a de namtam wo botli. 3 Kā sa'i gwe kādlāmi ju bā kan pitilla jwasan go yek

basa kan mil gwe sa mbali ka pitile wu ang so. lop. Ama yekgu a mbi ngura de lop dani wi.’

4 Ama man fotlkan jo yek sa kan mili danka 23 “Yek ba boo gwas wulti de, ‘Madalla, hwa buntan mil jwasan ka, de sa ba kan pitila jwasan zhel, man palti gem, ka pal gem ten wul njet, wu. 5 Yek ba yen kosi tul bale so, yek mas mil ningba pallak de bagaa ga wul wonti. Te sut modlisi njel pat gengadsi hal yek sa yembal ka malanni tak tla tam i mbadl ga ba boo gwa! 24 mas jwasan. 6 “De te ka dlo gas ka ka bal go, “Yek malgwe kan wulpi ngura zinariya de nam yek sa kum shele de, ‘Yen kosi ka bal wu, lan wu tuli. Yek ta dlam de, ‘Ba boo, a yisi de ki tedi tak mbiti.’ 7 “Yek mil modlisi tlinya mas wo wundal malgwe ba mbalan a yis gaa gwas jwasan yek sa njel lakanti pitila jwasan. 8 Yek sowu kan, a ka wotl zhin ka lu gwe bak ka bakan kadtami ju wul man fotlkan ju de, ‘Nak besini sowu, a ki wo man lamti wul ga ten koo lu kan. mil jwakan ne, pitila jinan nama mashkan.’ 9 25 Nak gwisi ka laki yek banti cinni yek a sak “Yek sa wulsi de, ‘Wowo, mili a kumini sukkii duk shu ka atli, yek a hwundal ngura zinariya so. Kaa sak wul gwakan tet mal man wulti kawu gwa ka a gib. Ningko kan il gwa.’ 26 “Yek ba a mani.’ 10 “De sa sa wulti mili wugo yek yen boo gwas wulti de, ‘Ki wo byas zhel man laka! kosi mbuk lu. Yek majwe ta mbisi na shiri wu Ashe ka yisi de ami wo a wotl zhin ka lu gwe ba te ka lu biki sukti, yek paa sa le dlabii ka. 11 6ak sowu, a mo wul ka lu gwe ba cat wundal so “Ka kaali wo yek kandlil modli ju pali, yek gwa? 27 Ai da ka lakinini wulpi gi ka banki, sa wuli de, ‘Bagaa, Bagaa, nak bulini dlabii ka!’ kangwe de ba pal wugo a mbi mbaliti ten gaami 12 “Ama yek ta wulsi de, ‘Gem, amik ka hwikii wu.’ 28 “Yek ba boomi wuli de, ‘Kaman wulpi ge, a yiskii so.’ 13 “Ten nak gwisi, se tak daman daka ang gwas ka, tak balan man ngura de kutl na kang gaa, nak de bakaa yis cimi sogo sa’isi wu. 29 Ten de mas malgwe ilgon niidda go sa sowu. 14 “Nak gwisi kan, guu ga Nya wo nak mbaliti tas mbi nal. Ama malgwe ilgon niidda malgwe a pi tafiyi yek ta mbe zhel jwasi, yek ta sowu go, nak ilgwe niidda wu mago sa kamit da zak wul ang gwas ka ang jwasan wu kan. 15 Yek ang ka. 30 Ningko lakat zhel ga ten koo lu wu, te ta hwulisi wulpi zinariya. Ta bal gon gwasan ka duu damshal ka. Aduk kan ta kuli ata as ang ngura zinariya de namtam, ta bal gon ngura bi.’ 31 “Sa’i gwe yen ga mbalan a tul ka nalti zinariya de lop, yek pa ta bal gon ngura zinariya gwasu suk mas mil shinti ji Nya wu, ta dam ka de nam. Ta balsi nak gwisi, ko wokko ten ndaltil gobdlan guu gwas man nalti. 32 Sa moo mas gwasu yek pa zigaa. 16 Yek malgwe ta balti wulpi mbalan ji dii atl a cina gwasi, ta hwulisi kakngura zinariya de namtam wu kan gwas wu, kak nak kangwe a man kyo hwul mbala suk mal yek ta ngusi wulti wul ka na nali hal yek ta mbi wu. 33 Ta wut mbale tu ten ang shinti, ata wut wulpi ngura zinariya de namtam dani. 17 Nu mali tu ten ang yali gwasi. 34 “Apaa guumi wul kan malgwe ta balti ngura de lop wu pali, ti majwe sa ni tu ten ang shinti gwas wu de, ‘Lan mago yek ta mbi mbaliti wulpi zinariya ngura de tedi, kii de Aba paikii albarka wu! Kaman guu lop dani. 18 Ama yek malgwe kan wulpi ngura gwe sa shiryekii tun basa bo pal dii atl sowu. 35 zinariya de nam wu lak duk shu ka atli, yek ta Ten de kuzan tloni yek kaa balan ilga nguki, a hwundal wulpi ga ba boo gwas ka a gib. 19 kalkaze tloni yek kaa balan ze yek a tla, a ni “Pal tlal multi wugo yek ba boo ga zhel jwisi de mandaki yek kaa kaman ka lubii gwakan, pali tas dlam wulpi suksi. 20 Yek zhel gwe kan 36 de lukal ni da sowu yek kaa balan lukal, a wulpi ngura zinariya de namtan wu te mali pal cwo yek kaa gabeni, ani ga le ka yek kaa yek ta balti zinariya jon de ngura namtan da, sa yenti gini.’ 37 “Apaa man palti wul ndakce yek ta hwit de, ‘Ba boo gini, ka balan wulpi ballit de, ‘Bagaa, a gasi kan ma yenki a kuzan ngura zinariya de namtan. Ama yekgu a mbi de nama tlot gwa yek ma balki ilga nguki, sogo ngura namtan dani wi.’ 21 “Yek ba boo gwas a kalkaze nama tlot gwa yek ma balki ze yek wulti de, ‘Madalla, hwa zhel man palti gem, ka ka tla gwi? 38 A agasi kan ma yenki aka ni de pal gem ten wul njet, ningba pallak de bagaa mandaki yek ma kanki ka lubii ganan, sogo a ga wul wonti. Te sut malanni tak tla tam i mbadl ba lukal nik da so yek ma balki lukal gwi? 39 A ga ba boo gwa! 22 “Yek zhel gwe kan wulpi gasi kan ma yenki aka nama cwo sogo ga le ka ngura zinariya de lop wu te mali, yek ta balti yek ma sak yenki gwi?’ 40 “Guumi a ballisi de, zinariya jon ngura de lop da, yek ta hwit de, ‘Gem amik ka hwiki ge, nak de kaa pal ni mil ‘Ba boo gini, ka balan wulpi ngura zinariya de yilkeni ji jee go, ami kan kaa palini.’ 41 “Apaa

guumi wul majwe sa ni tu ten ang yali gwas wu de, ‘Tli də malən ka, kii de bi nikii gaa wu, te tekə buu wutu gwe bə a mbashdli sowu gwe sa pali shedan suk mil shinti jwas ju.’ (*aiōnios g166*) 42 Ten de kuzən tloni yek bakaā balaā ilga nguki so, a kalkaze tloni yek bakaā balaā ze yek a tla ballit de, ‘Bagaa, a gasi kən mə yenki a kuzən nama tlot gwa yek bama balki ilga nguki so, sogo a kalkaze nama tlot gwa yek bama balki ze yek kə tla so, sogo aka ni de mandaki yek bama kanki kə lubii ganan so, sogo a bə lukal nik də so yek bama balki lukal so, sogo aka nama cwo sogo aka ni ga le ka yek bama sak yenki so gwi?’ 45 ‘Apaa tə ballisi de, ‘Gem amik ka hwiki ge, nək de kaa nge palti nək mil yilkeni ji jee wu, ami kən kaa nge palti.’ 46 ‘Ma jimi a te kə bal bomti gwe bə pakti niddə sowu, a man palti wul ndakce te kə dəmti gwe a paki sowu.’ (*aiōnios g166*)

26 De Yesu pak dləmti mas gaba jimi wu, yek tə wul mil lishti jwas de, 2 “Kaa yisi de biki dakciti wo multi de lop kə bali, asa bəl Yen ga Mbalən təs pakti ten gudəl yencin.” 3 Yek kidi mən Paris suk bacina ji mbalən mogaa kə lubii ga bali ga mən palti wul kə biimi gwe asə mbet de Kayapas wu, 4 yek sa dlalli gaba ten kangwe sa pi asə dop Yesu asə tlot ka mbukli wu. 5 Ama yek sa wuli de, “Bə de kə sa'i biki so, sogo mbalən a tlii dlanti.” 6 To a Yesu ni ka ban Betani kə lubii ga malgwe asə mbet de Siman mən gita wu, 7 yek kili gon tul mali na buntan mili gwe sa pali na ye onis wu, buntəmni ni ga njikmi nə mil mən təmən wusən mən wulpi i'e. De Yesu ba nguk wul wu, yek tə shotit mili sut ten gaa. 8 Ama de mil lishti jwas yeni nu wugo yek mbadl lilisi yek sa wul yilkeni jwasən de, “Ai, go lilti wul ka kən. 9 Ten de sa wullan mil gan ka go, ai sa mbi bal wulpi asə hwuli mən lašhi wul.” 10 Nak de Yesu yis ilgwe sa nəma dləmti wu, yek tə wulsi de, “Yek laki de kaa nəma hwotti ga kili gan ye? Ai hwa wul kən tə palini. 11 Mən lašhi wul ni da malkii ko a gasi, ama ami wo ko a gasi kən bani sukkii so. 12 Mil gan de tə shoti gaa wu, shiryat kən tə shirya dli gini ten de təs lebənni. 13 Gem amik ka hwikii ge, mas lu gwe sa lak icin ga təmən gaba gan ten

dii atl go se sa dləm ilgwe kili gan pali wu ten bi daamti gwasi.” 14 Yek gon kə mil shinti de kutl cet lop ju, gwe asə mbet de Yehuda Iskariyoti wu li mal kidi mən Paris, 15 yek tə ngemsi de, “Kume a balkii ti go yek kaa balaā ye?” Yek sa Motgaa Burodi Mən Lašhi Yis, yek mil lishtisi leti ka yek bakaā sak yenən so.’ 16 Tun so, 43 a ni de məndəki yek bakaā kamañ kə lubii tet kə sa'i gwisi yek tə njel ngot tantu gwe ta gwakan so, de lukal ni də sowu yek bakaā balaā kobi təs balsi Yesu wu. 17 Ten cin na de nəm ga lukal so, a pal cwo yek bakaā kula so, ani kə lu Motgaa Burodi Mən Lašhi Yis, yek mil lishtisi tul mal Yesu yek sa wulti de, “A ako kən kə lami de tan shiryek ngukti wul Biki Dakciti ko?” 18 Yek tə ballisi de, “Te kə ban mal malgon akaā wulti de, ‘Mən lishti dləm de, sa'i gwas bal njaa. Ta nguk wul Biki Dakciti suk mil lishti jwas a lubii dakk.” 19 Yek mil lishtisi pali nək gwe Yesu zisi wu, yek sa sak shiryesi ilga nguki ga Biki Dakciti. 20 De sukti kə bal de nguktisi ka bal wu, yek Yesu dəm nə zhila suk mil lishti de kutl cet lop ju təs nguki. 21 Sa nəma ngukti wuli nugo yek tə wulsi de, “Gem amik ka hwikii ge, de nəm tet kə kii a bəl bi gini.” 22 Yek ili hwotsi i'e, yek sa ngusit wulti de, “Ko ami kən, Bagaa?” 23 Yek tə ballisi de, “Malgwe nəma sulti ang suk ami kə gal wu kədə mən bəlti bi gini. 24 Yen ga Mbalən a mashi nək kangwe sa lish gaba tenti wu, ama malgwe a bəl bi gwas wu dəm de wul cit gonti wi! Sa zət so mago, da a maniti.” 25 Yek Yehuda, malgwe bəl bi gwas wu dəm de, “Mən Lishti, ko ami kən?” Yek Yesu ndakit de, “Kə dləm nə bi gwa wi de ki kən.” 26 Asə nəma ngukti nu wu yek tə kan burodi yek tə pi godiya Nya yek tə cac-calı, yek tə bəl mil lishti jwası yek tə wulsi de, “Kamənni tək ngukənni. Gan go tlu dli gi kən.” 27 Yek tə kan yen mbuke yek tə pi godiya Nya yek tə takisi yek tə wule, “Tlani mas jwaskən.” 28 Gan go hwulan gi kən, gwe yek de pyal dlallat gaba wu. Hwulan gwe sa shoti ten de tə mbalən wonti mbi taasti byas wul jwasən kə də wu. 29 A ni kii ma hwiti de, ndok ten ge ba po tla ze inabi so se gas gwe ba tla pyal zesi gon sukkii kə guu ga Aba gi wu.” 30 De Yesu suk mil lishti jwas wul koo wu, yek sa yili, yek sa to ten Zəndal Tləndal Zetun. 31 Yek Yesu hwisi de, “Kaa abi mas jwakən akaā zakən kə gas ge, ten bi ilgwe a pi nə ami wu. Nak gwe ni ga lishi de, “Ba 60 mən kyoobi, a tunga mbala jwas cat kə.” 32 Ama kume a pal kaami wugo, ba li Galili cina daakii.” 33 Yek Biturus wulti de, “Ko təs ap ka mas jwasən ten bi ga ilgwe a mbik wu mago, ami wo ba ap so.” 34 Yek Yesu ballit de, “Gem

amik hwik ge, ka nge yisti gini aşami de mekan ni suk Yesu wu, yilli bal puka. Yek tə wotl zhel kə gas gan a paa gunda kol nda lakti yal.” 35 ga bal mən Paris te kəng ka, yek tə kotlit kəng Yek Biturus dləm de, “Ko tə mashkən kən ba ka. 52 Yek Yesu wulti de, “Palli bal puka gwa mash sukkı, ba nge yisti gwa so.” Yek mas mil kə kaptami, nak de mas malgwe kan bal puka lishtisi dləm nak gwas wu pak. 36 Yek paa Yesu go, bal puka ka tlot wu. 53 Kaa dəman gwa we suk mil shinti jwas li kə lu gwe aşa mbe de ba lami go ba gaba suk. Aba gini atə zi-ang, atə Getsəmani wu, gwe yek de lu cetti mil Zetun shini lu nə mil shinti jwas wonti man motgaa ga wu. Yek tə wulsi de, “Dəman ade ami wo ba tok mən hapti dlo de kutl cet lop sa? 54 Ama də ni ngem Nya to du.” 37 Yek tə kan Biturus suk mil kən a njikən ilgwe gaba ga Nya dləm de getli de lop ji Zabadi ju, kaa Yakubu suk Yohana, yek kən tə pi wu gwi?” 55 Kə sa'i gwisi wo yek Yesu tə njel paltı duu tuki yek tə hwotdli i'e. 38 Yek wul wonti mbalami de, “Kaa li tet na kidi puka tə wulsi de, “Duu tuk gwe ni kə mbadl gi wu a suk sanda tək dobənni nini, mən bətti tantu man tlot gini. Dəman ade suk ami, bək ndeman kəde ami a? A dəm nə zhila ko gasi gwik-gwi yembəl so.” 39 Yek tə nak dam də malsi ka njet, kə lubii ga Nya, yek a mboki ang mbalən ten yek tə ngus atli yek tə ngem Nya. Yek tə wule, gaba ga Nya ama yek bəkəa dobən so. 56 Ama “Aba gini, kume de mən pat kə wu, kami mbuka mas wul jin pi, ten de tə lishti ji mən dləmti bomti gan ka. Ko de bə de ilgwe a lami wu kən gaba ji Nya njikən da.” Nə kumti nak gwisi yek a pəli sowu, ama tə pəl ilgwe kə lami wu.” 40 mil lishti jwas zakti yek sə ap ka. 57 Yek majwe Yek tə pal tet mal mil lishtisi yek tə mbisi ten dop Yesu ju təlat mal Kayapas, bacina ga mən ndet yembəl. Yek tə ngem Biturus de “Ashe kaa Paris, kə li kən mən yisti Mbət Gəba ga Musa manən dəmti kaami suk ami ko tə ga sa'i de suk kidi ji mbalən mogaa. 58 Ama yek Biturus nam sa?” 41 Yek tə wulsi de, “Dəmti kaami tək ngusi kopti gwasan tet dleni, hal yek tə lak gaba suk Nya, kangwe kaa te kə cingalti so wu. mbuki kə dii boo lubii ga bacina ga mən paltı Shishi lami ama dli gwakən kə ndal so.” 42 Yek wul ga lubii ga Nyami. Yek tə dəm atl mal mən tə pal to ka aşami na lop yek tə gaba suk Nya bətti lubii ga Nya təs yen ilgwe a pi wu. 59 Yek yek tə wule, “Aba gini, kume ni getli de ta tla mən Paris suk mən dəmti dləbo Sanhidirin mbuka bomti gan wu. To, tə ilgwe kə lami wu ngusi ngot lal gwe sa sheli Yesu gaa təs man pi.” 43 De tə po pal tet wu, yek tə mbisi ten tlot gwas da. 60 Ama yek başa mbi ilgwe sa man ndet yembəli da, nak de gwel jwasan njikən dləmti wu so, ko de mbalən wonti shelit lal gaa ka nə yembəl wu. 44 Yek tə zaksi kəli, yek tə wu. Kə kaali yek mbalən de lop lak yil todı 61 po pal te ka aşami na mekan yek tə gaba suk yek sə wule, “Malgən dləm de, ‘Ba man jekti Nya yek tə kabəl gaba gwe tə dləm tet wu da. lubii ga Nya ka, a kin lisi ten multi de mekan.’” 45 Yek paa tə pal te mal mil lishtisi ka yek tə 62 Yek bacina ga mən Paris tlinya yek tə wul hwisi de, “Hal ninge kə yima ndet yembəl akaa Yesu de, “Ka manən ballat ilgon sa? A sheda nəma shukti ya? To, ningo sa'isi pi wi, sa tak jin de sə nəma dləmti terki wu pa?” 63 Ama Yen ga Mbalən kə ang ga mən palties wul. 46 yek Yesu dəm mbetlak. Yek bacina ga mən Paris Tlənnya, tan zangaa! Mən bəlti bi gi kə bal tet wulti de, “A mok nə shin ga Nya mən mbadli. wu!” 47 Tə nisi ma gaba nugo yek Yehuda, gon Dləmini, kik de Almasihu yən ga Nya ma?” 64 kə mən kopti jwas de kutl cet lop ju mbuk lu Yek Yesu ballit de, “Yii, nu kən. Ama amik ka tet malsi. Yehude tul suk wonti mbalən mən hwikii ge, ndok ase kaa yen Yen ga Mbalən tə kidi puka, suk sanda dən ang jwasan ka. Majwe dəm ten kət ang shinti ga Nya Mən Ikosi ten kidi mən Paris suk bacina ji mbalən kə shinsı tulti kə kaluntun kə dlo nya.” 65 Yek bacina ga tet wu. 48 To, mən bəlti bisi dləlli lal suksi ten mən Parisimi kesh lukal jwas ka nə lilti mbadli, de, “Malgwe a njop bi gi ten kalkəng gwas wu yek tə wule, “Kaa kum gaba cutgaa suk Nya gwe kəde məli! Dobənti.” 49 Yehuda nəma mbukti tə dləm wu wi! Sheda yek ma yima bətti ye? lu, yek tə lak ngip Yesu te dlo ka yek tə wulti Ningo kəkum gaba cutgaa suk Nya tet bi gwə de, “Sallama gwa, Mən Lishti!” Yek pa tə njop wi. 66 Yek de daamti gwakən a dani ye?” Yek sə bi gwə ten kalkəng gwasi. 50 Yek Yesu ballit ballit de, “Mbun de tə tlot ka.” 67 Yek sə bazet de, “Yələn gini, pəl ilgwe tullək wu.” Yek wonti bəkan ten cina gwel, yek sə bok-botı, yek jon mbalən dəm təsi, yek sə dop Yesu yek sə ngiipi. jwasan fet kalkəng, 68 aşa nəma wulti de, “Bo 51 Sə yəni nu wugo, yek gon kə mbalən jwe sə hwini gaba ga Nya de kume kik de Almasihu

wu, dl̄amini m̄lgwe fok wu?" 69 K̄a sa'i gwisi
wu, yek gobne ngemti de, "Kik de guu ḡa m̄an
wo a Biturus ni n̄a zhila k̄a gjip boomi nugo, yek Yehuda nwa?" Yek Yesu ballit de, "Yii, nu kan
de n̄am k̄a mil modli jwe asa pal wul k̄a lubiimi ni." 12 Ama sa'i gwe kidi m̄an Paris suk bacina
wu li malties, yek t̄a wulti de, "Ki mago suk Yesu ji mbañan dl̄amit byas wul gaa go, yek b̄a Yesu
man Galili wu kan k̄a ni." 70 Yek Biturus nge wule ilgon so. 13 Yek Bilatus ngemti de, "K̄a
yisti ga Yesu a cina d̄a mas jwasan ka, yek t̄a kuman byas wul jwe sa zik gaa wu sa?" 14 Ama
wule, "Ami wo a yis gaña gwe k̄a n̄ama dl̄amti yek b̄a Yesu ballit de ilgon so, yek ili ci bant
wu so." 71 Yek t̄a yil to dl̄aboo ka, yek yen kili gobne i'e. 15 To, k̄a sa'i Biki Dakcitis wo, gobna
gon po yenti da, yek t̄a wul majwe ni kali wu ku n̄a bulti mal ga le ka de n̄am gwe mbañan
de, "M̄lgan ni suk Yesu ba Nazarat." 72 Yek bothi wu wi. 16 K̄a sa'i gwisi wo a mal ga le ka
Biturus po nge yisti da, hal yek t̄a mo gaña na gon gwe mbañan yisti i'e wu ni ang, m̄lgwe asa
Nya, yek t̄a wule, "Ami wo a yis mali so!" 73 Po mbet de Barabas wu. 17 De mbañami mogaa
lam danti wugo, yek majwe n̄ama dl̄alit kali wu wu, yek Bilatus ngemsi de, "Gwik k̄a lami de
li mal Biturus, yek sa wulti de, "Ki mago gon ta zakti gwi, Barabas a, sogo Yesu de asa mbet
gwasan kan. Kangwe aka gaña wu bulik gal d̄a Almasihu wu?" 18 Nak de Bilastus yisi de dakalit
gaa k̄a wi." 74 Yek Biturus njeli pälti bi gaa gaa k̄a laki yek sa tulli Yesu a malties wu. 19 A Bilastus
gwasi, at̄a n̄ama mot gaba na Nya ten wulti de, ni ga dami n̄a zhila ten gobdan kisti gaba nugo
"A yis mali so!" T̄a n̄ama dl̄amti nugo yek gunda yek kili gwas shinlu de tas wulti de, "Yil d̄aka
kol lak yal. 75 Yek Biturus daam gaña gwe Yesu tantu ga mal wu de bata pal byas ilgon sowu ka,
hwit wu, "Ka nge yisti gini asami de mekan a nak de a ci k̄a dli i'e n̄a tlunkat tenti wu." 20
Ama yek kidi m̄an Paris suk bacina ji mbañan
cok mbañami de tas wule de tas zak Barabas tas
tlo Yesu ka. 21 Yek gobne ngemsi de, "Gwik k̄a
lami de ta zakikii ti k̄a mbañan de losi jwi?" Yek
sa ballit de, "Barabas," 22 Yek Bilatus ngemsi de,
"A yek ba pali n̄a Yesu de asa mbet de Almasihu
wu ye?" Yek sa ballit de, "Bakti ka ten gudal
yencin!" 23 Yek t̄a ngemsi de, "Ten de yek ke?
Byas wul yek t̄a pali ye?" Ama yek sa mbal yal
gwasan ten wulti to nya kade, "Bakti ka ten
gudal yencin!" 24 Bilatus yensi de ta man pälti
ilgon dani so, a yekgu mbañami ba lam tlilti
dlanti wu, yek t̄a kan ze yek t̄a pol ang gwas ka
ten yenti ga gwell ga mbañami at̄a n̄ama dl̄amti
de, "Ami wo ze gi ni k̄a alhaki ga hwulan ga
man lašhi pälti byas wul gan so, go ze gwakan
kan." 25 Yek mas mbañami ballit de, "Han t̄a
alhaki ga hwulan gwas ni ten gaa ganan mi
suk mil jinan." 26 Yek t̄a zakisi Barabas. Yek ta
laki yek sa bo Yesu, yek paa t̄a balsiti de tas
bakti ka ten gudal yencin. 27 Kaal nak gwisi,
yek man hapti dlomi ji gobna tala Yesu k̄a pada
ga gobne, yek sa mwet motgaa ji man hapti dlo
ga atli gaa. 28 Yek sa ndusit wul da ten dli ka
yek sa lakin zil lukal gon wundali ji guu, 29 yek
sa pal tagiya guu gon n̄a ili yek sa kinit gaa, yek
sa lakin sanda k̄a ang shinti gwas, yek sa ngusi
ngusti a cina gwas asa nitma wulti gaña mbulte
de, "Na nalti gwa, guu ga man Yehuda!" 30 Yek
sa bazet bakar, yek sa kan sande yek sa ngusit
bot gaa da. 31 De sa wulit gaña mbultisi pak

27 Lu tlo wugo, yek kidi man Paris suk bacina
ga mbañan dlalli gaña de tas tlo Yesu ka. 2
Yek sa balti ka, yek sa yillat debal yek sa talat
mal Bilatus gobna. 3 De Yehuda de tik bal bi
gwas wu yensi de sa dlalli gaba de sa tlo Yesu
k̄awu, yek t̄a pal duu tuk n̄a gaa gwasi. Yek
t̄a pal tet mal kidi m̄an Paris suk bacina ga
mbañami, yek t̄a pallisi wulpi hwol galla de kutl
de mekami. 4 Yek t̄a wulsi de, "A pal byas wul
wi, a bal bi ga m̄lgwe bata pal byas ilgon sowu
ten de ta tlot ka." Yek sa ballit de, "Yek de biki
ganan ye? Go ai ki kan hwotki." 5 Yek Yehuda
shot wulpi ka k̄a lubii ga Nyami yek t̄a zak luisi.
Yek t̄a zigaa yek t̄a sak lak zaa yal yek t̄a tlo gaa
gwasi. 6 Yek kidi m̄an Paris yem wulpi, yek sa
wule, "Mbun de tan wuttan wulpi gan ka lu mot
wulpi ga lubii ga Nya so, nak de wulpi hwulan
ka wu." 7 Yek sa moo bi gwasan yek sa dlalli
gaba a dani, yek sa wul lu ga man kinti cikda na
wulpi, ten de tas ngusi lepti ji mandaki kali. 8
Ten nak gwisi ka laki asa mbe lu gwisi de Lu
Hwulan hal cin ga ase. 9 Na nu kan gaba gwe
Irimiya man dl̄amti gaña Nya dlam wu njikan.
Gaña gwe wule, "Yek sa kan wulpi hwol galla
de kutl de mekan, wulpi gwe man Yisiraila pal
gam gwas d̄a wu, 10 yek sa wul lu ga man kinti
cikda na nali nak gwe Nya dlalli de ta pi tenan
wu." 11 To, k̄a sa'i gwe Yesu ni cina ga gobna

wu, yek sa ndusit zil lukal ka, yek sa lakin lukal tatli. **52** Yek gazukdi fu-fuli yek mbalanji botli gwas lisi. Yek sa zigaa sukti ten de sa sak fakti jwe mash wu wonti pal kaami. **53** Yek sa yil ka ten gudal yencin. **52** Sa nama zatgaa nugo tot daka gazukdi jwasan ka, de Yesu pal kaami yek sa mo suk man Sayirin gon, malgwe asa tot ka gazukdi wu, yek sa li ka ban man cilti mbet de Siman wu, yek sa zit ngetli de tas kan ga Nya yek sa ngusi mbok ang ten gaa jwasan gudal yencin gwe sa bak Yesu ka a dani wu. mal mbalan wonti. **54** Kä sa'i gwe bal man hapti **53** Yek sa mbuki kalu gwe asa mbe de Golgota, dlo ga Roma suk majwe sa nama batti gwas wu gwe yek de Is Gaa wu. **54** Yek sa bal Yesu ze yen kangwe lu nwuti suk mas wul jwe pi wu inabi ga kultli suk yoki ilgon de tas tla, ama ta wu, yek banti cisi i'e yek sa dlam de, "Gem, lami de ta kum yokit du go yek ta nge tlati. **55** malgan go yen ga Nya kan!" **55** Ama a wonti De sa fakti ka ten gudal yencin wu, yek sa lak modli jon jwe sa kop Yesu tun tet Galili de asa guria ten de tas hwul lukal gwas da. **56** Kä kaali ngusit palti wul wu. Modli jwisi dlal te dleni wo, yek sa dam na zhila kali yek sa ngusi batti ka yek sa ngusi yenti wul jwe nama pat wu. **56** gwasi. **57** Yek sa zi lishti gwe dlam byas ilgwe ta Modli jimi kade ka Maryam man Magadala, pali wu dap ten gaa gwasi, gwe sa lishi de: **GÅN** suk Maryam ana ga Yakubu suk Yusupu, suk GO TIK DE YESU, GUU GA MAN YEHUDA. **58** Yek ana ji mil ji Zabadi ju. **57** De sukti pi wugo, sa bak mukal man batti tantu de lop jon ka ten yek man wul ang gon man Arimatiya, malgwe gudal yencin sukti, gon wo ten kat ang shinti shin gwas kade Yusupu wu tuli. Yusupu wo yen a gon wo ten kat ang yali gwasi. **59** Yek man lishti ga Yesu kan. **58** Ta li mal Bilatus yek ta kohti tu kali ngusit wulti gabaa mbulti asa nama ngemti de tas balti hwu dli ga Yesu yek Bilatus wotlti gaa jwasan, **40** yek sa ngusi wulti de, "Ki laki yek sa balti. **59** Yek Yusupu kan huuunisi de ka dlam de ka jek lubii ga Nya ka aka kin lisi yek ta lak ka zani leni man mbunti, **60** yek ta ka multi de mekan wu! Kis gaa gwa la! Kume ki zat ka pyal gazukdi gwasi, gwe ta duk ka ye wo yen ga Nya ke ki wu, yil sut da ten gudal wu. Yek ta jek bal ye gon ten bisi yek paa ta yencimi ka la!" **41** Nak gwisi kan kidi man Paris zigaa. **61** Ama ka sa'i gwisi wo akaa Maryam suk man yisti mbat gabaa ga Musa suk bacina ji man Magadala, suk Maryami gon wu ni na zhila mbalan wulit gabaa mbulti. **42** Yek sa wuli de, tu te duk da gazukdisi ka. **62** Ten cin gwe kop "Ta kis naa mbalan, ama yek batka kis gaa gwas kaali wu, gwe yek de cin gwe kop kaal ga cin dani so. Kume ti wo guu ga man Yisiraila ka palti shiri wu. Yek kidi man Paris suk man yisti go tas yil sut da ten gudal yencimi ka la, apaa Mbat Gabaa ga Musa mogaa mal Bilatus. **63** Yek ma bal gem na ti. **43** Ta ngasti ten Nya, han ta sa dlam de, "Na nalti gwa, ma daam ilgwe man Nyami kisti ningde tamit da wu, nak de ta gillat mbalan gan dlam de ta yi kaami wu. Ta dlam de, 'Ami wo Yen ga Nya kade ami wu.'" **44** wuli de, 'Ka kaal ga multi de mekan wo ba pal Nak gwisi kan mukal jwe sa baksi ka ten gudal kaami.' **64** Ten nak gwisi kan ningde laki ta bat yencin sukti ju wulit zobi pak. **45** Tun tet ka tlo gazukdisi i'e hal se pal multi de mekami. Sogo cin, yek damshal yitla atli ka mas, se nak cin mil lishti jwas a lak mukal hwu gwas ka asa celti ta la sa'i galla de mekan ga ka sukti. **46** Ta hwi mbalan de ta pal kaami wi. Kume pi nu go, la sa'i galla de mekan ga ka sukti go yek Yesu gillat gwe sa gilli mbalan ka kaali wu a man ga tilil yal gwas nya yek ta wuli de, "Eloyi, Eloyi, cine na lilti." **65** Yek Bilatus ballisi de, "Yeman lama sabaktani?" Ilgwe yek de. "Nya gini, Nya man hapti dlo, tak suk battan luisi, kan gwe ka gini, yek laki yek ka lakon ka ye?" **47** Majwe ni man batti wu." **66** Yek sa sak batti gazukdisi ka, kali wu kum ilgwe ta dlam wu, wugo yek sa wuli yek sa bo hatimi ga guu ten ye gazukdisi, yek sa de, "Ta ba mbe Iliya sudi." **48** Yek gon gwasan wut man hapti dlo ten batti luisi.

yem na apti yek ta kan wushgali, yek ta lak ka ze inabi gwe mbayi wu, yek ta bak ten sanda yek ta takit de tas tla. **49** Yek naami jwasan wuli de, "Bo zakanti tan bo yenyi ni, ko Iliya a suk kisaniti." **50** Yek Yesu po tilil yal gwas nya da na ndaliti, yek paa ta kotl mbadli ka. **51** Yek labule ga lubii ga Nya kesh su tlo ka, kan sut tu nya hal sut tu atli. Yek atl nwuti yek kidi ye tat-

28 De gas shukti shige wu, ka bultlwe ga gas lahadi, yek Maryam man Magadala suk Maryam gon wu sa yenti gazukdisi. **2** Yek atl nwuti i'e, ten de yen shinti ga Nya gon yil sut nya. Yek ta sak gudal ye ga ten bi gazukdisi ka, yek ta dam ten yesi. **3** Yen shinti ga Nyami ngusi cilti nak cit bi ga nyaze, a lukal gwas wo

hwoli pat naқ apdaga. **4** Mān batti gazukdisi yenti wugo yek banti gwas cisi i'e, hal yek sa lok te atl ka naқ majwe mash wu. **5** Yek yen shinti ga Nyami wul modlisi de, “Bāk banti so, a yisi de Yesu kān kāq nāma ngot gwasi gwe sa faksi ka ten gudāl yencin wu. **6** Tāni ade so, tā pal kaami wi naқ gwe tā dlām wu. Lān tedi tāk yenān lu gwe sa mullat atl wu. **7** Ningo, lān nā aniya tāk sak hwi mil lishti jwas de, ‘Tā pal kaami wi, a ningo ta suikii Galili cina. a Galilisi kān kaa yenti.’ A mi wo ilgwe tullan wuggu.” **8** Yek modlisi zak gazukdisi ba-ba a banti nama cit gwasan, ama a mbadl jwasan njikān nā hwol tuki, yek sa yem nā apti tās sak hwi mil lishti jwasi. **9** Yek Yesu nā gaa gwas mo suksi yek tā wulisi de, “Sallama gwakan.” Yek sa dam tet mali yek sa ngip aṣan gwasi yek sa ngusit atli. **10** Yek Yesu wulsi de, “Ba banti cikii so. Lān ni tāk sak hwi yilkeni ji de tās li Galili, kāli kān sa yenānni.” **11** A modlisi nāma zātgaa nugo yek jon kā mān hapti dlo ju te kā bān, yek sa dlāmi kidi mān Paris mas ilgwe pi wu. **12** De kidi mān Parismi suk bacina ji mbalān pāl dāmti wu, yek sa dlālli gaṣa yek sa bāl mān hapti dlomi bal wulpi, **13** yek sa wulsi de, “Hwi mbalān de, ‘Mil lishti jwas kāq sak mukāl hwu gwas ka, kā sa'isi wo amā nāma ndet yembal.’ **14** Kume gaṣe mbuki mal gobna go, ma gaṣa sukti kangwe kaa te kā bomti sowu.” **15** Yek mān hapti dlomi kan wulpi, yek sa pali kangwe sa wulsi de tās pali wu. Gaṣa gwisi kān a mān Yehuda dlāmi, hal cin ga se. **16** To, yek mil lishti de kutl cet nām ju li Galili, yek sa to ten Zāndāl Tlāndāl gwe tā hwisi de tās mogaa kāli wu. **17** De sa yenti wu, yek sa ngusit atli. Ama yek jon jwasan tatl mbadl jwasan tenti. **18** Yek Yesu dam njaa tet malsi yek tā wulsi de, “Sa bālān mas iko to nya ka suk ten dii atl wi. **19** Ten naқ gwisi, ningo sak hwi mas mbalān ji dii atl de tās kobānni, lakaṇsi tās dam de mil lishti jini, akaq nisi ma pālti baptismā na shin ga Aba suk ga Yen suk ga Shishi ga Nya. **20** Akāa nisi ma mbokti ang de tās kop wul jwe a zi kii pālti wu. Yekgu ani sukkii ko agasi hal se cin gwe dii atl a paki wu.” (aiōn g165)

Lukka

1 Mbalan wonti lish gaba ten ilgwe pi kə tlo
ganan wu. **2** Sa lish ilgwe mə kumi mal majwe
yeni na gwel gwasan tet ten ndat zhile wu, a
zhel man dlamtı gaba ga Nya kade si. **3** Yek laki,
ami mago a boddal gabe i'e wugo, yek a yeni
go mbun de ta lishik kangwe ni wu, man nalti
Tiyopolos, **4** tak yisi de ilgwe kə kumi go gem
kan. **5** Kə gin gwe de Hiridus ni de guu kə atl
ga Yehudiya wu, man Paris gon, asa mbet de
Zakariya, gwe ni ka mbalan ga Abija bal man
dənti kə bii ngemti Nya ga cina. Shin ga kili
ga Zakariya kade Alisabatu, ti mago man gas
ga Haruna bal man dənti kə bii ngemti Nya ga
cina wu. **6** Mas jwasan sa pal hwa danti gwe
Nya lami wu, sa kop mbat ga Nya nak kangwe
ta lami ta mbalan kobi wu. **7** A bə mil nisi da
so. Nak de Alisabatu wo bə man zət yen kade
ti sowu, a mas jwasan go sa koli wi. **8** Gas gon
Zakariya nama palti wul kə lubii ga Nya de cin
palti wul gwasan kə bii ngemti Nyami ballat tet
wu. **9** Nak kangwe a man Parismi kul pali wu.
Yek sa botl Zakariya tas te kə lubii ga Nyami tas
kwel turare man tamti wusan. Yek ta te gibii.
10 A mbalan wonti ni debəl asa nama ngemti
Nya de Zakariya nama kwelti turare wu. **11** Ta
ni nugo, yek yen shinti ga Nya kawu ten kat
ang shinti a malkan lu kwelti turare. **12** Yek
banti ci Zakariya, de ta yen yen shinti ga Nyami
wu. **13** Yek yen shinti ga Nyami wulti de, “Ba
banti cik so Zakariya, Nya kum ngemti gwe kə
ngemti wu yi. Kili gwa Alisabatu a zik yen aka
zit shin de Yohana.” **14** “Sa zət wugo, ka pal
hwol tuki, a mbalan wonti a pal hwol tuk na
zət gwas pak. **15** Yeni a dən de bal mbalan mal
Nya. Ta tla duk so a bata tla mas ilgwe a gillit
gaa kawu so. Sa njikan mbadl gwas na Shishi ga
Nya atə yi kə tuk ga ana gwasi. **16** Tik ka palli
man Yisiraila wonti mal Bagaa Nya gwasan. **17**
Ta tuli Bagaa Yesu cina, atə pal wul na ndalti
nak gwe Iliya man dlamtı gaba ga Nya pali wu.
Ta tulli tamti dənti kə tlo ga mil suk man zət
jwasan. Ta palli mbalan man laishi kumti bi asa
dən de man kumti bi suk man palti zok wul. Na
nu kan ta lakamı Yesu mbalan jwası.” **18** Yek
Zakariya wul yen shinti ga Nyami de, “Də nii
kan ba yisi de ilgwe kə dlam go a pi nu gwi?
Nak de ami wo kol mbalan kə bali a kili gi mago
ta koli wu?” **19** Yek yen shinti ga Nyami wulti

de, “Amik de Jibirailu gwe nama dənti mal Nya
wu. Nya shinan de ta hwik gaba man tamti gee.
20 Yek yekgu kə nge gaba gini, ama a dən de
gem kume multi njikan wu. Yek laki de ningo
ka po man gaba so, se gas gwe sa zi yeni wu.”
21 Mbalan nama batti yilti ga Zakariya, yek sa
njel daamti gwasan de yek laki de bata yil tet
bale so ye. **22** Ta yil tet wugo yek bata man
gaba so, yek sa yisi de Nya bulit gwel yek ta yen
ilgon kə lubii ga Nyami. Yek ta ngusi gaba na
ang ama bata man gaba na bi gwas so. **23** Multi
ga palti wul gwasan kə bii ngemti Nyami pak
wugo, yek ta li gazi. **24** Lam multi wugo, yek
kili gwas Alisabatu mbi yen, yek ta hwudal gaa
gwas ka a gibboo ga lip de namtan. **25** Yek ta
wule, “Nya yen gonti ganan yek ta balni yen wi.
Ta kami nsha gwe a cin kə mbalan wu kawi.”
26 Alisabatu njikan lip de mukka na yen tuk
wugo, yek Nya shin yen shinti gwasi asa mbet
de Jibirailu kə ban gon asa mbe de Nazarat kə
atl ga Galili. **27** Ta shinti mal yen kili gon gwe
bata bo yis maani sowu asa mbet de Maryam, ti
kən malgon asa mbet de Yusupu nama kopti
gwas de yen kili gwas wu. Yusupu wo man gas
ga gus guu ga man Yisiraila gwe asa mbet de
Dauda wu kan. **28** Yek yen shinti ga Nyami tul
mal Maryam, yek ta wulti de, “A nama gaebet
gwa na hwol tuki ki de kə mbi hwa wul sut mal
Nya wu. Guu ga Nya ni sukki.” **29** Maryam kum
gaebetisi wugo, yek banti citi, yek ta daamti de,
“Yek yen shinti ga Nyami a hwit ye?” **30** Yek
yen shinti ga Nyami wulti de, “Ba banti cik so
Maryam, kə mbi hwa wul sut mal Nya. **31** Ka
mbi yen tuki, aka zi yen maani, aka zit shin de
Yesu. **32** Ta dən de kaksha mbalan, asa mbet de
yen ga Guu ga Nya man nalti. Nya Bal Kakshe a
balti nalti ga man zət ga koli gwasi Dauda. **33**
Tik ka dən de guu gwe ba pakti nidda sowu ga
man Yisiraila, ta dən de guu ga Israile gwe ba a
paki sowu.” (aiōn g165) **34** Yek Maryam ngem yen
shinti ga Nyami de, “Də nii kan a pi nu gwi, de
ba bo yis maani sowu?” **35** Yek yen shinti ga
Nyami wulti de, “Shishi ga Nya a su sut tenki.
Ndalti ga Guu ga Nya a yitlak ka, nak de nu kan
ni wu, yen gwe ka zət go sa mbet de Yen ga
Nya. **36** Yilka gwa Alisabatu mago yen nit tuki
kə kolit gwasi, a mbalan kul wule, ti wo man zət
yen kə so, yekgu ta bal kə lip de mukka gwasi.
37 Ilgon kan Nya gaa so.” **38** Yek Maryam wul
yen shinti ga Nyami de, “Ami wo zhel ga Nya
kan, han ta dən nak gwe kə dlam wu.” Yek yen

shinti ga Nyami zigaa. **39** Kaal dà lamtı multi, Yek tå njel tásti ga Nya. **65** Yek banti ci yelan yek Maryam li kà bân gon de ni ten zàndal wu dànti jwasi yek sa ngusi dlamtı ilgwe pi wu mas kà atl ga Yehudiya bâle-bâle, **40** Yek tå te kà ten zandal atl ga Yehudiya. **66** Mas majwe kum lubii ga Zakariya, yek tå gâbe Alisabatu. **41** Nà gâbe jo yek ili cisi banti, yek sa ngem yilkeni kumti yal gabet ga Maryam, yek yen gwe ni de, “De yek yeni a dàn ye?” Nâk de ang ga Nya Alisabatu tuk wu nwuti, yek mbadl ga Alisabatu man ndalti ni tenti nu wu. **67** Yek Shishi ga Nya njikan nà Shishi ga Nya. **42** Yek tå wul Maryam njikan mbadl ga Zakariya aba ga Yohana yek tå nà ndalti de, “Ki wo man mbit hwa wul ga Nya dlam gâba ga Nya ten ilgwe a ya pi wu, yek tå kân man mas modli, a yen gwe ka zât wu mago wule, **68** “Mà tâsan Nya ga man Yisiraila nâk man mbit hwa wul kâ pak! **43** Hwa wul yek a mbi nan ye, de ana ga Bagaa gi li tet malan wu? **44** Nà kumti yal gabet gwa Maryam, yek yen ga 45 Ki wo man gâba gwe Nya shinik lu sut nà nali wu pi wu.” **46** Yek Maryam ballit de, “Bagaa Nya kân mbadl gi nama tásti gwasi, **47** Nâk de tik de man kisti gonti ji kolsi jinan wu, a bâta masan zok gaba gi wu. **48** Nâk de tå yisi lu wu, ko de ami wo gwe tå dlalli kâ dlo gwas suksi wu so, **73** Yek de zhel gwas kân gwe bâ ani ten bi ilgon sowe. **49** Nâk de Nya Bal Kakshe wo man nalti kâwlu tâ pali kidi wul, shin gwas kâde man cilti. **50** A tå yen gonti ga majwe bantit wu gin ten wul kâ dânti ganan mas a cina datka. **76** Ki nak gin. **51** Nâ ang gwas man ndalti kân tâ pal kidi wul, yek tå cat man nali gaa ka suk mas wul jwe **52** Yek tå yilli kidi guu dâka gobdlan gwasan ka, yek tå bâl nalti majwe sa kumti yeli gwasan ka, yek tå dânti gâba gwe de bâ a paki sowe so. A tå kul yen gonti ga koli ganan Ibirahim suk majwasi gin ten gin, **53** Yek tå bâl hwa wul majwe ni ka kuzan wu, yek tå mbol man wul koo ami. **54** A tå zi ang ten zhel jwasi man Yisiraila nâk de a bâta masan gâba gwe tå dlalli kâ dlo gwas suksi gwe de bâ a paki sowe so. A tå kul yen gonti ga koli ganan Ibirahim suk majwasi gin ten gin, **55** Yek Maryam dâm suk Alisabatu lip de mekan **56** Yek Maryam dâm suk Alisabatu tul wi yek tå zi yen maani. **58** Yek gâbe matl danka yelan danti gwas ka suk yilkeni, kangwe Nya yen gonti gwas i'e wu, yek mas mbalan pal hwol tuk sukti. **59** Yeni mul de wusupsi na zât wugo, yek sa salti, yek yilkeni ji Alisabatu mogaa mas suk yelan jwasi gas salti ga yeni, yek sa lami de tas zit shin ga koli gwasi Zakariya. **60** Yek gasal gwas wulsi de, “Nuk so, de Yohana kân ka mbeti.” **61** Yek sa wulti de, “Yek nu ye? Ka gas gwakan wo man shin wu ni dâ so.” **62** Yek sa pali kolisi nà ang de, nii kân sa mbe shin ga yeni gwi? **63** Yek tå ngwe de tas bâlti wul lishti, yek tå lishi de, “Shin gwas kâde Yohana.” Na kumti nu yek mbadl tatli. **64** Zakariya nama lishti shin ga yeni, yek bi buliti yek tå nda gaba.

2 Ni nu kâ multi jon, yek gâba yil sut mal guu ga man atl ga Rom asa mbet de Kaisar Ogostus, de netgli kan tas dlam wontat ga majwe ni kâ atl gwas wu mas nà shin gwasan. **2** Yek de ndat zhila dlamtı wontat ga mbalan ka multi jwe Kiriniyas ni de gobna ga Siriya wu. **3** Yek mbalan li mas jwasan tas dlamsi danka ban jwasan ka. **4** Nâk de Yusupu wo man gas ga Dauda kâwlu, yek tå zak Nazarat kâ atl ga Galili yek tå li kâ ban Baitalami kâ atl ga Yehudiya. Ban gwe sa zi Dauda malgwe tik de gus guu gwasan wu. **5** Yusupu mago tå su tas dlamsi suk Maryam yen kili gwe tå nama kopti gwas wu. **A** yen nit tuki. **6** Sa ni Baitalami nugo yek zat

yen tuliti. 7 Yek tə zi yen cina gwasi yen maani mbadl gon a hwa zhel ga Nya kade ti. Tə nama yek tə kusti ka nə wul lut yen kaali. Yek tə lakti bətti malgwe a kis mən Yisiraila wu. A Shishi kə wul tlat ze ji tla nək de bəsa mbi punka kə ga Nya ni sukti. 26 Shishi ga Nya hwit de ta bo lubii gwe a məndəki shuk wu sowu. 8 A mən mash so se tə yen Almasihu gwe Nya a shinti kyo nama multi ten dii atli njaa kə lwisi, asə sut wu. 27 Yek Shishi ga Nya tala Saminu kəlu nama bətti mbəla jwasan kə gasi. 9 Ba na yisti lubii ga Nyami lu gwe kə Maryam suk Yusupu gwasan so, yek yen shinti ga Nya tuli yek tə tala Yesu təs pəlit nək gwe mbət ga Musa dləm dləl malsi, yek nalti ga guu ga Nya cilli lwisi wu. 28 Yek Saminu kan yeni kə ang gwasi yek tə ka. Yek bənti cisi i'e. 10 Yek yen shinti wulsi təs Nya, yek tə wule, 29 "Bagaa Nya, ningo zhel de, "Ba bənti ciki so, gaba ga Nya mən təmti, gwa a mash nə təmi mbadli, nək kangwe kə man hwollət mbadl kən a tullikii gwe ni de ga dləmi wu. 30 Nək de gwel gi yen kisti gwa wu, mbalan mas wu. 11 Ase go kə bal ban ga Dauda 31 kisti gwe kə pəli mas mbalan wu. 32 Tik de sa zikii malgwe de ta kis mbalan dəkə byas wul cilti gwe a cilli majwe bə Mən Yehuda kə sowu, kəwū, asə mbet de Almasihu Bagaa. 12 Ilgwe ka a tik de malgwe mən Yisiraila a ndəl kəti wu." yeni wuggu, ka mbi yen ga kusi kə wul lut yen 33 Yek aba gwasi suk ana gwas ngip bi kə ang na kaali a atli kə wul tlat ze ji tla." 13 A ba malgon cit bənti na ilgwe Saminu dləm ten yen gwasan bo kum gəbe so, yek wonti mil shinti ji Nya suk wu. 34 Yek Saminu ngem Nya təs bəlsi zok wul yen shinti gon wu, njel təsti ga Nya de, 14 "Nalti gwasi, yek tə hwi ana gwas Maryam de, "Yen ga Nya Bal Kakshe to nya ka, ten dii atl wo təmi gan go mbalan wonti kə Israile a ngeti asə nda, mbadl ga mbalan jwe tə nama hwol tuk nə si a wonti a lamti asə dləli, a ta dən de lal gwe bə wu." 15 Sa ni nugo, yek mil shinti ji Nyami zaksi mbalan lami sowu. 35 Na nu kən wul jwe sa zi yek sa pal to nya ka, yek mən kyobi wul yilkeni kə mbadl gwasan wu a yil debəl. Ilgən a ciki de, "Mi mago mə bo su Baitalamisi pak, tən sak nək wule puka kə tul mbadl gwa." 36 Kol gasal yenan ilgwe nama pat wu, gwe de Bagaa Nya mən dləmti gaba ga Nya gon ni da asə mbet de hwini wu." 16 Yek sa li kə bəmi baa-baa, yek sa Hannatu, yen ga Panuwel mən gas ga Ashiru. Tə mbi kə Maryam suk Yusupu suk yen ləli gwasan dan bii kos gin de nitgi, 37 yek kos gwas mashi, ata ni atli kə wul tlat ze ji tla. 17 Yek mən kyobi yek tə bal kə gin de kutl nə wusupsi nə wupsi. yenti wugo, yek sa dləmisi ilgwe yen shinti ga Bəta huul nə lubii ga Nya so, ata ngem Nya na Nya hwisi ten yen ni wu. 18 Mas majwe kum kə cin nə kə gasi ata pəl kəlkəze pak. 38 Yek gəba gwe mən kyo ju dləm wu, yek sa ngip bi tə li mal kə Saminu suk kə Maryam kəlu bii kə ang asə nama yenti wul cit bənti ten ilgwe ngemti Nyami, yek tə ngusi hwol tuk nə Nya mən kyobi dləm wu. 19 Yek Maryam ngip gəbe yek tə hwi gaba mbalan jwe nama bətti kisti mas kə mbadl gwasi, yek tə ngusi daamti gwas ga Wurshelima wu ten yeni. 39 Kə Yusupu suk a dani. 20 Yek mən kyobi pal gazən nə hwol Maryam pak pəlti ilgwe mbət ga Musa dləm de tuki, nə təsti nalti ga Nya nə ilgwe sa kumi yek təs pəli wugo, yek sa pal gazən a Nazarat kə atl sa yeni wu ndakce nək kangwe yen shinti ga ga Galili. 40 Yek yeni nali yek tə ndəli, yek tə Nya hwisi wu. 21 Yeni njikan multi nə wusupsi njikan nə fotlkən yisti wul, a hwa wul ga Nya wugo, yek sa salti, yek sa zit shin de Yesu, shin ni sukti. 41 Mas gin, a aba suk ana ga Yesu li gwe yen shinti ga Nya bəli a bəsa bo mbi tuk Wurshelima təs pal Motgaā daamti dəkicit boo ji gwas sowu. 22 Yek multi jwe a kili mən zət yen Israile. 42 Yesu njikan gin kutl cet lop wugo, kul pəli nə dəskən njikan wugo, yek Maryam yek sa to nək gwe asə kul pəli wu. 43 Sa pak suk Yusupu li kə lubii ga Nya a Wurshelima motgaami wi de sa ba pal gazən go yek Yesu sa nək gwe dləm kə mbət ga Musa wu. Yek sa tukaali a Wurshelima, abə abe suk ane yisi so. taki wul Nya kangwe mbət gwe Nya bəl Musa 44 Sa dəm gwa we tə ni suksi kə mbalan, yek bə dləm wu, "Kulu me de lop sogo mil kulu boo de ni nu so. Yek paa sa nda ngot gwas kə yilkeni lop," kən sa mboshi asə taki Nya. Yek sa tala suk majwe sa yissi ju asə nda cin ten a lat wi. 45 Yesu Wurshelima təs takiti Nya, nək gwe mbət Yek bəsa yenti so. Yek sa pal te Wurshelima ka gwe Nya bəl Musa dləm wu, "Mas yen maani ten ngot gwasi. 46 Sa mul de mekan ten ngot gwe de yen cingo, ta dən de mən ləshi dəskən gwas wugo, yek sa lak mbit kə dlo ji mən lishti ga Nya." 25 Kə multi jwisi wo, a malgon ni də kə lubii ga Nya, ata nama kumti gwasan ata a Wurshelima asə mbet de Saminu, mən zok nama bodləlti gwasan nə kumti gas wu. 47 Mas

majwe kumti jo yek sa ngip bi kā ang a banti man kangwe sa zikii kanti wu so.” 14 Yek mān nāma cit gwasan nā yisti wul gwas nā kangwe hapti tlo jon kum gazi de, “Yek ma pali ye?” atā ballisi gāba wu. 48 Aba gwas suk ana gwas Yek Yohana ballisi de, “Bak kaman wulpi mal mbit wugo, yek banti cisi, de sa yenti kā dlo mbalan getetli so, a bāk sheli lal mālgon gaa gā man lishti wu, yek ana gwas wulti de, “Mā so. Dlo mbadl nā batlti gwakan.” 15 Mbalan nama ta ngot gwa suk aba gwa yek laki yek kā mas nāma bātti tulti gā Almasihu bāle, sa lami palini nu ye?” 49 Yek tā wulsi de, “Yek laki de tās yisi ko gwa Yohana kāde Almasihu. 16 Yek kā nāma ngot gi ye? Kā yisi de getetli kān nii de Yohana ndakisi de, “Ami wo nā ze kān a palikii tā pal wul gā aba gi sa?” 50 Yek bāsa yis ilgwe tā baptism, ama bal mālgon a ya tuli mālgwe nal nisi ma dlāmti wu so. 51 Yek tā kopsi yek sa li manān wu, tā man getetli ga ta patl kaptalan Nazarat atā nāma kopti gāba gwasan. Yek ana gwas ngip ili mas kā mbadl gwasi. 52 Yek Yesu ngusi nālti atā nāma botlkān yisti wul suk hwol gal pelti wul gwasi. Ta taas lu cokti tul gwas ka mas atā wut gwesi kā nhu gwasi. Kapti wo atā kweli ka nā wutu gwe bā a mbash sowu.” 18 Yohana hwisi wundāl gāba jwisi wonti mān ndaliti de tā nisi ma hwit gāba mān tamti wu. 19 Yohana gāba ten Hiridus guu ten hapti gwe ta hap kili gā Pilip yilka gwas wu, suk byas wul jwe tā pali wonti wu. 20 Yek Hiridus guu yitla Yohana kā bii gwe asa tel mān pālti byas wul wu, dā ten byas wul jwe tā pali wu. 21 Gas gon sa nima pālti baptismal mbalan wonti. Yek Yesu nā gaa gwas mago yek sa paliti. Ta nāma ngemti Nya nugo, yek tlo nya būli. 22 Yek Shishi gā Nya yil sut nya nāk kulu yek tā dlal ten Yesu. Yek gāba wul sut nya de, “Kik de yen gi gwe a lamki wu. A nāma hwol tuk nā ki i'e.” 23 Yesu ni kā gin de kutl de mekan de tā nda dlāmti gāba gā Nya mbalan wu, kā yisti gā mbalan wo Yesu wo yen ga Yusupu kān, Yusupu wo yen ga Heli. 24 Heli yen ga Matat, Matat yen ga Lawi, Lawi yen ga Malki, Malki yen ga Jannai, Jannai yen ga Yusupu. 25 Yusupu yen ga Matatiya, Matatiya yen ga Emos, Emos yen ga Nahu, Nahu yen ga Azariya, Azariya yen ga Esli, Esli yen ga Najaya. 26 Najaya yen ga Ma'ata, Ma'ata yen ga Matatiya, Matatiya yen ga Shimeya, Shimeya yen ga Yusupu, Yusupu yen ga Yoda. 27 Yoda yen ga Yowana, Yowana yen ga Repaya, Repaya yen ga Zerubabel, Zerubabel yen ga Shayeltyel, Shayeltyel yen ga Niri. 28 Niri yen ga Malki, Malki yen ga Addi, Addi yen ga Kosama, Kosama yen ga Almadama, Almadama yen ga Er. 29 Er yen ga Yosi, Yosi yen ga Eliyeza, Eliyeza yen ga Yorima, Yorima yen ga Matat, Matat yen ga Lawi. 30 Lawi yen ga Saminu, Saminu yen ga Yehuda, Yehuda yen ga Yusupu, Yusupu yen ga Yonam, Yonam yen ga Eliyakim. 31 Eliyakim yen ga Malaya, Malaya yen ga Mainana, Mainana yen ga Matata, Matata yen ga Natan, Natan yen

3 Kā gin de kutl cet namtan de Kaisar Tiberiyas ni de bal guu kā atl gā Rom. A Bilatus ni de gobna gā mān Yehudiya. A Hiridus kāde guu gā mān Galili. Yilka gwas Pilip wo atā ni de guu gā mān Ituriya suk Tarakanitus. A Lisaniyas ni de guu gā mān Abilen. 2 Kā Anana suk Kayapas kāde kidi mān Paris. Yek Nya gaba suk Yohana yen ga Zakariya atā nāma dānti kā lābi. 3 Yek tā ngusi mālti dānkā bān jwe ni njaa mal dlālka gon asā mbe de Yodan wu atā nima hwit gāba mbalan de, tās cit atl gaa mal Nya tās taasisi byas wul jwasan ka asa palisi baptism. 4 Nāk gwe ni gā lishi kā lishti ga Ishaya mān dlāmti gāba gā Nya de: “Tik de yal gwe nāma takti bi nā ndaliti kā lābi gwe nāma wulti gā mbalan de, ‘Lakami Bagaa tantu gwakan, lakāman dānti gwakan.’ 5 Njikāman gorandlan ka. Takān tantu jwe kontan kaju ka. 6 Nā nu kān mas mbalan a yen kisti gā Nya.” 7 Yek Yohana hwi mbalan jwe de mogaa tās palisi baptism wu de, “Būbul nāk kii, wok hwikii de tāk abii lilti mbadl gā Nya mān tulti wu? 8 Pālan ilgwe a mbok ang ten cit atl gaa gwakan wu. Bak wulan de kii wo man gas gā Ibirahim wo kā ni kā mān pālti byas wul so so, nu kān ni so. Nya a man pallat mil ye asā dān de mil ji Ibirahim. 9 Nāk ninge mago bi ndal ni ten zhila tlindi, mas tlindi jwe wut mil sogo a wotl ka a wut kā wutu.” 10 Yek mbalāmi kum gazi de, “Yek ma pali ye?” 11 Yek Yohana wulsi de, “Mālgwe lukāl de lop niddā wu, atā bāl de nām mālgwe niddā sowu; a mālgwe ilga nguki niddā wu tās pāli nu pak.” 12 Mān kanti wulpi boo tul mal Yohana tās palisi baptism, yek sa ngemti de, “Man lishti, yek ma pali ye?” 13 Yek Yohana wulsi de, “Mbokān ang ten gem gwakan, bāk kaman wulpi boo mal mbalan nal

ga Dauda. 32 Dauda yen ga Yesse, Yesse yen Ishaya yen shinti dlamtı gaþa ga Nya lish wu. ga Obida, Obida yen ga Bo'aza, Bo'aza yen ga Yek ta bul lu gwe lishtisi wuli de, 18 "Shishi ga Salmon, Salmon yen ga Nashon. 33 Nashon yen Nya ni ka ami, Nya botlan de ta dlami gaþa man ga Aminadab, Aminadab yen ga Aram, Aram yen tamtı majwe ba ilgon nisi da sowu. Ta shinan ga Hesruna, Hesruna yen ga Peresa, Peresa yen de ta hwi majwe ni ga bali wu de sa patlsi, Dwa ga Yehuda. 34 Yehuda yen ga Yakubu, Yakubu mago sa yen lu, A ta yilli majwe ni ka bomti yen ga Ishaku, Ishaku yen ga Ibirahim, Ibirahim danti suk baboo jwasan wu ka pak, 19 Ta hwisi yen ga Tera, Tera yen ga Nahor. 35 Nahor yen de, gin gwe Nya a kis mbalan jwas wu tul wi." ga Seruk, Seruk yen ga Reza, Reza yen ga Pelek, 20 Yek ta le lishtisi ka yek ta baþ man danti kaþu Pelek yen ga Eba, Eba yen ga Shela. 36 Shela yen motgaami. Yek ta dam na zhila. Majwe ni kaþu ga Kenan, Kenan yen ga Arpakshad, Arpakshad motgaami jo yek sa wutit gwel. 21 Yek ta wulsi yen ga Shem, Shem yen ga Nuhu, Nuhu yen ga de, "Gaþa gee dan de gem malkii ase wi." 22 Lamek. 37 Lamek yen ga Metusela, Metusela Mas mbalan jwe ni kaþi wu dlam hwa gaþa tenti. yen ga Enok, Enok yen ga Jared, Jared yen ga Yek banti cisi ten gaþa gwe ta dlam wu. Yek sa Mahalalel, Mahalalel yen ga Kenan. 38 Kenan wuli de, "Da nii kan a pi nu gwi? Ko yen gan go yen ga Enosh, Enosh yen ga Shitu, Shitu yen ga tik de yen ga Yusupu wu so?" 23 Yek Yesu wulsi Adamu, Adamu wo ga Nya.

4 Yek Shishi ga Nya njikan Yesu, yek ta zak lu dlalka Yodan, yek Shishi ga Nyami talat ka laþi, 2 kaþu gwe Shedan cingalti wu. Multi de kutl de wupsi a baþa nguk ilgon so, a kuzan balma tlot gwas i'e. 3 Yek Shedan wulti de, "Kume ki wo Yen ga Nya kago, palli ye gan de burodi." 4 Yek Yesu wulti de, "Ni ga lishi de, 'Ilga nguki na ngus kaþe man lakti mbalan asa dan na mbadl so.'" 5 Yek Shedan toliti ten tlal lu gon, yek ta mbokit ang ten dii atli na mas wul jwe ni giþi wu ka nak danti. 6 Yek Shedan wulti de, "Ba pallak de bagaa ga mas mbuni wul jimi, mas ji kan, a ba mani baþti malgwe a lamit wu. 7 Ba baþki mas, kume ka ngus atli yek ka balan nalti wu." 8 Yek Yesu ballit de, "Ni ga lishi de, 'Bagaa Nya gwa na ngus kan ka baþti nalti, ti na ngus kan ka dan de zhel gwasi.'" 9 Yek Shedan taþat Wurshelima, yek ta toliti ten gaa lubii ga Nya, yek ta wulti de, "Kumde Yen ga Nya kaþe ki wu, dakci lu sucii, 10 naþ gwe ni ga lishi de, 'Nya a shin mil shinti jwas sudi 11 asa ngipki na ang gwasan. A baþka bo asan ten ye so.'" 12 Yek Yesu wulti de, "Ni ga lishi de, 'Baþ cingal Bagaa Nya gwa so.'" 13 Shedan pak cingalti ga Yesu wugo, yek ta zakti, yek ta baþ zobsi cin gon da. 14 Yek Yesu pal te atl ga Galili ka a mbadl gwas ni ga njikmi na ndalti Shishi ga Nya, yek mbalan wonti kum gaþa tenti mas ka atli. 15 A ta kul hwi gaþa mbalan kaþu motgaa ga gwasan, a mas mbalan taþti. 16 Yek Yesu li ka naþ'en baþ gon asa mbe de Nazarat, kaþu gwe ta nal wu, yek ta te kaþu motgaa gwasan naþ kangwe ata kul paþi gas shuktı wu. 17 Yek sa balti lishti gwe

Ishaya yen shinti dlamtı gaþa ga Nya lish wu. Yek ta bul lu gwe lishtisi wuli de, 18 "Shishi ga Salmon, Salmon yen ga Nashon. 33 Nashon yen Nya ni ka ami, Nya botlan de ta dlami gaþa man ga Aminadab, Aminadab yen ga Aram, Aram yen tamtı majwe ba ilgon nisi da sowu. Ta shinan ga Hesruna, Hesruna yen ga Peresa, Peresa yen de ta hwi majwe ni ga bali wu de sa patlsi, Dwa ga Yehuda. 34 Yehuda yen ga Yakubu, Yakubu mago sa yen lu, A ta yilli majwe ni ka bomti yen ga Ishaku, Ishaku yen ga Ibirahim, Ibirahim danti suk baboo jwasan wu ka pak, 19 Ta hwisi yen ga Tera, Tera yen ga Nahor. 35 Nahor yen de, gin gwe Nya a kis mbalan jwas wu tul wi." ga Seruk, Seruk yen ga Reza, Reza yen ga Pelek, 20 Yek ta le lishtisi ka yek ta baþ man danti kaþu Pelek yen ga Eba, Eba yen ga Shela. 36 Shela yen motgaami. Yek ta dam na zhila. Majwe ni kaþu ga Kenan, Kenan yen ga Arpakshad, Arpakshad motgaami jo yek sa wutit gwel. 21 Yek ta wulsi yen ga Shem, Shem yen ga Nuhu, Nuhu yen ga de, "Gaþa gee dan de gem malkii ase wi." 22 Lamek. 37 Lamek yen ga Metusela, Metusela Mas mbalan jwe ni kaþi wu dlam hwa gaþa tenti. Yek banti cisi ten gaþa gwe ta dlam wu. Yek sa Mahalalel, Mahalalel yen ga Kenan. 38 Kenan wuli de, "Da nii kan a pi nu gwi? Ko yen gan go tik de yen ga Yusupu wu so?" 23 Yek Yesu wulsi de, "A yisi de ka dlam gaþa tenan nu de, 'Man baþti ikan, ndok gaa gwa la.' Ilgwe ka lam dlamtı go yek de, 'Yek laki de baþka þal wul cit banti ka þan gwa naþ gwe ka þali a Kaparnahum so ye?'" 24 Yek Yesu po hwisi de, "Gem kan, man dlamtı gaþa ga Nya a mbi nalti ka þan gwas so. 25 Gem, guli modli ni da wanti ka atl ga Israile ka gin gwe Iliya man dlamtı gaþa ga Nya ni ka atli wu. Gin de mekan naþ tatlti tlo, de ba ze nda sowu, yek kuzan tlo mbalan mas ka atl ga Israile. 26 Ama ba Nya shin Iliya mal modli ju so. Yek ta shinti mal guli kili gon a Zarepat man danti ka atl ga Sidon. 27 Sogo bo daamanki ten Ilisha man dlamtı gaþa ga Nya malgwe laki yek Naaman ndoki daþka cwo gita kaþu, a Naaman wo man Siriya kan, a man cwo gita ni da wanti ka Israile jwe naþama lamti ndokti wu." 28 Yek sa kumi nu wugo, yek mbadl lili majwe ni kaþu motgaa wu. 29 Yek sa tlinya na apti, yek sa tol Yesu ten zandai þambi. Sa naþama lamti tas jekti sut ten zandali. 30 Yek Yesu yil daþka tlo gwasan ka yek ta zigaa. 31 Yek Yesu li Kaparnahum ban gon ka atl ga Galili, yek ta nisi ma gaþa kaþu motgaa gwasan gas shuktı. 32 Ka lwisi mago banti ci mbalan ten ilgwe ta dlam wu naþ de mas gaþa gwas wo kidi gaþa kaþu. 33 A Yesu ni kaþu motgaa, yek man byas mazhe gon njel tilti yal nya de, 34 "Tli da mal ni ka! Yek mo ni suki ye, Yesu ga man Nazarat? Ka sa tlot ganan ka? A yisi, ki wo man cilti kan gwe Nya shinti sut du." 35 Yek Yesu dlallat ka, yek ta wulti de, "Dam mbetlak!" Yek ta po wul mazhesi de, "Yil daþka ti ka." Yek mazhesi jek maþi a atl ka tlo mbalan yek ta yil daþka maþi ka kangwe baþa kumit cwo sowu. 36 Yek banti ci mbalan yek sa

wuli de, "Ndaltı yet ni gaba ga malgan dā nu cisi banti pak. Yek Yesu wul Siman Biturus de, ye, de mas nā mazhe mago asa kum gaba gwas "Ba banti cik so, ndok ase, mbalan kān ka ngusi wu?" 37 Yek gaba ten ilgwe tā pāli wu matl dopti gwasan kwes ka po ni so." 11 Sa nama danka bami ka. 38 Yek Yesu yil dāka lu motgaa yilti tot ten bi cikdī, yek sā zak mas wul jwasan ga gwasan ka, yek tā li lubii dā Siman. 39 Yek yek sā kop Yesu. 12 Yesu ni kā bān gon nu go, Yesu ngus mali tek tā matl cwobi, yek cwobi yek tā mo suk man bal cwo gita gon, yek mali zakti yek tā tlinya ninge-ninge yek tā njelisi yen Yesu wugo, yek tā ngus a cina datka yek palti wul. 40 Cin bāl njaa tā nda bii go yek wonti tā ngusal gaa gwas atli. Yek tā ngem Yesu de, mbalan man cwo tul mali tek tā ngusi zat ang "Bagaa, kume kā lami go akā ndokanni." 13 Yek gwas tensi asa nama ndokti, 41 mazhe mago Yesu tak ang, yek tā tan mali, yek tā wulti de, "A sa yil dāka mbalan ka wonti asa nama lakti yal lami wi, ndoki," nā dlamti nu, yek mali ndoki. asa nama wulti de, "Kik de Yen ga Nya." Yek tā 14 Yek Yesu wulti de, "Bāk hwi malgon so, ama matlsi yek bāta zaksi tas gaba so nāk de sā yisi li mal man Paris tas yenki akā bālti ilgwe ta taki de tik de Almasihu wu. 42 Lu tlo wugo, yek Yesu Nya wu, nāk gwe ni kā mbat ga Musa wu. Nā nu li kālu gon nā ngusi, a mbalami nama ta ngot kan mas mbalan a yisi de kā ndoki wi." 15 Mas gwasi yek sā mbit wugo yek sā wulti de bas nā ndwal gaba gwe Yesu bāl mali wu, yek gaba zigaa atā zaksi so. 43 Ama yek tā wule, "Ngetli tenti ngusi matli kā mbalan. Yek mbalan wonti kān nii de ta dlām gaba man tāmti ten kangwe ngusi lat tet mali tas kumti, si mago tas ndokti mbalan a kan Nya de guu kā mbadl gwasan wu, dāka cwo gwasan ka. 16 A Yesu kul yil dāka nāk de yek laki yek sā shinan sut du." 44 Yek tā mbalan ka, atā la ngem Nya kā me. 17 Gas gon ngusi dlamti gaba kālu motgaa ji Mān Yehuda a Yehudiya.

5 Gas gon, Yesu nama dlamti gaba ga Nya ten bi bal ze gon asa mbe de Jeneselet. Yek mbalan wonti dan njaa mali tas kumti. 2 Yek tā yen jirgi ze jon de lop jwe bā malgon ni gihi sowu ten bi bal zesi, ji man dopti kwesi, sā wut kāli, asa nama polti wul dopti kwes gwasan. 3 Yek tā te kā jirgi zesi ga Siman Biturus wu. Yek tā ngem Siman Biturus tas nak jek jirgi te kā zesi kā. Yek tā dam kā jirgi zesi yek tā nde hwit gaba mbalan. 4 Tā pak gabe wugo, yek tā wul Siman Biturus de, "Nii go li kālu gwe dlunti mani wu, akā lak wul dopti kwes gwa kā zesi, ka dobi wonti." 5 Yek Siman Biturus wule, "Mān lishti, mā mul ten dipti ze a bāmā dop ilgon so, ama nāk de kā dlām nugo ma po lak wul dopti kwesi kā zesi da." 6 Sā lak wul dopti kwesi wugo, yek njikan ka nā kwesi hal bā nda keshti. 7 Yek sā mbe yilkeni jwasan jwe ni te kā zopsi jirgi gon kāwu tas lak zisi ang. Yek sā li tedī yek sā zisi ang, yek jirgi pak lop njikan ka nā kwesi nāk wule a su gas gaa ze. 8 Siman Biturus yen ilgwe nama pat wu wugo, yek tā ngus na gaa hwulan a cina dā Yesu ka, yek tā wule, "Bagaa, a nama ngemti gwa tāk zakanni, man palti byas wul kāde ami." 9 Nā Siman Biturus nā majwe ni sukti wu yen kangwe sā dop kwesi wugo yek ili ngusisi cit banti. 10 Yelān dopti kwes jwasi, kā Yakubu suk Yohana mil ji Zabadi mago ili

cisi banti pak. Yek Yesu tak ang, yek tā tan mali, yek tā wulti de, "A sa yil dāka mbalan ka wonti asa nama lami wi, ndoki," nā dlamti nu, yek mali ndoki. 14 Yek Yesu wulti de, "Bāk hwi malgon so, ama matlsi yek bāta zaksi tas gwe Yesu bāl mali wu, yek gaba zigaa atā zaksi so. 15 Mas gwasi yek sā mbit wugo yek sā wulti de bas nā ndwal gaba gwe Yesu bāl mali wu, yek gaba zigaa atā zaksi so. 16 Ama yek tā wule, "Ngetli tenti ngusi matli kā mbalan. Yek mbalan wonti kān nii de ta dlām gaba man tāmti ten kangwe ngusi lat tet mali tas kumti, si mago tas ndokti mbalan a kan Nya de guu kā mbadl gwasan wu, dāka cwo gwasan ka. 17 Gas gon ngusi dlamti gaba kālu motgaa ji Mān Yehuda a Yehudiya.

Paresi suk man yisti mbat ga Musa jwe yil tet kā atl ga Galili suk Yehudiya suk tet kā bal bān Wurshelima wu ni nā zhila njaa kāli. A ndaltı gwe Nya bāl Yesu tas ndok mbalan wu ni tenti. 18 Yek majon kan malgon de asan tlet kāwu ten lumulti, sā nama tlot gwasan tas telti gibboo tas lakti atli a cina dā Yesu ka. 19 Yek bāsa mbi tantu so nāk de mbalan wonti hwo wu. Sā yeni nu wugo, yek sā toliti ten gaa bii yek sā ful gaa biimi yek sā yillat sudī ten lumulti gwasi, yek sā mullat atli kā tlo ga mbalan a cina dā Yesu ka. 20 Yek Yesu yen zat mbadl ten Nya gwasan wugo, yek tā wul man cwobi de, "Sā taas byas wul jwa kāwi." 21 Yek man Paresi suk man yisti mbat ga Musa ngusi nalanti de, "Wok de gan de paa tā dlām gaba mbulti ga Nya nu wo? Nya nā ngus kāde man manti taasti byas wul ga mbalan ka." 22 Nāk de Yesu yis ilgwe sā nama daamti gwasan dani wu, yek tā wulsi de, "Yek laki de kā nama daamti gwakan nu ye?" 23 Gwik bom so mani gwi, nā tā mbalan wule, 'Sā taas byas wul jwa kāwi,' sogo tas wule 'Tlinya tāk zigaa?' 24 Ama tāk yisi de ami Yen ga Mbalan man taasti byas wul ji mbalan ka ten dii atli." Yek tā wul malgwe aşamı tlet kāwi de, "Tlinya tāk kan lumulti gwa tāk li gee." 25 Ningé yek mali tlinya ten gwel ga mbalan wonti yek tā tlil lumulti gwasi yek tā pal gazi atā nama tāsti ga Nya. 26 Mas jwasan yek sā ngip bi kā ang de banti ba cisi wu. Yek sā ngusi tāsti ga Nya

asa nama wulti de, "Ase kān mā yen wul cit "Ami Yen gā Mbalān wo, amik de bagaa ga gas banti." 27 Kaal dā nu, yek Yesu yil dākā bān gwe shukti." 6 Gas shukti gā Mān Yehuda gon da, tā nima hwit gābā mbalān wu ka, yek tā yen yek Yesu te kālu motgaa ga gwasan atā nisi ma mān kanti wulpi boo gon asā mbet de Lawi. gābā, a malgon ni kāli de ang shinti gwas tla Atā ni nā zhila kālu kanti wulpi boomi. Yek kawu. 7 Yek mān yisti mbat gā Musa suk mān Yesu wulti de, "Li te tāk kobānni." 28 Yek tā zak Paresi wuti gwel Yesu tās bo yeni, ko ta dākçān kanti wulpi boomi yek tā kop Yesu. 29 Yek Lawi mbat gā Musa atā ndokti mbalān gas shukti, tās mbe motgaa hwol tuki a lubii dātka tā mbalān mbi byas ilgon tenti. 8 A Yesu yis ilgwe sā nama yen nalti gā Yesu. Mān kanti wulpi boo wonti daamti gwasan dani wu. Yek tā wul māli de, suk majon asā nama ngukti wul suksi. 30 Yek "Tlinya tāk dlāl a nde," yek māli tlinya yek tā man Paresi suk mān yisti mbat gā Musa jon nda dlāl a cina daasaki. 9 Yek Yesu wulsi de, "A nama nalanti asā nama wulti gā mān kopti ji Yesu de, ngemti gwakān, cin palti byas wul kāfe gan ma, "Yek laki de kāqā nama ngukti akāqā nama tlati ko ga palti hwa wul, tā yilli mbadl kaa ko tā tlo suk mān kanti wulpi boo suk mān palti byas mbadli?" 10 Yek tā ngusi yenti gwasan nām-wul ye?" 31 Yek Yesu wulsi de, "Majwe bā cwo nām, yek tā wul māli de, "Tak ang gwa," yek tā nama cit gwasan sogo, sa ngo mān ikan so, se tak ami go ndoki wi. 11 Ten nu kān yek mbadl mān cwo. 32 A tul de ta mbe mān palti zok wul lili mān yisti mbat gā Musa suk mān Paresi i'e so, ama mān palti byas wul tās ci atl gaa mal Yek sā nda gābā ten ilgwe sa pālit wu. 12 Kā Nya." 33 Yek majon wul Yesu de, "Mān kopti multi jwisi, yek Yesu to ten tlādāl, tās ngemti ji Yohana wo asā pal kālkāze ngemti Nya nja- Nya, yek tā mul ten ngemti Nya. 13 Yek lu tlo nja, mil lishti ji mān Paresi mago nu. Ama mān wugo, yek tā mbe mān kopti jwasi mas jwasan. kopti jwa wo bāsa pali nu so nāk de asā nguk Yek tā botl de kutl cet lop kāsi, yek tā mbesi de wul asā tla ze mas cin wu." 34 Yek Yesu ballisi mil shinti ji botti. 14 Kā Siman gwe Yesu zit shin de, "Kā yени go yelān ji pyal kos a pal kālkāze de Biturus wu, suk yilka gwasi Andarawus, suk ngemti Nya a pyal kos yi suksi a? 35 Ama gas Yakubu suk Yohana suk Pilip suk Bartilomi 15 gwe sā kan pyal kos kāwu kan sa pal kālkāze suk Matta suk Tomas suk Yakubu yen ga Halpa ngemti Nya." 36 Yek Yesu mwesi gābā gon de, suk Siman gwe asā mbet de mān lamti ji mbalān "Mbalān a kesh pyal lukāl atā dlām ten gusi so. ga atl gwas wu. 16 Suk Yehuda yen gā Yakubu Kume tā pali nugo, ta kesh pyal lukāl gwas ka. A suk Yehuda Iskariyoti mālgwe bāl bi gā Yesu bā pyalisi a mbun ten gusi so. 37 A bā mbalān a tās tlot wu. 17 Yek Yesu yil sut kā tlādāl suk shot pyal ze inabi kā gus zwi kuul so de kume tā mān kopti jwasi. Yek ta dlāl ten bal dii atl gon pali nugo, gus zwi kuli a mbutl ka, a ze inabisi suk mbalān wonti suk mān kopti jwasi. Kā Iwisi a shot ka, a zwi kuli mago a lika. 38 Pyal ze mago a wonti mbalān tet dānkā atl ga Yehudiya inabi wo kā pyal zwi kuul kan asā shoti. 39 A bā suk Wurshelima suk tet kā atl gā Taya suk Sidon mbalān a lam tlat pyal ze inabi kaal dā tā tla jwe ni ten bi bal ze wu ni da. 18 Sā li tet de gusi wi so, ta wule, gusi wu tām man pyali wu."

6 Gas shukti gā Mān Yehuda gon yek Yesu suk mān kopti jwas kobi tukā zhin alkama gon yek sā ngusi celti gaa alkame asā nama wumti asā nama ngukti. 2 Yek mān Paresi jon wulsi de, "Yek laki de kā nama palti ilgwe bā mbun de tā mbalān pali gas shukti wu nāk gwe ni gā lishi kā mbat gā Musa so gwe?" 3 Yek Yesu ballisi de, "Kā yisan ilgwe Dauda pali de kuzān nama tlot gwasi suk yelān jwas wu sa? 4 Kangwe de tā te kā bii gā Nya yek tā kan burodi gwe sā zi kā biimi wu, yek tā nguki hal yek tā bal naami mān kopti jwasi, gwe mbun de tā mbalān mas nguk sowu, se mān dānti kā biimi. Nu kān mbat gā Musa dlām pak." 5 Yek Yesu po dlāmisi dāde,

tās kumti asā mbi ndokti dākā cwo gwasan ka, majwe duu māzhe dopsi mago yek sā ndoki pak. 19 Yek mas mbalān dlosi de tās tānti nā ang nāk de ndālti nama yilti tet tenti wu. Yek mas jwasan sā ndoki. 20 Yek Yesu yen mān kopti jwasi, yek tā wulsi de, "Kii wo mān mbit hwa wul gā Nya kān kii de bā ilgon ni kii dā sowu. Nā nu kān Nya a dān de guu kā mbadl gwakān. 21 Kii wo mān mbit hwa wul gā Nya kān kii de kā nama kulu ninge wu, nā nu kān gas gon wo a kumkii. Kii wo mān mbit hwa wul gā Nya kān kii de kā nama kulu ninge wu, nā nu kān gasi gon wo ka gitli. 22 Kii wo mān mbit hwa wul gā Nya kān kii de mbalān nama net gwkān, yek sā yillakii dākā dlo gwasan ka, asā nama byalti gwakān, asā nama wulti

gwakan de, 'Kii wo mān byas mbadl kān,' nāk wugo tā dām nāk mān lishti gwasi. **41** Kā man de mān kopti gā Yen gā Mbalān kāde kii wu. **23** yenti yen coklan kā gwel gā yilka gwa ama bākā Pālān hwol tuki akā lak icin! Bal bāltli nāma man yenti gudal yencin gwe ni kā gwel gwa wu bātti gwakan to nya ka. Daaman kangwe kolsi so **42** Dā nii kān kāmān wulti gā yilka gwa de, jwasan pāli mān dlāmti gāba gā Nya tek wu. **24** 'Yilka gini, hānta yillik yen coklan gā kā gwel Ka dān de wul cit gonti kii de wul ni kii dā wu, wu kā,' a yekgu go bākā man yenti ga bal gudal ninge kāde hwol tuk gwakan. **25** Ka dān de wul yencin gwe ni kā gweli gwa wu sowu? ki mān cit gonti kii de kuzān nāma tlot gwakan so ni pālti riya, nda ndusti gudal yencin gwe nikkā wu, nā nu kān kuzān a ya tlōkii gas gon. Ka dān gwel wu ka, kangwe ka man yenti lu i'e aka de wul cit gonti kii de kā nāma gitlti ni wu, nāndusi nak coklan gwe ni kā gwel gā yilka gwa nu kān ka ya lak pāl duu tuki akā nāma kulu. **26** Ka dān de wul cit gonti kii de mbalān nāma byas tlindi wut hwa yandi so. **44** Tlindi wo ten tāsti gwakan wu. Nu kān kolsi jwasan tās mān yandi gwas kān a mbalān yisi. Ka kotl tulān tet shelti lal yisti gāba gā Nya pak. **27** 'A ni kii ma ten tlindi iil so, sogo yandi inabi tet ten tlindi hwiti, kii de kā nāma kumti gi wu, lāmān mān tulān so. **45** A hwa mbalān pāl hwa wul nāk de nget gwakan. A kā palisi hwa wul. **28** Pāli hwa hwa wul ka nik ka mbadli wu, a byas mbalān wul mān byalii jwakan, akaā ngemi Nya majwe wo byas wul kān atā pāli, nāk de byas wul ka pālikii ngalci wu. **29** Kume mālgon bek kalkāng nit kā mbadli wu. Ilgwe ni kā mbadli go, yek kān ten kāt ang shinti wu, ballit kāt ang yali pak. **A** a bi dlāmi. **46** 'Yek laki akā mbe de Bagaa ye? kume mālgon lam wul yitlat gwa wu, bālti lukāl De kā nge pālti ilgwe a hwiki de tāk pāli wu? **47** gwa pak. **30** Mas mālgwe ngemik wul go aka Malgwe li tet malānni yek tā katī kān yek tā pāl bālti. A malgwe kamit wul ka ngetli go bāk wule ilgwe a hwit de tās pāli go, ba hwiki wundal ga tās pallik so. **31** Pāli hwa wul mbalān nāk gwe kā māli. **48** Tā ni nāk mālgwe de tā bā kin bii gwas lami de tās pālikii wu. **32** De kume majwe lamkii go, yek tā duk atl dlānti, yek tā lak zhila kinti wu kān kā lamsi nāngusān go, dā nii kān kā biimi ten pa, yek dlālka njikan wugo, yek ze tak mbi hwa wul gwi? Man pālti byas wul mago sā bo biimi, ama bā nda so. Nak de zhila biimi wo lam mān lamti jwasan. **33** A kume majwe pālikii ten pa kān ni wu. **49** Mas mālgwe kum gāba gini hwa wul kān, akaā palisi nāngusān go, yek hul a bātā pāl ilgwe a hwit de tās pāli wu sogo, nāk dlo gwakan suk mān pālti byas wul ye? Man mālgwe tā kin bii gwas de bātā nda zhila biimi pālti byas wul mago asā pāli nu. **34** De kume hwābi sowu kān tā ni, yek dlālka njikan wugo, majwe asā bātlkii wu kān ka bālsi duul go, dā yek ze bo biimi wugo yek pāl byas ndati."

nii kān kā mbi hwa wul gwi? Man pālti byas wul mago asā pāli yilkenni nu tās bātsi da. **35** Ama, kii wo lāmān mān nget gwakan, akaā palisi hwa wul. **Bālini** a bāk zān mbadl pallati so. Apaa kāa mbi bal bāltli akaā dān de mil ji Nya Bal Kakshe. A tā pāli hwa wul majwe bāsa pāl hwol tuk sowu suk mān ngalci. **36** Dāmān de mān yenti gonti ji mbalān nāk kangwe Aba gwakan ni de mān yenti gonti wu. **37** "Bāk zi byas wul malgon so, kii mago sa zikii so pak. Bāk pāli byas dāmti malgon so, kii mago mālgon a pālikii so. Taasan byas wul ji mbalān dā ten mbadl ka, kii mago sa taas gwakan ka. **38** Bālini, kii mago sa bālkii. Gal ga njikmi i'e, hal a ngusi shoti, hal a shoti ki naami kā ang lukāl, gal gwe kā cingali nā nali go, kii mago nā nali kān a cingalikii." **39** Yek Yesu hwisi gāba gon de, "Dā nii kān dwa a nde dwa cina gwi? Kume pi nugo, mas jwasan sa nda kā shu. **40** Yen lishti a nal man mān lishti gwas so. Ama yen mān lishti gwe pak lishti gwas

ata li te. A kume a wul zhel gi de, ‘Palinak gan Man dlamti gaba ga Nya ma? Nu kan ni, ta nal wu,’ atapali.” 9 Yesu kumi nu wugo yek ta ngip man dlamti gaba ga Nya pamma. 27 Ti kan gaba bi ka ang, de ta yen zat mbadl ten Nya ga mal ga Nya dlam de, “Yen shinti gi a tulik cina, wu, yek ta ballat mal mbalan jwe nama kopti malgwe a lakamik lu apaa ka nda tulti wu.” 28 A gwas wu, yek ta wulsi de, “A ni kii ma hwiti, ni kii ma hwiti, mas mbalan zati ga modli, gon ka man Yisiraila mago, a yen man zat mbadl nalnak Yohana so, ama malgwe tik de nak’eni ten Nya na ndalitak ga malgan so.” 10 Majwe ka majwe kan Nya de guu ka mbadl gwasan wu man hapti dlomi shinsi wu pal tek wugo yek sa nal manti.” 29 Mas majwe kum gabe wu, mas na mbi go zhel ga mal ndoki wi. 11 Bo lam danti man kanti wulpi boo sa kan ka mbadl gwasan so, yek Yesu lika nak’en ban gon asa mbe de de, tantu ga Nya wo gem kan, nak de Yohana Nayin a man kopti jwas suk mbalan wonti nama palisi baptismal wu. 30 Ama yek man Paresi suk kopti gwasi. 12 Sa bal njaa tas te ka bi dlaboo man yisti mbat ga Musa nge kopti ilgwe Nya bamgo, yek majon kawu na huu ga yen gon, lamisi kopti wu, nak de sa nge ta Yohana palisi a tik de yen ga kili gwe kos mashit kawu na baptismal wu. 31 Yek Yesu wule, “Yek mbalan ngusi, a mbalan wonti nama kopti gwasan. 13 ten dii atl ninge ndaali ye? Ndaakce suk yek Yek Yesu yen kilisi wugo, yek gonti gwas citi, sa ni ye? 32 Sa ni ndakce suk mil mbalan jwe yek ta wulti de, “Po kul so.” 14 Yek Yesu lak ni kalu motgaa wu de sa wul yilkeni de, “Ma tan wul kanti huuunis na ang yek majwe kan hotiki mbazhel, yek ka nge dlalti, ma wul koo huuunis wu dlali, yek ta wule, “Yen mbalan, mashkan yek ka nge kulu.” 33 “De Yohana man tlinya!” 15 Yek yeni tlinya yek ta njel gaba. Yek baptismal tul go, a batanguk wul so, batla ze Yesu baltiti ana gwasi. 16 Yek banti ci mbalan inabi so, ama yek ka wule, ‘Man mazhe kade ti.’ mas jwasan, yek sa bal nalti Nya asa nama wulti 34 Yek ami Yen ga Mbalan tuli, a nama ngukti de, “Bal man dlamti gaba ga Nya tulini wi. Nya wul a nama tlati yek ka wule, ‘Bo yenanti ta su sudi tas kis mbalan jwas wi.’” 17 Yek gaba nguk wul hwo ataq tla ze inabi i’e pak, yelan ji ten ilgwe Yesu pali wu matl danka Yehudiya ka man kanti wulpi boo suk man palti byas wul.’ suk ban jwe ni njaa wu. 18 Man kopti ji Yohana 35 Mas na nu go, majwe kan botlkan gwe a Nya man baptismal hwi Yohana mas wul jwe Yesu bali wugo, sa yisi de botlkami wo gem kan.” 36 nama palti wu wugo, yek ta mbe de lop kasi. 19 Yek ba Paresi gon asa mabet de Siman mbe Yesu Yek ta shinsi mal Yesu tas kum gazi de, “Kik de tas nguk wul a lubii datka, yek Yesu li lubiimi malgwe a tul gwa? Ko tan batti ta yi sudi?” 20 yek ta dan na zhila tas nguki. Nu kan a Man Sa li mal Yesu wugo yek sa wulti de, “Yohana Yehuda pali, kumde sa ba nguk wul go asa tlalti man baptismal shinnii malki tan kum gazi de, asan a atli. 37 A kili gon ni ka bamgo gwe pal ko kik de malgwe a tul wu? Ko tan batti ta yi byas wul ka danti gwas wu. Yek ta kumi de Yesu sudi?” 21 Sa ni kali nugo, yek Yesu ndok mbalan nama ngukti wul a lubii da ba Paresi wu ka, yek wonti daka cwo jwasan ka, yek ta yilli mazhe ta kan buntan mil gon tedji na mil man tamidaka mbalan ka, yek ta buli gwel dwa wonti. 22 wusan gwe asa wul na bal wulpi wu. 38 Yek ta Yek Yesu hwi mil shinti de, “Lak hwi Yohana lak dlal a malkan da Yesu ka, ata nama kulu, wul jwe kaa kumi yek kaa yeni wu, gwel ji dwa a luu gwas nama lokti ten asan ga Yesu. Yek buli, majwe man lat na asan sowu li na asan, ta taasi ka na madlan gaa gwasi. Yek ta ngusi man cwo gita ndoki, a majwe kum kan sowu swatti asan ga Yesu ataq nama pat mil dani. 39 kum kan, a majwe mashju tli daka mashkan ka, Yek ba Paresi wu yen ilgwe kili wu nama palti majwe ba ilgon nisi da sowu kum gaba ga Nya wu wugo yek ta wul ka mbadl gwas de, “Malgan man tamti. 23 Nya a bal hwa wul majwe zak zat go, Nya ka shinti de man dlamti gaba gwas mbadl tenan sowu.” 24 Kaal da zat gaa ga man go da ta yis wundal kili gwe nama tanti gwas kopti ji Yohana, yek Yesu nde gaba mbalami wu de man palti byas wul kan.” 40 Yek Yesu tenti de, “Wok nii ka lab de ka la yenti gwas wul ba Paresi de, “A lamik hwit ilgon.” Yek ta wo? Ko malgwe ni nak tlal me jwe yetal nama wulti de, “Hwini, man lishti.” 41 Yek Yesu wule, nwutti wu kan ka la yenti? 25 Yek wok ka la “Malgan nama kopti ji mbalan de lop jon wulpi, yenti gwas wo? Malgwe kinti na hwa lukal gwa? gon wo ta nama kopti gwas wulpi gwe asa batl Man lakti hwa lukal suk man danti tamti wo zhel ka gin de nam na tattli tlo wu, a gon wo da guu kan asa ni. 26 Yek wok ka la yenti wo? ta nama kopti gwas wulpi gwe asa batl zhel ka

multi de krtl de namtan wu. **42** Yek başa batl “Kii wo sa bälkii yisti wul gwe ni ga hwudali dani sogo, yek ta zakisi mas jwasan. Ka yenti ga kangwe mbalan a kan Nya de guu ka mbadl gwa wo gwik ka lamti mani gwi?” **43** Yek Siman gwasan wu, ama naa mbalan wo, a hwisi gaña wulti de, “Ka yenti gi wo malgwe wulpi gwas ga hwudali kangwe, ‘ko tas yeni, sa man yenti wu nal mani wu.’” Yek Yesu wule, “Gem kan ka so, ko tas kumi, sa yis gaami so.” **11** “Ilgwe a dlami.” **44** Yek ta ballat mal kilisi yek ta wul lamikii dlamti go yek de, wundal go yek de Siman de, “Bo yen kili gee, a te boo dakka baka gaña ga Nya. **12** Jwe lok ten tantu go sa ni nañ balan ze ta pol asan gi so, ama yek ta pol asan majwe kum gaña yek Shedan kan da ten mbadl gi ka na luu gwasi yek ta taasi ka na madlan gaa gwasan ka, bas zi mbadl gwasan ten Nya asa gwasi. **45** Nañ a te boo dakka, ka gaña i'e so a mbi kisti so. **13** Wudal jwe lok ka gokca go sa ni baka ngibñ ni yek ka wup kaal kan gi so, ama nañ majwe kum gaña yek sa kan na hwol tuki, nañ a te tedi yek kili gan nama ta wupti asan ama yek ba dlunti kasi so. Sa bal gem njet yek gini. Palti ji Man Yehuda kan kume sa ba gaña bomti tulisi wugo yek sa pal na kaali. **14** Wudal yilkeni go, asa ngipsi te tlo ka asa wup gaskan jwe lok ka il go sa ni nañ majwe kum gaña ama gwasan sogo ang gwasan. **46** Ka pi mil ten gaa yek danti ga se na ayo suk lamti wul ji dii atli so, ama ti wo ta nama tuksat mil ten asan gini. suk kumti tamti danti ngapsi yek ba zat mbadl **47** Yek laki a nikma hwiti de, wonti byas wul ten Nya gwasan ndal so. **15** A wundal jwe lok jwas jo mas a taasit kawi nañ de ta laman i'e ka hwa lu go, sa ni nañ majwe kum gaña wu, wu. Malgwe sa taasit njet byas wul kago, njet yek sa ngibñ ka mbadl gwasan yek sa tlo mbadli kan ata pal lamti gwasi.” **48** Yek ta wul kilisi de, yek zat mbadl ten Nya gwasan ndali, yek sa pal “Sa taas byas wul jwa kawi.” **49** Yek mandaki hwa danti. **16** “Mbalan a lak wutu ten pitila ata jwe nama ngukti wul suksi wu wul yilkeni de, yitle ka na kasañ so, sogo ata zi te gas gobdlan “Wok de gan de hal at a taas byas wul ga mbalan ka so, ama ta zi ten wul zati kangwe mas man kago?” **50** Yek Yesu wul kilisi de, “Zat mbadl ten Nya gwasan ndali, yek sa pal Nya gwa kiski wi; zigaa na tamai mbadli.”

8 Nak lam danti wugo, yek Yesu matl danka kidi ban ka suk nak mili at a nama dlamti gaba man tamti ten kangwe mbalan a kan Nya de guu ka mbadl gwasan wu, a man kohti jwas de krtl cet lop ju ni sukti. **2** Suk modli jon jwe sa yilli mazhe däkasi ka yek sa balsi ndokti wu, ka Maryam man Magdalala malgwe sa yillit mazhe de nitgi kawu, **3** Suk Yuwana kili ga Kuza gwe at a pali wul Hiridus guu wu, suk Suzana, suk modli wonti jwe nama palti wul suk Yesu suk man kohti jwas de krtl cet lop ju na wul ang jwasan wu. **4** A mbalan nama ta motgaa mal Yesu tet ka ban danka, yek Yesu wule, “Hanta bo hwikii gaña gon. **5** Malgon la catti wundal ka zhin gwasi, ta nama catti wudali nugo, yek naami lok ten tantu yek mbalan kofi dani yek yatl dakmi ka. **6** Yek naami lok ka gokca, yek te wugo yek ladal ka, nañ de ba lwi ni diki i'e sowu. **7** Yek naami lok ka illi, yek nal suk illi, yek illi ngap ka yek ba kidi so. **8** Yek naa wudali jon lok ka hwa lu yek sa kidi, yek pal gwe nal.” Yesu pak gaña wugo, yek ta gaña na ndaltil de, “Malgwe kan kumti nidda go, han tas kumi.” **9** Yek man kohti jwas ngemti ilgwe ta lamisi dlamti ka gaña wu. **10** Yek ta wulsi de,

hwa danti. **16** “Mbalan a lak wutu ten pitila ata yitle ka na kasañ so, sogo ata zi te gas gobdlan “Wok de gan de hal at a taas byas wul ga mbalan ka so, ama ta zi ten wul zati kangwe mas man kago?” **17** Mas ilgwe ni ga hwudali go a yil debal, a mas ilgwe ni ga yitle go a buli. **18** Pan dem'dem na kangwe aka kat kan wu, nañ de malgwe ilgon nidda wu, sa mbalit dani, a malgwe ba ilgon nidda sogo nak njeti gwe nidda wu mago sa kamit ka.” **19** Yek ana suk yilkeni ji Yesu tul mali, ama yek başa mbi mbukti lu mali so nañ de mbalan wonti hwo wu. **20** Yek malgon wul Yesu de, “Ana gwa suk yilkeni jwa ni debal sa nama lamti yenti gwa.” **21** Yek Yesu wulti de, “Ana gini suk yilkeni ji kade majwe kum gaña ga Nya yek sa kofi wu.” **22** Gas gon yek Yesu wul man kohti jwas de, “Man lan te ten kat bi cikdi ga tekgu ka.” Yek sa te ka jirgi ze yek sa njel lati. **23** Sa nama lat nugo, yek yebal kan Yesu, yek bal yetal gon tli tot ka zesi, yek banti dopsi nañ de zesi salma tet ka jirgi wu. **24** Yek man kohti jwas padaltil yek sa wulti na ndaltil de, “Man lishti, tlinya ka, ma ba lam mashkan!” Yek Yesu tlinya yek ta matl yetali suk ze gwe nama tilit wu, yek zesi mul atli. **25** Yek Yesu ngemsi de, “Zat mbadl gwakan gal ko?” Yek santi cisi, yek sa wul yilkeni de, “Wok de gan de paa at a matl yetal suk ze gwe nama tilit wu asa kum gaña gwas nu wo?” **26** Yek Yesu suk man kohti jwas ngusi lat ten ze yek sa mbukti ten kat atl ga Garasina gwe ni ten kat ang gon ga zesi wu. **27** Yek Yesu yil tot

ten bi cikdi wugo, yek man mazhe gon kawu wonti lakki tlo, asa nama ngapti gwa.” **46** Yek koo tlisi gwe ata däm kalu gwe asa lep mbalan Yesu wule, “Malgon tananni, a kum ndälti yil wu, atä mul wonti kali wi. **28** Na yenti ga Yesu, tet ka ami.” **47** Yek kilisi yeni go sa yisit lu kawi, yek ta nda a cina datka yek ta des lee, yek ta yek ta yil tedi a tli gwas nama däldali yek ta lak wule, “Yek moo sukki ye, Yesu, yen ga Nya Bal ngus a cina da Yesu ka, yek ta dlämit ilgwe laki Kakshe? A nama ngemti gwa båk nolan so.” **29** de ta tanti wu suk kangwe ta mbi ndokti kali Ta dlämt nu de ta Yesu huulti suk mazhesi. A Wu a cina da mbalan mas. **48** Yek Yesu wulti de, mazhesi kul foti ko de asan suk ang gwas wo ga “Kili mbalan, zat mbadl ten Nya gwa ndokki wi, bali kan ni na zaa galla wu, a man båtti gwas ni zigaa na tamii mbadli.” **49** A ba Yesu bo pak gabe mali ama atä båtl ka a mazhesi mbolti te ka so, yek yen shinti ka bal wu tet lubii da Yayirus me ka. **30** Yek Yesu ngemti de shin gwa kade ka, yek ta hwi Yayirus de, “Bå man lishtisi po wokko? Yek ta wule, “Wonti.” Nak de mazhe jwe tlamba lat tet so, yeni mash wi.” **50** Yek Yesu ni kati go wonti kan sa ni wu. **31** Yek mazhesi kumi nu wugo, yek ta wul Yayirus de, “Bå banti ngusi ngemti ga Yesu bas mbolsi te kalu gwe cik so, zi mbadl de ta tli daka mashkan ka.” **51** sa dan ka bomti wu so. (*Abyssos g12*) **32** A wonti Sa mbuk lu lubiimi wugo, yek batä zak malgon alade jon nama kyo ten zandäl njaa mal bal zesi, tas te ka biimi sukti so se Biturus suk Yohana yek mazhesi ngem Yesu de tas zaksi tas te gipsi, suk Yakubu suk aba na ana ga yeni. **52** Mas yek ta zaksi. **33** Yek sa yil daka mali ka yek sa te mbalan jwe ni ka lubiimi go yek sa pita kulu ka aladesi, yek aladesi tli na apti yek sa lok ka asa nama desti lee na mashkan ga yen kilisi. bal zesi yek sa маши. **34** Yek man kyo aladesi Yek Yesu wulsi de, “Po kulan so, yen kilisi bo yeni nu wugo, yek sa abi yek sa lak hwi mbalan mash so, yebal kan ta nama ndeti.” **53** Yek sa dankä ban ka. **35** Yek mbalami yili tas lak yen mboshu ka gabe yek sa gitlti, nak de sa yisi de ilgwe pi wu, yek sa li tet mal Yesu wugo, yek sa ta mash wu. **54** Yek Yesu ngip ang ga yeni, yek yen malgwe mazhe yil daka ti kawu njaa mal ta gaba na ndälti de, “Yen mbalan, tlinya.” **55** Yesu na lukal ten tli atä bal hwaöi, yek banti Yeck mbadl gwas palli, yek ta tlinya ninge, yek njel cit gwasan. **36** Yek majwe ni kali de ili pi Yesu wulsi de tas balti ilga nguki. **56** Yek man wu, ngusi hwiti mbalan kangwe Yesu ndok mali zat ga yeni ngip bi ka ang. Ama yek Yesu wulsi wu. **37** Yek mas mbalan ka atl ga Garasina ngem de bas hwi malgon so.

9 Yek mo mil shinti ji botli jwas de kutl cet lop wu, yek ta balsi ndälti tas yilli mas mazhe ka suk tas ndok mbalan man cwo wonti, 2 yek ta shinsi tas dlämisi gaäba ten kangwe mbalan a kan Nya de guu ka mbadl gwasan wu a tas ndok mbalan. **3** Ta wulsi de, “Båk kaman ilgon ang so de kaba li wu, båk kaman sada so, a båk kaman ngura so, a båk kaman ilga nguki so, a båk kaman wulpi so, a båk kaman lukal de lop so. **4** Mas lubii gwe sa kan ki wu, dämän kali, se gas gwe ka zigaa wu. **5** Mas ban gwe nge kanti gwakan wu, kaba zak bami go akä bat kushka ga bami da ten asan gwakan ka, yek ka dan de ilgwe a daamisi gaäba gwe ka hwisi wu.” **6** Yek sa yili yek sa ngusi tet dankä bami ka asa nama dlämti gaäba ga Nya man tamii asa nama ndokti ga man cwo mas lu gwe sa li wu. **7** Yek Hiridus guu kum ilgwe nama pat wu wugo yek ili hwotti i'e. Naa mbalan wule, Yohana man baptismal kan Nya pallat na mbadli. **8** Naa mbalami jon wule Iliya ka palli. Naami wo sa wule de nam ka man dlämti gaäba ga Nya ji cina kan Nya pallat

kaami. **9** Yek Hiridus wule, "Yohana wo a laki nsha yisti gwas a cinni ami Yen ga Mbalan de a yek sa kolutit gaa kawi, wok de gwe a yima kumti pal sut na nalti gini suk nalti ga bal Aba gini suk wul wonti tenti go?" Yek ta ngwe tas yenti. **10** ga mil shinti ga Nya man cilti wu. **27** Gem kan a Mil shinti ji botlisi pal wugo, yek sa hwi Yesu ni kii ma hwiti de majon ni ka kii jwe sa mash ilgwe sa pali wu, yek ta li ka ban gon asa mbe so se sa yen gas gwe Nya a dan de guu ka mbadl de Betsaida suk mil shinti jwasan na ngusan. **11** gwasan wu." **28** Kaal da multi de wusupsi de Mbalan yeni nu wugo, yek sa kohti wonti, yek Yesu pak dlamtii gaaba wu, yek ta kan ka Biturus ta kan mandaki gwasan yek ta hwisi gaaba ten suk Yohana suk Yakubu, yek ta to ka tladal suksi kangwe mbalan a kan Nya de guu ka mbadl tas ngem Nya. **29** Ta balma ngemti Nya go, yek gwasan wu, yek ta ndok man cwo. **12** Cin bal cinagwel gwas ballati, yek lukal gwas pal hwoli njaa ta nda bii go, yek man kohti de kutl cet lop na cilti hal nama zhilakti gwel. **30** Sa ni nugo ju, li tet mali yek sa wulti de, "Hwi mbalan jee yek mbalan de lop kawu, ka Musa suk Iliya **31** tas zigaa tas lak ngo ilga nguki suk lu gwe sa ka nalti ga Nya asa nama gaaba sukti ten bi gas mul wu danka ban jwe ni njaa wu ka, a dee de gwe ta pal to Nya kawu suk mashkan gwe ta ma nan go, a kansis so, abla ilga nguki ni da so." mash a Wurshelima tas njikan ilgwe Nya dlam **13** Yek Yesu wulsi de, "Balansi ilga nguki ci la," wu. **32** Biturus suk majwe ni sukti wu dleni ka yek sa wule, "Burodi de namtan suk kwes de lop yebal wi, ama yek sa padal wugo yek sa yen ka nini da, kume nuk go tan lak wuli ilga nguki nalti gwasi suk mbalan de lop jwe ni sukti wu. mbalami tedi." **14** Maani zambal kutl de namtan **33** Mbalan de lofi ba lam zatgaa go, yek Biturus ka ni kali. Yek ta wul man kohti jwas de, "Moosi wul Yesu de, "Man lishti, mbuni de ma nan a kutl de namtan-namtan asa dam na zhila." **15** dee wu, han tan palikii mil bii de mekan, gon Yek sa pali nu, yek mas jwasan sa dam atli. **16** wo gwa a gon wo ga Musa a gon wo ga Iliya." A Yek Yesu kan burodi de namtan wu, yek ta tlil ba Biturus yis ilgwe ta nama dlamtii wu so. **34** Ta gaa nya yek ta pal hwol tuk na Nya, yek ta cal nama dlamtii nugo, yek kaluntun yitlasi ka, yek burodisi yek ta bal man kohti jwas li yek sa hwuli banti njel cit gwasan. **35** Yek gaaba wul sut ka mbalami. **17** Yek sa nguki yek kumsi yek sa mo kaluntumi de, "Gan go tik de yen gi gwe a botlti naami gwe sa wu hal njikan gaada kutl cet lop. wu, kuman gaaba gwasi." **36** Yek gabe pak wugo, **18** Gas gon, Yesu nama ngemti Nya na ngusi yek yek sa yen Yesu na ngusi. Yek basa hwi malgon man kohti jwas li tet mali yek ta ngemti de, ilgwe pi wu ka multi jwisi so se ka kaali. **37** Kaal "Mbalan wule wok de ami wo?" **19** Yek sa wulti da multi de nam, yek sa yil sut daka tlandalii de, "Mbalan wule Yohana man baptismal kaade ka wugo yek mbalan wonti mbi Yesu. **38** Yek ki, naami wo sa wule Iliya, a naami wo sa wule malgon ka mbalami wule, "Man lishti, a nama de nam ka man dlamtii gaaba ga Nya ji cina kan ngemti gwa tak yen gonti ga yen gini, tik ni da Nya pallat kaami wi." **20** Yek ta wulsi de, "A kii na ngusi. **39** A mazhe kul twet ka gaa, atla lak hwa? De wok ka yisan wo?" Yek Siman Biturus yal, a mazhesi bot ten atli, a bi gwas yilli hwol wulti de, "Kik de Almasihu gwe Nya shinti sut bakon. A batzaakti so se ta kumit cwo naak wule wu." **21** Yek Yesu hwisi de bas hwi malgon so. ta tloti. **40** Yek a ngem man kohti jwa tas yillas **22** Yek ta wulsi de, "Ngetli kan ta Yen ga Mbalan ka yek basa mani so." **41** Yek Yesu wulsi de, "Kii tla bomti ten wul wonti, a kidi mbalan suk kidi mbalan ji se wo ka zi mbadl ten Nya so a man man Paris suk man yisti mbat ga Musa a neti, yokit kaade kii, hal a gasi kan ba dan sukii a a mbalan a tloti. Ama ten ndat cin na mekan nama tlot mbadl na lashi zat mbadl gwakan wo Nya a pallat kaami." **23** Yek ta wul mbalami ten Nya gwi? Tala yeni tedi." **42** Yeni ba li tet mas jwasan de, "Mas malgwe lam danti de man mal Yesu go yek mazhesi bot ten atli. Yek Yesu kohti gi go, se ta nge gaa gwasi, atla lam tet ka matl mazhesi, yek ta ndok yeni, yek ta baltiti bomti ten danti de man kohti gini ko gashi. **24** Na aba gwasi. **43** Yek banti cisi, de sa yen nalti ga nu kan mas malgwe lam gaa gwas man kohti Nya wu yek sa ngip bi ka ang. A sa yima yenti gi go, ta mbi Nya boo so. Ama malgwe bal gaa wul cit banti gwe Yesu pali wu, yek ta wul man gwas ten kohti gi go, ta mbi Nya boo. **25** Yek de kohti jwas de, **44** "Bak masanan ilgwe ba hwikii tamti ga mbalan ye, de ta mbi mas hwa wul ten wu so. Sa bal bi gini ami Yen ga Mbalan a ang dii atli a batla mbi Nya boo sowu? **26** Na nu kan da byas mbalan ka." **45** Ama yek basa yis ilgwe mas malgwe nsha kohti gi citi suk ga gaaba gi go, ta nisi ma hwiti wu so, ga hwudali kan ni malsi,

a banti kumti gazi nama cit gwasan. **46** Yek lubiimi sowu, tämi mbadl gwakan a pallikii. **7** gaña nda kā dlo ji man kohti ji Yesu ten de wok Dämäñ kā lubiimi akā nguki akā tla mas ilgwe ka dän de bali kāsi wo. **47** Yek Yesu yis daamti sa balkii wu näk de malgwe pal ilga pali go ta gwasan yek tā kan nak'en yen gon yek tā zat mbi batlti gwasi wu. Bak koban lubii dāñka so. njaa mali. **48** Yek tā wulsi de, “Mas malgwe kan **8** “Kume kāa te kā ban yek sa pikii dem wu, nak'en yen mbalan näk gan kā lal gi go, ami ngukan mas ilgwe sa balkii wu. **9** Ndokan man kān tā kamanni. A malgwe kamāñ go, tā kan cwo kā bāmi akā hwisi de, ‘Cin gwe mbalan a malgwe shinan sut wu. Malgwe tik de nak'eni kan Nya de guu kā mbadl gwasan wu bal njaa kā kii mas go, tik de bali.’ **49** Yek Yohana wul malkii.’ **10** Ama kume kāa te kā ban yek basa Yesu de, “Man lishti, ma yen malgon tā nama pikii dem sogo, akā yil dän ten tantu bāmi ka yillat ga mazhe ka kā shin gwa, yek ma hwit de akā wulsi de, **11** ‘Kushka ga ban gwakan mago tās zaki näk de bāta ni kā mi sowu.’” **50** Yek Yesu ma bat dā ten asan ganan kāwi. Ama tāk yisi wulsi de, “Zakanti, majwe ngekii sogo gwakan de cin gwe mbalan a kan Nya de guu kā mbadl kān.” **51** Tā bal njaa tās pal to Nya kago yek tā gwasan bal njaa malki.’ **12** A ni kii ma hwiti de, zi kā mbadl gwas de ta li Wurshelima. **52** Yek gas pakti ga dii atl wo, Nya a yen gonti ga man tā shin mil shinti cina dati tās lākamisi lu kā Sodom man man ban wu. **13** “Kāa dāñ de wulban Samariya gon. **53** Yek man bāmi nge kanti cit gonti wi man Korazin suk Betsaida, wul cit ga Yesu näk de sa yisi de a Wurshelima kān banti gwe sa pālikii wu kān sa pāli man Taya tā lam sut wu. **54** Man kohti jwasi kā Yakubu suk man Sidon go, sa ci atl gaa wi ba sen so. suk Yohana yeni nu wugo, yek sa wul Yesu de, Sa lak gus lukal asa dāñ kā mbātlāl asa daamsi “Bagaa, kā lami tān mbe wutu sut nya tā kwelsi ten byas wul jwe sa pāli wu. **14** Gas pakti ga dii ka?” **55** Yek Yesu ballat malsi yek tā matlsi. **56** atl wo, Nya a yen gonti ga man Taya suk Sidon Yek sa li kā bāmi gon. **57** Sa nama lat ten tantu, mankii. **15** Kii man Kaparnahum, kā dāñ gwa yek malgon wul Yesu de, “Ba kopki mas lu gwe we Nya a kankii to nya ka? Ko njaa! Nya a sulkii ka li wu.” **58** Yek Yesu wulti de, “Gwengwen wo akā danti ga man mashkan. (Hadēs g86) **16** “Mas shu danti nisi da, yatl mago lumulti nisi da, malgwe kum gaba gwakan go tā kumti gaba ama ami Yen ga Mbalan wo lumulti niddā so.” gini wi, mas malgwe nge kumti gaña gwakan go **59** Yek tā po wul malgon dāde, “Kobanni.” Yek tā nge kumti gaña gini, mas malgwe nge kumti māli wulti de, “Bagaa, hānta bāt mashkan ga gaña gi go tā nge Nya malgwe shinan wu.” **17** aba gini aa lepti paa.” **60** Yek Yesu wulti de, Yek mbalan de kutl de nitgi na lop ju palli na “Zak majwe mash wu tās lep yilkeni jwasan, hwol tuki yek sa wul Yesu de, “Bagaa, mazhe ama ki wo lak dlamī mbalan gaba ten kangwe mago asa kum gaba ganan de mā hwisi gaba sa kan Nya de guu kā mbadl gwasan wu.” **61** kā shin gwa wu.” **18** Yek Yesu wulsi de, “A yen Yek malgon po wulti dāde, “Bagaa, ami wo ba Shedan nda sut nya näk nyaze gwe ci bi sut nya kopki, ama hānta lak palli bi a lubii paa.” **62** Yek wu. **19** A bālkī ndālti gwe ka li kā dlo ji wuci suk Yesu wulti de, “Mas malgwe nda gut zhin na gil tla atā nama celti gwel kaal go, ta man kanti ga yendal a basa pālikii ilgon sowu, akā mani na man netget gwakan Shedan. **20** Mas na nu, bak palan hwol tuk de mazhe kum gaba gwakan so, ama palan hwol tuk de shin gwakan ni ga lishi a nya.” **21** Kā multi jwisi, yek Yesu njikan na hwol tuk ga Shishi ga Nya yek tā wule, “A pal hwol tuk na ki, Aba gini, Bagaa ga nya suk dii atl, ce kā hwudāli mas wul ju man botlāñ suk man yisti wul, yek kā bāl yisti nak mil mbalan wu. Nu kān ni, Aba, de mbuniki tāk pali nu wu.

22 “Aba gi bālan wul mas. Malgon yis yeni wu so, se Abe na ngusi. A bā malgon yis Abe so se yeni suk majwe yeni lami de tā bālsi yisti wu.” **23** Yek Yesu ballat mal man kohti jwasi, yek tā hwisi na ngusan de, “Kii wo man mbit hwa wul kān de gwel gwakan yenikii ilgwe kā

yeni wu. **24** A ni kii ma hwiti, mān dlāmti gāba yeni, yek bāsa yeni so, tās kum ilgwe kā kumi wu yek bāsa kumi so.” **25** Gas gon mān yisti mbāt gā Musa gon tlinya kā mbalan tās cingal yisti Yesu, yek tā wulti de, “Man lishti, yek nii ngetli de ta pāli a mbi Nya boo ye?” (*aiōniōs g166*) **26** Yek Yesu ballit de, “Yek mbāt gā Musa dlām ye? Nii kān kā yisi gwi?” **27** Yek māli wule, “Lam Bagaa Nya gwa nā mas mbadl gwa nā mas yisti gwa na mas ndālti gwa, aka lam yelan danti gwa nāk gaa gwa.” **28** Yek Yesu wule, “Gem kān kā dlāmi, kā pāli nugo, ka mbi Nya boo.” **29** Yek bā māli lami de tā Yesu ngipiti nā byas wul so, yek tā wule, “Wok de yelan danti gi wo?” **30** Yek Yesu hwisi gāba gon yek tā wule, “Gas gon malgon yil sut Wurshelima ta su Jeriko, yek tā mo suk kidi mukāl mān bātti tantu. Yek sā dopti, yek sā boti, yek sā yemit wul ka, yek sā zakti a atli nāk hwuuni. **31** Yek bal mān Paris gon yil sut Wurshelima pak, yek tā yen malgwe mukāl dopti yek sā bot wu, yek tā tlat a malkān datka yek tā zigaa ilgon gwasi. **32** Yek yen shinti ga bal mān danti kā bii ngemti Nyami kobi tukāli pak yek tā yenti a atli, yek tā zigaa ilgon gwas pak. **33** Ni nugo, yek malgon yil tot Samariya yek tā yen māli a atli yek gonti gwas citi. **34** Yek tā li tet mālti yek tā polit lu gwe sā wotlti wu ka, yek tā wutit ikān dani. Yek tā kanti ten zhaki gwasi yek tā tālat kālu multi ga mandāki. **35** Sā mul de nām wugo, yek tā bal wulpi mān lubiimi. Yek tā wulti de, ‘Yeni māli gee, kume kā tlo wulpi nal man gwe a bālkī wugo ba palliki de a pal wu.’” **36** Yek Yesu ngem mān yisti mbāti de, “Kā mbalan de mekan jo, wok de yelan danti ga malgwe te ang dā mukāl go?” **37** Yek māli balli Yesu de, “Malgwe yen gonti ga mali wu.” Yek Yesu wulti de, “Ki mago lak pāli nu.” **38** Yesu suk mān kohti jwas ni ten tantu Wurshelima yek sā te kā yen bān gon gwe kili gon asā mbet de Marta kan mandāki gwasi a lubii daat kāwu. **39** A yilka gon ni Marta da asā mbet de Maryam malgwe dām njaa mal Bagaa Yesu atā nāma kumti gāba gwas wu. **40** Marta wo tā nāma ta pālti ilga nguki, yek tā li mal Yesu yek tā wulti de, “Bagaa, kā yen kangwe yilka gi zakān nā ngwe de a nāma pālti mas wul wu sa, hwiti tās lak zi ang.” **41** Yek Bagaa Yesu wulti de, “Marta, mbadl gwa tli ten gāba gan, wul wonti nāma hwotti gwa. **42** Wul de nām

kān ka daamki dani. Maryam botl ilgwe mbun wu abā malgon a kamit kā so.”

11 Gas gon, Yesu nāma ngemti Nya kālu gon. Tā paki wugo, yek de nām kā mān kohti jwas wulti de, “Bagaa, mbokinii ang ten kangwe ma ngem Nya wu, nāk kangwe Yohana mboki ang mān kohti jwas wu.” **2** Yek Yesu wulsi de, “Kā 6a ngem Nya go aka wule, ‘Nya bal Aba, tā nallī shin gwa mān cilti, dām de guu kā mbalan mas ten dii atli. **3** Balnii ilga nguki ga mas cin. **4** A kā taasini byas wul jinan ka nāk gwe amā taas ga yilkeni dā ten mbadl ganan kāwu. Bāk zakni tān pal byas wul so.” **5** Yek Yesu po wul mān kohti jwas dādē, “Wok nii kā kii gwe de ta li mal yelan danti gwasi kā tlo gasi atā ngemiti duul burodi de mekan, yek tā wulti de, **6** ‘Yekgu yelan gon gi tul malānni tet kālu gon, abā ilga nguki gwe ba bālti wu ni dā so.’ **7** ‘A paa yelan danti gwe tā la ngot burodi mālti wu wul tet punka de, ‘Bāk hwotān so, mā le dlabiī ganan kāwi, mā mul atl wi suk mil jini bamān tlat nya a bālkī ilgon so.’ **8** A ni kii ma hwiti de ta tlinya atā bālti ilgon ten de ti wo yelan danti gwas so, ama nāk de tā ngafit nāk ngemti wu ta tlinya atā bālti mas ilgwe tā lami wu. **9** ‘A ni kii ma hwiti dādē, panta ngemti, Nya a bālkii. Panta ngoti, ka mbi. Panta kotlti dlabiīmi, Nya a bulikii. **10** Mas malgwe ngemti go, Nya a bālti. Malgwe ngwe go, ta mbi. Malgwe bo dlabiīmi go, Nya a fuliti. **11** ‘Wok yen gwas a ngemiti kwes kā kii, atā bālti wuci wo?’ **12** Sogo, tā yen gwas ngemiti mbutli, atā bālti yendāl wo? **13** Kume kii mān pālti byas wul yek kā yis kangwe ka bāl hwa wul mil jwakan go, dā nii kān a kan bal Aba ganān gā to nya kāwu gaa gwi, ti de ta bāl Shishi ga Nya majwe ngemti wu.’ **14** Gas gon Yesu nāma yillat gā mazhe gwe bāta gāba sowu dākā malgon ka. Yek mazhesi yil ka wugo, yek māli gāba yek bānti ci mbalan. **15** Yek naa mbalāmi wule, “Guu ga mazhe ka bālti ndālti yillat mazhe ka.” **16** Naa mbalāmi jon lami tās yen ilgwe ta pāli wu, yek sā wulti de, “Pālini wul cit bānti, tān yisi de sut mal nya kān kā ni.” **17** Yek Yesu yis daamti gwasān wugo yek tā wulsi de, “Kume mbalan kā bān de nām dlansi ten tli gwasān go, bāmī a dālāl so, mu kān mas lubii gwe calti de lop asā nāma nget ji yilkeni go lubiimi a nda. **18** Kume Shedān calti de lop atā nāma nget gā gaa gwas go, nii kān nālti gwas a dālāl gwi? Kāa wule, nā ndālti gā guu mazhe kān a nāma

yillat ga mazhe ka. **19** Kume kā wule, na ndalти lu wu.” **37** Yesu pak gaße wugo, yek ba Paresi ga guu mazhe kān a nāma yillat mazhe kago, a gon mbet a lubii datka tās nguk wul, yek Yesu kii hwa, na ndalти ga wok aka yilli mazhesi kā li kā lubiimi tās nguki. **38** Yek ba Paresisi yeni wo? **20** Ama kume na ndalти ga Nya kān a nāma de Yesu pol ang paa tā nda ngukti nāk kangwe yillat ga mazhe kago, cin gwe mbalan a kan Nya a Mān Yehuda pāli wu sogo, yek ili hwotti. **39** de guu kā mbadl gwasan wu bā tulī. **21** “Kume Yek Yesu wulti de, “Kii mān Paresi wo aka pol ndalи mbalan nā buula gwas dān nā kān gaa ten mbuka ze suk gali, ama mbadl gwakan ni ga bāt boo gwas go, ilgon a tān wul lubii gwas so. njikmi nā lamti mot wul suk yokiti. **40** Kādlan **22** Ama kume malgwe ndal manti wu tulī, yek kāde kii, kā yisi de Nya gwe pāl tukaali wu kā tā ndat nā dlanti, yek tā man ngetl gwas go ta pāl tugibī pak sa? **41** Ka bāl ilga nguki majwe yem mas buula jwas jwe tā ndal giibi wu ka, atā bā ilgon nisi dā sowu tot kā gal gwe aka poli hwuli mbalan mas wul jwasi. **23** “Malgwe ni suk wu, a mbuni kii mal Nya mani. **42** “Kā dān ami sogo, nget kān tā nāma nget gini; malgwe de wul cit gonti wi mān Paresi, nāk de aka bāl nāma mōoti suk ami sogo, tā nāma catti ka. **24** A Nya de nām kā kutl kā wul jwe aka mbi wu nāk kume duu mazhe yil dāka tli ga mbalan kā wu, wul wolo suk dik daa suk mitlgulu suk ngum, atā ngusi matlti dānkā me ka kālu gwe bā ze ni ama zok dānti suk lamti Nya wo yek bā hwotkii dā sowu tās mbi lu shuktī. Kume tā mbi sowu, so. Ngetli kān tāk kobān jwisi, ama bāk zakan apaa tā wule, ‘Hān tā pal te kā malgwe a yil tet jon ju so. **43** “Kā dān de wul cit gonti wi mān wu ka.’ **25** Kume tā lak mbi mbadl māli sā taasi Paresi, nāk de lamti gwakan wo tās bālkii hwa ka yek sā lākāmi kā wu, **26** atā lak yem mazhesi lu dānti kālu motgaa ga gwasan atā mbalan pita jon tedī de nitgi jwe yoki manti wu tās lak dān gabēt gwakan kālu motgaa wulti wul. **44** “Kā kāli. Pakti dānti ga mallu a lil man kangwe tā dān de wul cit gonti wi, kii mān Paresi nāk gaa nda zhile wu.” **27** Yesu dālam nu wugo, yek kili zukdi gwe bā mbalan a yeni sowu kān kā ni, jwe gon wulti nā ndalти de, “Ta Nya bāl hwa wul mbalan jwakan nāma lāt dāni a bāsā yisi de yek kili gwe zaki yek tā ngipki yek kā nal wu.” **28** ka laki asā dān de mān dāskān sowu.” **45** Yek Yek Yesu wulti de, “Nu kān ni, ama majwe kum gon kā mān yisti mbat ga Musa wul Yesu de, gāba ga Nya yek sā kōbi wu mbi hwa wul mani.” “Mān lishti, kume kā dālam nugo, mi mago kā **29** Mbalan ngusi mbalati wontat mal Yesu wu, byal nii.” **46** Yek Yesu wule, “Kā dān de wul cit yek tā nda wulti gwasan de, “Mbalan ji se wo gonti wi, kii mān yisti mbat ga Musa, nāk de byas mbalan kān, lamti gwasan wo tā palisi wul kāzī dībāl mbat mbalan ama kii wo bāka zisi cit bānti ama bāsa yeni so se ga Yona wu. **30** ang tās man kohti dā sowu. **47** “Kā dān de wul Nak gwe Yona dān de wul cit bānti mal mān cit gonti wi nak de kākā kin gaa zukdi ga mān Neniba wu, nu kān ami Yen ga Mbalan a dāmī dālānti gāba ga Nya mbuni jwe majwakan ji cina mbalan ji se. **31** Gas pakti ga dīi atl wo, guu ga tlosi wu. **48** Kii nā gaa gwakan, kā yisi yek kā mādli tet Sheba a kudu a tlinya suk mbalan ji kan kā mbadl gwakan ilgwe mbalan jwakan ji se, atā hwisi de sā pāl hwa wul so. Tā tul tet cina pali wu. Sā tlo mān dālānti gāba ga Nya yek dālēnti tās kum gāba botlān ga guu Sulemanu, kii ne go yek kā kop kaal gwasan de kā kin gaa yek malgwe man Sulemanu wuk bāl wu. **32** Gas zukdi jwasan mbuni wu. **49** Yek laki yek Nya pakti ga dīi atl wo, mān Neniba a tlinya suk wul kā yisti gwās de, ‘Ba shinisi lu nā mil shinti mbalan ji se asā hwisi de sā pāl hwa wul so nāk gāba ga Nya suk mil shinti ji botli, mbalan a de si wo sā ci atl gaa de Yona hwisi gāba ga Nya tlo naami, asā nol naami.’ **50** Nā nu kān Nya wu, a yekgu malgwe man Yona wuk bāl wu. **33** a dop mbalan ji se nā byas wul jwasan de sa “Mbalan a lak wutu ten pitila atā hwudāli kā so, tlo mas mān dālānti gāba ga Nya tet ten ndat sogo atā yitle ka nā gal so, ama ta zi kālu gwe zhila dānti kā dīi atlī. **51** Nde tet ten hwulan ga mas malgwe te kā biimi wu a yen cilti wu. **34** Habilā yek su sut ten ga Zakariya, malgwe sā Gwel kāde cilti ga tli, kume gwel gwa ni hwa bāt tlot kā tlo ga lu takti wul Nya kālu mān cilti kā wu, tli gwa ani nā cilti, ama kume gwel gwa ni lubii ga Nya wu. Gem kān a ni kii ma hwiti, sa hwa bāt sogo, mas tli gwa ani kā dāmshāl. **35** Pan dop mbalan ji se nā mas byas wul jwisi. **52** “Kā dem’dem bā cilti gwakan dān de dāmshāl so. **36** dān de wul cit gonti wi, kii mān yisti mbat ga Kume mas tli gwa ni nā cilti wu, dāmshāl ani kii Musa, nāk de kākā yis mbat yek kākā nge kohti dā so, mas a dām nā cilti nāk gwe a pitila cilli kii gaa gwakan, a bākākā zak mālgon tās yisi so.”

53 Yesu zak lwisi wugo, yek mān yisti mbat ga Muse suk mān Paresi nda ngabti gwasi, yek sā ngusit ngot bi nā kumti gas wul wonti. 54 Sā nama ngoti tas telti kā gāba gwe bāta man yilti dā gībi kā sowu a tas dlām ilgwe bā yek sowu.

12 Yek mbalān wonti mogaa mal Yesu hal wontat gwasan laki yek sā nāma zat asan ten ji yilkeni, yek Yesu nde hwit gāba mān kopti jwasi yek tā wulsi de, “Pan dem’dem bāk shelan lal yisti Nya nāk gā man Paresi wu kā danti gwakān so. 2 Ilgon ni gā hwudālī gwe bā a yil debāl sowu so. Sogo gā hwudālī de bā mbalān a yisi sowu so. 3 Ilgwe kāa dlām kā dāmshal go a yil ten cilti. Ilgwe kā dlām ga hwudālī te punka kago a kumi ten zāndāl. 4 “A ni kii ma hwiti kii yelan jini, bak bānti majwe a tloki wu, kaal dā nugo a bāsa po man pālti ilgon sowu so. 5 Ama ba hwiki mālgwe ka bāntit wu, tik de Nya mālgwe kaal dā tlot gā tlisi ta man lakti gwakān kā boo wutu. Gem, bāntiti. (**Geenna g1067**) 6 Ale yatl de namtan wo kobo de lop kān asa wul kā nwa? Mas nā nu, Nya māsan gon gwasan so. 7 Mādlān gaa gwakān mago gā dlāmi kān ni mas. Bā bānti cikii so, kā ni hwaibī man wonti yadli. 8 “A ni kii ma hwiti de mas mālgwe dlām kā mbalān de tā yisan go, ami Yen gā Mbalān a yisti a cina dā mil shinti ji Nya ka. 9 Mālgwe nge yisti gi a cina dā mbalān kago, ami mago ba nge yisti gwas a cina dā mil shinti ji Nya ka. 10 Mas mālgwe dlām gāba mbulti ten ami Yen gā Mbalān go sa taasit ka, ama mālgwe dlām gāba netet gā Shishi gā Nya go sa taasit ka so. 11 “Kume sā tālakii kālu motgaa gā gwasan sogo mal guu ji bān sogo mal kidi mān bān, bā hwotkii de nii kān ka yilli gaa gwakān suk ilgwe ka dlām wu so. 12 nāk de Shishi gā Nya a bālkii ilgwe ka dlām kāli wu.” 13 Yek malgon tet ka mbalān wulti de, “Man lishti, hwi yilka gini tās huulini ilgwe aba gānan māshi yek tā zakini wu.” 14 Yek Yesu wulti de, “Ba mbalān, wok zān de mān huulit gāba kā tlo gwakān wo?” 15 Yek tā wulti de, “Pan dem’dem bāk zān mbadl gwakān ten mot wul wonti so, nāk de yek ka laki a mbalān mbi mbadl sowu.” 16 Yek tā cingalisi gāba gon de, “Mān wul ang gon kān, zhin mbunit i’e. 17 Yek tā daamti kā mbadl gwas de, ‘Nhu gwe ba wut wul zhin wu njikan kāwi.’ 18 “Yek tā po wul kā mbadl gwas dāde, ‘Ilgwe ba pali go, ba tatl nhu jin ka a kin kidi a wut mas wul zhin gini suk wul ji gībi. 19 A paa a

wul gaa gi de, “Wul wonti nik dā gwe a tālak gin wonti wu, shuk ilgon gwa, akā ngusi kumti tāmti.” 20 “Yek Nya wulti de, ‘Ki wo kādān kān, kā gas nge kān ka māshi, ta bo yen mālgwe a nguk ilgan de kā mwe gaa gwa wu.’” 21 Yek Yesu wuli de, “Nu kān anī mal majwe mwe wul gaa gwasan ten dii atli ama mal Nya wo bā ilgon nisi dā sowu.” 22 Yek Yesu hwi mān kopti jwā de, “A ni kii ma hwiti, bā ilga nguki suk lukāl gwe ka lak wu hwotkii so. 23 Kangwe ka dān wu manikii ilga nguki sa? A bā tli gwakan manikii lukāl sa? 24 Bo yenān yadli, basa bāk zhīn so a basa wotl so. A bā nhu wutti ilga nguki nisi dā so, nāk de Nya kā nisi ma bālti ilga nguki wu. Nya lamkii man kangwe ta lam yatl wu sa? 25 Wok nii kā kii de ilgwe hwotti wu a mbalit multi de nām dāni wo? 26 Kume kāa mani pālti nak mil wul gaa gwakan nu sogo, yek laki yek kāa nāma hwotti mbadl gwakan ye? 27 “Bo yenān mbuni buzha kā me kangwe asā nal wu, bāsa pal ilgon so, a bāsa pāli lukāl gaa gwasan so. Ama ko tā Sulemanu guu nā nālti gwas mago tā bo taba kinti gwas mbuni nu so. 28 Kii de bā zāt mbadl gwakan ten Nya ndāl sowu, kume nu kān Nya pal buzha kā me mbuni jwe ase go sā ni dā ama ayo go asā lak kā wutu wu, a kii kan bāta bālkii lukāl gwe ka lak wu sa? 29 Bak zān mbadl gwakan ten ilga nguki suk ilga tle so, mas bāl hwotkii so. 30 Mbalān gā dii atl mas de bāsa yis Nya sowu nāma ngot wul jwisi, ama kii wo Aba gwakan yisi de kā lami tā wul jwisi ni kii dā. 31 Dlokamankii tāk kaman Nya de guu kā mbadl gwakan, Nya a bālkii mas wul jwisi. 32 “Ko de bākāa wonti sogo, bā bānti cikii so, nāk de bal Aba gwakan pāl hwol tuk de tā telkii kā boo gwas wu. 33 Wulān wul jwakan ka akāa bāl wulpi majwe bā ilgon nisi dā sowu. Zān wul jwakan to nya ka, kālu gwe bā a līl kā sowu, lu gwe mukāl a mukli so, abā dākmbi a lili kā so. 34 Lu gwe wul jwakan ni go kāli kān mbadl gwakan ani pak. 35 “Dāmān nā kān gaa, tā wutu yenti lu gwakan cili, 36 nāk zhel jwe nama bātti ga baboo gwasan tās pal tet kālu motgaa hapti wu. Tā pal wugo ata bāwesi dlabi asā buliti ninge. 37 Zhel ju a mbi hwa wul kume baboomi palli a bāsa bō nde yebal sowu. A ni kii ma hwit gem de, ta ndus bal lukāl gwe tā lak wu ka, atā wulsi de tās dām atli tās nguk wul, atā kopsi gaa-gaa atā bālsi ilga nguki. 38 Zhel jo mān mbit hwa wul kān kume baboomi pal kā tlo gas wu, sogo kā bātlwe atā mbisi ten bātti

gwas wu. 39 Ama tāk yisi de, kume baboo a yis lākan tlo gwa sukti ten tantu, kume kā nge go, tulti ga mukal go, ta zakti asa tet lubii asa lilit ta talak dlaboo mal mān ndokalti gaba asa telki wul kā so. 40 Kii mago, daman na kān gaa, nāk kālu gwe asa le man palti byas wul wu. 59 A de ami Yen ga Mbalan ba palli gas gwe bāka bo nikma hwiti de, ka yil dāfka lwisi kā so se kā zi tulti gi sowu.” 41 Yek Biturus wul Yesu de, batl ilgwe sa mboshik wu mas.”

“Baga, cingalti gaba gan go ten mi na ngwe nāna ma, ko ten mas mbalan?” 42 Yek Yesu wule, “Wok de man palti wul gibboo gā baboo gwas de man gem, man zok mbadli suk man botlkan go? Ti kān baboomi a zakin yenti lubii gwasi, ata bal zheli jon ju ilga nguki nāk gwe sa zit palti wu. 43 Zhel go man mbit zok wul kān de baboo gwas a pal tet kālu gwe tā li wu atā mbit ten palti hwa wul nu wu. 44 A ni kii hwiti gem de, ta palli zhel wu de bagaa ga wul jwas mas. 45 Ama kume zhel wu wul kā mbadli gwas de, ‘Baboo gi pal bale so,’ yek tā njel bot ji zheli jon ju na modli na maani, yek tā njel tlati suk ngukti yek gaa ba gillit ka, 46 baboo ga zhel wu a palli gas gwe bāta yisi sowu. Baboomi a palit byas boti atā keshti ka atā zat ndakce suk majwe ba gem nisi da sowu. 47 “Zhel gwe yis ilgwe baboo gwas lami yek bāta zi kā mbadli gwas de tās pali sogo, sa palit byas boti. 48 Ama malgwe bāta yis ilgwe baboo gwas lami sowu, yek tā pal wul bot go, njet kan sa boti. Mas malgwe sa balti wul nal go, sa ngo wul nal mali. Malgwe sa balti nal mani go, nu kān sa ngwe mali. 49 “Wutu kān a tuli ta laki mbalan ten dii atli, lamti gi wo ta wuti tlo. 50 Baptisma gwe sa pali wu ni da, a mbadli gi tli wi i'e tās pali ni. 51 Kā daman gwa we tamti ga mbadli kān a tullikii ten dii atli a? Ko njaa, a ni kii ma hwiti de, huulit tlo ji yilkeni suk yilkeni kān a tulli. 52 Ndok ase, mbalan de namtan kā lubii a huul de lop. De lop nama net ga de mekan, a de mekan nama net ga de lop. 53 Tlo gwasan a hwuli, aba nama net ga yen, a yen nama net ga aba. Ana nama net ga yen gwas ga madli, yeri mago atā nama net ga ana gwasi. Nkwe ga madli nama net ga kili ga yen gwasi. A kili ga yeri nama net ga ana ga kos gwasi.” 54 Yek Yesu po wul mbalan dade, “Kume kaa yen nyaze tli tot wugo, akaa wule ze a nda a zesi nda kuwa. 55 Kume kā kum yetal balma hotti tet go, akaa wule wutu cin a tuli, a wutu cinmi tul kuwa. 56 Ki man palti riya, ka man yisti kangwe a wul pi ten dii atli suk to nya kawu, ama yisti wul gwe nama pat ningko yek kanki gaa. 57 “Yek laki a bāka daamki tak yisan ilgwe mbun de tāk pali wu so ye? 58 Kume malgon mbet a dlaboo kisti gaba wu, tloki tāk

lakan tlo gwa sukti ten tantu, kume kā nge go, tulti ga mukal go, ta zakti asa tet lubii asa lilit ta talak dlaboo mal mān ndokalti gaba asa telki wul kā so. 40 Kii mago, daman na kān gaa, nāk kālu gwe asa le man palti byas wul wu. 59 A de ami Yen ga Mbalan ba palli gas gwe bāka bo nikma hwiti de, ka yil dāfka lwisi kā so se kā zi tulti gi sowu.” 41 Yek Biturus wul Yesu de, batl ilgwe sa mboshik wu mas.”

13 Kā multi jwisi de Yesu nisi ma hwit gaba wu, yek majon de sa ni kāli wu dlami Yesu man Galili jwe Bilatus laki yek sa tlosi asa nama mboshti mbaala sogo mal tas tak Nya wu. 2 Yek Yesu ndakisi de, “Nāk de man Galili ju mash nugo, kā daman gwa we sa pal byas wul man naa mbalan mas a Galili a? 3 Ko njaa, a ni kii ma hwiti de kume kā ci atl gaa sogo nu kān ka mashi mas jwakan na gwasan wu. 4 Ko mbalan de kutl cet wusupsi jwe tlal bii ndesi gaa a Siluwam yek sa mash go sa pal byas wul man mas man Wurshelima? 5 Ko njaa, a ni kii ma hwiti, kume kā ci atl gaa sogo nu kān mas jwakan ka mashi na gwasan wu.” 6 Yek Yesu cingalisi gaba gon de, “Malgon pal zhin yandi inabi gwasi yek tā bak tlindi tulan a gib, yek tā li kā zhimi tas kotl yandi tulami ama yek bāta mbi ilgon dani so. 7 Yek tā wul malgwe zhimi nit ang wu de, ‘Gin naa de mekan kā bal gee de a nama tulti ngot yandi a dani a baba mbi ilgon sowu. Yek laki de ma zak tlindi tulan gan kulu gwe ma bakan yandi inabi kali gwe? Wotl ka!’ 8 Yek malgwe zhimi nit ang wu wule, ‘Baga, bo zaki tā po pal gin de nam da paa. Ba hwokit atl da zhila ka a wutit taki. 9 Kume guli wu aka zaki, kume guli sowu aka laki a wotl ka.’” 10 Gas gon Yesu nama hwit gaba mbalan kulu motgaa ga gwasan gas shukt gwasan. 11 A kili gon de mazhe laki yek cwo tlet tli kawu ni kāli, tā bal kā gin de kutl cet wusupsi atā ni kontami. A bāta man takti gwas so ko njet. 12 Yesu yenti wugo yek tā mbet tet mali yek tā wulti de, “Kili mbalan, ka mbi ndokti daka cwo gwa kawi.” 13 Yek Yesu zi kilisi ang ten gaa, yek ninge tli gwas taki yek tā ngusi tāsti ga Nya. 14 Yek mbadli lili bali ga lu motgaami de Yesu ndok malgon gas shukt gwasan wu. Yek tā wul mbalan de, “Cin de mukka kān sa balannii kān mbat ga Musa de tan palan wul jinjan, tulan kā multi jwisi tas ndokkii ama ba de gas shukt gagan so.” 15 Yek Yesu ballit de, “Kii man palti riya, kaa kul patl tla suk zhaki jwakan aka talasi kulu gwe sa tla ze wu gas shukt sa? 16 Kili gan de gas ga Ibirahim gwe Shedan lakit cwo hal ta gal kā gin de kutl cet wusupsi go mbun de ta

ndokti gas shukti sa?" 17 Tā dlām nu wugo yek nsha ci mas mān nget gwasi, yek naa mbalāmi ngusi hwol tuki de sā yen wul cit banti gwe Yesu nama palti wu. 18 Yek Yesu wule, "Nii kān wul ga Nya kāde malgwe nama tulti ka shin ga kanti ga Nya de guu kā mbadl ga mbalān ni gwi, Bagaa Nya wu."

nā yek ba cingali ye? 19 Kanti ga Nya de guu ka mbadl wo, nāk gwe mbukla kān ni, gwe malgon bāk kā zhin gwasi yek nali yek dān de bal tlindi, yek yatl pāl bii jwasan ten mil ami." 20 Yek Yesu po kum gazi dāde, "Nā yek ba cingal Nya de guu kā mbadl ga mbalān ye? 21 Kanti ga Nya de guu kā mbadl wo, nāk yiis kān ni gwe a modli lāski njet kā apti a to wu." 22 Yek Yesu bā li a Wurshelima go yek tā kobi dānkā kidi suk nak mil bān ka atā nisi ma hwit gāba. 23 Yek malgon ngemti de, "Bagaa, majwe Nya a kissi go njet ka?" Yek tā wulsi de, 24 "Dlokāmānkii tak kobi tukā ngābi dlabiī nāk de mbalān wonti a ngwe tās kobi tukālī ama bāsa mani sowu. 25 Kume baboomi tlinya yek tā le dlabiīmī kāwū, kaa dālā a debāl akā ngusi bot dlabiīmī akā nama ngemti gwas de, 'Bagaa, bulinii dlabiīmī.' A paa tā balli kii de, 'A yis kii so, abā a yis lu gwe kāa yil tet wu so.' 26 "A paa kāa wulsi de, 'Mi de mā nguk wul yek mā tla sukki wu akā dlām gāba dān ten tantu bān ganan ka.' 27 "A tā po balli kii de, 'A yiskii so, a baa yis lu gwe kāa yil tet wu so. Tli dā malān ka kii mān palti byas wul.' 28 "Kume kāa yen kā Ibirahim suk Ishaku suk Yakubu suk mas mān dlāmti gāba ga Nya kā dlo gā majwe kan Nya de guu kā mbadl gwasan wu, a kii wo yek sā mbolkii go, kāli kān ka kuli akā as ang bi. 29 Mbalān a yil tet tucina suk tet tukaali suk tet ten ang shinti suk ang yali gā mas dīi atlī, asā dān kālu motgaa hwol tuki suk majwe kan Nya de guu kā mbadl gwasan wu. 30 Nā nu kān majwe nde bāle wu a pal tukaali, majwe nde kā kaali wu a pal cina." 31 Yesu ni nugo yek man Paresi jon li tet mālti, yek sā wulsi de, "Zigaa dā kālu gān ka, nāk de Hiridus guu nama ngot gwa tās tlōki wu." 32 Yek Yesu wulsi de, "Lak wulan mān byas mbadl wu de, 'Ase suk ayo wo ba yilli mazhe dākā mbalān ka, a ba ndok mbalān pak. Tli wu kan ba paki.' 33 Mas nā nu ngetli kān ni de ta ci cina nā lāt kālu gwe ba li wu, ase suk ayo suk tli wu, nāk de sa man tlot mān dlāmti gāba ga Nya kālu gon so se a Wurshelima wu. 34 "Kii mān Wurshelima de kāa tlo mān dlāmti gāba ga Nya yek kā lak majwe sā shinsi malkii nā ye wu, asāmi de nāmī kān a lam mot gwakan nāk gwe a ana kol moo mil jwas kā bibaku gwas

wu, ama yek kāa nge. 35 Yekgu sā zakikii lubii gwakan wi koni. A ni kii ma hwiti de, kaa ngan so se gas gwe kāa wule, 'Mān mbit hwa Yesu nama tulti ka shin ga kanti ga Nya de guu kā mbadl ga mbalān ni gwi, Bagaa Nya wu."

14 Gas shukti ga Mān Yehuda, yek Yesu te kā lubii ga bali ga mān Paresi gon tās nguk wul yek mbalān wutit gwel tās yen ilgwe ta pāli wu. 2 Yek malgon kāwū nā ang nā asan gwasi mas kidi ka, tā li tet mal Yesu. 3 Yek Yesu ngem mān yisti mbat ga Musa suk mān Paresi de, "Mbāt ganan bāli de tā ndok mbalān gas shukti a?" 4 Yek bāsa wule ilgon so. Yek Yesu tān mān cwoobi yek tā ndokti yek tā wulsi de, "Zigaa ilgon gwa." 5 Yek Yesu ngem mbalāmī de, "Kume yen sogo tla gwakan nda ka shu gas shukti go, ka yillat ka bāle-bāle so de gas shukti a?" 6 Yek bāsa mbi ilga dlāmi so. 7 Nāk Yesu yen majon kā mbalān jwe sā mbesi tās nguk wul wu nama botti hwa lu dānti ga kidi mbalān wu, yek tā cingalisi gāba gon de, 8 "Kume malgon mbek kalu motgaa hapti wu, bāk lak dān kālu dānti ga kidi mbalān so, gon asā mbe malgwe nal man ki wu. 9 Malgwe mbekii mas jwakan wu tul wugo, ta wule, 'Tlinya ka tāk bāl lu,' nsha a ciki nāk de ka pal kālu dānti gwe bā nal nāk gon wu sowu. 10 Ama kume sā mbek kalu motgaa wugo aka ngo lu dānti ga majwe bāsa ni ten bi ilgon sowu. Kume malgwe mbek wu tul wugo tā wulki de, 'Yelan gini, li te tāk dān a nde.' A laki, a majwe ni kali wu yen nalti gwa. 11 Mas malgwe nallī gaa gwas go mbalān a pallat de ilgon so, ama malgwe palli gaa gwas de ilgon sogo, mbalān a nallāti." 12 Yek Yesu wul malgwe mbet kālu motgaami wu de, "Kume kā bā mbe mbalān tās nguk wul a lubii dakkā sogo kālu motgaa hwol tuk wu, bāk mbe yelan jwa suk yilkeni jwa suk majwa suk yelan dānti jwa man wul ang so, nak de gas gon wo sa mbek kālu motgaa gwasan pak asā palik ilgwe kā pālisi wu. 13 Ama kume kā bā mbe majon kālu motgaa hwol tuki go, akā mbe majwe bā ilgon nisi da sowu suk majwe man lat nā asan sowu, suk majwe tli gwasan tla kāwū suk dwa. 14 Nā nu kān ka mbi hwa wul ga Nya, nāk de si wo sa man batlti gwa sowu. Nya ka batlti gas gwe mān palti zok wul a tlinya tot kā gaa zukdī gwasan kaami wu." 15 Yek malgon de tā ni suksi wu kumi nu wugo yek tā wule, "Mān mbit hwa wul ga Nya kāde malgwe a nguk wul kā motgaa hwol tuki suk majwe kan Almasihu

de guu kā mbadl gwasan wu.” 16 Yek Yesu wulti de, “Malgon ni da, tā mbe mbalan wonti kālu bal motgaa ngukti wul gwe ta pāli wu. 17 Yek motgaami baldā go yek tā shin zhel gwasi tās hwi majwe tā mbesi kālu motgaami wu tas li te. 18 Yek mas jwasan sa ngusi dlāmti iljwe a laki a bāsa mbi lāt kālu motgaami sowu. Yek gwe nda gāba wu wule, ‘Aya wul lu zhin, a lam lāt yenti.’ Yek tā wule tā māli tlo mbadli. 19 Yek gon po wule, ‘Aya wul tla gut zhin de kutl, ba tālasi tās nda gut zhin, lak wul māli de tas tlo mbadli.’ 20 Yek gon po wule, ‘Kā multi jee kan aya pal pyal kili. Ba mbi lāt so.’ 21 Yek zheli lak hwi baboomi mas ilgwe sa hwit wu. Yek mbadl gā baboomi lil i'e yek tā wul zheli de, ‘Li ka bāmi akā mātl dānka akā mbe majwe bā ilgon nisi dā sowu suk majwe man lāt nā asan sowu suk majwe tli gwasan tla kāwu suk dwa.’ 22 Yek tā pal wugo, yek tā wul baboomi de, ‘Baboo, a pal ilgwe kā dlām wu yi, ama hal ninge naa lu yi.’ 23 Yek baboomi wulti de, ‘Kop tantu tāk li kā nak mil bān tak mbe mbalan tedi tā lwisi njikan.’ 24 A ni kii ma hwiti de majwe sā mbesi cina kālu motgaami jo, gon a tul de tās lām ilga nguki gā motgaa hwol tuk gwe a pali wu so.” 25 Mbalan wonti nāma kopti gā Yesu yek tā ballat malsi yek tā wulsi de, 26 “Mas malgwe lam kopti gini a bāta nge aba gwasi suk ana gwasi suk kili gwasi suk mil jwasi suk yilkeni modli suk maani, yek tā nge gaa gwas pak sogo, ta man dānti de mān kopti gi so. 27 Mas malgwe kan bomti gwe ni kā kopti gi sogo, tā bo mbuk dānti de mān kopti gi so. 28 “Kume kā lam kinti lubii man wulpi go, se kā dāmī yek kā yen kangwe ka pali wu suk wulpi gwe a kinik lubiimi wu, ko ilgwe nik dā wu a kumik kinti lubiimi. 29 Kume kā lak zhila biimi yek bākā man pakti kinti sogo, mbalan a gitliki. 30 Sa wule, ‘Malgan go kādlan kān, tā nda kinti bii yek bāta man pakti so.’ 31 “Sogo kume guu gā bān gon gwe mān hapti dlo jwas wo zangu de kutl wu a la dlanti suk guu gā bāmi gon gwe mān hapti dlo jwas wo zangu de kutl de lop wu. A bāta dān de tās yeni ko ta manan dlanti suk guu gwisi so so? 32 Kume ta mani sogo, atā shin mil shinti mal guumi, atā yi dlenti, tās ngo tamti dānti kā dlo gwas sukti. 33 Nu kān kume kā zak mas wul jwakan sogo, ka man dānti de mān kopti gi so. 34 “Kwi wo hwa wul kān, ama lilkā wugo, nā yek a lākmi ye? 35 Mbalan a po pal ilgon nā nali so nāk de bāsa

wuti wo kā zhin sowu. Wutti kān sa wut ka. Malgwe kān kumti niddā wu, hān tās kumi.” 15 Gas gon, mān kanti wulpi boo suk majwe basa pal hwa wul sowu tul mal Yesu wonti tās kum gāba gwasi. 2 Yek mān Paresi suk mān yisti mbat ga Musa nda nalantī de Yesu kan mandaki gā majwe bāsa pāl hwa wul sowu atā nāma ngukti wul suksi. 3 Yek Yesu hwisi gāba gon de, 4 “Wok kā kii gwe de mbāla de kutl de kutl a nit da a de nām gil ka, a bāta zak kutl de topsi nā topsi kālu de nām kā me atā la ngot gā de nām wu se tā mbit so wo? 5 Tā mbit wugo atā pal hwol tuki atā kanti a yal. 6 A tā tālat lubii apaa tā mbe yelān jwasi suk yelān dānti tās pal hwol tuk sukti nāk de tā mbi mbāla gwas gwe gil kāwu. 7 A ni kii ma hwiti de, nu kān Nya suk mil shinti jwas a pal hwol tuki nal nā mān byas wul de nām gwe ci atl gaa mal Nya wu man mān pālti zok wul de kutl de topsi nā topsi jwe a po ci atl gaa sowu. 8 “Sogo tā wulpi ni kili mbālan gon dā azurfa de kutl, yek de nām gil ka. Ta bās wutu atā taas gibboomi ka atā ngwe mas lu gwe ni wu se ta mbi. 9 Kume tā mbi wugo, tā mbe yelān jwasi suk yelān dānti tās pal hwol tuk sukti nāk de ta mbi wulpi gwas gwe gil kāwu. 10 A ni kii ma hwiti de, nu kān ani de wul hwol tuk mal Nya suk mil shinti jwasi de mān byas wul de nām ci atl gaa wu.” 11 Yek Yesu wule, “Malgon ni dā mān mil maani de lop. 12 Yek māngabi wu wul abā gwasan de, ‘A lami de tāk bālān gi kā ilgwe ka zaki ni kaal dā māshkān gwa wu ninge, ba bāti tāk māsh paa so.’ Yek abē huulisi wul jwasi. 13 “Lām multi wugo yek yēni yem wul jwasi mas yek tā zigaa kā atl gon dlenti, yek tā līl mas wul jwas ka ten byas dānti. 14 Yek wul jwas paki kāwu, yek bal kuzan gon te kā bāmi, yek yēni te kā bomti nāk de ilgon poyit sowu. 15 Yek tā ngo ilga pāli mal malgon kā bāmi yek māli bālti kyo alade gwasi. 16 Yek basa bālti ilga nguki so, yek tā lami de tās ngukti ilga nguki gā aladesi. Yek bāta mbi so. 17 “Yek tā lak pal kā hwa daamti gwas wugo yek tā wul kā mbadl gwas de, ‘Zhel ji abā gi nāma ngukti asā nāma tlati, a ilga nguki nisi dā nal, ama ami wo amikgu ten tlat kuzan wule ba māshinni. 18 Ba pal to mal abā gi ka aa wulti de: Abā, a pāli Nya byas wul yek a pālik pak. 19 A po mbuk dānti de yen gwa so, kamān nāk zhel gwa.” 20 “Yek tā nda tantu kāli taba to mal abā gwasi. “Ama yek abē yisti tet dlenti yek gonti gwas

citi yek tə tlinya nə apti yek tə ngipti te dlo ka “Yek tə po ngem gon dədə, ‘A kii hwa, nəmī kan yek tə ngusi swatti gwasi. 21 “Yek yeni wulti de, tə nəmī kopti gwa?” “Yek tə wulti de, ‘Bal ngura ‘Aba, a pāli byas wul Nya yek a pālik pak, a po mbuki tāk mbe de yen gwa so.’ 22 “Yek abe wul zhel gwas de, ‘Lan nə apti tāk kaman lukal gwe mbun mani wu tedi suk zobbe suk kaptalan. 23 Akā dop tla gwe bas mani wu tedi akā mboshi amā pallan hwol tuki. 24 Nāk de yen gi go tā māshi yek ningo ta pal wi, tāgilkā yek ningo a mbit wi.’ Yek sa pāl hwol tuk i'e. 25 “A bā mankolisi ni lubii so atā ni kā zhin, yek tā pal wugo yek tə ngusi kumti bot gan-gan suk wulti koo suk dlalti a lubii daasika. 26 Yek tā mbe zhel gon gwasan tās kum gās ilgwe nāma pāt wu? 27 Yek zheli wulti de, ‘Māngābi gwa kā pal wi, yek wulo sogo, ta mani ten kakshē so pak. 28 Yek tā mbadl lili mānkolisi i'e yek tā nge tet gibboo, yek abe yil tot gibboomi yek tā bālti bi tās te gibboo. 29 Yek tā wule abe de, ‘Yek nāk gwe? Mas dānti gwe a dān sukki wu, a nikma pālti wul nāk zhel, a mas ilgwe kā lami go a pālikī, ama ko gā cin yen mal de ta mboshi a mo mbalan ji so. 30 Ama yek yen gwa pal wi kaal dā tlot wulpi gwa ka ten mukal modli, yek kā mbe mbalan yek nāk de yilka gwa māshi yek tā tli dākā māshkan ka wu, tā gili yek ningo tā pal boo wu.”

16 Yek Yesu wul mān kopti jwas de, “Mān wul gon ni da gwe kan malgwe a pālit wulbo gwas wu, ama yek tā lak kumi de māli nitma lilti wul ka. 2 Yek baboomi mbet su gibboo ka, yek tā wulti de, ‘A kumi de kā nima lilti wul ka. Lak hwi kangwe kā nāma pālti wulbo gi wu ga lashi, ka po dān de man pālti wul gā boo gi so.’ 3 “Yek māli wul kā mbadl gwas de, ‘Baboo gi mbolan wugo, ba pān nii? Nāk de bā ndālti kolti zhin kā niddā sowu, a nsha ngemti wul ka cin wu.’ 4 Yek tā po wule, ‘A yis ilgwe ba pāli de tā naa mbalan pāl dem nā ami a lubii daasika wu wi.’ 5 “Yek tā mbe mas majwe baboo gwas nama kopti gwasan duul wu, yek tā ngem malgwe lāt tet cina wu de, ‘Nāmī kan baboo gi nāma kopti gwa?’ 6 “Yek tā wulti de, ‘Tā nāma kopti gi buntān mili zambal de wusupsi.’ Yek māli wulti de, ‘Dām atli tāk lish zambal de wupsi.’ 7

“Yek tā po ngem gon dādē, ‘A kii hwa, nāmī kan yek tā ngusi swatti gwasi.’ 8 “Yek tā wulti de, ‘Bal ngura zambal de nām ga alkama.’ “Yek tā wulti de, ‘Kan wul lishti tāk lish kutl de wusupsi.’ 9 Yek baboomi kum ilgwe mān pālti wulbo gwas nāma pālti wul wugo, yek tā tās byas botlkān gwasi, nāk de mbalan ji ninge man pāt nā mbalan jwasan ji se man majwe ni kā cilti gā Nya wu.” (aiōn g165) 10 Yek Yesu po wule, “A ni kii ma hwiti, palan wul nā wul ang gwakan tāk mbi yelān dā. Na nu kan kume wul gwakan paki wugo sa pikii dem kā boo ga Nya. (aiōnios g166) 11 A kume ka pal gem ten ngipti wul ji dī atl sogo, wok ka pal gem ten ngipti wul ji dī atl sogo, wok ka gwa pal boo kā tāmti wu.” 12 A kume ka pal gem ten ngipti wul ji mālgon sogo, wok ka mānkolisi i'e yek tā nge tet gibboo, yek wul sogo, ta mani ten kakshē so pak. 13 “Mbalan a man dānti de tot gibboomi yek tā bālti bi tās te gibboo. 14 Nāk de mān Paresi de nām kā pāli ilgon nu so, a bākā bālan ko tā ta nge gon atā lam gon, sogo a ta pāli hwa wul gwe a dān sukki wu, a nikma pālti wul nāk zhel, gon atā mbul gon. Ka man dānti de zhel gā Nya a mas ilgwe kā lami go a pālikī, ama ko gā cin suk zhel gā wulpi so.” 15 Yek tā wulsi de, wu mān lamti wulpi kān i'e wu, yek sa kumi nu wulo yek sa desit njwaa. 16 Yek tā wulsi de, “Kik de mān lamti de tā mbalan yenki de mān zok mbadli, ama Nya yis mbadl gwakan. Ilgwe kā mboshit tla gwe bas mani wu.” 17 Tlo nya mān lamti de hwabi go, yek kān Nya a ngeti.” 18 Yek Yesu po wul mān Paresisi dādē, “Mābat ga Musa suk lishti ji mān dāamtī gābā ga Nya kā ni dā, yek Yohana mān baptismā tuli, ama nāk sa dālm gābā mān tāmti ten kangwe mbalan a kan Nya de guu kā mbadl gwasan wu, yek mbalan nāma tlot gwasan i'e tās te gisi. 19 Yek tā wul wulo, “Mālgon ni dā mān wul, atā lak lukāl mān wulpi atā nguk hwa ilga nguki ko gasi. 20 A mālgon ni ten bi dlaboo gwasi asā mbet de Liazaru malgwe tli gwas wo mas usu wu a mān ngemti wul kāde ti. 21 A Liazaru bāt ilga nguki gwe a lok sut ten lu ngukti ga mān wul wu, a kādi lapti usu gwe nit ten tli wu. 22 “Ni nūgo yek Liazaru lak māshi yek mil shinti ji Nya sak kanti yek sa bālti hwa lu dānti kā boo gā Nya kālu gwe Ibirahim ni wu. Yek mān wul wu mago yek tā lak māshi yek sa lepti. 23 Yek mbadl gwas li kālu dānti ga mān māshkan yek tā dān kā bomti,

yek tə yen Liazaru suk Ibirahim tet dleni. (Hadəs 986) 24 Yek tə taki bi Ibirahim yek tə wulti de, dəde, "Kii mago nu kən, kume kə pəl mas ilgwe 'Aba Ibirahim, yen gonti gini, aqə shin Liazaru təs lak yen ang gwas kə ze təs nak laki sut ten təs ləka ne ta kum ndəditi kə bomti kən anı i'e kə wutu." 25 "Yek Ibirahim wulti de, 'Yen mbałan, daamki de kə yi ten dii atl go, hwa wul nik də a kə tlo gə Samariya suk Galili. 26 A ban nə kəjū si de kutl, yek sə dləl te dleni ka. 27 "Yek sə nu mago, bal buu ni kə tlo ganan sukki kangwe tak bi nə ndəlti de, "Yesu, mən lishti, yen gonti mas malgwē ni tumalki wu a man lat tet kəlu ganan." 28 Yek tə yensi wugo, yek tə wulsi de, gwe mən ni wu so, abə malgwē ni tumalni wu a "Lan mal mən Paris təs yisi de kaa ndoki wi." 29 "Yek mən wuli wulti Sə fal ten tantu lat go, yek sə ndoki. 30 "Aba Ibirahim, a nəma ngemti gwa, tək shin nam kəsi yeni de tə ndoki wugo, yek tə pal tet Liazaru təs su lubii də aba gi ka. 31 "Yilkeni ni də mal Yesu, atə nəma təsti gə Nya nə ndəli yal. 32 "Yek mən wuli wulti de, 'Nuk so Aba Ibirahim, topsi jon ju bal ko? 33 "Yek gaa gwas atli, yek tə pəl hwol tuk na Yesu. A Ibirahim wule, 'Mbət gə Musa suk lishti gə mən ti wo mən Samariya kən. 34 "Yek Yesu wule, "A dləməti gəba gə Nya nisi də təs katisi kən." 35 "Wule mbałan de kutl kə mbi ndokti nwa? Nə "Yek mən wuli wulti de, 'Nuk so Aba Ibirahim, topsi jon ju bal ko? 36 "Yek bə məlgon pal tet kume məlgon yil tot kə hwu mbałan yek tə li de təs bal nalti Nya so se mandaki gan ma?" 37 "Yek Yesu wul məli de, "Tlinya tək zigaa, zat malsi go sa kumi asa cit atl gaa." 38 "Ama yek mbədli ten Nya gwa ndokki wi." 39 "Gas gon, yek Ibirahim wulti de, 'Kume sə kum ilgwe mbət gə Musa suk lishti ji mən dləməti gəba gə Nya nisi man Paresi ngem Yesu de, "A gasi kən ma yen ma dləməti wu sogo, ko tə məlgon tlinya tot kə təlili gə Almasihu de guu gwi?" 40 "Yek Yesu wulsi de, "Gas gwe Almasihu a dən de guu kə mbədli gə mbałan go mbałan a man yenti nə gwell so, 41 "abə mbałan a wule 'Yek fal gan' sogo 'Yek tekgu' so, nək de kə tlo gwakən kən ni wu." 42 "Yek Yesu po wul mən kopti jwas dəde, "Gas gwe ka lam yenti pəlti sut gini Yen gə Mbałan wu ni tedi ama bəkə yenti so. 43 "Mbałan a shelkii de, 'Tik tekgu,' sogo 'Tik gee,' ama bək kəbən gaba gwasan so. 44 "Gas pəlti sut gini Yen gə Mbałan wo mbałan mas a yenənni nək gwe a nyaze ci bi a cilti yil tet ten kət dii atl gon a li ten kət gon wu. 45 "Ama nək jwisi a bo pi so se ami Yen gə Mbałan tla bomti nal paa a mbałan ji se a nge pak. 46 "Nək gwe pi kə gin gə Nuhu wu nu kən a pi ten gin gwe ba pal sut ten dii atl wu. 47 "Mbałan a nəma ngukti, asə nəma tlati, sə nəma hapti modli asə nəma hapti mil jwasan ka. Nə nu kən yek cin gwe Nuhu te kə jirgi wu tuli, yek bal ze yil sut tu nya suk tot tu atl yek tlo mbałan ka mas. 48 "Nu kən pi kə gin gə Lutu pak mbałan nəma ngukti suk tlati, asə nəma wulti wul suk wulti ka, sə nəma bakti zhin asə nəma kinti bii. 49 "Ama gas gwe Lutu zak bən Sodom wu, yek wutu suk wutu nək ze ngusi shoti sut nya yek tlosi ka mas. 50 "Nu kən ani ten gas gwe ami Yen gə Mbałan a pal sut wu. 51

Ten cin gwisi wo, mālgwe ni to ten tlal bii gwas boo wu dlal te dleni ka, yek tā kin gaa gwas kago bas yil sut de ta yem wul jwas dā gibboo gisi, yek tā zi ang gwas ten netgli, yek tā wule, kā so. Nu kān mas mālgwe li kā zhin wu bās ‘Nya, yen gonti gini, ami wo mān pālti byas pal lubii so. 32 Bo daamānkii ten kili gā Lutu. 33 Mas mālgwe nge ten mbadl gwas go ta mbi man kanti wulpi boo wu li gas nā zok mbadli so ama mālgwe bal mbadl gwas go zāti kān tā nāk de Nya taas byas wul jwas kāwū, bā nāk zit ka. 34 A ni kii ma hwiti de, ten gas gwe nāk gā ba Paresi wu so, nāk de mas mālgwe nallī gwisi a pi wu, mbałān de lop ani ten lumulti de gaa gwas go sa nallat so, ama mālgwe nallī gaa nām, Nya a kan gon atā zak gon. 35 Modli de gwas sogo, sa nallati.” 15 Yek majon tulli mil lop a nāma nākti hwoo, Nya a kan gon atā zak jwasan mal Yesu tās wutisi ang gaa atā ngemisi gon. 36 Mbałān de lop ani kā zhin, Nya a kan gon atā zak gon kāli.” 37 Yek mān koptisi ngem Nya. Yek mān kopti jwas yeni nu wugo yek sa matlisi. 16 Ama yek Yesu mbe mil mbałāni tet Yesu de, “A’ako kān nāk gwisi a pi ko?” Yek tā wulsi de, “Kā lu gwe hwu wul ni go, kāli kān a zhipki mogaa.” mali tē yek tā wule, “Zakān mil mbałān tās li tet malānni, bāk mbolānsi so, nāk de Nya kāde guu ga mbałān mān wundāl mbadl gwasan wu.” 17

18 Yek Yesu hwi cingalti gāba mān kopti jwasi, kangwe sa ngusi tlot gwasan ten ngemiti Nya a bās nak sowu. 2 Yek tā wulsi de, “Mān kisti gāba gon ni dā kā bān gon, mālgwe bāta bānti Nya so a bāta yen gonti ga mālgon sowu. 3 A guli kili gon ni kā bāmi pak, yek tā ngusi lāt mal mān kisti gābe tās palit hwa kisti gāba kā dlo gwas suk man netli gwasi. 4 “Yek mān kisti gābe nda netli, ama yek tā lak wul kā mbadl gwas de, ‘Ko de a bānti Nya so abā mālgon hwotān sowu, 5 ama nāk de guli kili gan twe gaa nā ngemiti wu, ba pālit ilgwe tā lami wu tās zakānni ta shuki.” 6 Yek Yesu Bagaa wulsi de, “Bo kuman ilgwe mān kisti gāba gwe bāta pāl gem ka kisti gāba gwas sowu dlām wu. 7 A bā Nya a pāli mājwe tā botlsi wu hwa wul jwe sa nāma ngemiti gwas wu nāk de sā nāma ngemiti gwasi nā ka cin nā kā gas wu sa? Kā yeni go ta bālsi ilgwe sā lami wu bāle sa? 8 A ni kii ma hwiti de ta bālsi ilgwe sā nāma ngemiti gwas wu bāle-bāle. Ama kume ami Yen ga Mbałān pal sut ten dii atl wugo, ba ya mbi mān zāt mbadl tenān ma?” 9 Yek Yesu po hwi cingalti gāba mājwe palli gaa gwasan de mān pālti zok wul yek sā mbul mas naa mbałān wu, 10 yek tā wulsi de, “Mājon de lop te kālu lubii gā Nya tās ngemiti Nya. Gon wo ba Paresi a gon wo mān kanti wulpi boo. 11 Yek ba Paresi wu tlinya tās ngemiti Nya gaa gwasi yek tā wule, ‘Nya a pāl hwol tuki nāk de ami wo bā nāk mājwe asā te mbałān gazi, asā pāl byas wul, asā kop modli wu kān ani so. A bā nāk mān kanti wulpi boo ga tekgu kān ani so. 12 Aa kul pal kālkaze asāmi de lop kā multi de nitgi, aa bāl de nām kā kātul ga mas ilgwe ni dā wu.’ 13 “Yek mān kanti wulpi

‘Nya, yen gonti gini, ami wo mān pālti byas wul kān.’” 14 Yek Yesu wule, “A ni kii ma hwiti, mān kanti wulpi boo wu li gas nā zok mbadli so. 15 Yek majon tulli mil mbałān tās li tet malānni, bāk mbolānsi so, nāk de Nya kāde guu ga mbałān mān wundāl mbadl gwasan wu.” 17 Yek Yesu wulsi de, “A ni kii ma hwiti gem de mas mālgwe kan Nya de guu kā mbadl gwas nāk ga yen mbałān sogo Nya a dān de guu gwas so.” 18 Yek bāli gā mān Yehuda gon wul Yesu de, “Hwa mān lishti, yek nii netgli de ta pāli a mbi Nya boo ye?” (aiōnios g166) 19 Yek Yesu wulti de, “Yek laki yek kā mbe de ‘hwābi’ ye? Malgon ni hwābi so se Nya. 20 Kā yis ilgwe mbāt ga Musa dlām wu de, ‘Bāk kop modli so, a bāk tlo mālgon so, a bāk pi mukāl so, a bāk sheli lal mālgon gaa so. A kā bāl nālti abā gwa suk ana gwa.’” 21 Yek māli wule, “Mas jo a kōbi wi aa yi nak’eni.” 22 Yek Yesu kumi nu wugo yek tā wul māli de, “Wul de nām yii gwe bāka bō pāli sowu, yek de, lak wul wul jwa ka mas akā bāl wulpi mājwe bā ilgon nisi dā sowu tāk mbi wul to nya kāda, a pāa kā li te akā kōbānni.” 23 Yek tā kumi nu wugo yek mbadl liliti nāk de ti wo mān wul kān i’ewu. 24 Yesu yeni de mbadl lili māli wugo yek tā wule, “A bomi tā mān wul kan Nya de guu kā mbadl gwasan. 25 Mān wul a man kanti ga Nya de guu kā mbadl gwasan so nāk kangwe a bomi rakumi gaa tās te kā shu alipla wu.” 26 Mbałān kumi nu wugo yek sā ngemiti Yesu de, “Kume nu kān ni go wok Nya kisti wo?” 27 Yek Yesu wulsi de, “Ilgwe man netgli gā mbałān go mal Nya wo man pāt kān.” 28 Yek Biturus wulti de, “Yekgu māzak wul jinān wi mas yek mā kopki.” 29 Yek Yesu wule, “A yisi nu yek laki yek a ni kii ma hwiti gem de, mas mālgwe zak lubii suk kili suk yilkeni suk mān zāt jwasi suk mil jwasi ten kanti ga Nya de guu kā mbadl gwas go, 30 ta mbi wul nal ning. Kaal dā mashkan gwas wo atā mbi Nya boo.” (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Yek Yesu mo mān kopti jwas de kutl cet lop ju kālu de nām yek tā wulsi de, “Ma to Wurshelima, a mas iljwe

man dlamtı gaşa ga Nya lishi ten ami Yen ga Almasihu a tul de guu ten dii atli ninge-ninge. Mbalan wu a dan de gem. 32 Sa bal bi gi majwe 12 Yek ta wule, “Bal malgon ni da gwe sa mbet ba Man Yehuda ka sowu, asa wuli wul jon, asa ka dleni atl gon tas balti guu a paa ta pal tet ka byalanni, asa base bakan ten tli. 33 Sa bo na atl gwasi. 13 Yek ta mbe de kutl ka zhel jwası tlemndi, asa tloni. Ama ba nda cin de mekan yek ta balsi wulpi na kangwe zhel a mbi ka wugo ba tli daka mashkan ka.” 34 Ama yek basa lip de mekan wu mas jwasan, yek ta wulsi de, yis ilgwe ta nisi ma hwiti wu so. Sa hwudalisi ‘Ngusi ballat wulpi se gas gwe a pal wu.’ Yek gaşe ka yek laki de basa yis gaami sowu. 35 Yek ta zigaa. 14 “A ba man atli lami de tas dan de Yesu bal njaa a Jeriko go yek dwa gon kawu guu gwasan so, yek sa shin mil shinti kaal da ti na zhila ata nama ngemti wul ten bi tantu. 36 tas lak dlam de sa lamti de guu so. 15 “Sa balti Ta kum lat ga wonti mbalan wugo yek ta kum guumi wugo yek ta pal tet ka atli, yek ta mbe gazi de, “Yek nama pat ye?” 37 Yek sa wulti de, zhel jwe ta balsi wulpi de tas ngusi ballati wu, “Yesu ga Nazarat ka nama lati.” 38 Yek ta tlil yal tas bo yeni nami kan ta mbi mbalti dani. 16 nya na ndalti yek ta wule, “Yesu gas ga Dauda “Yek gon li tet mali yek ta wulti de, ‘Baboo, guu Israila, yen gonti gini.’” 39 Yek majwe ni wulpi gwe ka balan go a mbi de kutl dani wi.” 17 cina wu matlti de tas zak gaşa, ama yek ta mba “Yek baboomi wulti de, ‘Mbun wi, ka pal gem tlilti yal nya dani yek ta wule, “Gas ga Dauda ten nak'en wul, ba zek de guu ga kidi ban de guu Israila, yen gonti gini.” 40 Yek Yesu dlali kutl.’ 18 “Yek zheli na lop wu wul baboomi de, yek ta hwisi de tas tala dwami tet mali. Ta gal ‘A mbi mbalti de namtan ten gwe ka balan wu.’ njaa mal Yesu go yek Yesu ngemti de, 41 “Yek 19 “Yek baboomi wulti de, ‘Ka dan de guu ga ka lami de ta palik ye?’ Yek ta wule, “Bagaa, kidi ban de namtan.’ 20 “Yek zhel na mekan wul lamti gi wo ta gwel gi buli ta yen lu.” 42 Yek baboomi de, ‘Baboo, kan wulpi gwa, banti gwa Yesu wulti de, “Ta gwel gwa buli tak yen lu. Zat cinni yek a kus ka nak'en tutul yek a hwudali mbadl ten Nya gwa ndokki wi.” 43 Yesu nama ka. 21 Nak de kyo ba mbalan a yis gaa gwa sowu, dlamtı nu yek gwel gwas buli yek ta yen lu yek a danti sukki bomi, a lamti wul ten koo lu kawu, ta kop Yesu ata nima balti nalti Nya. Mbalan nak de aka wotl ilgwe ba kik bak sowu.” 22 “Yek yeni nu wugo yek mas jwasan sa tas Nya.

19 Yek Yesu kobi tuká ban Jeriko. 2 A malgon ni da asa mbet Zakka, bali ga man kanti wulpi boo kade ti. A man wul ka pak. 3 Ta nama lamti tas yen Yesu, ama batá mani so naak de ti wo ndoklan mbalan kawu, a mbalan wonti kali. 4 Yek ta ap te cina ka, yek ta to ka tlindi langali tu kalu gwe Yesu a kobi wu tas yenti da. 5 Yek Yesu bal gas langali go yek ta lak gaa nya yek ta wulti de, “Zakka, yil sudi, mandaki gwa kade ami ase.” 6 Yek ta yil sut na apti, yek ta palit dem na hwol tuki. 7 Mas mbalami yeni nu wugo, yek sa njel nalanti de, “Da man palti byas wul kan ta li.” 8 Sa bal lubiimi go, yek Zakka tlinya yek ta wule, “Bagaa, ba bal tatlti dlo ga wul jini majwe a yemisi wulpi kawu, a majwe ba ilgon nisi da sogo ba balsi, a majwe a tesı gazi go ba pallisi asami de wupsi.” 9 Yek Yesu wulti de, “Ase go kisti tuli man lubii gan wi, naak de Zakka mago gas ga Ibirahim kawu. 10 A ami Yen ga Mbalan a tul de ta ngo majwe gil kawu ta kissi.” 11 Sa nima kati kan Yesu nugo, yek ta cingalisi gaşa gon, naak de ta bal njaa ka bal ban Wurshelima wu, a mbalami dan gwa we

Almasihu a tul de guu ten dii atli ninge-ninge. 12 Yek ta wule, “Bal malgon ni da gwe sa mbet ba Man Yehuda ka sowu, asa wuli wul jon, asa ka dleni atl gon tas balti guu a paa ta pal tet ka byalanni, asa base bakan ten tli. 13 Yek ta mbe de kutl ka zhel jwası tlemndi, asa tloni. Ama ba nda cin de mekan yek ta balsi wulpi na kangwe zhel a mbi ka wugo ba tli daka mashkan ka.” 14 “A ba man atli lami de tas dan de Yesu bal njaa a Jeriko go yek dwa gon kawu guu gwasan so, yek sa shin mil shinti kaal da ti na zhila ata nama ngemti wul ten bi tantu. 15 “Sa balti Ta kum lat ga wonti mbalan wugo yek ta kum guumi wugo yek ta pal tet ka atli, yek ta mbe gazi de, “Yek nama pat ye?” 16 Yek sa wulti de, zhel jwe ta balsi wulpi de tas ngusi ballati wu, “Yesu ga Nazarat ka nama lati.” 17 “Yek gon li tet mali yek ta wulti de, ‘Baboo, guu Israila, yen gonti gini.’” 18 “Yek zheli na lop wu wul baboomi de, yek ta hwisi de tas tala dwami tet mali. Ta gal ‘A mbi mbalti de namtan ten gwe ka balan wu.’ 19 “Yek baboomi wulti de, ‘Ka dan de guu ga ka lami de ta palik ye?’ Yek ta wule, “Bagaa, kidi ban de namtan.’ 20 “Yek zhel na mekan wul lamti gi wo ta gwel gi buli ta yen lu.” 21 Nak de kyo ba mbalan a yis gaa gwa sowu, a danti sukki bomi, a lamti wul ten koo lu kawu, nak de aka wotl ilgwe ba kik bak sowu.” 22 “Yek ta wulti de, ‘Kiyo byas zhel kan, ba nolki naak gwe ka yisan wu. Kume ka yisi de ami wo man bomti kan a man lamti wul ten koo lu suk man wotlti ilgwe ba amik bak sowu, 23 yek laki yek baka ngusi ballat wulpi gini kangwe a pal wugo aa mbi ilgwe mbaal tli dani wu so ye? Nak de ka yisi de nu kan ani wu?” 24 “Yek ta wul majwe ni kali wu de, ‘Kaman de nami gwe nit ang wu ka aka bal man de kutl wu.’ 25 “Yek sa wulti de, ‘Baboo, de kutl ka nit ang ca.’ 26 “Yek baboomi wulsi de, ‘Bo kumini, mas malgwe ilgon nidda wu sa mbalit dani, a malgwe ba ilgon nidda sowu, nak njeti gwe nidda wu mago sa kamit ka. 27 Mbe majwe nge de guu gwasan wu tedi, aka tlosi ka ten gwel gini.” 28 Yek Yesu dlam nu wugo, yek ta ngusi tot Wurshelima. 29 Ta gal njaa ka ban jwe asa mbe de Betapaji suk Betani jwe ni ten malkan yen tladal gwe asa mbe de Zandal Tlindi Zetun wu, yek ta mbe man kohti jwas de lop. Yek ta wulsi de, 30 “Lan ka ban gwe ni cina da ni wu. Ka te ka bami wu ka mbi yen zhaki gon ga bali gwe ba malgon 60 to tenti sowu, aka patlti, aka li tet na ti. 31 Kume malgon ngemkii de, ‘Yek laki de ka nama patlti gwas ye wu?’ Akä wulti de, ‘Bagaa ka

nama lamti gwasi.” **32** Yek majwe tə shinsi wu ngusi gaba dan kə dlo gwasan, yek sə wule, lak mbi zhaki nək gwe tə hwisi wu. **33** Yek sə ba “Kume mə wuli de, sut mal Nya kago, ta wule, patlti wu yek manti kə bal wu yek tə ngemsi de, yek laki de bəmə kaman gaba gwas so ye?” **6** A “Yek laki de kə nama patlti gwas ye?” **34** Yek sə kume mə wuli de ga mbalan kago, mas mbalan wulti de, “Bagaa kə nama lamti gwasi.” **35** Yek jin a lakanni nə ye nək de mas jwasan sə kan de sə təlat mal Yesu, yek sə wut lukal ten zhaki, Yohana man baptism wo man dləmti gaba ga yek sə zi Yesu tenti. **36** Sə nama lat wugo, yek Nya kəwū.” **7** Yek sə wul Yesu de, “Mə yis lu mbalan ngusi talti lukal jwasan ten tantu. **37** Tə gwe baptism ga Yohana yil tet wu sc.” **8** Yek bal njaa kəlu gwe tantu yil sut kə Zəndəl Tlindi Yesu wulsi de, “Am mago ba hwikii nə ndaltı Zetun wu, yek man kohti jwas mas njel palti gwe a nama palti wul wu so.” **9** Yek Yesu cingali hwol tuki asə nama təsti ga Nya nə ndaltı yal gaba mbalan yek tə wulsi de, “Malgon ni də nək de sə yen kidi wul cit banti jwe tə pali wu. gwe bək zhin inabi gwas wu, yek tə bəl majon **38** Yek sə ngusi wulti de, “Man mbit hwa wul ga tas kolit zhimi, yek tə li kə bən gon dleni yek Nya kədə guu gwe nama tulti kə shin ga Bagaa tə mul tu gon wonti. **10** Kotlti yandi inabisi bal wu!” “Tamti mbadl ga mbalan mal Nya. Mə bəl go yek tə shin zhel gwas mal majwe tə bəlsi nalti Nya Bal Kakshe.” **39** A man Paresi jon ni kolti zhimi wu tas koltit yandi inabisi tedī, yek suksi, yek sə wul Yesu de, “Man lishti, matl man sə bo zheli, yek sə mbolti koo ami. **11** Yek tə kohti jwa təs zak gaba.” **40** Yek tə ballisi de, po shin zobsi zheli gon, yek sə po bot da yek “A ni kii ma hwiti, kume majin zak gaba wu, sə byaltsi yek sə mbolti koo ami pak. **12** Yek tə ye a gaba kə lal gwasan.” **41** Yek sə bal njaa a po shin zheli ga na mekan da, yek sə palit byas Wurshelima go yek Yesu yen bal bəmi yek cit boti yek sə mbolti koo ami də pak. **13** “Yek man gonti yek tə kuli. **42** Yek tə hwi bən Wurshelima zhimi wule, ‘Ningo yek ba pali ye?’ Yek tə po de, “Nək wule kəyəq təntu mbit hwol tuki wule, ‘Ba shin yen gini gwe a lamti wu, a yisi kə multi jwakan, ama gə hwudalı kən ni kii. **43** De se bəlti nalti.’ **14** “Yek man kolti zhimi yenti Cin gwe man net gwanan a gandal bən gwakan wugo, yek sə wule, ‘Yen ga man zhimi kə ballu, nə səbal de təs dlansi sukkii wu ni tedī, a man ti kan zhimi a pal de gwas kaal də mashkan ga hapti dlo a ngabikii kə mas danti gwakan.” **44** Sa abe. Mə tloti, tə zhimi dən de ganan.’ **15** Yek sə catkii dənka nəm-nam, asə tlo man bən jwakan yillat dəkə zhimi ka yek sə tloti. “Yek man zhin ka mas, asə jek bii jwakan ka nək de bəkəqə kan wu a pali maju ye? **16** Ta tlosi ka atə bəl zhimi de Nya tuli təs kiskii sowu.” **45** Yek Yesu li kəlu majon.” Yek mbalan kumi nu wugo yek sə wule, lubii gə Nya yek tə nda mbolti ji man wulti wul “Ba Nya zaki tə pi nu so.” **17** Yek Yesu wutisi ka jwe ni kə lubii gə Nyami wu. **46** Yek tə wulsi gwell, yek tə wulsi de, “Yek de gaa gə gaba gan de, “Nya dlam kə lishti de, ‘Lubii gi a dam de lu de sə lishi gwe, “Ye gwe man kinti bii nge wu, ngemti gini,’ ama yek kə pali de, ‘lu hwunti ji yek pal de hwa ye kinti bii?’ **18** Mas məlgwe nda kidi mukal wi.” **47** Yek tə ngusisi hwit gaba kəlu ten ye wugo, ta caccal ka, a məlgwe ye wu ndet lubii gə Nyami mas cin, ama yek kidi man danti gaa go, a nəkti ka nək apti.” **19** Yek man yisti kə bii ngemti Nyami suk man yisti mbat ga mbat gə Musa suk kidi man Paris ngwe təs dop Musa suk kidi ji man bəmi njel ngot tantu gwe Yesu kəli nək de sə yisi de tensi kan tə cingal sa tlot wu. **48** Yek bəsa mbi so, nək de majwe ni gaba gwisi wu. Ama yek fanti ga mbalan cisi. **20** Yek kidi ji Man Yehuda shin majon jwe palli gaa gwasan de hwa mbalan wu təs dop Yesu na byas botlkən kə gaba suk kumti gas wul gwe sa palit wu təs bəltiti gobna gə atli asə dopti da. **21** Yek sə wulti de, “Man lishti, mə yisi de gaba gwa wo gem kən akə pali mbalan mas ndakce, akə dləmi mbalan gem kangwe sa yis Nya wu. **22** Mbun de tən 6atl Kaisar guu wulpi boo ganan ma?” **23** Yek Yesu yis byas botlkən gwasan yek tə wulsi de, **24** “Bo zən wulpi ta bo yeni. Shishi suk shin gə wok ni dani wō?” Yek sə wulti de, “Gə Kaisar.” **25** Yek Yesu wulsi

20 Gas gon Yesu nima hwit gaba mbalan ata nisi ma dləmti gaba man təmti kə lubii gə Nya. Yek kidi man danti kə bii ngemti Nyami suk man yisti mbat ga Musa suk kidi ji man bəmi li tedī. **2** Yek sə wulti de, “Hwinii, nə wundal ndaltı gwik kə nama palti wul jin jwi? Wok balki ndaltı gwisi wo?” **3** Yek Yesu wulsi de, “Am mago ba ngemkii tək hwini nini: **4** Baptisma gwe Yohana pali mbalan go sut mal Nya kən ni ya? Ko gə mbalan kən?” **5** Yek sə

de, "Balan Kaisar wul jwasi, akä bäl Nya wul jwas pak." **26** Yek bäsä mbi byas wul kä iljwe ta dläm kä mbalan wu so, yek bäsä po man gäba so näk de kangwe tå ballisi gabe cisi banti wu. **27** Yek kidi ji Man Yehuda jon jwe asä mbesi de man Saduki ju, jwe asä kul wule majwe mash wu jo sa po tli däkä mashkan ka sowu tul mal Yesu tas ngemti. Yek sa wulti de, **28** "Man lishti, Musa lishi nii kä mbät de, kume malgon mashi yek tå zak kili gwasi a bata zi yen sukti sogo, a yilka gwas hap kilisi tas zi yen yilka gwasi." **29** Yek sa wule, "Majon si de nitgi, mas jwasan yilkeni kän. Kakshe gwasan mashi yek tå zak kili gwasi a bata zi yen sukti so. **30** Yek gwe kohti wu hap kilisi yek tå lak mashi a bata zi yen sukti so pak. **31** Yek na mekan gwasan hap kilisi pak. Nanu-nanu yek mas jwasan hap kilisi asä nama mashkan a bäsä zi yen sukti so. **32** Yek kilisi lak mash pak. **33** Gas tlit ga dii atl wo wok kä ni de kos gwas wo näk de mas jwasan sa hapti wu?" **34** Yek Yesu wulsi de, "Mbalan ji se nama hapti modli asä nama hapti jwasan ka. (aiōn g165) **35** Ama majwe mbun de Nya a pallasi kaami gas tlit ga dii atl go, hapti po yi kä dlo gwasan so. (aiōn g165) **36** A bäsä po mash so, sa pal ndakce suk mil shinti ji Nya. Sa pal de mil ji Nya näk de Nya a pallasi kaami wu. **37** Nak gwe Musa lishi de majwe mash jo sa pallasi kaami de tå gäba ten lu me gwe wutu ci wu kälü gwe Nya wulti de, 'Amik de Nya ga Ibirahim suk ga Ishaku suk ga Yakubu.' **38** Ti wo Nya ga man mashkan kä so, ama Nya ga majwe ni na mbadl wu kan, näk de mali wo mas mbalan wo mbadl nisi da wu." **39** Yek jon kä man yisti mbät ga Musa wulti de, "Man lishti, kä hwini gem." **40** Yek bäsä po man kumti gas ilgon mali so. **41** Yek Yesu ngemsi de, "Da nii kän mbalan a wule Almasihu wo yen ga Dauda guu gwi? **42** Nak de Dauda dläm kä lishti ga Zabura de, "Nya wul Bagaa gi de: 'Dän ten ang shinti gini **43** se a laki yek kä man netgi ga man netgwa yek a palli guu suk mbalan gwasan a atl dakka.'" **44** Nak de Dauda guu mbet de Bagaa go, da nii kän ta ni de yen gwas gwi?" **45** Yek Yesu dlämi mas man kohti jwas a cina da mbalan wonti de, **46** "Pan dem'dem suk man yisti mbät ga Musa näk de asä lak bal lukal asä ngusi matlti dänka ta mbalan gäbesi kälü motgaa ji mbalan da, asä lami de tå mbalan bälü lu danti ji kidi mbalan kälü motgaa ga gwasan suk kälü motgaa hwol tuki. **47** Sik de majwe asä yemi wul guli modli ka

asa pal tlal ngemti Nya kä mbalan tas yensi da. Yek laki de Nya a nolsi nal man mas mbalan."

21 Yek Yesu til gaa nya yek tå yen man wul sa nama wutti wulpi kä wul wutti kä lubii ga Nya. **2** Yek tå yen guli kili gon gwe bäl ilgon nidda sowu talak bal nak njet wulpi gwe nidda wu mas. **3** Yek Yesu wule, "A ni kii ma hwit gem de, wulpi gwe guli kili wu bäl wu man ga naa mbalan mas. **4** Nak de si wo njet kän sa bali tet kän nali gwe nisi da wu, ama kili go njeti gwe nidda wu kän tå wuti mas." **5** Yek jon kä man kohti ji Yesu nda gäba ten kangwe sa kin lubii ga Nya na hwa ye suk kangwe sa lakanmi na wul jwe mbalan bali de ga pälti wul kä bii ngemti Nya wu. Yek Yesu wulsi de, **6** "Nak gwe ka nama yenti wul jin ju, cin ni tedi gwe mas ye jwe kän nama yenti wu sa zak gon ten yilka gwas so, mas sa jek ka." **7** Yek sa wulti de, "Man lishti, a gasi kän näk gwisi a pi gwi? A yek ma yeni ama yisi de näk gwisi bäl njaa ta pi ye?" **8** Yek Yesu ballisi de, "Pan dem'dem bäl malgon shelkii so näk de mbalan wonti a tuli asä wulkii de sik de ami, asä po wule, 'Tlit ga dii atl bäl njaa.' Bäl kobansı so. **9** Kume kä kum dlanti dänka suk lašhi dänti tamti wu, bäl banti cikii so, näk de netgi kän tå näk gwisi pi wu. Ama bäl yek bo ni de tlit ga dii atl so." **10** Yek tå ngusi wulti gwasan de, "Mbalan ji atl gon a dlansi suk mbalan ji atl gon. A mbalan kä atl ga guu gon a dlansi suk mbalan ga guumi gon pak. **11** Dii atl a wu na ndalii a kuzan a tlo mbalan, a mbalan wonti dänka a mash na byas cwo. A kidi wul cit banti a pi sut nya. **12** Ama näk jwisi a bo pi so se sa dopkii yek sa lakkii kä bomti. A sa talakii mal man kisti gäba kälü motgaa ji Man Yehuda asä balkii asä zäkii kälü gwe asä zi man pälti byas wul ju. A sa talakii a cina da guu ji ban suk kidi jwasan ten de känzi mbadl tenan ni. **13** Na nu kän ka mbi tantu gwe ka hwisi gaba tenan wu. **14** Ba ilgwe ka dläm a cina daasika wu hwotkii so. **15** Ba hwikii ilgwe ka dläm wu suk fotlkän gäba kangwe man netgwan a man netgäba gwakan sowu. **16** Man zät jwakan suk yilkeni jwakan suk yeljan jwakan a bäl bi ga jom jwakan de tas tlokii. **17** Mas mbalan a ngekii näk de känzi mbadl tenan wu. **18** Ama ko de nam kä madlan gaa gwakan mago gon a gil ka so. **19** Kume kä dlo mbadl go Nya a kiskii." **20** Yek Yesu wulsi däde, "Kume kää yen man hapti dlo gandal Wurshelima wugo, tak yisi de

ndat ga bami bal njaa. **21** Majwe ni kā atl ga wu, de nām kā mān kōpti botli jwas de kutl cet Yehudiya go sa ap to kā tlādal ka. A majwe ni lop ju. **4** Yek Yehuda li mal kidi mān dānti kā kā bān Wurshelima wu yil dākā bami ka. Majwe bii ngemti Nya suk mān hapti dlo jwasan tās ni kā nak mil bān jo bās te kā bal bami so. **22** dlām suksi kangwe ta bālsi Yesu wu. **5** Yek sā Kā multi jwisi kan Nya a nol mbalān, tā gābā pal hwol tuk i'e yek sā dlām sukti de sa bālti gwe mil shinti dlāmti gābā gā Nya lishī wu dān wulpi. **6** Yek Yehuda ndakisi de tā bālsi Yesu. de gem. **23** Modli mān mil tuki suk mān mil Yek tā ngo tantu gwe ta bālsiti abā mālgon ni kaal a dān de wul cit gonti kā multi jwisi nāk kāli sowu. **7** Cin Motgaa bukti burodi gwe bā yiis de bal bomti a te kā atl a lilit mbadl gā Nya a ni gībi sowu ballāt tet wi gas gwe a mas lubii su sut ten mbalāmi wu. **24** Sa tlo jon jwakan kā bān Israila mbosh yen bagalla asā taki Nya kā dlanti a jon wo sa pallāsi de zhel dānkā atl wu. **8** Yek Yesu shin Biturus suk Yohana tās lak jon ka. Majwe bā Mān Yehuda kā sowu a ngābi lākamisi lu gwe sa nguk wul kā Motgaami wu. **9** Wurshelima se multi jwasan njikān. **25** “Mbalān Yek sā ngemti de, “A'ako kān kā lami de tān pāli a yen wul cit bānti ten cin suk ten libi suk ten ko?” **10** Yek tā wulsi de, “Kāa te kā bami wugo kyadlāl. A ten dīi atl wo mbadl gā mbalān a lus ka mbi mālgon nā tat ze a gaa akā kōpti kā lubii kā nāk de bānti a cisi i'e de bal ze nwuti wu. gwe ta te wu, **11** akaā wul baboomi de, ‘Mān **26** Nāk wule mbalān a na kotlān mbadl ka nā lishti kā shinnii de tān ngemki de a'ako kān bānti, a bi mbadl gwasān a ngusi boti nāk de nguk wul gā Motgaa daamti dākciit boo ji Israila dlo nya a wu wu. **27** A paa mas mbalān yenānni suk mān kōpti jwas ko?” **12** Ta mbokikii ang ten Yen gā Mbalān kā nyaze, kā ndālti suk bal nālti bal punka gon to kā tlāl bii ka nā gobdlān a gini. **28** Kume kā yēni de nu bā pi wu, dlālan gībi. Kāli kān ka lākamini lu.” **13** Yek sā li wugo, ndālāl, kisti gwakan kā bal njaa.” **29** Yek Yesu yek sā lak mbi mas nāk gwe tā hwisi wu. Yek cingalisi gābā gon de, “Bo yēnān tlāndi tulān sā lākān lwisi. **14** Yek sukti bal de nguktisi kā suk naa tlāndi, **30** kume sā ndā telti pyal daa bal go, yek Yesu dām nā zhila suk mil shinti ji wugo, akā yīsi de watlān bal njaa. **31** Nu kān botli jwasi tās nguki. **15** Yek tā wulsi de, “A lami kume ka yen iljwe a hwikii wu bā pi wu tāk yīsi i'e de ta nguk wul sukkii ten Motgaa daamti de kānti gā Nya de guu kā mbadl gā mbalān bal dākciit boo ji Israila a paa a ndā tlat bomti. **16** A njaa. **32** A ni kii ma hwit gem de jon kā mbalān ni kii ma hwiti de, ndok ten gee ba po nguk wul ji se a bō māsh so de mas wul jwisi a pi wu. **33** sukkii kā Motgaami nāk gan so se gas gwe ma Dlo nya suk dīi atl a paki ama ko njet kā gābā gi palān bal Motgaa to nya ka kālu gwe mājwe Nya wo a paki so. **34** “Pān dem'dem nā gaa gwakan, kissi wu a mogaa wu.” **17** Yek tā kan mbuka ze bā zāt mbadl ten nguktisi wul suk tlat wul jwe a inabi yek tā pal hwol tuk nā Nya yek tā wulsi de, gillikii gaa kāwū suk daamti ten wul ji dīi atl lil “Kamānnii tāk huuliini. **18** A ni kii ma hwiti de, dānti gwakan kā so. De bā nuk sogo, cin gwisi a ndok ten gee ba po tla ze inabi sukkii so se gas tuli gāsi gwe bākā yīsi sowu, **35** nāk gwe a tarko gwe mā moo mal guu gā Nya wu.” **19** Yek tā kan dop wul wu. Nu kān cimi a tuli mas mbalān ga burodi yek tā pal hwol tuk nā Nya yek tā caccali dīi atl. **36** Dāmān nā kān gaa akā nāma ngemti yek tā bālsi yek tā wulsi de, “Gan go tlu tli gi Nya tak manān yīlti dākā wul jwisi ka akā man kān gwe a bāli kā lāl gwakan wu, ngusi pālti nu dlālti a cīna daaka Yen gā Mbalān.” **37** Yek Yesu akā nāma daamti gini.” **20** Sa nguk wugo, yek tā ngusi hwit gābā mbalān kā lubii gā Nya mas po kan mbuke yek tā wule, “Mbuka gan go gā cin, sukti bal go atā to ten Zāndāl Tlāndi Zetun pyal dlāllāt gābā kān gwe ni kā hwulan gi de ba atā mul to ka. **38** Nā gāsi bal go a mas mbalān shoti kā lāl gwakan wu. **21** Ama mālgwe a bāl bi mogaa kā lubii gā Nya tās katit kān. gi wuggu tā nāma nguktisi wul suk ami. **22** Ami

22 Cin Motgaa bukti burodi gwe bā yiis ni gībi sowu gwe a Man Yehuda mbe de Motgaa daamti dākciit boo ji Israila wu bal njaa go, **2** yek kidi mān Pāris suk mān yīsti mbāt gā Musa ngusi ngot gā Yesu tās laki tās tloti mukli nāk de bānti gā mbalān cīsi wu. **3** Yek Shēdan te kā mbadl gā Yehuda gwe asā mbet de Iskariyoti

guu nisi da, asa lami de ta mbalan kansi de man Nyami wugo, yek ta pal te mal man kopti jwas palti hwa wul. **26** Ama kii wo ba ni nu malkii so. ka yek ta mbisi go sa nama ndet yebal, naq de Han ta malgwe ni de kakshe ka kii wu dan naq sa ni ka duu tuk wu. **46** Yek ta wulsi de, "Yek nak'eni, a malgwe ni de bali ka kii wu dan naq laki de kaq nama ndet yebal ye? Tlannya tak zhel. **27** Wok nal mani wo, malgwe nama ngukti ngeman Nya ba Shedad lakkii ten ndat so." **47** wul gwa ko malgwe nama huulti ilga ga nguki Ta nisi ma gaba nugo yek majon kaju wonti sa wu? Malgwe nama ngukti wu kade kakshe. Ama sa dopti gwasi. Yehuda, gon ka man kopti jwas yek amikgu ka dlo gwakan naq man huultilga de kutl cet lop ju ka tullasi. Yek Yehuda dam ga nguki. **28** Kiik dlal na gem suk ami ka bomti njaa mal Yesu yek ta swatti. **48** Yek Yesu wulti jwe a tla wu. **29** Nak gwe Aba gi pallan de guu de, "Yehuda, na swatti kan ka bal bi gi Yen ga wu, nu kan kii mago a pallakii de guu wi pak. **30** Mbalan ma?" **49** Yek man kopti jwe ni suk Yesu Ka nguki aka tla aka ngukti wul gini kalu gwe a wu yeni nu wugo yek sa ngem Yesu de, "Bagaa, ni de guu wu, aka dan ka gobdlan guu aka dan tan kan kidi puka tan dlanni suksi a?" **50** Yek de man kisti gaba ga man gas ga Israila de kutl gon ka man kopti ji Yesu wotl zhel ga bal man cet lop ju." **31** Yek Yesu wule, "Siman Biturus, Paris gon hal yek ta kotlit kan ga kat ang shinti bo kumi, Shedad ngwe i'e tas pelkii naq gwe ka. **51** Yek Yesu wulsi de, "Zakansi!" Yek ta tan asa pel gwe alkama daka kapti kawu. **32** Ama kan ga malgwe sa wotlit kawu yek kami ndoki. a nikma ngemti Nya de ta zat mbadl gwa dlal **52** Yek Yesu wul kidi man danti ka bii ngemti ten Nya, a kume ka ballak tet malan wugo, aka Nyami suk man hapti dlo jwasan suk kidi jwasan ndali mbadl yilkeni jwa." **33** Yek Biturus wulti jwe tul de tas dopti wu de, "Kaa li tet na kidi de, "Bagaa, ko ta ka bii gwe asa bal mbalan puka suk sada tak doban ninini, mukal kade wu ka mago, ba te sukki, a kume mashkan ka ami a?" **53** A ni sukii mas cin kalu lubii ga Nya ma wu, ba mash sukki." **34** Yek Yesu wulti de, yek bakar doban so, yek ninge kan kaa ya mbi "A nikma hwiti de, ka nge yisti gini asami de tantu dopti gini ka ndalii byas wul ga damshal." mekan ka gas gan a paa gunda kol nda lakti yal **54** Yek sa dop Yesu, yek sa zigaa na ti, yek sa ka bultlwe." **35** Yek Yesu ngem man kopti jwas talat ka boo ga bal man Paris. Yek Biturus ngusi de, "A shinkii ba na wulpi so abaa na ngura so kopti gwasan tet dleni. **55** Yek sa hot wutu a abaa na kaptalan sogo, yek ka mbi so ye?" Yek sa dii boo lubiimi wugo, yek sa dam atli, Biturus wule, "Ma mbi mas wul." **36** Yek ta wulsi de, mago yek ta dam suksi njaa mal wuti. **56** Yek "Ningan go mas malgwe wulpi suk ngura nidda de nam ka mil modli jwe nama palti wul ka wu tas kami ataa ngihi. Mas malgwe bal puka lubiimi wu yenti wugo, yek ta wutit gwel, yek nidda sogo, tas wul lukal gwas ka ataa wuli. **37** A ta wule, "Malgan go suk Yesu kan ta ni." **57** Yek ni kii ma hwiti de, netgli kan ta ilgwe sa lishi Biturus wule, "Suk Yesu kan a ni so, a yisti so tenan ka lishti ji man dlamti gaba ga Nya wu pamma." **58** Lam danti wugo, yek malgon po yis dan de gem, gwe wuli de, "Yek sa pallat ndakce Biturus da, yek ta wule, "Ki mago gon gwasan suk man palti byas wul." Ilgwe sa lishi tenan wu kan." Yek Biturus wule, "Amik so." **59** Nak po balma danti de gem." **38** Yek man kopti jwas lam danti tek wugo, yek malgon po wulti de, wulti de, "Bagaa, kidi puka de lop kaju." Yek "Gem, malgan go suk Yesu kan ta ni. Nak de ti Yesu wulsi de, "Kumi wi." **39** Yek Yesu zak bamu mago man Galili kawu." **60** Yek Biturus wule, yek ta to ka Zandai Tlindi Zetun naq gwe ataa "A yis ilgwe ka nama dlamti wu so pamma." kul pal wu, yek man kopti jwas kopti. **40** Ta Ta nama dlamti nugo yek gunda kol lak yal ka to ka tlandalii wugo, yek ta wulsi de, "Ngeman bultlwe. **61** Yek Bagaa Yesu ballati, yek ta wuti Nya, ba Shedad lakkii ten palti byas wul so." **41** gwel Biturus, yek Biturus daam ilgwe Yesu hwit Yek ta nak dam da malsi ka njet, yek ta ngus atli wu de, "Ka nge yisti gini asami de mekan a paa yek ta ngem Nya. **42** Yek ta wule, "Aba, ka lami gunda kol nda lakti yal ase ka bultlwe." **62** Yek go aka kami bomti gan ka, ko de ba lamti gi ka Biturus yil debal yek ta kul i'e. **63** Yek majwe sowu, ama kangwe ka lami wu." **43** Ta nama nama danti mal Yesu wu ndet wulti wul jon asa ngemti Nya nugo yek yen shinti sut nya ka ballu nama bot gwasi. **64** Yek sa balit gwel ka, yek sa yek ta ngusit ndallat mbadli. **44** Nak de ta ni ka njel wulti gwas de, "Hwini malgwe bok wu tan bomti wu, yek ta dlot ten ngemti Nya hal lwani yisi de ki wo man dlamti gaba ga Nya kan." **65** nitma lokti naq gudal hwulan. **45** Ta pak ngemti Yek sa ngusi byalti gwasi. **66** Lu tlo wugo, yek

kidi mān bān suk kidi mān dānti kā lubii gā Nya tān tlot wu so. **16** Yek laki de bot kān ba boti a suk mān lishti mbāt gā Musa mogaa, yek mān pāa a zakti.” **18** Yek mbałāmī bel bi yek sā ngusi hapti dlo tulli Yesu malsi. **67** Yek sā wulti de, wulti nā ndālti de, “Zān gāa nā mālgān! A kā “Kume kik de Almasihu go, hwinii.” Yek Yesu zakini Barabas.” **19** Barabas tulli dlanti kā dlo wulsi de, “Kume a hwikii mago ka kan gābā gi ga mbałān a Wurshelima, yek tā po tlo malgon. so. **68** A kume a kum gas ilgon malkii go ka balli Yek laki yek sā balti. **20** Yek Bilatus wulsi dađe, so. **69** Ama ndok ase, ami Yen gā Mbałān a dān tā lami de tās zak Yesu. **21** Yek sā ngusi dlāmti ten kāt ang shinti gā Nya Bal Kakshe.” **70** Yek nā ndālti de, “Bakānti ten gudāl yencin tās mas jwasān ngemti de, “Kik de Yen gā Nyami māshi!” **22** Yek Bilatus po wulsi asāmi na mekan de, “Yek laki de kā lami tā mālgān māshi ye? Byas wul yek tā pāli ye? A mbit nā byas ilgwe a laki ta tlot wu so. Ba laki asā bot nā tlemndi a pāa a zakti.” **23** Ama yek sā nge, yek sā ngusi wulti nā ndālti de, “Bakānti ten gudāl yencin!” Yek gābē gwasañ wu kā dlāli. **24** Yek Bilatus palisi ilgwe sā lami wu. **25** Yek tā zakisi Barabas, mālgwe sā balti ten de tā tlo malgon wu, yek tā bālsi Yesu tās pālit ilgwe sā lami wu. **26** Mān hapti dlo nāma zāt gāa nā Yesu nugo, yek sā mo suk mālgon asā mbet de Siman mān bān Sayirin tā nāma lāt Wurshelima. Yek sā dopti yek sā zit gudāl yencin gwe sā bāk Yesu dani wu gāa, yek sā lakti tās kop Yesu nā nali. **27** A mbałān wonti nāma kopti gwasañ suk modli jon asā nāma desti lee. **28** Yek Yesu ballati, yek tā wulsi de, “Modli Wurshelima, po kuli ninini gāa so, kuli gāa gwakan suk mil jwakan.” **29** Gas gon wo ka wule, ‘Modli jwe zi yen so, a bāsa lu mil kaal sogo mān hwol tuk kāde si.’ **30** Ten gasisi kān “mbałān a wul tlāđāl de, “Ndenii sut gāa,” asā wul zāndāl de, “Yitlani ka.” **31** Kume sā pāli nu a tlindi yi diki go, nii kān a pi gwi de tlindi koo wu?” **32** Yek sā tāla mbałān de lop jon jwe pāl byas wul wu tās tlosi pak suk Yesu. **33** Yek sā talasi kālu gwe asā mbe de “Is Gāa” wu. Kāli kān sā bākti ten gudāl yencin suk mbałān de lop jwe pāl byas wul ju. Gon ni ten gudāl yencin ten kāt ang shinti gwasi a gon wo ten kāt ang yali gwasi. **34** Yek Yesu wule, “Aba, taasi majin byas wul jwasān ka, nāk de bāsa yis ilgwe sā nāma pālti wu sowu.” Yek sā huul lukāl ga Yesu kā dlo gwasañ ten botlti ga mālgwe a kan wu. **35** Yek mbałān ngusi yenti gā Yesu, yek kidi jwasān wulit wul Jon de, “Tā kis naa mbałān, tās kis gāa gwasañ la kume tik de Almasihu gwe Nya botlti wu.” **36** Yek mān hapti dlo jwe bākti ten gudāl yencimi wu wulit wul Jon, yek sā takit mbayi ze. **37** Yek sā wulti de, “Kume kik de guu gā mān Yehuda go, kis gāa gwa la.” **38** Yek sā lishi ten gudāl yencimi to gāa datkāde, “Mālgān kāde guu gā mān Yehuda.”

23 Yek mas kidi ji mān Yehudasi tlīnya yek sā tāla Yesu mal Bilatus gobna, **2** yek sā ndet zāt duu gāa de, “Mā mbi mālgān ten gillat gā mbałān jinān de bās bāl wulpi boo gwasañ Kaisar guu so. A tā nāma wulti de tik de Almasihu guu.” **3** Yek Bilatus ngem Yesu de, “Kik de guu gā mān Yehuda?” Yek Yesu wule, “Nu kān ni.” **4** Yek Bilatus hwi kidi mān dānti kā lubii gā Nyami suk naa mbałān de, “Yek laki yek kāa tullāt ye? Ami wo a mbi byas ilgwe tā pāli wu so.” **5** Yek mbałāmī ngusi wulti de, “Gābā gwe atā hwi mbałān wu kāfē mān tlīlti mbādl gwasañ kā mas bān ji Yehudiya, tet Galili kān tā nde, yek tik ballu a dee.” **6** Bilatus kumi nu wugo yek tā kum gāzī de ko Yesu wo mān Galili kādē ti. Yek sā wulti de mān Galili kān. **7** Bilatus kumi de Yesu wo kā atl gā Hiridus guu kān tā ni wu, yek tā wulsi de, tās talat mālti nāk de Hiridus guu ni Wurshelima kā multi jwisi wu. **8** Hiridus guu yen Yesu wugo, yek tā pāl hwol tuki i'e nāk de tā lam multi atā nāma kumti gābā tenti wu. Tā lami tās yen wul cit bānti gwe a Yesu pāli wu. **9** Yek tā kum gas wul wonti mal Yesu ama yek bā Yesu wulti de ilgon so. **10** Kidi mān dānti kā lubii gā Nya suk man yisti mbāt gā Musa ni kāli asā nāma tā dlāmti byas wul tenti. **11** Yek Hiridus suk mān hapti dlo jwas wulit wul Jon, yek sā wulit wul Jon yek sā lākti bal lukāl, yek sā pallat su mal Bilatus ka. **12** Ndok ten gasi, yek Hiridus suk Bilatus dān de yelān, nāk de yelān dlanti kādē si wu. **13** Yek Bilatus mo kidi mān dānti kā bii ngemti Nya suk kidi ji mān bāmi suk mbałāmī mas. **14** Yek tā wulsi de, “Kāa tulli mālgān mālān de tā nāma gillat gā mbałān, ama yek a bodlālti yek bāa mbit na byas ilgon so. **15** A ba Hiridus mbit nā byas ilgon so pak, yek laki yek tā pallat tet malānni. Kiik ka yeni wu, tā pāl ilgwe a laki de

39 Yek de nám ká majwe pal byas wul de sá 6a cisi go yek sa ngusal gaa gwasan atli. Yek baksi ten gudal yencin mal Yesu wu, hwit byas mbalami wulsi de, "Yek laki de ká nama ngot ga gába de, "Ale kik de Almasihu nwa? Kis gaa gwa malgwe ni kaami wu ká huuw mbalan ye? 6 Ta aká kisnii pak la." 40 Yek mali gon wu matliti po yi dee so, ta tli dáká mashkán ka wu nak gwe yek ta wulti de, "Banti ga Nya mago cik sa? ta dlami atá yi sukii a Galili wu. 7 De ta wulkii De ilgwe sa palini wu kán sa palit wu. 41 Mi de sa bal bi ga Yen ga Mbalan a ang da man wo byas ilgwe ma pali wu mbuki tas palini nu, palti byas wul ka asa fakti ten gudal yencin, a ama malgan go ta pal byas ilgon so." 42 Yek ta ten gas na mekan wo atá tli dáká mashkán ka." wul Yesu de, "A ká yisi lu ne, kume ká bal de 8 Yek gábe te modlisi kán, 9 Yek sa pal tet kálu guu wu." 43 Yek Yesu wulti de, "A nikma hwit gaa zukdisi wugo, yek sa hwi mil shinti ji botli gem de, ase go ka dan suk ami ka Boo ga Nya." 44 Sa ni nugo, ká dlo cin, yek damshal yitla lu ga Yesu de kutl cet nam ju suk mas majwe ni kali wu. 10 Modli jwe li kali gaa zukdisi jo sik ka mas, se nak cin celti. 45 Yek cin zak cilti, de, Maryam Magadala suk Yuwana suk Maryam yek labule ga lubii ga Nya kesh su dlo ka. 46 ana ga Yakubu suk naa modli jwe ni suksi wu. Yek Yesu wul na ndalти de, "Aba gini, ká ang 11 Ama yek mil shinti ji botlisi palli gábe de gwakan a zi mbadl gini." Ta dlam nu wugo, jetiti yek başa kan so. 12 Yek Biturus tlinya na yek ta mashi. 47 Yek bal man hapti tlo ga man apti tas lak yen ilgwe modli ju dlam wu, yek Roma gwe ni kali wu yeni nu wugo, yek ta tas ta kus gaa zukdisi, yek ta yen lukal gwe sa lep Nya, yek ta wule, "Gem, malgan go zok mbalan huuuni ga Yesu a gibii wu ten kati gon, yek ta kan." 48 Yek mas majwe mogaa tas yen ilgwe a pal lubii a ili nitma cit banti atá nama daamti pi wu yeni nu wugo, yek sa bo ang ten netgli, gwas a dani. 13 Ten gasisi, yek man kohti ji Yesu yek sa zigaa. 49 Yek mas majwe yis Yesu, suk jon de lop nama lat ten tantu ban gon asa mbe modli jwe kohti tet Galili wu dlal tet dleneti, yek de Imawus, dlenat ga Imawus tet Wurshelima sa ngusi yenti ilgwe nama pat wu. 50 Malgon wo mil de nitgi kan. 14 Asa nama gába ká dlo ni da asa mbet de Yusupu man palti zok wul gwasan ten mas wul jwe pi wu. 15 Sa nama gába gon. Ta nama hwol tuk ten batti ga Nya tas tul asa nama daamti gwasan nugo yek Yesu kawu de guu ká mbadl ga mbalan. Ti wo man ban yek ta njel lat suksi. 16 Ama yek başa yisi de ga Yehuda gon kan gwe asa mbe de Arimatiya Yesu ká ni malsi so. 17 Yek ta ngemsi de, "Yek wu, a bal mbalan ga man Yehuda ká pak. Ama kaa nama dlamti ten tantu nan ye?" Yek sa dlal batá mo bi suksi ten ilgwe sa pali Yesu wu so. kali asa nama duu tuki. 18 Yek gon gwasan asa 52 Yek ta li mal Bilatus yek ta ngemti tas balti mabet de Kiliyopas ngemti de, "Kik de mandaki hwuu ga Yesu. Yek ta zakti tas lak kami. 53 Yek na ngwe a Wurshelima de baká yis iljwe nama Yusupu shit huuunisi sut da ten gudal yencimi pat ka multi jin so gwa?" 19 Yek Yesu ngemsi ka, yek ta kus ka ká mbuni hwol lukal yek ta zi de, "Yek pi ye?" Yek sa wulti de, "Iljwe pi ten bi ká gaa zukdi gwe sa tlat ka paa a başa bo lep ga Yesu man Nazarat wu man dlamti gába ga malgon gibii sowu. 54 A cin lakanli wul kan nak Nya, man ndali gába a man palti kidi wul a cina de gas shukti fal njaa wu. 55 Yek modli jwe kop da Nya suk mas mbalan wu. 20 Yek kidi man Yesu tet Galili wu li suk Yusupu yek sa yen gaa danti ka bii ngemti Nya suk kidi jinan baltiti zukdisi suk kangwe sa zi hwuu ga Yesu a gibii man tlot gwasi yek sa fakti ten gudal yencin. 21 wu. 56 Yek sa li gazan yek sa lakan turare suk daka ang ga man net ganan ka, ama yek multi mil tuksati, yek sa shuki ten gas shukti nak gwe de mekan ka bali na pat ga ili. 22 Yek modli jon mbat ga Musa dlam wu.

24 Gas ndat multi de nám ga nitgi kaal da gas shukti ká bultlwe yek modli ju li ka gaa zukdi ga Yesu na turare gwasan. 2 Yek sa mbi go sa gudal bal ye gwe sa zi ten bi gaa zukdisi wu kawi. 3 Yek modlisi te ka gaa zukdisi wugo yek basa mbi hwuu ga Yesu Bagaa a gibii so. 4 Sa nama daamti gwasan nugo yek majon kaju si de lop a malsi na hwol lukal man cilti i'e. 5 Banti

ka mbalan jinan cini banti de sa yil ká bultlwe yek sa li kalu gaa zukdisi, 23 yek başa mbi hwuu gwasan so. Yek sa pal tedi yek sa hwini de, gwell gwasan buli yek sa yen mil shinti ji Nya jwe wulsi de Yesu tli dáká mashkán ka wi. 24 Yek jon ka mi li kali gaa zukdisi pak yek sa mbi go ta po yi so nak gwe modli ju dlam wu." 25 Yek Yesu wulsi de, "Kii wo ká kađlan hwo, a yisti mas wul jwe man dlamti gába ga Nya lishi

wu bomikii gaa! **26** Ngetli kan tə Almasihu tla ka, yek sə li Betani. Yek tə tlii ang gwas nya, bomti nu apaa tə dən kə nalti gwasi.” **27** Yek tə yek tə ngemisi hwa wul gə Nya. **51** Tə nisi ma ndesi gḁba ten lishti ga Musa suk mas gə man̄ ngemti hwa wul gə Nya nugo, yek tə huul suksi, dlamti gḁba gə Nya jwe lish gḁba tenti wu. **28** yek sə kanti to nya ka. **52** Yek sə ngus atli, yek Yek sə bal njaa a Imawus go, yek Yesu pi wule sə bälti nalti. Yek sə pal te Wurshelima ka nā ta zakansi təs li cina. **29** Yek sə ngemti təs dən hwol tuki i'e, **53** yek sə ngusi lat̄ kə lubii gə Nya suksi kə bəmī nək de sukti kə ballu, a cin nda mas cin, asə nāma təsti ga Nya Bal Kakshe.

bii wi. Yek tə kopsi kəlu gwe sa mullu. **30** Yek sə dəm nā zhila təs nguk wul wugo, yek tə kan burodi yek tə pal hwol tuk nā Nya yek tə caali yek tə huulisi. **31** Yek ninge yek sə yisti, njet go yek tə gilisi ka. **32** Yek sə wul kə dlo gwasan̄ de, “Tə hwini gḁba gə Nya ten Almasihu ten tantu go, yek bə mbadl kwekəmini kəsa?” **33** Yek sə tlinya yek sə pal su Wurshelima ka, yek sə mbi man̄ kopti jwas de kutl cet nam̄ suk majwe ni suksi ju. **34** Yek mas man̄ koptisi ngusi wulti de, “Gem kən̄, Yesu Bagaa tli dəkə mashkən̄ ka wi yek tə mo suk Biturus.” **35** Yek sə dəm ilgwe pi ten tantu Imawus wu suk kangwe sə yisti de tə huulisi burodi wu. **36** Sə nāma gḁbe nugo yek Yesu kə ballu nā gaa gwasi, yek tə dəl kə dlo gwasan̄, yek tə wulsi de, “Tə mbadl gwakən̄ təmi.” **37** Yek banti cisi mas jwasan̄, sə dəm gwa we lul kən̄ sə yenti. **38** Yek tə ngemsi de, “Yek ka cikii banti nu de bə mbadl dəlikii so ye? **39** Bo yenən̄ ang suk asən̄ gini, ami kan nā gaa gini, tənənni nini tak bo kuminī. Lul kəde ami so, lul wo tli niddə nək gi wu so.” **40** Tə dəm nu wugo, yek tə mbokisi ang ten ang suk asən̄ gwasi. **41** A bə mbadl gwasan̄ bo dəl so, nək de ili cisi banti ama asə nāma hwol tuk pak. Yek tə ngemsi de, “Ilga nguki ni kii da a dee ma?” **42** Yek sə bälti kwes gḁ buki. **43** Yek tə kami yek tə nguki asə nāma yenti. **44** Yek tə wulsi de, “Ilgwe a hwikii de a yi sukkii wuggu, mas iljwe sə dəm tenən̄ kə mbət gə Musa, suk iljwe man̄ dəm̄ti gḁba gə Nya lishi, suk kə Zabura wu a dəm̄ de gem.” **45** Yek tə bul mbadl gwasan̄ kangwe sa yis lishti gḁba gə Nya wu. **46** Yek tə wulsi de, “Ilgwe ni gə lishi wuggu, Almasihu a tla bomti atə mash̄i, a ten ndat cin na mekan wo ta tli dəkə mashkən̄ ka. **47** A paa sə hwi gḁba mbalan̄ ten dii atl dən̄ka, ten bi cit atl gaa mal Nya suk taasti byas wul jwasan̄ ka kə shin gwasi. Tet Wurshelima kən̄ sa nde. **48** Kik ka yen wul jwisi nā gwel gwakən̄, akaa dəm̄i mbalan̄. **49** Yekgu ba shinikii lu nā malgwe abə gi dəlli gḁba de ta bali wu, ama bəti kə bal bəmī se Nya bəlkii ndəlti sut paa.” **50** Lam̄ multi wugo, yek Yesu yilli man̄ kopti jwas te kaal bal bən̄ Wurshelima

Yohana

1 Ten ndat zhile wo Gəbe ni da, a Gəbe wo suk Nyā kān ni, a Gəbe wo Nyā kān. **2** Tik ni suk Nyā tet ten ndat zhile. **3** Tumalti kān sa pāl mas wul, a de ba tumalti kā sogo sa pāl ilgon kā wul jwe sa pali wu so. **4** Tik de man bālti mbadli, a mbadli gwisi kāde cilti gā mbalān. **5** Cilti nāma cilti kā dāmshāl, abā dāmshāli man tlat gaa gwas so. **6** Malgon ni da mālgwe Nyā kā shinti sut wu, shin gwas kāde Yohana. **7** Ta tuli tās bāl shedā ga gem ten bi gā cilti, kangwe mas mbalān a kum shedā gwisi aṣā bāl gem tumalti wu. **8** A bā Yohana gaa gwas kāde cilti so, ama ta tuli tās bāl shedā ten cilti. **9** Cilti ga gem gwe a bāl mas mbalān cilti wu, nāma tul ten dii atl. **10** Tek go gāba gwisi dām ten dii atl, a ko de tumalti kan sa pāl dii atl wu, ama bā mbalān ji dii atl yisti so. **11** Ta tul mal mbalān jwasi, ama yek sā ge kanti gwasi. **12** Ama mas majwe kanti yek sā bāl gem nā shin gwas go, ta bālsi iko gā nāt de mil ji Nyā, **13** majwisi dām de mil ji Nyā tu ten tantu zāt yen gā mbalān so, bā de tumal mot gā ba maani suk kili mbalān kā so, a bā de tumal lamti gā mbalān kā so, ama tumal lamti gā Nyā kān. **14** Gābe dām de mbalān yek ta dām sukmi. Mik yen nalti gwasi, nalti gā Yen de nam gwe bā wundal gwas ni da so de ta yil sut mal Abe wu, ata njikan na alheri suk gem. **15** Yohana tlil yal nya yek ta bāl shedā tenti. Yek ta wuli de, “Gāmi kāde mālgwe a wule, ‘Malgon a tul kā kaal gini, mālgwe nal manān wu, ten de tik ni da a bāsā bo zān sowu.’” **16** Tumal nalti gā alheri gwasi kan mas jinān mā mbi albarka ten albarka. **17** Ai mbāt gāba wo tumal Musa kān Nyā bāli, ama alheri suk gem wo tumal Yesu Almasihu kān tuli. **18** Malgon bo taāa yenti gā Nyā so, seko Yen de nām gwasi gwe bā wundal gwas ni da sowu gwe tik de Nyā, ata suk Abe wu kā mbokini ang ten Nyā. **19** Ilgwe Yohana mān Baptisma hwi mbalān kā sa'i gwe mān Yehuda jwe sāni Wurshelima shin mān Paris suk mān Lawi de tās ngemti de wok de ti wo wukgu! **20** Yek bā ta hwundāli so, ama yek ta dlāmisi ten dii de, “Amik de Almasihu so.” **21** Yek sa ngemti de, “Kik de wokko? Kik de Iliya a?” Yek ta wuli, “Amik so.” “Kik de Mān Dlāmti Gāba gā Nyami ya?” Yek ta ballisi de, “Wowo.” **22** Yek sa po ngemti da, yek sā wuli de, “Kik de wokko? Hwini ilgwe ma lak dlāmi majwe shinni

wu. De yek kā mbe gaa gwa ye?” **23** Yek Yohana ballisi tet kā lishti gā Ishaya mān dlāmti gāba gā Nyā de, “Amik de yāl gā mālgwe nāma ten lakti icin kā me de, ‘Lākami Bagaa tantu’ wu.” **24** Yek mān parisi jon jwe sa shinsi wu **25** ngemti de, “Yek laki aka pāli mbalān Baptisma ye, de kik de Almasihu so, sogo Iliya, sogo Mān Dlāmti Gāba gā Nyami sowu?” **26** Yek Yohana ballisi de, “Nā ze kān a pāl Baptisma, ama mālgon ni da a nya kā dlo gwakan mālgwe bā kāa yisti sowu.” **27** Tik de mālgwe ta tul kā kaal gi wu, mālgwe zaa kaptālan gwasi mago a mbuki tā patl dani sowu.” **28** Mas wul jimi wo kā ban Betani kān pi tu ten kāti gon gā dlāka Yodan, kālu gwe Yohana nāma pālti Baptisma wu. **29** Lu tlo wugo yek Yohana yen Yesu ata nima lat tet tumalti yek ta wuli de, “Bo yēnān, Yen Bagalla gā Nyā, mālgwe tā kan byas wul gā dii atl wu!” **30** Gāmi kāde mālgwe a dlām de, ‘Mālgon a tul kā kaal gini, mālgwe tā nal manān wu, mālgwe tā ni da abā sā bo zān sowu.’ **31** Ami gaa gi mago a yisti so, ama ilgwe laki yek a tuli a nima Baptisma nā ze go yek de tā mān Yisraila yisti.” **32** Yek Yohana bāl shaida de, “A yen Shishi sut nya nāk yadli yek ta sak nda tenti. **33** Ami mago a yisti so, se nāk mālgwe shinan de ta pāl Baptisma nā ze wu hwi de, ‘Mālgwe kā yen Shishi yil sut nya yek sak nda tenti wu kāde mālgwe a pāli mbalān Baptisma nā Shishi gā Nyā wu.’ **34** A yeni nā gwel gini yek a hwi mbalān de gān go Yen gā Nyā kān.” **35** Ten cin gwe kop kaali wu a Yohana suk de lop kā mil lishti jwas ni kāli, **36** de Yohana yen Yesu ten lat tu kāli wugo, yek ta wule “Bo yeni ni, Yen Bagalla Nyā kā wu!” **37** De mil lishti de lośi kum gāba gā Yohana wugo, yek sā kop kaal gā Yesu. **38** De Yesu cel gwel kaali yek ta yensi ten kopti gwasi wugo, “Yek ta ngemsi de yek kāa lami ye?” Yek sā wulti de, “Rabbi” (gwe yek de mān lishti wu), “Ako kān lu dānti gwa ni ko?” **39** Yek ta ballisi de, “Lān te, tāk yeni ni.” Yek sā lak yen lu gwe tā nima damti wu, yek sā ndacin sukti kāli. A sa'i de wupsi gā kā sukti kā bāli. **40** Andarawus yilka gā Siman Biturus ni ka majwe sā kop kaal gā Yesu de sā kum ilgwe Yohana dlām wu. **41** Ilgwe Andarawus nda pālti go yek de, tā ngo yilka gwasi Siman yek ta hwit de, “Mā mbi Almasihu wi” (gwe yek de Mālgwe Nyā Botli wu). **42** Yek ta tullat mal Yesu. Yek Yesu yenti yek ta wuli de, “Kik de Siman yen gā Yohana. Sa mbek de Kepas” (gwe yek de Biturus wu). **43** Ten cin

gwe kop kaali wu, Yesu lam lat Galili. Yek ta ta mbokisi ang ten nalti gwasi, yek mil lishti mbi Pilip, yek ta wulti de, “Kofənni.” 44 Pilip jwas bal gem na. 12 Ka kaali wo yek Yesu li wo man Betseda kan, ban gwasan de nam suk Kaparnahum suk ana gwasi suk yilkeni jwas Andarawus suk Biturus. 45 Pilip mbi Nataniyel suk mil lishti jwas. Yek sa lam multi kali. 13 De yek ta hwit de, “Ma mbi malgwe sa lish ga. sa'i motgaa dakkiti ga Man Yehuda bal njaa wu, tenti ka mbat gaba ga Musa, suk lishti ji man yek Yesu to Wurshelima. 14 Ka dii boo lubii ga Dlamti Ga. ga Nya wu wi, tik de Yesu man Nya yek ta mbi mbalan ka man wulti tla ka, suk Nazarat, Yen ga Yusupu.” 46 Yek Nataniyel ballit mbala suk kulu, suk man ballat wulpi na zhila de, “Nazarat we! Hal hwa ilgon a yil tet kali ten palti wul jwasan. 15 Yek Yesu takal tlemndi nwa?” Yek Pilip hwit de “Lite tak bo yeni,” 47 na zaa, yek ta mbolsi mas jwasan daka dii boo De Yesu yen Nataniyel ten lat tet mali wugo, lubii ga Nyami ka, na mbale suk tlabi, yek ta yek ta wulti de, “Man Israile ga gem ka wu, babbali tebul ji man ballat wulpi ka, yek ta cat-malgwe la ni kati sowu.” 48 Yek Nataniyel cat wulpi jwasan ka. 16 Yek ta hwi man wulti ngemti de, “Dani kan ka yisan gwi?” Yek Yesu kulu de, “Yillansi da de ka! Bak pallan lubii ga ballit de, “A yenki aka yi gaz tlindi tulan a ba Aba gi de lu wulti wul ka so!” 17 Yek mil lishti Pilip bo mbek so.” 49 Yek Nataniyel wul Yesu jwas daam lishti gwe sa lishi ka ga. ga Nya de, de, “Man lishti, kik de Yen ga Nya, kik de Guu “Dakalti ten lubii gwa ka mbadl gi nima kwel ga man Yisraile.” 50 Yek Yesu hwit de, “Ka bal gi na. wutu.” 18 Yek man Yehuda ngemti de, gem ten de a hwik de, a yenki a gaz tlindi tulan, “Yek de wul cit banti gwe ka pali ten de tan ka yen kidi wul jwe man gwisi wu.” 51 Yek Yesu yeni am. yisi de iko palti mas wul jimi nik da po wulsi de, “Gem amik ka hwikii ge kaa yen dlo nya ga buli, suk mil shinti ji Nya ten toti suk yilti ten Yen ga Mbalan.”

2 Ten multi de mekan kan sa pal biki hapti ka ban Kana ka kat atl ga Galili. A ana ga Yesu ni ka lu biki haptisi, 2 a Yesu suk mil lishti jwas mago sa shinisi lu de tas li ka lu biki haptisi pak. 3 De ze inabi paki wugo, yek ana ga Yesu sak hwi Yesu de, “Ze inabi pakisi ka wi.” 4 Yek Yesu ballit de, “Gasal, yek laki de ka li tet malan ye? Ai sa'i gi bo pan so.” 5 Yek ana ga Yesu hwi man palti wul kali de, “Palan mas ilgwe ta hwikii de tak pali wu.” 6 A kali wo kidi pyal ze de mukka jwe sa kin na ye wu ni da, jwe a kan tatze de kutl de lop sogo kutl de mekan ga ze wu. Na ze ga pyal ze jwisi kan a man Yehuda pol daskan gwasan ka, na. kangwe sa ku na palti wu. 7 Yek Yesu hwi man palti wul kali de, “Njikaman pyal ze jwisi na ze” yek sa njikami ka mas cekal- cekal. 8 Yek paa ta hwisi de, “Lakan zesi tak tale bagaa ga biki.” Yek sa pal ilgwe ta hwisi 9 bagaa ga biki lami go pal de ze inabi wi. A ko de man palti wuli wo sa yisi wu. Yek pa ta 10 yek ta wulti de, “Ko wokko hwa ze inabi kan asa nda yillati ta

man Yehuda jwe asa mbesi de Parisi wu. 2 Ta tul mal Yesu ka gasi yek ta wulti de, “Man lishti, ma yisi de ki wo man lishti kan sut mal Nya. wu, 3 Yek Yesu ballit de, “Gem amik ka hwik ge, ba mbe yen kosi te malkami ka 4 Yek Nikodimus ngemti de, “Dani mandaki tla paa aka kaali wo asa tulli gwe tam kan sa zi mbalan ata koli wi gwi? Mali a man sowu, ama ki wo yek ka zi hwa ze inabi ka se palti te ka tuk ga ana gwas ka asa saka zat gwas nin ma.” 11 A gami kade, wul cit banti gwe Yesu 5 Yek yesu ballit de, “Gem amik ka hwik ge, nda palti ka ban Kana ka kat atl Galili wu. Yek ba malgwe a man tet ka Nya de Guu wu seko sa

palit zati ga ze suk ga Shishi ga Nya. **6** Ilgwe a gaba suk man Yehuda gon ten bi polti-polti jwe mbalan zi go mbalan kan, ama ilgwe a Shishi ga a man Yehuda pali nak kangwe mbat gaba ga Nya zi go Shishi kan. **7** Ba ilgwe a dlam wu de, Musa bali wu. **26** Yek sa li mal Yohana yek sa ‘Ngetli kan tas saka zat gwa wu,’ cik banti so. **8** wulti de, “Man lishti, malgwe kani sukti tu ten A yetal ngusi nwuti lu a li ka lu gwe lami wu. kati gon ga dlalka Yodan wu, malgwe ka hwi Akum nwuti lu gwasi, ama baka yis tet ka lu mbalan gaba tenti ki na gaa wu, tik tek gu ta gwe yil tet wu sogo lu gwe nama lat wu so. Nu nama palti baptisma a mbalan wonti nima lat kan ni suk malgwe de Shishi ga Nya ka zat wu.” mali. **27** Yek Yohana ballisi de, “Malgon a man **9** Yek Nikodimus ngemti de, “Dan kana pi nu mbit ilgon so seko de kume sa balti sut nya wu. gwi?” **10** Yek Yesu wulti de “Ki de man lishti ga **28** Kii gaa gwakan mago sheda kan, ten de ami man Yisraila wu mago yek baka yis gaa ji wul na gaa gi ka dlamkii de, ‘Amik de Almasihu so jimi sa? **11** Gem amik ka hwik ge, ilgwe ma yisi ama sa shinan de ta tul a cina gwasi.’ **29** Ka biki wu kan ma nama gaba dani, ma nikii ma hwit hapti wo amarya wo kili ga yen kos kan. Yelang gaba ten ilgwe ma yeni wu, ama mas na nu yek ga yen kosi wo ata bat de tas kum yal ga yen kaa nge kanti gaba ganan. **12** A nikii ma dlamt kosi. Ata pal hwol tuki de kume ta kum yen kosi gaba ten wul jwe ni dii atl wu yek kaa nge balti ten gaba wu. Na nu kan a hwol tuk gi njikan. **30** gem. Dan kana kaa bal gem, de a dlamkii gaba Ngetli kan tas ngusi mbalti dli, a ami wo a ngusi ten wul jwe ni nya wu gwi? **13** Malgon bo taba hwulti ka. **31** “Malgwe yil sut nya go ta man ko tot nya so, seko malgwe yil sut nya wu a tik wokko, a malgwe de tet dii atl kan tani go ti wo de Yen ga Mbalan. **14** Nak gwe Musa til wuci ga dii atl kan, a gaba gwas wo ten wul ji dii atl zil galla nya ka me wu, nak gwisi kan ngetli kan sa til Yen ga Mbalan nya pak, **15** ten de ta mas malgwe ngasti tenti wu mbi mbadl man lashi pakti. (aiōnios g166) **16** “Ten de Nya lam dii atl i'e yek ta bal Yen de nam gwe ba wundal gwas ni da sowu, ten de ta mas malgwe ngasti tenti go bas lil ka so ama tas mbi mbadl man lashi pakti. (aiōnios g166) **17** Ten de Nya shin Yen gwas sut ten dii atl de tas kissi gaba mbalan ji dii atl so, ama ta shinti sut de ta dii atl mbi kisti tumalti. **18** Mas malgwe ngasti tenti ten Yen ga Nya go sa nolti so. Ama mas malgwe nge ngasti tenti go sa kisti gaba wi, ten de ta nge ngasti ten shin ga Yen ga Nya de nam gwe ba wundal gwas ni da sowu. **19** Kangwe kisti gabe ni wukgu, cilti tul ten dii atl, ama yek mbalan lam damshal man cilti, ten de palti wul jwasan wo byasi kan. **20** Mas malgwe ata pal byas wul go, ata nge cilti a bata li tet mal cilti so ten de cilti a lak buli byas palti wul gwas gal da gaa ka. **21** Ama mas malgwe ata pal gem go ata li tet mal cilti, ten de ta mbalan yeni ten dii de ilgwe ata pali go tumal zat ang ga Nya kan.” **22** Kaal da nak gwisi yek Yesu suk mil lishti jwas li tu kat atl ga Yehudiya, kali kan ta lam multi suksi, ata nima palti Baptisma mbalan. **23** Yohana mago ata nima palti Baptisma a Ainon lu gwe ni njaa a Salim ten de ze ni da nal kali. Yek mbalan ngusi tulti asa nisi ma palti Baptisma. **24** (Nak gwisi pi abas bo le Yohana ka ka lu leti so.) **25** Yek mil lishti ji Yohana ngusi calti

4 Yek man Parisi kum gaba de Yesu nama mbit mil lishti wonti man Yohana, at a nisi ma palti Baptisma. **2** Ko de Yesu na gaa gwas kade man palti Baptisme so ama mil lishti jwas kade man palti wu. **3** De Yesu kum ilgwe nama pat du wugo, yek ta zak kat atl ga Yehudiya yek ta pal te ka kati ga Galili ka. **4** A nit ngetli de tas kobi tu ka kat atl Samariya. **5** Yek ta li ka ban gon ga Samariya gwe asa mbe de Sekar, njaa mal lu gwe Yakubu bal yen gwas Yusupu wu. **6** Kali kan rijiya ga Yakubu ni. De Yesu nak na lat wugo yek ta dan na zhila ten bi rijiye. Nak gwisi pi go a dlocin ka bali. **7** Yek kili gon nga Samariya tuli mbot ze. Yek Yesu wulti de, “Nak balan ze ta tha ne!” **8** (Mil lishti jwas li ka bam, ten tas wul ilga nguki tedi.) **9** Yek nga Samariye wulti de, “Dan kana ki man Yehuda ama yek ka nima ngemti ze ga tle ami de kili Samariya

wu gwi?" (Ten de mān Yehuda wo bāsa mo suk de "Yek laki de kā nāma gaba sukti ye?" so. 28 mān Samariya so.) 10 Yek Yesu ballit de, "Da kā Yek kilisi zak tatze gwas kali, yek tā pal te kā yis bālti wul ga Nya suk malgwe ngemik ze go, bān ka yek tā wul mbalan de, 29 "Lān tedī, tāk ka ngemit ze atā bālti ze man bālti mbadli." 11 yenān malgwe dlamī mas ilgwe a pāli wu. Ko Yek kilisi hwi Yesu de, "Mān nalti ai bā guga gon a tik de Almasihu?" 30 Yek mbalami ngusi niki dāso a yekgu rijiye wo dlunti kān ni. A aks yilti tet kā bāmī yek sā li tet kā lu gwe Yesu ni kān ka mbi ze mān bālti mbadl gwisi ko? 12 Kā wu. 31 A il gwisi nām pāt nugo yek mil lishti manān mān zāt gānān Yakubu de tā bālni rijiye, jwas ngemiti de, "Mān lishti nguk ilga nguki a ti gaa gwas mago tā tla zesi, suk mil jwasi ne." 32 Ama yek Yesu wulsi de, "Ilga nguki ni da suk tunga dabbobi jwasān de sā tla tet kā rijiye gwe de bākā yis ilgon a dani sowu." 33 Yek mil lishti jwas ngusi ngemiti ji yilkeni jwasān de, "Ko nākkān mālgon tullit ilga nguki nā?" 34 Ama yek Yesu wulsi de, "Ilga nguki gi kāde, ta pal ilgwe malgwe shinān wu lami a pak pālti ilgwe tā zi wu. 35 Ale kāa nāmma dlamī de 'lip de wupsi kā bāli a pāa kāa nda wotli zhin wulti de, "Mān nalti, bālān ze gwisi kangwe nā?" Ama amik ka hwikii ge, bo bulān gwel tāk de kālkāze a po tlo so, abā ba po ngusi tulti yenān zhin i'e, zhin jwakan no paki wi, ningō ade de ta mbo ze sowu." 36 Yek Yesu hwit de, wotli kā bāli. 36 Nāk gwisi kān a mān wotli "Lak mbe kos gwa tedi." 37 Yek kilisi wulti de, zhimi mbi bālti gwasi, atā moo wul zhimi atā "Kos ni dā so." Yek Yesu hwit de, "Gem kān kā dlamī de kā wule kos nik dā sowu. 38 Ten de kā hap maani de namtan wi, a malgwe kā nima dāmti sukti nāk ningē go kos gwa kā so. Ilgwe gwe asā wule 'Malgon kā bāk zhin, yek malgon kā dlam go gem kān.' 39 Yek kilisi ballit de, wotli zhin gwe de bā kik tla bomti kolti sowu. 40 De mān Samariya tul mal Yesu ten de sa'i a tuli gwe de bā mbalan a ngusi Abā wugo, yek sā ngemiti de tas dām suksi, yek tā atl ten bal tlāndāl gan sogo a Wurshelima so. 41 Ten bi ga ilgwe Kii mān Samariya wo akāa ngusi atl ilgwe de, "Ta dlamī mas ilgwe mbalan bāl gem nā ilgwe a nāma dlamītī wu, a pāli wu." 42 Yek mān Samariya wul kilisi de, "Ningo ma ngusi atl ilgwe mā yisi wu, ten de kisti wo tet bāl gem bā de we ten bi ga ilgwe kā dlamini wu kā mān Yehuda kān tuli. 43 Kaal dā multi de de wundāl ji mbalan jwisi kān Abā nāma ngot lobī wu, yek Yesu zak kāt gā Samariya yek tā li gwasān de tas ngusit atl. 44 (A Yesu nā gaa gwas tabā a majwe sa ngusit atl go netgeli kān tas ngusit dlamītī gāba gon de, a bāsa bāl nalti mān dlamītī atl kā Shishi suk gem." 45 Yek kilisi wulti de, "A gāba gā Nya kā bān gwas so.) 46 De tā mbuki kā yisi de Almasihu" (malgwe asā mbet de Kiristi kāt atl gā Galili. 47 De tā mbuki kāt atl gā Galili wu, yek mān Galili kanti nā ang wu), "a tuli. Kume de tā tul wugo, tā yillini gaa de lop. Ten de sā yen ilgwe Yesu pāli kā Biki ga mas wul ten dii." 48 Yek Yesu ballit de, "Ami Daamti Dakciti a Wurshelima nāk si mago sā la de a nima gāba sukki wu, Amik de ti." 49 Sā biki wu. 50 Yek tā po pal te kā bān Kana gā kāt nāma pākti gāba nugo yek mil lishti jwas pal atl gā Galili kā dā, kā lu gwe tā palli te de ze tedī, yek sā ngip bi ang ten de sā mbit ten gāba inabi wu. A kāli kān bacina gā mān pālti wul suk kili mbalan. Ama yek bā malgwe ngem kilisi gā gobnati gā Roma, malgwe cwo nāma cit gā de, "Yek kā lami ye?" Abā malgwe ngem Yesu yen gwas a Kaparnahum wu ni. 47 De malgwi

kumi de Yesu nama palti Galili tet Yehudiya Malgwe sa ndoktisi go ta yis malgwe ndokti wu wugo yek ta li mali, yek ta ngemti de ta lak so pamma, ten de Yesu gilit ka wi te ka wonti ndok yen gwas de ta bal ten bi mashkan wu. mbalan jwe san i kāli wu. 14 Ka kaali wo yek 48 Yek Yesu ballit de, "Kume hal kāa yen wul Yesu mbit ka lubii ga Nya yek ta wulti de, "Bo jwe sa bal sheda suk wul ngipti bi ang sogo kaa yeni ningko ka ndoki wi! Se tak zak palti byas bal gem so ko njet." 49 Yek bacina ga man palti wul, sogo ilgwé lil man ge wu a mbiki." 15 Yek wuli ngemti de, "Man nalti, tedi tan li ne yen gi mali zigaa yek ta hwi bacina ji man Yehuda de a lak mashi." 50 Yek Yesu ballit de, "Zigaa ilgon Yesu kade malgwe ndokti wu. 16 Ten na gwi gwa, ten de yen gwa asa kaami." Yek mali bal kan yek man Yehuda nde cit dlelngapcan Yesu gem na gaba ga Yesu yek ta zigaa ilgon gwasi. ten de ata pal wundal ji wul jimi ten Cin Shukti. 51 A mali yi ten tantu lat lubii nugo, yek zhel 17 Yek Yesu hwisi de, "Aba gi nama palti wul hal jwas mo sukti yek sa hwit de yen gwas ndoki wi. ase, a ami mago a nama palti wul pak." 18 Gaba 52 Yek ta kum gaz ga dap sa'i gwe cwobi ndoki gami de ta dlam wu ka laki yek man Yehuda wu, yek sa hwit de, "Cwobi zakti a hwuli ka sa'i mba ngwot tantu tlot gwas da. Ba de we ten bi de nam ga cin." 53 Yek Aba ga yeni yis gaami de pal wul ten Cin Shukti tokte ka so, ai yekgu ta ka sa'i gwisisi kan Yesu wulti de, "Zigaa ten de mbe Nya de Aba gwas wi, ta nama pallat gaa yen gwa a dam asa kaami wu." Ten na gwi gwas ndakce suk Nya. 19 Yek Yesu ballisi de, kan yek mali suk mas man lubii jwas bal gem. "Gem amik ka hwikii ge, Yeni man palti ilgon 54 Gami kade wul sheda gwe dam de wul ngipti na ngus so, ilgwé ta yen Aba gwas ten palti wu ang bi na de lop gwe Yesu pali kaal da zakti kan at a pali, ten de mas ilgwé a Abe pali go yek kan a Yeni pali pak. 20 Ten de Abe lam Yeni yek ta mbokit ang ten mas ilgwé ata pali wu. Yi, ta mbokit ang ten wul jwe sa kidi man jin wu, kangwe kaa ngip bi ang da wu. 21 Ten de na kangwe a Abe til majwe mashi at a balsi mbadl wu, nu kan a Yeni bal mbadl majwe tamit da wu 22 Abe wo bata kisi gaba malgon so, ama ta zak mas kisti gaba ka ang ga Yeni, 23 ten de ta mas mba ngot wu, nu kan a Yeni nalti na kangwe asa bal Abe nalti wu. Malgwe bal Yeni nalti sogo mali bal Abe de ta shinti sut wu nalti so pak. 24 "Gem amik ka hwikii wu, mas malgwe kum gaba gini yek ta bal gem na malgwe shinan sut go, ta mbi mbadl man lashi pakti wi, a ba Nya a nolti so ta mbi kisti tet ka mashkan wi, yek ta mbi mbadli. (aiōnios g166) 25 Gem amik ka hwikii wu, sa'i a tul na ninge mago pi wi, gwe de majwe mash wu a kum yal ga Yen ga Nya a majwe kumi go sa pal kaami. 26 Na kangwe Abe na gaa gwas kade man balti mbadl wu, nu kan ta laki yek Yeni dam de man balti mbadl pak. 27 Yek ta balti iko kisti gaba ten de tik de Yen ga Mbalan. 28 "Ba gaba gan de a dlam wu damikii de wul ngipti bi ang so, ten de sa'i a tul gwe de mas majwe ni ka gazukdi wu a kum yal gwasi 29 asa yil todii. Majwe sa pal hwa wul go sa pal kaami, asa mbi mbadl man lashi pakti, a majwe pal byas wul go sa tlinsi asa te ka nolti ga Nya. 30 A ba a man pal ilgon na ngwe so, a pal kisti gaba gi kangwe Nya hwi de ta pali wu, ten na gwi gwas kisti gaba gi wo gem kan. Ten de ilgwé a

5 Kaal da na gwi, yek Yesu li Wurshelima ten bi biki ga man Yehuda. 2 A a Wurshelime njaa mal Bi Dlabii Mbala, bingi ze gon ni da gwe sa gandali ka na rumpa de namtan wu. Na bi Arameya wo yek de Betasda. 3 Ka rumpa jwisi kan a wonti man cwo suk dwa, suk kulki, suk majwe dli tlesi kawu dami. 4 Ka sa'i gon wo a yen shinti ga Nya yil sut nya at a sak nwu zesi. Mas malgwe te ka zesi cina go ata mbi ndokti. 5 A malgon ni da kāli malgwe ta pal gin de kutl de mekan na wusupsi na cwo wu. 6 De Yesu yen mali a atl wu, yek ta yisi de ta dade na cwo gwisi wi, yek ta ngemti de, "Ka lami de ta ndokki nwa?" 7 Yek mali ballit de "Man nalti, na kān malgwe a zi ang ta mbi tet ka zesi ka sa'i gwe sa nwuni wu kāni dāso. De aba dlokaman de ta te gisi go a malgon teni," 8 Yek Yesu wulti de, "Tlinya tak kan lumulti gwa, aka zigaa ilgon gwa." 9 Kali kali yek mali ndoki, yek ta kān lumulti gwasi yek ta zigaa ilgon gwasi. Ilgami pi go, ten Cin Shukti ga man Yehuda kan. 10 Ten na gwi kān, yek man Yehuda wul malgwe Yesu ndokti wu de, "Ase go Cin Shukti kan, a ka mbat gaba ga Musa wo mbun de tak kan lumulti gwa so." 11 Ama yek mali ballisi de, "Malgwe ndokan wu wulan de, 'Kan lumulti gwa tak zigaa ilgon gwa.'" 12 Ten na gwi kān yek sa ngemti de, "Wok de malgwe wulk de tak kan lumulti gwa tak zigaa ilgon gwa wo?" 13

lami wu kān a pāli so, ama ilgwe mālgwe shinān gwe de mbalān jin a nguki a kumsi wu tet ko?" wu lami kān a pāli. 31 "Kume de a bāl shēda 6 Yesu gem Pilip kān ten tās bō cingalti, nāk ten gaa gi go shēda gwe a bāli go ga gem kā so. de tā yis ilgwe ta pāli wu. 7 Yek Pilip ballit de, 32 Ama mālgon nāma bālti shēda tenānni, a a "Ai ko tā wulpī ga lip de wusupsi gwe aṣā batl yisi de shēda gwe atā bāli tenān go gem kān. mbalān dā wu mago, a mbuk wulti ilga nguki 33 "Kāa shin mbalān mal Yohana yek tā hwikii gwe mas mbalān jimi a mbi tās lami njet wu gemi. 34 Mas nā nāk gwisi a ngasān ten ilgwe a sol" 8 Yek gon kā mil lishti jwasi, mālgwe shin mbalān dām wu so. Ama a hwikii nāk gwisi gwas kādē Andarawus yilka ga Siman Biturus kān ten de tāk mbi kisti. 35 Yohana wo pitilla wu, wul Yesu de, 9 "Yen gon kāwū ade nā nāk gwe wutu nāma tlot gībi wu kān, yek kāa pāli mil bāredi de nāmtan suk mil kwes de lop, ama hwol tuk nā cilti gwas ga nak njet sa'i gon. 36 yek a pāli wonti mbalān jimi ye?" 10 Yek Yesu "Ama shēda gwe ni dā ten gaa gi go, man gāba wul mil lishti jwas de, "Hwi mbalāmi tās dām gwe Yohana bāli tenān wu. Ten de wul jin de a atli." A me ni dā wonti kāli, yek mbalāmi dām nāma pālti go Abe kā bālān de ta pāli, a wul atli, wontat gwasān la maani zangu de nāmtan. jimi de a nāma pālti wu kā nāma mbok ang de 11 Yek Yesu kan bāredisi, yek tā pi godiya Nya, Abe kā shinānni. 37 Abe de tā shinān wu, ti nā yek tā hwuk-hwuli mbalāmi de sāni atl nā zhila gaa gwas kādē shēda gini. Kāa bo taba kumti kāli wu, yek mas jwasān mbi kangwe a kumsi yāl gwas so, a bākāa bō taba yenti kangwe tā ni wu. Nāk gwisi kān tā pāli nā kwesi pak. 12 De wu so, 38 a bā gāba gwas ni kā mbadl gwakān sā nguki yek kumsi wugo, yek tā wul mil lishti so, nak de bākāa bāl gem nā mālgwe Abe shinti jwas de, "Mo losālī jwe sa wu. Ten de bā ilgon līl sut wu sowu. 39 A kāa ngusi bodlālti gāba ga kā so da." 13 Ten nāk gwisi kān, yek sā mo losālī bāredi jwe sa wu, yek sā njikan gāda de kutl cet de lop nā losālī bāredi ji gudāl bāredi de nāmtan bālti shēda tenānni, (aiōnios g166) 40 ama mas nā gwe sa pāli nā bale gwe de sa de mbalāmi nguk nāk gwisi kān yek kāa nge lat tet malānni tāk wu. 14 De mbalāmi yen wul ngipti ang bi gwe mbi mbadli. 41 "Ami wo tāsti ga mbalān dīkān Yesu pāli wugo, yek sā wuli de, "Gem mālgan so. 42 Ten de a yiskii, a yisi de lamti ga Nya ni kādē mān dālāti gāba ga Nya gwe ta tul ten dīi kā mbadl jwakān so. 43 A tul nā shin ga Aba atl wu." 15 De Yesu yis gaami de mbalāmi nāma gini, yek kāa nge kanti gini, ama kume mālgon lamti tās pallat de guu nā ndālti wugo, yek tā tul nā shin ga gaa gwas go, kaa kanti. 44 Dāni pal to ten tālāndāli ka tā nā ngusi. 16 De sukti pi kān kāa bāl gem gwi, de akāa ngusi ngot tāsti wugo, yek mil lishti yil sut dākā tālāndāli ka yek kā dlo jwakān ama bākāa ngo tāsti gwe a yil sā su ten bi bal ze, 17 Kā sa'i gwisi wo a dāmshāl sut mal Nya ti de ti nā ngus kān tā ni wu so bā pi, a bā Yesu bo tul mālsi so. Yek mil lishti gwi? 45 "Bāk dāmān gwa we amik ka tāla gāba jwas te kā jirgi ze, yek sā njel zātgaā yek sā lak gwakān mal Aba so. Mālgwe a tāla gāba gwakān gaa tu kā bān Kaparnahum. 18 Yek bal zesi njel wu kādē Musa, ti de kāa nāma zāt mbadl de ta kuzhilti ka i'e, ten bi gā bal yetāl gwe nāma zikii ang wu. 46 De da kume kāa bāl gem nā wulti wu. 19 De sā pal mil de mekan sogo mil Musa go, da kaa bal gem nā ami, ten de Musa de mekan nā tatlti dlo aṣā nāma zāt gaa wugo, pāl lishti ten bi gini kā lishti gwasi. 47 Ama nāk yek sā yen Yesu ten lat nā asān ten gaa zesi, de kāa bāl gem nā ilgwe tā lishi wu sowu, dāni a tā nāma lat tet njaa mal jirgi. Yek bānti njel kān kāa bāl gem nā ilgwe a dām wu gwi?"

6 Ka kaal dā nāk gwisi wo yek Yesu dakci bal ze ga Galili (gwe yek de bal ze ga Tibariya wu) 2 yek wonti mbalān kopti, ten de sa yen lal wul ngipti ang bi gwe tā pāli majwe cwo nama cit jwasān wu. 3 Yek Yesu to ten zāndāl yek tā dan kāli suk mil lishti jwasi. 4 A sa'i Biki Dakciti ga mān Yehuda gal njaa. 5 De Yesu til gaa nya yek tā yen wonti mbalān ten tot mālti wugo, yek tā wul Pilip de, "A ko kān ma wul ilga nguki

wonti mbalam̄i yisi de Yesu suk mil lishti jwas aba suk ana gwas wu? Dāni kān ta dlam de, ni kali sowu, yek sā te kā jirgi ze jwisi yek sā li ‘Sut nya kān a yil gwi?’” 43 Yek Yesu ballasi de, Kaparnahum ten ngot ga Yesu. 25 De sā mbit “Zakān nalānti kā dlo gwakan.” 44 “Ba malgwe ten kāti gon ga bal zesi wugo, yek sā ngemti a man lāt tet malān wu, seko kume Aba de tā de, “Man lishti, a gasi kan kā li tet de gwi?” 26 shinan wu kā dlāk mali tedi, a ami wo ba tlitti Yek Yesu ballisi de, “Gem amik ka hwikii wu, ten cin pakti gā dii atl. 45 Ni ga lishi kā lishti ji ilgwe laki yek kāqā nāma ngot gi go ten de kāqā mān dlāmti gāba gā Nya de, ‘Mas jwasān Nya ka nguk bāredi yek kumkii kān, ama bā de we mbokisi ang ten wul.’ A mas malgwe kat kāng, nākkān kāa yis gaa gā wul ngipti ang bi gwe a yek tā kan ilgwe Abe mbok ang dani wugo māli pali wu kā so. 27 Bāk tla bomti ten bi ilga nguki gwe a lil kāwū so, ama ngo ilga nguki gwe bā a lil kā sowu, ilga nguki gwe a talakii ten mbit mbadl mān lāshi pakti wu. Gwisi kāde wundal gā ilgā nguki gwe Yen gā Mbalān a bālkii wu. Ten de Nya Aba bo shedā gwas ten Almasihu yek tā zi lali de tā yedde nāti.” (aiōnios g166) 28 Yek sā ngemti de, “Dāni kān ma pi ama pal wul jwe Nya lami de tān pāli wu ye?” 29 Yek Yesu ballisi de, “Ilgwe Nya lami go, yek de tāk bālān gem nā malgwe tā shinti sut wu.” 30 Yek sā po ngemti de, “Wul ngipti ang bi gwi kān ka pāli a mā yeni tān bāl gem nā ki gwi? Yek ka pāli ye? 31 Mān zāt jinān nguk manna kā me, nāk gwe ni gā lishi wu de, ‘Tā balsi ilga nguki sut nya dē tās nguki.’” 32 Yek Yesu wulsi de, “Gem amik ka hwikii wu, Musa kā bālkii ilga nguki sut nya so, ama Aba gi kā bālkii ilga nguki gā gem sut nya. 33 Ten de ilga nguki gā Nya kāde malgwe yil sut nya, atā nima bālti mbalān ji dii atl mbadli wu.” 34 Yek sā ballit de, “Mān nālti ningō ngusini bālti ilga nguki gwisi ko a gāsī.” 35 Yek Yesu dlām de, “Amik de ilga nguki gwe a bāl mbadl wu. Malgwe li tet malān go kuzān a po tlot so, a malgwe bāl gem nā ami go kālkāze a tlot so ko njet. 36 Ama nāk kangwe a hwikii wu, kāqā yēnān wi mas nāk gwisi yek ami, a ami mago a nima dāmti kā māli. 37 Mas majwe Aba gi bālānsi go sa li tet malānni, a malgwe li tet malān go ba mbolti so. 38 A yil sut nya de ta pāl ilgwe shinān wu lami wu. 39 A ilgwe malgwe shinān wu lami go, yek de bā ko tā de nām kā majwe tā bālānsi wu gil kā so, ama ba tlisi ten cin pakti ga dii atl. 40 Ten de lamti gā Aba gi kāde, mas malgwe nāma yenti gā Yenī atā nāma bālti gem nāti wu, tā mbi mbadl mān lāshi pakti wi, a ba tlitti ten cin pakti gā dii atl.” (aiōnios g166) 41 Ten nak gwisi kān yek mān Yehuda njel nalānti ten naši ma mbokti ang ten wul kā lu motgaa a Kaparnahum wu. 60 Nā kumti nāk gwisi, yek wanti kā mil lishti jwas dlām de, “Gāba gān go man bomti kān, wok ka man kanti wo?” 61 Nak Yesu ten de tā wuli de, “Amik de ilga nguki gwe de Yesu yisi de mil lishti jwas nāma nalānti ten yil sut nya wu.” 42 Yek sā dlām de, “Ale gāmi wul jimi wu, yek tā hwiſi de, “Mbokti ang ten wo Yesu kān nā yēn gā Yusupu, malgwe mā yis wul gāmi ndakii mbadl a? 62 Ni kān kāa kumi

gwi, de kaa yen Yen ga Mbalan ten palti to ka lu de, “Ti wo hwa mbalan kan.” A jon wo sa nama gwe de ta yil sut du wu! **63** Shishi kade man wulti de, “Wowo, ai shelti kan ta nama shelti balti mbadli, dli ga mbalan wo ten bi ilgon kan ga mbalan.” **13** Ama yek ba malgon man gaaba ni so. Gaaba gwe a dlamikii go gaaba ga Shishi tenti ka mbalan ten dii so, ten de sa nima banti kan a mbadli ka pak. **64** Ama majon ni da ka bacina ji man Yehuda. **14** Se sa bal ka dlo ga Biki kii majwe basa bal gem sowu.” Ten de Yesu yek Yesu te ka dii boo lubii ga Nya, yek ta njeli yis majwe basa bal gem naati sowa tet ten ndat mbokti ang mbalan ten wul. **15** Yek man Yehuda zhile suk malgwe a bal bi gwasa wu. **65** Yek Yesu ngip ang bi asa nama kumti gazi de, “Dani kan po wuli de, “Ilgwe laki yek a hwikii de malgon a malgan pi yek ta yis wul jin jwi de batia bo taba man lat tet malan so seko de Aba balti iko lat lat kalu koyat lishti sowu?” **16** Yek Yesu ballisi tet wukgu.” **66** Kaal da gaba gami de Yesu dlam de, “Wul jimi de a nama ma mbokti ang a a dani wu, yek wonti ka mbalan jwe sa nama kopti go ga gaa gi ka so, ama ga malgwe shinan sut gwas wu zakti, yek sa zak kopti gwasa kaali. **67** Yek Yesu gem mil lishti de kutl cet lobii de, “Kii mago kaa nama lamti zatgaa ma?” **68** Yek Siman Biturus ballit de, “Bagaa mal wok ma li wo? Gaaba man balti mbadli man lašhi pakti nik da. **(alōnios g166)** **69** Ma bal gem a ma yisi de kik de Man Cilti ga Nya.” **70** Yek Yesu balli de, “Ale kii de kutl cet lop kan a botlkii na? Ama de nam kaa kii wo shedan kan?” **71** (Ta nama gaaba ten Yehuda yen ga Siman Iskariyoti, ten de tik ka bal bi gwasi, ko de ti wo de nam kan kasi de cutl cet lobii wu.)

7 Kaal da nak gwisi yek Yesu matl danka ban ji Galili ka, ama yek batia lami de tas li Yehudiya so ten de man Yehuda jwe ni kali wu nama lamti tlot gwasi. **2** A biki ga man Yehuda gwe asa mbe de Biki Bukka wu bal njaa, **3** Yek yilkeni ji Yesu wulti de, “A mbunyan de tak zak dee tak li Yehudiya, ten de ta mil lishti jwa yen wul ngipti bi ang gwe ka nama palti wu. **4** Ai mas malgwe nama lamti de ta mbalan yisti i'e go ta hwundalan palti wul gwasi so. Nak de ka nama palti wul jin wu, se tak mboki ang dii atl ten gaa gwa tas yiski da.” **5** Ten de ko ta yilkeni ji Yesu mago sa bal gem naati so. **6** Ten nak gwisi kan yek Yesu hwisi de, “Sa'i gi bo pi so, a malkii wo ko ta sa'i gwik-gwi ten ndwal gwasi kan ni. **7** Kii wo dii atl a ngekii so, ama ami wo ta ngeni ten de a nitma dlamti byas palti wul gwe ata pali wu. **8** Kii wo lan kalu Biki. Ami wo ba li kalu biki so ten de sa'i lat gi bo pi so.” **9** De Yesu dlamisi gaaba gwisi wu, yek ta nak lam damti a Galili. **10** Ama de yilkeni jwas li ka lu biki wu, yek Yesu li ka lu biki ama mukli ba de ten gwele ga mbalan so. **11** Yek man Yehuda ngusi ngot gwasi ka lu biki, asa nama kum gazi de “Mallu ka yi?” **12** Yek wonti mbalami ngusi gaaba ten Yesu mukli danka dlo jwasan ka. A jon jwasan nama wulti

de, “Wul jimi de a nama ma mbokti ang a a dani wu kaa. **13** Mas malgwe botli de tas pal ilgwe Nya lami go, ta yisi de mbokti ang ten wul gi wo sut mal Nya kan ni, a ba ga gaa gi ka so. **18** Malgwe ata mbotli ang ten gaaba ga gaa gwasi go, nalti kan ti nima ngweti gaa gwasi, ama malgwe a ta pal wul ten de tas ngwe nalti malgwe shinti go, man palti gem kade ti, a batia pal lašhi gem so. **19** Ale Musa ka balki mbat gaaba na? Mas na gwisi yek ba malgon ka kii kop mbat gaabe so. Yek laki de kaa nama ngot tlot gi ye?” **20** Yek mbalami ballit de, “Ki wo man mazhe kan wok nama ngot tlot gwa wo?” **21** Yek Yesu wulsi de, “A pal wul ngipti ang bi de nam ama yek mas jwakan ngip ang bi. **22** Musa wulkii de tak palan salti, ko de tet mali kan yil tet so, ama tet mal man gaz jwakan ji da kawu, mas na nu a kaa sal yen Gas Shukti. **23** Ama nak de akaa sal mil Gas Shukti ten de tak koban mbat gaaba ga Musa wu, yek laki de kaa lil mbadli na ami ten de a ndok dli ga mbalan Gas Shukti i'e ye? **24** Zakian kisti gaaba ten wul jwe a gwele gwakan yeni dani wu, ama Kisian gaaba ten ndwali.” **25** Kaa sa'i gwisi kan yek man Wurshelima jon njel kumti gazi de, “Ale malgan kade malgwe sa nama lamti tlot gwasi wu na? **26** Tik gu ade ta nama gaaba ka mbalan ten dii, a ba malgon wulti de ilgon so. Ko nak kan bacina ji nami kaman wi de tik de Almasihu na? **27** Yekgu ma yis tet ka lu gwe malgan yil tet wu, ama de Almasihu ga gem tul wugo malgon a yis tet kalu gwe ta yil tet wu so.” **28** A Yesu nisi ma mbokti ang ten wul ka dii boo lubii ga Nyami, yek ta tilal yal nya yek ta wuli de, “Yi, kaa yisanni a kaa yis tet ka lu gwe a yil tet wu. A tul ten de ta pal wul na iko ga gaa gi so, ama malgwe shinan go man palti gem kan. A bakaayisti so, **29** ama ami wo a yisti ten de sut mali kan anai a tik shinann.” **30** De Yesu dlam nu wo yek mbalami ngo dopti gwasi ama yek basa man tantu gwasi so nak de sa'i

gwas bo pi sowu. **31** Mas nā nu yek wonti kā mal Yesu tet da wu, ni kā mān Parisisi yek tā mbalami bāl gem nātī. Yek sā dlām de, Kume wulsi de, **51** “Nāngō mbat gāba ganān wuli de tā de Almasihu tul wugo, tā pal wul ngipti ang bi lil mbalan ka, tun a bāmā bo kuman gāba tet kā gwe a man gā malgami gwa? **32** Yek Mān Parisi bi gā māli ten de tā yis ilgwe māli nama pālti kum mbalāmi ten gāba mukli kā dlo jwasan ten wu sa?” **52** Yek sā ballit de, “Ki mago mān Galili Yesu. Yek kidi ji mān Parisi suk mān Parisi shin kāde ki a? Bo bodlāli kā gāba Nya tāk bo yeni la, mān bātti lubii gā Nyami de tās dopti. **33** Yek ai mān dlāmti gāba gā Nyā gon a taśa yilti tet Yesu wulsi de, “Ani sukkī gā nak njet sa'i, a pa a Galili so.” **53** Yek paa ko wokko li lubii gwasi. pal to mal malgwe shinān wu ka. **34** Kaa ngoni a bākāa mbi so, a lu gwe ani go, kaa man lāt so.”

35 Yek mān Yehuda gāba suk yilkeni jwasan yek sā dlām de, “A ako kān ta li ko gwe de hal bā ma po mbiti sowu? Ko nāk kān ta li mal mbalan jinān de sani gā cati dānka kā mān Girik ka, a ta mboki ang mbalan ji mān Girik ang ten wul kāli nā? **36** Yek de gaa ilgwe tā nāma dlāmti wu ye, de tā wule ‘Kaa ngoni ama bākāa mbi so,’ a yek de daamti gwas ye, de tā wule ‘Lu gwe ani go kaa man lāt sowu ye?’” **37** Ten cin pakti gā biki cin gwe yek de bali gā biki wu, yek Yesu tlinya yek tā tlil nya yek tā dlām de, “Mas malgwe kālkaze nāma tlot gwas go tās li tet malanni tās tla ze.” **38** Mas malgwe bāl gem nā ami go, gwel ze gwe nāma telti ze mān bālti mbadl wu a katal tot kā mbadl gwasi nāk kangwe sā lishi kā gāba gā Nyā wu. **39** Yesu nāma gāba kān, ten bi gā Shishi gā Nyā gwe sa bāl majwe sa bāl gem nātī wu. Ten de kā sa'i gwisi wo sā bo bāl Shishi gā Nyā mbalan so, nāk de Yesu bo te kā nalti gwas sowu. **40** De mbalāmi kum gāba gwisi de Yesu dlām wugo yek sā wuli de, “Gem kān, malgān kāde mān dlāmti gāba gā Nyami.” **41** Naami jwasan wo yek sā wule, “Tik de Almasihusi.” Ama naami wo yek sā kum gazi de, “Nāngō Almasihusi wo tet Galili kān ta yil tet dā?” **42** Ale gāba gā Nyā dlāman de Almasihu wo kā gaz ga Dauda kān sa zāti, a ta yil tet kā Baitalami bān gwe Dauda dam wu nā? **43** Yek bi tatli mbalāmi ten Yesu. **44** Jon jwasan lami de tās dopti, ama yek bā malgon tānti so. **45** De mān bātti lubii gā Nyami pal tet du go yek kidi ji mān Parisi suk mān Parisi ngemsi de, “Yek laki yek bākāa kanti tet so ye?” **46** Yek mān bātti lubii gā Nyami ndakisi de, “Ai malgon bo taśa gāba nāk kangwe a malgān gāba wu so.” **47** Yek mān Parisisi wulsi de, “Ahwap! Kii mago ta gillākii wu nāw? **48** Ko kāa yenān malgon tet kā bacina jwakan sogo mān Parisi gwe tā bāl gem nātī wu? **49** Ama wonti mbalan jimi de bāsa yis ilgon tet kā mbat gāba gā Musa sogo, ai majwe sā palisi bi gaa wu kān.” **50** A Nikodimus de tā li

mal Yesu tet da wu, ni kā mān Parisisi yek tā mbalāmi mas li tet malti yek tā dān nā zhila ten de tās mbokisi ang ten wul. **3** Yek mān yisti mbat gāba gā Musa suk mān Parisi tulli kili gon gwe sa dopti ten pat palān wu. Yek sā laki yek kilisi dāl nya kā dlo gwasan, **4** yek sā hwi Yesu de, “Mān lishti, kili gān go ten pat palān kan sā dopti. **5** Kā mbat gāba gā Musa wo sā zini de, tān lak wundāl jwasan nā ye hal se sā mashī. Ki wo yek kā dlām ye?” **6** Sā ngemti nu kān ten de tās kum ilgwe tā dlām wu sā nāma lamti tās mbit nā pālti byas wul kangwe sa man tālat gwas dlaboo wu dā. Ama yek Yesu ngus atli yek tā pita pālti lishti nā yen ang gwas kā atli. **7** De sā pita ngemti gā Yesu wugo, yek tā tlil gaa nya yek tā wulsi de, “Kume malgwe bo taśa pālti byas wul sowu ni dā kā kii go, tā mali dām de malgwe a nda lakti gwas nā yesi wu.” **8** Yek Yesu po ngusal gaa gwas atli yek tā pita lishti ten atli. **9** De sā kumi nu wugo, yek sā njel zātgaa dā kali kā nām nām, kan tet ten kakshe gwasan hal yek la nak'eni gwasan, yek sā zak Yesu nā ngusi suk kilisi a nya a cina gwasi. **10** Yek Yesu tlinya yek tā ngemti de, “Kili mbalan, sā bāl kā? Malgon man lilit gwa kā so nāw?” **11** Yek tā ballit de, “Wowo malgon gon mani so, mān nalti.” Yek Yesu ballit de, “Ko tā ami mago bā likki kā so. Ningō zigaa ama bāk po pal byas wul so.” **12** Yek Yesu ci cina nā dlāmti gāba mbalan yek tā wuli de, “Amik de cilti gā dī atli. Mas malgwe nāma kopti gi go ta li kā damshal so, ama ta mbi cilti gā mbadli.” **13** Yek mān Parisi wulsi de, “Kā nāma bālti sheda ten gāba gwa ten nāk gwisi kān sheda gwe kā bāli go gem kā so.” **14** Yek Yesu ballisi de, “Kume a bāl sheda ten gāba gwe a bāli go gem kān, ten de a yis lu gwe a yil sut wu suk lu gwe ba li wu. Ama kii wo kāa yis lu gwe a yil sut wu sogo lu gwe ba li wu so.” **15** Kii wo kangwe a mbalan kus wullu kān a kāa kis gāba, ama ami wo bā ba kisi gāba malgon so. **16** Ama kume

de ba kis gaſa mago, kisti gaſa gi wo ga gem de, “Gem amik ka hwikii wu, mas malgwe ata kān, ten de ami na ngwe kān ani so. Aba de pal byas wul go zhel ga palti byas wul kan. **35** tā shinān sut wu ni suk ami. **17** Kā mbat gaſa Ai, zhel wo bāta dām kā lubii ko a gasi so, ama gwakan wo, sa lishi de kume mbalān de lop bal yen wo ga lubiimi kān ko a gasi. (**aiōn g165**) **36** Ten sheda ze de nām ten wul go, sheda wo gem kān. nāk gwisi kān, hal kume de Yeni balkii mbit gaa **18** To, a mi wo a nāma bālti sheda ga gaa gini a go, kaa mbi mbit gaa ga gem. **37** A yisi de kii wo Abe de tā shinān sut wu kāde na de lobī.” **19** mān gaz ji Ibarahim kān, ama yekgu kāa nāma Yek sā ngemti de, “Ako kān Aba gwa wi si ni ngot tlot gini, ten de kāa kan mbokti ang ten ko na?” Yek Yesu ballisi de, “Kāa yisan so abā wul gi so. **38** A nikii ma dlāmti ilgwe a yeni mal kāa yis Aba gi so pak. De da kaa yisan go da Aba gi wu, ama kii wo ilgwe kāa kumi mal Aba kaa yis Aba gi pak.” **20** Ta dlām gaba jimi kā sa'i gwakan wu kān kāa nāma palti.” **39** Yek sā ballit gwe tā nisi ma mbokti ang ten wul njaa mal lu de, “Ai, mi wo Ibarahim kāde Aba ganan.” Yek gwe asā zi wulpi kā lubii ga Nya wu. Ama mas Yesu wulsi de, “De da kume Ibarahim wo Aba nā nu yek bā malgon dopti so, ten de sa'i gwas gwakan kā go, da kaa palān ilgwe Ibarahim pāli bo pi so. **21** Yek Yesu po wulsi dā de, “Ba zigaa wu. **40** Ama yekgu kāa nāma lamti tlot gini, ami ka a kaa ngoni, a kaa māsh kā palti byas wul malgwe dlāmikii gem ga gaſa gwe a kumi mal gwakan. Lu gwe ba li go, kaa man lat kāli so.” **22** Nya wu. Ai, Ibarahim wo tā palān ilgon nu so. Gaſa gami laki yek bacina ji mān Yehuda kum **41** Ten nāk gwisi kān, ilgwe a Aba gwakan pali gazi de, “Ko nākkān ta tlo gaa gwas ka nā, de tā wu kān kāa nāma palti.” Yek sā wulti de, “Kā wule, ‘Lu gwe ba li go, kaa man lat sowu?’” **23** nāma lamti tāk wule mi wo aba nini gaa sa! Yek Yesu ci cina nā dlāmti de, “Kii wo tet kā dī Nya na gaa gwas kāde Aba ganan, a tik de Aba atl gan kān, a ami wo sut nya kan a yili. Kii wo ganan ti nā ngusi.” **42** Yek Yesu wulsi de, “Da ga dī atl gan kān, ami ga dī atl gan kā so. **24** Nya kani de Aba gwakan go kaa lamānni, ten Gwisi kā laki yek a wulkii de kaa māsh kā palti de sut mal Nya kān a yili a ningō amik gu ade. byas wul gwakan, de hal kume kāa bāl gem ten Ten bi tulli ga gaa gi kān ani so ama tik shinān de amik de malgwe a hwikii de Amik de ti wu sudī. **43** Yek laki a bākaa yis gaa ga gaſa gi so sowu kaa mash kā palti byas wul gwakan.” **25** ye? Ten de bākaa man katti kang so kan. **44** Kii Yek sā gem Yesu de, “Bohwe wok de ki wo nā?” wo ji Aba gwakan Shedan kān, lamti gwakan Yek tā ballisi de, “Amik de malgwe a hwikii tun wo tāk palān ilgwe aba gwakan lami wu kān. Ti tet ten ndat zhile wu. **26** Wul wonti ni da gwe wo mān tlot mbalān kān tun tet ten ndat zhile, ba man dlāmti tenkii a kisikii gaſa dā wu. Ama gem hwotti so ten de gem ni kāti so. Kume ta malgwe shinān sut go gem kān atā dlāmi, a shel lal wugo tā dlām bi gwas wi, ten de ti wo ilgwe a kumi mālti wu kān a dlāmi mbalān ji mān shelti lal kan aba ga lali. **45** Ama ten de dī atlī.” **27** Yek bā mbalāmi yis gaami ten de gem kān a nāma dlāmti yek laki yek bākaa bāl ten Aba gwas kān tā nisi ma gaſa so. **28** Ten gem nā ami so. **46** Kā kii wo wok taba mbit gi nā nāk gwisi kān yek Yesu wulsi de, “Kā sa'i gwe palti byas wul wo? De kume gem kān a nāma kāa tak yen ga mbalān nya wu kān, kaa lak yis dlām go yek laki yek bākaa bāl gem nā ami so gaami ten de Amik De ti. Ka yis gaami ten de ye? **47** Malgwe de ti wo ga Nya kā go a tā kum bā ba pal ilgon nā iko ga gaa gi so, ama ilgwe ilgwe a Nya dlām wu. Ilgwe laki de bākaa kumi Aba mboki ang dāni wu kān a dlāmi tokte. **29** sogo, yek de kii wo mbalān ji Nya kā so.” **48** Yek Malgwe shinān wu ni suk ami tā zakānni ami mān Yehuda ballit de, “Ashe gem ganan kān de nā ngwe so, ten de ilgwe tā lami wu kān pāli mā dlām de, ki wo mān Samariya kān a māzhe dlip.” **30** Kā sa'i gwe Yesu dlām wul jimi go, yek ni kā ki wu!” **49** Yek Yesu ballisi de, “Ami wo wonti mbalān ngassi tenti. **31** Yek Yesu wul mān māzhe ni kā ami so, Aba gi kan a bālti nālti ama Yehuda jwe sā bāl gem nāti wu de, “De kume kii wo akāa mbulānni. **50** A ngwe nālti gaa gi so, kāa ci cina nā kōpti wul jwe a mbokikii ang dāni ama mān ngoti ni da a malgwiſi kāde mān kisti wugo, kiik de mil lishti jini ji gem. **32** Kaa yis gaſa. **51** Gem amik ka hwikii wu mas malgwe gem a gēmi a laki akāa mbi gaa.” **33** Yek sā ballit kop mbokti ang ten wul gi go ta mash so ko de, “Mi wo gaz ji Ibarahim kān a bāmā bo tabā nāja.” (**aiōn g165**) **52** Ten gaſa gwisi kān yek mān dlām de ma mbi gaa ye?” **34** Yek Yesu ndākisi Yehuda wuli de, “Yeke! Gem, ningō mā yisi wi de mān māzhe kāde ki. Ai, Ibarahim māshānni a

nu kan mas man dlamt gaba ji Nya mash, ama ki wo yek ka nama wulti de, ‘Mas malgwe kop mbokti ang ten wul gwa go ta mash so!’ (aiōn g165) 53 Ka daman gwa we ka manan Aba ganan Ibarahim ma? Ko ta ti gaa gwas mago ta mash a nu kan man dlamt gaba ji Nya mash pak! De shukti kan Yesu nyakam atli yek ta ful gwel yek ka palli gaa gwa ye?’” 54 Yek Yesu ballisi de, ga mal. 55 Ten nak gwisi kan yek man Parisi “Kume de a bal nalti gaa gi mago, nalti gi ni ngemti ten kangwe pi yek gwel gwas ful wu. ten bi ilgon so. Aba gi ka ni de man balti nalti, Yek mal ballisi de, “Ta nyakam atli yek ta tuksi malgwe akaa wule tik de Nya gwakan wu. 55 ten gwel, yek a poli ka, a ninga a balma yenti Kii wo kaa yisti so ama ami wo a yisti. Kume a lu.” 16 Yek man Parisi jon wuli de, “Malgan go dlam de a yisti sowu ba dam de man shelti lali sut mal Nya kan ta yil so, ten de bata zak palti naakkii, ama a yisti a nama kopti gaba gwasi. 56 wul gas Shukti so.” Ama yek jon jwasan kum Aba gwakan Ibarahim pal hwol tuk ten de ta gazi de, “Dani kan man palti byas wul a man yen sa’i gini, ta yeni yek ta pal hwol tuk i’e.” 57 palti wul ngipti ang bi nak gwisi gwi?” Ten nak Yek man Yehuda wulti de, “Bo kumanti na! Ki gwisi yek bi tatlis tenti. 17 Yek sa po gem mali de ka bo pal gin de kutl de namtan sowu, ama da, yek sa wulti de, “Yek de daamti gwa tenti yek ka dlam de ka yen Ibarahim ma?” 58 Yek ye? Nak de ki kan ta bul gwel gwa wu.” Yek ta Yesu ballisi de, “Gem, amik ka hwikii wu, tun a balli de, “Ai, mal wo man dlamt gaba ga Nya basa bo zi Ibarahim so kan Ani da!” 59 Ten gaba kan.” 18 Bacina ji man Yehuda wo sa bal gem de gwisi kan yek sa yem ye de sa lakti da. Ama yek Yesu hwun ka, yek ta yil daka lubii ga Nyami ka.

9 A Yesu nama lat nugo, yek ta yen malgon gwe sa zat dwa wu. 2 Yek mil lishti jwas ngemti de, “Man lishti, wok pal byas wul wo de sa zi malgan de dwa wu, ti nwa, ko man zat jwasi?” 3 Yek Yesu balli de, “Palti pal byas wul ga mal sogo ga man zat jwas kaa laki so, ama ten de ta mbalan yen iko ga Nya tenti kan. 4 Ngetli kan tan cin cina na palti wul ga malgwe shinan sut wu tun kaa cin. Ai gas nana tedi sa’i gwe ba malgon a man palti ilgon sowu. 5 Kume de hal a yi ten dii atl go, amik de cilti ga dii atl.” 6 De ta dlam gaba gwisi wugo yek ta baza bakan kaa atli, yek ta nyakam atli yek ta tuksi mal balli de, “Ma yisi de ti wo yen ganan kan, a de dwa kan ma zati. 21 Ama mi wo ma yis kangwe pi yek ninga ta balma yenti lu, sogo malgwe bulit gwel wu so. Ngemanti ai ba yen mbalan ka po yi de ti so, ta dlamikii na bi gwasi.” 22 Man zat jwas dlam nak gwisi kan ten de sa nama ganti bacina ji man Yehuda ten de tet da go man Yehuda dlalli gaba de mas malgwe dlam de, Yesu kaa Almasihu go sa mbolti daka lu motgaa gwasan ka. 23 Yek laki yek man zat ji mal balli de, “Ai, ti wo yen mbalan ka po yi so ngemanti.” 24 Yek sa po mbe malgwe de tet da go dwa kaa de wu da. Yek sa wulti de, “Dlam gem kangwe Nya a mbi nalti da wu. Ma yisi de malgwisi wo man palti byas wul kan.” 25 Yek ta ballisi de, “Ko man palti byas wul kaa de a, ami wo a yisi so. Wul denam kan a yisi. Tet da go dwa kaa de ami ama ninga a ba yen lu.” 26 Yek sa ngemti de, “Yek ta palik ye? Dani kan ta pi yek ta bulik gwel gwi?” 27 Yek ta balli de, “A dlamikii wi yek baka kati kaa so. Yek laki de kaa nama lamti tak ya kumi da ye? Ko kii mago kaa nama lamti tak daman de mil lishti jwas kan?” 28 Yek paa sa dlami mal byas gaba yek sa wulti de, “Kik de yen lishti gwasi, ama mi wo

mil lishti ji Musa kan! **29** Ma yisi de Nya ga a tul kan ten de ta s muk al wul, suk tloti ka, suk su k Musa, ama malgwisi wo ma s lu gwe ta yil lilti ka, Ama a tuli ten de ta s mbi mbadli asa tet wu so.” **30** Yek ma l ballisi de, “Ase kan a mbi ga njikami. **31** Amik de hwa man kyo. A nama yenti wul gipti wul ang bi! Kaa yis lu gwe hwa man kyo wo tik de man bal mbadl gwasi ta yil tet wu so, ama yek ta buli gwel. **32** Ma yisi ten bi ga mbale. **33** Yen haya de sa kanti ten de de ab a Nya a kat i k ang man palti byas wul so. tas pi kyobi go ti wo mbale jwas ka so. Kume ta Ama at a kat i k ang malgwe at a ngusit atli at a yen kad i la bi ten lat tet wugo, a ta abi a ta zak kumit bi wu. **34** Tun ten ndat zhila ga dii atli sa mbale. A kad i la fisi dop mbale jon a ta cat jon bo ta ba kumti de malgon bul gwel ga malgwe ka. **35** A ma l abi ten de ti wo yen haya kan a sa zat dwa wu so. (*aion g165*) **36** Ai, de da kume sut ba ilgon hwotti na mbale so. **37** “Amik de hwa mal Nya kan ta yil sut sogo da ta manan palti man kyo, A yis mbale jini a mbala ji yisan, **38** ilgon so.” **39** Yek sa balli ma l de, “Ki de sa z ak nak kangwe Abe yisan wu nu kan a Abe. A nima ka palti byas wullu, ama yek ka nama lamti ta k balti mbadl gi ten bi ga mbale. **40** Mbala jon ni mbokini ang ten wul la?” Yek sa mbolti. **41** De da jwe ba san i ka tunga mbale jin sowu. Si mago Yesu kumi de sa mbol ma l de ta mbit wugo yek ngetli kan ta talasi tedi. Si mago sa kat i k ang ta ngemti de, “Ka bal gem na Yen ga Mbalan yal gini, asa dam de tunga de nam na man kyo ma?” **42** Yek ma l ngemti de, “Man nalti, wok de nam. **43** Ilgwe laki yek Abe nama lamti gi go de ti wo? Hwini ten de ta bal gem na ti.” **44** Yek yek de a bal mbadl gini a kan il gini. **45** Malgon Yesu wulti de, “Ai, ka yen anti wi, tik de malgwe a mani kanti mbadl gi ka so, ten de amik de ta nama ga a sukki ninge wu.” **46** Yek ma l dl am man balti na gaa gini. Iko balti ni da, a iko kanti de, “Bagaa, A bal gem wi,” yek ta ngusit atli. **47** Iisi ni da pak. Ilgwe Abe gi zi palti wukgu.” **48** Yek Yesu wuli de, “A tul ten dii atl gan ten de ta pal kisti ga a kan, ten de ta dwa man yenti lu, a majwe man yenti lu dam de dwa.” **49** De man Yek wonti k asi wuli de, “Man mazhe ka de ti na k Parisi jwe san i sukti wu kumi nu wugo yek sa gwisi ka laki yek ta nama boli. Yek laki de kaa ngemti de, “Yek ke? ka nama wulti de mi mago katit kang ye?” **50** Ama yek jon jwasan wule, dwa ka de mi pak a?” **51** Yek Yesu wulsi de, “Ai, “Wowo, ai ga a gan go gaba ga man mazhe ka da dwa kani de kii go da palti byas wul a nikii gaa so. Ama na k de k a dl am de k a nama yenti lu wu, to, byas wul gwakan yikii gaa.

10 “Gem amik ka hwikii ge, malgwe bata te mal tunga mbale tu ka bi dl abii so ama yek ta to gib i tu ka zobsi tantu go, to mali wo muk al kan a man b atti tantu kan. **2** Malgwe te malsi tu ka bi dl abii go tik de man kyo ga mbale. **3** A man b atti dl abii fulit bi dl abimi, a mbale kat i k ang yal gwasi. At a mbe mbala jwas na shin jwasan at a talasi deb al. **4** De ta yilli mbala jwas deb al wugo, at a ndesi cina, a mbale kop kaal gwasi ten de sa yis yal gwasi. **5** Ama sa kop mandaki so, seko ta s abiti ten de sa yis yal ga mandaki so.” **6** Yesu dl ami mbalami cingalти ga a, ama yek bas a yis gaa ga ilgwe ta nisi ma dl amti wu so. **7** Ten na k gwisi kan yek Yesu po dl am de, “Gem, amik ka hwikii wu amik de dl abii ga mbale. **8** Mas majwe tuli cina go muk al kan suk man b atti tantu, ab a mbale a katisi k ang so. **9** Amik de bi dl abimi mas malgwe te tumalan go ta mbi kisti. Ta te gib i ata yili ata nama pat kyo. **10** Muk al wo ata

Ten ga a gami de Yesu dl am wu kan yek man Yehuda njel calti ga a ka dlo jwasan tenti. **20** Majwe man b alti na gaa gini. Iko balti ni da, a iko kanti de, “Bagaa, A bal gem wi,” yek ta ngusit atli. **21** Yek laki de kaa ngemti de, “Yek ke? ka nama wulti de mi mago katit kang ye?” **22** Ama yek jon jwasan wule, so. A mazhe mani fulti gwel dwa ma?” **23** Ka sa i nd asiti asa nama biki ga daamti fulti lubii ga Nya a Wurshelima, **24** a Yesu nama mat lti ka Baranda ga Sulemanu ka lubii ga Nya. **25** Yek man Yehuda mogaa mali yek sa wulti de, “Hal a gasi kan ka zak ni ka damshal gwi? Kume kik de Almasihusi go hwini ten dii la na.” **26** Yek Yesu ballisi de, “A hwikii yek b aka bal gem so. Wul ngipiti ang bi gwe a pali ka shin ga Aba gi wu ka de wul jwe mbok ang tenan wu, **27** Ten de mbala ji wo asa kumi bi, a yissi asa kob anni. **28** A nisi ma b alti mbadl man la shi pakti, a bas a mash so ko njaa, a ba malgwe a man kanti gwasan da ang gi ka na ndalti wu. (*aion g165, aionios g166*) **29** Aba gi de ta balansи wu ndal man ko wokko, a ba malgon a man kanti gwasan da ang gwas ka so. **30** Ami suk Abe wo de nam kan.” **31** Yek man Yehuda po yem ye da ten de sa lakti na nali. **32** Ama yek Yesu wulsi de, “A palikii kid i wul ngipiti ang bi sut mal Aba gi wonti, gwik a gib i kaa lakkii ten lakti gi gwi?” **33** Yek man Yehuda ballit de, “Ai ba ten bi hwa wul gwe ka pal wu kan ma lakkii so, ama ten bi

gaba mbulti ga Nya gwe ka dlam wu kan. Ki de wo at a kot asan ten de cilti ni mali so.” 11 De mbalan kawai wu ama yek ka nama pallat gaa ta pak dlamt gaba jimi wugo, yek ta wulsi de, gwa de Nya.” 34 Yek Yesu ballisi de, “Ai sa lishi “Yelan ganan Li’azaru ndembal wi, ama bali a ka mbat gaba gwakan de, Nya dlam de, ‘Kii wo padalti daka yembali ka.” 12 Yek mil lishti jwas wul jwe asa ngusisi atl wu kan!” 35 A ma yisi de ballit de, “Bagaa, kume a yembal kan tan go, gaba ga Nya gwe sa lishti wu bo taba shelti lal ai, ta ndoki ni.” 13 Yesu wo ten bi mashkan ga so, de kume Bagaa mbe majwe kum gaba gwas Li’azaru kan ta nama gaba, ama mil lishtisi wo wu de, ‘wul jwe asa ngusisi atl wu’ 36 to, a ami sa dam gwa ten ndet yembal ga shukti kan ta de Aba botlanni yek ta shinan sut ten dii atl wu hwa, dan kan a dam de gaba ga mbulti ga “Li’azaru mash wi, 15 a nama palti hwol tuki Nya ten de a wule, ‘Yen ga Nya kade ami gwi?’ ten bi gwakan nak de ani kali sowu, kangwe kaa 37 Kume de hal wul jwe Abe nama palti wu kan man balti gem wu. Ama ninggo ma lan mali.” 16 a nama palti sowu, to bak balan gem na ami Yek Tomas (malgwe asa mbet de Ngusan wu) so. 38 Ama kume a nama palti wul jwe ta nama wul yilkeni jwas mil lishtisi de, “Mi mago tan palti wu go, ko bak balan gem na ami so ma lanni tan mashan sukti.” 17 De Yesu mbuk lu wu, balan gem na palti wuli, ten de tak yisini kali wugo yek ta kumi de sa lep Li’azaru wi hal akaa yis gaami de, Abe ni ka mi, a ami mago ta pal multi de wupsi ga lebi wi. 18 Betani wo ani ka Abe.” 39 Yek sa po ngwe tas dopti da, njaa suk Wurshelima kan ni, dlentat gwasan pal ama yek ta yil daka ang gwasan ka. 40 Yek ta mil de lop so. 19 A man Yehuda wonti tul mal pal te kat atl ga Yodan ka, ka lu gwe Yohana kaa Marta suk Maryam tas gabesi na mashan ga nda palti Baptisma wu, yek ta dan kali. 41 Yek yilka gwasan. 20 De Marta kumi de Yesu ni tet mbalan wonti tul mali. Yek sa ngusi wulti de, wugo, yek ta li de tas wulit dem. Maryam wo “Ko de Yohana pal wul ngipti ang bi sowu, ama yek ta dan a lubii.” 21 Yek Marta wul Yesu de, mas gaba gwe ta dlam ten malgan go gem kan.” “Bagaa, ai, da ka nan da go yilka gi a mash so. 22 42 Ka lu gwisi wo yek mbalan wonti ngassi ten Yesu.

11 A malgon ni da shin gwas kade Li’azaru cwo nama cit gwas, ti wo man Betani kan a Betani wo ban ga ka Maryam kan suk yilka gwas Marta. 2 Li’azaru de cwo nama cit gwas go yilka ga Maryam kan, a Maryami ka de malgwe shoti mil man tamii wusan Bagaa ten asan yek ta taasi ka na madlan gaa gwas wu. 3 Yek yilkeni jwas ji modlisi shini lu Yesu de, “Bagaa, malgwe ka lamti wu cwo nama cit gwas.” 4 De Yesu kumi nu wugo yek ta dlam de, “Cwo gwisi a bo la ga mashkan so, ama nalti kan a nulli Nya, a mbalan bal Yeni nalti turnali pak.” 5 Yesu lam Marta suk yilka gwas Maryam suk Li’azaru. 6 Ama ko de Yesu kumi de cwo nama cit ga Li’azaru wu, yek ta po mbal multi de lop ka lu gwe tan wu. 7 Ka kaali wo, yek ta hwi mil lishti jwas de, “Tan palan te ka kat atl ga Yehudiya ka.” 8 Yek mil lishti jwas hwit de, “Man lishti, ka multi jon duk go man Yehuda ngwe tas lakki na ye, ama yek ka ba po pal tok a?” 9 Yek Yesu ballisi de, “Awa de kutl cet lop kani ten ndat cin de nam so nwa? To, mas malgwe nama zatgaa ka cin go bata kot asan so, ten de ta nama yenti cilti ga dii atl gan. 10 A mas man zatgaa ka gas

wo at a kot asan ten de cilti ni mali so.” 11 De mbalan kawai wu ama yek ka nama pallat gaa ta pak dlamt gaba jimi wugo, yek ta wulsi de, gwa de Nya.” 34 Yek Yesu ballisi de, “Ai sa lishi “Yelan ganan Li’azaru ndembal wi, ama mil lishtisi wo wu de, ‘wul jwe asa ngusisi atl wu’ 36 to, a ami sa dam gwa ten ndet yembal ga shukti kan ta nama gaba. 14 Yek pa Yesu dlamisi ten dii de, Yek Tomas (malgwe asa mbet de Ngusan wu) so. 38 Ama kume a nama palti wul jwe ta nama wul yilkeni jwas mil lishtisi de, “Mi mago tan palti wu go, ko bak balan gem na ami so ma lanni tan mashan sukti.” 17 De Yesu mbuk lu wu, balan gem na palti wuli, ten de tak yisini kali wugo yek ta kumi de sa lep Li’azaru wi hal akaa yis gaami de, Abe ni ka mi, a ami mago ta pal multi de wupsi ga lebi wi. 18 Betani wo ani ka Abe.” 39 Yek sa po ngwe tas dopti da, njaa suk Wurshelima kan ni, dlentat gwasan pal ama yek ta yil daka ang gwasan ka. 40 Yek ta mil de lop so. 19 A man Yehuda wonti tul mal pal te kat atl ga Yodan ka, ka lu gwe Yohana kaa Marta suk Maryam tas gabesi na mashan ga nda palti Baptisma wu, yek ta dan kali. 41 Yek yilka gwasan. 20 De Marta kumi de Yesu ni tet mbalan wonti tul mali. Yek sa ngusi wulti de, wugo, yek ta li de tas wulit dem. Maryam wo “Ko de Yohana pal wul ngipti ang bi sowu, ama yek ta dan a lubii.” 21 Yek Marta wul Yesu de, mas gaba gwe ta dlam ten malgan go gem kan.” “Bagaa, ai, da ka nan da go yilka gi a mash so. 22 Ama a yisi de ko ta nak ninge mago Nya a balki mas ilgwe ka ngemi wu.” 23 Yek Yesu hwit de, “Yilka gwa aya pal kaami.” 24 Yek Marta ballit de, “A yisi de taya pal kaami, ten cin pakti ga dii atl.” 25 Yek Yesu hwit de, “Ai, amik de palti kaami a amik de mbadli pak. Malgwe ngasti tenan go, ko tas mash mago ta dam na mbadli. 26 A malgwe yi kaami yek ta ci cina na ngasti tenan go ta mash so. Ka bal gem na gaba gami a?” (aiôn g165) 27 Yek ta ballit de, “Yi, Bagaa, A bal gem ten de kik de Almasihusi, Yen ga Nya gwe ta tul ten dii atl wu.” 28 De Marta dlam nu wugo, yek ta sak mbe yilka gwas Maryam yek ta hwit de, “Man lishti bal da, at a nama mbet gwa.” 29 Na kumti nak gwisi yek Maryam tlinya bale-bale, yek ta li mal Yesu. 30 To, abaq Yesu bo mbuk lu ka bami so, at a yi ka lu gwe Marta lak wulit dem wu. 31 De man Yehuda jwe ni suk Maryam ka lubiimi de sa nama gabet gwas wu yen kangwe ta tlinya bale-bale yek ta yil debal wugo yek sa kopti kaali, sa daman gwa we nak kan ta sa kulu ten gazukfisi. 32 De Maryam mbuki ka lu gwe Yesu ni wu wugo yek ta yenti yek ta nda te atl ka a cina gwasi yek ta wulti de, “Bagaa, ai, da ka nan da go yilka gi a mash so.” 33 De Yesu yenti ten kulu yek ta po yen man Yehuda jwe sa tul sukti wu si mago sa nam kulu

wu, yek ili tān mbadl gwas i'e. **34** Yek tā kum gazi de, "Ako kān kāa lepti ko?" Yek sā ballit de, kangwe sa pi asā tlo Yesu wu. **35** Yek lnwu shoti Yesu. **36** Ten nāk gwisi kan yek mān Yehuda wule, Kā lal ga nāk gwisi wo yek tā zak kāt atl ga luisi "Bo yenan kangwe tā lamti wu nā!" **37** Ama yek yek tā li kā atl gwe ni njaa kā me wu, kā bān jon jwasan wuli de, "Ale tik buli gwel ga dwa gwe asā mbe de Iprem wu, kāli kān tā dām suk wu nā? To, yek laki yek bāta pāl ilgon gwe a mil lishti jwasi. **38** Yek ili Yehuda bāl njaa wu, yek mbalān wonti jwe sā ni po hwot Yesu kā mbadl gwas i'e da, yek tā li kā kauye wu to Wurshelima ten de tās pol gaa mal gazukdisi. Gazukdisi wo shu kān sā dūk kā ye, yek sā yitla bisi ka nā yesi gon. **39** Yek Yesu wulsi de, "Jekān yesi ka," Ama yek Marta yilka ga mali de tā māsh wu wul Yesu de, "Bagaa ningo hwunisi wusān wi ten de tā pāl multi de wupsi nā māshkān wi." **40** Yek Yesu hwit de, "Ale a hwiki de kume kā bāl gem go ka yen nalti gā Nya nā?" **41** Ten nāk gwisi kān yek sā jek yesi ka. Yek Yesu lak gaa nya yek tā dām de, "Aba, a pāl hwol tuki nāk de kā kāti kāng wu. **42** A yisi de dlip akā kāti kāng, ama a dām nāk gwisi ten bi ga majwe sāni adefe wu, ten tās bāl gem de kik shinān sūdi." **43** De Yesu dām nu wugo, yek tā tīl yāl nya yek ta wuli de, "Li'azaru, yil todil!" **44** Yek mālgwe māshisi yil todil, ang suk asān gwas wo ga bāli ka nā hwol yadi, a cina gwel gwas wo ga yitle ka nā hwol lukāl. Yek Yesu wulsi de, "Pātlānti ka, tās zigaa." **45** Ten nāk gwisi kān yek mān Yehuda wonti jwe sā la gabet ga Maryam wu yen ilgwe Yesu pāli wu, yek sā ngassi tenti. **46** Ama yek jon jwasan li mal mān Parisi yek sā dāmisi ilgwe Yesu pāli wu. **47** Yek kidi ji mān Paris, suk mān Parisi mbe motgaa ga bacina jwasan yek sā dām de, "Yek ma nānma pālti ye? Māl gami kāwū tā nima pālti wonti wul ngipti ang bi, gwe nāmā mbokti ang de ti wo sut mal Nya tāni wu! **48** Kume mā zakanti yek tā ci cina nā pālti wul jimi go, mas mbalān a bāl gem nāti. A mān Roma a tuli asā kamini lu gānān suk lubii ga Nya gānān ka." **49** Ama yek gon gwasan gwe asā mbet de, Kayapa wu, mālgwe tik de bacina ga mān Paris ten gin gwisi wu wulsi de, "Kii wo kāa yis ilgon so ko njet. **50** Ase kāa yisan gaami so nwa! Ai, a mani ni tā mbalān de nām kā māsh ten bi mbalān, dā gwe tā mas mbalām kā lil kā wu." **51** Gāba gan de Kayapa dām go daamti ga gaa gwas kā so, ama nāk de tik de bacina ga mān Paris ten ginisi wu, tā dām gāba ga Nya de Yesu a māsh ten bi ga mān Yehuda, **52** bā de ten bi ji mān Yehuda nā ngusān so, ama ten de tās mo mil ji Nya jwe sāni ga cati dānkā wu tās dām de nam. **53** Kan tet ten cin gwisi yek sā pāl tantu ga gazi de, "Ako kān kāa lepti ko?" Yek sā ballit de, kangwe sa pi asā tlo Yesu wu. **54** Ten nāk gwisi "Bagaa, lite tāk yeni." **55** De sa'i Biki Dakciti ga mān laki abā mālgān a māsh sowu so ye?" **56** Yek ili Yehuda bāl njaa wu, yek mbalān pita ngot ga Yesu kāli, sā ngusi dlālti dan nya ka kā lubii ga gwasan ka, nāk kangwe a mān Yehuda pāli wu abā biki bo tul so. **57** Ten de kidi ji mān Paris suk mān Nya asā nāmā ngemti ji yilkeni jwasan de, "Yek de daamti gwakan ye? Ko nāk kān tā tul kā lu biki so nā?" **58** Ten de kidi ji mān Parisi dām wi de, tā mas mālgwe yis lu gwe Yesu ni wu sak dāmisi kangwe sa dopti dā wu.

12 A multi de mukka kā bāli asā pāl Biki Dakciti nugo, yek Yesu li bān Betani bān gwe kāli kān Li'azaru mālgwe de Yesu pallat kaami wu nāmā dāmti wu. **2** Kāli kān sā pāli ilga ngukī ga kā gasi Yesu. Marta kā hulisi ilga ngukisi, a Li'azaru ni ka majwe sā nguk ilga ngukī suk Yesu wu. **3** Yek Maryam kan buntān mil nārdi mān tāmā wusān mān wulpi i'e, yek tā shoti ten asān ga Yesu, yek pa tā taasi ka nā mādlān gaa gwasi. Yek tāmā wusān ga mili njikān mas lubiimi ka. **4** Ama yek Yehuda Iskariyoti ti de gon kan kā mil lishti jwas wu, mālgwe tik ka lāk bāl bi gwas wu wuli de, **5** "Yek de ilgwe laki bā a wul mil mān wulpi gami ka a bāl wulpi majwe bā ilgon nisi dā sowu so ye? Mil gwe wulpi gwas a mbuk batlti ga lebura ga gin de nām wu!" **6** Yehuda dām gāba gami kān bā de ten de a bāi ga majwe bā ilgon nisi dā so wu hwotti kān so, ama ten de ti wo mukāl kāde ti. Nāk de tik nisi de mān ngipti wulpi wu, ata mukāl tet giisi. **7** Yek Yesu balli de, "Zakanti, nāk de tā zi mili ka kan ten de ga shiri ga cin gwe sa lebān wu. **8** Ai majwe wul nisi dā sowu nān sukkii ko agasi, ama abā ko agasi kān kā ni suk ami so." **9** De mān Yehuda wonti kumi de Yesu ni dā kāli wugo, yek sā tuli bā de ten bi ga Yesu tokte kā so, ama tās yen Li'azaru de Yesu pallat kaami wu pak. **10** Ten nāk gwisi kān yek kidi ji mān Paris pāl tantu tlot ga Li'azaru pak, **11** ten de mān Yehuda wonti ngassi ten Yesu, yek sā kopti ten bi ga Li'azaru. **12** De lu tlo wugo yek wonti mbalān jwe sā sa Biki Dakcitisu kumi de Yesu ni ten tantu lāt Wurshelima. **13**

Yek sa kotl daa dabino yek sa yil to mali ka yek malanni.” 33 Yesu dlam naq gwisi kan tas mbok sa wulit dem asa nama tliti yal nya ten wulti ang ten wundal ga mashkan gwe ta pali wu. de, “Hosana!” “Man albarka kade malgwe tul ka shin ga Bagaa wu!” “Man albarka kade Guu ga gaba ganan de Almasihu a mash so. To dan'i kan man Yisraila!” 14 De Yesu mbi yen zhaki gon ka wuli de, ‘Ngetli kan tas tlil Yen ga Mbalan wu yek ta to tenti, naq gwe sa lishi de, 15 “Ba gwi? Wok de Yen ga Mbalami wo?” (aiōn g165) 35 banti cik so, ki Sihiyona, bo yen Guu gwa ten Yek Yesu wulsi de, “Cilti ni sukkii ga nak njet tulti, ten yen zhaki.” 16 Ten ndat zhile wo yek sa'i. Lanni tun a cilti yi sukkii ten de damshal a ba mil lishti jwas yis gaa ga mas wul jimi so. Se lak man netgl gwakan. Man lat ka damshal wo kaal da mbit nalti ga Yesu kan, yek sa lak yisi ta yis lu gwe ta nama lat wu so. 36 Balan gem de mas wul jimi ni ga lishi tenti, a yekgu wuli pi na cilti tun a cilti yi sukkii, ten de tak daman naq kangwe de sa lishi wu. 17 Yek wonti mbalan de mil ji cilti.” Yesu pakisi dlamt gaba wugo jwe san'i sukti ka sa'i gwe ta taki bi Li'azaru tas yek ta zigaa yek ta hwunisi ka. 37 Ko de Yesu pallat kaami, a tas yil tot daka gazukdi kawu, ngusi palti wul ngipti ang bi wonti ten gwel ngusi dlamt mbalan ilgwe Yesu pali wu. 18 gwasan wu, ama mas na naq gwisi yek basa bal Wonti mbalan li mal Yesu tas wulit dem ten de gem nat'i so. 38 Gwisi pi kan ta njikan gaba ga sa kum wul ngipti ang bi gwisi de ta pali wu. 19 Ishaya man dlamt gaba ga Nya de, “Bagaa wok Yek man Parisi wul yilkeni jwasan de, “Bo yeri bal gem na gaba ganan wo a wok de malgwe sa ni ma cin ban so ko njet. A yekgu mas mbalan ji mbokit ang ten iko ga Bagaa go?” 39 Yek laki dii atl bal ma kopti gwasi!” 20 To, man Girik jon yek basa man balti gem so, naq kangwe Ishaya ni ka majwe sa sa ngusti atl Nya ka mbalan jwe po dlam ka luisi gon de, 40 “Ta pallasi de dwa sa la biki wu, 21 sa li tet mal Pilip, malgwe yil yek ta kangan mbadl jwasan ka, ten de bas yen tet Betseda ka atl ga Galili wu, yek sa ngemti lu na gwel gwasan so, a bas yis gaami ka mbadl de, “Man nalti, ma nama lamti gaba suk Yesu.” gwasan so, hal asa pal tet malanni ta ndoksi da 22 Yek Pilip lak hwi Andarawus, yek si de lobis.” 41 Ishaya dlam naq gwisi kan ten de ta yen li yek sa lak hwi Yesu. 23 Yek Yesu ballisi de, nalti ga Yesu yek ta gaba tenti. 42 Ama mas na “Sa'i gwe sa nalli Yen ga Mbalan wu pi wi. 24 naq gwisi wo wonti mbalan ngassi tenti, hal suk Gem amik ka hwilkii ge, de kume gwe alkama wonti mbalan tet ka bacina jwasan sa ngassi nda ka shu yek mash ka sogo, asa de gwesi tenti. Ama ten de sa banti man Parisi yek basa de nam. Ama de kume gwesi mash ka wugo, a dlam de sa ngas tenti so, ten de bas mbolsi daka wut mil wonti. 25 Mas malgwe lam mbadl gwas lu motgaa gwakan ka so. 43 Nak de sa lami de go sa hwulti da. Ama mas malgwe nge mbadl tas mbi tasti mal mbalan man kangwe sa lami gwas ten dii atl gan go, zati kan ta nama zati ka de tas mbi tasti mal Nya wu. 44 Yek Yesu tlil yal kangwe ba a paki ka sowu. (aiōnios g166) 26 Mas nya yek wuli de, “Mas malgwe bal gem na ami malgwe a pali wuli go netli kan tas kobanni. go ami na ngwe kan mali bal gem da tokte so, A mas lu gwe ani go man palti wul gi ani kapi ama ta bal gem na malgwe shinan sut wu. 45 suk ami pak. Aba gi a nalli mas malgwe ta nima Mas malgwe nama yenti gi go, mali nima yenti palti wul wu. 27 “Ningo mbadl gi nama hwotti ga malgwe shinan sut wu. 46 Nak cilti kan a gini. Yek ba dlam ye? Ta wule ‘Aba kami sa'i tuli ten dii atl ten de ba mas malgwe ngasti gami ka nwa?’ Wowo, ai, sa'i gamisi kade ilgwe tenan wu dam ka damshal so. 47 “A mas malgwe laki yek a tul ten dii atl wu. 28 A, Aba nalli shin kum gaba gini, ama yek batka kobi sogo amik de gwa!” Yek yal gon wul sut nya de, “Ai, a nalli malgwe a kisit gaba wu so. A tul ten de ta pali wi, a ba ya nalli da.” 29 De mbalan jwe san'i kapi nol dii atl so, ama a tul ten de ta kis dii atl. 48 kum yali wugo, yek sa wuli de, “Nyaze bo gaa Mas malgwe ngeni yek ta nge kanti gaba gi go, wi.” Jon jwasan wo yek sa wule, “Yen shinti ga malgwe a nolti wu ni da, gaba gwe a dlam wu Nya ka hwit gaba!” 30 Yek Yesu wulsi de, “Yal ka nolti ten cin pakti ga dii atl. 49 Ten de ilgwe gami wo ten bi gwakan kan tuli, ama ba de ten a nama mbokti ang dani go gi ka so, ama Aba gi bi gi kan tul so. 31 Ning kan sa kisi gaba dii atl de ta shinan wu ka dlami ilgwe ba dlam wu, suk gan, a ninge kan sa mbol man guu ga dii atl kangwe ba dlam gabe wu. 50 A a yisi de mbalan gan daka gobdlan guu ka. 32 Ama sa'i gwe sa a mbi mbadl man lajni pakti tumal gaba ga Aba tlilan tot daka atl ka go, ba dlak mas mbalan tet gini. Ten naq gwisi kan mas ilgwe a dlam go

ndakce kən ni suk kangwe Aba hwi de ta hwikii wu.” (aiōnios g166)

13 Asə ni nək gwisi tun abə sa'i Biki Dakcitisi
60 pi so. Yesu wo tə yisi de sa'i zakti dii atl
gwas təs pal to mal Aba ka pali wi. Nək de tə
lam mbalan jwas de sa ni ten dii atl wu, yek tə
mbokisi ang ten kangwe tə lamsi wu. **2** Kə sa'i
gwe Yesu suk mil lishti jwas nima ngukti ilga
nguki ga kə gas wu, a shedan te kə mbadl ga
Yehuda Iskariyoti yen ga Siman wi de təs bəl bi
ga Yesu. **3** A Yesu yisi de Aba lak mas wul kə
ang gwasi, tə yisi de sut mal Nya kan tə yil sudi
a mali kən tə pal to ka. **4** Yek Yesu tlinya yek tə
ndus lukal gwas ga tu kaali ka, yek tə kan tawul
yek tə hap te dlo ka. **5** Kaal da nək gwisi yek tə
shot ze kə gali, yek tə njeli polti asan mil lishti
jwasi, atə nəma taasti ka na tawul gwe tə hap
te dlo kə wu. **6** Yek Yesu li mal Siman Biturus.
Yek Biturus wulti de, “Bagaa, kik ka poli asan
ma?” **7** Yek Yesu ballit de, “Nək ningo kə yis
ilgwe a nəma palti wu so, ama kə kaali wo kaa
yis gaami.” **8** Yek Biturus wulti de, “Wowo, ami
wo ka poli asan so.” Yek Yesu ballit de, “To, de
kume a polik kə sogo ki wo ilgon a mo sukki
so.” (aiōn g165) **9** Yek Biturus wulti de, “Bagaa de
nuk wu, asan gi kən ka poli ka tokte so ama poli
suk ang suk gaa gi pak!” **10** Yek Yesu ballit de,
“Malgwe wutit ze wugo asan gwas kən ata poli
ka, dli gwas mbun wi. A yek ge kii wo sabta nikii
da, ama bə de mas jwakan kə so.” **11** Ten de
Yesu yis malgwe a bəl bi gwas wu, yek laki yek
tə dləm de bə de mas jwakan kən sabta nikii da
sowu. **12** De tə polisi asan wugo, yek tə kin lukal
gwas lwisi, yek tə pal kə lu damti gwasi yek dəm
atli. Yek tə ngemsi de, “Kaa yis gaa ga ilgwe a
palikii gwa?” **13** “A kaa mbe de Mən ‘Lishti’ suk
‘Bagaa.’ A gem kən, ten de nək gwisi kən ni. **14**
Tun nək de ami de Bagaa suk Mən lishti gwakan
ama yek a polikii asan wu, kii mago mbun de
tak poli asan yilkeni jwakan. **15** A zikii lal wi,
ten de kii mago tək pali nək kangwe a palikii
wu. **16** Gem amik ka hwikii ge, zhel nal man
baboo gwas so, a bə yen shinti nal man mən
shinti gwas so. **17** Ning de kaa yis wul jimi wu,
kaa dəm de mən albarka de kume kaa pali wu.
18 “Bə de ten mas jwakan kən a nəma gaba so.
Ten de a yis majwe a botli wu. Gwisi wo ten de
tə njikan ilgwe sa lishi kə gaba ga Nya kən, de,
‘Malgwe nəma ngukti wul gi wu tli gaa.’ **19** “A
nikii ma hwiti gəmi kən tun ninge abə bo pi

so, ten de kume de sa'i pi wugo akaa bəl gem
de Amik de ti. **20** Gem amik ka hwikii ge, mas
malgwe kan malgwe a shinti wu go ami kən tə
kamanni, a malgwe kaman go, malgwe shinan
wu kən məli kanti.” **21** De Yesu dləm gaba gami
wugo yek ili hwotti kə mbadl i'e. Yek tə dləm
ten dii de, “Gem amik ka hwikii ge, gon gwakan
a bəl bi gini.” **22** Yek mil lishtisi ngusi yenti ga
yilkeni jwasan ka shu gwel, ten de sa yis yen
lishti gwe tə nəma gaba tenti so. **23** A gon kə
mil lishtisi, yen lishti gwe Yesu lamti i'e ni nə
zhila njaa mali. **24** Yek Siman Biturus hwit gaba
ga pali na ang de, “Ngemti, wok tə nəma gaba
tenti wo.” **25** Yek yen lishti gwisi dəm te ka yek
tə ngasti ten netl ga Yesu, yek tə ngemti de,
“Bagaa, wok de ti wo?” **26** Yek Yesu ballit de,
“Ba njop nak burodi kə gali, a malgwe a balti
go tik de məli.” De Yesu kan nak burodisi yek
njop kə gali wugo yek tə bəl Yehuda Iskariyoti
yen ga Siman. **27** Yehuda nəma kanti burodisi,
yek Shedad te kati. Yek Yesu wulti de, “Ilgwisi
de ka pali wu, se tak pali bale-bale.” **28** Ama
yek bə malgon yis ilgwe laki yek Yesu dləm
gaba gwisi kə majwe sa nəma ngukti wuli wu
so. **29** Nək de Yehudasi kə de mən ngipti wulpi
gwasan wu, yek jon kə mil lishtisi dəm gwa gwe
Yesu nit ma hwiti de təs wul ilgwe sa lami de gə
biki wu kən, sogo de təs bəl ilgon mən laši wul.
30 Tə nəma kanti nak burodisi yek tə yili. Kə
sa'i gwisi wo a gas kə bali. **31** De Yehuda zigaa
wugo yek Yesu dləm de, “Ninge kən sa nallı Yen
ga Mbalan, yek sa nallı Nya tumalti pak. **32** De
kume Nya mbi nallı tumalti wugo, to, apaa Nya
gaa gwas bəl Yeni nallı a Yeni mbi nallı bale-
bale. **33** “Mil jini, dəməti gi sukki wo ga nak njet
sa'i kə bali. Nək gwe a hwi mən Yehuda de, lu
gwe ba li go kaa man lət sowu, nək gwisi kən a
nikii ma dləmti ninge de, kaa ngo lu gwe ani
wu. **34** “Pyal mbət gaba kən a nikii ma balti de
lamən yilkeni jwakan. Nək kangwe a lamkii wu,
nək gwisi kən kii mago lamən yilkeni jwakan.
35 Tu ten nək gwisi kən mas mbalən a yisi de,
kii wo mil lishti ji kən, de kume kaa lam yilkeni
jwakan wu.” **36** Yek Siman Biturus ngemti de,
“Bagaa a ako kən ka li ko?” Yek Yesu ballit de,
“Lu gwe ba li go ka man kop gi nək ninge so,
ama kə kaali wo ka kobənni.” **37** Yek Biturus
ngemti de, “Bagaa, Yek laki de ba man kopti
gwa ninge so ye? Ai, ba bələn mbadl gini ten bi
gwa.” **38** Yek Yesu ballit de, “Ase ka bələn mbadl
gwa ten bi gi nwa? Gem amik ka hwik ge, ka

nge yisti gini asami de mekan aba gunda kol bo wu. A mālgwe lamān go Aba gi a lamti, a ami mago ba lamti a mbokit ang ten gaa gini.” 22

14 “Bā ilgon hwotkii so. Bālan gem nā Nya a kāa bāl gem nā ami pak. 2 Kā lubii ga Aba gi wo lu dāmti ni da wonti de nāk gwisi kani sogo, da ba hwikii nu so. Ba to kāli a tok lākamikii lu. 3 Kume de a to yek a lākamikii lu wugo, ba pali a yemkii to malān ka, ten de tāk dāman kā lu gwe ani wu. 4 Ai, lu gwe ba li go kā yisan tāntu lati.” 5 Yek Tomas wul Yesu de, “Bagaa, ai mā yisan lu gwe ka li wu so, dāni kan ma yis tāntu lat kāli gwi?” 6 Yek Yesu ballit de, “Amik de tantui, amik de gemi a mik de mbadli pak. Ba mālgwe a man lāt mal Aba wu se ta kōbi tu malānni. 7 De da gem kāa yisan go, da kaa yis Abe pak. A nāk ningō kāa yisti wi, a kāa yenti wi pak.” 8 Yek Pilip wulti de, “Bagaa, mbokini ang ten Abe, kume kā pali nugo mā mbi ilgwe mā lami wu yi.” 9 Yek Yesu ballit de, “Nāk kangwe a dām sukkii ga tlal sa'i nugo ama hal ninge yek bāka bo yisan sa Pilip? Mas mālgwe yenan wugo māli yen Abe wi. Dāni kan ka wule, ‘Mbokini ang ten Abe gwi?’ 10 Kā balan gem de ani kā Abe, a Abe ni kā ami so nwa? Ai, gāba gwe a nikii ma dāmti go nā iko ga gaa gi kā so. Ama Abe de tāni kā ami wu kā nama palti wul jwasi. 11 Bālan gem nā ami de a dām de ani kā Abe a Abe ni kā ami wu, sogo balan gem ten bi gā wul ngipti bi ang jwe a pali wu.

12 Gem amik ka hwikii ge, mas mālgwe nāma ngasti gwas tenān go ta pal wul jwe a nāma palti wu. Hal ta pal kidi wul jwe kidi man jimi wu, ten de ba to mal Aba. 13 Mas ilgwe kāa ngemi kā shin gi go ba pali, ten de tā Abe mbi nalti tumal Yeni. 14 Ko yek kāa ngemi kā shin gi go ba pālikii. 15 “Kume kāa lamān go kaa kop mbāt gāba gini. 16 A ba ngem Aba, atā bālkii Mān Zāt Ang ti ne go ta dām sukkii ba pakti. (aiōn g165) 17 Tik de Shishi ga gem, gwe bā dī atl a man kanti gwas so ten de dī atl bo taba yenti gwas so a bāta yisti so. Ama kii wo kāa yisti wi, ten de tā nāma dāmti sukkii, a ta dām kā mbadli gwakan. 18 Ba zakkii nāk majwe mān zāt jwasān nā mbadli pak. 20 Ten cin gwisi kān kaa yisi de ani kā Aba gini, a kii wo kāa ni kā ami, a ami mago ani kā kii. 21 Mas mālgwe yis mbāt gāba jini atā nāma kopti go tik de mālgwe lamān

wu. A mālgwe lamān go Aba gi a lamti, a ami mago ba lamti a mbokit ang ten gaa gini.” 22 Yek Yehuda (bā de Yehuda Iskariyoti so) wulti de, “Bagaa, yek laki de mi kān ka mbokini ang ten gaa gwa, ama bā de dī atl kān ka mbokisi ang ten gaa gwa so ye?” 23 Yek Yesu ballit de, “Mas mālgwe lamān go, ta kop wul jwe a mbok ang dāni wu. A Aba gi a lamti, ma tul mālti a ma dām sukti. 24 Mālgwe lamān so go bāta kop wul jwe a mbok ang dāni wu so. Gāba jin de kāa nama kumti go, gāba gā gaa gi kā so, ama gāba gā Abe de tā shinān sut wu kān. 25 “A dāmikii mas gāba jimi a yī sukkii. 26 Ama Mān Zāt Ang gwe tik de Shishi ga Nya, de Aba a shinti sut kā shin gi wu, tik ka mbokikii ang ten mas wul atā daamikii mas wul jwe a dāmikii wu. 27 A nima zakti gwakan kā tāmi dāmti, tāmi dāmti gi kān a nikii ma bālti. Bā nāk kangwe a dī atl bāli wu kān a nikii ma bālti so. Bāk hwotān gaa gwakan so bā gānti cikii so. 28 “Kāa kumān ten dāmti de, ‘Ba zigaa ka a ba ya pal sut malkii da.’ De kume kāa lamān go, kaa pal hwol tuki ten de ba to mal Aba, ten de Abe manānni. 29 A, ningō a dāmikii wi tun a bā bo pi so, ten de sa'i gwe pi wugo akāa bāl gem. 30 Ba po dāmikii wonti gāba so, ten de mān guu ga dī atl gan nima tulti, ama iko nit da tenān so. 31 Ami wo a nāma palti ilgwe Aba hwi de tā pāli wu ndakce, ten de tā dī atl yisi de a lam Abe. “To, tlānnya mā zakān lu gan.

15 “Amik de tlindi inabi ga gem, a Aba gi wo tik de mān kolti zhimi. 2 Mas yen angtlindi gwe ni ten ami de bāta wut mil sowu atā wotl ka, ama mas yen ami gwe a wut mil go atā mbāl lākānti ka ten de tā mbāl wut mil i'e da. 3 Ko tā nāk ninge mago sabta nikii da ten bi gā gāba gwe a dāmikii wu. 4 Sa ten dli gini, ami mago ten dli gwakan. Nāk kangwe a bā yen angtlindi inabi a man wutti mil so seko kume de tāni ten dli gā tlindi inabisi wu, nu kan kii mago sa ten dli gini, yek a sa ten dli gwas go, māli ka go kaa man pālti ilgon so. 6 Mas mālgwe sa ten amī sogo, māli ni nāk yen angtlindi gwe sā wotl ka yek nko kāwu. A mbałan moo wundāl ji mil angtlindi jwisi asā wut kā wutu asā kweli ka. 7 Kume de kāa sa ten dli gini yek gāba gi sa kā kii jini atā nāma kopti go tik de mālgwe lamān go, kaa ngem mas ilgwe kāa lami wu asā pālikii.

8 Pałan hwa damti wundali gwe a mbok ang de kii wo mil lishti ji kade kii wu, ten de yek de ilgwe a tulli nalti Aba gi wu. **9** “Nak kangwe Aba lamān wu, nak gwisi kan a nima lamti gwakan. To, se tak dāmān kā lamti gwe a nikii ma pālti we Nya kan tā nit ma pālti wul wu. **10** Ami wo a kop mbat gaſa ga Aba gini a gwisi kan ten de sa yis Aba so a basa yisan so dām kā lamti gwasi. Nak gwisi kan kaa dām kā pak. **11** A dlamikii wul jimi kan ten de kume sa'i lamti gini de kāa kop mbat gaſa gi wu. **12** A pat jwasan pi wugo a kāa daami de a dlamikii dlamikii gwisi kan ten de ta pālti hwol tuk gi wi. **13** “Ningo a ba to mal mālgwe shinān sut dām kā kii, a pālti hwol tuk gwakan njikan da. **14** Ama mas na nak gwisi yek bā gon gwakan ngeman de, ‘A ako kan ka li ko so?’ **15** Mbadl nak kangwe a lamkii wu. **16** Lamti gon man jwakan njikan na duu tuki ten de a dlamikii wul lamti gan so, de ta mbalān bāl mbadl gwas ten jimi. **17** Ama gem amik ka hwikii ge, zatgaa gi a bi ga yelen gwasi. **18** Kii wo yelen ji kan de kume manikii mani, ten de Mān Zāt Ang gwisi a tul so kāa pał ilgwe a wulkii de tak pali wu. **19** Ba po de kume a zigaa sowu. Ama kume a zigaa wugo mbekii de zhel so, ten de zhel yis ilgwe a ba boo ba shinikii lu sut na ti. **20** Sa'i gwe Mān Zāt Ami gwas pāli wu so. Ama a nama mbet gwakan de tul wugo ta mboki ang dii atl de daamti gwasan yelen jini ten de a dlamikii mas ilgwe a kumi ten bi byas wul, suk pālti wul ndakce, suk kisti mal Aba gi wu wi. **21** Kiik botlān so ama amik gaſa wo ndakce kan ni so. **22** Daamti gwasan ten botlkii, yek a lakkii tak pałan hwa dāmān nak byas wul ni ndakce so ten de sa nge bālti gem tlindi mān wutti mil jwe bā a paki sowu. Apaa tenānni, **23** Daamti gwasan ten pālti wul ndakce Abe bālkii mas ilgwe kaa ngemi ka shin gi wu. ni ndakce so ten de ba to mal Aba gini abā kaa **24** Mbāt gaſa gwe a zikii wu kade, tak lamān ci cina na yenti gi so. **25** Daamti gwasan ten yilkeni jwakan. **26** “Kume de dī atl nge kii go, kisti gaſa ni ndakce so ten de sa kisi gaſa man yisi de da go ta nge pa yek ta nda nget gwakan. guu ga dī atl gan wi. **27** “Naa wul wonti jwe ba **28** Da kume kii wo ga dī atl kani go, da dī atl a dlamikii wu ni da ama nak ninge go kaa bo yis lam ilgon gwasi, ama ten de kii wo ga dī atl kā gaa gwasan so. **29** Ama sa'i gwe de Shishi ga so, a bottlkii tet kā dī atl, yek laki yek dī atl gem tul wugo, ta mbokikii ang ten mas gem. nima nget gwakan. **30** Daamān ilgwe a dlamikii Ten de gaſa ga gaa gwas kan ta dlam so, ama wu de, ‘Bā zhel a man bagaa gwas so.’ Kume sa ilgwe ta kumi wu kan ta dlam atā hwikii wul ci dlelgapcan go, kii mago sa cikii dlelgapcan jwe a pi wu. **31** Ta bālān nalti ten de ilgwe a pak. Da kume sa kop gaſa gi go, da sa kop gaſa hwit wu kan ta dlamikii. **32** Mas wul jwe ni Aba gwakan pak. **33** Sa pālikii mas wul jimi kan ten dā go gi kan. Yek laki yek a dlam de Shishi a bi ga shin gini, ten de sa yis mālgwe shinān sut kan wul jwe a hwit wu a ta dlamikii. **34** “Kaal dā wu so. **35** Da ba tuli yek a dlamisi gaſa sogo, da nak sa'i gon wo kaa po yenān so, ama kaal dā byas wul a nisi gaa so. Ama ningo hujja nisi dā nak sa'isi gon wo kaa po yenān dā.” **36** Yek jon ten bi byas wul gwasan so. **37** Mas mālgwe nge kā mil lishtisi hwi yilkeni jwasan de, “Yek de go, māli nge Aba gi pak. **38** A pal wul wonti kā ilgwe ta nama mbokti ang dani wu, de ta wule, dlo gwasan, wul jwe bā mālgon bo ta ba pālti so ‘Kaal dā nak sa'i gon wo kaa po yenān so, ama wu. De da a wule a pałan wul jwisi so go, da kaal dā nak sa'isi gon wo kaa po yenān dā wu byas wul a nisi gaa so. Ama ningo sa yen wul ye?’ A yek de ilgwe ta nama mbokti ang dani ngipti ang bi jwe a pāli wu, ama mas nak gwisi wu, de ta wule, ‘Ten de ba to mal Aba wu ye?’” yek sa ngeni yek sa nge Aba gi pak. **39** Gwisi pi **40** Yek sa ngusi kumti gazi de, “Yek de ilgwe ta kan ten de ta njikan gaſa gwe ni lishi kā mbat nama mbokti ang dani wu, de ta dlam de ‘Kaal gaſa gwasan wu de, ‘Sā ngeni ten koo lu.’” **41** “Ba dā nak sa'i gon wu ye?” To, mi wo mā yis gaa ga shinikii lu sut na Mān Zāt Ami, ta yil sut mal ilgwe ta nama dlamti wu so.” **42** Yesu lak yisi Abe atā susut malkii. Tik de Shishi ga gem gwe de mil lishtisi jwas nama lamti tas ngemti ten a yil sut mal Abe wu, tik ka dlam gaſa tenānni. gaſa gwisi wugo, yek ta wulsi de, “Kāa nama **43** A kii mago sheda kan ten de tun tet ten ndat ngemti ji yilkeni jwakan ten ilgwe a mbok ang zhile kan kāa ni suk ami.

16 “A dlamikii mas wul jimi kan ten de bāł palan na kaal ten bi bālti gem gwakan so. **17** Sa mbolkii dāka lu motgaa jwasan ka. Gem sa'i lamān wu, nak gwisi kan a nima lamti gwakan. yi tedī gwe de mas mālgwe tlōkii wu a dām gwa **18** To, se tak dāmān kā lamti gwe a nikii ma pālti we Nya kan tā nit ma pālti wul wu. **19** Sa pāli nak wu. **20** Ami wo a kop mbat gaſa ga Aba gini a gwisi kan ten de sa yis Aba so a basa yisan so dām kā lamti gwasi. Nak gwisi kan kaa dām kā pak. **21** A dlamikii wul jimi kan ten de kume sa'i lamti gini de kāa kop mbat gaſa gi wu. **22** A pat jwasan pi wugo a kāa daami de a dlamikii dlamikii gwisi kan ten de ta pālti hwol tuk gi wi. **23** “Ningo a ba to mal mālgwe shinān sut dām kā kii, a pālti hwol tuk gwakan njikan da. **24** Ama mas na nak gwisi yek bā gon gwakan ngeman de, ‘A ako kan ka li ko so?’ **25** Mbadl nak kangwe a lamkii wu. **26** Lamti gon man jwakan njikan na duu tuki ten de a dlamikii wul lamti gan so, de ta mbalān bāl mbadl gwas ten jimi. **27** Ama gem amik ka hwikii ge, zatgaa gi a bi ga yelen gwasi. **28** Kii wo yelen ji kan de kume manikii mani, ten de Mān Zāt Ang gwisi a tul so kāa pał ilgwe a wulkii de tak pali wu. **29** Ba po de kume a zigaa sowu. Ama kume a zigaa wugo mbekii de zhel so, ten de zhel yis ilgwe a ba boo ba shinikii lu sut na ti. **30** Sa'i gwe Mān Zāt Ami gwas pāli wu so. Ama a nama mbet gwakan de tul wugo ta mboki ang dii atl de daamti gwasan yelen jini ten de a dlamikii mas ilgwe a kumi ten bi byas wul, suk pālti wul ndakce, suk kisti mal Aba gi wu wi. **31** Kiik botlān so ama amik gaſa wo ndakce kan ni so. **32** Daamti gwasan ten botlkii, yek a lakkii tak pałan hwa dāmān nak byas wul ni ndakce so ten de sa nge bālti gem tlindi mān wutti mil jwe bā a paki sowu. Apaa tenānni, **33** Daamti gwasan ten pālti wul ndakce Abe bālkii mas ilgwe kaa ngemi ka shin gi wu. ni ndakce so ten de ba to mal Aba gini abā kaa **34** Mbāt gaſa gwe a zikii wu kade, tak lamān ci cina na yenti gi so. **35** Daamti gwasan ten yilkeni jwakan. **36** “Kume de dī atl nge kii go, kisti gaſa ni ndakce so ten de sa kisi gaſa man yisi de da go ta nge pa yek ta nda nget gwakan. guu ga dī atl gan wi. **37** “Naa wul wonti jwe ba **38** Da kume kii wo ga dī atl kani go, da dī atl a dlamikii wu ni da ama nak ninge go kaa bo yis lam ilgon gwasi, ama ten de kii wo ga dī atl kā gaa gwasan so. **39** Ama sa'i gwe de Shishi ga so, a bottlkii tet kā dī atl, yek laki yek dī atl gem tul wugo, ta mbokikii ang ten mas gem. nima nget gwakan. **40** Daamān ilgwe a dlamikii Ten de gaſa ga gaa gwas kan ta dlam so, ama wu de, ‘Bā zhel a man bagaa gwas so.’ Kume sa ilgwe ta kumi wu kan ta dlam atā hwikii wul ci dlelgapcan go, kii mago sa cikii dlelgapcan jwe a pi wu. **41** Ta bālān nalti ten de ilgwe a pak. Da kume sa kop gaſa gi go, da sa kop gaſa hwit wu kan ta dlamikii. **42** Mas wul jwe ni Aba gwakan pak. **43** Sa pālikii mas wul jimi kan ten dā go gi kan. Yek laki yek a dlam de Shishi a bi ga shin gini, ten de sa yis mālgwe shinān sut kan wul jwe a hwit wu a ta dlamikii. **44** “Kaal dā wu so. **45** Da ba tuli yek a dlamisi gaſa sogo, da nak sa'i gon wo kaa po yenān so, ama kaal dā byas wul a nisi gaa so. Ama ningo hujja nisi dā nak sa'isi gon wo kaa po yenān dā.” **46** Yek jon ten bi byas wul gwasan so. **47** Mas mālgwe nge kā mil lishtisi hwi yilkeni jwasan de, “Yek de go, māli nge Aba gi pak. **48** A pal wul wonti kā ilgwe ta nama mbokti ang dani wu, de ta wule, dlo gwasan, wul jwe bā mālgon bo ta ba pālti so ‘Kaal dā nak sa'i gon wo kaa po yenān so, ama wu. De da a wule a pałan wul jwisi so go, da kaal dā nak sa'isi gon wo kaa po yenān dā wu byas wul a nisi gaa so. Ama ningo sa yen wul ye?’ A yek de ilgwe ta nama mbokti ang dani ngipti ang bi jwe a pāli wu, ama mas nak gwisi wu, de ta wule, ‘Ten de ba to mal Aba wu ye?’” yek sa ngeni yek sa nge Aba gi pak. **49** Gwisi pi **50** Yek sa ngusi kumti gazi de, “Yek de ilgwe ta kan ten de ta njikan gaſa gwe ni lishi kā mbat nama mbokti ang dani wu, de ta dlam de ‘Kaal gaſa gwasan wu de, ‘Sā ngeni ten koo lu.’” **51** “Ba dā nak sa'i gon wu ye?” To, mi wo mā yis gaa ga shinikii lu sut na Mān Zāt Ami, ta yil sut mal ilgwe ta nama dlamti wu so.” **52** Yesu lak yisi Abe atā susut malkii. Tik de Shishi ga gem gwe de mil lishtisi jwas nama lamti tas ngemti ten a yil sut mal Abe wu, tik ka dlam gaſa tenānni. gaſa gwisi wugo, yek ta wulsi de, “Kāa nama **53** A kii mago sheda kan ten de tun tet ten ndat ngemti ji yilkeni jwakan ten ilgwe a mbok ang zhile kan kāa ni suk ami.

wo kaa po yenan dā wu nwa'? **20** Gem amik **wu. (aiōnios g166)** **4** A bālki nalti ten dii atli ten ka hwikii ge, kaa kuli a **kāq** **pāl** duu tuki, ama de a pak **pālti** mas wul jwe **kāzi** **wu**. **5** Ningo dii atli a **pāl** **hwol** tuki. Kaa **pāl** duu tuki, ama **Aba**, nallan na nalti gwe ni dā a malki tun **bāsa** duu tuk gwakan a **pāl** **hwol** tuki. **21** Kume de po **pāl** dii atli sowa. **6** "A mboki mbalan jwe **kākili** mbalan ba zi yen go a cit i'e ten de sa'i **zat** balansi ten dii atl wu ang tenki wi. Tun tek go si yen gwas pi wi. Ama de **tā** pak **zat** yen wugo a wo jwakan, yek **kā** **balansi** a yekgu **sā** kop **gāba** cicit gwe **tā** tla wu **māsanit** ka, ten de ta njikan gwa wi. **7** Yek ningo **sā** yisi de mas ilgwe de **kāna** **hwol** tuk ten de zi yen ten dii atli. **22** Nāk **balan** go tet malki **kān** ni. **8** Ten de **gāba** gwe **kāgwisi** **kān** nikii pak, ningo **kāni** **kā** duu tuki ama hwi go a **dlamisi** yek **sā** kan wi, yek **sā** yisi de ba ya yenkii da, apaa **kāq** **pāl** **hwol** tuki. A **bā** gem tet malki **kān** a **yil** **sūfi**, yek **sā** **bal** gem de **malgon** a kamikii **hwol** tuk gwakan **kā so**. **23** kik shinan **sūfi**. **9** A **nāma** ngemti gwa ten bi Ten cin gwisi wo kaa ngemi ilgon so. Gem amik gwasan. **Bā** de ten bi **gā** **mān** dii atl kan a **nāma** ka hwikii ge, **Aba** a **bālkii** mas ilgwe **kāq** ngemi ngemti gwa so, ama ten bi **gā** mbalan jwe **kākā** shin gi **wu**. **24** Hal ninge **kāq** bo ngem ilgon **balansi** **wu**, ten de si wo mbalan **jwa** **kān**. **10** **kā** shin gi so. Ngemini kaa mbi, ten de **tā** **pālti** Ai mas ilgwe ni dā go gwakan, a mas ilgwe nik **hwol** tuk gwakan njikan da. **25** "Kode a **dlamikii** dā go gi **kān**. Asā **nāma** yenti nalti gini tumal **gāba** na cingalti **gāba** ten de ta yillikii gaami dā wul jwisi. **11** A **nāma** **lāt** malki ba po ci cina na **wu**. Ama **sa'i** gwe de ba **dlamikii** **gāba** ten bi **dāmti** ten dii atl **gān** so. Ama si wo **sā** yi ten **gā** **Aba** ten dii wu ni tedi, abā ba po **dlamikii** dii atl dā paa. A **Aba Mān Cilti**, katisi ang gaa **gāba** na cingalti **gāba** so. **26** Ten cin gwisi wo na **ndālti** **gā** shin gwa gwe yek de shin gwe **kā** kaa ngem wul **kā** shin gini. Kaa ngem **Aba** na **balanni** ten de si mago **tās** **dām** de **nām** nak gaa gwakan, amik ka ngemti **kā** **lal** gwakan so. kangwe ani sukki **wu**. **12** **Sa'i** gwe a **yi** suksi go, a **27** Ten de **Abe** na gaa gwas **nāma** lamti gwakan, katisi ang gaa na **ndālti** **gā** shin gwa, gwe yek de **nāk** de **kāq** **lamanni** yek **kāq** **bal** gem de a **yil** shin gwe **kā** **balan** **wu**. A a katisi ang gaa ko gon sut mal **Nya** **wu**. **28** A **yil** sut mal **Aba** yek a **tul** gwasan gil **kā** so, seko **malgwe** **sā** **botlti** de **tās** ten dii atl, a ningi ba zak dii atl ta pal to mal lilti **kāwu** **nak** gwisi pi **nāk** **kangwe** **gāba** **gā** **Nya Abe** **ka**." **29** Yek mil lishtisi wuli de, "Yauwu! **dlam** **wu**." **13** "Ningo a **ba** to malki, ama a **nāma** Ningo **kā** **ba** **gāba** ten dii ca **kā** **po** **yi** ma **gāba** ngemti wul **jimi** **kān** a **yi** ten dii atl, ten bi **gā** na cingalti **gāba** so. **30** Ningo **mā** yisi wi de **kā** **mān** **kopti** ji je **tās** **mbi** **wudāl** **gā** **hwol** tuk gi i'e yis mas wul. **Kā** **man** ballat **gāba** ten kumti **gāz** **kā** **mbadl** gwasan. **14** A **dlamisi** **gāba** gwa yek dii wul tun abā mbalan bo ngemki so. **Gāmi** **laki** atl ngesi ten de si wo mbalan ji dii atl **kā** **so** **nak** yek **mā** **bal** gem de sut mal **Nya** **kā** **yili**." **31** kangwe ami mago **ba** **gā** **dii** atl **kā** **sowa**. **15** **Bā** **Yek** **Yesu** ballisi de, "Ashe ningi **kāq** **bal** gem **wu** de we a **nāma** ngemti gwa ten de **tāk** yemsi **dānwa**?" **32** "To, ama **sa'i** aya pi, hal nin mago yek ten dii atl **kā** **so**, ama a **nāma** ngemti gwa gu pi **wi** gwe de mas jwakan a ap **dānkā** **lubii** **kān** ten de **tāk** te **kā** **dlo** gwasan **suk** **Mān Ngalcii** jwakan ka **akāq** **zakan** na ngwe **wu**. Ama mas na **nak** gwisi wo ami na ngwe **kān** ani so ten de **Aba** ni suk ami. **33** "A **dlamikii** wul **jimi** **kān** ten de **tāk** **mbi** **tāmti** **dāmti** **kā** **ami**. Ten dii atl gan go **kāq** **nāma** tlat bomti, ama **dāmān** na **dlot** **mbadli** ten de a **cī** **bān** ten dii atl **wi**."

17 De Yesu **dlam** **gāba** **jimi** wugo, yek **tā** **tlil** gaa gwas nya, yek **tā** **gāba** **suk** **Nya** yek **tā** **dlam** de. "Aba **sa'i** **pi** **wi**. **Bāl** **Yen** gwa nalti, kangwe **Yeni** a **bālkii** nalti **wu**. **2** Ten de **kā** **bāl** **Yeni** iko ten mas mbalan ten **tās** **bāl** **mbadli** **mān** **lashi** pakti majwe **kā** **bālti** **si** **wu**. **(aiōnios g166)** **3** **Mbadl** **mān** **lashi** pakti **kādē** **tā** **mbalan** **yiski**, ki de **Nya** de **Nām** gwe **ki** na ngwe **kan** asā **ngusik** atl wu asa yis Yesu Almasihu gwe **kā** **shinti** **sut**

kä ami ten de täs dam de näm i'e da, kangwe gini gwisi. 14 Kayapa kåde malgwe bäl shawori mbalan a yisi de kik shinan sut wu asä yisi de män Yehuda de, a mbun mani de kume mbalan kå lamsi näk kangwe kå lamän wu.” 24 “Aba a denäm a mash ten bi ga naa mbalan wu. 15 Yek nämä lamti de tå mbalan jin de kå bälän wu Siman Biturus suk gon kå mil lishtisi kop kaal däm suk ami kå lu gwe ani wu. A nämä lamti ga Yesu. Näk bacina ga män parisi yis yen lishti tas yen nalti gwa, nalti gwe kå bälanni ten de gwisi wu, yek tå te gibboo ga diiboo ga bacinesi kå lamänni tun a bäsä bo päl dii atl sowu. 25 suk Yesu. 16 Ama yek Biturus dläl a debal ten bi “Aba Män Pälti Wul Ndakce, mbalan ji dii atl dlabii. Yek yen lishti gwisi de bacina ga män yiski so, ama ami wo a yiski a mbalan je ne go Parisi yisti wu, pal tedî yek tå gaña suk yen sä yisi de kik de malgwe shinan sut wu. 26 A kili man batti bi dlabimi yek paa tå tel Biturus mbokisi ang ten kangwe kå ni wu, a ba ngusisi giboomi. 17 Yek yen kili män batti dlaboomi mbokti ang tenki, ten de tå lamti gwe kå lamän de tani ten bi dlaboomi wu ngem Biturus de, wu dam kå kasi, a ami wo kasi.”

18 De Yesu pak ngemti Nyami wugo, yek tå kobi gaz zändal Kidiron yek tå li ten kå ga tekgu suk mil lishti jwasi. A ten kåti gwisi wo a zhin inabi gon ni da, yek Yesu suk mil lishti jwas te givi. 2 A Yehuda, malgwe bäl bi ga Yesu wu yis luisi, ten de Yesu ku nät kåti suk mil lishti jwas wi. 3 Yek Yehuda tulli motgaa ga man hapti dlo suk man batti lubii ga Nya jwe kidi ji män Paris suk man Paris shinsi kå zhimi. A motgaa ji mbalami ni nät pitilla suk wutu ga bäsä ten mamo suk wul dlanti dänkä ang jwasan ka. 4 Näk de Yesu yis mas ilgwe a pi näti wugo, yek tå yil todì yek tå ngemti de, “Wok kå nama ngot gwas wo?” 5 Yek sa ballit de, “Yesu ga Nazarat.” Yek tå wulsi de, “Amik de Ti.” (A Yehuda män bälti bi gwas wu ni a nya suksi kåli.) 6 De Yesu dläm de, “Amik de ti,” wugo, yek mbalami pal nät kaali hal yek sa lok te atl ka. 7 Yek Yesu po ngemti da, “Wok kå nama ngot gwas wo?” Yek sa wulti de, “Yesu ga Nazarat.” 8 Yek Yesu ballisi de, “A hwikii de amik de ti. Kume de ami kå nätä ngot gi go, to zakän mbalan jimi tas zigaa.” 9 Ilgami de pi go ndakce kån ni nät ilgwe Yesu dläm wu, ten de tek de tå nama gemti Nya go tå wuli de, “Kå mbalan jwe kå bälän go ko denäm gil kå so.” 10 Näk de bal puka ni Siman Biturus dä wu yek tå yilli todì, yek tå wotl zhel ga bacina ga män Paris, hal yek tå kotlit kång ga tu ang shinti ka. (Shin ga zhel gwisi kåde Malkus.) 11 Yek Yesu wul Biturus de, “Palli puka gwa kå kaptami. Ba tla wul ga buka gwe Aba balan de ta tla wu sa?” 12 Yek motgaa ga män hapti dlomi suk bacina jwasan suk män bätti lubii ga Nya dop Yesu yek sa balit ang ka. 13 Yek sa nde nät talat gwas mal Anana, malgwe tik de nkwe ga Kayapa wu. A Kayapa kåde bacina ga män Paris ten

“Anya! Ki mago gon kån kå mil lishti ga mallu so nwa?” Yek Biturus ballit de, “Wowo ani kasi so.” 18 A lu ndadì kå wi, ten näk gwisi kån yek man pälti wul suk män batti lubiimi hot wutu, yek sa dlal nya ten kumti. Biturus mago tå dlal nya suksi atä nima kumti wuti. 19 Yek bacina ga män Paris ngusi ngemti ga Yesu ten bi ga mil lishti jwasi suk mbokti ang ten wul gwasi. 20 Yek Yesu ballit de, “Ai ten dii kån a dläm gaña, a cina ga ko wokko kan a mboki ang mbalan ten wul dänkä lu motgaa ga män Yehuda suk lubii ga Nya ka. A dläm ilgon ga hwundali so. 21 Yek laki de kå nama ngemti gi ye? Ai, se tak ngem majwe sa kuman wu, ten bi wul jwe a dlämisi wu ten de sa yis ilgwe a dläm wu.” 22 De Yesu dläm nu wugo, yek gon kå män batti lubii ga Nya gwe tani nya njaa wu be kalkang Yesu. Yek tå wulti de, “Nu kån ka balli bacina ga män Paris a?” 23 Yek Yesu ballit de, “De kume a dläm ilgwe ni ndakce sogo, to se tak mboki ang dani. Ama kume ilgwe a dläm go gem ka wu, to, yek laki yek kå be kalkang ye?” 24 Yek Anana laki yek sa tala Yesu nät ang gwas ga bali ka mal Kayapa bacina ga män Paris. 25 Näk de Siman Biturus yi nya ten kumti wutu kåli wu, yek majon po ngemti da, yek sa wule “Anya! Ki mago kå mil lishti jwas kån kå sa?” Yek tå ngemti, yek tå wuli de, “Ani kasi so.” 26 A gon kå zhel ji bacina ga män Parisi ni da. Zhel gwisi wo yas ga malgwe Biturus kotlit kång kåwü kå, yek tå wul Biturus de, “Ale, ki kån a yenki sukti kå zhin wu nät?” 27 Yek Biturus po nge yis da. Njet nugo yek gunda kol lak yal. 28 Kå bultlwe, yek sa yilli Yesu dä kå lubii ga Kayapa ka, yek sa talat dlaboo ga gobna ga män Roma. Ama yek män Yehuda nge tet kå dlaboo ga guumi, ten de sa lak dukän dli jwasan a cina ga Nya kå da, hal a laki a bäsä po nguk ilga nguki ga Biki Dakcitis so. 29 Ten näk gwisi kån yek Bilatus yil tot debal

tas mbisi, yek ta ngemsi de, “Bohwe ten bi ga wugo, yek sa tlil yal nya asa nama wulti de, yek kaa tala malgami tet dlaboo gi ye?” 30 Yek “Bakanti ka! Bakanti ka.” Yek Bilatus ballisi de, sa ballit de, “De da ta pal byas ilgon sogo, ai, da “Kamanti tak bakanti ka ten gudal yencin. Ama ma talati tet malki so.” 31 Yek Bilatus wulsi de, ami wo a mbit na palti byas ilgon so.” 7 Yek “Kamanti kii na gaa gwakan tak palti kisti gaba man Yehuda ngusi dlamtı de, “Ai, mbat gaba na mbat gaba gwakan la.” Yek man Yehuda nini da, a tu ten mbat gabe wo netgli kan tas ballit de, “Ai, sa balanni iko tan ndokali malgon tlot ka, ten de ta pali gaa gwas de yen ga Nya.” kisti gaba ga tlot mbalan so.” 32 De ilgami pi 8 De Bilatus kum ga ga gwisi wugo, yek banti wugo yek ni ndakce suk ilgwe Yesu dlam wu, mbal cit gwasi. 9 Yek ta po pal te ka dlaboo guu ga gwe mbok ang ten wundal ga mashkan gwas ka da. Yek ta gem Yesu de, “Ka yilan da gwe ta pali wu. 33 Yek Bilatus pal te lubii ga guu ko?” Ama yek ba Yesu ballit de ilgon so. 10 Ten ka, yek pa ta mbe Yesu yek ta ngemti de, “Kik nak gwisi kan yek Bilatus wulti de, “ka nima de guu ga man Yehuda a?” 34 Yek Yesu ngemti netget gaba a? Ka yisi de iko zakti gwa sogo ga de, “Kumti gazi gami de ka pali go, ga daamti bakti gwa ka ten gudal yencin ni da sa?” 11 Yek ga mbadl gwa ka nwa ko majon ka dlamik gaba Yesu ballit de, “Iko gwe nik da tenan go iko tenanni?” 35 Yek Bilatus ballit de, “Ai, ami wo gwe Nya balki wu kan. Malgwe lakan ka ang man Yehuda ka de ami so, mbalan jwa suk kidi ji gwa wu manki na palti byas wul.” 12 Ten gaba man Paris ka talaq tet malannni. Yek ka pali ye?” gwisi kan yek Bilatus lam zakti ga Yesu, ama 36 Yek Yesu wuli de, “Guu gi wo ga dii atl gan ka yek man Yehuda tlil yal jwasan to nya ka asa so. De da guu gi wo ga dii atl gan kani go, da nama wulti de, “Kume ka zak malgan go, to ki majwe asa pali wul wu a dlansi ten de ba man wo yelan ga Kaisar ka so. Ai, mas malgwe palli Yehuda doban so. Ama guu gi wo tet ka lu gon gaa gwas de guu go yelan dlanti ga Kaisar kan.” kan ni.” 37 Yek Bilatus wule, “Ase ki wo guu ka 13 De Bilatus dlam ga ga gwisi wugo, yek ta yilli a?” Yek Yesu ballit de, “Ki na gaa gwa kan ka Yesu todı. Yek Bilatusi dam ten gopdlan kisti dlam de ami wo guu kan. Gwisi ka de ilgwe laki ga ga gwe ni lu gwe asa mbe de Ye ga Mbashi yek sa zan wu, a yek de ilgwe laki yek a tul ten wu (Na bi Arameya wo yek de Gabata). 14 Ten dii atli wu, ten de ta bal sheda ten gem. A mas cin gwisi yek de cin palti shiri Biki Dakciti ka malgwe de ti wo ga gem ka go atka kati kang yal dlo cin. Yek Bilatus wul man Yehuda de, “Guu gini.” 38 Yek Bilatus ngemti de, “Yek de gem gwakan ka wu.” 15 Ama yek sa tlil yal nya asa ye?” De ta dlam nu wugo yek ta yil to mal man nama wulti de, “Tloti ka! Tloti ka! Bakanti ka! Yehuda ka, yek ta wulsi de, “Ami wo a mbit na Bakanti ka!” Yek Bilatus ngemsi de, “Kaa nama byas ilgon gaa so. 39 Ama kwikii dani wi de sa'i lamti ta baki guu gwakan ka nwa?” Yek kidi ji Biki Dakcitis ka bal go a bulikii mal ga le ka man Paris ballit de, “Mi wo guu gon nini da so de nam. To ka nama lamti ta zakikii ‘guu ga seko Kaisar.’” 16 Yek pa Bilatus kan Yesu yek ta man Yehuda nwa?” 40 Yek sa tlil yal nya yek sa bal man Yehuda ten de tas bakti ka ten gudal ballit de, “Wowo, mal gwisi kan ka zakini ti so, yencin. Ten nak gwisi kan yek man hapti dlomi seko tak zakini Barabas!” A Barabas wo mukal zigaa na Yesu. 17 Yek Yesu zak bami atka ni na man batti tantu ka de.

19 Yek Bilatus laki yek sa bo Yesu. 2 Yek man hapti dlo pi tagiya guu gon na ili yek sa kini Yesu ten gaa. Yek paa sa likit zil lukal gon, wundali ji guu. 3 Yek sa ngusi lat mali asa nit ma bot kalkang asa nama wulti de, “Na nalti gwa, guu ga man Yehuda!” 4 Yek Bilatus po yil tot da, yek ta wul man Yehuda de, “Yekgu ca aba yilli kii Yesu todı ten de a nama lamti tak yisi de a mbit na byas ilgon gaa so.” 5 Yek paa Yesu yil todı na tagiya guu ga ili ten gaa suk zil lukal. Yek Bilatus wulsi de, “To, malik ka wu.” 6 De kidi ji man Paris suk bacina ji mbalami yenti

gudal yencin gwe sa bakti ka a dani yal yek sa talat ka lu gwe asa mbe de Mbuka Is Gaa wu (na bi Arameya wo asa mbe de Golgota). 18 Kali kan sa baki Yesu ka suk mbalan de lop jon. Sa baki malik gon ka ten ang yali gwasi, a malik gon wo ten ang shinti gwasi. 19 Yek Bilatus pal lishti gon gwe sa nal ten gudal yencimi wu, ilgwe sa lishi go yek de, YESU GA NAZARAT, GUU GA MAN YEHUDA. 20 Yek man Yehuda wonti dlam lishti gwisi, ten de lu gwe sa baki Yesu ten gudal yencin go, njaa ka bal ban kan ni. Lishtisi wo sa pali na bi Arameya, suk bi Roma suk bi Girik. 21 Yek kidi ji man Paris ga man Yehuda wul Bilatus de, “Bas lishi de ‘Guu ga

mān Yehuda' so, ama tās lishi de mālgan wuli de gem kān tā nāma dlāmti, atā nāma dlāmti de tik de guu ga mān Yehuda." 22 Yek Bilatus gāba ten de kii mago tāk bālan gem. 36 Wul jimi balli de, "Ilgwe a lishi wugo, a lishi wi." 23 De pi yek dām ndakce nā ilgwe gāba ga Nya dlām mān hapti dlo bāk Ymesu ka ten gudal yencin wu, gāba gwe wule, "Ko sa cal de nām kā is dli wugo, yek sā yem lukāl jwasān yek sā hwuli boo jwas so," 37 A gāba ga Nya ga lishi kā lu gon po de wupsi, yek ko wokko kāsi yem boo gwasi. wuli de, "Sa yen mālgwe sā fakti wu." 38 Kā Yek sā kan tlāl lukāl gwasi, wundāli gwe de bāsa kaali wo yek Yusupu mān Arimatiya, mālgwe tlām so ama pāti kān asā pi nā ang tun sut nya ti wo yen lishti gā Yesu kān, ama gā hwundāli hal a zhile wu. 24 Yek sā wul yilkeni jwasān de, ten bānti ji mān Yehuda wu sak ngem hwu ga "Bān keshān lukāl gan kā so, tān palān guriya Yesu mal Bilatus. Yek Bilatus ndakiti yek tā sak tān yenān mālgwe a kan wu." Gwisi pi nu kān kan hwu gwasi. 39 Yek Nikodimus mālgwe tā tul yek dām nākgwe gāba ga Nya wu dlām wu, gwe mal Yesu kā gas wu li suk Yusupu. Nikodimus wule, "Yek sā hul wul ji kini gi kā dlo gwasān ngip wul mān tāmi wusān te ang ka, jwe yek de Yek sā pal guriya ten lukāl gi gini," Gāmi kādē kā mur suk alos gā kutltli ka, dībālti gwasān a ilgwe de mān hapti dlomi pali wu. 25 To, majwe pal kilo de kutl de mekan. 40 Yek mbalān de lop dlāl njaa mal gudal yencin gā Yesu wu kādē kājimi kan hwu ga Yesu yek sā kuk-kus ka kā hwol ana gwasi suk yilla gā ane suk Maryam kili ga lukāl suk wul mān tāmi wusāmi nāk kangwe a Kilobas suk Maryam mān Magadala. 26 De Yesu mān Yehuda lep mbalān wu. 41 Kā lu gwe sa yen ana gwas suk yen lishti gā lami gwas a nya bāk Yesu ka ten gudal yencin go a zhin gon ni njaa kāli wugo, yek tā wul ana gwas de, "Ana, kāli, a kā zhimi wo pyal gazukdī gon ni gībi, yen gwa kāwū!" 27 Yek paa tā wul yen lishtisi gwe de sā bo tabā zāt gā malgon a gībi sowu. de, "Ana gwa kāwū." Kan ten sa'i gwisi kan yek 42 Nāk de cin gwisi wo cin pālti shiri gā man yen lishtisi tāla ana gā Yesu lubii gwasi, yek ane Yehuda kāwū, a nāk de gazukdī ni njaa kāli, dām kā lubii gwasi. 28 Yesu yisi de kā sa'i gwisi yek majwisi zi hwu ga Yesu kā lu gwisi.

20 Kā bultlwē ten cin ga na de nām ga multi de nitgi, kā sa'i wo abā lu bo pak tlot so, yek Maryam mān Magadala li gazukdī ga Yesu yek tā mbi go sā jek ye gwe de ni ten bi gazukdī wu kā wi. 2 Yek tā yem nā apti te mal kā Siman Biturus suk yen lishti gwe Yesu lamti wu ka, yek tā wulsi de, "Ai, sā kaman hwu ga Bagaa dākā gazukdī kā wi, a bāmā yis lu gwe sā lak zi wu so!" 3 Yek Biturus suk yen lishti gwisi yili yek sā dop tantu lāt kā lu gazukdī. 4 Yek mas jwasān pak de lobī yem nā apti, yek yen lishtisi gwisi te Biturus yek tā tet ten mbukti lu ten gazukdī. 5 De tā ngusi yek tā kus lu te kā gazukdī kā wugo, yek tā yen hwol lukāl ga zi ka, ama yek bāta te kā gazukdī so. 6 Yek paa Siman Biturus tul kā kaal gwasi, yek tā te kā gazukdī, yek tā yen hwol lukāl ga zi ka. 7 Yek tā yen lukāl gwe sā kushimi gaa Yesu ka nā nali gā zi ka kā luisi gon kak-kak suk hwol lukāl. 8 Yek pa yen lishti gwe tā te Biturusi ten mbukti lu ten gazukdī wu te gībi pak. Tā yeni wugo yek tā bal gem pak. 9 (Ama hal ka sa'i gwisi mago a bāsā bo yis gaa gā ilgwe sā lishi kā gāba gā Nya wu, ten de netgeli kan tā Yesu pal kaami tot kā mashkān wu so.) 10 Yek mil lishtisi pal lubii jwasān. 11 Ama Maryam wo yek tā dlāl dlām go gem kān. Ti nā gaa gwas mago tā yisi

ten bi dlabii gazukdisi tet tu debal ten kulu. Ta gwasan yek ta wulsi de, “Ta tami damtı däm nama kulu nu go yek ta ngusi yek ta kus lu te sukkii.” 27 Yek ta wul Tomas de, “Lak yen-ang ka gazukdisi ka, 12 Yek ta yen mil shinti ji Nya gwa ade, bo yen ang jini, tak ang gwa tedı tak jon de lop na hwol lukal, na zhila ka lu gwe sa lak ka is bingetl gini. Zak tatlti mbadl de lop zi hwu ga Yesu wu. Yen shinti gon dam tu lu tenanni tak bal gem.” 28 Yek Tomas wulti de, gwe sa zi gaa gwas wu a gon wo tu lu gwe sa zi “Bagaa gini suk Nya gini!” 29 Yek Yesu wulti de, asan gwa wu. 13 Yek mil shinti ji Nyami ngemti de, “Kili mbalan, yek ka kulit ye?” Yek ta wulsi de, “Ai ten de ka yenan kan yek laki yek ka bal gem. 14 De ta dlam nu wugo yek ta ballati yek ta yen Yesu a nya ka li. ama yek batayi de tik de gwisi so. 15 Yek Yesu wulti de, “Kili mbalan, Yek ka kulit ye? 16 Yek Yesu wulti de, “Man nalti, kume kik kanti ka go, hwi lu gwe ka zat wu ta sak kanti.” 17 Yek Yesu wulti de, “Maryam.” Yek ta ballat tet tu mal Yesu yek ta hwit na bi Arameya de, “Rabboni,” (gwe yek de Man Lishti wu). 18 Yek Yesu wulti de, “Bak gibon so, ten de a bo to mal Aba so. Ama li mal yilkeni jini tak hwisi de, ‘A ba pal to mal Aba gini ka suk Aba gwakan, mal Nya gini suk Nya gwakan pak.’” 19 Yek Maryam man Magadala li yek ta hwi mil lishtisi de, “Hal a yen Bagaa!” Yek ta dlamisi ilgwe Yesu hwit du pak. 20 De ta dlam nu wugo yek ta mbokisi ang ten ang jwasi suk lu is bingetl gwasi. Yek mil lishtisi pal hwol tuk i'e na yenti ga Bagaa. 21 Yek Yesu po wulsi de, “Ta tami damtı däm sukkii, nák kangwe Aba shinan sut wu, ami mago a nama shinti gwakan.” 22 De ta dlam nu wugo, yek ta hotisi paskan gwasi yek ta wulsi de, “Kaman Shishi ga Nya. 23 Mas malgwe kaa taasit byas wul ka go, sa taasit byas wuli ka wi, a mas malgwe kaa taasit ka sogo, to, sa bo taasit ka so.” 24 Aba Tomas de nam ka mil lishti de kutl cet lobı jwisi, gwe de asa mbet de ngusan wu ni suksi so ka sa'i gwe Yesu tulisi wu. 25 Yek naa mil lishtisi hwit de, “Hal ma yen Bagaa!” Ama yek Tomas wulsi de, “Kume a yen lal shu kusa ka ang gwasi yek a lak yen-ang gi a gihi, yek a lak ang gi ka lu gwe sa bakti ka is bingetl wu sogo, ba bal gem so.” 26 Kaal da multi de nitgi a mil lishtisi ni ka lu de nam a lubiimi, a Tomas ni suksi. A bi dlabii ga lubiimi ni ga kuple ka, yek Yesu yilisi yek ta dlal ka dlo

gwasan yek ta wulsi de, “Bagaa gini suk Nya gini!” 29 Yek Yesu wulti de, “Ai ten de ka yenan kan yek laki yek ka bal gem. 30 Yesu pal lal wul ngipti ang bi wonti ten gwel ga mil lishtisi, jwe de basa lishi ka lishti gan sowu. 31 Ama sa lish jimi ten de tak balan gem de Yesu kafe Almasihu, Yen ga Nya. A tumal balti gemi wo a kaa mbi mbadl ka shin gwasi.

21 Kaal da nak gwisi yek Yesu po yilli gaa gwas mal mil lishti jwasi ten bi bal ze ga Tibariya. Kangwe pi wukgu, 2 Siman Biturus suk Tomas malgwe asa mbet de ngusan wu, suk Nataniyel man Kana ga Galili, suk mil ji Zabadi, suk mil lishti jon de lop asa ni ka lu de nam mas jwasan. 3 Yek Siman Biturus wulsi de, “Baso dopti kwesi,” yek sa wule, “Mi mago ma li sukki.” Yek sa sak te ka jirgi ze, yek sa zigaa. Ama ka gas gwisi wo yek basa dop ilgon so. 4 A lu yima tlot nugo yek Yesu kawu ta dlal nya ten bi bal zesi, ama yek ba mil lishtisi yisi de tik so. 5 Yek Yesu wulsi de, “Mil samali ama kwes nikii da?” Yek sa ballit de, “Wowo.” 6 Yek ta wulsi de, “Lakan wul dopti kwes gwakan tu ten ang shinti ga jirgi zesi kaa mbi jon.” Yek sa laki nak kangwe Yesu hwisi. Yek sa dop kwesi hal yek basa man dlakti wul dopti kwesi dani tot ka jirgi so. 7 Yek yen lishti ga lami ga Yesu wu wul Biturus de, “Bagaa ka ca!” De Biturus kumi de, Bagaa ka wu, yek ta kan tlal lukal gwasi yek ta bal te dlo ka, ten de tet go koo dlisi kan ta ni. Yek paa ta yil nya yek ta nda ten gaa zesi. 8 Yek naa mil lishtisi li tet ten bicikdi ka jirgi zesi, asa nama dlakti wul dopti kwesi ga njikami na kwesi. Ten de njaa ten bicikdi ga bal zisi kan sa ni. Dlentat gwasan suk bicikdi si wo ani de lakti asan de zambal de mekan. 9 De sa mbuki ten bicikdi wugo, yek sa yen gazan wutu na kwes a dani, suk burodi kali. 10 Yek Yesu hwisi de, “Tala kwesi jon tedı, tet ka jwe kaa dobi wu.” 11 Yek Siman Biturus te ka jirgi zesi yek ta dlak wul dopti kwesi te ten bicikdi. A wul dopti kwesi ni ga njikami na kidi kwesi, wontat gwasan wo de 153, ama mas na wontat gwasan nu yek ba wul dopti kwesi kesh ka so. 12 Yek

Yesu wulsi de, “Lan tedî tâk ngukan ilga nguki ga na gasi.” Yek ba malgon kâ mil lishtisi mbi ndâli gahwulan ngemti de, “Wok de ki wo so?” Ten de sa yisi de Bagaa kân. **13** Yek Yesu tuli yek tâ kan baredisi yek tâ balsi, yek tâ kan kwesi yek tâ balsi pak. **14** Gami kâde asâmi na de mekan de Yesu yilli gaa gwas mal mil lishti jwasi kâ kaal gâ palti kaami gwas tet kâ mashkan wu. **15** De sa pak ngukti ilga nguki ga na gasisi wugo, yek Yesu ngem Siman Biturus de, “Siman yen gâ Yohana, kâ lamân man majin ma?” Yek tâ ballit de, “Yi Bagaa, ai kâ yisan kangwe a lamki wu.” Yek Yesu hwit de, “Bal ilga nguki mbâla jini.” **16** Yek Yesu po ngemti da asâmi na de lop de, “Siman yen gâ Yohana, kâ lamân ma?” Yek tâ ballit de, “Yi, Bagaa, ai kâ yisi de a lamki.” Yek Yesu hwit de, “Pi kyo gâ mbâla jini.” **17** Yesu ngemti asâmi na de mekan de, “Siman yen gâ Yohana, kâ lamân ma?” Yek mbadl lili Biturus ten de Yesu ngemti asâmi de mekan de, “Kâ lamân ma?” Yek tâ dlâm de, “Bagaa, kâ yis mas wul. Ka yisi de a lamki.” Yek Yesu wulti de, “Bal ilga nguki mbâla jini. **18** Gem amik ka hwik ge, sa'i gwe kâ yi de yen samali go a kâ kini wul gaa gwa, a kâ li kâ lu gwe kâ lami wu, ama kume kâ koli wugo ka tak ang gwa a malgon kinik wul, a tâ tâlak kâ lu gwe kâ lam lat sowu.” **19** Yesu dlâm nu kân tâs mbok ang ten wundal gâ mashkan gwe Biturus a pâli wu, ten de tâs bal nalti Nya. Kâ kaal gâ gaâba gwisi wo yek Yesu hwi Biturus de, “Kobânni!” **20** Biturus ballati yek tâ yeni go yen lishti gwe Yesu lamti wu nama kohti gwasan. Gwisi wo tik de yen lishti gwe tâ ngasti ten netgl gâ Yesu ka sa'i ngukti ilga nguki ga Biki Daamti Dakciti wu. A tik ngem Yesu de, “Bagaa, Wok ka bâl bi gwa wo?” **21** De Biturus yenti wugo, yek tâ gem Yesu de, “Bagaa malgan pa?” **22** Yek Yesu ballit de, “Kume lamti gi kade tâ dâmi hal a pal sut go yek de ze gwa ye? Ki dai kobânni.” **23** Ten nât gwisi kân yek gaâba ngusi matlti kâ dlo ji man kohti ga Yesu de yen lishti gwisi wo ta mash so. Ama Yesu wo tâ dlâm de ta mash so so. Tâ dlâm de, “Kume a lami de tâs dâmi hal a pal sut go yek de ze gwa ye?” **24** Yen lishti gwisi kâde malgwe bâl shedâ ten wul jimi wu yek tâ lishi. A ma yisi de shedâ gwas wo gem kân. **25** Wuli jon jwe Yesu pâli wu wonti ni dâ pak, de da mas wuli kân sa lishi wu, a ba yeni go ko tâ dii atl na gaa gwas mago ta man kanti littapi gwe sa lishi wu dani so.

Palti wul

1 Mān nalti Tiyopolos, kā lishti gwe a lishiki ga cina go a hwik mas wul jwe Yesu pāli wu, suk gāba jwe tā mboki mbalan ang dani wu, **2** hal se gas gwe Nya kanti to nya kawu. De bā Nya bo kanti to nya kā sogo, yek Yesu lak Shishi ga Nya tās hwi gāba mil shinti jwası jwe tā botlsi wu. **3** Tā ngusi tulti malsi kaal dā mashkan gwasi, atā nisi ma mbokti ang ten gaa gwasi tās yisi de tā tli dāka mashkan ka wi. Multi gwas de kutl de wupsi atā ni suksi, atā nisi ma gāba ten Nya de guu wu. **4** Gas gon, a Yesu nāma ngukti wul suksi yek tā wulsi de, “Dāman a Wurshelima tāk bātan ilgwe Nya dlalli gāba de ta bālkii wu gwe tā dlāmikii nā bi gwas wu. **5** Yohana wo nā ze kān tā pāli mbalan baptismā, ama njet de Nya palikii baptismā na Shishi gwasi.” **6** Sā mogaa wugo yek mil shinti ji botti ngemti de, “Bagaa, ninge kān ka laki a mān Yisiraila mbi guu ga gaa gwasan da?” **7** Yek Yesu wulsi de, “Yisti gas gwe wul a pi go gwakan kā so, Nya bal kakshe nāngus kā yis cin jwe a wul pi wu.” **8** Ama Nya a bālkii ndālti nāk de ta shin Shishi gwas sut tenkii wu, apaa kādām de mān dlāmti gāba gi mbalan ten wul jwe kā yeni tenān wu a Wurshelima suk kā atl ga Yehudiya suk ga Samariya mas, hal a kā ngash dii atl mas. **9** Tā dlām nu wugo yek Nya kanti to nya ka, yek kaluntu yitlat ka yek bāsa po yenti dani so. **10** A sā yima wutti gwel to Nya kā nugo, yek gal mbalan de lop jon mān hwol lukāl sak dlāl malsi. **11** Yek mbalami wul si de, “Mān Galili, yek laki de kā nama yenti lu to nya ka nān ye? Yesu gan de tā zakki yek tā to nya go, ta ya pal sudi nāk gwe tā zigaa wu.” **12** Yek sā pal tet Wurshelima, tet dā ten tlādal gwe asā mbe de Tlādal Tlindi Zetun wu, gwe dlentat gwas tet Wurshelima wo pāl tatlti dlo mil de nām wu. **13** Sā mbuki kā ban Wurshelima wu, yek sā te kā tlalbii gon kā lu gwe asā kul dām wu. Majwe ni da kāli go sik de, Biturus suk Yohana suk Yakubu suk Andarawus, Pilip suk Toma suk Bartilomi, suk Matiyu suk Yakubu yen ga Halpa suk Siman malgwe asā mbet de mān lamti mbalan ga atl gwas wu, suk Yehuda yen ga Yakubu. **14** Sā mogaa mas jwasan yek sā ngusi ngemti Nya nā mbadl de nām, suk modli jon suk Maryam ana ga Yesu suk yilkeni ji Yesu. **15** Yilkeni mān kohti jwe ni kāli kā multi jwisi

go, wontat jwasan la zambal de nām nā kutl de lop. Yek Biturus tlinya kā dlo gwasan **16** yek tā wuli de, “Yilkeni jini, gāba ga Nya gwe Shishi ga Nya dlām tumal Dauda guu gwe tā dlām ten Yehuda malgwe tulli mān dopti ga Yesu wu kā dām wi de gem. **17** Ti Yehude wo gon ganan kān atā nima palti wul Nya sukmi.” **18** Yehudasi wul lu nā wulpi gwe tā mbi ten palti byas wul gwas wu. Ka lusi kān tā lak nda nā gaa, yek tuk gwas mbutl ka, yek bot gwas yil debal. **19** Mas man Wurshelima kumi nāk gwisi, yek sā mbe lusi nā bi gwasan de, “Akeldama,” yek de “Lu hwulan.” **20** Yek Biturus wuli de, “Ni ga lishi kā Zabura de, “Han tā lu dāmti gwas dām de koo boo Bā malgon te gībi so,” a, ‘Hwe tā malgon dām kā gobdlan bacina gwasi.’ **21** “Yek laki de netgetli kān tān botlān mbalan de nām kā majwe ni suksi, kā mas palti wul gwe Bagaa Yesu pāli kā dlo ganan wu. **22** Malgwe ma botlānti go netgetli kān tās ni de malgwe ni suksi ndati tet ten gāba ga Yohana ten bi baptismā, hal se gasi gwe Nya kan Yesu to nya kawu. Malgwisi ka hwi gāba mbalan ten kangwe mā yen Yesu tli dāka mashkan ka wu suksi.” **23** Yek sā bāl shin ga mbalan de lop, kā Yusupu gwe asā mbe de Barsabas wu, ti kān asā po mbe de Justus pak, suk Matiyes. **24** Yek sā ngem Nya de, “Bagaa, ki de kā yis mbadl ga mbalan mas wu, mboki ni ang ten malgwe kā botti wu kā majin, **25** malgwe a dām de yen shinti ga botti gwa kālal ga Yehuda malgwe zak ni yek tā li kā lu gwe ndālti mani wu.” **26** Yek sā pal botti yek nda ten Matiyes, yek tā mbāldli ten mil shinti ji botti de kutl cet nām ju.

2 Gas motgaa hwol tuki gwe asā mbe de Pentekos wu tuli, a mas yilkeni mān kohti ni kā lu de nām. **2** Sā ni nugo yek sā kum ilgon nama wulit sut Nya nāk bal yetāl. Yek ili sak njikan bii gwe sā ni gībi wu ka. **3** Sā yen wuljon jwe te bālbal wutu wu, yek wuli ngusi lokti dān ten gaa jwasan ka. **4** Yek Shishi ga Nya njikan mas mbadl jwasan, yek sā njel gāba nā bi jwe de bā jwasan kā sowu nāk kangwe Shishi ga Nyami bālsi manti palti wu. **5** Ten gasisi wo a mān Yehuda wonti jwe asā kop mbāt gaba ga Musa i'e ten dii atl wu ni a ban Wurshelima. **6** Sā kum kangwe yetāl wul wugo yek ili hwotsi i'e, yek sā mogaa nāk de mas jwasan kumsi ten gāba nā bi jwasan wu. **7** Ili cisi bānti wugo yek sā bo ang ten netgetli yek sā wuli de, “Ale majin

jo man Galili kan na? 8 Yek laki yek kokko nama de ka zakanni a dam kā gazukdi sowu. A baka kumti gwasan ten gaba na bi gwas ye? 9 A yek zak man cilti gwa atā moki so. (Hadēs g86) 28 Ka gu mi wo man Partiya, suk man Midi, suk man mboki ang ten kangwe a mbi mbadl wu, yek kā Elama, suk man dāmti a Mesopotamiya, suk a lakān ten palti hwol tuki nāk de kā ni suk ami Yehudiya, suk a Kapadokiya, suk man Pontus, wu.' 29 "Yilkeni jini, han ta bo hwiki. Dauda aba suk a Asiya kān. 10 Ajon kā mi wo man Pirijiya, ganan māshi yek sa lepti, gazukdi gwas kā yi wu suk man Pampiliya, suk man Masar suk mbalan hal ase. 30 Tisi wo man dlāmti gaba ga Nya kān, tet kā kat atl ga Libiya gwe ni njaa mal Sayirin yek Nya dlāllit gaba man ndālti de ta lak gon kā wu, mas suk mandaki jwe sa yil tet kā atl ga mil jwasi, de guu ten gobdlan guu gwasi nāk Roma wu. 11 Kā mi wo man Yehuda suk majwe gwe tā lakti wu. 31 Nāk de Dauda yen ilgwe a pi te ka kohti Nya ga man Yehuda wu. Man Keriti suuk man Arab ama yek gu mas jinan mā nama ga Almasihu de Nya a zakti kā lu māshkan so, a kumti gwasan ten gaba na bi jinan, sa nama bāta zak dli gwasi tā moki so. (Hadēs g86) 32 Mas dlāmti kidi wul jwe Nya pāli wu!" 12 Yek banti jinan mā yen Nya palli Yesu kaami, a mā nima cisi i'e mas jwasan, yek sa ngusi ngemti yilkeni dlāmti de Nya pallat kaami wi. 33 Ningo tā gal jwasan de, "Yek nu kam ye?" 13 Yek naami kā nalti gwas mal Nya, yek Nyami bālti Shishi wulisi wuljon de, "Ze inabi kān sa tla yek ba gwasi gwe tā dlalli gaba de ta bāli wu. Ilgwe tlōsi." 14 Yek Biturus tlinya suk yilkeni jwas mil kā nama yenti ningi a kā nama kumti go, tet shinti ji botli de kutl cet nāmi, yek tā tīl yal mal Shishi ga Nyami kān yili gwe Yesu wut ten Nya yek tā wule, "Yilkeni jini Man Yehudiya suk ni wu. 34 Nya kan Dauda to to nya kā so ama mas man dānti kā ban Wurshelima, bo katini yek tā wule, "Yek Bagaa Nya wul Bagaa gi de, nini kāng. 15 Majin jo ze inabi kān sa tla nāk Dām kā ndālti gini ten ang shinti gini, 35 se a gwe kā nama daamti wu so, Bāle nā gasi kā yi! palli man netget gwa a atl daaki." 36 "Hān tā mas 16 Ilgwe Joyel man dlāmti gaba ga Nya dlām man Yisiraila yisi de Yesu gwe kāqā bakti ka ten wu kāde ge. 17 "Gwe Nya wuli de, 'Kā pakti gudal yencin go, ti kān Nya pallat de Bagaa ga multi wo, ba bāl Shishi gi mas mbalan i'e. Mas mbalan mas a tik de Almasihu." 37 Sā kumi nu mil jwakan a dlām gaba gini, Nya a būli gwel wugo yek ili tān mbadl gwasan i'e, yek bāsa yis mil maani jwakan asā yen iljwe a pi wu, kolsi ilgwe sa pāli wu so. Yek sa wul Biturus suk naa jwakan a tlunki. 18 A ba bāl Shishi gi zhel jini mil shinti ji botlisi de, "Yilkeni jinan, yek ma modli suk maani, a sa dlām gaba gini. 19 Ba pal pāli ye?" 38 Yek Biturus wulsi de, "Cin atl gaa a wul cit banti to Nya ka suk wul jwe bā mbalan palikii baptismal nā shin ga Almasihu Yesu, apaa zi de a pi sowu sut ten dii atl, hwulan suk wutu Nya taasikii byas wul jwakan ka a tā bālk Shishi suk bal kuno. 20 A palli cin de dāmshal, a palli gwas. 39 Gaba gan de Nya dlālli go gwakan kān lip nāk hwulan, apaa bal cin man nalti gwe suk mil jwakan suk majwe ni dlenti wu, suk mas Bagaa Nya a kisi mbalan gaba dati wu tuli. 21 majwe Bagaa Nya ganan a mbesi tet mali wu." A mas majwe asā mbe shin ga Bagaa wu mbi 40 Na gaba jwisi suk gābe jon kān tā dalisi kāng. kisti.' 22 "Man Israila, bo kuman gaba ge. Yesu Yek tā ngemsi de, tas yil dākā liliti ga mbalan ji ga Nazarat malgwe Nya mbokikii ang tenti de se ka. 41 Majwe kan gabe kā mbadl jwasan go tik shinti sut du, yek tā palikii wul cit banti yek sa pālisi baptismal. Ten gasisi wo mbalan tumalti, nāk gwe kā yeni nā gwel gwakan wu. jwe mbāldli ten wontat gā man koptisi wu la 23 Ti kān kā lamti ga Nya suk yisti ga ilgwe a pi zangu de mekan. 42 Yek sa ngusi katti kān kā a cina wu, kān tā bālti a ang gwakan, yek kāa gaba jwe a mil shinti ji botli hwisi wu, asā nima tloti kii suk byas mbalan tumal bakti ten gudal cutgaa, asā nama ngukti wul suk yilkeni jwasan, yencin. 24 Yek Nya yillat dākā cicit ga mashkan asā ngusi ngemti ga Nya. 43 Yek mbalan mas bāl ka yek tā pallat kaami nāk de māshkan gipti Nya nalti, nāk de Nyami pal wul cit banti tumal dati sowu. 25 Tenti kān Dauda guu gaba de tā mil shinti ji botlisi wu. 44 Yek mas majwe pal de wuli de, "A yen Bagaa Nya a cina da ka mas cin, man kopti go dām kā lu de nām, asā nama mot Nāk de tā ni suk ami go, ilgon a ci banti so. 26 wul jwasan kā lu de nām asā ngusi palti wul Nān de a nama gaba go mbadl gini ni kā tamti, nā nali mas jwasan. 45 Yek sa ngusi wulti wul Nā hwol tuk kān a nama gaba, A zi mbadl gini jwasan ka, asā nama bālti wulpi kokko kangwe ten ilgwe Nya dlālli gaba de ta pāli wu. 27 Nāk tā Lami wu 46 Yek sa ngusi motgaa kā gib boo

lubii ga Nya ten mas cin, asa nama ngukti wul yek ka pali nu kangwe bacina jwakan pali wu. na tami mbadli danka boo ji yilkeni jwasan ka, 18 Ama naq gwisi kan Nya njikan ilgwe ta dlam 47 asa nama tasti ga Nya, a hwol hwulan nisi tumal man dlamti gaba gwasi, de Almasihu da mal mbalan mas. Yek Bagaa ngusisi mbalati gwas atla bomti. 19 Cin atl gaa ta Nya taasikii majwe bal gem yek sa mbi kisti wu ten mas cin. byas wul jwakan ka ata ndalli mbadli jwakan, 20

3 Gas gon a Biturus suk Yohana nama lat lubii ga Nya ka cin sukti. 2 Yek majon kaju ten bi dlabii gwe asa mbe de Mbuni Dlabii wu sa kan kulkii gon, gwe ta bo taba lat na asan gwas sowu. Asa kul tala kulkisi ten mas cin kali tas ngem wul mal majwe asa te gib boo lubii ga Nyami wu. 3 Yek ta yen Biturus suk Yohana ten tet gib boo lubii ga Nyami wugo, yek ta ngemisi wul. 4 Yek Biturus suk Yohana wutit gwel. Yek Biturus wulti de, “Bo yenni!” 5 Yek ta katisi kang i'e ta batti tas mbi ilgon malsi ne. 6 Yek Biturus wulti de, “Wulpni da so ama ilgwe ba palik go, yek de na ndalti shin ga Almasihu Yesu ga Nazarat wu, tlinya tak li na asan.” 7 Yek Biturus ngip ang shinti gwasi, yek ta tlitti nya, yek giis asan gwasi suk gwel asan gwas ndali. 8 Yek ta yil nya, yek ta njel lati, yek ta te gib boo lubii ga Nyami suksi ata nama yilti nya ata nama tasti ga Nya. 9 Mas mbalami yenti ten tasti ga

Nya wu, 10 yek sa yisti de man damti ka Mbuni Dlabii ata ngem wul wu kan. Yek sa bo ang ten getli yek banti ngusi cit gwasan i'e na kangwe ta ndokti wu. 11 Yek kulki gwe sa ndokti wu

ngip Biturus suk Yohana, yek mas mbalan li tet malsi 6aa-6aa ka lu gwe asa mbe de Baranda ga Sulemanu wu asa nama yenti wul cit banti ten ilgwe pi wu. 12 Biturus yeni nu wugo yek ta wul mbalami de, “Man Israila yek laki yek ilgan ni kii ma cit banti nu ye? A yek laki yek

ka ni nima wulti gwel nu ye? Kä ba yesti go na ndalti ganan kan ma ndok malgan ma? 13 Nya gwe Ibirahim suk Ishiyaku suk Yakubu ngusit atl wu, tik de Nya ga aba jinan tik nallli Yesu

mbadli kan wu, yek ka nge yisti gwasi, yek ka wule tas zakikii man tlot mbalan wu. 15 Yek ka zakti wu. 14 Ko de ti wo man cilti kan a man zok mbadli kan wu, yek ka nge yisti gwasi, yek ka

wu na gwel ganan. 16 Na nallti ga shin ga Yesu

nakkän ka yisi de tik de Almasihu so, yek laki

gwe ka fakti ka ten gudal yencin yek Nya pallat

yek ka pali nu kangwe bacina jwakan pali wu. tumal man dlamti gaba gwasi, de Almasihu gwas atla bomti. 19 Cin atl gaa ta Nya taasikii byas wul jwakan ka ata ndalli mbadli jwakan, 20 kangwe de ta ya shin Almasihu gwe ta botlikii ti wu sut du, a Almasihu kade Yesu. 21 Ngetli kan ta Yesu to to nya ka, se Nya palli mas wul pyali naq gwe ta dlalli gaba gwasi tumal man dlamti gaba jwe ta botlsi ju. (aiōn g165) 22 Nak gwe Musa man dlamti gaba ga Nya dlam wu de, ‘Nya tlilikii man dlamti gaba gwasi gon ka dlo gwakan naq ami, ngetli kan tak katän kang ten mas ilgwe ta hwikii wu. 23 Mas malgwé kum gaba gwasi sogo, Nya a mbolti daka mbalan jwas ka.’ 24 ‘Mas man dlamti gaba ga Nya jwe dlam ilgwe a pi wu tun tet ten Samaila, sa dlam gaba ten multi jimisi. 25 Ilgwe man dlamti gaba ga Nya ju dlam wu suk gaba gwe Nya dlalli aba jwakan jo jwakan kan. Nak gwe Nya wul Ibirahim de, ‘Tumal mil jwakan ba bal nallti mbalan ji dii atl mas.’ 26 Kii kan Nya tlil zhel gwasi yek ta shinti malkii tas balkii nallti kangwe ta yillakii daka yokit gwakan kawu.’

4 Biturus suk Yohana nima hwit gaba mbalan nugo yek man Paris suk bacina ga man batti lubiimi suk man Saduki li tet malsi. 2 Mbadli liliis naq de mil shinti ji botlisi nima dlamti de a mbalan tli daka mashkan ka tumal Yesu wu. 3

Yek sa dop Biturus suk Yohana yek sa lesi ka nak de sukti ka bal wu se lu tlo. 4 Ten cin gwisi wo mbalan wonti kum gaba gwasan yek wonti kasi bal gem. Yek wontat ji maani man kohti mbaldli yek sa la zambal kutl de namtan. 5 Lu

tlo wugo yek guu suk bacina jwasan suk man boo ga bal man Parismi ni kasi. 7 Yek sa baltiti Bilatus gobna ko de Bilatus lami de tas tala kaa Biturus suk Yohana tet malsi, yek sa

ngemsi de, “Wok balkii manti palti ilgan wo? Na shin ga wok a ka pali wo?” 8 Yek Biturus na Shishi ga Nya ka mbadli gwasi, wulsi de, “Guu suk bacina jinan, 9 ngemti kan ka nama ngemti ganan ten kangwe kulki wu ndoki gwa? De da yisini kii de ka ni a de wu, suk mas jwakan man wu mbi ndalti suk ndokti, yek gwel gwakan Yisiraila de na ndalti shin ga Almasihu Yesu ga yenikii ndokti gwasi. 17 “Yilkeni jini, a yisi de Nazarat kan malgan de ka yenti wu ndoki. Yesu

nakkän ka yisi de tik de Almasihu so, yek laki

gwe ka fakti ka ten gudal yencin yek Nya pallat

kaami wu. **11** Ni ga lishi kā gaba de Yesu go a pi tek wu. **29** Bagaa, kum kangwe sā nini ma nak, “Ye gwe kii mān kinti bii kāa nge, yek lak lakti banti kā dli wu, mā nama ngemti gwa tāk dān de zok ye kinti bii wu kān tā ni.” **12** Yesusi bālñi ndālī mbadli kangwe de banti dlamti gaba nā ngus ka man kisti ga mbalān, nā shin gwas gwa a cini sowu. **30** Tak ang gwa tāk ndok mān nā ngusi kān mbalān a man mbit kisti. Nak de cwo a kā pal wul cit banti nā ndaliti ga shin Yesu bā Nya bāl shin ga zobsi malgon ten dii atli, zhel gwa mān cilti.” **31** Sā pak ngemi Nya wugo gwe mbalān a mbi kisti tumali wu so.” **13** Sā yek bii gwe sā nama ngemti Nyami gisi wu nwu yen kangwe Biturus suk Yohana gaba nā ndaliti i'e, yek tā njikan mbadl gwasan nā Shishi gwas gahwulan wu asā yisi de sā pal lishti so, a bā yek sā ngusi dlamti gaba gwas nā ndālī mbadli. man wul ang kāde si so, yek ili cisi banti. Yek **32** Yek mān kohti dām nā mbadl de nām suk sā yisi de sā dan suk Yesu. **14** Nak de sā yen daamti de nām mas jwasan. Ko gon wule ilgan malgwe ndokisi dlāl nya a malsi wu, yek bātā go gi so, nak de mas wul jwasan wo kā lu de po man wulti de ilgon so. **15** Yek sā wul Biturus nām kān ni wu. **33** Yek mil shinti ngusi dlamti suk Yohana de tas yil dā dlaboo Sanhidirimi ka, gaba mbalān ten tlit dākā mashkān ka ga Yesu, yek sā gaba kā dlo gwasan. **16** Yek sā wule, “Yek kangwe Shishi ga Nya bālsi ndaliti palti wu. Yek ma pali majin ye nak de sā pal wul cit banti nak Nya bālsi hwa wul gwasi mas jwasan. **34** Ko gon gan, a bāma manan hwundaliti so, nak de mas gwasan dami a bā ilgon niddā so so, nak de mas mān Wurshelima yisi wu?” **17** Yek sā po wuli majwe lubii sogo lu nisi dā go asā wul ka asā dāde, “Hān tān wulansı de tas zaki hwit gaba tāla wulpi te dū, **35** mal mil shinti ji botli, asā mbalān ten bi shin ga malgwisi bā bi gwas ngusi hwuli mān kohtisi kangwe kokko lami wu. **36** matlti dākā mbalān kā so dā.” **18** Yek sā mbesi Nu kān Yusupu gwe a mil shinti ji botli mbet de yek sa wulsi de bas po hwi gaba malgon ten bi Barnabas pali. Shin Barnabas wo yek de man gā Yesu so, a bas po dlām ilgon nā shin gwas so ndallat mbadli. Ti wo mān boo gā Lawi kān tet ko njet. **19** Yek Biturus suk Yohana wulsi de, ten zāndāl Kuburus. **37** Yek tā wul lu gon gwas “Gaba ga Nya kān ma kōbi ya ko gwakan? Bo daamankii. **20** Mi wo ma man dānti mbetlak ten ilgwe ma yeni yek ma kumi wu so.” **21** Man dāmti dlaboo Sanhidirimi kumi nu wugo yek sā laki Biturus suk Yohana banti kā dli. Yek sā zaksi tas zigaa nak de sā mbi ilgwe sā nolsi dani sowu, a mbalān nāma ta tāsti ga Nya ten ilgwe pi wu. **22** Malgwe mbi ndoktisi wo tā man gin de kutl de wupsi nā zāt wi. **23** Man dāmti dlaboo Sanhidirin zak Biturus suk Yohana wu yek sā pal mal yilkeni jwasan mān kohti, yek sā hwisi mas ilgwe kidi mān Pāris suk bacina jwasan dlāmisi wu. **24** Sā kumi nu wugo yek sā tlil yal nya mas jwasan, yek sā ngem Nya de, “Bagaa Nya, kik pal dii atli suk dlo nya suk bal ze na mas ilgwe ni gipsi wu. **25** Tumal Shishi gwakan kā gaba suk zhel gwa Dauda aba gānan yek kā wule, “Yek laki de mbadl lili majwe bā mān Yehuda kā sowu ye? Yek laki yek mbalān nāma belti bi ten wul jwe ni ten koo lu ye? **26** Yek guu ga mbalān ji dii atli suk bacina jwasan bel bi tas nge Bagaa Nya suk Almasihu gwe tā botlti wu.” **27** Nu kān kāa Hiridus guu suk Buntus Bilatus gobna suk majwe bā mān Yehuda kā sowu, suk mān Yehuda mas mogaa kā bān ge tas ngem Yesu zhel gwa mān cilti gwe kā botlti de Almasihu wu. **28** Yek sā pal ilgwe kā dlalli de

5 Yek malgon gwe asā mbet de Hananiya suk kili gwasi Sapiratu wu wul lu gon gwasan ka. **2** Yek tā bel bi suk kilisi yek sā hwudal naa wulpi ka. Yek tā tāla naami tet mal mil shinti ji botli. **3** Yek Biturus wulti de, “Hananiya, yek laki yek guu mazhe njikan mbadl gwa nu hal yek kā sheli lal Shishi ga Nya ye, de kā hwudal naa wulpi lwisi kāwū? **4** Ale lwisi wo gwakan nā de bā kā bo wul kā sowu? A wulpi lwisi mago gwa. Yek mbik de kā pali nu ye? Nya kān kā shelti, mbalān kā so.” **5** Yek Hananiya kumi nu wugo yek tā nda atli, kāli-kāli yek tā māshi. Mas mbalān kumi nu wugo yek banti cisi ka. **6** Yek mil samali tlinya yek sā kan hwi gwasi yek sā lak lepti. **7** Lam dānti wugo yek kilisi tul kāli a batā yis ilgwe pi wu so. **8** Yek Biturus ngemti de, “Dlāmini, kangwe ki suk kos gwa wul lu gwakan kā wuk gwa?” Yek tā wuli de, “Yii, nu kān mā wul ka.” **9** Yek Biturus wulti de, “Yek laki yek kā bel bi suk kos gwa tāk cingālān Shishi ga Nya ye? Yekgu, asan ji majwe lep kos gwa wu ka wullu ten bi dlabii wu, a ki mago nu kān sa kanki asa sak lepki pak.” **10** Yek tā nda atl kāli-kāli a cina dā Biturus ka, yek tā māshi. Yek mil samali te sudi yek sā mbi hwuuni

gwasi, yek sa kanti yek sa lak lepti a malkan da bottisi wulsi de, “Ngetli kan nini tan kop gaba kos gwasi. **11** Yek mas motgaa ga man kohti ji ga Nya man gaba ga mbalan!” **30** Nya gwe aba Wurshelima banti ka, suk mas majwe kum ilgwe jinan ngusit atl wu, tik palli Yesu kaami malgwe pi wu. **12** Yek mil shinti ji botti pal wul cit banti kaa tloti de ka bakti ten gudal yencin wu. **31** wonti ka dlo ga mbalan. Yek mas man kohti Yek Nya balti nalti yek ta pallat de guu suk man ngusi motgaa ka lu gwe asa mbe de Baranda ga kisti. Yek ta zat ten ang shinti gwasi, tas bul Sulemanu wu. **13** Ko de mbalan baorsi nalti i'e tantu gwe man Yisiraila a ci atl gaa wu, ata wu, ama ba malgon ka naa mbalan mbi ndali taasisi byas wul jwasan ka. **32** Mik yen ilgwe pi gahwulan cutgaa suksi so. **14** Mas na nu go, wu na gwel ganan. Shishi ga Nya gwe a Nya bal yek wontat ga majwe ngassi ten Yesu wu ngusi majwe kumit bi wu mago ta dlam gaba dani. mbalati dli na modli na maani wu. **15** Nuk laki **33** Sa kumi nu wugo yek mbadililisi i'e wule yek mbalan ngusi yillat da man cwo to debag sa tlosi ka. **34** Yek ba Paresi gon asa mbet de dan ten lumulti ka ka bam, kangwe de ko ta Gamaliel man yisti mbat gaba ga Musa, tik de shishi ga Biturus mago ta tan jon jwasan. **16** malgwe a mas mbalan balti nalti i'e wu. Yek ta Hal tet ka ban jwe ni njaa mal Wurshelima wu tlinya a nya ka dlaboo Sanhidirimi. Yek ta wule mago, mbalan tulli man cwo jwasan suk majwe ta mil shinti ji bottisi bo nak yil debag. **35** Yek ta mazhe ni kasi wu. Yek sa ndoki mas jwasan. **17** hwi kosisi de, “Kii man Yisiraila, pan dem'dem Yek bali ga man Paris suk yilkeni jwas dakal i'e, ten ilgwe kaa nama lamti tak pali majin wu. majwe sa ni ka mbalan jwe asa mbesi de man **36** Ka multi jon tek go malgon asa mbet de Saduki wu. **18** Yek sa dop mil shinti ji bottisi Tudas ya yili yek ta ngusi mbokti ang ten gaa yek sa yitlasi ka, ka bii gwe asa yitla majwe pal gwasi, de ti wo ilgon kan. Yek mbalan zambal byas wul wu. **19** Ama yek yen shinti ga Nya bul de wupsi kop gaba gwasi. Yek majon tlot ka, dlabi bii yitlatisti ka yek ta yillasi, yek ta wulsi yek majwe kop gaba gwasi wu cat danka. **37** Kaal de, **20** “Lan lubii ga Nya tak te gib boo, akaa dala dati, yek man Galili gon asa mbet de Yehuda nya a dii boomi tak hwi gaba mbalan mas ten ten gini gwe sa dlam wontat ga mbalan wu. Ta pyal tantu damtgee.” **21** Lu tlo wugo yek sa po shel mbalami jon pak, ama ti mago yek sa te gib boo lubii ga Nyami nak gwe yen shinti tloti. Yek majwe kohti wu cat danka pak. **38** A hwisi wu, yek sa njeli hwit gaba mbalan. Bal nama ngemti gwakan ten gaba gee tak zakam man Parismi tuli suk ma jwas wu yek ta mbe majin tas zigaa, kume ilgwe sa nama dlamti go mas kolsi ji dlaboo Sanhidirin, yek ta shinlu de palti ga mbalan kawu, a li tu gon so. **39** Ama tas yilli mil shinti ji bottisi tedi. **22** Yek man kume ga Nya kawu, ka man dlallat gwasan ka hapti dlo li kali wu yek basa mbisi a gib so. Yek so, se ko tak daman de man nget ilgwe Nya pali sa lak hwi kidi jwasan de, **23** “Ma mbi lu yitlatisti wu.” Yek gaba ga Gamaliel tan mbadil gwasan, ga yitle ka ndali, a man batti dlabiimi ni kali, **40** yek sa mbe mil shinti ji bottisi sudi yek sa ama yek ma ful wugo yek basa mbi malgon a fosi. Yek paa sa wulsi de bas po gaba ten bi ga gib so.” **24** Kidim man Parismi suk bacina ga man Yesu so. Yek sa zaksi. **41** Yek mil shinti ji bottisi hapti dlomi kumi nu wugo, yek ili gulsa ni nak de yil daka lu motgaa Sanhidirimi ka na hwol tuki, basa yis ilgwe a pi wu sowu. **25** Yek malgon gwe nak de sa mbuki tas tla bomti ten bi ga Yesu kum mil shintisi ten gaba wu, tul ka motgaa wu. **42** Mas cin yek sa ngusi dlamti tamai gaba Sanhidirimi yek ta hwisi de, “Majwe kaa yitlasi mbalan asa nisi ma mbokti ang de Yesu kade go, sa ni te ka lubii ga Nya sa nima ta hwit gaba Almasihu ka lubii ga Nyami suk lubii lubii. mbalan.” **26** Yek bacina ga man hapti dlomi li kali suk majwasi yek sa yemsi tedi. Sa lak mil shintisi ten lat ngetli so, nak de banti nama cit gwasan de gon a mbalan laksi na ye wu. **27** Sa tullasi dlaboo motgaa Sanhidirin wu, yek bal man Parismi ngemsi de, **28** “Ma wulankii de bak po hwi gaba mbalan ten shin ga mallu so sa? Ama yek gaba gwakan ngash ban Wurshelima wi mas. A lamti gwakan wo tak wuli de mik tloti.” **29** Yek Biturus ka lal ga naa mil shinti ji

6 Ka multi jwe wontat ga man kohti nama mbalati dli wu, yek man Yehuda man gaba na bi Giris njel nalanti ten man Yehuda man gaba na bi Arameya, de modli jwe maani jwasan mash wugo basa mbi ilga nguki gwe asa bali mas cin wu ndakce suk naa modlisi so. **2** Yek mil shinti ji botti de kutl cet lop ju mbe motgaa ga mas man kohti, yek sa wulsi de, “Mbun de tan zakam bi dlamti gaba ga Nya ama palan ten

bi huulti ilga nguki ya? **3** Yilkeni jinan, botlan mbalan de nitgi kā kii majwe kā yissi de man **5** Nyami bal lu Ibirahim a de so ko njet. Ama fotlkān, a Shishi ga Nya ni kā mbadl gwasan ta dlalli gāba sukti de ta bālti lu ge suk man wu, tas zini gwel ten bi huulti ilga ngukisi. **4** Mi gas jwasi, ko de a ba yen bo niddā sowu. **6** Yek wo ma zan mbadl ganan ten ngemti Nya suk Nya wulti de, ‘Mil jwa a pal dāmti mandaki kā dlāmti gāba ten Yesu.’ **5** Yek gābe tāmi man atl gwe ba gwasan kā sowu, asa pallasi de zhel koptisi da mas jwasan. Yek sa botl Istipanus asa tla bomti se sa pal gin zambal de wupsi. **7** malgwe ngasti ten Yesu i'e, a Shishi ga Nya ni Ama ba nol man atl gwe pallasi de zhel wu. gipti pak wu. Yek sa botl Pilibus suk Burokoras Kaal dā nugo, mil jwa a yil tet dāka atl gwisi suk Nikano suk Timan suk Parminas suk Nikolas ka asa bālan nalti kā lu gee.’ **8** Yek Nya dlalli man Antakiya malgwe te kā kopti Nya ga man gāba suk Ibirahim ten bi pālti salti ta mbok Yehuda wu pak. **6** Yek sa tāla majwisi mal mil ang de ti wo mbalan gwas kan. Yek Ibirahim shinti ji botli, yek mil shintisi wutisi ang gaa, zi Ishiyaku wu, yek ta salti ten cin na wusupsi yek sa ngemisi Nya. **7** Yek wonti mbalan kum kaal dā zat gwas. Kaal dā nu, yek Ishiyaku zi gāba ga Nya dānka. Yek man kopti wonti a Yakubu, yek Yakubu wut aba jinan de kutl cet Wurshelima i'e, yek man Paris wonti njel ngassi lop jwe ma yisansi ju. **9** “Yek dakalti lak aba ten Yesu. **8** Nya bal Istipanus hwa wul gwas, jinan jwisi ten wulti Yusupu yilka gwasan ka, sa suk ndālti pālti wul, yek ta man pālti kidi wul wulti kādē zhel kā atl ga Masar. Ama a Nya ni cit banti kā mbalan. **9** Yek majon jwe sa yil tet sukti **10** yek ta yillat dāka mas bomti gwe ta kā bii motgaa gon gwe asa mbe de Majwe Mbi tla wu ka. Yek Nya bālti fotlkān yisti wul suk Gaa Gwasan Wu. Sa yil tet kā ban Sayirin suk hwol hwulan mal Pir'auna guu ga man Masar. Alekzandiriya suk atl ga Silisiya suk Asiya. Yek Yek ta pallat de guu a Masar suk bacina kaal sa ngusi dlākti gāba suk Istipanus. **10** Ama yek dati. **11** “Yek bal kuzan gon nda ten mas atl ga basa mani na Shishi ga Nya gwe ni kā mbadl Masar suk atl ga Kan'an. Yek mbalan wonti te gwas wu so suk fotlkān gāba gwas so. **11** Yek sa kā bomti i'e nak de ilga nguki niddā sowu. **12** cok majon mukli tas wuli de, “Mā kum Istipanus Yek Yakubu kumi de ilga nguki ni Masar wugo, ten dlāmti gāba mbulti ga Nya, suk ten Musa yek ta shin aba jinan, yek de ndat lat gwasan man dlāmti gāba gwas.” **12** Yek sa til mbadl ga Masar. **13** Lat gwasan na lop wo, yek Yusupu mbalan suk bacina jwasan suk man yisti mbat hwi yilkeni jwas de ti kan. Yek Pir'auna yis man gāba ga Musa. Yek sa lak dop Istipanus, yek boo gwas. **14** Kaal dā nu, yek Yusupu laki tas sa talat dlaboo Sanhidirin. **15** Yek sa tulli man mbe aba gwas Yakubu tedī suk man lubii gwas shelti lali, yek sa shelit lal gaa de, “A malgan sa mas, si de kutl nitgi na namtan. **16** Yek Yakubu ten dlāmti byas gāba ten lubii ga Nya man cilti li Masar, kāli kan ta māshi suk aba jinan. **17** gee suk ten mbat gāba ga Musa. **14** Mā kumti Yek sa palli hwuu gwasan tot Shekem, yek sa ten dlāmti de we Yesu man Nazarat wu a jek bii lepsi ka gazukdi gwe Ibirahim wul mal mil ji gee ka, atā laki a bāma po dāman nak gwe Musa Hamor wu. **17** “Bal njaa de ta Nya njikan gāba mboki ang aba jinan wu so.” **15** Yek mas majwe gwe ta dlalli suk Ibirahim wugo, yek mbalan ni kā dlaboomi wu wuti gwel Istipanus, yek sa jinan wonti a Masar i'e. **18** Yek malgon gwe yeri go cinagwel gwas wo nak ga yen shinti ga Nya kan ni.

7 Yek bali ga man danti kā lubii ga Nya ngem Istipanus de, “Iljin de sa dlām tenki go gem ma?” **2** Yek Istipanus wulsi de, “Yilkeni jini suk aba jini, bo katini nini kāng. Nya man nalti mboki ang koli ganan Ibirahim ten kangwe ta ni wu a ta yi Mesopotamiya a bāta bo dām a Haran so. **3** Nyami wulti de, ‘Zak atl gwa suk majwa tāk li kāt atl gwe ba mbokik ang dani wu.’ **4** “Yek ta zak kāt atl ga man Kaldiya yek ta lak dām a bān Haran. Koli gwas māsh wugo yek

Ta li malsi yek ta yen kangwe ba Masar gon ma po yis ilgwe mbit wu sol' **41** Kali kan sa pal nama fot ga ba Israile gon wu, yek ta lak betti gunki gon naq yen tla. Yek sa takit wul, yek sa ti hal yek ta tloti. **25** Muse dam gwa we yilkeni pal hwol tuk na ilgwe sa pali na ang gwasan jwas man Yisiraila a yisi de Nya shinti tas yillas wu. **42** Yek Nya yil daka tantu jwasan ka, yek ta daka damt de zhel ka, ama yek basa yisi so. **26** zaksi tas ngusi atl cin suk kyatlal da. Naq gwe Kaal da multi de nam, yek ta mbi man Yisiraila ni ga lishi ka lishti ga man dlamti gaba ga Nya jon de lop ten dlanti gwasan. Yek ta tesi dlo de wu. "Kii man boo ga Israile, ami kan ka balan tas lakon dlo gwasan, yek ta wulsi de, 'Kii wo nalti ka gin de kutl de wupsi ka me gwa? **43** yilkeni kan, yek laki de kaa nama dlanti gwakan Kaab al nalti lu waal ga gunki gwakan gwe akaa ye?' **27** "Yek malgwe kumi cwo yilka gwas wu mbet de Molek, suk kyatlal ga gunki gwakan wul Musa de, 'Wok lakk de bagaa suk man kisti gwe akaa mbet de Rampan wu. Gunki jimi kade gaba ganan wo? **28** Ka nama lamti tak tloni naq wul jwe kaa palsi de tak ngusisi atl wu. Yek laki gwe ka tlo ba Masar ahwul gwa?" **29** Musa kumi ningba laki asa talakii cina da atl ga Babila ka.' nu wugo yek ta ap te atl ga Midya ka, yek ta pal **44** "Tenti ni aba jinan da gwe sa ngusi lat na nali danti mandaki. Kali kan ta wut mil maani de ka me wu. Tenti gwisi kan Nya hwi Musa de tas lop. **30** "Kaal da gin de kutl de wupsi, yek Nya pali, yek ta pali kangwe Nyami hwit du. **45** Tenti tul mal Musa naq wule yen shinti gon gwasi ka gwisi kan sa lak mbi ka gini jwe Joshua ndesi balbal wutu ten ludan ka me, njaa mal tlandal cina, de ta mbolisi man atl ga Kan'ana kawu. Sinai. **31** Musa yeni nu wugo yek banti citi yek Tenti gwisi ni da hal yek la gini gwe Dauda dan ta am te mali ka tas yeni i'e da. Ta am tek wugo de guu ga Israile wu. **46** Dauda ka mbi hwol yek Nya gaba sukti de, **32** 'Amik de Nya ga aba hwulan mal Nya, yek ta ngemti de tas kini lubii jwakan, Nya ga Ibirahim suk ga Ishiyaku suk ga Nya ga Yakubu, lubii gwe man Yisiraila a ngusit Yakubu.' Ta kumi nu wugo yek banti citi i'e yek atl gibii wu. **47** "Ko de ba Nya Bal Kakshe a dan ta njel dadalti, yek batu po man yenti ludami ka lubii gwe a mbalan kin sowu, yek Sulemanu so. **33** "Yek Nya wulti de, 'Tus kaptalan gwa yen ga Daude kin bal lubiimi. Naq gwe man ka, lu gwe ka dlal dari go lu gi kan. **34** A yen dlamti gaba ga Nya gon dlam wu de, **49** "Bagaa kangwe mbalan ji nama tlat bomti a Masar wu, Nya dlam de, Dlo nya kade gobdlan guu gini, a a kum kulu gwasan ga kumti dli wi, yek a susut dii atl kade lu zat asan gini. Wudal ga bii gwi wi ta kissi. Ninga tedi ta shinki te Masari ka.' **35** kan kaa kini gwi? A ko kan lu shukt gini ko? **50** "Musa gami de sa neti de sa dlam de, 'i lakk Amik pal mas wul jwisi na ang gi sa?' **51** "Kii de bagaa suk man kisti gaba ganan wo wu?" Ti mbalan man lashi kumti bi, kii de ka nge balti kan Nya shinti tas dan de bagaa suk man kisti Nya mbadl jwakan wu. Dlip bakaa kan gaba ga gwasan daka damt de zhel ka, tumal yen shinti Shishi ga Nya so naq aba jwakan pali wu. **52** gwas gwe tul maiti ka balbal wutu ten ludan ka Man dlamti gaba ga Nya gon gwe ba aba jwakan me wu. **36** Muse ka yillas daka atl ga Masar ka. cit dlelgapcan sowu nidda so. Majwe dlam bi Yek ta pal kidi wul cit banti ka dlo gwasan a tulti ga man zok mbadl wu mago sa tlosi ka. A kali, suk dlalka bal ze gwe asa mbe de Zil bal ninga kaa bal bi gwasi yek kaa tlot wi. **53** Kii ze wu, suk wul cit bantisi jwe ta pali ka gin de de mil shinti ji Nya balkii mbat gaba ga gwasu kutl de wupsi jwe man Yisiraila pali ka me wu. yek bakaa man kopti sowu." **54** Man dlaboomi **37** "Tik wul man Yisiraila de, 'Nya a shin man kumi nu wugo, yek mbadl lilisi i'e hal yek sa as dlamti gaba gwas gon naq gwe ta shinan wu, shin. **55** Shishi ga Nya njikan mbadl ga Istipanus ka dlo gwakan tet ka mbalan jwakan.' **38** Tik wugo yek ta lak gaa to dlo nya ka, yek ta yen mwe gaa aba jinan man Yisiraila ka lu de nam nalti ga Nya, a Yesu ni ga dlalli njaa maiti ten ka me, suk yen shinti ga Nya gwe gaba sukti ang shinti gwasi. **56** Yek Istipanus wule, "A yen ten tlandal Sinai wu. Yek Nya hwit gaba ten dlo nya ga buli, yek a yen Yen ga Mbalan, ta dlal kangwe mbalan a mbi mbadl wu, de tas hwinii. njaa mal Nya ten ang shinti gwasi." **57** Yek sa **39** "Ama yek aba jinan nge kopti gaba gwasi. cek kang jwasan ka na ang, yek sa lak yal, yek Yek sa neti. Yek sa lam palti te atl ga Masar sa tli tet tenti ka mas jwasan. **58** Yek sa dlakti te ka mani. **40** Yek sa hwi Haruna yilka gwas de, kaal ban ka, yek sa njel lakti gwas na ye. Yek 'Palini gunki gwe ma ngusit atli ataq ndenii cina majwe tulli gaba tenti wu wut lukal jwasan mal wu. Musa de ta yillani tet ka atl ga Masar go yen samali gon gwe asa mbet de Shawulu wu.

59 Sa nama lakti ga Istipanus nugo yek ta ngem Yek Biturus suk Yohana wutisi ang gaa wu, yek Yesu de, “Bagaa Yesu, kan mbadl gini.” **60** Yek Shishi ga Nya susut tensi. **18** Siman yeni de ang ta nda na gahwulan, yek ta wuli na ndalти de, kan a mil shinti zi mbalan ten gaa a Shishi ga “Bagaa, taasi majin byas ilgan de sa pali wu ka.” Nya susut tensi wu, yek ta takisi wulpi, **19** yek ta wulsi de, “Mbokini nini ang kangwe ba ziang mbalan ten gaa asa mbi Shishi ga Nya wu.”

8 A Shawulu ni kali at a nima pit kaal man tlot ga Istipanus. Ten cin gwisi kan sa ci dlelngapcan motgaa ga man kopti i'e a Wurshelima. Yek man koptisi cat danka atl ji Yehudiya suk Samariya ka. Mil shinti ji botli ka sa kali na ngusun. **2** Yek majwe asa ngusi atl Nya i'e wu lep Istipanus. Yek sa mul mashkan gwasi na duu tuk i'e. **3** Yek Shawulu ngusi dlot gwas ten cit dlelngapcan motgaa ga man kopti. Ta ngusi kopti lubii lubii ata dopsi na maani na modli at a nama yitlat gwasan ka ka bii gwe asa yitla majwe pal byas wullu. **4** Yek majwe sa ctsi danka wu ngusi matlti asa nama dlamti tamai gaba ten Yesu. **5** Pilibus su ka bal ban gon ga Samariya, yek ta dlami gaba mbalan ten Almasihu kali. **6** Yek mas man bami kat kang ka gaba gwe Pilibus dlamsi wu nak de sa yen wul cit banti gwe ta pali wu. **7** Nak de na dadalti suk desti lee kan a duu mazhe ngusi yilti daka wonti majwe sa te gipsi wu ka. Yek majwe dli jwasan tla kawu suk kulki ndoki wonti. **8** Yek mbalan ji bami pal hwol tuk i'e. **9** Malgon ni da asa mbet de Siman, ta lam multi ten palti waali ka ban a banti ci man atl ga Samariya ten ilgwe ta pali wu. Ta ba yen gaa gwas go de ti wo bal mbalan kan. **10** Ti kan a man Samariye mas na kakshe na nak'eni katit kang, asa kul wule, “Malgon go tik de man ndalти palti wul ga nya gwe asa mbet de man palti wul cit banti wu.” **11** Ti kan asa kop gaba gwasi nak de sa kuu na yenti wul cit banti ka waal gwe at a pali wu. **12** Ama mbalami kum tamai gaba gwe Pilibus dlamsi ten Nya de guu suk ten bi shin ga Almasihu Yesu wu, yek sa bal gem na gaba ga Pilibus. Yek ta palisi baptismal na modli na maani. **13** Yek Siman ngasti ten Yesusi pak, yek sa palit baptismal, yek ta ngusi kopti ga Pilibus mas lu gwe ta li wu, yek Siman ngip bi ka ang na yenti kidi wul cit banti mali. **14** Mil shinti ji botli kumi wi de man Samariya bal de man kopti wu, yek sa shin Biturus suk Yohana malsi. **15** Biturus suk Yohana mbuki malsi wugo, yek sa ngemisi Nya de ta Shishi ga Nya susut tensi. **16** Sa pali nak gwisi nak de Shishi ga Nyami bo susut tensi so, de ya palisi baptismal na shin ga Yesu Bagaa wu. **17** Yek Biturus wulti de, “Haa tak paki ka wutu ki suk wulpi gwa, nak de ka daman gwa we ka man wulti zok wul ga Nya na wulpi wu. **21** Ze gwa ni ka ilgan de ma nama palti wu so, nak de mbadl gwa ni hwaabi mal Nya sowu. **22** Ci atl gaa mal Nya ten byas mbadl gwe nik da wu, tak ngem Nya tas taasik byas wul gwe nikka mbadl wu ka. **23** A nikma dlamti nak gwisi nak de aba yeni go yokit ni gipki i'e, a palti byas wul dop mbadl gwa wu.” **24** Yek Siman wulti de, “Ngemini nini Nya ne, ba ilgon ka wul jin de kaa dlam wu mbi so.” **25** Biturus suk Yohana hwi gaba ten damti gwasan suk Yesu wu, yek sa dlamisi tamai gaba ga Nya kali, yek sa pal tet Wurshelima. De sa bal go yek sa ngusi dlamti tamai gabe danka nak mil ban ji Samariya wonti jwe ni ten tantu wu. **26** Yek yen shinti ga Nya gon wul Pilibus de, “Li tu kudu, akop tet labi, gwe yil sut Wurshelima yek su Gaza wu.” **27** Yek ta nda tantu kaali. Ta nama lat nugo yek ta mo suk ba Itiyopiya gon gwe batu man pat suk modli sowu, kaksha mbalan kafe ti. Tik de man zat wul ga guu ga madli ga Itiyopiya gwe asa mbet de Kandisi wu. Ta li tas ngusi Nya atl a Wurshelima, **28** at a bal ten tantu palti. At a ni ka kapsi galla gwasi ta nama dlamti ka lishti ga Ishaya man dlamti gaba ga Nya to nya ka. **29** Yek Shishi ga Nya wul Pilibus de, “Li te mal kapsi galle ka, tak ngusi kopti gwas njaa-njaa.” **30** Yek Pilibus li te mali ka na apti, yek ta kum mal ten dlamti ka lishti ga Ishaya. Yek ta ngemti de, “Lishti gan de ka nama dlamti go ka yis gaami ya?” **31** Yek mali wulti de, “Da nii kan ba yis gaami gwi, de ba malgon ka mboki ang dani sowu?” Yek ta ngem Pilibus de tas te ka kapsi galle mali. **32** Ilgwe mali nama dlamti ka gaba ga Nyami go, yek de lu gwe wule, “Sa dlakti nak mbala gwe sa talat ka lu mboshti wu. Nak gwe a ba yen mbala a kul so de sa ba wutlit madlan kawu, nu kan ti mago yek batu wule ilgon so. **33** Nak de basa pallat de ilgon sowu, yek sa neti palti hwa kisti gaba wu. Wok ka man yisti ji mil jwas wo? Nak de sa kan mbadl gwas da ten dii atl kawu.” **34** Yek mali ngem Pilibus de, “Bo hwini, man dlamti gaba ga Nya gwe lish lu gan

go ten gaa gwas kān tā nama gāba a, ko ten A yekgu tā tul dee nā ndalти tet mal kidī mān zobsi malgon?" 35 Yek Pilibus ndet gāba ten Paris wi de tās dop mas majwe asā ngusik atl lishti gwisi, yek tā hwit tāmi gāba ten Yesu. 36 "wu." 15 Yek Bagaami wul Hananiya de, "Lak Sa nama lat nugo, yek sa lak mbi ze gon. Yek mbiti, a botlti wi tās hwi gāba majwe bā mān māli wul Pilibus de, "Ze kawu, yek ka laki a baka Yehuda kā sowu tenannī na guu jwasan suk pali baptismal so ye?" 38 Yek tā laki yek kapsi mān Yisiraila pak. 16 Ba mbokit ang ten kangwe galle dāli. Nā ti nā Pilibus yek sa su kā zesi yek de netgli kān tās tla bomti i'e tenān wu." 17 Pilibus palit baptismal. 39 Sa yil tot dākā zesi Yek Hananiya li, yek tā te kā lubiimi. Yek tā wut kāwū go, yek Shishi ga Nya kan Pilibus ka. Yek ang ten gaa ga Shawulu, yek tā wulti de, "Yilka bā tā po yenti so, ama yek tā ngusi hwol tuki atā gini, Bagaa Yesu gwe tul malki, aka nama lat nama zatgaa. 40 Yek Pilibus lak mbi gaa gwas kā teddu kā shinannī tā gwell gwa bul da tāk man bān Azotus, yek tā ngusi matliti kā mas bān jwe yenti lu, a Shishi ga Nya njikan mbadl gwa." ni kāli wu atā nama dlamti gāba mān tamti ten 18 Kāli-kāli yek ilgon nāk kola yil tet kā gwell ga Shawulu, yek gwell gwas būli. Yek tā tlinya, yek sa palit baptismal. 19 Tā nguk wul wugo, yek ndalти gwas pali. Yek tā lām multi mal mān kopti jwe ni Demaskus wu. 20 Njet nugo yek tā nde dlamti gāba mbalan dākā lu motgaa ji man Yehuda de, Yesu wo Yen ga Nya kān. 21 Yek banti ci mas majwe kumti wu, yek sa ngusi wulti de, "Ale malgan kāde mān lakti ga majwe ngassi ten malgwisi kā bomti a Wurshelima wu nā? Tā tul dee tās dopsi atā tālasī ga bāli mal kidī mān Paris!" 22 Yek Shawulu ndal ten dlamti gāba ga Nya. Yek tā gulsi mān Yehuda jwe ni Demaskus wu yek bāsa po wulti de ilgon so. Nāk de tā nisi ma dlamti de, gem Yesu kāde Almasihu wu. 23 Kaal dā multi wonti, yek mān Yehuda bel bi tās tlo Shawulu, 24 ama yek tā kum ilgwe sa bel bi de sa palit du ka. De sa nama bātī dlabii bāmi, nā kā cin nā kā gasi tās mbiti tās tlot wu. 25 Yek mil lishti jwas kanti ka ka gadā kā gasi, yek sa shitti a kaal bāmi tuka shu bii. 26 Tet kāli go yek tā ap te Wurshelima ka. Yek tā ngwe de ta mogaa suk mān kopti, ama yek banti gwas cisi nāk de bāsa kan de gem kan tā pal de mān kopti wu so. 27 Yek Barnabas kanti yek tā talat mal mil shinti ji botli. Yek tā hwisi kangwe Shawulu yen Bagaa Yesu ten tantu wu, suk kangwe tā gāba sukti wu, suk kangwe tā hwi gāba mbalan ten bi ga Yesu kā ban Demaskus nā ndalī gahwulan wu. 28 Yek Shawulu dān suksi a Wurshelima. Yek tā ngusi matliti dākā, atā nama gāba ten bi ga Bagaa Yesu nā ndalī gahwulan. 29 Yek tā ngusi dlakti gāba suk mān Yehuda mān gāba nā bi Giris wu, yek sa ngwe de tās tloti. 30 Yilkeni mān kopti kumi nu wu, yek sa talat kā ban Kaisariya. Yek sa lakti tantu yek tā li Tarsus. 31 Yek motgaa ga mān kopti ji Yehudiya suk ji Galili suk ji Samariya wu mas mbi tāmi dāmti. Yek sa ndal

9 A Shawulu yima cit dlelengapcan mān kopti ji Bagaa Yesu, atā nama wulti de ta tlosi ka. Yek tā li mal bal mān Paris, 2 yek tā ngemti de tās lishit gāba gwe ta lak bāli kā bii motgaa jwe ni kā ban Demaskus wu. Ta pāli nāk gwisi kangwe de tā mbi majwe sa nama kopti Tantu ga Yesu wugo atā dopsi, atā balsi ka, atā tālasī tet Wurshelima nā modli nā maani wu. 3 Ta nama lati yek tā bāl njaa a Demaskus nugo, yek bāu! Cilti gon sut nya cilli lu gwe tā ni wu ka. 4 Yek tā nda atli, yek tā kum yal gāba gon gwe wulti de, "Shawulu! Yek laki yek kā nima cit dlelengapcan ye?" 5 Yek Shawulu wule, "Bagaa, wok de ki wo?" Yek yal gābe wule, "Amik de Yesu, malgwe kā nitma cit dlelengapcan wu, nāk de kā nima cit dlelengapcan mān kopti ji wu. 6 Tlinya tak li kā barni, sa hwik ilgwe nik netgli de tāk pāli wu." 7 Yek majwe nama lat sukti wu dāl ka yek bāsa man wulti de ilgon nā banti, nāk de sa kum yal gābe ama yek bāsa yen malgon sowu. 8 Yek Shawulu tlinya. Tā būl gwell go, tā po man yenti lu so. Yek sa ngibit ang, yek sa talat kā bāmi. 9 Yek tā mul de mekan atā ni dwami, a bātā nguk ilgon so a bātā tla ilgon so. 10 A mān kopti gon ni da a Demaskus shin gwas kāde Hananiya. Bagaa Yesu būlit gwell yek tā takit bi de, "Hananiya!" Yek tā ndakī de, "Bagaa, amik gu." 11 Yek Bagaami wulti de, "Li ten tantu gwe asā mbe de Taki wu akā li lubii dā Yehuda ka, akā kum gas ga malgon tet Tarsus asā mbet de Shawulu, ka yenti ten ngemti Nya. 12 A Shawulu mago Nya būli gwell wi, yek tā yen malgon gwe asā mbet de Hananiya wu, ta zit ang ten gaa tā gwell gwas būli." 13 Yek Hananiya wule, "Bagaa, a kum wul wonti ten mallu, kangwe atā pāli ngalci mbalan jwa a Wurshelima wu. 14

ten kopti ga Yesu nák de Shishi ga Nya ndálli ga Nyami ballit de, “Nya kum ngemti gwe ká mbadl gwasan wu. Yek sa ngusi wontati asa nama ngemti gwas wu wi, atá yen bálti wul gwe nama danti asa nima bálti nalti Bagaa Yesu. ká nima bálti majwe bá wul nisi dá sowu wi. 5 Biturus li báñ Lida suk Jopa. 32 Biturus nama Ning shinlu te Jopa ka tás mbek Siman malgwe małtli ká atl ji man Yehuda nugo yek ta la yenti asa mbet de Biturus wu. 6 Ta ni dá Siman man gá mbałan ji Nya jwe sa nama dámti ká báñ mokti kul lu ka, malgwe lubii gwas ni ten bi bal Lida wu. 33 Káli káñ ta mbi malgwe asa mbet de ze wu.” 7 Yen shinti ga Nyami zigaa wu, yek Iniyas, malgwe kat tli gon gwas tla káwu. Ta pal Korneliwus mbe de lop ká zhel jwasi suk de gin de wusupsi atá ni atli, báta man lat so. 34 nam ká man hapti dlo jwe asa pálit wul wu, jwe Yek Biturus wulti de, “Iniyas, Yesu Almasihu asa ngusi Nya atl wu. 8 Yek ta hwisi mas ilgwé ndokki wi, tlinya ták til lumulti gwa.” Ning- pi wu, yek ta shinsi te Jopa ka. 9 Lu dlo wi de cin ninge yek ta tlinya. 35 Yek mas majwe ni ká báñ sukti bal go, a majwe Korneliwus shinsi bal njaa Lida suk naa báñ jwe ni atl ga Sharon wu yenti, tás mbuki ká bámi wu, yek Biturus to ten gaa yek sa pal de man kopti ga Yesu. 36 Ká báñ Jopa bii tás ngem Nya. 10 Kuzan lak njel tlo Biturus, a njaa mal báñ Lida wo, man kopti gon ni da shin bá ilga nguki gwe sa nama záti wu bo no so. Yek gwas káde Tabita (gwe na Giris wo yek de Dokas Nya bulit gwel, 11 yek ta yen dlo nya buli. Yek wu). Atá kul pal wul ná ang gwasi atá bal majwe ilgon nak bal lukal yil sudi. 12 Yek ta yen wul bá ilgon nisi dá sowu. 37 Ká multi jwisi wo, yek me suk ji lubii wonti a gibí, wul man asan de ta pal cwo, yek ta mashi. Yek sa pol hwuuni wupsi, suk wuci suk balkan, suk yadli. 13 Yek yal gwas ka, yek sa zi to ká tlal bii ka. 38 Yek man gaña gon wulti de, “Biturus, tlinya ták mboshi a kopti kumi de Biturus ni Lida. Nak de dlo ga ká nguki.” 14 Yek Biturus ndákit de, “Bagaa a pi Jopa suk Lida dlenti sowu, yek sa shin mbałan nu so, a bo taña ngukti tlu gwe bá ni hwabi de de lop tás wulti de tás li tet malsi bále-bále. ta man Yehuda nguk wu so.” 15 Yek yal gaña po 39 Yek Biturus li suksi. Ta mbuk lu malsi wu, wulti dáde, “Bak mbe ilgwé Nya palli hwasi wu, yek sa tolta ká tlal biimi. Yek modli jwe maani de byasi so.” 16 Nak gwisi pi asamí de mekan jwasan másh wu mas dlal mal Biturus, asa nama yek paa bal lukali pal to nya ka. 17 A Biturus kulu asa nitma mbokti ang ten lukal suk naa nama daamti gwas ten ilgwé pi wu nugo, yek wul jwe Dokas pálisi de ta yi suksi wu. 40 Yek majwe Korneliwus shinsi wuk ju, sa mbi boo Biturus yillaşı débal mas jwasan, yek ta ngus ga Siman wi. A sa bal ten bi dlaboo. 18 Yek sa na gahwulan, yek ta ngem Nya. Yek ta ballat kum gazi de, ko Siman gwe asa mbet de Biturus tumal hwuunisi, yek ta wule, “Tabita, tlinya.” wu nán de? 19 Biturus yima daamti gwas ten Yek Tabita bul gwel. Ta yen Biturus wu, yek ili nugo, yek Shishi ga Nya wulti de, “Siman, ta tlinya, yek ta dam na zhila. 41 Yek Biturus mbałan de mekan jon nama ngot gwa. 20 Tlinya ngibit ang, yek ta tlilti nya. Yek Biturus mbe ták su malsi, baa-baa, a káli suksi amik shinsi mbałan ji Nya tedi suk modli jwe maani jwasan tedi.” 21 Biturus susut mal mbałami yek ta wulsi másh wu, yek ta mbokisi ang tenti, ta tli dáká de, “Ami kán ká nama ngot gini. Yek tullákii máshkan ka wi. 42 Yek ili małt ká báñ Jopa mas, ye?” 22 Yek mbałami wulti de, “Bal man hapti yek mbałan wonti ngassi ten Bagaa Yesu. 43 Yek dlo ga Roma gon gwe asa mbet de Korneliwus Biturus lám multi a Jopa dá malgon gwe asa mbałan wu ka shinni. Zok mbałan man banti Nya káde ti, malgwe a man Yehuda mas bálti nalti wu. Yen shinti ga Nya dlámit de tás shinik lu ták li datka tás kum ilgwé ka dlám wu.” 23 Yek Biturus telsi gibboo yek ta ngwesi lumulti. Lu tlo wu, yek Biturus suk yilkeni man kopti jon a Jopa li suksi. 24 Lu tlo wugo yek sa mbuk lu Kaisariya. A Korneliwus báalma bátti gwasan hal ta mbe yilkeni suk yelán jwas tet wi. 25 Biturus te ká lubiimi wu, yek Korneliwus ngusit atli yek ta bálti nalti. 26 Yek Biturus ngipti yek ta wulti de, “Tlinya ka, am mago mbałan kán nak ki.” 27 Biturus yima gaña sukti nugo, yek

10 Málgon ni da ká báñ Kaisariya shin gwas wo Korneliwus. Ti wo gon ka kidi man hapti dlo jwe asa mbesi de Man Italiya wu. 2 Ti suk man boo gwasi mas sa banti Nya i'e. Atá bal wul majwe bá ilgon nisi dá sowu na mbadl de nám, atá ngem Nya mas cin. 3 Gas gon ka cin sukti yek Nya bulit gwel, yek ta yen yen shinti ga Nya gwe tul mali wu, yek ta wulti de, “Korneliwus!” 4 Yek ta yenti na gwel banti, yek ta wulti de, “Bagaa, yek ke?” Yek yen shinti

tā te gib boomi, yek tā mbi mbalān wonti. **28** mān kopti jwe tul suk Biturus wu. De sa yeni wi Yek tā wulsi de, “Kii nā gaa gwakān kāa yisi de majwe bā mān Yehuda kā so mago sā mbi de mbat gābā ganān kan de tā mān Yehuda, pi Shishi gā Nya wu. **46** Nak de sa kumsi ten tāsti suk malgwe bā mān Yehuda kā sowu sogo tās li ga Nya, asā nama gābā nā bi jwe bā gwasan kā daasi kā so. Ama Nya mboki ang de ba wule a sowu. Yek Biturus wuli de, **47** “Mālgon a man Nya nge majon a tā lam majon so. **29** Yek laki ngeti de tā pali baptismā majin nā ze nwa? Si de sa shinlu de ta li tet wugo yek a tuli baa nge mago sā mbi Shishi gā Nya wi nak gwe mā mbi so. Hān ta bo ngemki, yek laki yek kā mbe ye?” **30** Korneliwus ndākit de, “Ndat cin de wupsi kā shin gā Yesu Almasihu. Yek sa ngemti de tās nak lāmisi multi.

11 Mil shinti ji botlisi suk naa yilkeni mān kopti kā atl ga Yehudiya kumi de majwe bā mān Yehuda kā so mago sā kan gābā gā Nya kā mbadl jwasan wu. **2** Biturus li Wurshelima wu yek mān Yehuda mān kopti matliti. **3** Yek sa wulti de, “Kā li lubii dā majwe bā mān Yehuda kā sowu yek kā nguk wul suksi.” **4** Yek Biturus hwisi mas ilgwe pi wu, yek tā yillisi gaa mi de, **5** “A yi kā bān Jopa, a nima ngemti Nya yek Nyami buli gwel, yek a yen ilgon nak bal lukāl gā buli, gwe yil sut nya yek mbuki sut kā lu gwe a ni wu. **6** A sul gwel kā bal lukāl go, wul me suk gā lubii mān asān de wupsi kāwū, suk kāa wuci suk kāa balkān suk kāa yadli a gībi. **7** Yek a kum yal gābā gon gwe wulan de, ‘Tlinya tāk mboshi a kānguki.’ **8** “Yek a ballit de, ‘A pi nu so Bagaa a bo taba ngukti tlu jwe bā mbun de tā mān Yehuda nguk nak jin wu so.’ **9** “Yek yali po gābā dāde, ‘Bāk mbe ilgwe Nya palli hwabi wu de byasi so.’ **10** Nak gwisi pi asāmi de mekan yek paa sa kan bal lukāl to nya ka. **11** “A yi kali nugo yek majwe sā shinsi tet Kaisariya wuk bāl ju ten bi dlaboo gā lubii gwe ani gībi wu. **12** Yek Shishi gā Nya wulan de ta kopsi bāa-bāa, yek yilkeni de mukka jin kobānni yek mā te kā lubii gā mālī. **13** Yek tā hwini kangwe de yen shinti gā Nya tul mālti, yek tā wulti de ‘Shin lu su Jopa ka tā mbek malgwe asā mbet de Biturus wu todī. **14** Ta hwik kangwe ka mbi kisti wu suk mas mān lubii jwa.’ **15** “A ndesi gābā wi nugo yek Shishi gā Nya susut tensi nak gwe tā susut tenānni wu. **16** Yek a daam ilgwe Yesu Bagaa dālām wu de, ‘Yohana pāli mbalān baptismā nā ze, ama kii wo Nya a pālikii baptismā nā Shishi gwasi.’ **17** Nak de sa ngassī ten Almasihu Yesu Bagaa wugo, yek Nya bālī ilgwe tā bālānni de ma ngasānni ten wu. Wok de ami ta nge ilgwe Nya lami wu wo?” **18** Sa kumi nu wugo, yek bāsa po wule ilgon so, ama yek sā tās Nya de, “Majwe bā mān Yehuda kā so mago Nya pālisi tantu cit atl gaa tās mbi nāma kumti gwas wu. **45** Ili ci bānti mān Yehuda

kisti pak.” **19** Yek mān kopti cat dānka nāk de mān hapti dlo de lop. A mān hapti dlomi jon mbalān ngesi i'e wu hal yek sā dlo Istipanus. nāma bātti bi dlabiimi mi. **7** Ni nugo yek yen Yek mān koptisi jon li dleni hal a Pinikiya suk shinti ga Nya tul mal Biturus, yek punke cil ka. Kuburus suk bān Antakiya. Yek mān Yehuda Yek tā tān Biturus yek tā padal. Yek tā wulti de, kān sā ngusisi dlāmti gāba gā Nya nā ngusan. “Tlinya, bale-bale!” Yek zaa galle bātl-bātl ka **20** Ko de jon jwasān tet Kuburus suk tet Sayirin yek lokit dā ten yal ang ka. **8** Yek yen shinti li Antakiya yek sā dlāmi tāmi gāba majwe bā wulti de, “Kin lukāl suk kaptālan gwa.” Yek mān Yehuda kā sowu. Sā hwisi gāba mān tāmti Biturus kini. Yek yen shinti po wulti dāde, “Lak ten bi ga Yesu Bagaa. **21** Ndālti ga Nya ni kā bal lukāl gwa tāk kobānni.” **9** Yek Biturus kopti mān koptisi, yek laki yek mbalāni pal de mān kopti. **22** ilgwe nāma pat go gem ka so. Tā dāman gwa Mān kopti jwe asā mogaa a Wurshelima kumi we Nya kā bulit gwel yek tā yen ilgwe pi wu. nu wugo, yek sā shin Barnabas te Antakiya ka. **10** Sā dākci mān bātti lwisi ga na nām suk ga **23** Tā mbuki Antakiya wugo, yek tā yen hwa na lop wugo, yek sā li tet mal dlabi gwe sā le ilgwe Nya pālisi wu, yek tā ndāllisi daala tās nā galla wu. Yek dlabiimi būl nā gā gwasi, yek kop Yesu Bagaa nā gem suk nā mbadl de nām. sā yili. Sā bal kā dlo bāmi go yek yen shinti ga **24** Barnabas wo hwa mbalān kān gwe ngasti ten Nyami zigaa. **11** Gaa ceti Biturus wi de tā yisi de Yesu wu. A ndālti ga Shishi ga Nya ni gipti i'e ilgwe pi go gem kāwū, yek tā wule, “Ni go a yisi pak. Mbalān wonti ngassi ten Yesu, yek sā pal wi de Bagaa Nya, kik shin yen shinti gwa sudi de mān kopti sabonā wul jwe Barnabas pāli wu. tās yillān dākā byas ilgwe Hiridus pāli wu ka. **25** Yek Barnabas sa ngot ga Shawulu a Tarsus. **26** Suk mas yokit gwe mān Yehuda lami de tās pāli Barnabas mbit wu yek sā li Antakiya sukti. Kāa wu.” **12** Biturus yisi nu wugo yek tā li lubii dā Barnabas suk Shawulu dām a Antakiya gin de Maryam kā ana ga Yohana gwe gon shin gwās nām asā nima hwit mbalān wonti gāba gā Nya. kādē Markus wu, kāli kān mbalān mogaa wonti A Antakiya kān sā ndā mbet ga mān kopti de yek sā ngusi ngemti ga Nya. **13** Yek Biturus bō bi Kirista. **27** Kā multi jwisi kān mān dlāmti gāba dlabiimi. Yek zhel yen kili gon asā mbet de Roda ga Nya jon sut Wurshelima su Antakiya. **28** Yek yil tedī tās yen malgwe nāma bōt bi dlābimi gon kāsi malgwe asā mbet de Agabus wu gāba, wu. **14** Yek tā kumi de yal gā Biturus kāwū, yek yek tā wule, “Bal kuzān a tul ten mas dii atli.” bātā būl dlābimi so nā hwol tuki. Yek tā pal te Nāk gwisi pi kā gin gwe Kaludiwus ni de guu gibboomī kā nā apti, yek tā hwisi de, “Biturus wu. **29** Yek mān kopti jwe ni Antakiya wu, zi kā ni ten bi dlābooboo!” **15** Yek sā wulti de, “Ama kā mbadl gwāsan de sa zi-ang mān kopti jwe ni ni i'e ma?” Yek tā wulsi de gem kān tā nisi ma Yehudiya wu, kokko nā kangwe ta man bālti dlāmti. Yek sā wulti de, “Yen shinti ga Nya gwe wu. **30** Yek sā pāli nu wugo, yek sā shinlu nā zāt ni sukti wu kān.” **16** Yek Biturus ngusi bōt bi ang gwāsan tumal Barnabas suk Shawulu yek sā dlāboomī, sā lak būl go, yek sā yenti yek bānti bāl bacina ji mān kopti a Yehudiya.

12 Kā multi jwisi kān yek Hiridus guu njel net gā mān kopti yek tā ngusi dopti jwasān. **2** yek tā laki yek sā dlo Yakubu yilka ga Yohana nā bal puka. **3** Tā yeni de nāk gwisi tāmi mān Yehuda dā wu, yek tā dop Biturus pak. Nāk gwisi pi go asā nāma motgaa gā burodi gwe bā yis ni gībi sowu. **4** Hiridus dop Biturus wugo yek tā lakti kā lu leti. Yek Hiridus zi mān hapti dlo de kutl cet mukka tās bātti, ten de ta pālit kisti gāba kā dlo mbalān kaal dā motgaami. **5** A Biturus ni ga le kā nugo, yek mān kopti ngusisi ngemti Nya i'e. **6** Kā gas gwe lu a dlo a Hiridus tāla Biturus tās kisit gāba wu, a Biturus ni yembāl gā bāli nā zaa galla de lop kā dlo gā

mētak, yek tā hwisi kangwe Nya yillāt dākā lu letisi kāwū. Yek tā wulsi de, “Hwi Yakubu suk nā yilkēni jinān ilgwe pi wu.” Yek tā tlinya yek tā li zobsi lwisi gon. **18** Yek lu dlo wu yek ili gulsi mān hapti dlo jwe nāma bātti lwisi wu i'e, ten de yek mbi Biturus ye? **19** Hiridus ngo Biturus wi de bātā mbit sowu, yek tā ngem mān bātti lwisi ten ilgwe pi wu, yek tā laki de tās tlosi ka. Kaal dā nugo, yek Hiridus zak Yehudiya yek tā li Kaisariya yek tā nak lām multi kāli. **20** Kā multi jwisi kān mān Taya suk mān Sidon lili mbadl Hiridus. Yek sā mo bi mas jwasān yek sā li tet mālti, a Bilastus zok zhel gā Hiridus nisi kāali. Yek Bilastus ndākisi yek salī mal Hiridus. Yek sā ngemī de tās pāl dāmti tāmti sukti nāk

de ilga nguki gwasan wo tet kā atl ga guumi yek bondi suk dāmshal yitlat ka, yek tā ngusi kān a yil tet wu. **21** Cin gwe sā botli wu tul wu, didipti lu atā nāma ngot malgwe a ngibit ang yek Hiridus dān ten gobdlan guu atā ni kā lukal wu. **22** Sa kum Yesu nak de banti citi nā kangwe tā kum gaba gaba gwas wu, yek sā tlil yal gwasan nya yek sā ga Nya wu. **23** Yek Bulus suk yelan lat jwas te wule, “Yal gaba gan go ga mbalan kā so, ga Nya kā jirgi ze yek sā li Paposa tet Perga kā atl ga kān.” **24** Kāli-kāli yek yen shinti ga Nya boti, Pampiliya. Kaali kān Yohana zaksi yek tā pal yek tā nda atli nak de tā bal nalti Nya sowu. Yek te Wurshelima ka. **25** Tet bān Perga kān sā li zhibal nguk tli gwas ka hal yek tā lak māshi. **26** bān Antakiya kā atl ga Bisidiya. Gas shuktī ga Yek mān kohti ngusi dlāmti gaba ga Nya mbaṭl mān Yehuda bāl go, yek sā li kā lu motgaa ga dānka a mbalan nima ngasti ten Yesu. **27** De kā man Yehuda, yek sā dām nā zhila. **28** Kaal dā Barnabas suk Shawulu pak ilgwe sā zisi palti a dlāmti gaba kā mbāt gaba ga Musa suk mān Wurshelima wu, yek sā pal te Antakiya ka. Yek dlāmti gaba ji Nya, yek bacina ga lu motgaami sā kan Yohana gwe gon shin gwas wo Markus shin gon gwasan mal kāa Barnabas suk Bulus wu ang.

13 Kā mān kohti jwe ni Antakiya jo, mān dlāmti gaba ga Nya suk mān lishti ni gipsi. Kāa Barnabas suk Siman gwe gon shin gwas ke Duni wu, suk Lukiya mbalan ga Sayirin, suk Manayen daka ga Hiridus guu, suk Shawulu wu. **2** Sā nima ngusti atl Nya nā palti kalkaze nugo, yek Shishi ga Nya wulsi de, “Yilli ninini Barnabas suk Shawulu, nak de a botlsi de tas pali wul wu.” **3** Sā pak ngemti Nya suk palti kalkazesi wu, yek sā katisi ang gaa, yek sā laksi tantu. **4** Barnabas suk Shawulu majwe Shishi ga Nya shinsi wu su Salukiya, tet kāli go yek sā te kā jirgi ze yek sā li ten Kuburus. **5** Sā te kā bān Salamis wu yek sā dlām gaba ga Nya kā bii motgaa. A Yohana ni suksi atā nisi ma zāt ang. **6** Yek Barnabas suk Shawulu māt dānka zandali ka hal yek sā mbuki bān Paposa, yek sā mo suk mān Yehudiya mān waal gon, malgwe shel lal de ti wo mān dlāmti gaba ga Nya keti wu. Shin gwas ke Bar-Yeshuwa, **7** tik ni suk Sarjiyus Bulusu gobna wu. Gobna wo mbalan mān yisti wul kān i'e, yek tā laki yek mabet Barnabas suk Shawulu nāk de tā lam kumti gaba ga Nya wu. **8** Yek mān waal gon gwe shin gwas ni na bi ga Giris kāfe Alimas wu ngwe de bā gobne ngasti ten Yesu, nāk gwe kāa Barnabas suk Shawulu mbok ang dani wu so. **9** Yek Shawulu malgwe asā po mabet de Bulus wu, atā ni ga njikmi na Shishi ga Nya wuti gwel Alimas **10** yek tā wulti de, “Ki wo yen ga guu mazhe kān mān nget mas ilgwe ni hwabi wu! Mbadl gwa ni ga njikmi nā shelti lali suk mas yokiti. A gasi kān ka zak ballat gaba gem ten Bagaa Nya kā gwi? **11** Ni go Nya a nolki nā ndalti gwasi. Ka pal de dwa, a ka lām multi bā ka man yenti cilti cin so.” Kāli-kāli

man Yehuda bāl go, yek sā li kā lu motgaa ga dānka a mbalan nima ngasti ten Yesu. **25** De kā man Yehuda, yek sā dām nā zhila. **26** Kaal dā Barnabas suk Shawulu pak ilgwe sā zisi palti a dlāmti gaba kā mbāt gaba ga Musa suk mān Wurshelima wu, yek sā pal te Antakiya ka. Yek dlāmti gaba ji Nya, yek bacina ga lu motgaami shin gon gwasan mal kāa Barnabas suk Bulus de, “Yilkeni jinān kume gaba gwe a ndālli madl mbalan wu nikii bi go, dlāminii ne.” **16** Yek Bulus tlinya yek tā palisi ang de tas katit kāng, yek tā wule, “Mān Israile suk majwe bā mān Yisiraila kā sowu, bo katini nini kāng! **17** Nya ga mān Yisiraila botl aba jinān yek tā laki yek mbalan jinān wonti asā yi kā atl ga Masar. Yek tā yillas tot dā Masar ka nā ndalti gwasi **18** ko de sā nget kumti bi. Ama yek Nya dlo mbadl nā si yek sā pal wul jwe sā lami, kā gin de kutl de wupsi jwe sā dām kā lap wu. **19** Yek tā tlo mān Kan'ana ka. Bi gwasan de nitgi. Yek tā bal atl gwasan mān Yisiraila de gwasan. **20** Nak gwisi pi kā gin zabal de wupsi nā de kutl namtan. “Kaal dā nu, yek Nya ngusisi bālti mān kisti gaba de bacina. Hal yek tāle multi ji Samaila mān dlāmti gaba ga Nya. **21** Yek mbalami ngemi de tā Nya bālsi guu, yek tā bālsi Shawulu yen ga Kish mān boo ga Bilyaminu tik pal guu ga gin de kutl de wupsi. **22** Nya shit Shawulu wu, yek tā palli Dauda de guu gwasan. Yek Nya gaba ten Dauda de, ‘A mbi Dauda yen ga Yesse wi malgwe zān ten mbadl gwasi a tā ni ten mbadl wu, ta pāli ilgwe a lami wu.’ **23** “Tumal mil boo ga malgami kān Nya tulli mān Yisiraila Yesu mān kisti nāk gwe tā dlālli gaba wu. **24** A bā Yesu bo tul sowu, Yohana dlāmi mān Yisiraila gaba ten bi cit atl gaa suk palti baptismā. **25** De Yohana pak palti ilgwe Nya zitdu wugo, yek tā wuli de, ‘Kāa dāmān gwa we wok de ami wo? Amik de Almasihu so ca. Wowo, tā yi sudi kaal dā ami, ti kān zaa kaptalan gwas mago a mbuki ta patl kā so.’ **26** “Yilkeni jini, mil ji Ibirahim suk kii mān banti Nya de bā mān Yehuda kā sowu, mi kān tulli ni gaba ten bi kisti. **27** Yek bā mān Wurshelima suk guu jwasan yis Yesu so yek sā liliti ka. Yek sā njikan gaba ga mān

dlamtı gāba ga Nya gwe asā dlamisi mas gas shukti gwasan wu. **28** Ko de b̄asā mbi ilgwe a laki asā bal bi tlot gā Yesu sowu, yek sā ngem Bilatus de tas tloti. **29** Sā njikan mas ilgwe man dlamtı gābe lishi tenti wu, yek sā yillat sut dā ten gudal yencimi ka, yek sā lepti k̄a gazukd̄i. **30** Ama yek Nya pallat kaami. **31** Yek majwe li Wurshelima sukti tet Galili wu, ngusi yenti gwasi gā multi wonti. Sik nima hwiti mbalan ilgwe sā yeni nā gwel gwasan de pi nā ti wu. **32** Ama yek Nya dlalli jwe banti Nya majwe de a mbalan nallasi wu, suk aba jinan go **33** tā njikmi nii wi, mi mil jwasan de tā palli Yesu kaami wu. Nak gwe ni gā lishi k̄a Zabura na lop wu de, “Ki wo yen gi ka. **34** Yek sā bat kushka gābam̄i dā ten asan k̄an, Ase go a dan de aba gwa wi.” **35** Nya palli gwasan ka, tā dan de ilgwe a daami man bam̄i Yesu kaami tot k̄a gazukd̄i bas po mash so da. **36** Dauda pak palti wul k̄a multi jwas wugo, yek tā mash. Yek sā lepti mal aba jwasi, yek dli gwas moki ka. **37** Ama Yesu de Nya pallat kaami go tā moki so. **38** “Yilkeni jini, a lami tak yisi de tumal Yesu wu kan Nya a taas byas wul ji mbalan ka. **39** Mas majwe ngassi ten ti go sa mbi kisti, ama bā mbat gāba gā Musa a man kisti mbalan so. **40** Pan dem'dem bā ilgwe man dlamtı gāba Nya dlam wu pi tenkii so, **41** “kumini kii, de a kaājeti nā shin gā Nya wu. Tā banti cikii akaā mashni nak de bā pal ilgon k̄a multi jwakan, ilgwe bakaā bal gem de amik palı sowu Ko tā malgon hwikii de a palı wu.” **42** Bulus suk Barnabas bā yil dakā bii ngemti Nyami k̄a go, yek mbalami ngemsi de tas ya mbālisi dlamtı gāba ten wul jwisi da, gas shukti gwasan man tulti. **43** Mbalan zigaa wu, yek man Yehuda suk majwe te k̄a kopti Nya gā man Yehuda nā ndali mbadl wu kop Bulus suk Barnabas. Yek kaā Bulus suk Barnabasi ndallisi gahwulan de tas ci cina nā zat mbadl gwasan ten Yesu. **44** Gas shukti po ballat tet wugo, yek mas man bam̄i mogaa tas kum gāba gā Nya. **45** Yek man Yehuda yeni de mbalan wonti mogaa wu, yek sā dakal i'e, yek sā ngusi net ilgwe Bulus namā dlamtı wu. Yek sā ngusi byalti gwasi. **46** Yek Bulus suk Barnabas gāba ban̄ā banti so yek sā wule, “Mbun de takii man Yehuda kaā kum gāba gā Nya cina. Ama nak de kaā nege wu, kaā mbok ang wi de kaā mbuki tak mbi mbadl gwe bā a paki sowu so. Mi wo mali mal majwe bā man Yehuda k̄a sowu. (aiōnios q166)

47 Go yek de ilgwe Nya zini wu, “A lakkii wi de cilti gā majwe bā man Yehuda k̄a sowu. Tak tullan kisti k̄a dii atli mas.” **48** Majwe bā man Yehuda k̄a sowu kumi nu wugo, yek sā pal hwol tuki i'e, yek sā dlam de gaba ga Nya zok gaba kan. Yek majwe Nya botlsi de sa mbi mbadl gwe bā a paki sowu kasi ngassi ten Yesu. (aiōnios q166)

49 Yek gaba ga Nya ngusi lakti ang dankā bam̄i ka mas. **50** Ama yek man Yehuda cok modli jon “Mik nikii mā dlamtı tami gāba gwe Nya dlalli suk kidi maani ji bam̄i. Yek sā tlil netet ga Bulus suk Barnabas, yek sā mbolsi dakā ban̄ā gwasan suk Barnabas, yek sā mbolsi dakā ban̄ā gwasan ka. **51** Yek sā bat kushka gābam̄i dā ten asan k̄an, Ase go a dan de aba gwa wi.” **52** Yek man kopti jwe ni kali wu njikan nā hwol tuki suk Shishi ga Nya.

14 Yek Bulus suk Barnabas li k̄a lu motgaa ka ban̄ā Ikoniyi nāk gwe asā kul palı wu. Yek sā dlami gāba gā Nya mbalan, yek man Yehuda suk majwe bā man Yehuda k̄a sowu ngassi ten Yesu. **2** Ama yek man Yehude jwe nge ngassi ten Yesu wu cok majwe bā man Yehuda k̄a sowu, yek sā lil dlo gwasan suk man koptisi ka. **3** Mas nā nu yek Bulus suk Barnabas lam multi kali asā namā dlamtı gāba ga Nya, a Nya mbok ang de ilgwe sā dlam go gem kan, nāk de tā laki yek sā pal wul cit banti wu. **4** Yek man bam̄i tatlı de lop, jon pi kaal man Yehude, a jon wo yek sā pi kaal mil shinti. **5** Yek majwe bā man Yehuda k̄a soju, suk man Yehude mas nā bacina jwasan ngwe tas bosı asā laksi nā ye. **6** Yek mil shinti kumi ka, yek sā ab te k̄a ban̄ā ji Likoniya ka. Jwe a mbe de Listera suk Dabe wu, suk lujwe ni njaā kali ju. **7** Yek sā ngusi dlamtı tami gāba ten Yesu kali. **8** Kulki gon ni dā nā zhila gwe de tā man lat nā asan sowu k̄a ban̄ā Listera. **9** Tā kattı kan gāba gwe Bulus namā dlamtı wu. Yek Bulus wutit gwel, tā yeri de malı bal gem de tā ndokti wu, **10** yek Bulus tlil yal nya yek tā wulti de, “Tlinya tak dlal nā asan gwa!” Yek tā yil nya yek tā njel lat nā asan. **11** Mbalan jwe mogaa wu yen ilgwe Bulus palı wu, yek sā tlil yal gwasan mas jwasan yek sā wuli nā bi gwasan de, “Nya pal nāk mbalan yek tā susut malanni wi.” **12** Yek sā zi shin Barnabas de Zewus, Bulus wo yek sā mbet de Hames nāk de tik de man gāba wu. **13** Yek guu waal gā Zewus gwe bii waal gwasi ni te kaal ban̄ā kawu tala tla suk buzha te ten bal dlabii bam̄i ka. Nā ti nā man bam̄i lami de tas

bal gal k^a shin ga Bulus suk Barnabas. **14** Bulus Yek m^an kohti botlsi suk m^an kohti jon tas to suk Barnabas mil shintisi kumi nu wugo, yek s^a Wurshelima t^as mbi bacina suk mil shinti ji botli pal duu tuki, yek s^a kesh lukal jwasan ka, yek s^a jwe ni k^ali wu t^as g^aba suksi ten g^aba gwisi. **3** li te k^a lu gwe mbalami mogaa wu ka bale bale Yek m^an koptisi laksi tantu sut Wurshelima yek asa nama wulti de, **15** “Yek laki de k^aaa nama s^a kobi tu Pinikiya suk Samariya. Yek s^a hwi palti nu ye? Mi mago mbalan k^an n^ak kii sole. m^an kohti jwe ni k^a lu jwisi kangwe majwe ba G^aba m^an t^am^ti k^an m^a tulli kii t^ak zak^an iljwe m^an Yehuda k^a soju ngassi ten Yesu wu. Kumti k^aaa nisi ma ngusti atl de b^a mbadl nisi d^a sowu. n^ak gwisi lak m^an koptisi ten palti hwol tuk i^e. T^ak palan tet mal Nya gwe mash sowu, a tik pal **4** S^a bal Wurshelima go, yek mil shinti ji botli dlo nya, suk dii atli, suk bal ze suk mas wul jwe suk m^an kohti suk bacina jwasan palisi dem na ni gⁱbⁱ wu. **16** K^a gin jwe nda na kaal lu go Nya palti. Yek Bulus suk Barnabas hwisi ilgwe Nya zak mbalan t^as pal ilgwe sa lami wu. **17** Mas na zisi ang yek s^a pali k^a majwe b^a m^an Yehuda nu, ta bo taba zakti ga mbalan ban^a ilgwe a laki k^awu. **5** Yek m^an kohti jon jwe m^an Paresi kade asa daamti sowu so. Tik nikii de m^an b^alti ze sut si wu tlinya yek s^a wule, “Ngetli k^an t^a sal m^an nya suk mbuni watlan, at^a kul balkii ilg^anguki kohti jwe b^a m^an Yehuda k^a soju, asa kop mbat kangwe a kum kii wu, at^a laki ak^aaa dan na hwol g^aba ga Musa.” **6** Yek mil shinti ji botli suk tuki.” **18** Mas na g^aba jimi de s^a hwisi wu, yek bacina ji m^an jwasan mogaa t^as kus g^aba gwisi. s^a ngo kanti gwasan gaa. Ten de si wo sa bal gal **7** S^a kusi i^e wu, yek Biturus tlinya yek t^a wulsi k^a shin gwasan. **19** Ama yek m^an Yehuda jwe yil de, “Yilkeni jini, k^aaa yisi de k^a multi jon duk tet Antakiya suk Ikoniya ju mani na mbalami. go Nya botlanni t^a majwe b^a m^an Yehuda k^a. Yek s^a lak mbalami ten lakti ga Bulus na ye, soju kum g^aba m^an t^am^ti t^as ngasti ten Yesu yek s^a dlakti te kaal ban ka s^a d^am gwa gwe t^a tumalanni. **8** Nak de Nya wo m^an yisti mbadl mash wi. **20** Yek m^an kohti lak gandalti wu yek g^aba mbalan k^awu, yek t^a mbok ang de t^a kansi t^a tlinya, yek t^a pal te k^a ban ka. Lu dlo wugo wi de t^a b^alsi Shishi gwasi nak gwe t^a balanni yek t^a zigaa te Dabe ka suk Barnabas. **21** Bulus wu. **9** Yek t^a pol mbadl jwasan ka tumal ngasti suk Barnabas dlam tami g^aba k^a bami gwisi yek gwe sa pali wu, n^ak gwisi mbok ang de Nya hul mbalan wonti ngassi ten Yesu, yek s^a pal te k^a dlo ganan suksi so. **10** Ke nuk go yek laki de ban Listera ka suk Ikoniya, suk Antakiya, **22** k^aaa nama lamti tak zi palti ilgwe manan getl yek s^a ngusi ndallat mbadl m^an kohti, yek s^a ganan, mi suk aba jinjan wu m^an kohti jin ye? ndallisi daala de t^as dlal ten ngasti ten Yesu. **11** Nak gwe m^a b^alan gem de tumal alheri g^a. Yek s^a wulsi de, “Ngetli k^an t^ana tla bomti i^e, Bagaa Yesu k^an m^a mbi kisti wu, nu k^an si mago apaa m^a te k^a Nya de guu.” **23** Yek Bulus suk s^a ngassi ten Yesu.” **12** Yek mas mbalami dam Barnabas botlsi majwe a damisi de bacina k^a m^abetlak asa nama daamti gwasan de Biturus lu motgaa ngemti Nya jwasan wu. Yek s^a pal g^aba wu. Yek s^a ngusi katti k^ang Barnabas suk kalkaze, yek s^a ngemisi Nya gwe s^a zi mbadl Bulus de sa dlamt^a wul cit fanti jwe Nya pali tenti de, ta zisi ang wu. **24** S^a kobi k^a atl ga k^a majwe b^a m^an Yehuda k^a so tumalsi wu. **13** Bisidiya wu, yek s^a mbuki Pampiliya. **25** S^a dlam Barnabas suk Bulus pakisi dlamt^a g^aba wugo g^aba g^a Nya a Perga wu, yek s^a su Ataliya. **26** yek Yakubu wule, “Yilkeni jini, katini nini k^ang. Tet Ataliya go yek s^a te k^a jirgi ze, yek s^a pal **14** Siman hwini kangwe Nya tul mal majwe b^a Antakiya. Kalu gwe ngemisi Nya ten wul ga Nya m^an Yehuda k^a soowu yek t^a palli jon de mbalan gwe s^a pak palti wu. **27** S^a mbuk lu wu, yek s^a jwas. **15** Nu k^an g^aba g^a m^an dlamt^a g^aba Nya mo m^an kohti, yek s^a hwisi mas ilgwe Nya pali dlami, gwe ni g^alishi de, **16** “Kaal d^a gwisi wo tumalsi wu. Suk kangwe Nya buli gwel majwe ba pal sudi, a palli boo guu g^a Dauda gwe nda b^a m^an Yehuda k^a soju yek s^a ngassi ten Yesu kawu de guu da, ba kin lu guumi da, a palli gus wu. **28** Yek s^a mul wonti suk m^an kohti k^ali.

15 Yek m^an Yehuda m^an kohti jon tet Yehudiya tul Antakiya, yek s^a ngusi hwiti m^an kohti de, “Kume s^a salkii n^ak gwe mbat g^aba g^a Musa dlam wu sogo ka mbi kisti so.” **2** Bulus suk Barnabas dlak g^aba suk majwisi i^e.

mas suk majwe b^a m^an Yehuda k^a so de asa mbe shin gi wu, ami Nya, amik dlam nu’ **18** Nu k^an a dlalli g^aba k^a tlal multi jon teka. (ai^{on} g¹⁶⁵) **19** “G^aba gi wo yek de, ban lakan majwe b^a m^an Yehuda k^a soowu jwe pal tet mal Nya wu k^a bomti so. **20** Da nugo, tan lishisi de bas

nguk ilgwe sa taki gunki wu so. A bas pi pälän so, a bas nguk hwu wul suk hwulan so. **21** A dlam nu nak de ten mbat gaña ga Musa kan a jwasan ka, mas gas shukti gwasan ka gin jon ka.” **22** Yek mil shinti ji botli, suk bacina ji man kohti suk naa man koptisi mas botli majon tet gipsi. Yek sa shinsi te Antakiya ka suk Bulus suk Barnabas. Majwe sa botli go sik de, ka Silas suk Yehuda gwe asa mbet de Barsabas wu. Silas suk Barsabas wo bacina ji man koptisi kađe si. **23** Yek sa balsi lishti gwe wule: Mi, mil shinti ji botli, suk bacina ji man kohti, yilkeni jwakan. Kii man kohti de ba man Yehuda ka so jwe ni a Antakiya suk Siriya suk Silisia wu. Ma nama gađet gwakan da. **24** Ma kumi de jon jinan li malkii banja yisti ganan so, yek sa gulsi mbadli gwakan na ilgwe sa hwikii wu. **25** Yek ma mo bi ganan de tan botli yelen jinan jon, amma moosi suk Bulus suk Barnabas tan shinsi mal malkii **26** majwe bal gaa gwasan ten palti wul ga Almasihu Yesu Bagaa wu. **27** Nuk laki yek ma nama shinti ga Silas suk Yehuda, tas hwikii ilgwe ma ballikii wu na bi gwasan. **28** Tam Shishi ga Nya da de ban zikii bal ilgon gaa so, de ba jin ka sowu. **29** Bak ngukan ilgwe asa bali ka lu waal wu so, bak ngukan hwulan so, bak ngukan tlu ga huu wul so. Bak pan pälän so. Mbuñ de tałk zakān mas wul jwisi. Se gasi gon jwakan. **30** Yek sa shin majwisi yek sa li Antakiya, yek sa mo mas man kohti yek sa balsi lishti gwisi. **31** Sa yen lishtisi wugo yek sa pal hwol tuki, nak de gaba gwe ni gibî wu ndallisi gahwulan ten ngasti ten Yesu gwasan wu. **32** Yehuda suk Silas hwi man koptisi gaba ndallat gahwulan suk balti ndalti i'e, nak de si wo man dlamti gaba ga Nya kađe si wu. **33** Sa nak lam multi kali wu, yek man koptisi pallisi bi na gaba tam mbadli, yek sa pal gazan mal majwe shinsi wu. **35** Yek Bulus suk Barnabas sa a Antakiya, yek sa mboki ang mbañ won ti ten gaba ga Nya kali. **36** Lam multi wu, yek Bulus hwi Barnabas de, “Ma pal teka tan kus ban jwe ma dlam gaba ga Nya kali ju, tan bo yen kangwe sa bal na ngasti ten Yesu wu.” **37** Yek Barnabas lami de tas kan Yohana gwe asa mbet de Markus wu tas li suksi. **38** Yek ba tamı Bulus da so nak de Markus zaksi de sa li Pampiliya batा ci cina na dlamti gaba ga Nya suksi sowu. **39** Yek sa njel dlakti gaba ka dlo gwasan yek sa hwuli. Yek Barnabas kan Markus yek te ka jirgi ze yek sa li

te Kuburus ka. **40** Bulus wo yek ta botli Silas yek ang wu. **41** Yek ta li ban Siriya suk Silisia yek man Yehuda ngusi dlamti gaba danka lu motgaa ta ndallisi gahwulan.

16 Yek Bulus tul a Dabe, tet kali go yek ta li Listera, ka lu gwe man kohti gon gwe asa mbet de Timoti ni na danti wu. Ana gwas ga Timoti wo nga Yehuda man kohti wu, a aba gwas wo man Giris. **2** A man kohti jwe ni ikoniya suk Listera dlam hwa gaba tenti. **3** Bulus lami de tas mo asan suksi ten lat gwasan, yek ta salti nak de man Yehuda jwe ni kali wu mas yisi de aba gwas wo man Giris kawu. **4** Yek sa ngusi matli danka ban jwe ni kali ju ka, asa nisi ma hwit ilgwe bacina ji man kohti suk mil shinti ji botli a Wurshelima dlalli de ta man kohti kobi wu. **5** Yek man koptisi mbi ndalti ten ngasti ten Nya gwasan, asa nama wontat tli mas cin. **6** Yek Bulus suk yelen lat jwas li danka ban jwe ni ka atl ga Pirijiya suk Galatiya ju. Ama yek batâ dlam gaba ga Nya a Asiya so nak de Shishi ga Nya zaksi de tas dlam kali sowu. **7** Yek sa li tet ten mbat ga atl ga Misiya wu, yek sa ngwe de tas te Betiniya ama yek ba Shishi ga Nya zaksi so. **8** Yek sa kobi a njaa mal atl ga Misiya, de sa su Turawas wu. **9** Gas bal go, yek Nya buli gwel Bulus, yek ta yen man Makedoniya gon, mali dlal nya ata nama ngemti gwasi de, “To tot Makedoniya tałk zisi ang ne.” **10** Nya buli gwel Bulus wu yek ma yisi de ta mbe ni tan dlam tamı gaba ten Yesu kali, yek ma to Makedoniye bale-bale. **11** Tet Turawas go yek ma te ka jirgi ze, yek ma li Samotiras. Lu dlo wugo yek ma li Niyopolis. **12** Tet kali go, yek ma li Pilibi bal ban ga Makedoniya ka atl ga Roma. Yek ma lam multi kali. **13** Gas shukti ga man Yehuda bal wu, yek ma yil te kaal dlabii bami ka yek ma su tu dlalka, lu gwe ma zi de ma mbi lu ngemti Nya wu. Kali kan ma dami yek ma hwi gaba modli jwe mogaa kali wu. **14** Gon ka modlisi de kaatini kang go shin gwas kađe Lidiya, man wulti tutul ka kađe ti tet ka ban Tayatira, ata ngusi Nya atli. ta kum gaba gwe Bulus nama dlamti wu yek Nya tan mbadli gwasi yek ta ngasti ten Yesu. **15** Yek sa pali baptismata Lidiya suk man lubii jwas jwe ngassi ten Yesu wu. Yek Lidiya wul ni de tan li lubii datka. Ta dlam de, “Kaa yisi de a ngassan ten Bagaa Yesu wu, ningó lak damañ a daaka.” Yek ta mani na mi. **16** Gas gon amma nama lat ka lu ngemti Nya,

tek mā moo suk zhel yen kili gon mān māzhe tā balsi ilga nguki. 35 Lu tlo wugo tek mān kisti gwe a māzhe lakti atā man dlāmti ilgwe a pi gābe shin mān hapti dlo mal mān bātti lu letisi wu. Atā mwe bal wulpi bagaa gwasi ten palti de, “Zak mā ju tās zigaa.” 36 Yek mān bātti lwisi nāk gwisi. 17 Yek yen kilisi ngusi kopti ga Bulus wul Bulus de, “Mān kisti gāba bāl bi de tā zak ki suk naa yilkeni jinān atā nama dlāmti to nya suk Silas wi. Ningo zangaa nā tāmi mbadli.” 37 kāde, “Majin jo zhel ji Nya Bal Kakshe kān, sa Yek Bulus wul mān hapti dlomi de, “Mi wo mān tuli dlāmti gāba ten kangwe kaa mbi kisti wu.” atl ga mān Roma kān, ama yek sa boni kā dlo 18 Tā ngusi palti nu multi wonti. Yek mbadli ga mbalan a bāsa kisini gāba paa so. Yek ningi sa Bulus lak lil wu, yek tā ballati, yek wul māzhe bā lam zakti gānan mukli a? a pi nu so, tās sak de, “Kā shin ga Almasihu Yesu, a nama wulti gwa de tāk yil dāka ti ka!” Yek māzhesi zakti Silas wo mān Roma kawu yek bānti cisi. 39 Yek mbi wulpi sowu, yek sa dop Bulus suk Silas yek sa li tet kā lu letisi, yek sa balsi bii, yek sa yillasī sa tālasi kā lu motgaa mal mān kisti gāba. 20 dāka bii letisi ka. Yek sa ngemsi de tās zak bāmi. Yek sa tullasi dlaboo kisti gāba yek sa wuli de, 40 Bulus suk Silas yil dāka lu letisi kāwū, yek sa “Majin jo sa nāma gulsat ga mān bān gee i'e. A li lubii dā Lidiya ka. Kāli kān sa mbi mān kopti, mān Yehuda kān, 21 sa nāma wulti de tān palan wul jwe mbun de tān mi mān Roma pāli sowu.”

22 Yek mas mbalan tlinya ka ten Bulus suk Silas, yek sa netget gwasan. Yek mān dlaboo kisti gābe dlalli gāba de, tā tusisi lukal ka a bosi na tlemndi. 23 Sa bosi i'e wu, yek sa lesi ka kā lu leti. Yek sa wul mān bātti lwisi de tās zi gwellensi i'e. 24 Yek sa hwit nu wu, yek tā telsi su ka punka leti gwe ni te kā bii letisi kāwū, yek ta balisi asan ka kā dlo ji gudal yencin de lop. 25 Kā dlo gas ballu de Bulus suk Silas nāma ngemti Nya asa nāma wulti koo tāsti ga Nya, a majwe de lesi pak ju nāma kumti gwasan wu. 26 Sa yi nugo, yek atl wuni nā ndālti, hal yek zhila bii gwe sa lesi gibī wu wuni. Nāma pat nu yek mas bi dlabii lu letisi bul ka, yek zaa galla jwe sa balisi ang dāju bātl ka. 27 Mān bātti lwisi padal wi de tā yen dlabiimi ga buli kāwū, yek tā yilli bal puka gwasi tās tlo gaa gwas ka. Tā dam gwa we majwe lesi kaju ab wi. 28 Yek Bulus wulti to nya kāde, “Bāk kumi cwo gaa gwa so, mā ni da mas jinan!” 29 Yek mān bātti lwisi kum gas ga cilti wutu, yek tā te kā biimi ka nā apti, yek tā lak nda a cina dā Bulus suk Silas ka a tli gwasi nāma dādalti. 30 Yek tā yillasī tet debagāl, yek tā ngemsi de, “Bacina jini, yek bā pāli ta mbi kisti ye?” 31 Yek sa ballit de, “Ngaski ten Bagaa Yesu apaa ka mbi kisti, ki suk mas mān lubii jwa.” 32 Yek sa hwit tāmi gāba ten Yesu, suk mas mān lubii gwasi. 33 Kā gas gwisi kān tā kan Bulus suk Silas yek tā polisi usu jwasan ka. Yek Bulus suk Silas palisi baptismal kāli-kāli, nā ti nā mān lubii gwasi mas. 34 Tā ngusi pālti hwol tuki nāk de tā ngasti ten Nya wi suk mas mān lubii gwasi wu. Yek tā tāla kā Bulus suk Silas lubii datka, yek

17 Sa kobi tu Ampibolis suk Apoloniya wu, yek sa li Tasalonika kā lu gwe lu motgaa ni kāli wu. 2 Yek Bulus ngusi tet kā bii ngemti Nyami atā nisi ma gāba tet kā gāba ga Nya, mas gas shukti gwasan de mekan nāk gwe atā kul pali ka mas lu jwe tā li ju. 3 Tā mbokisi ang de Almasihu wo netgli kān tās tla bomti atā māshi, apaa tā tli dāka mashkan ka tot dāka majwe mash wu ka. Yek tā wulsi de, “Yesu gan de a nikii ma gāba tenti go tik de Almasihu.” 4 Yek mān Yehuda jon ngassi ten Yesu yek sa mogaa suk Bulus suk Silas. Majwe bā mān Yehuda kā sowu jwe bānti Nya wu ngassi ten Yesu yek sa mogaa suksi pak, suk kidi modli ji bāmi wonti. 5 Yek mān Yehuda jon dakāl, yek sa mbe mil yetāl tet kā lu motgaa wulti wuli yek sa tlil dlanti kā bāmi. Yek sa li lubii dā Jason ten ngot ga Bulus suk Silas tās tolsi kā dlo mbalan. 6 Yek bāsa mbi Bulus suk Silas sowu, yek sa dop Jason suk mān kopti jon, yek sa tālasi cina dā kidi ji bāmi ka, yek sa wul kidi ji bāmi de, “Majin de sa nāma gulsat ga mbalan ten dii atl mas go sik ballu a de, 7 a Jason kā kansi de mandaki a lubii datka. Mas jwasan sa nāma dakcīt mbāt ga gāba Kaisar asa nāma wulti de guu gon ni da asa mbet de Yesu.” 8 Kidī ji bāmi suk mbalan jwasan kumi nu wugo, yek ili gulsasi mas. 9 Yek sak lak Jason suk naa mān koptisi tās bātl wulpi zakti gwasan, yek paa sa zaksi. 10 Gas gil wu, yek mān kopti lak Bulus suk Silas tantu lat Beriya. Sa mbuki li wu yek sa li kā lu motgaa. 11 Mān Beriya wo sa lami de tās katī kan gāba ga Nya man mān Tasalonika. Nāk de sa kan gābe gwe Bulus hwisi

wu nā hwol tuki, yek sā ngusi bodlälti tās yisi. **Tā** pali nu tā mas mbalān ngo lu gwas i'e asā de ko ilgwe tā hwisi go gem kāwu. **12** Yek mān lamti kā mbadl jwasan tās mbit da, ko de Nya Yehuda wonti suk kidi maani suk modli jwe bā dleneti suk mas jinān sowu. **28** 'Nāk de tumalti mān Yehuda kā sowu wonti ngassi ten Yesu. **13** kān mas dāmti suk pālti wul jinān ni.' Nāk gwe Yek mān Yehuda jwe ni Tasalonika wu kumi de mān manti bi jwakan dlam wu de, 'Mi wo mil Bulus nāma hwit mbalān gāfa ten Yesu a Beriya jwasan kān.' **29** "Nāk de mi wo mil ji Nya kāwu, wu, yek sā kāli yek sā sak gulsi mān bāmi yek sā bān zān de Nya wo nāk zinariya sogo azurpa coksi. **14** Yek mān kohti lak Bulus te ten bicikdi sogo nāk ye gwe mbalān pāli kā so, bān dāmān ka bāle-bāle. Ama Silas suk Timoti wo yek sā sa de ti wo ilgwe mbalān pāli nā ang gwasan wu a Beriya. **15** Majwe lak Bulus tantu wu tullat a kā so. **30** kā multi tek jo, wundal ji kādlan jwisi Atina wu bā pal gazan go yek Bulus shinsi de hwot Nya so. Ama ningi yek tā nāma wulti tās wul Silas suk Timoti de tās kohti tedi bāle- mbalān mas de tās ci atl gaa, mas lu jwe sā ni bāle. **16** Bulus nāma bātti gwasan a Atina nu wu wu. **31** A hwikii nu, nāk de Nya zi cin gwe ta yek tā yen gunki wonti, jwe a mān bāmi ngusisi kisi gāfa mas mbalān nā gem tumal mālgwe atl wu, yek mbadl lilit i'e. **17** Yek Bulus suk mān tā botlti wu. Nya mboki ang mbalān ten nāk Yehuda suk majwe bā mān Yehuda kā sowu, jwe gwisi de tā pālli mālgwe ta botltisi kaami wu." Bānti Nya wu ngusi bodlälti gāfa ga Nya kā lu **32** Sā kum bi tlit dākā māshkan ka gā mbalān motgaa ga mān Yehude. Yek Bulus hwi gāfa wugo yek jon des njwaa, ama jon wo yek sā mas majwe motgaa kā lu wulti wul kāwu ten wule, "Mā ya lam kumti gwa ten bi ilgāmi da." Yesu. **18** Yek motgaa ga mān lishti jon, jwe asā **33** Ten nu kān yek Bulus yil dākā motgaa mi ka. mbesi de mān Abikuriya suk Sitokiya ju ngusi **34** Yek maani jon kāli cugaa suk Bulus yek sā dlakti gāfa suk Bulus. Yek jon jwasan kum gazi ngasssi ten Yesu. Majwe cugaa sukti jo sik de, de, "Yek mān shilān gān a dlam kam ye?" Yek kā Deyonisus mān dāmti motgaa Arepaguuus, jon po wule, "Gon atā nāma gāfa ten gunki suk kili gon gwe asā mbet de Damaris, suk naa jwe bāma yisansi sowu." Ilgwe laki yek sā dlam mbalāmi jon da jwe ngasssi ten Yesu pak ju.

18 Kaal dā nugo yek Bulus zak Atina yek li Korinti. **2** Kāli kān tā mo suk mān Yehuda gon de asā mbet Akila mān Pontus. Mālgwe ya yil tet Italiya suk kili gwasi gwe asā mbet de Pirisila wu, nāk de Kaludius guu ga Roma laki tā mas mān Yehuda zak atl ga Roma wu. Yek Bulus la yenti gwasan, **3** nāk de Bulus mago mān mokti kul kān nāksi wu, yek tā dām suksi yet tā ngusi mokti kul suksi. **4** Yek Bulus ngusi gāfa suk mān Yehuda suk majwe bā mān Yehuda kā sowu kangwe sa yis gaami wu, tas dlaksi tet mal Yesu Almasihu da. **5** Silas suk Timoti tul tet Makedoniya wu, yek Bulus dāl gal ten dāmti gāfa mān tamti. Tā hwi mān Yehudasi de Yesu kāde Almasihu. **6** Yek mān Yehuda nge kumti gwasi yek sā dlam byas gāfa tenti, yek Bulus batisi kushka gā lukāl gwasi yek tā wule, "Tā hwulan gwakan dāl ten gaa jwakan, ze gi po yi gisi so. Ningi ba li mal majwe bā mān Yehuda kā sowu, gwe de atā ngusi atl Nya wu. **8** Yek Kiribus bacina gā lu motgaa mi suk mas mān lubii jwas ngasssi ten Yesu Bagaa. Mān Korinti wonti jwe kum Bulus wu mago sā bāl gem yek

sa palisi baptism. 9 Gas gon kā gasi, yek Yesu Bagaa fuli gwel Bulus, yek tā wulti de, “Bā banti cik so, ngusi dlamti gāba mān tamti, bāk dām mbetlak so. 10 A ni sukki, malgon a man tulti atā kumit cwo so, mbalan wonti kā ban gan a dām de mbalan jini.” 11 Yek Bulus dām kali ga gin de nām nā tatlti dlo, atā nisi ma mbokti ang ten gāba mān tamti ten Yesu. 12 A Galiyo ni de gobna gā Akaya, yek mān Yehuda bel bi yek sa tulli Bulus kā lu kisti gāba. 13 Yek sa gāba tenti de, “Mālgan nima shelti mbalan de tas ngusi atl Nya kangwe bā mbat gāba wule ta pali sowu.” 14 Bulus bā nda gāba wu, yek Galiyo wul mān Yehuda de, “Kaa nāma nalānti ten ilgwe bā yek sowu, sogo byas wul wu, ani zoki ta kati kii kang. 15 Ama nāk de kumti gaz wul kan ten bi wul gwakan suk mbat gāba gwakan go, lakāman ili nā gaa gwakan. Ba pāl kisti gāba ten wundāl gā gāba wu so.” 16 Yek tā yillasi dākā lu kisti gābe ka. 17 Yek sa pal ten Sostenus bacina gā lu motgaami, yek sa boti ten bii dlaboo lu kisti gābe ka. Ama yek bā hwot Galiyo so. 18 Bulus lām dānti a Korinti wu, yek tā zak mān kohti jwe ni kāli wu, yek tā li Siriya suk Pirisila suk Akila kā jirgi ze. Tā wutl gaa ka a Senkiriya, nāk gwe tā dlalli gāba de ta pali wu yek paa tā nda zatgaa. 19 Sa mbuki a Apisa wu, yek Bulus zak Pirisila suk Akila kāli. Ti gaa gwas wo yek tā li kā lu motgaa gā mān Yehuda yek sa bodlāl gāba suk mān Yehude. 20 Sa ngemti de tās ya dām suksi dā, yek Bulus nge. 21 Bulus bā zigaa go yek tā dlallisi gāba yek tā wule, “Ba ya pali, kume Nya lami wu.” Yek tā te ka jirgi ze yek tā zak ban Apisa. 22 Tā mbuk lu Kaisariya wu, yek tā sak gāfe mān kohti ji kāli, yek paa tā li Antakiya. 23 Bulus lām multi kā ban ga Antakiya wu, yek tā ngusi matlti dānkā lu ji Galatiya suk Pirijiya ka. A tā nima ndallat gahwulan mān kohti mas. 24 Yek mān Yehuda gon asā mbet de Apolos, mān Alekzandiriya tul a Apisa. Mān yisti wul kāde ti, atā yis gāba gā Nya i'e. 25 Mān kohti jon hwi Apolos ten kangwe mbalan a kop Bagaa wu, yek tā dloti ten mbokti ang mbalan ten kangwe sa kop Yesu wu ko de baptism gā Yohana kan tā yisi tokte wu. 26 Yek Apolos njel gāba kā lu motgaa, kā Akila suk Pirisila kumti wu. Yek sa mbet tet lubii daasi ka, yek sa yilit gaami i'e kangwe kohti Nya ni wu. 27 Apolos bā li Akaya go yek mān kohti ndallit daala, yek sa palit lishti gwe ta bāl mān kohti jwe ni Akaya wu tās kan māndaki gwas da. Tā mbuk lu wu,

kek tā zi-ang majwe ngassi ten Yesu i'e tumal alheri gā Nya wu. 28 Nāk de tā man ngetl gā mān Yehuda jwe dlak gāba sukti kā dlo mbalan wu, yek tā mbokisi ang kā gāba ga Nya de Yesu kāde Almasihu.

19 De Apolos yi Korinti go, yek Bulus kop tantu gwe kobi Korintisi yek tā mbuki Apisa. Yek tā lak mbi mān kohti jon kāli 2 yek tā ngemsi de, “Kā mbi Shishi gā Nya ma, de kā ngaskii ten Yesu wu?” Yek sa wulti de, “Hwowo, ma yisi de Shishi gā Nya ni dā so so pamma.” 3 Yek Bulus po ngemsi dāde, “Yek wundāl gā baptism gwik sa pālikii gwi?” Yek sa ballit de, “Wundāl baptism gā Yohana wu.” 4 Yek Bulus wule, “Baptisma gā Yohana go, gā cit atl gaa kan. Tā hwi mbalan de tas ngassi ten Yesu malgwe a tul kaal daat du.” 5 Sa kumi nu wugo yek sa palisi baptism, nā shin gā Yesu Bagaa. 6 Bulus wutisi ang gaa wu, yek Shishi gā Nya susut tensi, yek sa gāba nā zobsi bi, yek sa dlam gāba jwe Nya hwisi de tās dlam wu. 7 Wontat jwasan mbalan de cutl cet lop. 8 Bulus pāl lip de mekan atā nāma lāt kā lu motgaa gā mān Yehuda atā ngusisi dlamti gāba gā Nya nā mbadl de nām. Tā ngusi dlakti gwasan ten bi gā Nya de guu. 9 Yek jon jwasan kāngal ka, yek sa nge ngasti ten Yesu, yek sa ngusi dlamti byas gāba ten bi kohti Tantu gā Yesu te kā mbalan ka. Yek Bulus zaksi, yek tā yem mān kohti yek sa ngusi gāba mas cin kā bal bii motgaa gā Tiranus. 10 Nāk gwisi ngusi pati hal gin de lop yek mas mān Yehuda suk majwe ba mān Yehuda kā sowu, jwe nāma dāmti kā atl gā Asiya wu kum gāba gā Bagaa Yesu. 11 Nya pāl kidi wul cit bānti tumal Bulus, 12 kangwe wul taasti lwani gwasan suk lukāl gwas ma wu, asā tale mān cwo suk mān māzhe. Asā ndoki a māzhesi yil dākāsi ka. 13 Yek man Yehuda jon jwe asa matl dānka asa yilli māzhe dākā mbalan kāwu, lami de tās ndok majwe māzhesi ni kāsi wu nā shin gā Bagaa Yesu. Asā wul māzhesi de, “Nā shin gā Yesu gwe a Bulus gāba tenti wu, a nikma wulti de tak yilka.” 14 Mil de nitgi ji bal mān Paris gon asā mbet de Siba wu ngusi pālti nāk gwisi. 15 Gasi gon wo yek māzhesi ballisi de, “Yesu co a yisanti, a Bulus mago a yisti, yek ki wo wok de ki wo?” 16 Yek mālgwe māzhesi ni kāti wu ndesi yek tā man ngetl gwasan. Tā palisi byas boti yek lukāl gwasan kesh ka, se nāk sa yil tot dākā lubiimi ka nā apti koo dli si nā hwulan dān

ten dli gwasan kā. 17 Mān Yehuda suk majwe bā kāda. 34 Yek mbalāmi yeni dē mān Yehuda kāde mān Yehuda kā sowu jwe nima dāmti Apisa wu ti wugo, yek sa tlii yal nya ndakce yek sa ngusi kumi nu wu, yek banti cisi i'e, yek shin gā Yesu wulti de, "Gunki Aritimis gā mān Apisa go mān Bagaa mbi nalti i'e. 18 Yek majwe ngassi ten nalti kān!" Yek sa pita dlamti nāk gwisisi. 35 Yesu wu wonti ngusi dlamti byas wul jwe sa Yek bali gon gā bāmī laki yek sa dām mbetlak, pali wu kā dlo mbalān. 19 Yek mān palti waal yek tā wulsi de, "Mān Apisa, mas mbalān ten wonti, tulli kul lishti jwe asā pāl waal dā ju yek dīi atl yisi de bān Apisa kāde mān ngipti gā lu sa kweli ka kā dlo mbalān. Wulpi gwe asā wul gwe asā ngusi atl gunki Aritimis mān nalti gwe kul lishtisi dā go, a pāl 50,000 gā zinariya. 20 Nā de nda sut nya wu. 36 Nāk de gā hwudāli kān nu kān gāba gā Bagaa Yesu mbāt dānka mbalān ni sowu, dāmān mbetlak, bāk pālān ilgon ka ka yek ndal i'e. 21 Kaal dā nāk gwisi, yek Bulus lilti mbadl so. 37 Kā tulli majin a de, mukāl kān zi kā mbadl gwas de ta li Wurshelima, ata kōbi sa pi tet kā lu dānti gā gunkisi so a bāsā dlām tu Makedoniya suk Akaya. Yek tā wule, "Ngelti byas ilgon ten gunki ganan so. 38 Kume gāba ni kān ta li Roma pak." 22 Yek tā lak Timoti suk Demitiriyas suk majwas dā ten malgon go mān Irastus majwe asā zit ang wu tās li Makedoniya, kisti gāba ni dā, sik ka lak majwe pāl ilgwe bā ti gaa gwas wo yek tāya lām dāmti a Asiya da. 23 yek sowu tās batlti. 39 A kume ilgon yi kaal go, Kā multi jwisi kān bi kopti Tantu ga Yesu gulsāl suli kā lu motgaa gā ban. 40 Ningō ma pālān mbalān i'e. 24 Mān desti azurpa gon gwe asā ilgwe bā mbun sowu wi nāk de mā tliān dlanti mbet de Demitiriyas, mālgwe atā des azurpa ase wu. Abā ilgwe laki yek mā tliān dlantisi wu atā palli de lu zāt nāk'en gunki gwe asā mbe ni dā so." 41 Tā dlām nu wugo, yek tā wul mas de Aritimis wu. A mān desti wul mbi wulpi i'e mbalāmi de tās zigaa.

ten palti wundāl ji wul jwisi. 25 Yek Demitiriyas mbe mān desti azurpe kā lu dē nām suk majwe asā pāl wundāl gā wul jwisi ju. Yek tā wulsi de, "Yelan jini, kāa yisi de mā nāmā mbit wulpi nal ten desti azurpa gee. 26 Kik ka kumi wu akaā nāma yenti kangwe mālgān de asā mbet Bulus wu nāmā shelti gā mbalān wonti tās gillāsi a de a Apisa suk mas atl gā Asiya wu. Tā nāmā dlāmi de gunki jwe mbalān pali go Nya kā so. 27 Ilgwe mā nāmā palti wu kān mbalān a nge tokte so. Ama lu gwe a zi gunki man nalti Aritimis wu suk gunkisi gaa gwasi, ti de a mbalān ngusit atl kā atl gā Asiya suk mas dīi atl wu mago ta po yi ten bi ilgon so." 28 Sā kumi nu wugo yek mbadl lilisi, yek sa njel gāba to nya kāde, "Gunki Aritimis gā mān Apisa go mān nalti kān!" 29 Njet nugo yek mas bāmī hwot ka, yek mbalāmi dop Gayus suk Aristakus yelān lāt ji Bulus tet Makedoniya, yek sa tālāsi kā lu motgaa gwasan. 30 Bulus lami de tās li mal mbalāmi, ama yek bā mān kopti zakti so. 31 Yek bacina jon kā bāmī jwe de yelān ji Bulus ju mago sa shinit lu de, bas te kā lu motgaami so. 32 Yek motgaami gulsi ka, jon nāma gāba ten ilgan a jon nāma gāba ten zobsi ilgon. A bā mbalāmi wonti gipsi yis ilgwe tullāsi kali wu so pamma. 33 Yek mān Yehuda jwe ni kā mbalāmi wu jek Alekzanda tet cina, yek sa wulti de tās dlām ilgwe nāmā pāt du. Yek tā pālāni nā ang de tās bō dām mbetlak yek tās yilli gaa gwasi

20 Dlantisi paki wugo yek Bulus mbe mān koptisi yek tā ndallisi gahwulan, yek tā pallisi bi, yek tā li Makedoniya. 2 Tā ngusi matlti kā lu jwisi atā nisi ma ndallat gahwulan mān kopti, yek tā lak mbuk atl gā mān Giris, 3 kali kān tā pal lip de mekan, yek tā lami de tas te kā jirgi tās li Siriya ama yek tā kume de mān Yehuda jon nāma ngoti tās tloti, yek tā kōbi tu Makedoniya. 4 Yek Sobata yen ga Parus mān Beriya, suk Aristakus suk Sakundus mān Tasalonika, suk Gayus tet Darbe, suk Timoti, suk Tikikus suk Europimus mān bān Asiya kopti. 5 Majwisi ndenii cina yek sa sak bātni a Turawas. 6 Yek mā te kā jirgi ze tet Pilibi kaal dā motgaa ngukti burodi gwe bā yis ni dani sowu. Yek mā lak mbisi a Turawas kaal dā multi de namtan ten tantu. Yek mā pal multi de mukka kāli. 7 Gas shuktı gā kā suktı, mā mogaa de tān nguk wul ndakce wu, yek Bulus ngusi hwit gāba mbalān, se nāk lu dlo. Nak de tā nāma lamti zatgaa de lu dlo wu. 8 Pitilla ni kā sobāl tlāl bii gwe mā mogaa gībi wu. 9 Yek yen maani gon gwe asā mbet de Iyutikus wu dān kā shu windo. Yek yebāl njel dopti gā gwasi hal yek kanti. Bulus nāma gāba nugo yek tā dlunti kā yebāl. Yek tā nda sut atl sut kā sobāl tlāl biimi gā na mekan yek sa kanti go tā mash wi. 10 Yek Bulus yil sudī, yek tā ngus mal yeni, Yek tā wut ang sut tenti. Yek tā wul mbalāmi de, "Bā ili gulsālkii so, tā yī

kaami!" 11 Yek tə pal to ka sobal dlal biimi ka kangwe a tla bomti de a hwi gaşa, nə kə cin yek sa nguk wul yek sa tla jibi. Tə ngusisi dlamtı nə ka gasi kə ga gin de mekan wu. 32 "Ningo gaşa se nək lu dlo wu, yek paa tə zigaa. 12 Yek a nama zat gwakan a ang də Nya ka, suk təmi mbalami kan Iyutikusi nə gasi, yek sa talat lubii gaşa alheri gwasi. Kangwe tamı gaşa gwas a laki atə bal kaami, yek mbadl tamisi i'e. 13 Yek mə te tak yisan Nya i'e, kangwe Nyami a balkii hwa kə jirgi ze, yek mə li Asos tən mbi Bulus kali nək wul gwe ta bal mas man kohti gwas wu. 33 A gwe mə dlam sukti nək de ten asan kən tə li wu. 60 taba lamti de ta kaami zinariya sogo azurpa 14 Mə mo sukti a Asos wu, yek mə kanti kə jirgi sogo lukal malgon kə so. 34 Kii gaa gwakan kəa ze yek mə li Metilin. 15 Lu dlo wu yek mə dafci yisi de a ngwe wul gaa gini suk majwe a nə zandal ga ban Kiyos. lu po dlo də wugo, yek mə suksi wu. 35 Mas ilgwe a pali wu, a mbokikii mbuk lu ten zandal Samos, yek lwisi gon po dlo ang ten kangwe kaa zi-ang majwe ba ilgon nisi də wu yek mə te ban Melitus. 16 Bulus lami de də sowa. Daamankii ten ilgwe Yesu dlam wu de, təs kobi tu Apisa so, bas dəm kə kat atl ga Asiya 'Mbalan bal nalti majwe asə bal wul wu, man so də nək de tə lami de təs te Wurshelima ten majwe a mbalan balsi wul wu.' 36 Bulus pakisi cin motgaa dafciti kume nək gwisi pi wu. 17 Tet hwit gaşa wu, yek tə ngus atli yek tə ngem Nya Melitusi go, yek Bulus shini lu bacina ji man suksi. 37 Tə ba zigaa go yek sa ngus gwas ngipti kohti jwe ni Apisa wu de təs tuli. 18 Sa tul wu, te dlo ka asə nama kulu, 38 nək de tə wulsi de yek tə wulsi de, "Kəa yis kangwe a dəm wu, de sa po yenti sowa, yek ili hwotsi i'e. Yek sa lakti a yi sukkii wu, tet ten cin gwe a tul kə kat atl ga tantu kə lu gwe ta te kə jirgi ze wu.

Asiya wu. 19 A pal wul de zhel ga Nya nə lwu kə gwel gini, a bə a palli gaa gi de ilgon so, ko de man Yehuda lami de tas telan kə bomti wu. 20 Kəa yisi de a hwudalikii ilgon so, mas wul jwe mbun de tak yisi go a hwikii. A hwikii gaşa ka lu motgaa jwakan yek a po kobi dən boo jwakan yek a hwikii. 21 A hwi man Yehuda suk majwe bə man Yehuda kə sowa de ngetli kən təs balasi tet mal Nya təs cit atl gaa mali, a təs ngassi ten Yesu nə Bagaa ganan Yesu. 22 "Ningo Shishi ga Nya zi de ta li Wurshelima, aba yis ilgwe a pi nə ami tek wu so. 23 Ilgwe a yisi go yek de, mas ban gwe a li wu, a Shishi ga Nya hwi de, mbalan a laki a te kə bomti, asə lakən kə lu gwe a sa le majwe pal ilgwe bə yek sowa. 24 Mas nə nu, mbadl gi ni ten bi ilgon a malan so, kume a man pakti palti ilgwe Bagaa Yesu zi wu, gwe yek de dlamtı tamı gaşa alheri ga Nya wu. 25 "A yisi de kii de a dlamikii gaşa ten kanti Nya de guu kə mbadl go, kaa po yenən so. 26 Yek laki yek a nikii ma dlamtı de, kume gon gwakan məshi yek bətə mbi Nya boo sowa, bək wuli de a hwikii so so. 27 Nək de a dlal gal, yek a hwikii mas ilgwe Nya lami wu. 28 Pan dem'dem na dənti gwakan, akaa zi gwel ten majwe Nya kissi tumal hwulan ga yen gwas wu. Yek Shishi ga Nya zakii de bacina wu, tak pan kyo gwasan nək gwe a man kyo pali wu. 29 A yisi de kume a zigaa wugo byas wul mee a tulli kə dlo gwakan, a basa zak majwe Nya kissi wu so. 30 Tet kə kii mago jon a yili asə shel mbalan tas man kohti gwasan da. 31 Dlalən nə ndaltı, akaa damkii ten

21 Mə palli bi bacina ji man kohti a Apisa wu, yek mə te kə jirgi ze yek mə li ban gon gwe asə mbe de Kos wu. Lu dlo wugo yek mə li Rodusa. Tet duk go yek mə li Patara. 2 Kali kan mə te kə jirgi ze gwe a li Pinikiya wu, yek ma te gibi yek mə zigaa. 3 Yek mə salma yenti ban Kuburus tek go, yek mə yil te malkan bəmi ka ten tu kət ang shinti yek mə li Sırıya. Yek mə mbuk lu a Taya kə lu gwe jirgi zesi shit wul wu. 4 Yek mə mbi man kohti kali, yek mə mul de nitgi a Taye. Yek Shishi ga Nya mboki ang man kohtisi yek sa hwi Bulus de bas li Wurshelima so. 5 Ama yek zatgaa ganan tul wu, yek mə ngus lati. Yek mas man kohti nə modli jwasan nə mil jwasan lakni tantu. Mə bal ten bi bal zesi go yek mə ngus atli mas jinan yek ma ngem Nya. 6 Yek mə palli bi yilkeni wu, yek ma te kə jirgi zesi. Majwe lakni tantu go yek sa pal gazan. 7 Tet Taya go yek mə mbuk lu Tolemayis, yek mə gaşe yilkeni man kohti jwe ni kali wu. Yek mə mul kali. 8 Lu dlo wu yek mə zak lwisi, yek mə mbuk lu a Kaisariya. Yek mə dəm a lubii də Pilibus ka, məlgwe de atə dlami gaşa ga Nya mbalan wu. A Pilibusi ni de gon ka mbalan de nitgi jwe sa botlsi wu pak. 9 Mil modli de wupsi jon ni Pilibus də jwe basa bo yis mani sowa, jwe de asə dlam ilgwe Shishi ga Nya hwi wu. 10 Mə ləm multi kali wugo, yek man dlamtı gaşa ga Nya gon kəwu gwe asə mbet Agabus tet Yehudiya. 11 Yek tə kan wul hapti mis ga Bulus, yek tə bal asan suk ang gwas na

nali. Yek tə wule, "Shishi ga Nya wule, 'Nan kan "Man Israile, malgwe hwi man Yehuda dənka man Yehuda a Wurshelima a bal man wul hapti de bas kop mbat gaşa ga Musa so, a bas po kan mis gee asa baltiti majwe ba man Yehuda kə lu gee de man cilti so wuggu. A yek gee ta nulli sowu." 12 Ma kumi nu wugo yek mas jinan yek majwe ba man Yehuda kə sowu a de, tas lil lubii ma hwi Bulus de bas li Wurshelima so. 13 Yek ga Nyami ka." 29 Nak de sa ya yen Turopimus Bulus wuli de, "Yek laki yek kaa nama kulu akaa man Apisa suk Bulus kə ban wu, yek sa dam nama lamti ta cel kə mbadl ye? Balti hwotən gwa we Bulus nullat kə lubii ga Nyami. 30 Yek so, ko tə tlot mago tas tloni a Wurshelima ten mbadl ga man bəmi tlili mas jwasan, yek sa dop bi ga Yesu Almasihu kawu." 14 Yek ma yeni Bulus yek sa yillat dəkə lubii ga Nyami ka. Kə de ma man dləllat gwas kə sowu, yek ma zakti yillat gwas ka yek sa le dlabiimi ka. 31 Sa 6a yek ma wuli de, "Ta Nya pal ilgwe tə lami na lam tlot gwas wugo, yek bacina ga man hapti ti wu." 15 Nak gwisi pi wu, yek ma yem wul dlo ga man Roma kumi de Wurshelima hwot jinan yek ma li Wurshelima. 16 Yek man kopti kawi. 32 Yek ninge ninge yek tə su suk man jon tet Kaisariya lakni tantu se nak sa təlani hapti dlo jon. Yek mbalami yen bali ga man tet lubii də Manason ka, kə lu gwe ma dan wu. hapti dlomi suk mbalan jwas wu, yek sa zak Manason wo man ban Kuburus kən a tə ni kə bot ga Bulus. 33 Yek bali ga man hapti dlomi majwe ngassi ten Yesu cina wu. 17 Ma mbuk lu laki yek sa dopti yek sa balti na zaa galla de Wurshelima wu, yek yilkeni man kopti wuli ni lop. Yek tə kum gazi de wok de Bulus wo? A dem na tamı mbadli. 18 Lu dlo wugo, yek Bulus yek tə pali ye? 34 Yek mas mbalami dləm wul suk mi mas sa yenti ga Yakubu a bacina ji man jwe Bulus pali wu, jon nama dləmti gan a jon kopti mas ni kəli pak. 19 Yek Bulus gaşe si, yek nama dləmti gan. Yek ba bacina ga man hapti tə hwisi ilgwe Nya zit ang yek tə pali majwe ba dlomi yis gaa ga wul jwe sa nama dləmti wu man Yehuda kə sowu. 20 Sa kumi nu wugo yek so, nak de mbalami gulsidli kawu. 35 Sa nama sa tas Nya. Yek sa wul Bulus de, "Ama kə yis lat suk Bulus nugo yek gulsatdli mbalidli i'e, se kangwe ili ni a dee a Wurshelima gwa? man nak man hapti dlomi kanti to nya ka. 36 Yek Yehuda wonti ngassi ten Yesu, a mas jwasan mbalami jwe kopsi wu ngusi wulti de, "Tloti lam kopti mbat gaşa ga Musa wu i'e. 21 Sa kumi ka." 37 Sa bal njaa tas tel Bulus kə lu damti ga de kə hwi man Yehuda jwe ni kə atl ga majwe man hapti dlo wu, yek Bulus wulsi de, "Han ta ba man Yehuda ka sowu de bas kop mbat gwe bo hwikii ilgon ne?" Yek sa wulti de, "Ka man bi Nya bal Musa wu so. Kə hwisi de bas sal mil so, Giris a? 38 Kik de bacina ga man lašhi kumti bi a bas po pal wul nak gwe a man Yehuda pali wu tet Masar, gwe laki hal yek mbalan 4,000 ngusi so. 22 Yek ma pali ye nii wu, nak de sa kumi de tlot mbalan kə me wu sa?" 39 Yek Bulus ballisi kə baldə wu? 23 Ilgwe ma lami de tək pali go de, "A mi wo man Yehuda kan tet Tarsus kə atl yek de, mbalan de wupsi jon ni da jwe sa mo ga Silisiya. A mi wo man ban gwe mbalan yisi gaşa suk Nya wu. 24 Kopsi tək takən wul gwe wu kən. Bo zakən ninini ta hwi gaşa majin." 40 asa taki Nya de tə tas pol mbalan dəkə byas wul Bacina ga man hapti dlomi zak Bulus tas gaşa kawu. A kə batl mas wulpi ga wul jwe sa taki wu, yek tə tlinya yek tə palisi na ang, yek sa Nyami de tas wudlisi gaa kawu. Na nu kan mas dam mbetlak. Sa dam mbetlak wu, yek Bulus mbalan a yisi de ilgwe sa dləm ten ki go gem hwi gaba na bi ga man Yehuda.

22 Yek Bulus wulsi de, "Yilkeni jini suk aba jini, bo katı ninini kəng ta bo pol gaa gi ka." 2 Sa kumi de na bi ga man Yehuda kan ta nisi ma gaba wu, yek sa dam mbetlak. Yek Bulus wulsi de, 3 "A mi wo man Yehuda kan tet Tarsus kə atl ga Silisiya, ama kə ban gan kən a nali. Gamaliel man lishti kə mboki ang ten mbat gaşa ga Musa gwe a man zat jinan kobı wu. A lam kopti mbat gaşa ga Musa i'e nak gwe ka nama lamti ase wu. 4 A nge man kopti Tantu ga Yesu i'e, yek a ngusi dopti gwasan na modli na

maani, yek a ngusi telti gwasan ką lu leti, hal ti yek sa ngemti təs yis ilgwe laki de mbalan yek naami mǎshi. 5 Nak gwe bal mān Paris suk nama gaşa tenti nu? 25 Sa fal Bulus wi de təs majwas mas yisi wu. Nak de a lak kan lishti tet bot wugo yek tə wul mān hapti dlomi de, “Mbat malsi yek a təlē mān kohti jwe ni Demaskus wu, gaşa wuli de tə bo mān Roma gwe bāsa bo pālit De ba yemsi tet Wurshelima tə nolsi. 6 “Ten kisti gaşa so gwa?” 26 Yek bacina ga mān hapti gasisi ką dlo cin a nāma lat Demaskus nugo yek dlomi kumi nu wu, yek tə li mal bali gwasan, bau! Ndāli cilti gon sut nya cilli lu gwe a ni wu yek tə wulti de, “Yek ką nāma lamti pālti ye?” ka. 7 Yek a nda te atl ka, yek a kum yal gaşa gon małgan co yen atl ga Roma kāca. 27 Yek bali ga ten wulti gi de, ‘Shawulu! Yek laki yek ką nima mān hapti dlomi li mal Bulus yek tə wulti de, cit dlelgapcan ye?’” 8 Yek a wule, “Bagaa, wok “Hwini, ki wo yen atl ga Roma ka?” Yek Bulus de ki wo?” Yek yali balli de, “Amik de Yesu mān wulti de, “Yii ami wo yen Roma kan.” 28 Yek Nazarat małgwé ką nima cit dlelgapcan wu.” 9 bacina ga mān hapti dlomi wule, “Ama go yen Yek majwe nāma lat suk ami wu yen cilti, ama Roma kāde ami, ama se nak a dlo bal wulpi yek bāsa kum ilgwe yali dlām wu so. 10 Yek a wule, a nda dāmti de yen Rome.” Yek Bulus wulti de, “Bagaa, yek ba pāli ye?” Yek tə wule, “Tlinya “Ami wo ką atl ga Roma kā sa zānni.” 29 Yek tək li Demaskus, kāli kān sa hwik mas ilgwe ba majwe lami de təs ngem Bulus ten ilgwe tə a bottki de tək pāli wu.” 11 Yek majwe ni suk pāli wu po man wulti de ilgon so. Yek banti njel ami wu ngiši ang, yek sa tala Demaskus nak de cit ga bacina ga mān hapti dlomi nak de Bulus cilti laki yek ba po man yenti lu sowu. 12 “Yek wo yen atl ga Roma kān a yekgu tə bātti wu. 30 małgon aşa mbet Hananiya tuli təs yenənni. Bacina ga mān hapti dlomi lami de təs yis ilgwe Mān kohti mbat gaşa ga Musa i'e kāde ti, a mān laki yek mān Yehuda nāma dlāmti byas gaşa Yehuda ga bāmi mas yisi de ti wo hwa mbalan ten Bulus wu. Yek tə laki de lu tlo wugo tə mbe kān. 13 Yek tə lak dlāl a malənni, yek tə wulan motga ga kidi mān Paris kā lubii ga Nya suk de, ‘Yilka gini, sul gwel tək yen lu.’ Yek ninge- kān. 14 Yek tə wulan de, ‘Nya ga aba jinān bottki, tək yis ilgwe tə lami wu a tək yen mān zok mbadl gwası, tək gaşa sukti bi suk bi. 15 Ka dlāmi mbalan mas ilgwe kā yeni yek kā kumi tenti wu. 16 Ningo yek kā yima bātti ye? Tlinya təs palik baptismal təs polik byas wul jwa ka, aka mbe shin gwasi.’ 17 “A pal tet Wurshelima de a bālma ngemti Nya kā lubii ga Nya wu, yek Nya buli gwel, 18 yek a yen Bagaa. Yek tə wulan de, ‘Zak bān Wurshelima ninge ninge, mān bāmi a katik kāng so, de kā bā dlām gaşa tenən wu.’ 19 “Yek a wulti de, ‘Bagaa, majimi yisi de a nāma matlti dānkā lu motga ji mān Yehuda ka a dop yilkeni jwasan a telsi kā lu gwe aşa le majwe pal ilgwe ba yek sowu. 20 De sa dlo Istipanus małgwé hwi gaşa gwa mbalan go, aa ni kāli ani majwe tlot wu kaali. Hal amik de mān bātti lukāl ga majwe tlot wu.’ 21 “Yek tə wulan de, ‘Zigaa, ba shinki dleni te mal majwe ba mān Yehuda kā sowu.” 22 Mbalami kumi de Bulus dlām nu wu, yek sa tlil yal nya yek sa wule, “Kamānti te ka tək tloti, mbun de tək zakān ti so.” 23 Sa nāma gaşa aşa nāma catti atl to nya ka aşa nāma wutti lukāl ka nugo, 24 yek bacina ga mān hapti dlomi laki yek sa tala Bulus kā lu dāmti ga mān hapti dlo. Yek tə dlām de təs bo

23 Yek Bulus yen mān dāmti Sanhidirin te gwel ka yek tə wulsi de, “Yilkeni jini, a yisi de a pal dāmti hwaśi a cina dā Nya ka a mbadl gi dlāmi a pal byas ilgon a cina dā Nya kā so.” 2 Bulus dlām nu wugo yek Hananiya bal man Paris wul majwe ni njaa mal Bulus wu de təs bo bi gwasi. 3 Yek Bulus wulti de, “Nya a boki ki mān shelti lali. Kā dām de tək kis gaşa tenənni ka mbat gaşa ga Musa ama bāka man kohti mbati so nak de kā wule təs bo wu.” 4 Yek majwe dlāl njaa mal Bulus wu wulti de, “Bal mān Paris kān kā nāma byalti gwasi a?” 5 Yek Bulus wulsi de, “Yilkeni jini, a yisi de tik de bal man Paris so. Gaşa ga Nya wule, ‘Bāk dlām byas gaşa ten bacina gwa so.’” 6 Bulus yisi de jon jwasan wo mān Saduki kān a jon wo mān Paresi wu. Yek tə wuli to nya de, “Yilkeni jini, ami wo ba Paresi kān, aba gi mago ba Paresi. Kā nāma pālti kisti gaşa tenənni nak de a zi mbadl de majwe mǎsh wu a tli dākā mashkan ka wu.” 7 Bulus dlām nu wugo yek dlanti tli kā dlo ga man Paresi suk mān Saduki, yek motgaami tatlı de lop. 8 Mān Saduki wo sa wule majwe mǎsh wu a tli dākā mashkan ka so, a bā ilgon ni dāde mil shinti ji Nya suk mazhe so ama mān Paresi zi mbadl de mas jwisi ni da. 9 Yek dlantisi mbāl

tl. Yek man yisti mbat gaba ga Musa jwe de yek a ta lat te mal kidi ga man Yehuda. **29** Yek man Paresi ju dlal gaa suk kul yek sa wu wule, a kumi go ilgwe sa nama dlamtii tenti go ten “Ma yen byas ilgwe malgan pali wu so, gon a mbat gwasan kan, ama ta pal ilgwe a laki a tlot yen shinti ga Nya sogo mazhe ka gaba sukti?” wu sogo telti ka lu gwe asa le majwe pal ilgwe **10** Yek dlantisi po mbaldli da, yek bacina ga ba yek sowu so. **30** A kumi de sa bel tenti wu, man hapti dlomi yeni go gon asa caccal Bulus yek laki yek a wule tas ta lat malki ninge. Yek ka. Yek ta laki yek sa kanti ka na ndalти yek a hwi majwe dopti wu tas lak dlamik ilgwe ta sa ta lat ka lu damtii gwasan. **11** Gas bal go yek palisi wu. **31** Yek man hapti dlomi kan Bulus tet Bagaa lak tlal njaa mal Bulus yek ta wulti de, Wurshelima ka gasi nak gwe sa zisi palti wu, “Dlal na ndalти, nak gwe ka dlam gaba tenannia a yek sa ta lat Antipatiris. **32** Yek lu dlo wugo, yek Wurshelima go nuk ka dlam a Roma pak.” **12** sa zak man kapsi ju sukti yek sa pal tet ka lu Lu dlo wugo yek man Yehuda mogaa yek sa danti ga man hapti dlomi. **33** Man hapti dlo jwe bel bi yek sa dlalli gaba de sa nguk wul so a ni ten kapsi wu mbuki Kaisariya wu, yek sa bal basa tla ilgon so se sa dlo Bulus. **13** Majwe bel lishiti gwe bacina gwasan lishi gobne wu, yek bisi yek sa dlalli gaba go sa man kutl de wupsi. **34** Yek gobne yen lishtisi wu **14** Yek sa li mal bal man Paris yek sa wulti de, yek ta kum gazi de ten kat atl gwik Bulus yil tet “Ma dlalli gaba de ma nguk wul so se ma dlo gwi? Ta kumi wi de tet Silisyia kan ta yil tet wu, Bulus. **15** Ta ki suk kidi ji ban laki de ta bacina **35** yek ta wule, “Ba gaba ten ilgwe sa talak tet ga man hapti dlo ta lat tet malkii, ten de ka malan wu de majwe tulli gaba ten ki wu 6alda lam kumti mas ilgwe tulli gaba tenti wu, moo wu.” Yek ta laki de tas zi Bulus da Hiridus ka ma tlot ka a bat 6o mbuk lu a de so.” **16** Yek

yen kawu ga Bulus kum ilgwe sa nama lamti tas pali Bulus wu, yek ta li ka lu damtii ji man hapti dlomi yek ta hwi Bulus. **17** Yek Bulus mbe gon ka man hapti dlomi yek ta wulti de, “Tala yen gan mal bacina gwakan ta lamit hwit ilgon.” **18** Yek ta tala yeni mal bacina ga man hapti dlomi. **19** Yek bacina ga man hapti dlomi ngisi ang yeni yek ta wulti de, “Yek ka lami hwiti ye?” **20** Yek yeni wulti de, “Man Yehuda bel bi de sa ngemki tak talesii Bulus mal kidi ji ban ten de sa kum gas ilgwe tulli gaba tenti wu i'e. **21** Bak balsi Bulus so, mbalan jwe sa man kutl de wupsi wu nama batti gwasi. Sa dlalli gaba de sa nguk wul so a basa tla so se tloti. Ningo sa nama batti ilgwe ka pali wu.” **22** Yek bacina ga man hapti dlomi lak yeni tantu yek ta wulti de, “Bak hwi malgon ilgwe ka hwi wu so.” **23** Yek bacina ga man hapti dlomi mbe de lop ka man hapti dlomi yek ta wulsi de, “Bodli man hapti dlo 2,000 suk man hapti dlo jwe a to ten kapsi 70 suk man gashi 200 tas li Kaisariya ka gasi. **24** A ka ngo kapsi gwe Bulus a to dani wu aka talat mal gobna Pelis ba ilgon mbit so.” **25** Yek ta lish gaba de, **26** Ami Kalidiwus Lisiyas ka lishit gaba ge man nalti Pelis gobna. A nama gabet gwa. **27** Yek man Yehuda dop malgan sa nama lamti tlot gwasi, yek a li suk man hapti dlo yek ma kisti tet ka ang gwasan nak de a kumi de ti wo man atl ga Roma kawu. **28** Yek a ngwe ta yis ilgwe laki yek sa naa net gwas wu,

24 Kaal da multi de namtan yek Hananiya bal man Paris su Kaisariya suk kidi mbalan jon suk man yisti mbat gaba ga man Roma gon gwe asa mbet de Tartulus, yek sa dlami gobne ilgwe Bulus palisi wu. **2** Sa mbe Bulus tet wu yek Tartulus wule, “Ma pal tlal multi wi a ma nama kumti tamti gwa guu, fotlkan yisti wul gwa tulli lakanti wul wonti ka mbalan jinan. **3** Ma yen cit cina ko a tu ko, yek laki yek ma nama hwol tuk na ilgwe ka pali wu man nalti Pelis. **4** A lami de ta dlakki na tlal gaba so, ama a nama ngemti gwa tak bo katini kang njet ne. **5** “Malgan go man tullat dlanti ka mbalan kan, ma dopti ten tlitti dlanti ka man Yehuda ten dii atl mas. A tik de bacina ga majwe asa mbesi de man Nazara wu, **6** hal ta ngwe tas lil lubii ga Nya ka, na ilgwe ba mbun de ta pali gibii sowu, yek laki yek ma dopti. **8** Kume ka bodlalii go ki na gaa gwa ka yisi de ilgwe ma nama dlamtii tenti go gem kan.” **9** Yek man Yehudasi moo bi yek sa dlam de mas ilgwe ta dlam ten Bulus go gem kan. **10** Yek gobne bal lu Bulus de tas gaba wu yek Bulus wuli de, “A yisi de ka dam de man kisti gaba wonti wi, yek laki yek ba dlam ilgwe a yisi ten gaa gi wu.” **11** Kume ka kusi go ka yisi de, multi de cutl cet lop ka yi, de ala ngusti atl Nya a Wurshelima wu. **12** Majwe tala tet malki wu yenjan ten dlakti gaba suk malgon so, a basa yenjan ten tullat dlanti ka lubii ga Nya sogo ka

bii motgaa ga mān Yehuda, sogo kā lu gon kā Kāli kān kidī mān Parīs suk kidī ji mān Yehuda bān gān so. 13 A bāsa man mbokti ang dē byas mogaa tās hwit ilgwe Bulus pali wu. 3 Yek sā wul jwe sā wule a pali go gem kā so. 14 Ko de ngemti de tās laki tā palli Bulus tet Wurshelima gem kān a nima ngusti atl Nya ga aba jinān, ne, nāk de sā bel bi wi de sa tlot ka ten tantu tumal kohti Tantu ga Yesu gwe si wo asa mbe wu. 4 Yek Pestus wulsi de, “Bulus ni gā le ka a de kohti lal wu. A kan mas wul jwe mbat gāba Kaisariya a ama go bali te Kaisariye ka ninge. 5 ga Musa suk mān dlāmti gāba ji Nya lishi de Tā bacina jwakan kobānni tās lak dlām byas wul gem. 15 A zi mbadl ten Nya gwe majin zi mbadl jwe tā pali wu.” 6 Pestus mul de kutl sogo de tenti wu. Nāk gwe sā yisi wu, ama go a yisi de wusupsi suksi wu yek tā pal te Kaisariya ka. Yek majwe māsh wu Nya a pallisi kaami, nā malgwe lu tlo wugo yek tā dan kā gobdlan guu, yek tā pal hwa wul wu nā malgwe pal byasi wu. 16 Yek laki yek sā yilli Bulus tedī. 7 Sā tulli Bulus wu, laki a ngusi tlot gini, tā daamti gi ni hwabi mal yek mān Yehuda jon tet Wurshelima gadalti Nya suk mbałan. 17 “A dām tu gon kā gin wonti yek sā ngusi dlāmti kidī gāba tenti wu, jwe basa a bā pal Wurshelima wu, yek a pal tet nā wulpi man mbokti ang dani de nuk ni sowu. 8 Yek gwe ba bāl majwe bā wul nisi dā sowu, suk wul Bulus wule, “A pal ilgwe ni byasi kā mbat gāba jwe ba taki Nya wu. 18 Sā mbi kā lubii ga Nyami ga mān Yehuda wu so, a baa tulli dlanti kā lubii go, a pak pālti kangwe a mān Yehuda pali asā ga Nya so, a baa dlām byas ilgon ten Kaisar bal lākan dlo gwasañ suk Nya wu wi. Abā majon ni guu so.” 9 Nāk de Pestus lami de tās mbi hwol suk ami so, a bā tlii dlanti so. 19 Mān Yehuda hwulan mal mān Yehuda wu, yek tā wulti de, jon ni kāli, majwe sā yil tet kā atl ga Asiya wu. “Kā lami de tāk li Wurshelima tāk tok pal kisti Kume gāba nisi da tenān wu tās lak dlāmi 20 gāba ten gāba jimi de sā dlām ten ki gwa?” 10 Sogo tā majin dlām byas ilgwe sā mbi tenān Yek Bulus wule, “Nāk ningko kā lu kisti gāba wu de sā tāla te mān Sanhidirin kāwu. 21 Seko ga Kaisar kān sā nima kisti gāba, kāli kān sā de a dlām gāba nā ndāli yal, ‘ten bi tlit dāka nāma cingalti gini. Ki gaa gwa māgo kā yisi de a mashkān ka ga majwe māsh wugo, yek laki yek pali ilgon mān Yehuda so. 11 Kume a pal byas sā tāla tet malki ase tāk kisi ninini gāba.’” 22 wul gwe a mbuk dlot gi go, ba nge mashkān so. Yek Pelis wo tā yis wul wonti ten bi kohti Tantu A kume gāba jin de mān Yehuda dlām tenān ga Yesu. Yek tā dlāk gābe ka se gasi gon, yek tā go gem kā sowu, mālgon a man balsi bi tenān dlām de, “Kume Lisiyas bacina ga mān hapti de tās dlo so. A nāma ngemti gwa de tāk tāla dlo tul wu, ba gāba ten gāba gee.” 23 Yek tā gāba gān mal Kaisar ne.” 12 Pestus gāba suk wul mān hapti dlo gwe nāma bātti gwas wu yelān dlāmti jwas wu, yek tā wulti de, “Nāk de de, tās giō Bulus a bās cit dlelgapcan so a bās kā ngemi de tā tāla gābe mal Kaisar wu, mālti mbol yelān jwas dā mālti kā so. 24 Kaal dā multi kān sa sā tālaki.” 13 Lām multi wu, yek Agiripa jon yek Pelis suk kili gwasi Dursila gwe de ti guu suk yilka gwasi Bani li Kaisariya tās gābe wo mān Yehuda kāwu tuli. Yek Pelis shinlu tās Pestus nā dāmti de gobna. 14 Nāk de sā mul mābet Bulus tedī. Yek sā kati kān Bulus i'e de Kaisariya wonti wu, yek Pestus dlām bi ga gāba tā hwisi gāba ten bi ngasti Yesu wu. 25 Bulus Bulus suk guumi. Yek tā wulti de, “Mālgon ni a hwisi gāba ten danti nā zok mbadli suk nget de mālgwe Pelis zakti ga le kāwu. 15 De a to ten gaa, suk kisti gāba gwe Nya a pali mbałan Wurshelima wu, yek kidi mān Parīs suk kidī ji ten mas ilgwe sā pali wu, yek bānti njel cit ga mān Yehuda dlām de tā pal byas wul wonti, yek Pelis, yek tā wule, “Zigaa nu, kume a mbi tantu, sā ngeman de ta lilti ka. 16 “Yek a wulsi de, mi wu ba shinit lu.” 26 Pelis zi mbadl de, gwa a mān atl ga Roma wo bāma bāl bi ga mbałan ba Bulus bālti wulpi cit icin, yek tā ngusi mābet pālti cingalti gāba so, se mā zak māli yek tā gwas atā ngusi gāba sukti. 27 Kaal dā gin de dlām gāba gwe a man yillāt gwas wu a cina dālop yek Poshos Pestus dām de guu kā lal Pelis. majwe tulli gāba tenti wu ka. 17 Yek majwe tulli nāk de Pelis lam mbiti hwol hwulan mal mān gāba tenti wu mbuk lu wu, yek a laki yek sā yilli Yehuda wu yek tā zak Bulus ga leka.

25 Pestus li kā kāt atl ga Kaisariya tās nda pālti wul de gobna. Kaal dā multi de mekan nā dāmti de gobna wu yek tā to Wurshelima. 2

malgon de asa mbet de Yesu wu, gwe ta mashi de, Nya a man pallat kaami majwe mash wu ama yek Bulus wule ningot tli däka mashkan so ye? 9 “Ami mago dämti gi tek go a lam dlot ka wu. 20 Yek gaa gili ka, yek ba a yis ilgwe ba gini ta pal ilgwe a laki a mbalan nge Yesu ga pali ten gaße wu so, yek laki yek a ngem mal Nazarat wu. 10 Nu kan aa kul pali a Wurshelima, de ko ta laman tot Wurshelima ta palit kisti a kum gazi mal kidi man Paris de ta man dop gaße ten wul jimi de sa dlam tenti wu. 21 Yek ta man kopti gwas da. Yek a dop wonti kaşı yek ngeman de ta tala gaße mal bal guu ne, yek a a lesi ka. A kume sa ba tlosi wu, a kop kaal ji laki de tas let ka, se gas gwe ba talaat mal Kaisari man tlot gwasan. 11 A kul kopsi ka lu motgaa wu.” 22 Yek Agiripa guu wul Pestus de, “Ami ga man Yehuda a dopsi, a nolsi. A kul dloni ta mago a lam kumti ga man pak.” Yek Pestus laksi tas netet Yesu. Nak de a mbadl gi lil i'e nasi wulti de, “Ayo go ka kumanti.” 23 Lu dlo wu, wu a ngusi kopsi gwasan danka däki ban ka ta yek Agiripa guu suk Bani tul ka bal lu kisti gaße. cisi dlelengapcan da. 12 “Man nalti guu, gas gon Yek mbalan ngusi tästi gwasan asa nisi ma palti a nama lat Demaskus na lishti gwe kidi man wul jwe a balsi nalti wonti wu. Yek sa te ka lu Paris balan wu gwe balan ndaltil dopti ga man kisti gaße suk kidi man hapti dlo suk kidi ji kopti wu. 13 Na nalti gwa guu, ka dlo cin a ni bamii. Yek Pestus laki yek sa kan Bulus tedi. 24 ten tantu nugo yek a yen bal cilti gon sut nya Yek Pestus wul guumi suk mas majwe ni kali gwe cil man cin wu. Yek ba! Cilti cillan ka suk wu de, “Ka yenan malgan ma? Man Yehuda a majwe a nama lat suksi wu. 14 Yek ma lok te atl Wurshelima suk ji de tulli gaße tenti, asa nama ka kali mas jinjan, yek a kum yal gaße gon na dlamti de ta tlot ka. 25 Ama ami wo a yen byas bi ga man Yehuda ten wulti de, ‘Shawulu! Yek ilgwe ta pali gwe mbuki de ta tlot wu so. Yek laki yek ka nima cit dlelengapcan ye? Ka kumi laki, yek sa talat mal bal guu, naq de ta ngeman cwo gaa gwa, de ka nama lamti tak dlanki suk de ta tol gaße mali wu. 26 Ama ami wo a yis ami?’ 15 “Yek a kum gazi de, ‘Bagaa, wok de ki ilgwe ba lishi bal guu ganan tenti wu so. Yek wo?” “Yek ta balli de, ‘Amik de Yesu, malgwe laki yek a talaat tet malkii, tun naq ba ki guu so, ka nitma cit dlelengapcan wu. 16 Tlinya, a tul tan fo yeni ni, ta yis ilgwe ba lishi bal guu wu malki ta botlik de zhel gini suk malgwe a mboki da. 27 Yenti gi wo mbun de ta tala mbalan mal ang mbalan ten ilgwe ka yeni suk ilgwe ba ya bal guu ba yisti byas ilgwe mal pali wu so so.”

26 Yek Agiripa guu wul Bulus de, “Ma balki lu wi, hwini ilgwe ka yisi wu.” Yek Bulus tlinya yek ta balsi nalti na ang yek paa ta nda gaße yillat gaa gwasi yek wule, 2 “Mal nalti guu, a pal hwol tuki naq de ki kan ba hwik gaße gan ase wu, ta gaße ten mas ilgwe mbalan ji dlam tenan wu. 3 A dlam naq gwisi naq de ki wo malgwe yis palti wul ga man Yehuda i'e kawu. A nama ngemti gwa tak dlo mbadli tak kati kang ne. 4 “Mas man Yehuda yis kangwe pal damti ka atl gini suk a Wurshelima wu, tun tet ten nak eni gini. 5 Kume sa dlam gem go, sa yisi de ten bi kopti Nya ganan wo, ami wo tek go ba Paresi kan, majwe asa zi gwel ten kopti mbat gaße ganan i'e wu. 6 Zat mbadl ten gaße Nya dlalli aba jinan wu ka laki yek sa nima palti kisti gaße ase. 7 Gaße gwisi kađe ilgwe ta dlalli man boo ga Israile de kutl cet lop wu. Yek kan sa nama bätti ta njikan de sa nitma ngusti atli na ka cin na ka gas wu. Na nalti gwa guu, zat mbadl gwisi ka laki yek man Yehuda nima tala tet dlaboo. 8 Yek laki de bakaan

mbalat jwa man Yehuda suk majwe ba man Yehuda ka sowu ka. Ba shinki malsi, 18 tak bulisi gwell akä yillası däka damshal ka, akä ballasi tumal cilti. Ba shinki tak yillası däka ndaltil gwa guu mazhe ka, asa kan Nya de guu ka mbadl gwasan wu. A paa Nya taas byas wul jwasan ka, asa mbi lu dämti ka mbalan jini jwe a polsi ka tumal ngasti gwasan tenan wu.” 19 “Man nalti guu, naq gwisi laki yek ba a nge kopti gaße gwe a kumi sut nya wu so. 20 Majwe a ndasi dlamti gaba go sik de man Demaskus, yek paa man Wurshelima suk man Yehudiya, suk majwe ba man Yehuda ka sowu pak. A hwisi gaße ga Nya de tas ci atl gaa, asa ballasi tet mal Nya asa pal wul jwe a mbok ang ten cit atl gaa gwasan wu. 21 Yek laki yek man Yehuda doban ka lubii ga Nya, yek sa ngwe de tas tloni. 22 Ama yek Nya zi-ang, tet ten cin gwisi hal ase. Yek laki yek a nima dlamti gaße mbalan mas, na kidi na naq mili. Gaße gwe a nama dlamti go yek de gaße gwe man dlamti gaße ji Nya suk Musa dlam de a pi wu, 23 de Almasihu a tla bomti, a tik de malgwe a lak zhila tlit däka mashkan

ka ga mbalan wu. A tik ka dlami man Yehuda yek ma lak mbuki njaa a ban Kinidus. Yek ba suk majwe ba man Yehuda ka sowu gaſa man yetal zaki de ta jirgi man lat tu ka lu gwe ma cilti ga Nya.” 24 A Bulus yima gaſa tas pol gaa lami sowu, yek ma li tu ten zandal gwe asa mbe gwas nugo, yek Pestus tlil yal yek ta wulti de, de Keriti wu yek ma kobi njaa a ban Salamon “Bulus ki wo man booli kan, yisti wul gwa ba ta man lakti ga zandal na kaali. 8 Ma ngusi lakik gaa me.” 25 Yek Bulus ballit de, “Man nalti lat na tlat bomti ten tantu gwe kobi njaa ten Pestus ami wo man booli ka so, gem kan a nima bicikdi ga zandal wu. Yek ma lak te lu gwe asa dlamti ka ceti gaa. 26 Guumi yis mas wul jwisi, mbe de Zok Lu Hwunti gwe ni njaa mal ban yek laki yek ba gaſa sukti ba banti a cin so, naq Lasiya wu. 9 Ma pal tlal damtii ten gaa zesi yek de a yisi de ilgon nit ga hwudali sowu. A ba mas zatgami cini banti, naq de lulpi ka bali a multi wul jimi pi ga hwudali so. 27 Man nalti guu, jwe a pal kalkaze taasti byas wul ka ka gallu. ka kan de gaſa gwe man dlamti gaſa ji Nya Yek Bulus matlisi yek ta wule, 10 “Yilkeni jini, dlam go gem ka? A yisi de ka kan naq gwisi.” kumini, zatgaa ganan a tulli tlat bomti, a lil wul 28 A Bulus yima gaſa nugo yek Agiripa wulti ka wonti ka jirgi suk jirgi gaa gwasi, hal gon a de, “Ka dam gwa we ka man pallat gi de Kirista man tlot mbalan.” 11 Ama yek bal man hapti bale-bale naq gan ma?” 29 Yek Bulus ballit de, dlomi nge kumti gaſa ga Bulus, yek ta kum “Gon a dem’dem sogo bale-bale kani, a naama gaſa ga man jirgi suk man dlakti jirgisi. 12 Nak ngemti ga Nya ba de ki, ki na ngwe so ama suk de lu dlalti jirgi ze ga bami mbun de ta mbalan mas jwakan de ka naama kumti gini ase wu. Tak ci watlan kaali sowu, yek majwe asa pal wul ka palan naq gwe a ni wu, ama ba de naq gwe ani jirgi wu wonti lami de tan zigaa, kume de ma ga balti wu so.” 30 Yek guumi tlinya suk gobne mbuki a ban Poniki wu apaa ma ci watlan kali. suk Bani suk mas majwe dam suksi wu. 31 Yek Lu dlalti jirgi ga Poniki ka atl ga Keriti wo hwaſi sa yil daka bal bii kisti gaſe ka, yek sa ngusi kan naq de lwisi ni ka dlo ga yetal gwe a tli tet gaſa suk yilkeni jwasan yek sa wule, “Malgan tu kudu suk yemma na gwe a tli tet tu arewa go ta pal ilgwe mbuki asa tloti, sogo ilgwe ta lakti ka lu let wu so.” 32 Yek Agiripa wul Pestus nda wulti tet tu kudu wu, yek mbalami dam de, “Malgan a ngemi de ta tala kisti gaſa gwas gon asa mbi ilgwe sa lami wu wi. Yek sa patl a cina da Kaisar ka sogo ma zakti tas zigaa.”

27 Gaſa dlal wi de tan li Italiya wu, yek sa lak Bulus suk maji le ka jon a ang da bal man hapti dlo gon gwe a sa mbet de Yuliyos wu. Yuliyosi wo gon ka man hapti dlo jwe asa pali wul Kaisar bal guu wu kan. 2 Yek ma te ka jirgi ze gwe ya yil tet Adaramitiwus ka kat atl ga Asiya gwe a ngusi dlalti dan ten ban jwe ni ten tantu wu ka. Yek Aristakus man Makedoniya gon tet ka ban Tasalonika li sukmi. Yek ma nda zatgaa. 3 Lu dlo wugo yek ma te ban Sidon yek ma dlal kali. Yek Yuliyos pali zok wul Bulus, ta zakti yek ta li mal yelan jwasan, tas balti wul jwe ta lami wu. 4 Tet Sidon go yek ma pal ka jirgi zesi, yek ma zigaa yek ma lak zandal ga Kuburus na kaali naq de yetal ngusi zhibalti ganan tet tucina wu. 5 Ma lak dlunti ze ji Silisiya suk Pampiliya na kaal wu, yek ma te ban Mira ka atl ga Likiya yek ma dlal kali. 6 A Mira kan bal man hapti dlomi mbi jirgi ze gwe yil tet Alekzandiriya yek nama lat Italiya wu, yek ta wutni giſi. 7 Ma ngusi lati dem’dem yek ma lam multi ten tantu a ma naama tlat bomti,

mbuki a ban Poniki wu apaa ma ci watlan kali. 8 Ma ngusi lati tlat bomti ten tantu gwe kobi njaa ten bicikdi ga zandal Keriti. 14 Njet nugo, yek duu yetal man ndalti gon gwe asa mbet de, “Yetal tet dlo ga arewa suk yemma wu.” yil sut tet ten zandal ga Keritis yek susut ten jirgi yek jek jirgi te ka dlunti zesi ka. 15 Duu yetali laki yek basa po man talat da jirgi tu lu gwe sa lami wu so, nuk laki yek sa zak yetali yek ta ngusi jekti gwasan. 16 Ma ba lak yen zandal gwe asa mbe de Kawuda wu na kaal go, yek tolti ga yen jirgi ze tot jirgi zesi bomini gaa i'e. 17 Sa tol yen jirgisi tot ka jirgi wu, yek kaq man dlaktisi bal jirgi ka na zaa ta ngisi da. Banti dlalti jirgi ten bal gudal yelsi ga Siritis ba cisi wu, yek sa wut wul man dibalti jwe a lak jirgi ten lat dem’dem su ka zesi ka, yek ma ngusi zatgaa nu. 18 Yek yetali ngusi mbalti dli kangwe de lu dlo wugo yek sa njel wutti wul jwe ni ka jirgi wu ka ka zesi. 19 Ten cin na mekan wo, yek man dlakti jirgi wut wul jekti jirgi jon ka ka zesi na gaa gwasan. 20 Ma mul wi wonti de ma po yima yenti cin sogo kyalal sowu, a duu yetali nama wulti wu. Yek ma yilli mbadl ka, ten de mapo mbi kisti so. 21 Kaal

dā lāt gā tlāl multi kuzāmi, yek Bulus tlinya a wul mān dībālti gwe a lak jirgi ten lāt dem' dem cina gwāsan yek tā wuli de, "Yilkeni jini, kaa wu ka yek wuli lok su kā zesi ka, yek sā pātl zaa kumān gāba gi go ma zakān zāndāl Keriti so, a gwe asā bal wul ballāt gaa jirgisi nāli wu ka, bā wundāl gā lilti wul suk lāshi gan a mbini so. yek sā tlii bal zāni gwe ni tu cina gā jirgi wu kā 22 Ama ninga a nima ngemti gwākan de, tak pak. Yek sā zak yetali yek tā jek jirgi te cina tu dīlālān nā ndālti, nāk de mālgon a mash so, jirgi te ten bicikfī ka. 41 Ama yek jirgi bo bal yelsi zesi ka caccalka nā ngusi. 23 Ahwul kā gas go gon kā lu gwe lāt gā zesi ballāt du, yek tu cina yen shinti gā Nya gini, Nya gwe a ngusit atl wu kā jirgi ngatl gībi. Yek tucina gā jirgi līl ka yek su sudi yek tā dīlāl a malānni. 24 Yek tā wule, bā jirgi po man zātgaa so, yek bal kapsi ze laki 'Bulus bā bānti cik so. Ka dīlāl a cina dā Kaisar yek tukāal gā jirgi caccal ka. 42 Yek mān hapti bal guu ka asā kisik gāba, a Nya palik hwa wul dlōmi bel bi de tās dlo maji lesi ka, kangwe de wi yek tā balki mas majwe kā ni suksi wu a bāta sa man apti kā so kume sa man ze yek sā mbuki zaki tā mālgon mash kāsi so.' 25 Yilkeni jini ten bicikfī wu. 43 Ama yek bacina gā mān hapti ninga dīlālān nā ndālti, a ngassan ten Nya de a dlōmi lam kisti ga Bulus yek bāta zak mān hapti pi nāk gwe tā hwi wu. 26 Ko de ma lān nā asān dlōmisi tās pal ilgwe sā bel bi dani wu so. Yek tā ten zāndāli jon wu." 27 Kā gas na kutl cet wupsi dlām de majwe man ze go tās nādā ten zesi cina a duu yetali yima tālāt ganān te ten bal ze gwe tās mbuki ten atl. 44 A naami wo tās kapsi ten asā mbe de Ze Aderiya wu kā dlo gasi. Yek mān wul jirgi zesi suk puktālān yencin jwe a man dlakti jirgi kumi go sā 6ā lam tānti atl. 28 Yek su gās gaa ze sowu. Nā nu kān mas jinān li ten sā cingal zesi na zaa cingalit, yek sā mbi go bicikfī yek mā mbuki ten dii atl a bā ilgon mbi dluntāt gwas wo asāmi de 120 kā bāli. Po lām gon malgon so.

dāmti njet wu yek sā po cingali dā, yek sa mbi go kutl de topsi kā bāli. 29 Bānti dutlīt ye jwe ni njaa ten bicikfī bā cisi wu, yek sā wut wul mān dībālti jon de wupsi su kā zesi ka, yek sā ngem nya jwasān de tā lu cil ne. 30 Mān dlakti jirgisi jon bā lam apti dāka jirgi kā go yek sā shit yē jirgi ze sut ten bal zesi. Yek sā ngusi palti wule nākkān sa wut wul galla wu de asā dīllāl jirgi nā nāli wu tucina. 31 Yek Bulus hwi mān hapti dlōmi suk bāli gwāsan de, "Tā majin dīlāl kā jirgi zesi sogo mas jwākan kāa māshi." 32 Yek mān hapti dlōmi ndokāl zaa gwe ngīb yen jirgi zesi wu ka yek zaabi ndaka. 33 Lu bāl njaa tā dlo wu yek Bulus ngemsi tās nguk wul ne, yek tā wule, "Kā multi de kutl cet wupsi jwe nādā nā kaal go mbadl gwākan hwot kā yek bākaā nguk ilgon so. 34 Ninga a nama ngemti jwākan tak ngukan wul tak dāman nā mbadl dā. Ko tā mādālān gaa de nām mago a nde gon gwākan kā so." 35 Bulus dlām nu wu yek tā yem burodi jon yek tā pal hwol tuk nā Nya a cina dā mas jwasān ka. Yek tā celi yek tā njel ngukti. 36 Yek sā mbi ndālti gaa hwulan mas jwasān, yek sā nguk wul. 37 Wontat ganān kā jirgi go, mbadlān de 276 kān. 38 Mas jinān nguk wul de kumni wu yek sā wut gwe wul gwe ni kā jirgi wu ka kā zesi bā jirgi po dībāl so dā. 39 Cin yil wugo yek bāsa yis atl gwe mā ballu so, ama yek sā yen bicikfī mān yelsi gon teka, yek sā wule tās jek jirgi te ten dii atl ka de sa mani wu. 40 Yek sā kotl zaa ji

28 Mā bāl ten bicikfī go, yek mā lak yisi de shin gā zāndāl gwe māni dāni wu kāde Malita. 2 Mān lwisi palini hwa wul, yek sā hotini wutu nāk de lu ndāfī kāwu a nama ndat du, yek sa wulinī dem nā tūlti. 3 Yek Bulus mo yencin yek ta wut kā wutu, yek būbul gon yil tet kā yencimi de tā kum wuti wu yek tā watl Bulus ten ang. 4 Mān lwisi yen wucisi ten ang gā Bulus wu, yek sā ngusi hwiti yilkeni jwasān de, "Mālgān go mān tlot mbalān kān, tā ap tē dāka bāl zesi ka ama yek bā nya asā mbit de Alhaki wu zākti de tās ya dām so." 5 Ama yek Bulus tlak wucisi te kā wuti ka, yek bā ilgon mbit so. 6 Mbalāmī dām gwa we ta kīdī ka, sogo ta māshka nīngē-nīngē, ama yek sā bāti i'e yek bāsa yen byas ilgon mbit sowu yek sā wule ti wu nya kān. 7 A lubii jon gā Pubiliyus bacina gā zāndāli njaa kāli gwe mā ni wu, Pubiliyusi wuli ni dem a boo dātka, yek mā mul de mekan kāli ata ni nīma pālti wul nā tāmī mbadli. 8 Abā gā Pubiliyus ni atl nā cwo zāzābī atā nāmā tet ze ishi. Yek Bulus sa yenti gwāsi, tā ngemtī Nya wugo yek tā wut ang tenti yek tā ndoki. 9 Nāk gwisi pi wu, yek naa mbadlān ji lwisi jwe cwo nama cit gwāsan wu tuli yek sā mbi ndokti. 10 Sa bālnī nālti ten wul wonti. Mā bā zigāa go yek sa mweni mas wul jwe mā lāmi wu. 11 Kaal dā lip de mekan yek mā pal ten bal ze, yek mā te kā jirgi gwe ci watlān ten bicikfī gā zāndāli wu.

Jirgisi ga ban Alekzandiriya, gwe sa tlat gaami ji majin kāngal kāwu, a bā kāng gwasan kum nāk ngusān gunki gwe asā mbe de Kasto suk gāba sowu, asā le gwel gwasan kāwi. Sa lak man Poluk wu. **12** Yek mā njel zatgaa yek lak te kā yenti wul nā gwel gwasan sogo sa lak kum gāba ban Sirakus yek mā dām kāli multi de mekan. nā kāng gwasan asā yis gaami kā mbadl gwasan **13** Tet Sirakus go yek mā zigaa yek ma lak te asā ballasi tedī apaa a ndoksi da wu.’ **28** “A nāma ban Rigiym. Lu dlo wugo yek yetāl tet tu kudu lamti tāk yisi de Nya bāl kisti majwe bā mān wuli, yek lu po dlo wugo yek mā mbuk lu a Yehuda kā sowu wi, a sa kat kāng!” **30** Bulus Puteyoli. **14** A Puteyoli kān mā mbi mān kopti dām kāli gin de lop kā lubii gwe tā fātl wulpi jon jwe mbeni tet malsi tān mulisi de nitgi wu. dāmti giśi wu, atā nima wulti dem majwe asā Yek mā lak li ban Roma. **15** Mān kopti jwe ni kāli tuli yenti gwas wu. **31** Yek Bulus ngusi dlāmti wu kumi wi de mani tet wu, yek sā sak mbini kā gāba ten bi ga Nya de guu atā nima mbokti lu wulti wul gwe ni a Apiyus suk lubii dāmti ang mbalan ten Almasihu Yesu Bagaa nā ndāli gā māndaki gwe mbet de Lu Dāmti de Mekan gahwulan, a bā malgon ngwe tās dlāllat kā so. wu. Yek Bulus ngem Nya a cina dā majwisi ka yek tā mbi ndāli gahwulan. **16** Mā mbuk lu ban Roma wu, yek sā zak Bulus tās pal dāmti gā gaa gwasi, a mān hapti dlo gon nima zāt gwel tenti. **17** Kaal dā multi de mekan yek Bulus mbe bacina ji mān Yehuda ji ban Roma. Sā mogaa wu, yek tā wulsi de, “Yilkeni jini, a pali byas ilgon mbalan jinān sogo pālti wul ji aba jinān jwe māsh wu so, ama yek mbalan jinān dobanni a Wurshelima. Yek sā lakān a ang dā mān Roma ka. **18** Mān Rome bodlāllanni yek sā lam de tās zakni nāk de başa mbi byas ilgon tenānni gwe a laki asā dlo wu sowu. **19** Ama yek bacina jimi nge, yek sā wule bā mān Roma zakān so, yek a ngemi tās tāla gāfe a cina gā Kaisar bal guu. Bā de we byas ilgon kā ni mbadl ten mbalan ji so. **20** Yek laki yek a lam yenti gwakān ta gāba sukkii. Bi zāt mbadl gā mān Yisiraila kā laki yek sā balan ka nā zaa galla ge.” **21** Yek sā ballit de, “Ma mbi lishti gon tet Yehudiya tenki so, a bā malgon po yil tet kāli yek tā hwini byas ilgon tenki so. **22** Ama mā nāma lamti tān kum ilgwe kā yeni wu, nāk de mā yisi de mbalan ko ako nāma dlāmti byas gāba ten wundāl ji maju wu.” **23** Yek sā dlalli gāba de sa mo suk Bulus gas gon, yek mbalan wonti tul mālti kā lu gwe tā ni wu ten cin gwe sā zi wu. Tun tet nā gasi hal sukti a Bulus nisi ma mbokti ang ten bi ga Nya de guu yek tā dlot ten dlāmti gāba ten Yesu kā mbāt gāba gā Musa suk lishti ji mān dlāmti gāba gā Nya. **24** Jon jwasan kan gāba gwe Bulus dlām wu, yek jon jwasan nge. **25** Sā ngusi dlākti gāba kā dlo gwasan yek sā lak zigaa, kaal dā pakti gāba ga Bulus de, “Shishi gā Nya dlāmi gem aba jinān de tā hwisi tumal Ishaya mān dlāmti gā Nya wu de, **26** ‘Li mal majin akā wulsi de, “Ka sa ten kumti gāba a bāka yis gaami so, ka sa ten yenti wul a bāka yis wuli so.” **27** Nāk de mbātl

Roma

1 Lishti gan go tet mal ami Bulus zhel ga Yesu Almasihu de sa mbe de ta däm de yen shinti ga Yesu, yek sazan ka ten de ta lak icin ten gaña man tamti ga Nya wu kan. **2** Gami kade gaña man tamti gwe Nya pi alkawol gwas tun tek ka tumal man dlamti gaña jwas wu, nák kangwe sa lishi ka gaña gwas man cilti wu. **3** Gaña man tamti gwisi wo ten bi ga Yen gwas kan, mälgwe ká damti gwas de mbalan wo man gas ga Dauda ká de ti wu, **4** ama ten bi zat gwas ka de sa zat ka ká Shishi suk iko go gem ti wo Yen ga Nya kan, tumal tlit gwas tot dákä mashkän ka. Gem Yesu Almasihu wo Bagaa ganan kan. **5** Tumal Yesu Amasihu suk ten de ta shin gwas mbi nalti da kan a mbi alheri suk mbeti ten ta dämde yen shinti ga Yesu, ten de ta mbe majwe de ba man Yehuda ká sowu tet ká mas ban tás bal gem asa kumit bi. **6** A kii mago kaa ni giši, kii de Nya mbekii yek kaa däm de mbalan ji Yesu Almasihu wu. **7** Mas jwakan de kaa ni ká ban Roma wu, kii mbalan jwe Nya lamsi yek ta mbekii ten de tak dämnan de mbalan jwas wu, Hän ta alheri suk multi mbadl sut mal Nya Buka ganan, suk Bagaa Yesu Almasihu däm de gwakan. **8** Ten ndat zhile wo api godiya Nya gini tumal Yesu Almasihu ten bi ga mas jwakan, ten de sa nama dlamti gaña ten bi ngasti ten Nya gwakan ko ako ten dii atl. **9** Nya gwe a nitma palti wul na mas mbadl gini tumal lakti icin ten gaña man tamti ga Yen gwas wu ká de sheda gini ten de a nama daamti gwakan, **10** dip ká sa'i gwe a ba gem Nya wu. A nama germti ga Nya de, de kume tamit da go, kota nák gwik-gwi ta mbi lat malkii ne. **11** A nama lamti yenti gwakan ten de ta bälkii ilgon ga Shishi ga Nya ilgwe a ndallikii gahwulan wu. **12** lamti gi wo yek de, tan ndallii gahwulan yilkeni na ami sukkii, ten de ta ndallikii gahwulan na ngasti ten Nya gini kii mago akää ndallii gahwulan na ngasti ten Nya gwakan pak. **13** Yilkeni jini a nama lamti tak yisi de a pi shiri lat malkii asami wonti, ama hal ninge yek başa bo zakän de ta tul so. Ilgwe a lakan ten tulti go yek de ta lak icin ten gaña man tamti ká dlo gwakan a mbalan bal gem nák kangwe a pali ká majwe ba man Yehuda ká sowu. **14** Dißälti ga wonti mbalan ni gaa, dißälti ga man ban suk man ga me, ga majwe man lishti wu suk majwe sa mani sowu. **15** Yek laki

yet a lak ká mbadl gi de kii mago ta dlämikii gaña man tamti kii de ká ni ká ban Roma wu. **16** Gaña man tamti gañ go de wul nsha kan ni a mallan so, ten de yek de iko ga Nya gwe a tala mas mälgwe bal gem wu ten mbit kisti, nde na man Yehuda yek paa majwe ba man Yehuda ká sowu. **17** Ten de tumal gaña man tamti gami ká mbok ang ten palti wul ndakce gwe yil sut mal Nya wu, a mbalan mbi palti wul ndakce gwisi tumal bälti gem tet ten ndat zhile hal a la pakti. Nak kangwe ni ga lishi ka gaña ga Nya wu de, “Man palti wul ndakce wo tumal ngasti ten Nya kan ta dämi.” **18** Ten de sa nama mbokti ang ten kangwe Nya sut nya a nol mbalan ká liliti mbadl gwas ten bi lašhi banti ga Nya suk byas palti wul ga majwe de asa kup gem ka tumal yokit gwasan wu. **19** Ten de ilgwe a mbalan man yisti ten Nya go ten dii kan ni a malsi, nák de Nya mbokisi ang dani wu. **20** Palti wul ga Nya suk iko gwas man lašhi pakti wo wul jwe asa man yenti na gwel wu ká so. Ama tun tet ten palti ga dii atl kan Nya mboki ang mbalan dani ten dii yek sa yis gaa gwasan tumal wul jwe Nyami palsi wu, kangwe de mbalan a mbi ilga dlami sowu. (aidios g126) **21** Ten de ko de sa yis Nya wu, ama mas na nu a basa bälti nalti ten nalti gwas de Nya so, a basa pit godiya so. Ká lal ga palti nák gwisi wo yek daamti wul gwasan däm de daamti wul ga ten koo lu, yek mbadl gwasan gwe de ba a daamti sowu nijkän ka na dämshal. **22** Ko de sa däm de man botlkän yisti wul ká de si wu, ama si wo kädln kan. **23** Yek sa balli nalti ga Nya gwe bata mash sowu suk ga gunki man tet da mbalan suk ga gunki man tet ji yadli, suk dabbobi suk dingi ji wul man lat na ze tuki. **24** Ten nák gwisi kan yek Nya laksi ka yek sa pita lamti palti byas wul jwe ni ká mbadl jwasan wu yek sa ngusi palti wul nsha suk yilkeni jwasan na dli jwasan. **25** Sa palli gem ga Nya de lal wi. Sa nima ngusti alt wul jwe Nya palsi wu hal asa palisi wul ká lal ga Man Palti Wuli gaa gwasi, ti de ta mbuki ta mbalan fasti dip wu. Amin. (aión g165) **26** Ten nák gwisi kan yek Nya laksi ka yek sa pita lamti palti byas wul nsha. Yek modli jwasan zak multi suk maani yek sa njel multi suk yilkeni jwasan modli kangwe ba mbun de ta pali wu sowu. **27** Nu ká pak de byas lamti ga yilkeni jwasan man netgl gwasan wugo, yek maani zak multi suk modli nák kangwe Nya pali de ta ni wu. A ba maani suk ba maani ngusi palti wul nsha ká dlo jwasan, na nukan sa dlaki

gaa gwasan nolti gwe ni ndakce suk byas pälti paa majwe de bā mān Yehuda kā sowu. **10** Ama wul gwasan. **28** Nak de sa nge damti nā yisti ga mas mān pälti hwa wul wo ta mbi nalti suk Nya wu, yek tā laksi ka ten daamti wul gā ten damti de bali suk tāmī mbadli, ndati ten mān koo lu ten de tās ngusi pāti ilgwe bā mbun de Yehuda yek pa majwe bā mān Yehuda kā sowu. tas pāli sowu. **29** Sa njikan nā mas wundal gā **11** Ten de Nya wo mān lamti ga mbalān jon ata wul gwe bā yek sowu, suk ngalci, suk kotgwel, nge mbalāmi jon kā so. **12** Mas majwe sa pāl suk nget hwullan gā yilkeni. Sa ni gā njikāmi nā byas wul a bāsa yis mbāt gāba gā Musa sowu, dakālti suk tlot mbalān suk dlanti suk shelti sa lilska ko de sa yis mbāt gābe sowu, ama mbalān suk duu tuki. Si wo mān wulti yilkeni majwe sa yis mbāt gāba yek sa pāl byas wul go kān, **30** man lilti shin mbalān ka, mān dlanti sa lilska nāk kangwe mbāt gābe dlām wu. **13** suk Nya, mān byalti mbalān, mān tlilti gaa nya, Ten de bāde we katti kāng wul jwe mbāt gābe majwe asā tās gaa gwasan wu, mān belti bi ten dlām wu tokte kāde mān lakti a mbalān dām de ngalci, majwe bāsa kumi bi mān zāt gwasan man pālti wul ndakce mal Nya so, ama kumti sowu. **31** Si wo mbalān ji ten koo lu kān, majwe bi wul jwe mbāt gābe dlām wu kāde ilgwe laki bāsa njikan alkawol sowu, mān lāshi lamti suk asā mbe mbalān de mān pālti wul ndakce wu. man lāshi yenti gonti. **32** Sa yis mbāt gā Nya de **14** Majwe de bā mān Yehuda kā sowu go mbāt mas majwe asā pāl wundal gā pat jin jo sa ndal gāba gā Musa nisi dā so. Ama kā sa'i gon wo māshkan, ama bāde we pālti kān asā pāl wul asā pāl ilgwe mbāt gābe dlām wu tu ten pālti jimi tokte so, hal asā pi kaal majwe sa nāma ilgwe mbadli gwasan bālsi wu. Ashe, mān lāshi mbāt gābe mago mbāti nisi dā pak. **15** Pālti wul jwasan mbok ang de wul jwe mbāt gābe dlām de tā pāli wu ni gā lishi kā mbadli jwasan. Ten de daamti gā mbadli gwasan mbokisi ang ten nāk gwisi, nāk de a daamti gwasan mbokisi ang de sa byas wul kā sa'i gon, a kā sa'isi gon wo bā a mbokisi ang de sa byas wul sowu. **16** Ten nāk gwisi kān, nāk kangwe tāmī gāba gān de a nāma lakti icin dani dlām wu, nu kān a pi ten cin gwe Nya a pāl kisti gāba ten mas wul jwe ni gā hwudāli kā daamti gā mbadli gā mbalān tumal Yesu Almasihu wu. **17** To, ki de akā mbe gaa gwa de mān Yehuda wu pa? Kā nāma ngasti gwa ten Mbat Gāba gā Musa aka nāma bot ngetl gwa ten de ki wo kāni nja mal Nya, **18** kā nāma wulti de kā yis ilgwe Nya lami wu, akā yisti gaa gā ilgwe Mbat Gāba gā Musa dlāmi ten bi kangwe ka fotl ilgwe ni ndakce wu. **19** Ki gaa gwa wo kā bāl gem de ki wo mālgwe atā nde dwa cina wu kān, a ki wo cilti kān mal majwe sāni kā dāmshal wu, **20** mālgwe nāma mbokti kādlān ang ten wul wu, suk mān lishti gā majwe daamti gwasan wo nāk gā mil mbalān kān ni wu. Ten de gem kā yisi de kā mbāt gāba gā Musa kā mbi mas yisti suk gem. **21** To, ki de kā nāma mbokti ang ten wul naa mbalān wu, mboki ang gaa gwa dani la! Ki de akā mboki ang mbalān de bās pi mukāl sowu, ki gaa gwa wo kā pi mukāl sa a? **22** Ki mān wulti de bā mbalān pi palān sowu, ki gaa gwa wo kā pān palān sa a? Ki de kā palli gunki de wul cit dafe go, kā mukāl wul tet kā bii gunki sa a? **23** Ki mān bot

2 Ten nāk gwisi kān ki de ka kisi gāba yilka gwa go, gāba nik bi so kōtā wok de ki wo. Nāk de sa'i gwe kā nāma kisti gāba mālgon wu, kā nāma kisti gāba gaa gwa, ten de byas wul gwe kā nāma yenti gā mālgon ten pālti wu yekkān ki mago kā nāma pālti. **2** Ma yisi de kisti gāba gā Nya ten majwe asā pāl wundal ji wul jin jo ndakce kān. **3** Ki mbalān! Yekgu ki nā gaa gwa kā nāma pālti byas wul jimi de kā nāma yenti gā mālgon nā nali wu! Kā dāmān gwe we ka dākci nolti gā Nya wu nwā? **4** Ko nakkān kā nāma mbulti nālti gā alheri gā Nya suk dlot mbadli suk lāshi lilti mbadli bāle-bāle gwe atā pālik wu kān? Ko nakkān kā yisi de alheri gwe Nya nik ma pālti go ten de tāk ci atlgāa kā sa? **5** Ama lāshi kumti bi suk kangalti gā mbadli gwe kā nāma pālti wu, yek kā nāma mwet gaa gwa nolti gwe nāma bātti gwa ten cīn lilti mbadli gā Nya, kā sa'i gwisi kān sa mbok ang ten nolti gā Nya de ni ndakce wu. **6** Nya a pālli ko wokko ami ndakce nā pālti wul gwasi. **7** Ama mas nā nu, majwe sa nāma ngot nālti suk dāmātī de kīfī suk mbadli gwe bā a pāki sowu wu nida. Sik de majwe sa dlosi ten pālti wul gā alheri kā dlot mbadli a si kān Nya a bātīsī nā mbadli mān lāshi pākti wu. (aiōnios 9:16) **8** Ama kā mān lamti gaa, suk majwe asā nge gem asā pāl ngalci wu sa pallisi ami nā lilti mbadli suk duu tuki. **9** Bomti suk citi kā dli kā nāma bātti gā mas mān ngalci, ndati ten mān Yehuda yek

ngetl nā mbat gaba ga Musa, kā namma lilti shin ga Nya ka tumal celti mbati sa a? 24 Ai, sā nāk kangwe mbun de tā nolsi wu. 9 To, ningi lishi kā gaba ga Nya de, “Majwe bā mān Yehuda yek de pakti ga gaba gan ye? Ten de mi mān kā sowu sā nāma dlamti gaba mbul shin ga Nya Yehuda wo mā manan naa mbalan mā? Wowo! kā dlo gwasan ten bi gwakan kii mān Yehuda.” Ko njet! Mā mbokan ang dani tet wi de nā mān 25 De kume kā nāma kopti mbat gaba ga Musa Yehuda nā majwe bā mān Yehuda kā sowu mas go, salti gwe sā palik wu palik ampani wi. Ama sā pal byas wul a mas jwasan sā ni a atl dā iko kume kā nāma kopti mbat gaba ga Musa sogo gā byas wul. 10 Nāk kangwe ni gā lishi kā gaba salti gwa wo ten ko lu, kān nāk wule sā salanki ga Nya wu de, “Mān palti wul ndakce ni dā so so. 26 De kume majwe bāsa bo sālsi sowu nāma ko tā de nām mago ni dā so. 11 Man yis gaa palti ilgwe mbat gaba ga Musa dlām wugo, aba gā wul ni dā so, abā malgon nima ngot ga Nya Nya a kansi nāk majwe sā salsi wu so nwa? 27 so. 12 Mas jwasan sā balli tukaal Nya wi, sā lil Majwe sā palisi salti ga dli so ama asā kop ilgwe kā wi mas jwasan, ko mān palti wul ndakce ni mbat gaba ga Musa dlām de tā pali wu a kisik kāsi so, de nām mago ni dā so.” 13 “Shukalyal gaba, ki de mbat gaba ga Musa nik dā gā lishi gwasan wo nāk gazukdi gwe ni gā buli wu kān asā salki wi, ama akā cel mbat gabe kā wu. 28 ni, Laka jwasan pal de wul shelti mbalan wi.” Ten de mbalan a man yisti gā mān Yehuda ga “Gāba jwasan wo nāk dapi cilākmbāl kan ni.” 14 gem tumal ilgwe atā yeni a debal wu so, a nu “Bi jwasan wo gā njikmi kan ni nā gaba palti bi kān salti gā gem wo bā mbalan a yeni nā gwel gaa mbalan suk byas gaba.” 15 “A asān gwasan so. 29 Kā lal kā nāk gwisi mān Yehuda gā gem la shottī hwulan ga mbalan baa-baa, 16 a tlot wo tik de mān Yehuda kā mbadli, a salti ga gem mbalan suk duu tuk kop kaal gwasan mas lu wo yek de salti gā mbadli, ilgwe Shishi ga Nya gwe sā li wu. 17 A basā yis tantu ga lu gwe tāmi kāde mān palti wu bā de we tumal mbat gabe mbadli ni wu so.” 18 “A bā fanti gā Nya nisi gwel gwe sā lishi wu so. Wundal gā malgwisi wo Nya so.” 19 Mi dai mā yisi wi de mas ilgwe mbat gaba ga Musa dlām go, majwe sāni gaz ga mbati wu kān mbati dlāmisi. Gwisi pi nu kān ten de bā malgon mbi ilga ga dlām so, a tās mbok ang de mas dii atl ni gaz ga nolti ga Nya. 20 Nak de ba malgwae a dām de mān lāshi palti byas wul mal Nya tumal kopti ilgwe mbat gabe dlām wu. Ilgwe a mbat gabe pali go yek de a mboki ang mbalan ten byas wul gwasi. 21 Ama ningi sā mbok ang ten zobsi tantu damti de mān palti wul ndakce mal Nya wi. A bā tumal kopti mbat gaba ga Musa kān a mbalan dām de mān palti wul ndakce gami so, ko de mbat gabe ga Musa suk lishti ji mān dlamti gāba gā Nya bāl shedai tenti wu. 22 Damti de mān palti wul ndakce gami de sut mal Nya kān ni go, tumal ngasti ten Yesu Almasihu kān a mbalan mbi, Nya bāl palti wul ndakce gāmi mas majwe sā ngassi tenti wu. Nya lam majon yek tā nge majon so, 23 ten de ko wokko pal byas wul yek bā malgon mbuk mbit nolti ga Nya so. 24 Ama tumal alheri gwe Nya pali mas mbalan ten koo lu wu, yek ko wokko mbi dāmti de mān lāshi byas wul a cina dā Nya ka tumal batlti gwe Almasihu Yesu batl wul tenānni wu. 25 Ten de Nya tak Yesu tas dām de sadaka gwe kan dībālti gā byas wul jinān kā wu, ten de sa taasi mbalan batlti nolti gā byas wul gwasan ka, tumal hwulan sadaka

3 To, yek ndat gwa de mān Yahuda a mbalik ye? Yek de riba gā salti gwa ye? 2 Yii, a mbalik wul tu ten mas tantu ci! Tā nda dlāmti wo, Nya bāl mān Yehuda ngipti gāba gwasi. 3 Ama de kume mān Yahude jon ngassi ten gābe sowu pa, lāshi ngasti ten gāba gwasāni a laki a Nya dām de mān lāshi palti gem ma? 4 Ko njaa! Nuk’ni so! Nya wo mān gem kān, kota ni de mas mbalan wo mān shelti lal kān. Nāk kangwe ni gā lishi kā gāba ga Nya wu de, “Gāba gwa wo gem kān ko a gasi a kota a cina gā guu mago mān gem kāde ki.” 5 To, de kume lāshi palti wul ndakce ganān dām de tantu mbokti ang ten palti wul ndakce gā Nya go, yek mā dlām ye? Ma dlāmān de Nya wo mān lāshi palti wul ndakce kān ten de tā nolānni nwa? A nama gāba gan kā dāmti gi de mbalan. 6 Wowo! Ko njaa! Kume de nu kān ni go, dāni kān Nya a pali kisti gāba dii atl gwi? 7 Kume de lāshi gem gi laki yek gem gā Nya yil ten dii i’e, yek po laki yek sā mbal nallat gā Nya go, to, yek laki de sa nolān ten de mān palti byas wul kāde ami ye? 8 De kume nu kāwu yek laki de bāma pānta ngalcī ten de tā dām de hwa wul so ye? Majon mān dlāmti gāba lilti shin ganān ka nāma wulti

gwe shot wu de kume sa ngasti ten Nya wu. kawu. 8 Mān albarka kāde malgwe Bagaa dlāmit Nya pali nāk gwisi kān ten de tās mbok ang byas wul jwas gaa sowu.” 9 Bohwe, albarka ten pālti wul ndakce gwasi, nāk de tā dlo bi nā gami wo majwe sa salsi wu kān sa lakisi si nā mbalan yek tā kan gwel dā ten byas wul jwe sa ngusān ma ko suk majwe bāsa salsi sowu pak? pali tet wu kā wu. 26 Tu ten nu kān Nya mbok Ai ilgwe amā dlāman tet kā lishti gāba ga Nya ang ten pālti wul ndakce gwasi ka sa'i gan, ten wu de wule, Ibarāhim kān sa dlāmit ngasti ten de ti gaa gwas wo byas wul nit dā so, ata lak Nya gwas de pālti wul ndakce. 10 To, kā sa'i gwi mas mān ngasti ten Yesu ten dāmti de mān kān asā mbet de mān pālti wul ndakce gwi? Kā lāshi byas wul a cina gā Nya. 27 To, nā yek ma sa'i gwe sa salti wu gwa, ko tun a bāsa bo salti bo ngetl ye? Ai wul bot ngetl wo nini dā so! so? Ai, tun a bāsa bo salti so kān. 11 Ama de tā Tu ten yek sa kamini ilgwe ma bo ngetl dā wu kan lal ga salti wugo, yek dāmit de lal sheda kā ye? Tumal kopti mbāt gāba ga Musa kān sa ga pālti wul ndakce gwe tā mbi tumal ngasti kamini kā nwa? Wowo, seko tumal ngasti ten ten Nya gwası tun a bāsa bo salti sowu. Ten Nya. 28 Ten de mā yenı de tumal ngasti ten Nya gwisi kān yek Ibarāhim pal de aba ga majwe kān a mbalan dām de mān lāshi byas wul a cina sa ngassi ten Nya ten de tās dlāmsi de mān gā Nya, bā de tumal kopti mbāt gāba ga Musa pālti wul ndakce ko de bāsa salsi sowu. 12 Nu so. 29 Ko Nya wo Nya ga mān Yehuda kān si kān Ibarāhim dām de aba ga majwe sa salsi wu, nā ngusān? Ashe, ti wo Nya ga majwe bā mān ko de bā de salti kān sa salsi tokte sowu, ama Yehuda kā sowu kā pak sa? Yii, ti wo Nya ga hal sa nāma kopti wundāl ga lal ngasti ten Nya majwe bā mān Yehuda kā sowu kā pak, 30 nāk gwe ni Ibarāhim da tun a bāsa bo salti sowu. de Nya wo de nām kawu. A ta laki a mān salti 13 Alkawol wu de sa pi Ibarāhim suk gaz jwas dām de mān lāshi byas wul mālti tumal ngasti wu de ta ci gado gā dī atl wugo, ai tumal mbāt ten Nya, a nāk gwisi kān mān lāshi salti a mbi gāba ga Musa kān sa pit alkawoli so, ama tā kan dāmti de mān lāshi byas wul tumal ngasti ten alkawoli tumal pālti wul ndakce gwe a mbalan Nya pak. 31 Bohwe, ma pallan mbāt gāba ga mbi tumal ngasti ten Nya wu. 14 Ten de kume de mān kopti mbāt ga Musa kāde majwe sa ci gado gā dī atl go, ai ngasti ten Nya ga mbalan a dāman ten koo lu, a alkawol ga Nya dām de wul gā ten koo lu. 15 Ten de mbāt gābe wo lilti mbadl ga Nya kān a tulli, ama kā mas lu gwe mbāt gāba ni dā sowu, byas wul ni dā so pak. 16 Ten nāk gwisi kān alkawoli tul ten bi ngasti ten Nya, tumal alheri ga Nya, ten de tā mas mil ji Ibarāhim mbi alkawoli. Ama sa dlāllāli alkawoli gan majwe sa gaz ga mbāt gāba ga Musa wu si nā ngusān so, ama suk mas mān ngassi ten Nya nāk kangwe Ibarāhim pali wu. Ten nāk gwisi kan Ibarāhimi kāde aba ganān mas jinān. 17 Nāk kangwe ni ga lishi wu de, “A pallāk wi de aba gā bi wonti.” Gwisi wo yek de sa dlāllāli alkawol gami de gem wi. Ibarāhim wo Aba ganān kān a cina ga Nya gwe tā ngasti ten ti wu, Nya gwe atā bal mbadl majwe sa mash wu. Tik de mān iko mbet ji wul jwe sa ni dā sowu de tās tuli a wuli tuli. 18 Ko de zāt mbadl ga Ibarāhim dām nāk wule ten koo lu kā wu, mas nā nu yek bāta cel kā mbadl so yek tā cina nā zāt mbadli atā nāma ngasti ten Nya tas pal de, “Aba ga bi wonti.” Gami pi nu kān nāk kangwe sa pit alkawol wu de, “nāk gwisi kān mān gaz jwa a wonti.” 19 Kā sa'i gwisi wo a Ibarāhim pal gin de zāmbal de

4 To, yek ma dlāman ten Ibarāhim, aba ga aba ga mān zāt jinān ye? Yek de ilgwe tā yis gaami ten bi ngasti ten Nya wu ye? 2 De kume Ibarāhim mbi dāmti de mān lāshi byas wul a cina dā Nya ka tumal pālti wul gwas kāgo, ashe ilgwe ta bo ngetl nā nali wu niti da, ama bā de we a cina gā Nya so. 3 Ni ga lishi kā gāba ga Nya de, “Ten de Ibarāhim ngasti ten Nya yek Nyami dlāmit pālti nāk gwisi de pālti wul ndakce.” 4 Malgwe nima pālti wul ten de tās mbi bālti go, ilgwe sa bālti go ten koo lu kan ni so, bālti ga ilgwe tā pali wu kān. 5 To, malgwe bāta ngasti ten pālti wul gwas so, ama yek tā ngasti ten Nya ti de atā palli mān lāshi pat ji Nya de mān lāshi byas wul a cina gwas wu, asā kan ngasti ten Nya ga māli de pālti wul ndakce gwasi. 6 Gwisi kāde ilgwe Dauda nama mbokti ang dani wu de tā gāba ten bi albarka gwe sa laki malgwe Nya mbet de mān pālti wul ndakce wu, bāde tu ten pālti wul gwe māli pali wu so, de tā wule, 7 “Mān albarka kāde majwe sa polisi dāskān jwasān kawu, majwe sa taasisi byas wul jwasān

nam na zati, ama yek ba ngasti ten Nya gwas sa'i gwe ma yi de yelan tlanti ji Nya wu kan sa ndađi ka so, ko de ta nama yenti kangwe ndalти lakan dlo ganan sukti tumal mashkan ga Yen ga dli gwas paki ka wi na koliti suk kangwe gwas wugo, bashe ta ninge de sa pallanni de Saratu dakci sa'i zat yen wu. 20 Ta cel ka mbadl yelen jwas wu gwa, sa kisanni ca tumal damti na alkawol ga Nya yek ta mbok ang ten lašhi ga Yeni. 21 Ta man nač gwisi, hal ma nanma ngasti ten Nya so, ama yek ta mbal ndalти ngasti palti hwol tuk ten bi ga ilgwe Nya pali tumal ten Nya gwas dani ata nima balti nalti Nya. 22 A Bagaa ganan Yesu Almasihu, malgwe tumalти ta dam na yisti i'e de iko njikanti alkawoli ni kan sa lakan dlo ganan sukti Nya wu. 23 To, nač Nya da. 24 Yek laki yek sa dlami Ibarahim ngasti kangwe byas wul tul ten dii atl tumal mbalan de ten Nya gwas de palti wul ndakce. 25 Gača gan nam, yek byas wuli tulli mashkan, nač gwisi de wule "Yek sa dlam ngasti ten Nya gwas de kan mashkan nda ten mas mbalan ten de ko palti wul ndakce wu," ai, ba de ten bi gwas ti na wokko pal byas wul wi. 26 Kä sa'i gwe ba sa bo ngus kan sa lishi so. 27 Ama sa pal lishti gami bal mbat gača ga Musa sowu, a byas wul ni da ten bi ganan, mi de mi mago Nya a dlamanni de ten dii atl. Ama a basa dlam byas wul ka lugwe man palti wul ndakce wu, mi de ma balan gem de mbat gača nida sowu so. 28 Ama mas na nu na malgwe tili Yesu Bagaa ganan daka mashkan yek mashkan pal iko ten mas mbalan, kan tet kawu. 29 Ten bi byas wul ganan kan sa bal bi ten Adamu hal yek la Musa, hal yek mashkan ga Yesu de tas mashki, yek sa pallat kaami ten pal iko ten majwe palti byas wul jwasan wo ba de tan daman de man lašhi byas wul a cina ga ga celti mbat ka kā sowu nač kangwe ga Adamu pi wu. Adamu kade cingalти ga malgwe a tul gwe tik de balti wul ga Nya wu. 30 Ama balti wul ga Nya de ta bali tumal malgwe ta ya tul go ni kak-kak i'e suk byas wul gwe Adamu pali wu. A yekgu byas wul gwe mbalan de nam pali wu tulli wonti mbalan mashkan. Ama alheri ga Nya nal mani, hal yek balti wul gwas de ta bali tumal alheri ga mbalan de nam gwisi wu laki yek mbalan wonti mbi bal albarka. 31 Gem balti wul ga Nya ni kak-kak suk byas wul ga mbalan de nam wu. Nač de nolti gwe kop kaal ga byas wul gwisi go yek tulli mashkan, ama balti wul ga Nya go yek laki yek ba byas wul nini gaa a cina gwas so, ko de ma palan byas wul wonti wu. 32 Tumal byas wul ga mbalan de nam malgwe tik de Adamu wu kan mashkan mbi iko ten ko wokko, ama iko ga byas wuli wo ni ten bi ilgon so de kume sa cingali na iko gwe mbalan de nam gwisi, malgwe tik de Yesu Almasihu wu tulli mas majwe sa kan alheri ga Nya suk balti wul gwas ga damti de man palti wul ndakce a cina gwas wu. Tumalти kan ma palan iko kā damti ganan. 33 Ten nač gwisi kan nač kangwe dakkit mbat ga mbalan de nam tulli nolti ga mashkan ten ko wokko wu, nu kan palti wul ndakce ga mbalan de nam tulli albarka ko wokko, gwe yek de damti de man lašhi byas wul a cina ga Nya suk man pyal mbadl wu. 34 Nač kangwe de mbalan wonti dam de man byas wul tumal lašhi kumti bi ga mbalan de nam wu, nu kan mbalan wonti a dam de man palti wul ndakce tumal kumti bi ga mbalan de nam pak.

5 Ten Nač gwisi kan nač de ma mbi damti de man lašhi byas wul gaa mal Nya tumal ngasti ten Nya wu, tamı damti ni kā dlo ganan sukti Nya tumal Bagaa ganan Yesu Almasihu. 2 Tumalти kan ma mbi tet kā alheri gan de ma nanma damti gibitumal ngasti ten Nya wu. A ma namma palti hwol tuki ten de ma zan mbadl de ma daman de majwe sa cugaa gaa kā nalti ga Nya wu. 3 A ba gwisi kā tokte so ama hal ma nanma palti hwol tuk kā tlat bomti ganan, ten de ma yisi de a tlat bomti lakkān ni ten dlot bi, 4 a dlot bi laki a man daman de man palti hwa wul, a palti hwa wul laki a ma daman nač zat mbadli. 5 A ba zat mbadl gwisi ani ten koo lu so ko njet, ten de Nya tātok lamti gwas dānkā mbadl jinān ka tumal Shishi ga Nya gwe ta balanni wu. 6 Ten de ndakce ka sa'i gwe bama mbuki zat ang gaa ganan sowu, yek Almasihu mash ten bi ganan, mi majwe ba Nya lam palti wul ganan sowu. 7 Wul man bomti i'e kan ta malgon mash ten bi ga man palti wul ndakce, ko de gon a malgon pal ndali gahwulan ata mashki ten bi ga hwa mbalan wu. 8 Ama Nya mbokimi ang ten nalti ga lamti gwasi, nač de tun a ma yi de man byas wul kan yek Almasihu mashki ten bi ganan wu. 9 To, tun nač de ma mbi damti de man lašhi byas wul a cina ga Nya tumal hwulan ga Almasihu wu, bashe nač ninge ma, ai sa kisanni daka liliti mbadl ga Nya ka tumal Almasihu. 10 To, nač de tun kā

20 Ilgwe laki yek sa bal mbat gaſa ga Musa go wul ndakce. **21** Ten de byas wul a pal iko tenkii yek de ta yilli byas wul ten dii. Ama sa'i gwe so, naak de kaa ni gaz ga mbat gaſa ga Musa de byas wul mbaldli wugo yek alheri ga Nya mbaldli mani, **22** ten de naak kangwe de byas wul pal iko tenti tumal mashkan wu, nu kan alheri ga Nya nima iko tenti ninge tumal palti wul ndakce, ten de tas tałani ka mbadl man laſhi pakti tumal Yesu Almasihu Bagaa gańan. (aiōnios g166)

6 To, yek ma dlaman ye? Ma cin cina na palti byas wul ten de ta alheri ga mbaldli nwa? **2** Wowo! Ko njaa! Mi de ma mashkan wi, mashkan ga zakti palti byas wul wugo daní kan ma cin cina na damtii a giſi gwi? **3** Ko naak kan kaa yisi so de mas jinan de sa palini Baptisma tet ka Almasihu Yesu go, tet ka mashkan gwas kan sa palini so nwa? **4** Gwisi ka mbok ang de sa lebənni ka sukti tumal Baptisma gańan ka sa'i gwe sa lepti wu. Ten naak gwisi kan ma łałan de nam sukti ka mashkan gwas, ten de naak kangwe sa t̄lil Almasihu daka mashkan ka tumal iko man nalti ga Aba wu, nu kan mi mago ma palan pyal damtii pak. **5** Naak de ma naan de nam sukti ka wundal ga mashkan gwe ta mash wu, gem nu kan ma damań de nam sukti ka t̄lil gwas daka mashkan ka. **6** Ma yisi de sa bāk byas palti wul jinan ka ten gudal yencin sukti wi, ten de tas kamini iko ga byas wul gwe ni ka dli gańan wu ka. Sa pali nu kan ten de ban po saka damtii de zhel ji byas wul so. **7** Naak de kume mbalan mash wugo, ta mbi gaa gwas tet daka iko ga byas wul kawi. **8** Kume de ma mashkan suk Almasihu wu, ma ngassan ten Nya de ma palan damtii sukti pak. **9** Ten de ma yisi de sa t̄lil Almasihu daka mashkan kawi, a bata po saka mashkan so, gwisi wo nama mbokti ang de iko gon poyi mashkan da tenti so. **10** Mashkan gwe ta pali go, asami de nam tak kan ta mashi ba mbalii ten de tas cel iko ga byas wul ka, ata pal damtii suk Nya kan. **11** Nu kan kii mago pallan gaa jwakan naak hwuni majwe de ba iko ni byas wul da tensi so wu, ama kaa ni kaami mal Nya tumal Almasihu Yesu. **12** Ten naak gwisi kan bāk zakini a palti byas wul pal iko ka dli jwakan man mashkan wu hal a lakkii ten kopti byas lamti wul gwas so. **13** Bāk taki kat dli jwakan byas wul tas dam de wul palti ngalci so. Seko taki gaa jwakan Nya naak gwe ndal majwe sa yillasi daka ang ga mashkan ka yek sa balsi mbadl wu, taki Nya kat dli jwakan ten de tas dam de wul palti

wul ndakce. **14** Ten de byas wul a pal iko tenkii so, naak de kaa ni gaz ga mbat gaſa ga Musa sowu, ama a gaz ga alheri ga Nya kan kaa ni wu. **15** To, nikgwi? Tan palan byas wul naak de ma naan gaz ga mbat gaſa so ten de ma naan gaz ga alheri ga Nya ma? Wowo! Ko njaa ma pali nu so! **16** Ko kaa yisi de kume kaa tak gaa gwakan ten de tałk kumi bi malgon wugo, kaa bal de zhel ka ang malgwe kaa nit ma kumti bi wu sa? Kaa man damtii de zhel ga byas wul gwe a tulli mashkan wu sogo zhel ga kumti bi Nya gwe a tała mbalan ka palti wul ndakce wu. **17** Ama godiya wo ga Nya kan, ten de ko de tekgo zhel ga byas wul kađe kii wu, ama ningi kaa nima kumti bi wundal ga mbokti ang gwe sa lakkii gaz gwas wu na mas mbadl gwakan. **18** Sa batl wul tenkii yek sa kiskii yek sa yillakii daka ang ga byas wul ka wi, yek kaa bal de zhel ga palti wul ndakce. **19** A nikii ma gaſa ten wul ji ase na ayo, ten bi ga laſhi njikanti gwakan ga mbalan. Nak kangwe de tekgo kaa ku na takti kat dli jwakan ten palti wul cit dade, suk ngalci ilgwe nima mbalidli i'e wu, nu kan ningi se tałk taki Nya kat dli jwakan ten palti wul ndakce, ten de tałk damań de majwe sa zasi ka a ba daskan nisi da mal Nya sowu. **20** Ka sa'i gwe kaa yi de zhel ga byas wul wugo, ba ze gwakan na palti wul ndakce. **21** Yek de hwa ilgwe kaa mbi tet ka wul jin de ningi damańkii de wul nsha wu ye? Ai, batlti ga wul jimi wo mashkan kan! **22** Ama ningi ka mbi gaa gwakan tet daka damtii de zhel ga byas wul ka wi, yek kaa bal de zhel ji Nya. Hwa ilgwe kaa nama mbiti ten gami go yek de damtii ka cilti gwe yek de ilgwe nama lakti gwakan ten mbiti mbadl man laſhi pakti wu. (aiōnios g166) **23** Naak de batlti ga byas wul wo yek de mashkan, ama ilgwe a Nya bali go yek de mbadl man laſhi pakti tumal Almasihu Yesu Bagaa gańan wu. (aiōnios g166)

7 To, yilkeni jini, naak de mas jwakan kaa yis mbat gaſa ga Musa wu, kaa yis gaa ga ilgwe ba dlam wu. Mbat gaſa gan go ka sa'i gwe de mbalan yi kaami wu tokte kan a pal iko tenti. **2** Cingali gaſa a dani wo yek de kili gwe sa palit hapti wu, kilisi ni ka ang ga kos gwasi de hal kume de kosi yi kaami wu. Ama kume de kos gwas mash wugo mbat gaſa ga haptisi poyit gaa so. **3** Ten naak gwisi kan kume de ta hap zobsi malgon ka sa'i gwe kosi yi kaami go sa mbet de man pat palan. Ama kume de kosi mash wugo

mbat ga a hapti poyit gaa so. Kume de t a saka palti wu kan a n ama palti. **16** N ak de ilgwe a hapti zobsi malgon go, ti wo man pat palan ka n ama netgi wu kan a n ama palti go, gwisi n ama so. **4** Ili wo nukan ni yilkeni jini, ilgwe a nikii mbokti ang de a kan wi de mbat ga e wo hwa ma dl amti wu n ama mbokti ang ten ilgwe n ama wul kan. **17** A gwisi n ama mbokti ang de ami pat nakii wu. Mashkan ga Yesu Almasihu ten gaa gi k ade man byas wuli so, ama byas wul gudal yencin laki yek k a  bal de hwuni mal gwe ni k a ami wu k ade man palti k a ami wu. **18** mbat ga a ga Musa. Ningi kii wo mbalan jwas A yisi de d amti gi ga mbalan wo hwal ilgon ni kan, ti Yesu de Nya tlilti d aka mashkan k awu, k a ami so, ten de a n ama lamti palti hwa wul ten de t ak palan d amti gwe mbun a cina ga ama yek palti n ak gwisi kaman gaa. **19** A pal Nya wu. **5** Ten de k a sa'i gwe m a d aman k a ang hwa wul jwe de a n ama lamti palti wu so, ama ga iko ga palti wul ga dli go, Mbat gabe ngusi yek a n ama ta palti byas wul jwe de ba a lam cokti ga byas lamti wul gan an. Byas lamti wul palti sowu. **20** To, kume a n ama palti ilgwe b a a gan ami nego yek ngusi palti wul k a dli jinan, a lam palti sowu, gwisi n ama mbokti ang de amik mas palti wul jin ami tullini mashkan. **6** Ama n ama palti ili so, ama byas wul gwe n ama d amti ningi m a mbi gaa tet d aka iko ga mbat ga a ga k a ami wu k a n ama palti. **21** Ten n ak gwisi kan, Musa k a wi n ak de m a m ashi ilgwe balanni wu yek a yis gaami de, ashe ilgwisi wo pat gi kan k awu. Ten n ak gwisi kan ningi m a n ima palti ten de kume ab a lam palti hwa wul wugo, a mbi wul Nya k a pyal d amti tumal Shishi gwasi. Gus gaa gi ten palti byas wul. **22** Ten de su k a mbadl palti wul ji tek de a m a pali mbat ga a wu nda gi k a wo a lam kohti mbat ga a ga Nya, **23** ama na kaal wi. **7** To, yek ma dl aman ye? Mbat gabe k a k at dli ji wo yek a n ama yenti zopsi mbat gaa gwas wo byas wul k a n wa? Wowo, ko njet! gon gwe n ima tlanti suk mbat ga a gwe mbadl Ten de kume tumal mbat ga e kani sogo d a ni gi kan wu. Gwisi wo yek ballan ka k a ang ga k an ba yis ilgwe ni de byas wul wu gwi? De da mbat ga byas wul gwe n ima d amti k a k at dli ji mbat ga e a wuli de, "B ak koo gwel ten wul ga wu. **24** M an duu tuk n ak ami! Ami wo wul cit malgon sowu," go ai da ba yisan ilgwe as a mbe gonti kan! Wok ka kisan d aka ang ga dli m an de kot gwel wu so. **8** Ama ten bi ga mbat ga a talat mbalan k a mashkan gan k a wo? **25** Ama gwisi yek byas wul m bi bidlabii cokti ga mas godiya wo ga Nya ten de t a kissanni tumal Yesu wundal ga kot gwel k a ami. Ten de kume de ba Almasihu Bagaa gan an! Ten n ak gwisi kan, ami tu ten mbat ga a k a sogo byas wul wo hwuni gaa gi wo mbat ga a ga Nya kan a nit de zhel k a kan. **9** Tek de a bo yis mbat ga a ga Musa sogo ceti gaa gini, ama k a pat gi ga dli ga mbalan wo ani na mbadli, ama de a yis mbat gabe wugo mbat ga palti byas wul kan a nit de zhel. yek byas wul tlinya na mbadli k a ami yek paa a m ashi. **10** Yek paa a yis gaami de, mbat ga a gwisi de sa lami de t a tulli mbadl go yek tulli mashkan. **11** Yek byas wuli m bi tantu yek paa shelanni yek tlo ka tumal mbat ga e. **12** Ten n ak gwisi kan mbat gabe gaa gwas wo man cilti kan, a wul jwe sa mbok ang dani a g ibi wu mago man cilti kan, a wul jwe ni g ibi go wul jwe sa ni ndakce wu kan a hwa i k a pak. **13** Bohwe mbalan a man an wulti de hwa mbat ga a gwisi k a tulli mashkan n wa? Wowo! Ko njaa! Ama ten de byas wul k a tulli mashkan tumal hwa mbat ga a gwisi ten de t a mbok ang ten kangwe byas wul ten dii. Gwisi wo yek sa mbok ang ten lilti ga byas wul ten dii tumal mbat gabe. **14** Ma yisi de mbat gabe ga Musa wo wul ga Shishi ga Nya kan, ami nego man pat ga dli kan, a zhel kan k a ang ga byas wul. **15** A yis gaa ga ilgwe a n ama palti wu so. Ten de ilgwe de a n ama lamti palti wu kan a n ama pali so, a ilgwe de a n ama netgi

8 Ten n ak gwisi kan ningi nolti ga mashkan po yi majwe san i de ga Yesu Almasihu wu gaa so. **2** Ten de mbat ga Shishi man b altsi mbadl wu kissan d aka mbat ga byas wul suk mashkan ka tumal Almasihu Yesu. **3** Ten de ilgwe b a mbat gabe man palti so ten bi lashi njikanti gwe a pat ga dli ga mbalan tulli go, yek de ilgwe Nya pali wu. Nya shin Yen de n am gwe nit d a wu sudi k a wundal ga dli gan an man byas wul ge, ten de t as d am de sadaka ten bi ga byas wul as a tlo iko ga byas wul d aka dli ga mbalan k a da. **4** Nya pali nu kan ten de t a mas palti wul ndakce jwe mbat gabe dl am de t a mbalan pali wu p aldli mal anni. Nya pali ni n ak gwisi kan, mi de m a namma d amti k a Shishi gwas de a b a wundal ga d amti ga pat d a dli kan m a namma palti sowu. **5** Majwe as a pal damti ga dli go as a sul gwel ten wul ji dli, ama majwe as a pal d amti ga Shishi ga Nya go as a sul gwel ten wul jwe Shishi ga Nya

lami wu. 6 Sulti gwel ten wul ji dli wo a tulli tā pālsi wu dākā dāmti de zhel ga mokit wu māshkān, ama sulti gwel ten wul ji Shishi ga ka, ten de sa mbi mbit gaa ga nalti gwe sa bāl Nya wo a tulli mbadl suk tāmi mbadli. 7 Mas mil ji Nya wu. 22 Mā yisi de hal ninge mas wul malgwe sul gwel ten pālti wul ga dli go, māli jwe sā pālsi wu yima pālti nishi nāk kangwe a bāl de yelān dlanti ga Nya. Ten de abā māli a kili mān cit tuk ga zāt yen pāli wu. 23 A bāde taki mbāt ga Nya gaa gwas so, a bāta man pālti wul jwe sā pālsi wu nāngusān kā nāma nishisi wul jwe mbātī dλam wu so pak. 8 Mān dāmti ga tokte so ama hal sukmī. Mi de mā mbi Shishi pāt ga dli wo ba kangwe sa man pālti ilgwe a ga Nya wu, gwe yek de ilgwe de sā ndeni bālti Nya lami wu. 9 Kii wo dāmti pāt ga dli kān kāa wu, mā nānma nishi kā mbadl jinān, mā nānma nāma dāmti so, seko dāmti ga Shishi ga Nya bātti nā zāt mbadl i'e, ten de tā Nya pallānni de kume Shishi nāma dāmti ka mbadl jwakan de mil jwas i'e wu, atā bātl dli jinān jin pak. wu. Mas malgwe de Shishi ga Almasihu nit dā 24 Ten de tumal zāt mbadl gan kān sā kisānni. sogo, māli wo ga Almasihu kā so. 10 Kume de Ama kume de mā yenān ilgwe mā nānma zāt Almasihu nima dāmti kā mbadl gwakān wu, ko mbadl a dani wugo, ai gwisi wo poyi de zāt de dli gwakān ni ten bi māshkān ka ten bi ga mbadl so. Wok ka zi mbadl gwas ten ilgwe de tā byas wul go, Shishi ga Nya nāma ketālti gwakān mbi wu wo? 25 Ama kume de mā nānma zāt ten bi ga Nya nak de Nya pallākii de mān pālti mbadl ganan ten ilgwe bā mā bo mbi sowu, ai, wul ndakce wu. 11 A kume Shishi ga Nya de amā kul bāti nā dlot mbadli. 26 Nu kān a Shishi tā tlil Yesu dākā māshkān kāwū nima dāmti ga Nya zini ang kā lāshi manti wul ganān. Mā kā mbadl gwakān go, to, ti de tā tlil Almasihu yisan kangwe mbun de tān ngemān Nya wu dākā māshkān kāwū a bāl mbadl dli gwakān so, ama Shishi ga Nya nā gaa gwas kā nāma man māshkān wu, tumal Shishi gwas de nima ngemti ga Nya kā lal ganān nā bal nishi jwe bā dāmti kā mbadl jwakān wu. 12 Ten nāk gwisi bi ga mbalān a man dλamti sowu. 27 Nya de atā kān, yilkeni jini, ngetli kān bā dāmti ganān ni bodlāl mbadl ga mbalān go, tā yis mas ilgwe bāde ga pāt ga dli ga mbalān kā so. 13 Ten de Shishi gwas lami wu, ten de a Shishi ga Nya kume dāmti ga dli kān kāa nāma dāmti go kāa ngemti wul mbalām ji Nya, kangwe de Nyami māshi. Ama kume de tumal iko ga Shishi ga Nya lami wu kā lal ga mbalān ji Nya. 28 Mā yisi de kān kāa tlo pāt ga byas wul kā go, kāa dāmi. 14 kā mas wul wo Nya nima pālti hwa wul majwe Ten de majwe a Shishi ga Nya kōbi nāsi go, mil sā lamti wu, gwisi wo sik de majwe sā mbesi ji Nya kādē si. 15 Ten de Shishi gwe sā bālkii go nāk kangwe tā lami wu. 29 Ten de majwe Nya ga dāmti de zhel kāso, kangwe de bānti a cikii yissi tun tek wul kān, si kān Nya laki wi de tās te sowu. Wowo, Shishi gwisi wo ga dāmti de mil ji Yen gwasi, ten de tā Yeni dām de yen cina kā Nya kān, a tumal Shishi gwisi kan ama mbe Nya dlo ji yilkeni jwasi. 30 Majwe Nya laksi jo si kān amā mbeti de, "Abba, Aba!" 16 Shishi ga Nya gaa tā mbesi. Majwe tā mbesi go si kān tā pallaśi gwasi suk shishi ganān nāma dλallātī de gem de mān lāshi byas wul a cina gwasi. Majwe sā mi wo mil ji Nya kān. 17 Ashe, tun nāk de mi pallaśi de mān lāshi byas wul a cina gwas wu wo mil ji Nya kā wu, mā balān de mān cit gado nego si kān tā bālsi nālti. 31 To, yek ma dλamān gwasi. Gwisi wo yek de mān cit gado ga albarka ten ilgān ye? Nak de Nya nini kaal go wok mbuk ga Nya, suk yelān cit gado suk Almasihu, de dāmti de yelān tlanti ganān wo? 32 Nak de Nya kume mā tla bomti suk Almasihu wu ngetli wo yek bāta nge ten Yen gwasi, ama yek tā kān tās nāllānni sukti. 18 Ai, a yisi de gem kān, takti ten bi ganān mas wu. Tī Nya gaa gwasi ba kangwe a cingal bomti gwe mā nānma tlati nāk de tā bālānni Yen gwasi go a bāta bālānni kā multi ji se wu, suk wundāl ga nālti gwe sa naa wul nā mbadl de nām so nwa? 33 Wok ka mbokini ang dani a cina wu. 19 Mas wul jwe tulli gāba ten majwe de Nya bottlisi wu wo? Ai Nya pāli wu nāma bātti asā nāma zāt mbadl i'e Nya nā gaa gwas kādē malgwe pallaśi yek sā ten bātti ga sā'i gwe Nya a mbok ang ten mil dām de mān lāshi byas wul a cina gwas wu. 34 jwas ten dii wu. 20 Ten de wul jwe Nya pāli wu Wok mbuki tās ndokālisi kisti māshkān wo? mas mbuk dāmti de ilgwe Nya lami wu so, a Almasihu Yesu malgwe de tā mash wu, tā man bāde lamti ji wuli gaa gwasān kāso, ama ten nāk gwisi, yek tā tli tot dākā māshkān ka, ata ni de nukān Nya lami de tā pi. Nya pāli nāk gwisi ten ang shinti ga Nya, a tā nāma ngemti ga Nya kān nā zāt mbadli, 21 ten de ta yilli wul jwe kā lal ganān. 35 Wok ka man hwulti dlo ganān

suk lamti gwe Almasihu nima lamti *ganan* wu Ishaku wu. **11** Ama tun a başa bo wut gusami wo? Citi kā dli kā nwa, sogo tlat bomti, sogo cit so, tun a başa bo pal hwa ilgon sogo byasi so, dlelngapcan, sogo kuzan, sogo laši wul ang, ten de tā ilgwe Nya lami ten bi ga botli wul pi sogo damti na banti, sogo mašhan kan? **36** Nak da, **12** ba de tumal ilgwe mbalan pali wu kā so kangwe sa lishi kā gaša ga Nya wu de, “Ten bi ama tumal malgwe mbe Rebeka wu de tā wulti gwa kan mā ni ten bi maškan dip sa pallani de, “Kakshesi a dam de zhel ga nak'enisi.” **13** Nak mbala gwe sa boshti wu.” **37** Ail Kā mas wul Nak kangwe sa lishi kā gaša ga Nya wu de “A jin jo mā manan netl ga tas mbeni de man cit lam Yakubu yek a nge Isuwa.” **14** To, yek ma ban tokte wi, gwisi wo tumal ti de tā lamanni dlaman ye? De Nya pali ndakce so nwa? Wowo! wu kan. **38** Ten de gem a yisi de, ko tā maškan Ko nja! **15** Ten de Nya wul Musa de, “Malgwe ba sogo mbadli, sogo mil shinti ji nya sogo mazhe, kwet ang gaa go ba kwet ang gaa, A malgwe sogo wul jwe manan giši ninge wu sogo wul ba yen gonti gwas go, ba yen gonti gwasi.” **16** jwe yi tet wu, sogo iko kak-kak, **39** sogo tlalti, Gwisi nama mbokti ang de lamti ga mbalan ka sogo dluntati, sogo zobsi ilgon kā mas wul jwe so abā dlot gwas kā so, ama ten bi kwot ang gaa sa palsi wu. Mas jwasan sa mbuki tas te kā dlo ga Nya kan. **17** Ten de gaša ga Nya gwe sa lishi ganan suk lamti gwe Nya palini tumal Almasihu wu wul Pir'aura de, “A tlirki tak dam de guu Yesu Bagaa *ganan* wu so.

9 A nama dlamtı gem kā Almasihu, lal kan a nama shelti so. Kā daamti ga mbadli gi wo a yisi de gem kān tumal bälti shedi ga Shishi ga Nya de, **2** a nama palti duu tuk i'e, a ili nama hwotti ga mbadli gi ko a gasi. **3** Na nak gwisi wo sa palini bi gaa go a mani, asa hwulən suk Almasihu, ten de tā yilkeni jini suk man bi ji mbi kisti da! **4** Majwisi wo sik de man Yisra'il. Si kan Nya pallasi de mil jwası, yek tā mbokisi ang ten nalti gwasi, yek tā dlalli gaša gwas suksi, yek tā balsi Mbat Gaša ga Musa, yek tā mbokisi ang ten kangwe sa ngusit atlı, ngusti atl ga gem kā lubii ga Nya wu, yek tā balsi naa alkawoli. **5** Sik de mil ji man zat ji man zat ju de mbalan yissi i'e wu. A Almasihu kā damti gwas de mbalan wo, ti wo tet kā man bi gwasan kan. Hanta Nya man iko ten mas wul ba pakti mbi taſti. Amin. (aión g165) **6** Bađe we nađkan gaša ga Nya njikān so ka so. Ten de ba mas majwe de asali gwasan kađe man Yisra'la wu kađe mbalan ji Yisra'la so. **7** A ba mas majwe sanı de gaz ga İbārahim wu kađe mil ji İbārahim ji gem so. Kā lal ga nu wo yek Nya hwi İbārahim de, “Ishaku kađe malgwe de tumal ti kān sa ci cina na mbet ga man gaz jwa wu.” **8** Gwisi wo nama mbokti ang de mil jwe sa wutsi nađkangwe a mbalan wut mil ju kađe mil ji Nya so, mil jwe sa mbisi tumal njikanti alkawol wu kađe mil ji İbārahim ji gem. **9** Ten de ilgwe Nya dlam wukgu de tā pi alkawol İbārahim wu, “Kume de sa'isi pi wugo ba pali, a paa Saratu zi yen.” **10** A ba gwisi tokte kā so, kaa yenidā ten mil ji Rabeka jwe de aba gwasan wo de nam kan, a tik de aba *ganan*

Ishaku wu. **11** Ama tun a başa bo wut gusami so, tun a başa bo pal hwa ilgon sogo byasi so, dlelngapcan, sogo kuzan, sogo laši wul ang, ten de tā ilgwe Nya lami ten bi ga botli wul pi sogo damti na banti, sogo mašhan kan? **36** Nak da, **12** ba de tumal ilgwe mbalan pali wu kā so kangwe sa lishi kā gaša ga Nya wu de “A jin jo mā manan netl ga tas mbeni de man cit lam Yakubu yek a nge Isuwa.” **14** To, yek ma ban tokte wi, gwisi wo tumal ti de tā lamanni dlaman ye? De Nya pali ndakce so nwa? Wowo! wu kan. **38** Ten de gem a yisi de, ko tā maškan Ko nja! **15** Ten de Nya wul Musa de, “Malgwe ba sogo mbadli, sogo mil shinti ji nya sogo mazhe, kwet ang gaa go ba kwet ang gaa, A malgwe sogo wul jwe manan giši ninge wu sogo wul ba yen gonti gwas go, ba yen gonti gwasi.” **16** jwe yi tet wu, sogo iko kak-kak, **39** sogo tlalti, Gwisi nama mbokti ang de lamti ga mbalan ka sogo dluntati, sogo zobsi ilgon kā mas wul jwe so abā dlot gwas kā so, ama ten bi kwot ang gaa sa palsi wu. Mas jwasan sa mbuki tas te kā dlo ga Nya kan. **17** Ten de gaša ga Nya gwe sa lishi ganan suk lamti gwe Nya palini tumal Almasihu wu wul Pir'aura de, “A tlirki tak dam de guu ten de ta mbok ang ten iko gi tumalki, a sa lak icin ten shin gini ko ako ten dii atli.” **18** Na nak gwisi kan a Nya kwe ang gaa malgwe ta lamit kwot ang gaa wu, a tā kangali mbadli malgwe ta lamit kangalti mbadli kā wu. **19** Gon gwakan a man wulti gi de, “Kume nukan ni go, yek laki yek Nya yima lilti mbadli na mi ye? Wok ka man netg ga ilgwe Nya lami wu wo?” **20** Ama wok de ki wo, ki mbalan? De hal kā dlak gaša suk Nya wu, “Ilgwe sa kin wu a mani wulti malgwe kinti wu de, ‘Yek laki yek kā paļan nač gan ye’ nwa?” **21** Ai, man kinti cikfa gulki wo iko ga tas pal ilgwe tā lami nač gulki wu niti da. A tā man kanti gudal gulki de nam atā kin cikfa jon ten bi palti wul man nalti a jon wo ga palti wul jwe ba nalti nisi da sowu. **22** Palti wul ga Nya wo nu kanni, Nya lam mbokti ang ten lilti mbadli gwasi, ten de tā mbalan yen iko gwas ten dii. Ama yek tā dlo mbadli i'e, yek tā dlo bi na majwe tā zasi kađe tas nolsi wu. **23** Nuk pak Nya lami de tas mbok ang ten nalti ga nalti gwas majwe tā kwesi ang gaa wu, majwe tā zasi ka tun tet ten ndat zhile ten de tas mbi nalti gwas wu. **24** Ai, mik de mbalan jwisi majwe de Nya mbeni bađe tet kā man Yehuda kā tokte so, ama hal suk majwe de ba man Yehuda kā sowu pak. **25** Nak kangwe sa dlam kā lishti ga Hosoya wu de, “Si majwe de ba mbalan ji kā sowu, ba mbesi de ‘mbalan jini.’ A mbalan jwe de a lamsi sowu ba mbesi de ‘majji lami jini.’” **26** Yek sa po lishi de, “Dap kā lu gwe sa mbesi de, ‘Kii wo mbalan ji kā sowu,’ sa mbesi de ‘mil ji Nya man mbadli.’” **27** Nukan kan ten bi ga man Yisra'ila Ishaya man dlamtı gaša ga Nya til yal Nya yek tā dlam de, “Ko de wonti ga mil Yisra'ila, ni nađ

wontat ga yelsi ten bi bal ze wu, ama majwe sa gabe ni ka bi gwa suk ka mbadl gwa.” Gaba njet tet kasi wu kade majwe sa mbi kisti wu. 28 gwisi kade gaba balti gem gwe ma nama lakti Ten de Bagaa a pal nolti gwas ten mas dii atli icin dani wu. 9 Kume de ka dlam na bi gwa bale-bale.” 29 Nak kangwe Ishaya dlam ka gaba de, Yesu kade Bagaa, yek ka bal gem ka mbadl gwa Nya tek wu de, “De da kume Bagaa man nalti gwa de Nya tlilti tot daka mashkan kawu ka a zakini man gaz sowu, da ma damnak Sodom, mbi kisti. 10 Ten de na mbadl kan a mbalan da sa pallani nak Gomora.” 30 To, ningyo yek ma bal gem asa dampi de man lashi byas wul a ya dlaman ye? Yekgu majwe de ba man yehuda cina ga Nya, a na bi kan a mbalan bal sheda ka so, majwe de ba sa ngo mbit dampi de man asa mbi kisti. 11 Nak kangwe gaba ga Nya ga palti wul ndakce mal Nya sowu, ama yek sa mbi lishi dlam wu de, “Mas malgwe bal gem natidamti de man palti wul ndakce a cina ga Nya. go, nsha a cit so.” 12 Ten de ilgon ni da kak-Palti wul ndakce gwe sa mbi go wudali gwe a kak ka dlo ga man Yehuda suk majwe de ba mbalan mbi tumal ngasti ten Nya wu kan, 31 man Yehuda ka sowu so. Bagaa de nam gwisi Ama man Yisra'la de sa ngo mbit dam de man kade Bagaa ga ko wokko, tik de man lakti wonti palti wul ndakce a cina da Nya ka, tumal Mbati albarka mas majwe asa mbe shin gwas wu, 13 gaba Musa go yek basa mi so. 32 To, yek laki yek nak kangwe gaba ga Nya ga lishi dlam wu de, ba sa mbi so ye? Ten de tumal ngasti ten Nya “Mas malgwe mbe shin ga Bagaa wu ta mbi kan sa ngwe so, ama tumal palti wul gwasan kisti.” 14 Ama danii kan sa mbe malgwe de basa kan sa ngwe. Yek sa kot asan ten “ye man lakti ngassi tenti sowu gwi? A danii kan sa ngassi ten kotti asan.” 33 Nak kangwe ni lishi ka gaba ga malgwe de basa bo taba kumti gaba tenti sowu Nya wu de, “Yekgu, azi ye a Sihiyona, ye man lakti ga mbalan ten kotti asan Ye gwe a lak malgwe de basa a lakisi icin tenti wu nidu sowu? 15 A mbalan ten ndat wu, Ama mas malgwe ngasti danii kan man lakti icin ten a lak icin tenti gwi de basa shinsi sowu? Nak kangwe ni ga lishi

10 To, yilkeni, ilgne a lami mani go yek de ta man Yisra'la mbi kisti. Ilgne a ngemi mal Nya ten bi gwasan wukgu. 2 Ba man balti sheda de dakalti ga ngusti atl Nya nisi da, ama dakalti gwasami wo bade ka yisti kan asa pali so. 3 Tun nak de basa yis tantu ga dampi de man palti ndakce gwe yil sut mal Nya sowu, yek sa lak tantu dampi de man palti wul ndakce ga gaa gwasan gwe ni kak-kak suk ga Nya wu, yek gwisi laki yek sa nge kopti tantu palti wul ndakce ga Nya. 4 Ama Almasihu kade njikanti ga mbati gaba ga Musa, ten de ta mas malgwe bal gem natidu wu mbi dampi de man palti wul ndakce a cina ga Nya. 5 Musa pal lishiti ten wundal ga dampi de man palti wul ndakce gwe a mbi dli tumal kopti Mbati Gabe wu, de ta wule, “Mas malgwe kop ilgne Mbati Gabe dlam go ta pal dampi gwas tumal Mbati Gabe.” 6 Ama ilgne gaba ga Nya dlam ten man palti wul ndakce tumal ngasti ten Nya wukgu, gwe wuli de, “Bak dlam ka mbadl gwa de, ‘Wok ka to nya?’” (Ten de tas shit Almasihu sut wo) 7 “sogo, aka dlam de, ‘Wok ka su ka lu dampi ga majwe mashwu?’” (Ten de tas til Almasihu tot daka majwe sa mash wu so). (Abyssos g12) 8 Ilgne gaba ga Nya dlam go yek de, “Gabe ga Nya ni nja malki,

wu de, “Nango ten yek mbalan a cingal mbunti ga majwe asa tulli gaba man tamti wu ye!” 16 Ama mas man Yisra'la ka kan gaba man tamti so. Nak kangwe Ishaya dlam wu de, “Bagaa, wok ngasti ten gaba gwe ta kumi tet bi ganan go?” 17 Ten nak gwisi kan a ngasti ten Nya tul tumal kumti gaba man tamtisi, a mbalan kum gaba man tamti gan tumal lakti icin ten gaba ga Almasihu. 18 Ama yek a nama kumti gazi de, ‘Bohwe, gem naakkun sa kum gabe sa? Ai, sa kumi wi. Ten de gaba ga Nya ga lishi wule, “Yal dlampi gaba gwasan ngash mas dii atl wi, gaba jwasan mbuklu ten mbati ga dii atl wi.” 19 A nama kumti gazi da de. Bohwe naakkun man Yisra'aila yis gaami so nwa? Ai, ten ndat zhile wo Musa wuli de Nya dlam de, “Ba lakkii ten dakalti na mbalan ji alt gwe basa ni ten bi ilgon sowu, tumal mbalan jwe basa fotl sowu kan ba laki, a cina gwel jwakan docin ka.” 20 Yek Ishaya pal ndalli gahwulan hal yek ta dlami Nya de, “Majwe de basa ngo sowu, sik mbini. A yilli gaa gini, mal majwe basa kum gaz ga lu gwe ani wu sowu.” 21 Ama ten man Yisra'ila wo, yek Nya dlam de, “A nda cin ten takki ang gi mbalan jwe basa kum bi sowu, suk majwe basa kum gaba sowu.”

11 Hwanta bo ngemkii, ko nakkān Nya nge sā ngesi wu kā dām de wul fultu tantu lākānti mbalān jwas mān Yisra'ila nā? Ko nja! Ami dlo ga dii atl suk Nya wu go, yek de ilgwe a pi gaa gi wo mān Yisra'ila kādē ami, tet kā mān gwe de kume sā bā kansi wu? A she gwisi wo a gaz ga Ibarahim, tet kā boo ga Bilyaminu. **2** dām de tantu mbit mbadl tot dākā māshkān Nya nge mbalān jwas tā botlsi tet ten ndat kā sa? **16** Kume de sā botli kāti de nam ga zhile wu so. Kāa yis ilgwe gaba ga Nya ga lishi bāredi ga gwe wul gwe no cina wu tumal takti dlām ten Iliya wu, gwe yek de kangwe Iliya tāla Nya go, sā botli mas bāredisi de mān cilti wi. kulu mal Nya ten bi ga mān Yisra'ila wu de, **3** A kume de sā botli Nya tlākī tlindi go, sā botli "Bagaa, sā tlōtl-tlo mān dlāmti gāba jwa kāwi, mas mil ang ji tlindi yek dām de mān cilti wi. yek sā jek-jek bagadi jwa ka. Ami nā ngwe kā **17** Nak gwisi kān kume de sā taki Nya tlākī ga bāli, asā nama lamti tlot gi kā pak." **4** Ama yek tlindi wugo ai mas suk mil ang tlindi mago de de ilgwe Nya ballit wu ye? Tā ballit de, "A zi gwas kā bāli. Ten nāk gwisi kān sā wotl naa gaa gi mbalān de zangu de nitgi ka, majwe de mil ang ji hwa tlindi zaitun kā wi, yek sā wotl bāsa ngus atli yek sā pāli gunki ga bā'l wul mil ang ji tlindi gā zaitun gā me tedi, yek sā sowu." **5** Nukan gami ni hal nāk ninge ma wu. bal mil ang ji tlindi gā memi ten hwa tlindisi. Nak naa mbalān jwe Nya botlsi tumal alheri Kii majwe de bā mān Yehuda kā sowu, nak mil gwas wu yi dā pak. **6** Botli gami de Nya pāli go ang ji tlindi zaitun gā me kān kāni, kii kān sā tumal alheri gwas kān, bāde tumal pālti wul bālkii ten tlindi gwe sik de mān Yehuda majwe jwe de mbalāmi pāli wu kā so. Ten de kume tumalsi kān akāngus mbit albarka ga Nya wu. nu kā sowu alherisi bo dām de alheri so. **7** To, **18** Ten nāk gwisi kān bāk bo netl ten de kāa ninge nik gwi? Ai, mān Yisra'ila mbi ilgwe de man mil ang ji hwa tlindi de sā wotl kāwū so. A sā nama ngoti wu so. Seko nak njeti jon de sā kume de kāa nama bot netl go, se tāk daami botlsi kāsi wu kā mbi, ama naami wo yek sā de tlindi kān sā bāl ten mil ami so, ama mil ami kāngāl mbadl jwasān ka. **8** Nāk kangwe ni ga kān sā bāl ten tlindi. **19** Ama ka man dlāmti de lishi wu de, "Nya laki yek sā pal de man lāshi "Ai, sā wotlān mil ami ka kān, ten de tās man yisti gaa ga wul bāle, yek tā bālsi gwel jwe bā bālti gi ten tlindi da." **20** Yii, nukan ni! Ama a yen lu sowu, suk kāng jwe bā sa kum kāng ai lāshi ngasti ten Nya kādē ilgwe laki yek sā dā sowu. Gwisi wo nukan ni hal yek la cīn gā wotlsi dā ten tlindi kāwū, ki ne go ngasti ten se." **9** A Dauda dlām de, "Hwāntā biki gwasān Nya gwa ka laki akā ci cina nā dāmti gā bāli ka dāmisi de tarko, ilgwe a laksi ten kumti cwo wu, ten tlindisi. Ten nāk gwisi kān bāk bo netl so, Hwāntā biki laksi ten kotti asān a dākāsi nolti. kā lāl gā nu wo tā bānti ciki. **21** Ten de kume hal **10** Hwanta gwel jwasān dukan ka kangwe de Nya zak mil ami jwisi de sik de mil ang ji hwa bāsa po man yenti lu sowu, a dibālti ga bomti tlindi wu sowu, ki mago ta zakki so pak. **22** A mansi ba pakti." **11** Hal ninge a yima kumti duk go ma manān yenti hwa wul suk ngapti ga gazi da. De mān Yisra'ila kot asān yek sā nda Nya. Tā mbok ang ten ngapti gwas ten majwe sa go sa po man tlānnya so nwa? Nuk'so! Ko nja! nda wu, ama yek tā mbok ang ten pālti hwa wul Ten bi ga byas wul gwasān kān yek kisti mbuki gwas tenki, de kā ci cina nā dāmti kā pālti hwa mal majwe de bā mān Yehuda kā sowu, ten de wul gwas wu. A kume kā cina nā dāmti nu sowu, tā lak mān Yehuda ten dākālti nāsi. **12** De hal ki mago tā wotlki dā ten tlindi kā pak. **23** De kume byas wul gwe sā pāli wu kā tulli albarka kume de hal mān Yisra'ila ci cina nā dāmti kā dii atl wu, a de kume lāshi ndālti gwasān kā lāshi ngasti gwasān ten Nya sowu, ta saka pallat tulli albarka majwe de bā mān Yehuda kā sowu gwasān ten tlindi ten de Nya aya man pallat go, to, ni kan nālti gā albarke ani gwi de kume jwasān ten tlindi da. **24** Kii de bā mān Yehuda wontāt ga mān Yisra'ila njikān wu? **13** Ningō kā sowu, nak tlindi zaitun gā me kān kāni gwe sukkii de bā mān Yehuda kā sowu kān a nāma de sā wotl tet wugo, yek sā bāl ten hwa tlindi gāba. Tun nāk de ami wo yen shinti gā Yesu zaitun wu. Ko de bā mbalān a pāli nu so, nāk de kān, mal majwe de bā mān Yehuda kā sowu, ba tlindi jwisi tla kak-kak wu. To, tun nāk de mān nak bo netl nā pālti wul gi ge. **14** Tumal pālti Yehuda wo sik ni nāk mil ang gā hwa zaitun nāk gwisi kān a nāma zāt mbadl de ta man lakti wu, a dāmi Nya de ilgwe bā bom sowu mani ji mbalān jini mān Yisra'ila ten dākālti, hal a laki tās pallasi ten hwa tlindi lisi. **25** Yilkeni jini, a asā kis jon jwasān. **15** Kume de hal netg we lami de tāk dāmān kā lāshi yisti gā wul jin

de ni ga hwundai kawu so, ten de bæk kamən gaa gwakən de mən botlkən yisti wul kəde kii so. Mbadl kəngali mən Yisra'ila jon ka, hal se wontat ga majwe de bə man Yehuda kə so jwe de sa mbi tulti mal Nya wu njikan. **26** Nə nukan so. Kə lal ga palti nu wo tə ko wokko pi demsa kis mas mən Yisra'ila. Nak kangwe ni ga lishi dem nə kangwe atə pali gaa gwas wu, gwisı wu de, "Mən kisti a yil tet Sihiyona. Ta kan mas wu yek de təs ngusi yenti gaa gwas ndakce suk lašhi kopti ga Nya dəkə mən gəz ga Yakubu ka. **27** Gəmi kəde dlallat gəba gi suksi, kə sa'i gwe Kət dli nini da wonti ten dli de nəm a mas kət de ba kamisi byas wul jwasan kəwū." **28** Ten de dli jwisi wo ko gwik-gwi nə ilgwe de atə pali wu nget gəba mən tamti de man Yehuda nge wu kə laki yek sə dam de yelan dlanti ji Nya. A kii wi kə Almasihu, a ko wokko ganən wo, kət dli bi botli gwe sə palisi go, si wo mbałan jwe Nya ga yilka gwas kən. **29** Nək de wundal ji bəlti wul nəma lamti gwasan wu kən. A gwisı wo ten bi jwe sə blalanni wu ni kak-kak ndakce ten nəlti albarka ga man zət ga man zət jwasan kən. **30** ga alheri gwe Nya pəlini wu se tən palan wul nə Ten de bəlti wul ga Nya suk mbet gwas wo wul nali. Kume de sə balanni mantı dləmti gaba ga jwe Nya a dlək kəwū kə so. **31** Nukən ningo mbokti ang ten wul kəwū, təs mbokan ang ten man Yehuda mago sə dam de mən lašhi kumti wul. **32** A kume de gə ndallat gahwulan mbałan bi Nya wi. Gwisı wo ten de təs mbi kwot ang kəwū, təs ngusi ndallat gahwulan mbałan. A gaa tumal kwot ang gaa gwe de Nya kwekii wu kume de ga zət ang mbałan kəwū, təs pali nu nə kən. **33** Bo daamankii ten wontati suk yilkeni jwakan ni de ga gem. Nge dluntat ga botlkən yisti wul ga Nya, tluntat ga yisti wul gwas wo mbət nitdə so! Kisti gəba jwas ni de hwaſi wu nə ndəlti i'e. **34** "Wok təbə yisti daamti ga mbadl ga Bagaa wul sōwū so, ama kamañ kə mbadl jwakan i'e gwe dəmit de ngetli kən təs pallit wu?" **35** "Wok təbə bəlti ilgon Nya wo? wul sōwū so, ama kamañ kə mbadl jwakan i'e de kaa dlokii ten palti wul ga Nya. **36** Ten de tik pal mas wul, a mas wul jin jo tumalti kən təs pali gəba gwas wu. **37** Bək dəmən de majwe basa dlosi ten gwas wu?" **38** "Wok təbə bəlti ilgon Nya wo? wul sōwū so, ama kamañ kə mbadl jwakan i'e de kaa dlokii ten palti wul ga Nya. **39** Palan hwol tuk kə zət mbadl gwakən, akaa dlo mbadl kə tlat bomti, akaa pali gem kə ngemti Nya gwakən. **40** A kaa ngusi hwulti ilgwe nikii də wu suk mbałan ji Nya mən lašhi wul. A kaa ngusi kanti gə məndəki kə lubii jwakan nə ang de lop. **41** Laki majwe de asə cikii dlelgapcan wu albarka. Lakisi albarka bək pali gi gaa so. **42** Palan hwol tuk suk majwe sə nəma palti hwol tuk wu, palan duu tuk suk majwe nəma palti duu tuk wu. **43** Palan təmī dəmti suk yilkeni jwakan. Bək 60 ngetli nə gaa jwakan so, ama pallan gaa jwakan de yelan ji majwe de bəsə kansı ten bi ilgon sōwū. Bək kamañ gaa jwakan nək wule kaa botlən man naa mbałan so. **44** Kume məlgən pali kii ngalci wu bək palliti ami so. Dəmən nə

12 Ten nək gwisı kən a nəma ngemti gwakən yilkeni jini ten bi gə wontat də kwot ang gə Nya, təkən gaa jwakan de sadaka gwe asa taki Nya wu, wul mən mbadli, gwe sə zi kə wu. Gwisı wo yek de wundal ga sadaka gwe a Nya kan wu, a yek de tantu gwe kaa pali Nya wul ga gem wu. **2** Bək panta kopti kangwe a dii atl ge pal wul wu so, ama zakini tə Nya balli ata pali daamti ga mbadl jwakan pyali. Palti nu a laki a kaa yis gem ga ilgwe de Nya lami wu, gwe yek de ilgwe ni hwaſi, suk ilgwe Nya a kamañ

suk ilgwe ni njikmi wu pak. (aiōn g165) **3** Tumal alheri gan de sə pali wu kən a nima dəlti kəng mas jwakan ten de bə məlgən kan gaa gwas nə nəlti tə mən kangwe mbun de təs pali wu de sa mbi tulti mal Nya wu njikan. **4** Kət dli nini da wonti ten dli de nəm a mas kət de ba kamisi byas wul jwasan kəwū." **5** Nukən ni, ko de wonti mbałan kəde mi wu, mə dəmən de dli de nəm nego, kiik mbi riba ga palti nək gwisı. Ama ten wi kə Almasihu, a ko wokko ganən wo, kət dli bi botli gwe sə palisi go, si wo mbałan jwe Nya ga yilka gwas kən. **6** Nək de wundal ji bəlti wul nəma lamti gwasan wu kən. A gwisı wo ten bi jwe sə blalanni wu ni kak-kak ndakce ten nəlti albarka ga man zət ga man zət jwasan kən. **7** A alheri gwe Nya pəlini wu se tən palan wul nə Ten de bəlti wul ga Nya suk mbet gwas wo wul nali. Kume de sə balanni mantı dləmti gaba ga jwe Nya a dlək kəwū kə so. **8** A kume de gə ndallat gahwulan mbałan bi Nya wi. Gwisı wo ten de təs mbi kwot ang kəwū, təs ngusi ndallat gahwulan mbałan. A gaa tumal kwot ang gaa gwe de Nya kwekii wu kume de ga zət ang mbałan kəwū, təs pali nu nə kən. **9** Mbun de tə lamti gwakən ni de ga gem. Nge mbał de nəm. A kume de gə dəmti de bacina sanı gə le kəwū kə lašhi kumti bi jwasan. **10** Hwotəndli nə wo man ngetli ga bodləlti wul ga mbałan! Tantu yilkeni jwakan kə lamti, wundal ga lamti gwe a palti wul jwas wo mbałan a yis gaami dani so. **11** Mən kopti pali wu. To, tə ko wokko bəl yilka mən kənti gəba gwas nəlti bəle-bəle man kangwe atə bəl gaa wo? Sogo wok taba dəmti de yelan dləmti gəba gwas wu. **12** Bək dəmən de majwe basa dlosi ten gwas wu?" **13** A kaa ngusi hwulti ilgwe nikii də wu suk mbałan ji Nya mən lašhi wul. A kaa ngusi kanti gə məndəki kə lubii jwakan nə ang de lop. **14** Laki majwe de asə cikii dlelgapcan wu albarka. Lakisi albarka bək pali gi gaa so. **15** Palan hwol tuk suk majwe sə nəma palti hwol tuk wu, palan duu tuk suk majwe nəma palti duu tuk wu. **16** Palan təmī dəmti suk yilkeni jwakan. Bək 60 ngetli nə gaa jwakan so, ama pallan gaa jwakan de yelan ji majwe de bəsə kansı ten bi ilgon sōwū. Bək kamañ gaa jwakan nək wule kaa botlən man naa mbałan so. **17** Kume məlgən pali kii ngalci wu bək palliti ami so. Dəmən nə

kang gaa tak palan wul jwe de mas mbalan a yek de dul ga lamti ji yilkeni jwakan wu, ten yeni asa dlam de ndakce kaa pali wu. **18** de malgwe nama lamti ga malgon go ta njikan Dlokamankii i'e, de man pat ka go palan tamii ilgwe Mbät Gaba ga Musa dlam wu wi. **9** Mbät damti suk mas mbalan. **19** Bak daman de majwe gaba jwe yek de, "Bak pi suk zobsi kili gon ka asa palli ang byas wul wu so, yilkeni jini zakini damti gwa ga man hapti so, bak tlo mbalan ta Nya pallisi ami ka lili mbadl gwasi. Ten de ni so, bak pi mukal so, bak ko gwel so," suk mas ga lishi ka gaba ga Nya de, "Pallat ang wul wo naa mbät gaba jwe sani da wu, mas jwasan mbi gi kan, amik ka pallli ami," in ji Bagaa. **20** Gaba njikantidli ka gaba gwe de dlam de, "Lam yelen ga Nya ga lishi dlam da de, "Kume kuzan nama damti gwa nak kangwe ka lam gaa gwa wu." **10** tlot ga yelen dlanti gwa go, balti ilga nguki, a De kume ka lam mbalan go ka tabet palti ngalci kume de kalkaze nama tlot gwas go balti ze gatle. Palti nak gwisi a laki a nsha citi." **21** Bak zakini ta ngalci ci ban tenkii so, ama ka lal ga yis gaa ga wundal ga sa'i gan de manan gibis wu nu wo cin ban ten ngalci tumal palti hwa wul. wi. Sa'i gwe de kaa padal tet yembal wu pali wi, ten de sa'i gwe sa kissanni wu bal nja nak ninge man sa'i gwe ma cin atl gaa wu. **12** Gas bal nja ta pak ka, a sa'i injet ka bali ta lu tlo. Ten nak gwisi kan se tan wutan palti wul ji damshal ka, tan kinan wul dlanti jinan ji cilti. **13** Hwantan palan damti ga hwa wul kangwe ni ndakce suk mbalan jwe de sa nama damti ga cilti wu, bade na palti biki tlati-tlati, suk tlatdli, suk pat palan suk lamti kumti tamti ga laishi nsha, suk dlanti, suk dakalii so. **14** Ama ka lal ga palti nu wo setak kaman palti wul ga Bagaa Yesu Almasihu ta damikii nak lukal, bak kaman palti wul ga dli ga mbalan gwe de a lakkii ten palti ilgwe ta lami wu so.

13 Ngetli kan ta ko wokko kumi bi bacina ji gobnati, ten de iko damti de bacina gon nidu so, seko gwe yil sut mal Nya wu. A mas lugwe de bacina nidu go Nya ka laksi. **2** Ten nak gwisi kan mas malgwe nge kumti bacina ga gobnati go, ilgwe Nya lak wu kan ta nitma get kumti bi. A man palti nak gwisi wo gaa jwasan kan sa nisi ma dlakti nolti. **3** Ten de bacina ji mbalan ni de wul cit banti mal man palti wul ndakce so, ama si wo wul cit banti kan mal majwe asa pal ilgwe ba yek sowu. Ka nama lamti de tak hwulki na banti ga malgwe ni de bacina wu nwa? To, se tak pal ilgwe de ni ndakce wu, ti nego ta taski, **4** ten de bacina wo man palti wul ga Nya kan ten de tas palik hwa wul. Ama de kume ki wo man ngalci ka wu, se tak bantiti, ten de ten koo lu kan bacine ngip bal puka ndokalii gaba ka ang gwas so. Ti wo man palti wul ga Nya kan, a tumalti kan a Nya mbok ang ten lili mbadl gwasi a ta nol man ngalci. **5** Ten nak gwisi kan ngetli kan tak kumi bi bacina ji gobnati. Bade ten de tak abi lili mbadl ga Nya tokte ka so, ama ten de ta daamti wul ga mbadl gwakan mbok ang de kaa pal byas wu so. **6** A gamisi kade ilgwe laki a kaa batl wulpi boo wu, ten de bacina ji gobnati wo man palti wul ji Nya kan, majwe de asa bal mas sa'i gwasan ten bi palti wul ga bacine wu. **7** Batlan ko wokko dul gwe de sa nama kopti gwakan wu. De kume wulpi boo gwe nikii gaa wu ka mbun de tak batlan go se tak batlanni, a kume de wulpi boo ga wul ji wuli ka kawu se tak batlanni. Baniti malgwe mbuki de ta bantit wu, akaa bal nalti malgwe mbuki de tak balanti nalti wu. **8** Bak ngibi dul malgon ka so, seko dul gwe de damikii ngetli de tak ngibi wu, gwe

14 Kamän malgwe de ngasti ten Nya gwas ndal sowu, bak calan gaba sukti ten wul jwe de daamti ji mbalan ni kak-kak a dani wu so. **2** Ngasti ten Nya ga malgon kamit de tas nguk mas ilgwe tamit da wu, ama malgwe de ngasti ten Nya gwas ndal so go wul lambu suk yandi ji tlindi tokte kan atu nguki. **3** Malgwe de ata nguk mas wundal ilga nguki go, bas mbul malgwe de ti wo batu nguk wuli jon sowu so. A nukan malgwe de batu nguk wundal ga wul ji nguki jon sowu bas zi byas wul gaa man ngukti mas wundal ji wul ga nguki so ten de Nya kanti wi. **4** Wok de ki wo de hal ka zi byas wul gaa zhel ga malgon wu? De kume zheli pal hwa wul sogo byasi go, ai, ze ga baboo gwas kan. Gem sa ndallit gahwulan de tas dlalnya, ten de Bagaa a man lakti gwasi ata ci ban. **5** Malgon wo ata yen cin gon de zoki man naa cin. A mal mali gon wo mas cin wo de nam kan ni. Ta ko wokko mbi gem ga mbunti ga ilgwe ta kan wu ka mbadl gwasi. **6** Mas malgwe ata yen cin gon de zoki go, ta nama palti nukan ten de ta Bagaa mbi nalti

da. Mas mālgwe de atā nguk mas wundal ga ilga kan, ama byas wul kan de kume a ilgwe asa nguki go ta nama pali nukan ten de ta Bagaa nguk wu dāmi mālgon de wul kotti asan wu. **21** mbi nalti, ten de atā pi godiya Nya ten ilga A mbun mani de bāk nguk tlu so, sogo bāk tla ngukisi. A mas mālgwe de bāta nguk wundal ze inabi so, sogo bāk pal mas wundal ga wul so, ji wul ji nguki jon sowu mago atā pali nukan de kume a laki a yilka nda wu. **22** Hānta daamti ten de ta Bagaa mbi nalti ten de ti mago atā pi ga mbadl gwa ten bi ga wul jin sa ka dlo gwa godiya Nya. **7** A ka mi wo bađe ten bi ga mbit wul ga gaa gwas kan mālgon nama dāmti so. A ba ten bi mbit wul ga gaa gwas kan atā māsh so. **8** De kume ma nima dāmti wu, ten bi ga Bagaa kan ma nama dāmti, a de kume mashkan kan ma māshān ma wu, ten bi ga Bagaa kan ma mashānni. Ten nāk gwisi kan ko dāmti kan ma nama dāmti sogo mashkan kan ma māshi, mi wo ga Bagaa kan. **9** Ten de Almasihu māshi yek

ta tlinya na mbadli ten de tās dām de Bagaa ga majwe sa mash wu suk majwe sa yi kami wu. **10** Ki pa, yek laki yek ka nama yenti ga yilka na byas wul gaa ye? A ki nego yek laki yek ka nama mbulti ga yilka gwa ye? Mas jinan ma dlallan a cina ga gobdlan kisti gađa ga Nya. **11** Ten de sa lishi ka gađa ga Nya ga lishi de, “Gem nak de amik de Nya Bagaa man bālti mbadl wu, a dlam de, ‘gahwulan mas a ngus atl a cina gini, a laka mas a bāl sheda de amik de Nya.’” **12** To, ko wokko ganan a dlam wul ten bi ga dāmti gwasi a cina dā Nya ka. **13** Ten nāk gwisi kan se tan zaki kisti gađa yilkeni jinan. Kā lal ga nu wo, tak ko wokko zi ka mbadl gwas ten de ta dām yilka gwas de wul kotti asan so. **14** A yisi, a kan de gem kan ka Bagaa Yesu wo ilgon gwe de asali gwas wo de wul cit dade kāwu nidā so. Ama de kume mālgon kan ilgon de wul cit dade wu, to, a mālti kan ili ni de wul cit dade. **15** De kume a ilga nguki gwa lak yilka gwa ten hwottidli go, dāmti ga lamti kan ka nama pali so. Bak zaki ta ilgwe akā nguk wu dām de tantu liliti ga yilka gwa gwe Almasihu māsh ten bi gwas wu so. **16** Bak zak ilgwe ni hwabi a malki wu ta dām de ilgwe mbalan a dlam byas gađa dani wu so. **17** Ten de Nya de guu ga wo gađa ten bi ga nguki suk tlati ka so, ama gađa ten bi ga pali wul ndakce, suk tāmi dāmti, suk hwol tuk tumal Shishi ga Nya kan. **18** A mas mālgwe de atā ngusi atl Almasihu tu ten tantu gami go, ti wo man pali ilgwe Nya lami wu kan, a man mbit kantidli kan mal mbalan. **19** Ten nāk gwisi kan se tan dlokamanni ten de tan palan ilgwe a tulli tāmi dāmti suk ndallat gahwulan ga yilkeni jinan wu. **20** Bak lilan pali wul ga Nya ka ten bi ilga nguki so. Gem mas ilga nguki wo hwabi

kan, ama byas wul kan de kume a ilgwe asa nguki go ta nama pali nukan ten de ta Bagaa nguk wu dāmi mālgon de wul kotti asan wu. **21** mbi nalti, ten de atā pi godiya Nya ten ilga A mbun mani de bāk nguk tlu so, sogo bāk tla ngukisi. A mas mālgwe de bāta nguk wundal ze inabi so, sogo bāk pal mas wundal ga wul so, ji wul ji nguki jon sowu mago atā pali nukan de kume a laki a yilka nda wu. **22** Hānta daamti ten de ta Bagaa mbi nalti ten de ti mago atā pi ga mbadl gwa ten bi ga wul jin sa ka dlo gwa godiya Nya. **7** A ka mi wo bađe ten bi ga mbit wul ga gaa gwas kan mālgon nama dāmti so. A ba ten bi mbit wul ga gaa gwas kan atā māsh so. **8** De kume ma nima dāmti wu, ten bi ga Bagaa kan ma nama dāmti, a de kume mashkan kan ma māshān ma wu, ten bi ga Bagaa kan ma mashānni. Ten nāk gwisi kan ko dāmti kan ma nama dāmti sogo mashkan kan ma māshi, mi wo ga Bagaa kan. **9** Ten de Almasihu māshi yek

ta tlinya na mbadli ten de tās dām de Bagaa ga majwe sa mash wu suk majwe sa yi kami wu. **10** Ki pa, yek laki yek ka nama yenti ga yilka na byas wul gaa ye? A ki nego yek laki yek ka nama mbulti ga yilka gwa ye? Mas jinan ma dlallan a cina ga gobdlan kisti gađa ga Nya. **11** Ten de sa lishi ka gađa ga Nya ga lishi de, “Gem nak de amik de Nya Bagaa man bālti mbadl wu, a dlam de, ‘gahwulan mas a ngus atl a cina gini, a laka mas a bāl sheda de amik de Nya.’” **12** To, ko wokko ganan a dlam wul ten bi ga dāmti gwasi a cina dā Nya ka. **13** Ten nāk gwisi kan se tan zaki kisti gađa yilkeni jinan. Kā lal ga nu wo, tak ko wokko zi ka mbadl gwas ten de ta dām yilka gwas de wul kotti asan so. **14** A yisi, a kan de gem kan ka Bagaa Yesu wo ilgon gwe de asali gwas wo de wul cit dade kāwu nidā so. Ama de kume mālgon kan ilgon de wul cit dade wu, to, a mālti kan ili ni de wul cit dade. **15** De kume a ilga nguki gwa lak yilka gwa ten hwottidli go, dāmti ga lamti kan ka nama pali so. Bak zaki ta ilgwe akā nguk wu dām de tantu liliti ga yilka gwa gwe Almasihu māsh ten bi gwas wu so. **16** Bak zak ilgwe ni hwabi a malki wu ta dām de ilgwe mbalan a dlam byas gađa dani wu so. **17** Ten de Nya de guu ga wo gađa ten bi ga nguki suk tlati ka so, ama gađa ten bi ga pali wul ndakce, suk tāmi dāmti, suk hwol tuk tumal Shishi ga Nya kan. **18** A mas mālgwe de atā ngusi atl Almasihu tu ten tantu gami go, ti wo man pali ilgwe Nya lami wu kan, a man mbit kantidli kan mal mbalan. **19** Ten nāk gwisi kan se tan dlokamanni ten de tan palan ilgwe a tulli tāmi dāmti suk ndallat gahwulan ga yilkeni jinan wu. **20** Bak lilan pali wul ga Nya ka ten bi ilga nguki so. Gem mas ilga nguki wo hwabi

15 Mi de ma ndālan ka ngasti ten Nya ganan wu, a mbun de tan dlo mbadl na laši ndalit ga majwe de bā ngasti ten Nya gwasan ndāl souw, ten de tan zisi ang ka laši ndalit gwasan, ban palan wul ten de tan kumi tamti gaa ganan so. **2** Hwānta ko wokko ganan pal ilgwe a tāmi yilka gwas mbadl wu ten de ta yilke mbi wul, atā mbi zat ang ka ngasti ten Nya gwasi. **3** Ten de kotā Almasihu gaa gwas ka dāmti gwas wo ta pal wul ten de tās kumi tamti gaa gwas ka dāmti gwas so. Nāk kangwe ni ga lishi wu de, “Byalti jwe de sa nama byalti gwa wu nda tenanni.” **4** Ten de mas wul jwe sa lishi tun teka ka Gađa ga Nya ga Lishi go, sa lishi kan ten de tās mbokini ang ten wul, kangwe de ma dāman na zat mbadl tumal dlot bi suk ndali gahwulan gwe a Gađa ga Nya ga Lishi ballanni wu. **5** Hwānta Nya man bālti dlot bi suk ndali gahwulan lakkii ten dlot mbadl na yilkeni jwakan ka sa'i gwe kā nama kopti lal ga Almasihu Yesu wu. **6** Nā nukan mas jwakan kaa dām na bi de nam suk daamti wul de nam, akā nama nallat dā shin ga Nya ti de tik de Aba ga Bagaa ganan Yesu Almasihu wu. **7** Ngibān yilkeni jwakan na ang de lop nāk kangwe de Yesu Almasihu kankii na ang de lop wu, ten de tak lakini a mbalan bāl nalti Nya dā. **8** A mik ka hwikii ge, de ilgwe laki yek Almasihu dām de man pali wul ga man Yehuda go yek de ten de ta mbok ang ten gem ga gađa ga Nya, asa mbok ang ten gem ga alkawol gwe sa pi man zat ji man zat jwasan wu, **9** suk ten de ta majwe bā man Yehuda ka souw bāl nalti Nya ten bi ga kwot ang gaa gwasi. Nāk kangwe ni ga lishi wu de, “Ten gamisi kan, Bagaa ba tāski ka mbalan

jwe bā mān Yehuda kā sowu, ba wul koo tasti lamti tulti malkii de ta yenkii wu, **24** a shirye wi ga shin gwa.” **10** Gāba gā Nya po dlām dā de, de ta sa yenti gwakān ninge. A nāma zāt mbadl “Kii de bā mān Yehuda kā sowu, palān hwol tuk de kā sa'i gwe ba shige ta li kā atl ga Sipen go a suk mbalān ji Nya.” **11** Yek tā po dlām dā de, kōbi tumalkii a sak yenkii. A nāma zāt mbadl de “Mas jwakān tāsan Bagaa, kii de bā mān Yehuda kume de a kum tamti gā dāmti sukkii gā nak kā sowu, mas mbalān ji dii atlī tāsan.” **12** Yek sa'i gon wu, ba ci cina nā zātgaa ta li teka nā Ishaya po dlām de, “Malgon a yillet kā mān boo zāt ang gwakān.” **25** Ningō ba li Wurshelima ten ga Yesē, ta tlinya atā dām de guu ten majwe de ta tāle zāt ang mbalān ji Nya jwe sāni kā li bā mān Yehuda kā sowu, Tenti kān majwe bā wu. **26** Mān kopti jwe sā ni Makidoya suk jwe sā mān Yehuda kā sowu a zi mbadli.” **13** Hāntā ni Akaya wu kum tamti bālti wul ten bi zāt ang Nya mān lakti zāt mbadl bālkii hwol tuk ga majwe sā ni kā lāshi wul kā mbalān ji Nya jwe njikmi suk tāmi dāmti kā sa'i gwe kāa ngasti sā ni Wurshelima wu. **27** Sā kum tamti gā pālti tenti wu, ten de tā zāt mbadl gwakān nal i'e nāk gwisi, ko de gwisi wo ngetli kān nisi gaa da tumal iko ga Shishi ga Nya. **14** Yilkeni jini, wu. Nāk de majwe bā mān Yehuda kā sowu mbi ami gaa gini a yisi de gem kii gaa gwakān wo rabo gwasān kā albarka ga Shishi tet mal mān mān pālti hwa wul i'e kā de kii, a kāa yis wul i'e Yehuda wu, yek dāmisi wi nāk wule dul kān tās hal kāa mbuki de tāk mboki ang yilkeni jwakān pal wul nā albarka gwasān gā dīi atlī ten de tās ten wul. **15** A kā lishti gan de a lishikii go a bātli wul mān Yehuda nā nali. **28** De kume a yil ten dīi i'e yek a gāba ten wul jon ten de ta pak pālti wul gan yek a bālsi wul zāt ang gwe sā daamikii wuli da. A pali nāk gwisi kān tumal bāli ten bi gwasān wu, ba dop tantu lāt Sipen a alheri gwe Nya pali wu, **16** gwe de tā laki yek a dlat te malkii ka a sak yenkii de abā zigaa wu. dām de mān pālti wul ga Almasihu mal majwe **29** A yisi de gem kān de a bā tul malkii wu, ba bā mān Yehuda kā sowu. A nāma pālti wul de tul nā albarka ga Almasihu ga njikmi. **30** Yilkeni mān pālti wul kā lubii ga Nya tumal lakti icin jini ten bi ga Bagaa gānan Yesu Almasihu suk ten gāba mān tamti ga Nya ten de tā majwe bā ten bi ga lamti gwe a Shishi ga Nya bāli wu, a mān Yehuda kā sowu dām de sadaka ga taki nama ngemti gwakān de tāk zini nini ang kā Nya mān mbit kantidli, majwe de sā zāsi ka dopti ngetli gwe a ni dlo wu, gāba suk Nya ten tumal Shishi ga Nya wu. **17** Ten nāk gwisi kān bi gini. **31** Ngeman Nya ten de ta mbi yilti dākā ba man bot ngetli kā Almasihu Yesu ten bi ga ang gā majwe de bā mān kopti kā so de sā ni kā pālti wul gan de a nima pālti Nya wu. **18** Ba pāl kāt atl Yehudiya wu, suk ten bi wul zāt ang jwe ndāli gahwulan a dlām gāba ten ilgon so, seko ba bāli a Wurshelima wu, tā wuli dām de ilgwe ten ilgwe Almasihu pali tumalan wu. Ilgwisi wo a kandli mal mbalān ji Nya jwe sā ni kali wu. **32** yek de kangwe sa dlāk majwe bā mān Yehuda Gāba suk Nya pak ten de kume ilgwe tā lami wu kā sowu ten de tās kumi bi Nya tumal gāba suk kāwu, ba mbuklu malkii kā hwol tuki, ta mbi ta pālti wul gini. **19** Yek a pāl wul ga zāt laali suk shuk sukkii da. **33** Tā Nya mān bālti tāmi dāmti pālti wul ngipti bi ang tumal iko ga Shishi ga dām sukkii mas jwakān. Amin.

Nya. A tli tet Wurshelima yek a gāndāl lu hal yek a la Ilirikum, a ngusi lakti icin ten gāba mān tamti ga Almasihu hal yek a pak mas pālti wul gini. **20** Ko a gasi lamti gi wo yek de tā dlām gāba ten gāba mān tamti kā mas lu gwe bāsā bo yis Almasihu sowu, ten de bā dām de a nāma kinti bii ten zhila bii gwe zobsi malgon kā lak wu so. **21** Ama kā lal ga nāk gwisi wo yek dām nāk kangwe ni gā lishi wu de, “Majwe de bāsā bo tabesi dlāmti gāba ten bi gwas sowu sa yeni, majwe bāsā bo tāba kumti gāba tenti sowu sa yis gaami.” **22** Gāmi kāde ilgwe laki yek bāsā zakanni ten de ta tul amalkii so asāmi wonti wu. **23** Nāk ningō a pak pālti wul gi kā kāt atl jin wi. Tun nāk de tun kā wonti gin jon a nāma

16 A nikii ma dlāmti gāba gānan ten de ta mbokikii ang ten yilkā gānan Pibi malgwe a bal shedā de ti wo mān pālti hwa wul kā wu. Tisi wo bacina mān pālti wul ga motgaa ga mān kopti kan a Kankiriya. **2** Kaman ti kā shin ga Bagaa kangwe mbun de tāk kamān mbalān ji Nya wu. A kāa zit ang nā mas ilgwe tā lami tet ang gwakān wu, ten de ti gaa gwas wo tā zi ang wonti mbalān wi, hal suk ami pak. **3** Gābe Bariskila suk Akila da, yelan pālti wul gini kā Almashu Yesu. **4** Si wo sā bal mbadl gwasān hal njet kā bāli asā māshi ten bi gini. A bā ami nā ngwe kāde malgwe nisi ma pāt godiya wu so, ama hal suk mas motgaa ga mān

kopti jwe de bə mən Yehuda kə sowu. **5** Gəbe gwasi, atə bəlkii iko tenti njet de. Hwəntə alheri motgaa gə mən kopti jwe asə mogaa kə lubii gə Bagaa ganan Yesu dəm sukkii. **21** Timoti, gwasan wu. Gəbe Apanitus yelan gi ga gem da, yelan pəlti wul gi nima gəbet gwakan da, nu malgwe tik de malga cina gwe nda dəmti de kan Lushiyus suk Yason suk Sosipata nəma mən kopti ga Almasihu kə mas atl ga Asiya gəbet gwakan da, majwe si wo mən Yehuda kə wu. **6** Gəbe Maryam da, malgwe tə pal wul wu. **22** Ami Tariyus, malgwe lish lishti gan wu i'e ten bi gwakan wu. **7** Gəbe Adaronikus suk a nəma gəbet gwakan da kə Bagaa. **23** Gayus Yuniya da, majwe de si wo mən Yehuda kən nəma gəbet gwakan da, malgwe kan məndaki gi nək ami wu, majwe de sə lesi ka kə lu leti suk kə lubii gwasi, a kə lubiimi kən a mas motgaa ami pak wu. Sisi wo majwe de mbałan yissi i'e yənə kən gə mən kopti mogaa wu. Eratus mən gipti wul kə shinti ji Yesu wu kən, asə ni cina ten ngasti ten Almasihu. **8** Gəbe Ampiliyatus da, yelan gi gə bet gwakan da. **24** Həntə alheri gə Bagaa ganan ga gem kə cutgaa kə Bagaa. **9** Gəbe Urbanus da, yelan pəlti wul ganan kə Almasihu, suk yelan gini gə nja Sitakis. **10** Gəbe Apalis da, malgwe de man pəlti gem i'e kən kə Almasihu wu. Gəbe mən lubii ji Aristopulus da. **11** Gəbe Hirudiyān da, malgwe ti mago yilka gi mən Yehuda kəde ti wu. Gəbe mbałan ji Bagaa da, majwe sə ni kə lubii gə Narkisus wu. **12** Gəbe Tirayipina suk Tirayipusa da, modli mən pəlti wul i'e kə Bagaa. Gəbe Parsis da, yelan gə lami gini gə madli mən pəlti wul i'e kə Bagaa. **13** Gəbe Rupus da, malgwe de ti wo sə yisti i'e kə pəlti wul gə Bagaa wu. A kəa gəbe ana gwas da, malgwe tə kamənni nək wule yen gwas kə pak wu. **14** Gəbe Asinkiritus, suk Piligona, suk Hermes, suk Paturobas suk Harmas, suk mas yilkeni jwe sə ni suksi wu da. **15** Gəbe Pilologus, suk Yuliya, suk Niriyus, suk yilka gwasi gə madli, suk Olimpas, suk mas mbałan ji Nya jwe sə ni kali suksi wu da. **16** Gəbe yilkeni jwakan nə njupti bi ten gaskən wundali gə cilti. Mas motgaa ji mən kopti gə Almasihu nəma gəbet gwakan da. **17** Yilkeni jini a nəma ngemti gwakan de tək dəman nə kəng gaa ten bi ga majwe de asə cat gaa jwakan kə wu, majwe asə lakkii ten kotti asan, asə nəma dlanti suk gəba gwe sə mbokikii ang dani wu. Ta dlo gwakan dlenti suk wundal ji maju. **18** Ten de wundal ji majwisi wo Almasihu Bagaa ganan kən sə nitma pəlti wul so, tuk gwasan tokte kən. Tumal təmi bi suk təsti ga lal jwasan kən asə shel majwe asə katisi kəng wu. A majwe asə katisi kəng go, mən daamti wul nək mil mbałan kən. **19** Ko wokko kum kangwe kə nima kumti bi wu wi, gwisi kə laki yek a nəma hwol tuki ten bi gwakan. Ama a nəma lamti de tək dəman de mən botlən yisti wul ten ilgwe ni de hwa wul wu, a kəa dəm de majwe bə byas wul nisi gaa sowu ten bi gə wul ngalci. **20** Nya mən bəlti təmi dəmti a taka Shedad ka kə asan

ga mən kopti mogaa wu. Eratus mən gipti wul kə ban suk yilka ganan Kwartus nama gəbet Yesus Almasihu dəm sukkii mas jwakan. Amin. **25** Hwəntə nalti dəm de gə Nya ti de iko ga təs dəlləkkii ten ngasti ten Nya nək kangwe gəba mən təmti ge de a nəma lakti icin dani ten Yesu Almasihu dəm sukkii mas jwakan. Amin. **26** ilgwe sə hwundəli ka tun kə multi ji tek wu kən, (aiōnios g166) **27** Hwəntə nalti dəm de gə Nya ti de iko ga təs ngassi ten Nya asə kumti bi da. (aiōnios g166) **28** Hwəntə nalti dəm de gə Nya ti de iko ga təs ngassi ten Nya asə kumti bi da. (aiōnios g166) **29** Hwəntə nalti dəm de gə Nya ti de iko ga təs ngassi ten Nya asə kumti bi da. (aiōnios g166)

1 Man Korinti

1 Ami Bulus de Nya mbeni ta dan de yen shinti ga botli ga Yesu Almasihu nak kangwe ta pali wu. Amik lish gaaba ge suk yilka man kopti gwe asa mbet de Sastanis wu. **2** Kii motgaa man kopti jwe ni ka ban Korinti wu, suk jwe Nya botlsi yek ta polsi ka yek sa dan de man hwa mbadl wu, suk mas majwe asa ngem Nya ka shin ga Yesu mas lu gwe sa ni wu, nak de tik de Bagaa ganan suksi wu. **3** Han ta yenti gonti na tami mbadl sut mal Nya Buka ganan suk mal Yesu Bagaa dan ka mbadl gwakan. **4** A pal hwol tuk na Nya dilip nak de kaa mbi alheri tumal Almasihu Yesu wu. **5** Tumalti kan ka mbi mas hwa wul, ten mas tantu ka mas gaaba gwakan, suk mas yisti wul gwakan, **6** nak de gaaba gwe ma hwikii ten Yesu go mbalan yeni ten pat gwakan wu. **7** Yek laki de kaa mbi mas balti wul ji Shishi ga Nya de kaa nama zat gwel ten palti sut ga Yesu Almasihu Bagaa wu. **8** Ta ndallikii gahwulan se gas gwe ta pal sut du. Tak daman de man laishi palti byas wul ten gas palti ga Almasihu Yesu. **9** Nya de ta mbekii ten de tak cugaa suk Yen gwasi Yesu Almasihu go, man njikanti gaaba gwas k'an. **10** A nama ngemti gwakan yilkeni jini ka shin ga Yesu Almasihu ta bi gwakan ni de nam. Bak daman kak-kak so, mo gaa gwakan tak daman na mbadl denam suk daamti denam. **11** Yilkeni jini, majon ka boo ga Kulawi hwi de kaa nama dlakti gaaba ka dlo gwakan. **12** Ilgwe a nikii ma hwiti go yek de, gon gwakan wule, "Bulus kan ta nama kopti gwasi," a gon wule, "Ami wo Apolos," a gon wule, "Ami wo Kepas," a gon wo, "Ami wo Almasihu." **13** Yesu wo de nami kan ta ni? Bulus kan sa fakti ka ten gudal yencin ka lal gwakan ma? Ka shin ga Bulus kan sa palikii baptismal nwa? **14** A pal hwol tuk na Nya nak de a pali baptismal malgon so, ban na Kiribus suk Gayus sowu. **15** Yek laki malgon a man wulti de sa palit baptismal ka shin gi so. **16** A po pali baptismal man boo ga Sitipanus pak. Ban na ma ju sogo, ka daamti gi wo a po pali baptismal malgon so. **17** Yesu shinan de ta pal baptismal so. Ta shinan de ta dlami gaaba man tamti mbalan, ba de ta gaaba na manti ga mbalan so, ta mbalan yis ndalti fakti ga Yesu ka ten gudal yencin. **18** Bakti gwe sa bak Yesu ka ten gudal yencin wu mal majwe gil go, de kадлан kan ni. Ama mal ni

de ma mbi kisti go, bi fakti ga Yesu ten gudal yencin wo ndalti ga Nya kan **19** Nak gwe ni ga lishi ka gaaba ga Nya wu de, "Ba lil botlkan ga majwe dam gwa we sa botl wu ka. Ba cat byas botlkan ga man botlkan ka." **20** Man botlkan nan ko? Man yisti mbat gaaba ga Musa ka jwi? Majwe daman gwa we sa yis mas wul wuk gwi? Nya bo mbok ang ten byas botlkan ga mbalan ten dii atl de kадлан sa? (*aión g165*) **21** Ten de Nya tumal botlkan yisti wul gwasi, yek ta laki yek ba mbalan ji dii atl man yisti gwas tumal botlkan yisti wul gwasan so. Ka lal ga nak gwisi wo yek Nya lami de tas kis majwe ngassi tenti wu tumal lakti icin ten gaaba man tamti gwe mbalan kan de kадлан wu. **22** Man Yehuda wo sa nama lamti yenti wul cit banti, a man Giris wo sa nama ngot botlkan yisti wul. **23** Ama mi bo bi ga Yesu gwe sa fakti ka ten gudal yencin wu kan ma nama dlamt. Gaaba gwe a lak man Yehuda ten kotti asan, a mal majwe ba man Yehuda ka sogo de kадлан kan ni wu. **24** Ama mal majwe Nya mbesi go, ko ta man Yehuda ko ta majwe ba man Yehuda ka sowu Yesu kade ndalti ga Nya suk yisti wul gwasi. **25** Mas ilgwe Nya pali yek mbalan yeni wule kадлан kawu man botlkan yisti wul ga mbalan, a ilgwe Nya pali yek mbalan yeni wule laishi manti kawu, man manti wul ga mbalan. **26** Bo daamankii ten kangwe kaa ni de Nya mbekii wu yilkeni jini, nam nam ka kii kade man botlkan nak gwe a mbalan yen botlkan wu. Nam nam ka kii ka dan de kidi mbalan wi, a nam nam ka kii kade mil ji kidi mbalan. **27** Nya botl ilgwe mbalan kan de kадлан wu tas laki ta nsha ci man botlkan ten dii atl. Nya botl wul jwe mbalan mbuli wu ta nsha ci majwe ndal wu. **28** Wul ji dii atl jwe mbalan yeni de hwaabi ka so jwe sa mbuli wu de a ba ni ten bi ilgon malsi sowu, yek kan Nya botli tas cat wul jwe mbalan yeni de hwaabi wu ka. **29** Nya pali nu ba malgon bo netel de ti wo ta mbuk ilgon a cina datka so. **30** Nya ka laki yek ma palan de man kopti ga Yesu, a tik laki yek Almasihu damini de botlkan yisti wul. Tumalti kan Nya pallann de mbalan jwas yek ta yillani ka yek ta kisni daka danti de zhel ga palti byas wul ka tumal Yesu. **31** Nu kan ni ka lishti gaaba ga Nya de, "Mas malgwe bo netel de ta mbuk palti ilgon go, tas bo netel na Nya."

2 Yilkeni jini, de a tul mallki de ta hwikii ilgwe ni ga hwudali de Nya dlam go, a tul na manti

bi suk botlkān ga mbalān suk yisti wul ga gaa gi mbalān ji dii atlī, nāk mil lālī kā kōpti ga Yesu. so. 2 A zi kā mbadl gi de dānti gi sukki wo, ba 2 A bālkii ze nii bā de ndālī shin so, nāk de kāgā gābē kii ten ilgon so se ten bi ga Yesu Almasihu 60 mbuk ngukti sōwū. Nāk niige mago kā 60 gwe sā bakti ka ten gudāl yencin wu. 3 De a mbuki so. 3 Nāk naa mbalān ji dii atlān kāa ndā tultī malkii go, dli ndālī so, banti cinni yek yima dāmti, nāk de kāa yima dakālti, akaa yima dli gi ngusi dādalti. 4 Gābā gi wo nā manti bi dlakti gābā kā dlo gwakan wu. Nāk niige mago suk botlkān ga mbalān kā so ama nā ndālti ga pālti wul gwakan wo ga dli kā yi. Kāa yima Shishi ga Nya kān. 5 Bāk ngasānkii ten botlkān pālti wul nāk mān dii atlī. 4 Kume gon wule, ga mbalān so, ama ngasānkii ten ndālti ga Nya. “Ami wo ga Bulus kān,” A gon wule, “Ami wo ga Apolos,” go ndakce kān kāa yi suk na mān dii atlī sa? 5 Ta ngemkii, wok de Apolos wo? A wok de Bulus wo? Zhel ji Nya kān jwe kāa ngaskii ten Yesu tumalsi, ko gwik-gwi tā pal wul kangwe Nya bālti tās pāli wu. 6 Amik bāk wudāli, yek Apolos bāl ze, ama Nya kā laki yek nāli. 7 Nā nu kān, nā malgwe bāk wudāli wu, nā malgwe bāl ze wu, ko gon ni ten bi ilgon so se Nya nā ngusi ti de tā laki yek nal wu. 8 Na malgwe bāk wudāli wu, nā malgwe bāl ze wu, mas jwasān wo wul denām kā ni kā mbadl nāli ka ten gudāl yencin so. (aiōn g165) 9 Ama gwasān. A ko gwik-gwi Nya a bālti ndakce nā ni ga lishi kā gābā ga Nya de, “Ilgwe Nya zi kangwe tā pal wul wu. 9 Mi wo yelan ten pālti majwe lāmti wugo mālgon 60 yēni so zam, a wul ga Nya kān. A kii wo zhin ga Nya kān, a bā mālgon 60 kumi so, a bā mālgon 60 daamti bii gwe Nya kin wu kān. 10 Nāk gwe Nya bālān dē a pi nu so.” 10 Ama yek Nya mbokinii ang manti wu, a lak zhila kinti biimi nāk mān manti ten wul jwisi wi tumal Shishi gwas mān cilti. kinti bii i'e, a mālgon nāma mbālti kinti dani. Shishi ga Nyami wo atā bodlāl mas wul, mas Ama mas malgwe a kin biimi go tas pi dem-nā wul ji Nya jwe ni dlunti gwe a bomi mbalān dem nā kangwe ta kin biimi wu. 11 Mālgon a po tās yisi wu. 11 Wok ka yis daamti ga mālgon man lāmti zobsi zhila biimi gon ban nā gwe a wo de bā mbadl ga māli kā sōwū? Nu kān yisti lak wu so, gwe Yesu Almasihu kādē zhile wu. 12 mbadl ga Nya mago se Shishi ga Nya. 12 Mi wo Kume mālgon kin ten zhila bii gwisi nā zinariya shishi ga dī atlān kān mā kan so, ama Shishi gwe sogo nā hwol muni, sogo mbuni sunkān sogo yil sut mal Nya wu kān ma kaami, tān yisan na yencin sogo nā koo me, sogo nā mamo. 13 ilgwē Nya balanni ten koo lu wu. 13 Ilgwē mā Ilgwē tā pali wu a yil debāl, nāk de gas gwe nikii ma hwiti go, mā nāma dlāmti nā botlkān a yil ten cilti wu ni tet wu. Nya a cingal pālti ga mbalān so, mā nāma dlāmti nāk gwe Shishi wul ga mas mbalān nā wutu a wutu ka cingal ga Nya mbokinii ang dani wu. Mā nima dlāmti pālti wul ga māli. 14 Kume kinti gwe tā kin ten majwe Shishi ga Nya nāma kōpti na si wu gem zhila biimi wu kwel kā sōwū, malgwe kin wu a gwe ni kā Shishi ga Nyami wu. 14 Malgwe bā mbi batlti gwasi. 15 Ama kume kinti biimi kwel Shishi ga Nya nāma kōpti nātī sogo ta kan ilgwē kāwū, māli a sa ang kooni, ti gaa gwas wo ta yil tet mal Shishi ga Nya wu so, nāk de mālti wo mbi kisti ama nāk malgwe kōbī tu kā wutu wu. kādān kāwū, a bātā yis gaami so nāk de tumal 16 Kāa yisi de kii wo bii ga Nya kāsā? A Shishi ga Shishi ga Nyami kān a mbalān yis gaami wu. 15 Nya nāma dānti kā kii sa? 17 Mas malgwe lil bii Malgwe Shishi ga Nya nāma kōpti nā tī go, ata ga Nya kāgo, Nya a līlti ka, nāk de bii ga Nya wo cingal mas wul, ama ti wo bā mālgon a cingal ti daskān ni gībi sōwū, a kik de bii gwisi. 18 Bāk so. 16 “Wok yis daamti ga Bagaa wo, de hal ta shēlan gaa gwakan so, mas malgwe dām gwa mbokit ang ten ilgon wu?” Ama daamti ganān we tā botl nāk ninge wu, tās palli gaa gwas de wo ga Almasihu wu kān. 17 Nya nāma kōpti nā si wu so, ama nāk naa

3 Yilkeni jini, ba gabekii nak majwe Shishi ga
Nya nāma kōpti nā si wu so, ama nāk naa

6otlkān gwasān.” 20 Ni ga lishi kā gāba ga Nya atli. Ilgwe sā nāma pālti wuggu. 14 A lishikii de, “Bagaa yisi de daamti gā mān 6otlkān wo gāba ge bā de tā nshā cikii so, ama ta matlkii ni ten bi ilgon so.” 21 Yek laki bā mālgōn 6o nāk gwe a aba matl mil jwas tā lamsi wu. ngetl ten ilgwe mālgōn a pali wu so, mas wul 15 Ko tā mān lishti jwakān kā Almasihu wonti wo gwakān kān. 22 Ko tā Bulus, ko tā Apolos, yek sā la zabal de kutl, aba nikii da wonti so, ko tā Kepas, ko tā dīi atli, ko tā mbadli, ko tā Amik dān de aba gwakān kā Yesu Almasihu wi, māshkān, ko tā ilgwe nāma pāt nin wu, ko tā nāk de a tullikii gāba mān tāmti wu. 16 nāk de ilgwe a pi a cina wu, mas gwakān kān. 23 A kii nuk ni wu, a nāma ngemti gwakān tāk pālan wo ga Almasihu kān, a Almasihu wo ga Nya.

4 Kamānni de zhel ji Almasihu majwe Nya bālsi gem gwas gwe ni ga hwudāli wu. 2 Ngetli kān tā majwe sā bālsi zāt ilgon wu pal gem. 3 Ami wo hwotlān so kume kii, sogo mājon kis gāba tenān wu. Ami mago a cingal gaa gi so. 4 Ami wo a yis byas wul gwe a pāli wu so, ama bā de we nākkān a pāl byas wul so so, Nya ka cingalānni. 5 Ten nāk gwisi kān bāk cingalān mālgōn a bā cin cingalti 6o tul so so. Bātān cin gwe Bagaa a tul wu, ta yilli ilgwe ni ga hwudāli ka kā dāmshāl wu, suk ilgwe ni kā mbadl ga mbalān wu mas. Ten cin gwisi kān mbalān a mbi tasti mal Nya. 6 Yilkeni jini, a cingalikii gāba ten Apolos suk ami ta hwikii gāba jwisi, tāk yisan gaa ga gāba gwe wule, “Bāk dāfkān ilgwe ni ga lishi wu so.” Yek laki bā mālgōn kan de mān lishti gwas man ga mālgōn so. 7 Wok hwik de kā man mālgōn wo? Yek nik dāfē bā Nya kā bālkī so ye. A Kume Nya kā bālkī wu, yek laki yek kā nāma bot ngetli wule bālti kān sā? 8 To kā mbi mas ilgwe kā lami wu yilli mān pālti wudāli gwisi dākā dlo gwakān kā laki. 9 To de a ni sukkii kā dli sowu, ama mbadl bālkī so ye? 10 Mi wo bāma ni ten bi ilgon so. Guu ga gem kān de kii wu, ma dāmān wi de guumi sukkii. Yenti gi wo mi mil shinti ji botli ji Almasihu mik ni kaali ten mas wul, nāk majwe sā kis gāba dli de tālosi ka kā dlo ga mbalān wu. Mā pal de majwe mbalān ji dīi atli, suk mil shinti ji Nya suk mas majwe mbalān zinii gwel wu. 11 Nāk nin mago kuzān suk tik de Almasihu. 12 Amā ngo wul nā gaa kā gudāl bāredi a ngashi mas sa? 13 Sā byalni wu, amā hwi si gāba gan, ba de suk mān pat palan, suk mān gāba, mas nā nu mas mbalān ten dīi atl nama kālātān. 14 A mān lishikii ten gā cina de, bāk wul ga Nya. A kume sā cini dlelengapcan wu, cugaa suk mān pālti wul so, 15 a nima dāmātān amā dlo mbadli. 16 Sā byalni wu, amā hwi si gāba gan, ba de suk mān pat palan, suk mān gāba, mas nā nu mas mbalān ten dīi atl nama lamti mot wul nal, suk mukāl suk mān waal ji mbulti ganan, sā pallānī nāk bi zukdi ten dīi atl gan kā so. Kume nā si kāwū, se ko tāk

Amik dān de aba gwakān kā Yesu Almasihu wi, nāk de a tullikii gāba mān tāmti wu. 17 Yek laki de yek ilgwe kā yenān ten pālti wu. 18 Jon jwakān bā yeni go ba po tul mālkii so, yek laki yek sā nāma nālti gaa. 19 Ba tul mālkii njet de kume Nya lami wu. Apaa a bodlāl ilgwe mān nālti gaa ju nāma dāmātān wu suk ndālti gwe sā dāmātān gāba jwisi nā nālti wu. 20 nāk de Nya de guu wo ten mānti gāba kān ni sowu, ama kā ndālti ga Nya kān ni. 21 Botlān gon ta tul mālkii nā tlemndi ya? ko ta tul na gāba mān mullāt mbadl kā lamti?

5 Sā hwi de jon jwakān nāma pāt suk mādli jwe bā gwasān kā sowu, gwe hal mālgōn pi suk kili ga aba gwasi, majwe bāsā yis Nya so mago sā pāli so. 2 Ama yek kā nāma bot ngetli de kāa mbuki wi! Yek bā mbadl lili kii yek kāa nālti wu, a mān lishikii ten gā cina de, bāk wul so, 3 Ko de a ni sukkii kā dli sowu, ama mbadl bālkī so ye? 4 Kume kā mogaa kā shin ga Yesu Bagaa kān de kii wu, ma dāmān wi de guumi sukkii. 5 Taki māllu Shēdān, tā pālti byas wul kā mān lishikii ten gā cina de, bāk wul so, 6 Bot ngetli gwakān wo ten mān lishikii ten gā cina de, bāk wul so, 7 Yillān gus mān lishikii ten gā cina de, bāk wul so, 8 Nak de nu kāwū, ma palan kālātān. 9 A lishikii ten gā cina de, bāk wul so, 10 a nima dāmātān amā dlo mbadli. 11 Nak nin mago kuzān suk tik de Almasihu. 12 Nak de nu kāwū, ma palan kālātān. 13 Sā byalni wu, amā hwi si gāba gan, ba de suk mān pat palan, suk mān gāba, mas nā nu mas mbalān ten dīi atl nama lamti mot wul nal, suk mukāl suk mān waal ji mbulti ganan, sā pallānī nāk bi zukdi ten dīi atl gan kā so. Kume nā si kāwū, se ko tāk

zakan dii atli. **11** Ama a nikii ma lishti de bāk lašhi byas wul kā shin ga Yesu Almasihu tumal cugaa suk malgwe atā mbe gaa gwas de mān Shishi ga Nya. **12** “Sā zakannī tan palān mas wul, kopti, ama atā pi palān, atā lam mot wul wonti, ama bā mas wul kā ni hwābi malān so. Ba man atā pal waali, atā sheli lal mbalān gaa, atā tla palti mas wul, ama bā dān de zhel ga ilgon so.” duki, sogo atā te mbalān gazi, atā dlām byas **13** Ama majon a wule, “Sa pal shin de ga tuki, a gāba ten mbalān, ngukti wul mago bāk ngukan tuk wo sā pāli de ga shin,” Ama Nya a līlī ka suk wundāl ga mallu so. **12** Yek de ze gi nā kisti mas. Sa pal dli go bā de tā mbalān pi palān nā gāba majwe bāsa bo ni de mān kopti so wu ye? nali kā so, sa pal dlīsi kān ten de ga Bagaa, ten Ase majwe sanī kā motgaa kopti ju kān kaa kisi nāk gwisi kān dli gwa wo ga Bagaa kān. **14** Nāk gāba so nwa? **13** Nya ka kisi gāba majwe bāsa bo ni de mān kopti sowu. “Mbalān byas malgwe ni kā kii wu ka.”

6 Kume ilgon te kā dlo ga malgon suk yilka gwas mān kopti go bāta tāle mal mbalān ji Nya sa? A mal majwe bā mān kopti kā sowu kan tāle a? **2** Kāa yisi de mbalān ji Nya ka kisi gāba mān dii atl sa? Nāk de kik ka kisi gāba mān dii atl go, bā ka man kisti gāba ten nak mil wul jwisi sa? **3** Kāa yisi de mik ka kisi gāba mil shinti ji Nya sa? Nāk de mik ka kisi gāba mil shinti ji Nya wu, yek ka laki a wul ji dii atl kamānni gaa ye? **4** Nāk de nu kāwu kume wundāl gāba jwisi te dlo gwakān wu, botlān majwe a dān de mān kisti gāba wu ko bāsa ni ten bi ilgon so. **5** A hwikii nu kān tā nsha cikii dā, bohwe malgon man botlān kā kii gwe a man kisti gāba kā dlo ga yilkeni mān kopti kume de ilgon te kā dlo gwasan wu nikii dā sa? **6** Ama yek a mān kopti tāla yilka gwas mān kopti kā lu kisti gāba mal majwe bā mān kopti kā sowu. **7** Nāk de akāa tāla yilkeni mal majwe bā mān kopti kā so tās kisisi gāba go, yek de ndat gwakān. Yek laki bāka dlo mbadl nā ilgwe sā pālik wu so ye? Dlānti suk yilkeni mago wul nsha kān. Ka dlo mbadl nā gwasan wu, a manikii. Yek laki de bāka zaki tā yilkeni pālikii byas wul so ye? **8** Yek laki de bāka zaki tās tekii gazi so ye?

Ama yek kii nā gaa gwakān mago kāa pāli byas guu māzhe cingalkii so da, nāk de bākāa man wul yilkeni a kāa te mān kopti gazi. **9** Kāa yisi dlot mbadl nā lašhi mot gwakān sowu. **6** Amik de Nya de guu wo ga mān ngalci kā so sa? Bā nā maani mān pāt suk maani sogo modli mān na maani mān pāt suk maani sogo modli mān na mān pat palān, na mān so. **7** Lamti gi kāni wu, a mbalān mas ni nak waali, na majwe asā mul suk yilkeni ten tantu amī. Ama ko wokko nā mānti gwe Nya bālti wu. gwe bā mbun sowu. Nā maani mān ngot modli, Tā bāl mānti pālti ilgān malgon, zobsi malgon na māni mān pāt suk maani sogo modli mān wo yek tā bālti mānti pālti ili gon. **8** Yenti gi wo pāt suk modli, **10** nā mukāl, na mān lamti wul mbun de tā majwe bo pāl hapti sowu suk modli gā mbalān, na mān tlāk duki, na mān hwit byas jwe maani jwasan mash wu dām bā hapti so, gāba mbalān, na majwe asā te gazi mbalān wu, tās dān nāk amī. **9** Sa pal hapti go a mani si, mas jwasan sā mbi Nya de guu so **11** Nu kān jōn dā gwe tā lamti modli sogo lamti maani man jwakān ni tek wu, ama yek sā polkii ka, yek sā ngetl gwasañ wu. **10** Majwe pāl hapti wu, hān ta pallākii de mān cilti, yek sā po pallākii de mān hwikii mbāt ge, amik dlām so, Bagaa kā dlāmī

7 Ten bi wul jwe kā lishī wu, mbun de tā mbalān pāl hapti so. **2** Ama nāk de pāt palān nal kā dlo gwakān wu, tā mas maani suk modli pal hapti. **3** Tā kos pāli ilgwe ni netli de tās pāli kili gwas wu, a kili mago tās pāl ilgwe ni netli de tās pāli kos gwas wu. **4** Dli ga kilisi wo gwas kā so, ga kosi kān, a dli kosi wo gwas kā so, ga byas ilgwe yilka gwa pālik wu, a manikii. Yek kilisi kā pak. **5** Bak nge ten dli jwakān yilkeni laki de bāka zaki tā yilkeni pālikii byas wul so so, se ko nā lamti gwakān ga nak njet danti tāk ye? Yek laki de bāka zaki tās tekii gazi so ye? **8** Ngeman Nya da, apaa kā pālli mot gwakān, bā Ama yek kii nā gaa gwakān mago kāa pāli byas guu māzhe cingalkii so da, nāk de bākāa man wul yilkeni a kāa te mān kopti gazi. **9** Kāa yisi dlot mbadl nā lašhi mot gwakān sowu. **6** Amik de Nya de guu wo ga mān ngalci kā so sa? Bā nā maani mān pāt suk maani sogo modli mān na maani mān pāt suk maani sogo modli mān na mān pat palān, na mān so. **7** Lamti gi kāni wu, a mbalān mas ni nak waali, na majwe asā mul suk yilkeni ten tantu amī. Ama ko wokko nā mānti gwe Nya bālti wu. gwe bā mbun sowu. Nā maani mān ngot modli, Tā bāl mānti pālti ilgān malgon, zobsi malgon na māni mān pāt suk maani sogo modli mān wo yek tā bālti mānti pālti ili gon. **8** Yenti gi wo pāt suk modli, **10** nā mukāl, na mān lamti wul mbun de tā majwe bo pāl hapti sowu suk modli gā mbalān, na mān tlāk duki, na mān hwit byas jwe maani jwasan mash wu dām bā hapti so, gāba mbalān, na majwe asā te gazi mbalān wu, tās dān nāk amī. **9** Sa pal hapti go a mani si, mas jwasan sā mbi Nya de guu so **11** Nu kān jōn dā gwe tā lamti modli sogo lamti maani man jwakān ni tek wu, ama yek sā polkii ka, yek sā ngetl gwasañ wu. **10** Majwe pāl hapti wu, hān ta pallākii de mān cilti, yek sā po pallākii de mān hwikii mbāt ge, amik dlām so, Bagaa kā dlāmī

de, "Bə kili huul suk kos gwas so." 11 Ama kume hapti wu, tə pal byas wul so. Ama majwe pal kili a hul suk kos gwas wu, bas po hap məlgon hapti go sa tla bomti nal na ngipti lubiii, yek so, seko təs pal mal kos gwasi. Koosi mago bəs laki yek a lami de ta yillakii dəkə bomti gwisi hul suk kili gwas so. 12 Gəba gwe ba hwi naa ka. 29 Yilkeni, ilgwe a nama dlamtı go yek de, mbalən go yek de, ko de amik dlami, Bagaa kə multi gwe sə zi go bal njaa. Kan ase majwe pal dləm sowu, yek de kume kili ni mən kopti da, hapti wu, təs dan nək wule sə bo pələn hapti so. a kili si wo bə mən kopti kə so, atə lam dənti 30 Majwe nəma duu tuk wu təs dan nək wule suk kos gwas wu, bas hul sukti so. 13 A kume sə nənma duu tuk so, majwe nəma hwol tuk kilisi kədə mən koptisi a koosi wo bə mən kopti wu təs dan wule sə nənma hwol tuk so, majwe kə sowu, ata lam dənti suk kilisi wu, bə kilisi wul wul wu təs dan wule wuli wo gwasan kə so hul sukti so. 14 A dləm nu nək de kosi de bə 31 Majwe nəma pəlti wul na wul gə dii atl go man kopti kə sogo sə polti kəwı tumal dənti bas zi mbadl dani so, nək de a paki wu. 32 A suk kili gwasi. Nu kən, kili gwe bə mən kopti lami de tək gulsəlan gaa gwakan so. Malgwe kə sowu, sə polti kəwı tumal dənti gwas suk 60 pal hapti sogo, wul gə Bagaa kə hwotti i'e. kos gwas de mən kopti wu. Nuk kani sogo mil 33 Ama malgwe pal hapti wugo, daamti gwas jwasan ani ga poli so, ama yek gu ningo sə polsi wo ten wul ga dii atl kən ni, kangwe ta nulli kəwı. 15 Ama kume malgwe bə mən kopti kə mbadl kili gwas wu. 34 Mbadl gwas wo gə caali so kə lam zakti gə mən koptisi wu, təs hwuli. kən ni. Nu kən, kili gwe bə kos niddə sowu, suk Kume pi nu wu, mən koptisi pal byas wul so, yen kili gwe bətə 60 pal hapti sowu, a wul gə nək de Nya mbeni tən dəman na təmi mbadl Bagaa hwotti i'e təs dan zoki kə Shishi. Kili gwe suk mas mbalən wu. 16 Ki kili mən kopti wu kə pal hapti go a wul gə dii atl hwotti təs pali kos yisi ya, a de kik ka pal tantu kisti ga kos gwa gwas ilgwe tə lami wu. 35 A nikii ma dlamtı nu wu? Ki kos wu kə yisi ya, a de kik ka pal tantu tə mbunukii. Bə de we ta palləkki dokco kə so, kisti ga kili gwa wu? 17 Han tə ko wokko pal ama tək ngusi atl Nya bə ilgon gulsəlkii so. 36 wundəl dənti gwe Nya bəlti de təs dəman wu Kume malgong ndal yen kili de ta hapti, ama yek suk kangwe Nya mbet de təs pali wu. Mbat gwe tə yeni go tə palit ilgwe de bə yek sowu a tə 6a a bəl mas mən kopti wuggu. 18 Malgwe sə salti koli ka, ama mas nu tə lami de təs hapti wu. paa yek Nya mbet go, bas ngwe de təs dəm ba Tas hapti, tə pal byas wul so. 37 Ama malgwe zi salti so. A malgwe Nya mbeti a bəsə 60 salti kə mbadl de ta hap yen kilisi so, a bə malgong sogo, bas ngwe de təs salti so. 19 Na salti na mbuki təs zit ngetl sowu, ti mago tə pal hwa ləshi salti, ko gon ni ten bi ilgon so. Ilgwe mani wul de tə hap yen kilisi sowu. 38 Malgwe hap go yek de kopti mbat ga Nya. 20 Han tə mas yen kilisi gwe tə ndalti wu pal hwa wul, ama jwakan dəm nək gwe kaa ni de Nya mbekii wu. malgwe hapti sowu pal hwa wul mani. 39 Kili 21 Zhel kəfə kii de Nya mbekii gwa? bə hwotkii a hul suk kos gwas so kume bə kosi 60 məsh so, a kume ka batl gaa gwakan wu, bək nge so. sowu. Ama kosi məsh wu, ta man hapti ga mas 22 Nu kən kume Nya mbe mbalən atə ni de zhel malgwe tə lami wu, ama ngetl kən tə malgwe go, mal Bagaa wo sə batlti wi. A malgwe Nya ta hapti wu ni de mən kopti ga Bagaa Yesu. 40 mbeti a bətə ni de zhel sogo tə dan de zhel ga Kə yenti gi wo, ta pal hapti sogo ta kum tamti Almasihu wi. 23 Almasihu wulkii na bal batlti mari, kə yenti gi wo Shishi ga Nya.

wi, Nə nu kən bək dəman de zhel ga mbalən so. 24 Yilkeni jini, kangwe de paa Nya mbekii wu, dəman suk Nya nu. 25 Ten mil modli jwe bəsə 60 pal hapti sowu, Bagaa hwi ilgon tensi so ama ba dləm ilgwe a yeni de mbun wu nək de kaa yisi de ami wo man pəlti gem kən tumal yenti gonti ga Bagaa wu. 26 A yeni go mbun de tək dəman nək gwe kə ni wu nək de mbalən bal kə bomti wu. wul jwisi nəma pət nu wu. 27 A kume kə pal hapti wu, bək batlti kə so. Kume kə 60 pal hapti sowu, ngo hapti so. 28 Kume kə pal hapti wu, kə pal byas wul so. Kume yen kili pal

8 Ningo ten bi ilga nguki gwe sə taki gunki wu, mas jinən mə yisan wul wi, ko de yistisi wo a lak mbalən ten nalti gaa, ama lamti yilkeni wo a laki a mbalən zi-ang mas mbalən. 2 Malgwe kan de tə yis ilgon go, tə 60 yisi nək gwe mbun de təs yisi wu so. 3 Ama malgwe lam Nya go, Nya yisti. 4 Ten bi ilga nguki gwe sə taki gunki go, mə yisi de gunki wo tə ni ten bi ilgon ten dii atl ge so. Malgwe mbuki tə mbalən ngusisi atl go de nam kən. 5 Ko de wul jwe a mbalən ngusisi atl wu ni də ten dii atl, sogo to dlo nya

ka, nák de wul jwe a mbalan ngusisi atli suk **kaa** ba yeni go daamti gi ga mbalan ka? Mbát baboo ni da wonti wu, **6** mas na nu, mi wo ma gwe Nya bá Musa mago nu kán dlám sa? **9** yisi de malgwe mbuki de tā mbalan ngusit atl Nu kán sá lishi ká mbát gwe Nya bá Musa wu, go denám kan, tik de Buka. Tik pal mas wul, ti “Bák kusi bi tla ká so kume tā nama bot alkama kan ma nama dánti gwasi. Bagaa mago denám wu.” **Kaa** dámán gwa we ten tla kan Nya nama kan, tik de Yesu Almasihu malgwe tumalití kán gába a? **10** Tenny kán sá lishí gába gwisi sa? Gem mas wul pi wu. Mi mago ti kán mā nitma dánti. tenny kán sá lishi. **Ná** mán gut zhín ná mán **7** Ama mas mbalan ká yis gem gwisi so. Naa cokti alkama mas jwasan sá zi mbadl kán ten mbalan wo sá ku ná gunki ká lu waal wi. Hal ilgwe sa mbi wu. **11** Nák gwe mā bák gába ga ninge mago kume sá nguk wul jwisi wu, asá Nya ká mbadl gwakan nák kangwe asá bák gwe daman gwa we gwe sá taki gunki wu kan. Nák wundál ká zhín wu, byas wul ka kume mā mbi de mbadl gwasan kamisi nu sowu, sá ba yeni go ilgon malki wu? **12** Kume majon man pálti nu sa pal ilgwe bá yek sowu. **8** Ilga nguki a tälani wu, mā mbuki tān pali man gwasan wu. Mas ná njaa mal Nya so; kume mā ngukan sowu, mbáli nugo, yek báma pal ilgwe mā mbuki de tān pali ni ilgon so, a kume mā nguk wu, mbáli ni ilgon wu so. Yek mā dlo mbadl ná mas wul dā gwe dani so. **9** Pán dem-dem ná pálti ilgwe sá zakkii tān tulli ilgwe a dlálli gába ga Nya wu ka. **13** de ták pali wu, bák lakan majwe ngasti gwasan **Kaa** yisi de majwe pal wul ká bii ngemti Nya ten Yesu bo ndál sowu ten ndat so. **10** Kume go ilgwe a mbalan tulli káli wu káde ilga nguki majwe ngasti gwasan ten Yesu bo ndál sowu gwasan sa? A majwe de asá taki wul Nya ká lu yen ki ten ngukti ilga nguki gwe sá taki gunki taktisi go a gíbi kán asá mbi ilga nguki gwasan ká lu waal wu, ki de ká yisi man si wu, a laki asá sa? **14** Nu kan Nya dlám de, “Majwe dlám gába ngusi ngukti ilga nguki gwe sá taki gunkisi ká lu man tamti go, tás mbi ilga nguki gwasan tumal waal wu sa? **11** Ná nu kán yilka gwe ngasti gwas dlamtí gába mán tamti.” **15** A bo taba wulti de ten Yesu bo ndál sowu, gwe Yesu másh a gaa tak palini nini wul jwisi so, nin mago ba de gwas go, yisti gwa a laki atá zak ngasti gwas ten we nákkán a nikii ma lishti tak palini nini so. Yesu sa? **12** Kume ká pali byas wul yilka gwa Mashkan manini dā gwe tas le bi ka a bá ba man nu hal yek báta man yisti dlo ga byas wul suk bot netgi ten iljin de a dlám wu sowu. **16** Dlámti hwabi sowu, Yesu kán ká pálit byas wul. **13** Yek laki kume ilgwe a nama ngukti wu a laki a yilka gi pal byas wul wu, ba po nguk tlu so ba lak laki a yilka gi nda. (aiōn g165)

9 A bo mbi gaa gi sa? A mi wo yen shinti ga botli ga Yesu kása? A yenán Yesu sa? Tumalán kán ká dán de mán kopti sa? **2** Kume mal naa mbalan wo yen shinti ga botli ga Yesu káde ami sogo, ama kii wo kaa yisi de ami wo yen shinti botli ga Yesu kán, nák de dánti gwakan de mán kopti, mbok ang de ami wo yen shinti ga Yesu káwu. **3** Ilgwe ba hwi majwe nama kumti gázi de ko ami wo yenti shinti ga botli ga Yesu káde ami wuggu. **4** Netgi kan tas bálni ilga nguki suk ga tle sá? **5** Ma manan hapti kili mán kopti nák gwe naa mil shinti ji botli ga Yesu suk yilkeni ji Yesu suk Kepas pali wu sa? **6** Ko ami suk Barnabas ná ngwenan kán nini netgi tān ngo ilga nguki ná gaa ganan? **7** Mán hapti dlo gwik ka kan dibálta ilga nguki ga gaa gwas gwi? Wok ka bák zhín inabi a bá ta nguk yandi so wo? Wok ka pi kyo tunga tla a bata tla zeni gwasan so wo? **8** Ilgan de a dlám go,

tak palini nini wul jwisi so, nin mago ba de gwas go, yisti gwa a laki atá zak ngasti gwas ten we nákkán a nikii ma lishti tak palini nini so. **17** Kume lamti gi kani de a nama dlám gába mán tamti wu, netgi kan tás batlaní. Ama nák de bá lamti gi ká sowu, yek bá de ilga pali gini. **18** Yek ná yek sa batlan ye? Ilgwe sa batlan ná náli go yek de, kume a dlám gába mán tamti wu, ta pali ten koo lu, ba wule tás bálan mas ilgwe ni netgi de tás bálan wu so de a nama dlám gába mán tamti wu. **19** Ko de ami wo zhel ga malgon ká sowu, ama yek a palli gaa gi de zhel ga mas mbalan ta dlák mbalan wonti tet mal Yesu ná mas manti gini. **20** A pal mal man Yehuda wu, a palli gaa gi náksi ta man talat gwasan tet mal Yesu. A kume a pal mal man kopti mbát gába ga Musa wu, a palli gaa gi nák mán kopti mbát gá Muse, (Ko de mbáti ni gaa sowu). A pali nu, ta man dlákti ga majwe nama kopti mbáti wu. **21** Kume a ni suk majwe man Yehuda ká sowu, a palli gaa gi nák malgwe mbát nit gaa sowu (Ba de we a kop mbát ká so so, mbát ga Almasihu kán a nama kopti). Ta man dlákti ga majwe mbát nisi gaa wu. **22** Kume

a bal suk majwe ngasti gwasan ten Yesu bo ndal ten ilgwe a dlam wu. **16** Mbuka hwa wul ga Nya sowu. A palli gaa gi naaksi ta dlaksi tet da. A palli gwe a ma palan hwol tuk na nali go yek laki gaa gi de wul wonti mal mbalan ta man dlakti yek ma pallan de nam ka hwulan ga Yesu sa? gwasan tet da. **23** A pal mas wul jwisi ta madlal Burodi gwe a ma cali go, yek de man lakti a ma gaaba man tamti, ta mbi hwa wul gini gwe ni pallan de nam ka dli ga Almasihu sa? **17** Nak ka dlamt gaba man tamti wu. **24** Kaa yisi de de baredi de nam kawu, mi de manan wonti majwe asa pal jetit tet yilkeni go, mbalan de go denam kan manann, nak de baredi denam nam kade man tet gwasan mas asa batlti sa? kan ma ngukan wu. **18** Bo yenan man Yisiraila Abanni tak mbi batlti. **25** Majwe asa jeti go, asa la, majwe asa nguk ilgwe asa mboshi Nya go, nol gaa gwasan i'e tas mbi batlti gwe a paki wu. denam kan sanii ka ngukti ilgwe sa taki Nyami Ama mi wo batlti gwe ma nama ngoti go gwe wu sa? **19** Yek a lamikii dlamt a de ye? De ilgwe ba a paki sowu kan. **26** Yek laki de apti gwe a asa mboshi gunki go hwa wul laa? Ko de gunki nama palti go ten koo lu ka so, a dlanti gi wo wo hwa wul kan? **20** Ko njet, ilgwe a man waali nakan bof yetal ka so. **27** A nol dli gini yek a mbosh wu kan a nama gaba dani. Man waal palli dlii de zhel gini. Ba Nya lakan ka so kume wo mazhe kan asa mboshisi wul, Nya kan asa a pak dlamt gaba man tamti wu.

10 Yilkeni jini, a lami de tak yisi de aba jinjan tet go mas jwasan sa ni gas nyaze, yek sa koobi ka dlo bal dlalka man tlal me. **2** Yek sa palisi baptismal ka bondi suk ka bal zesi ka danti gwasan de man kopti ga Musa. **3** Mas jwasan sa nguk ilga nguki ga Shishi wundali denam. **4** Mas jwasan sa tla wul ga tle ga Shishi wundali denam. Sa tla tet ka paa ga Shishi gwe ngusi kopti gwasan wu. Paa gwisi wo yek de Almasihu. **5** Ama mas na nu, yek ba Nya pal hwol tuk na wonti kasi so. Yek hwu gwasan cat danka me ka. **6** Wul jwisi pi tan yeni ni ban zan mbadl ten byas wul nak gwe sa pali wu so. **7** Bak ngusi atl gunki nak gwe jon jwasan pali wu so. Nak gwe ni ga lishi wu de, "Yek mbalami dam na zhila yek sa nguk wul, yek sa tla, yek sa tlinya yek sa dlali, nak man waali." **8** Ban pan palan nak gwe sa pali wu so, gwe laki yek zangu de kult de lop na mekan kasi mash ten cin de nam. **9** Ban cingalan Nya nak gwe jon jwasan pali wu so. Yek laki yek wuci assi yek sa mashi. **10** Bak nalamanne nak gwe jon jwasan pali wu so hal yek Yen Shinti ga Nya man tloti tlosi kawu. **11** Mas wul jwisi pi tan yeni ni. Yek sa lishi tas dalini kangi da mi de ma nan ka pakti multi wu. **(aión g165)** **12** Yek laki kume ka daman gwa we ka dlal ndali wu, pi dem-dem. **13** Kangwe sa cingalkii wu mas, yisi de sa cingal majon nu wi pak. Nak de Nya wo man palti gem kan, ta zak cingalti gwe a man netl gwakan wu a mbikii so. Kume sa cingalkii wu, ta palikii tantu gwe ka yil wu akaa man dlalti. **14** Yelan jini kii de a lamkii wu, abi ngusti atl gunki. **15** Gaaba gan go man botlkang kan a nisi ma hwiti, bo daamankii

ten ilgwe a dlam wu. **16** Mbuka hwa wul ga Nya sowu. A palli gwe a ma palan hwol tuk na nali go yek laki gaa gi de wul wonti mal mbalan ta man dlakti yek ma pallan de nam ka hwulan ga Yesu sa? gwasan tet da. **23** A pal mas wul jwisi ta madlal Burodi gwe a ma cali go, yek de man lakti a ma gaaba man tamti, ta mbi hwa wul gini gwe ni pallan de nam ka dli ga Almasihu sa? **17** Nak ka dlamt gaba man tamti wu. **24** Kaa yisi de de baredi de nam kawu, mi de manan wonti majwe asa pal jetit tet yilkeni go, mbalan de go denam kan manann, nak de baredi denam nam kade man tet gwasan mas asa batlti sa? kan ma ngukan wu. **18** Bo yenan man Yisiraila Abanni tak mbi batlti. **25** Majwe asa jeti go, asa la, majwe asa nguk ilgwe asa mboshi Nya go, nol gaa gwasan i'e tas mbi batlti gwe a paki wu. denam kan sanii ka ngukti ilgwe sa taki Nyami Ama mi wo batlti gwe ma nama ngoti go gwe wu sa? **19** Yek a lamikii dlamt a de ye? De ilgwe ba a paki sowu kan. **26** Yek laki de apti gwe a asa mboshi gunki go hwa wul laa? Ko de gunki nama palti go ten koo lu ka so, a dlanti gi wo wo hwa wul kan? **20** Ko njet, ilgwe a man waali mbosh wu kan a nama gaba dani. Man waal wo mazhe kan asa mboshisi wul, Nya kan asa mboshit so. A lami de ta ilgon mokii suk mazhe so. **21** Kaa tla ka mbuka ga Bagaa aka po tla ka mbuka ga mazhe so. Ka nguk ten tebur ga Almasihu aka po nguk ten tebur ga mazhe so. **22** Ma namma lamti ta dakalti ga Bagaa tli ya. Ma ndalan manti ya? **23** Mbalan nama wulti de, "Sa zakanni tan palan mas wul," ama ba mas wul ka mbunikkii so. A sa nama wulti de, "Sa zakanni tan palan mas wul." ama ba mas wul kade man taimakat ga mbalan so. **24** Ba ilga gaa gwa na ngwe hwotki so, ama ta wul ji naa mbalan hwotki pak. **25** Ngukan mas tlu gwe asa wul ka ka lu motgaa wu, bak kuman gaz ga lu gwe yil tet wu so. Ba mbadl gwakan gulsi ka ten lu gwe yil tet wu so **26** Nak gwe gaaba ga Nya dlam wu, "Dii atli na mas ilgwe ni gisi wu, ga Bagaa kan." **27** Kume majwe ba man kopti ka sowu mbekii de tak ngukan wul a daasi kawu, ngukan mas ilgwe sa balkii wu bak kuman gazi so ba hwot mbadl gwakan so da. **28** Ama kume malgon wulkii de tlu gan go gunki kan sa mboshit wu, bak ngukan so, a gaa ga mali, a ki mago mbadl a tamik so **29** Ba de kangwe ka daamkii dani wu so, ama kangwe mali a daamti wu. Gon a malgon wule, "Yek ka laki a ilgwe mbadl gi lami wu dan de wul gaaba mal malgon ye?" **30** Kume a nguk wul a nima palti hwol tuk na Nya go, yek ka laki a malgon yenan na duu gwel ten ilgwe a nguki a nama palti hwol tuk na Nya gwe? **31** Mas ilgwe kaa pali wu, ko ngukti ko tlati, palini mas ta Nya mbi nalti. **32** Bak lakan malgon tas pal byas wul so, ko ta man Yehuda, ko ta majwe ba man Yehuda ka sowu, ko ta motgaa ga man kopti ga Yesu. **33** Pali nak gwe a nama palti wu, a nama dlot gini ta pal ilgwe mas mbalan a kum tamti

nā mas ilgwe a nāma pālti wu. A pāl wul a gaa wi de kāqā bā nguk wul go ko wokko atā nguk gi na nge so, ama a gaa gā tā mbalān wonti mbi gwasi. Kuzān nāma tlot gā māli gon a māli gon kisti da.

11 Palan ilgwe a pāli wu nak gwe a pāl ilgwe

Almasihu pāli wu. 2 A taskii nak de bakaa māsanān kā mas ilgwe kāqā nāma pālti sowu, kāqā ngip ilgwe a mbokkii ang dani wu nāk gwe kāqā kumi wu. 3 A lami de tāk yisi de Almasihu kāde bacina gā mas maani, a maani kāde bacina gā modli. A Nya kāfe bacina gā Almasihu. 4 Mas maani gwe ngem Nya, sogo tā dlām gābā gā Nya nā gaa gā yitle kā go, tā mbul bacina gwasi. 5 Mas kili gwe ngem Nya, sogo tā dlām gābā Nya a bātā yitla gaa gwas kā sogo, tā mbul bacina gwasi. Ndakce suk tās wutl gaami ka kān. 6 Kume kili mbalān a yitla gaa gwas kā sowu, tas wutl ka. A kume wutlti ka sogo pashti ka cit nsha wu, tās yitle ka. 7 Ba maani wo mbun de tas yitla gaa gwas kā so, nak de maani wo ta mbok ang ten kangwe Nya ni suk nalti gwas wu. Ama modli wo tā mbok ang ten nalti gā maani. 8 Maani wo tet ten kili mbalān kān tā yil so, ama modli wo tet kā ba maani kān tā yili. 9 Sā pāl maani a gaa gā modli so, ama sā pāl modli a gaa gā maani. 10 Yek laki yek ni ngetli tā kili mbalān yitla gaa gwas ka, tās mbok ang de ta ni atl dā ba maani, nak de Mil Shinti ji Nya nāma yenti wu. 11 Mas nā nu, kā kopti gā Bagaa wo, modli ni kak-kak suk maani so, a bā maani ni kak-kak suk modli so. 12 Nak gwe de modli wo tet ten maani kān tā yil wu, nu kān, maani mago modli kāzāti. Ama mas wul wo sut mal Nya kān yili. 13 Bo yeni nā gaa gwakan, mbun de tā kili mbalān ngem Nya a gaa gwas ni gā buli kā lu motgaa gā man kopti ya? 14 Ai pālti gā ba maani mbokān ang de wul nsha kan tās zak madlan gaa gwasi tā tlali. 15 Ama kume madlan gaa gā kili mbalān tlal go nalti kān a mālti, nāk de Nya pālit mādłāmā tā yillet gaa kāwū. 16 Kume mālgon lam dlākti gābā ten gābā gwisi go, mi wo mā yis ilgon so ban nā gwisi sowu, a motgaa gā man kopti mago nu. 17 Ten iljin de ba hwikii go, ba taskii so, nāk de kopti sogo, sa ngusi gillat gwakan yek kāqā kop motgaa gwakan wo hwa motgaa kā sowu. 18 gunki de basa nwusi sowu. 3 Ten nāk gwisi kān Ten ndat zhile wo a kumi de kume kāqā mogaa a lami de tāk yisi de, ba mālgwe a man wulti wu, a bā bi gwakan a ni de nām so, yek a bā kan naa gābā jon de gem. 19 Nuk ni, bi gwakan a ni de nām so, tā mbalān yis majwe nāma kopti Nya na gem wu da. 20 Kāa mogaa wugo, ngukti wul gā Bagaa kān akāqā nguk so. 21 Kāqā mogaa

wi de kāqā bā nguk wul go ko wokko atā nguk gwasi. Kuzān nāma tlot gā māli gon a māli gon wo tā nguk wi hal bā tloti. 22 Lubii nikii dā gwe kāa ngukii akāqā tla a gībi sa? Ko motgaa gā man kopti kān kaa mbuli? Ko majwe bā ilgon nisi dā sowu kān kāqā lami de tā nsha cisi? Yek kāqā lami de ta hwikii ye, ni wu? Ta taskii ten ilgwe kāqā nāma pālti gwa? Ko njaa, ba taskii so. 23 Ilgwe a nikii ma hwiti go yek de, ten gas gwe sā bāl bi gā Bagaa Yesu wu yek tā kan bāredi. 24 Ta pāl hwol tuk nā Nya wugo, yek tā caali, yek tā wule, “Gan go dli gi kan, gwe Nya bāli gā kisti gwakan wu. ngusi pālti nu, tāk daamān ninini da.” 25 Yek tā po pāli nu dā kaal dā ngukti wul gā kāgasisi, yek tā kan mbuke, yek tā wule, “Mbuka gan go yek de gā pyal dlallat gābā gā hwulan gini. Dlip kāqā tla wugo akāqā ngusi daamti gini.”

26 Dlip kume kāqā nguk bāredisi yek kāqā tla kāmbuke wu, kāqā nāma gābā ten bi mashkān gā Bagaa se gas gwe ta pāl sut wu. 27 Yek laki, mas mālgwe nguk bāredisi yek tā tla kāmbuka gā Bagaa bā kangwe mbun de tās pāli wu sogo, tā pāli byas wul dli gā Bagaa suk hwulan gwas w. 28 Tā mbalān daamti pāa apāa tā nguk bāredisi ata tā kāmbuke. 29 Mas mālgwe nguk bāredisi yek tā tla kāmbuke a bātā yis dāmti gā dli Bagaa, ngukti suk tlatisi de tā pāli go tā nima tullat nolti gaa gwasi. 30 Yek laki yek bā mbalān wonti kākii ndāl so, a jon wo cwo nāma cit gwasān, a jon wo yek sā māshi. 31 Ama kume mānolānni gaa gānan pāa go, Nya a nolānni so. 32 A kume Bagaa kān nolānni wu, ta nolānni bās nolānni suk naa mbalān ji dii atl so. 33 Yek laki yek a nikii ma hwiti de, kume kāqā mogaa wi de tāk ngukān ilgā nguki gā Bagaa go, bātān yilkeni. 34 Mālgwe kuzān nāma tlot gwas go, tās nguk wul gwas a lubii, bā motgaa gwakan laki a Nya nolānni so. Naa wul jwe yi kaal go, a tul wugo ba hwikii ilgwe kāa pāli wu.

12 Yilkeni jini, a lami de tāk dāmān nā lashi yisti ten bālti bālti jwe a Shishi gā Nya bāli wu so. 2 Kāa yisi de, de bākāa bo ni de man kopti sogo, sa ngusi gillat gwakan yek kāqā kop gunki de basa nwusi sowu. 3 Ten nāk gwisi kān Ten ndat zhile wo a kumi de kume kāqā mogaa a lami de tāk yisi de, ba mālgwe a man wulti de sā pāli bi gaa Yesu tumal Shishi gā Nya wu. Abā mālgon a man wulti de “Yesu wo Bagaa,” kan se mālgwe Shishi gā Nya kōbi nātī wu. 4 Wul jwe a Shishi gā Nya bāli wu wonti ama Shishi gā Nya wo de nām kān. 5 Tantu gwe a

mbalan pali wul Nya wu wonti, ama Nya de ba lashi motgaa ni kā dlisi so da, se ko tā kāt nām kān asā palit wuli. 6 Pālti wul ni da wonti, dlisi zi-ang yilkeni. 26 Kume kāt dli denām kum ama Bagaa kāde mān lakti a mbalan man pālti. cwo wu, a mas dlisi kum cici. A kume sa tās 7 Nya bāl manti pālti wul mas mbalan tās mbok denām wu, a mas dlisi pāl hwol tuki. 27 Kii wo ang de Shishi ga Nyami ni kāti, tā ko wokko mbi dli ga Almasihu kān, a ko wokko kāt dlisi gon hwa wul a gībi. 8 Māli gon wo tā bālti manti gwas kān. 28 Kā lu motgaa ga mān kōpti wo, gāba kangwe ta gāba nā botlkān yisti wul tumal yek Nya botl mil shinti jwasi. Na lop wo yek tā Shishi ga Nya wu. Māli gon wo yek tā mbi manti botl jon de mān dlāmti gāba ga Nya. Na mekan gāba gwe yisti ni gībi nal wu tumal Shishi ga wo yek tā botl jon de mān mbokti ang ten gāba Nya. 9 Gon wo yek tā bālti ndālti ngasti ten Nya ga Nya. Jon wo tās pal wul cit bānti. Jon wo tās bāna bānti so tumal Shishi ga Nyami. A gon wo ndok mbalan. Jon wo tās zi-ang mbalan. Jon yek tā bālti manti ndokti mbalan tumal Shishi wo tās dān de bacina. Jon wo tās man gāba na ga Nyami. 10 Māli gon wo yek tā bālti manti zobsi bi kak-kak. 29 Mas jwasān kāde mil shinti pālti ilgwe a ci bānti mbalan wu, gon wo yek tā ji botli ya? Ko mas kāde mil shinti dlāmti gāba bālti manti dlāmti ilgwe Nya hwit de tās dlām ga Nya? Mas kāde mān mbokti ang ten gāba ga wu. Māli gon wo yek tā bālti yisti kangwe ta Nya ma? Mas kāde mān pālti wul cit bānti ya? hul dlo ga Shishi ga Nya suk gwe ba shishi ga 30 Mas jwasān kāde man ndokti mbalan ma? Nya kā sowu. Gon wo yek tā bālti manti gāba mas jwasān ka man gāba nā zobsi bi ya? Mas nā bi wonti, gon wo yek tā bālti manti ballat jwasān kā man balat zobsi bi gābe ya? 31 Lamān gāba gwe sā dlāmti nā zobsi bi wu. 11 Mas jwisi bālti wul jwe nal mani wu. Ba tuli a mbokkii wo Shishi ga Nyami kāde mān bālti nā ngusi. ang ten tantu gwe mani wu mas.

Atā bāl ko wokko kangwe tā lami wu. 12 Nak gwe dli ga mbalan wo denām kāwu. Ko de kāt dlisi wonti wu ama dlisi wo denām kān ni. Nu kān dli ga Almasihu ni pak. 13 Mas jinān sā palini baptismā tumal Shishi ga Nya denām kā dli denām, nā mān Yehuda, nā majwe ba mān Yehuda kā sowu, nā zhel, nā majwe ba zhel kā sowu, yek mas jinān mā tla kā Shishi de nām. 14 Dli ga mbalan wo kāti wonti kā mo, kāti denām kā so. 15 Kume asān wule, “Ami wo ang kā so, kāt dlisi kāde ami so.” A laki a bā asān ani de kāt dlisi sa? 16 A Kume kang wule, “Nāk de ami wo gwel kā sowu, kāt dlisi kāde ami so.” A laki a bā kāng ani de kāt dlisi sa? 17 Kume mas dli wo gwel kāni go, dā nii kān māli a kum gāba gwi? A kume mas dlisi wo kang kā go, dā nii kān māli a kum wusān gwi? 18 Ama yek Nya zi kāt dlisi ko gwik-gwi kā lu gwe tā lami wu. 19 Kume kāti denām kā go, dlisi nān ko? 20 Nāk kangwe ni wu, kāt dlisi wo wonti kān ama dlisi wo denām kān ni. 21 Gwel a wul ang de, “Yek ba pāli nāki ye so!” A bā asān a wul gaa de, “Yek ba pāli nāki ye so!” 22 Nuk ni so, kāt dli gwe mā yēni de ni ten bi ilgon sowu, ni hwudāli ka. 24 Ama kāt dli gwe tān yēni go ba de se mā palisi ilgon so. Nya pāli nāk gwisi yek tā palli kāt dlisi jwe tān yēni sowu, de mān nālti, 25

13 Kume a man gāba nā bi ga mbalan mas suk nā bi ga mil shinti ji Nya, ama yek ba a lam mbalan sogo, nak man bot kwelalan sogo bot galla man tot nya kān ani. 2 Kume a man dlāmti ilgwe Nya hwi de ta dlām wu, a kume a yis mas ilgwe ni ga hwudāli suk wul mas wu, a kume ngasti gi ten Nya a man dambālti tlādāl ama yek baa lam mbalan sogo, ani ten bi ilgon so. 3 Kume a bāl mas ilgwe ni dā wu majwe ba ilgon nisi dā sowu, yek a bāl dli gini tās kweli ka, ama baa lam mbalan sowu, ba mbi ilgon so. 4 Lamti wo dlot mbadl kān, lamti pal hwa wul. Lamti pal duu tuk nā mbit wul ga malgon so, a bā a lak mbalan atā bo getl de tā mbuki wi so. Lamti lak nālti gaa sogo lamti gaa so. 5 Lamti lak tlilti gaa so a bātā lak lamti gaa so. Bātā lil mbadl bāle so. Lamti wo atā dlo mbadl hal pakti dānti 6 Lamti kum tamti ten yokit so ama ata kum tamti kume gem pi wu. 7 Lamti dlo mbadl kā mas dānti. Lamti ngas ten Nya kā mas wul. Lamti zi mbadl ten Nya kā mas wul. Abā zāt mbadl gwas a paki so, atā yisi de ndālti gwas wo ten Nya kān ni, atā dlo mbadl nā mas ilgwe pi wu. 8 Lamti a paki so. Ama dlāmti gāba ga Nya tumal mil shinti jwas a paki. Gāba nā zobsi bi a paki. Yisti wul mago a paki. 9 Yisti wul ga mbalan wo njikān so, gāba ga Nya de a mbalan dlām go njikān so. 10 Ama ilgwe njikān wu tul wu, gwe njikān sowu a gilka. 11 De a yi de yen

mbalan go, ga a gi wo ga yen mbalan k n, a ye ni wu? Ba ga a suk Nya k  shishi gini. Ba daamti gi wo ga yen mbalan k n, p lti wul gi wul koo t s ga Nya k  daamti gini. Ba wul koo mago ga yen mbalan k n. Ama yek a nal wugo, k  daamti gini. **16** Kume k  gode Nya n  shishi yek a lak p t mil mbalan ka. **12** Ningy yenti lu gwa n  ngwe go, d  nii kan malgwe b ta yis ganan wo shish-shiti k n nak man yenti lu k  ilgwe k  nama dl mti sowu a wule amin, nak de boka, ama ten gasisi kan ma yen gwel suk gwel. **17** Ta yis ilgwe k  nama dl mti sowu gwi? **18** Ka Ilgwe a yisi ningy njikan so, ama ten gasi wo ba nama pit godiya Nya i'e, ama mal go k  mbalti yis wul mas kangwe Nya yisan wu. **13** Ningy na ilgon so. **19** A pal hwol tuk na Nya nak de a wul de mekan ni da jwe sa wu. Sik de, ngasti man ga a na zobsi bi man kii mas wu. **19** Ama ten Nya, suk z t mbadli suk Lamti. Ama gwe nal mani mas go yek de lamti.

14 Kob n tantu lamti ak a ngo ilgwe a Shishi

ga Nya b li wu i'e, tun nak b  dl mti ga a ga Nya so. **2** Malgwe ga a na zobsi bi go, mbalan k n t  nisi ma ga a so, Nya k n. nak de malgon yis ilgwe t  nama dl mti wu sowu. Wul jwe ni ga hwudali wu kan ta nama dl mti nak gwe Shishi ga Nya kobi na ti wu **3** Ama malgwe dl m ga a ga Nya go, mbalan k n t  nisi ma ga a t s zisi ang at  mullisi mbadli at  ndallisi daala. **4** Malgwe ga a na zobsi bi go gaa gwas k n ta nama kinti. Ama malgwe dl m ga a ga Nya go t  nama kinti ga mas man kopti jwe mogaa wu. **5** A lami de t  mas jwakan ga a na zobsi bi, ama a lami de tak dl man ga a ga Nya mani. Malgwe dl m ga a ga Nya wu, t  man man ga a na zobsi bi. seko kume man ga a na zobsi bisi a balli wu, t  kin motgaa ga man kopti. **6** Yilkeni jini, kume a tul malkii yek a hwikii ga a na zobsi bi go, yek ka mbi ten n ye? Ama kume a hwikii ilgwe Nya b li gwel yek a yeni wu, sogo yisti wul sogo dl mti ga a ga Nya, yek a mbokikii ang ten ga a ga Nya go a mani kii. **7** Ko ta ilgwe b  mbadl nisi d  sowu nak mbazhel suk molo, kume yal gwasan yil i'e sogo d  nii k n mbalan a kumi gwi. **8** A kume b sa hot shet l kangwe as  hot wu sogo, d  nii k n mbalan a yili dl mti gwi? **9** Nu k n kume k a hwi ga a mbalan na bi gwe b sa yisi sogo, sa yisan ilgwe k a dl m wu d  nii? Ga a gwe k  dl m wu a kop yet l. **10** Bi ga a ni da wonti ten dii atli, a ko gwik-gwi na gaa gwasi. **11** Kume a man bi ga mbalan sogo de mandaki k n anि mal m li a m li mago de mandaki k n ta nini. **12** Nak de k  lam manti p lti wul gwe a Shishi ga Nya b li i'e wu, ngo gwe a kin man kopti wu. **13** Yek laki ningy mas man ga a na zobsi bi wo, t s ngem Nya t s b lti manti ballat ga e. **14** Kume a ga a suk Nya na zobsi bi wu, Shishi ga Nya k de man ga a suk Nya, a yis ilgwe a dl m wu so. **15** Yek ba p li

ta yis ilgwe k  nama dl mti sowu gwi? **17** Ka nama pit godiya Nya i'e, ama mal go k  mbalti yis wul mas kangwe Nya yisan wu. **18** A pal hwol tuk na Nya nak de a wul de mekan ni da jwe sa wu. Sik de, ngasti man ga a na zobsi bi man kii mas wu. **19** Ama k  lu motgaa ga man kopti wo, ta dl mti ga a de namtan gwe mbalan a yis gaami wu manii ga a na zobsi bi zangu de kutl. **20** Yilkeni jini man kopti, daamankii nak mil mbalan so. Ten yokit wo, ak a dam nak mil l li, ama ta daamti gwakan ni nak kidi mbalan. **21** Nak gwe ni glishi k  ga a ga Nya wu de, "Ba ga e mbalan jin na pyal bi suk m ndaki bi. Ko na nu, sa kat  kan ga a gi so," Bagaa k  dl m nu. **22** Ga a na zobsi bi wo ga man kopti k  so ama ta majwe b  man kopti k  sowu yeni as  kaami. Ama dl mti ga a ga Nya wo a gaa ga man kopti kan as  p li, a gaa ga majwe b  man kopti k  sowu k  so. **23** Kume man kopti mogaa mas wu yek ko wokko nama ga a na zobsi bi, yek majwe b sa yis ilgwe k a nama p lti sowu, sogo majwe b  man kopti k  sowu tul k li go, sa wule booli k  kankii sa? **24** Ama kume k a nama dl mti ga a ga Nya mas jwakan k n yek malgwe b  man kopti k  sowu sogo malgwe b ta yis ilgwe nama p t wu sowu te tet go ai ga e a t nan mbadl gwasi at  ci atl gaa. **25** Nak de ilgwe ni ga hwudali k  mbadl gwasi wu yil deb l wu, ta ngus a cina d  Nya ka at  wule gem Nya ni k  kii. **26** Nikma pali gwi yilkeni jini? Kume k  mogaa wu, ta gon nama wulti koo t s ga Nya, a gon nima mbokti ang wul mbalan, a gon nama dl mti ilgwe Nya b lit gwel yek t  yeni wu, a gon nama ga a na zobsi bi, a gon nama ballat zobsi bisi. Mas ilgwe k a p li go, palini kangwe ka ndallisi daala yilkeni man kopti wu. **27** Kume malgon a ga a na zobsi bi wu, mbun de t  mbalan de lop sogo de mekan ga a na zobsi bi. G n p ki wu, a g n po ga a ne, a malgon nama ballat ilgwe sa dl m wu. **28** Kume man ballati ni d  sogo, ta man ga a na zobsi bi d n mbetlak k  motgaa ga man kopti, tas dl mi gaa gwasan suk Nya. **29** Ta mbalan de lop sogo de mekan dl m ga a ga Nya, a naami bodl l ilgwe sa dl m wu. **30** Kume malgon nama dl mti ga a ga Nya, yek Nya hwi ilgon mali gon gwe ni na zhila wu, ta malgwe nama ga a wu zak ga a. **31** Na nu k n mas jwakan nam nam ka

dlam gḁba ga Nya t̄ mas mbalan mbi yisti a s̄ dlam wu mas de n̄am k̄an, a dani k̄an k̄a ndallasi gahwulan. 32 Shishi dl̄amti gḁba ga Nya zi mbadli. 12 Nak de m̄ nama lakti icin ten bi ni ang d̄a mil shinti dl̄amti gḁba ga Nya. 33 Nya palti kaami ga Yesu go, yek laki yek jon jwakan ganan wo ga gulsat lu k̄ so, ama man mullat nama wulti de majwe mash wu a pal kaami so mbadl k̄an, Nak gwe asa pali k̄ lu motgaa ga ye? 13 Kume majwe mash wu a pal kaami sowu, man kohti wu. 34 Modli wo t̄as dan mbetlak k̄a Yesu mago t̄ pal kaami so. 14 A kume Yesu pal motgaa ga man kohti, s̄a balsi bi gḁba so. T̄as kaami sowu, gḁba ga Nya gwe m̄a hwikii go ni kop ilgwe ni wu nak gwe mbat gḁba ga Musa ten bi ilgon so, a zat mbadl gwakan mago nu. 15 dlam wu. 35 Kume s̄a lam kumti gas ilgon go, Ama cina d̄a nak gwisi, a nak wule, m̄a nama t̄as ngem maani jwasan a lubii, wul nsha k̄an ta kohti kaal ga lal ten Nya, nak de m̄a wule t̄a t̄il modli gḁba k̄ lu motgaa ga man kohti. 36 Yenti Yesu tet d̄aka mashkan k̄awu. Kume Almasihu gwakan go gḁba Nya wo tet k̄a kii k̄an yilla? Ko kii na ngwekan k̄an s̄a ndekii hwit gḁba ga gem k̄an sa tli tet d̄aka mashkan so. 16 A kume Nya? 37 Kume malgon kan de ti wo man dlamti majwe mash wu a tli tet d̄aka mashkan k̄a sowu, gḁba ga Nya kade ti wu, sogo Shishi ga Nya balti Yesu mago t̄a tli so. 17 Kume s̄a t̄il Yesu tet k̄a manti t̄as yisi de ilgwe a nama lishti go Bagaa mashkan sowu, ngasti gwakan ten Yesu wo ten k̄a hwini. 38 Mas malgwe kan de ilgwe a nama koo lu k̄an ni. A hal ninge ka yi ka palti byas dlamti go ni ten bi ilgon sowu, ti mago bak wul gwakan. 18 Ten nak gwisi k̄an man kohti kamanti de ilgon so. 39 Yilkeni jini, dlokamankii jwe s̄a mash wu gil kawi miti-miti. 19 Kume tak dlamān gḁba ga Nya i'e, ama bak hana gḁba zat mbadl ganan ten Yesu wo tokte ten dantī na zobsi bi so. 40 Mas ilgwe kaa pali wu, palini gan k̄awu, ma d̄aman de wul cit gonti man kangwe mbun de tak pali wu.

15 Yilkeni jini, h̄anta daamikii gḁba man tamti gwe a hwikii wu, gwe de k̄a kan k̄a mbadl gwakan yek k̄a ngibi wu. 2 Gḁba man tamti de a hwikii go yek laki yek k̄a mbi kisti de kume gḁba gwe a hwikii wu dl̄al ka mbadl gwakan wu. a kume gḁbe dl̄al sowu zat mbadl gwakan ten Almasihu wo ten koo lu k̄an ni. 3 Ilgwe Nya balañ go yek k̄an a balkii gwe mbun man mas wul wu, de Almasihu mashni nak gwe ni galishi ka gḁba ga Nya wu. 4 Yek s̄a lepti, yek Nya pallat kaami nak gwe gḁba ga Nyami dlam wu. 5 Yek t̄a tuli Biturus, yek t̄a po tuli mil shinti ji botlisi de kutl cet lop ju. 6 Yek t̄a tuli man kohti jwas jwe wonti man zambal de namtan ju, jwe Jon jwasan yi kaami wu, ko de Jon wo s̄a mash wu. 7 Yek t̄a po tuli Yakubu pak. Kaal da nugo yek t̄a tuli mas mil shinti jwas ji botli. 8 Yek t̄a ba kul bisi go yek t̄a tulini ami de baa ni ten bi ilgon sowu. 9 Amik de nak'eni ga mil shinti ji Almasihu mas, mbun de t̄as mbe de yen shinti ga Almasihu so pamma nak gwe tet go a ci dletlnapcan motgaa ga man kohti i'e wu. 10 Ama nak de Nya yen gonti gi wu, yek t̄a pallan nak gan de ani wu. A yenti gonti gwas wo ba ni ten koo lu so. Ilgwe a pali wu man ji naa mil shinti ji botli mas. Ko de manti gi k̄ so ama yenti gonti ga Nya k̄a laki yek a mani wu. 11 Na gḁba gwe a dlam ten Almasihu wu, na gwe

s̄a dlam wu mas de n̄am k̄an, a dani k̄an k̄a ndallasi gahwulan. 12 Nak de m̄ nama lakti icin ten bi ni ang d̄a mil shinti dl̄amti gḁba ga Nya zi mbadli. 13 Kume majwe mash wu a pal kaami so. 14 A kume Yesu pal motgaa ga man kohti, s̄a balsi bi gḁba so. T̄as kaami sowu, gḁba ga Nya gwe m̄a hwikii go ni kop ilgwe ni wu nak gwe mbat gḁba ga Musa ten bi ilgon so, a zat mbadl gwakan mago nu. 15 dlam wu. 16 Ama cina d̄a nak gwisi, a nak wule, m̄a nama t̄as ngem maani jwasan a lubii, wul nsha k̄an ta kohti kaal ga lal ten Nya, nak de m̄a wule t̄a t̄il modli gḁba k̄ lu motgaa ga man kohti. 17 Kume s̄a t̄il Yesu tet d̄aka mashkan so. 18 Ten nak gwisi k̄an man kohti, s̄a balsi bi gḁba so. 19 Ama cina d̄a nak gwisi, a nak wule, m̄a nama t̄as ngem maani jwasan a lubii, wul nsha k̄an ta kohti kaal ga lal ten Nya, nak de m̄a wule t̄a t̄il modli gḁba k̄ lu motgaa ga man kohti. 20 Ama gem k̄an, s̄a t̄il Yesu d̄aka mashkan ka, Gwisi k̄a mbok ang de sa t̄il majwe mashkan wu d̄aka mashkan ka. 21 Nak de mashkan tul tumal mbalan wu, nu k̄an mbalan a tli d̄aka mashkan ka tumal mbalan. 22 Nak gwe mas mbalan mash tumal ilgwe Adamu pali wu, nu k̄an mas mbalan a tli d̄aka mashkan ka tumal ilgwe Almasihu pali wu. 23 Ama t̄lit d̄aka mashkami wo Jon a tli apaa Jon po tli. Almasihu k̄a tli cina, apaa majwe ni de jwas Ju tli gas gwe ta pal sut du. 24 K̄a sa'isi k̄an paktisi a tuli, sa'i gwisi k̄an ta palli guumi a ang d̄a Nya Buka ka. De t̄a taas mas Yetal jwe de sik de guu ju k̄a wu, suk kidi bacina suk man iko. 25 Ngetli k̄an ta Almasihu dan de guu, se Nya palli mas man get gwas a atl d̄a asan gwas ka. 26 Man get gwas gwe ta tlot ka k̄a kaali go tik de mashkan. 27 Nak gwe gḁba ga Nya dlam wu de, "Nya zi mas wul a atl datka." S̄a dlam nugo "mas" ba de we Nya na gaa gwas de t̄a balti ndalti ten mas wul go t̄a ni atl datka so. 28 K̄a sa'i gwe Nya palli mas wul ten ang ga Yen gwas wu, Yeni wo ta dan ten ang Nya, malgwe palli mas wul ten ang gwas wu t̄a Nyami dan de mas wul. 29 Kume majwe mash wu a tli d̄aka mashkan k̄a sowu, majwe s̄a palisi baptismal ka lal ga majwe mash wu hwa? A kume majwe mash wu sa po tli d̄aka mashkan k̄a sowu, yek laki yek s̄a palis baptismal ka lal gwasan ye? 30 Ama mi wo yek laki yek m̄a nama telti gaa ganan

kə bomti mas cin ye? **31** Ani ten bi mاشkan so **51** Bo katən kəng ta bo hwikii ilgon gwe ni ga mas cin. Gem kən yilkeni jini, nək gwe a nəma huwdali wu, mas jinən kən ma mاشkan so, ama bot netgi nəkii kə Almasihu Yesu Bagaa wu. **32** mas jinən sa balli dli ganan. **52** Nək cit gwel kən Kume a dlanənni suk wul me kə ban Apisa nə sa balli dli ganan, nə kumti hotti no ga kaali zat mbadl ga mbalan go, yek ba mbi duk ye? nək de sa hot nomi wu. Apaa sa tlil majwe mash Kume majwe mash wu a tli dəkə mاشkan kə wu nə dli gwe bə a moki sowu. Apaa sa balli dli sogo, “Mə ngukən wul a mə tlani nək de ayo ganan. **53** Netgli kən təs balli dli ganan gwe a go ma mاشkan wu.” **33** Ba malgon shelkii so, moki wu tə dan de gwe a moki sowu. Apaa dli dənti suk byas mbalan a laki a mbalan lil ka. **34** gwe a moki wu dan de gwe a mash sowu. **54** Daamənkii hwaibi tak zakən palti byas wul, nək Kume sa palli dli gwe a moki wu de gwe a po de jon jwakan wo sa yis Nya sowu, a dlam nu moki sowu, a mən mاشkan pal de gwe bə a tə nsha cikii. **35** Gon a mbalan kum gazi de, ni mash sowu, apaa ilgwe ni ga lishi kə gəba ga kən majwe mash wu a tli dəkə mاشkan gwi? Nya wu njikan gwe wule, “Sa sanga mاشkan Wundal dli gwik sa tli nə nali gwi? **36** Kadlan! Mas ilgwe mbalan bək go se məshi a paa nda teti. **37** Kume kə bək alkama sogo zobsi ilgon go, ilgwe kə bək wu ka te so, kume kə bək gwe alkama sogo zobsi ilgon wu, a te de zobsi ilgon. **38** Ama a Nya bəl dli mas ilgwe mə bəkan nək wul. go yek de palti byas wul. **57** Ama mə pəl 38 Ama a Nya bəl dli mas ilgwe mə bəkan nək wul. go yek de palti byas wul. **57** Ama mə pəl tumal Bagaa Yesu Almasihu wu. **58** Yilkeni jini gwasi. **39** Nu kən dli wo gaa de nəm kən ni mas so, dli ga mbalan ni da, a dabba ni da, a ga yadl ni da, a ga kwes ni da. **40** Kə wul jwe Nya pəli go, ga dlo nya ni da, a ga ten dii atl ni da. Ama nəlti ga gwe ni dlo nya wu ni kak-kak, a nəlti ga gwe ni ten dii atl wu ni kak-kak. **41** Nəlti ga cin ni da, a ga lip ni da, a ga kyatlal ni da. Kyatlal mago kak-kak kən sanı. **42** Nu kən tlit dəkə mاشkan ga majwe mash wu ani. Sa lep dli ganan mən mokit gan ka, ama a lak tli, a ilgwe sa tlili go a po mash so. **43** Asə lep dlisi kə ləshi nəlti ama asə tlili nə nəlti. Asə bək dlisi kə ləshi nəlti, asə tlili kə nəlti. **44** Sa lepti de dli ga mbalan, ama asə tlili de dli ga Shishi. Dli ga mbalan ni da, a dli ga gwe a Shishi ga Nya bəli wu ni da. Nək de dli ga mbalan ni da wu, nu kən dli ga Shishi mago ni da. **45** Nək gwe ni ga lishi kə gəba ga Nya wu, “Adamu mbalan ga cina wo mən rai kən, ama Adamu ga kaali go Shishi mən bəlti rai kən.” **46** Ga Shishi kə tul cina so, mbalan kən. Kaal də mbalami yek Shishi tuli. **47** Mbalan ga cina wo nə atl kən sa palti, a ga kushka kən. Ama mbalan ga nə lop wo sut Nya kən tə yili. **48** Nək gwe məl ga atl ni wu, nu kən majwe ni de ga atl wu ni. Nək gwe məl ga nya wu ni wu, nu kən majwe ni de ga nya wu ni. **49** Nək gwe mə te malgwe sa palti nə kushka wu, nu kən ma te malgwe yil sut Nya wu. **50** Han ta bo hwikii yilkeni jini, a pi tə dli ganan mən hwulan suk tlu gan mbi Nya boo so, nu kən dli mən mokiti mago a mbi dli gwe bə a moki sowu

Kume sa palli dli gwe a moki wu de gwe a po de jon jwakan wo sa yis Nya sowu, a dlam nu moki sowu, a mən mاشkan pal de gwe bə a tə nsha cikii. **35** Gon a mbalan kum gazi de, ni mash sowu, apaa ilgwe ni ga lishi kə gəba ga kən majwe mash wu a tli dəkə mاشkan gwi? Nya wu njikan gwe wule, “Sa sanga mاشkan kən kəwi, sa ci bən tenti wi.” **55** “Ki mاشkan kə cin bən ko, ilgwe akə tlo mbalan nə nali wuk gwi?” (Hadəs 986) **56** Byas wul wo yek de byas ikən mən tələt ga bələn. Mbət wo yek de ndəlti ga byas alkama sogo zobsi ilgon wu, a te de zobsi ilgon. **57** Ama mə pəl tumal Bagaa Yesu Almasihu wu. **58** Yilkeni jini gwasi. **39** Nu kən dli wo gaa de nəm kən ni mas so, dli ga mbalan ni da, a dabba ni da, a ga yadl ni da, a ga kwes ni da. **40** Kə wul jwe Nya pəli go, ga dlo nya ni da, a ga ten dii atl ni da. Ama nəlti ga gwe ni dlo nya wu ni kak-kak, a nəlti ga gwe ni ten dii atl wu ni kak-kak. **41** Nəlti ga cin ni da, a ga lip ni da, a ga kyatlal ni da. Kyatlal mago kak-kak kən sanı. **42** Nu kən tlit dəkə mاشkan ga majwe mash wu ani. Sa lep dli ganan mən mokit gan ka, ama a lak tli, a ilgwe sa tlili go a po mash so. **43** Asə lep dlisi kə ləshi nəlti ama asə tlili nə nəlti. Asə bək dlisi kə ləshi nəlti, asə tlili kə nəlti. **44** Sa lepti de dli ga mbalan, ama asə tlili de dli ga Shishi. Dli ga mbalan ni da, a dli ga gwe a Shishi ga Nya bəli wu ni da. Nək de dli ga mbalan ni da wu, nu kən dli ga Shishi mago ni da. **45** Nək gwe ni ga lishi kə gəba ga Nya wu, “Adamu mbalan ga cina wo mən rai kən, ama Adamu ga kaali go Shishi mən bəlti rai kən.” **46** Ga Shishi kə tul cina so, mbalan kən. Kaal də mbalami yek Shishi tuli. **47** Mbalan ga cina wo nə atl kən sa palti, a ga kushka kən. Ama mbalan ga nə lop wo sut Nya kən tə yili. **48** Nək gwe məl ga atl ni wu, nu kən majwe ni de ga atl wu ni. Nək gwe məl ga nya wu ni wu, nu kən majwe ni de ga nya wu ni. **49** Nək gwe mə te malgwe sa palti nə kushka wu, nu kən ma te malgwe yil sut Nya wu. **50** Han ta bo hwikii yilkeni jini, a pi tə dli ganan mən hwulan suk tlu gan mbi Nya boo so, nu kən dli mən mokiti mago a mbi dli gwe bə a moki sowu

Kume sa palli dli gwe a moki wu de gwe a po de jon jwakan wo sa yis Nya sowu, a dlam nu moki sowu, a mən mاشkan pal de gwe bə a tə nsha cikii. **35** Gon a mbalan kum gazi de, ni mash sowu, apaa ilgwe ni ga lishi kə gəba ga kən majwe mash wu a tli dəkə mاشkan gwi? Nya wu njikan gwe wule, “Sa sanga mاشkan kən kəwi, sa ci bən tenti wi.” **55** “Ki mاشkan kə cin bən ko, ilgwe akə tlo mbalan nə nali wuk gwi?” (Hadəs 986) **56** Byas wul wo yek de byas ikən mən tələt ga bələn. Mbət wo yek de ndəlti ga byas alkama sogo zobsi ilgon wu, a te de zobsi ilgon. **57** Ama mə pəl tumal Bagaa Yesu Almasihu wu. **58** Yilkeni jini gwasi. **39** Nu kən dli wo gaa de nəm kən ni mas so, dli ga mbalan ni da, a dabba ni da, a ga yadl ni da, a ga kwes ni da. **40** Kə wul jwe Nya pəli go, ga dlo nya ni da, a ga ten dii atl ni da. Ama nəlti ga gwe ni dlo nya wu ni kak-kak, a nəlti ga gwe ni ten dii atl wu ni kak-kak. **41** Nəlti ga cin ni da, a ga lip ni da, a ga kyatlal ni da. Kyatlal mago kak-kak kən sanı. **42** Nu kən tlit dəkə mاشkan ga majwe mash wu ani. Sa lep dli ganan mən mokit gan ka, ama a lak tli, a ilgwe sa tlili go a po mash so. **43** Asə lep dlisi kə ləshi nəlti ama asə tlili nə nəlti. Asə bək dlisi kə ləshi nəlti, asə tlili kə nəlti. **44** Sa lepti de dli ga mbalan, ama asə tlili de dli ga Shishi. Dli ga mbalan ni da, a dli ga gwe a Shishi ga Nya bəli wu ni da. Nək de dli ga mbalan ni da wu, nu kən dli ga Shishi mago ni da. **45** Nək gwe ni ga lishi kə gəba ga Nya wu, “Adamu mbalan ga cina wo mən rai kən, ama Adamu ga kaali go Shishi mən bəlti rai kən.” **46** Ga Shishi kə tul cina so, mbalan kən. Kaal də mbalami yek Shishi tuli. **47** Mbalan ga cina wo nə atl kən sa palti, a ga kushka kən. Ama mbalan ga nə lop wo sut Nya kən tə yili. **48** Nək gwe məl ga atl ni wu, nu kən majwe ni de ga atl wu ni. Nək gwe məl ga nya wu ni wu, nu kən majwe ni de ga nya wu ni. **49** Nək gwe mə te malgwe sa palti nə kushka wu, nu kən ma te malgwe yil sut Nya wu. **50** Han ta bo hwikii yilkeni jini, a pi tə dli ganan mən hwulan suk tlu gan mbi Nya boo so, nu kən dli mən mokiti mago a mbi dli gwe bə a moki sowu

Kume sa palli dli gwe a moki wu de gwe a po de jon jwakan wo sa yis Nya sowu, a dlam nu moki sowu, a mən mاشkan pal de gwe bə a tə nsha cikii. **35** Gon a mbalan kum gazi de, ni mash sowu, apaa ilgwe ni ga lishi kə gəba ga kən majwe mash wu a tli dəkə mاشkan gwi? Nya wu njikan gwe wule, “Sa sanga mاشkan kən kəwi, sa ci bən tenti wi.” **55** “Ki mاشkan kə cin bən ko, ilgwe akə tlo mbalan nə nali wuk gwi?” (Hadəs 986) **56** Byas wul wo yek de byas ikən mən tələt ga bələn. Mbət wo yek de ndəlti ga byas alkama sogo zobsi ilgon wu, a te de zobsi ilgon. **57** Ama mə pəl tumal Bagaa Yesu Almasihu wu. **58** Yilkeni jini gwasi. **39** Nu kən dli wo gaa de nəm kən ni mas so, dli ga mbalan ni da, a dabba ni da, a ga yadl ni da, a ga kwes ni da. **40** Kə wul jwe Nya pəli go, ga dlo nya ni da, a ga ten dii atl ni da. Ama nəlti ga gwe ni dlo nya wu ni kak-kak, a nəlti ga gwe ni ten dii atl wu ni kak-kak. **41** Nəlti ga cin ni da, a ga lip ni da, a ga kyatlal ni da. Kyatlal mago kak-kak kən sanı. **42** Nu kən tlit dəkə mاشkan ga majwe mash wu ani. Sa lep dli ganan mən mokit gan ka, ama a lak tli, a ilgwe sa tlili go a po mash so. **43** Asə lep dlisi kə ləshi nəlti ama asə tlili nə nəlti. Asə bək dlisi kə ləshi nəlti, asə tlili kə nəlti. **44** Sa lepti de dli ga mbalan, ama asə tlili de dli ga Shishi. Dli ga mbalan ni da, a dli ga gwe a Shishi ga Nya bəli wu ni da. Nək de dli ga mbalan ni da wu, nu kən dli ga Shishi mago ni da. **45** Nək gwe ni ga lishi kə gəba ga Nya wu, “Adamu mbalan ga cina wo mən rai kən, ama Adamu ga kaali go Shishi mən bəlti rai kən.” **46** Ga Shishi kə tul cina so, mbalan kən. Kaal də mbalami yek Shishi tuli. **47** Mbalan ga cina wo nə atl kən sa palti, a ga kushka kən. Ama mbalan ga nə lop wo sut Nya kən tə yili. **48** Nək gwe məl ga atl ni wu, nu kən majwe ni de ga atl wu ni. Nək gwe məl ga nya wu ni wu, nu kən majwe ni de ga nya wu ni. **49** Nək gwe mə te malgwe sa palti nə kushka wu, nu kən ma te malgwe yil sut Nya wu. **50** Han ta bo hwikii yilkeni jini, a pi tə dli ganan mən hwulan suk tlu gan mbi Nya boo so, nu kən dli mən mokiti mago a mbi dli gwe bə a moki sowu

16 Ningō ten ilgwe kəa lishi ten bi zat ang gwe kaa zi-ang mən kopti wu, palan ilgwe a hwi mən kopti ga Galatiya de tas pəli wu. **2** Cin ga cina kə multi de nitgi mas tə kokko zi ilgon ka kə ilgwe atə mbi wu, bək bətli de se a tul paa a kəa nda mooti so. **3** Kume a tul wu, ba shin majwe kəa kansi de mən gem wu de tas sul ilgwe kəa mwe wu nə takarda tas tale Wurshelima. **4** Kume mbun de ta li wu, apaa a li suksi. **5** A kəbi tu kə atl ga Makedoniya wu, ba tul malkii, nək de ba kəbi tu kə atl ga Makedoniya wu. **6** Gon a dəm malkii hal a la pakti ga watlan, ten de tak zini nini ang mas lu gwe ba li wu. **7** A lami de ta tuli a yenki a zigaa so. A nama zat mbadl de ba lam multi sukkii de Bagaa Yesu lami wu. **8** Ama ningō ba dən a Apisa se gas Pentekos. **9** Nək de Nya buli bal tantu ga palti hwa wul a de ama mən netgi ilgwe ba pali wu wonti. **10** Kume Timoti tul malkii wu, kamənti ang lop lop nək de ti mago Bagaa Yesu kən tə nitma pəlti wul nək gwe a nama pəlti wu. **11** Ba gon gwakən mbulti so, lakənti tantu təs pal tet malənni nə tamı mbadli, a nama bətli pəlti gwasi suk naa yilkeni jwakən. **12** A ngem yilka ganan Apolos i'e təs li bən Korinti malkii suk naa yilkeni jon, ama

nak ningotə bo lam lat so, kume tə mbi ang lat wugo ta li. **13** Daman nə kəng gaa, dlalan na ndaliti ten ngasti gwakan ten Nya. Daman nə ndali mbadli, dlalan ndali. **14** Palan mas wul kə lamti. **15** Yilkeni jini, kaa yisi de man boo ga Sitipanus kəde majwe dan de man kopti ga Yesu cina kə ban Akaya wu, yek sa bal gaa gwasan tas pali wul man kopti. **16** A nama ngemti gwakan tək kobən gaña ga maju mas nə majwe tla bomti ten palti wul suksi wu. **17** A kum tamti tulti ga kaa Sitipanus suk Potunatus suk Akaikus, yek a yeni wule kik tuli. **18** Nak de sa lakən ten hwol tuk wu mas sukkii, wundal ga majwe mbun de tə mbalan nallasi. **19** Man kopti jwe ni kə atl ga Asiya wu mas nama gabet gwakan da. Kaa Akila suk Pirisila suk man kopti jwe asa mogaa a daasi kawu nama gabet gwakan da i'e kə Bagaa Yesu. **20** Mas yilkeni jinən nama gabet gwakan. Gəbe yilkeni nə gəbet mbokti ang ten lamti kə zok mbadli nak gwe mbun de tə man kopti pali wu. **21** Ami Bulus amik lish gabet ge nə ang gini. **22** Malgwe lam Bagaa sogo tə Bagaa palit bi gaa. Tuli, Bagaa! **23** Han tə alheri ga Bagaa Yesu dan sukkii. **24** A lamkii mas jwakan kə Almasihu Yesu. Amin.

2 Mən Korinti

1 Ami Bulus yen shinti ga Almasihu tumal lamti ga Nya suk Timoti yilha ganan mik lish gaşa ge, Mə nikii ma lishti kii motgaa ga mən kopti gwe ni kə ban Korinti wu, suk mas mbalan ji Nya jwe ni ma damti kə atl ga Akaya wu. **2** Ta alheri suk multi mbadli gwe a Nya Buka ganan suk Bagaa ganan Almasihu Yesu bali wu dəm sukkii. **3** Hən tə nalti dəm de ga Nya Buka ga Bagaa ganan Almasihu Yesu, tik de Buka mən yenti gonti suk taasti mbadli ga mbalan ka ka mas wullu. **4** Tik nini de mən taasti mbadli kə mas tlat bomti ganan, ten de tən taasən mbadli ji mas majwe sə nama tlat bomti wu ka, tumal taasti mbadli gwe mə mbi mal Nya wu. **5** Nək kangwe mə namma tlat wundal ga bomti gwe Yesu tla wu, nək gwisi kən ma mbi bal taasti mbadli ga Nya tumal Almasihu. **6** Ko de mə tla bomti wu, ai ten de tə dəmikii de ilgwe a taasikii mbadli suk ilgwe a laki akə mbi kisti də wu kən. A kume sə taasini mbadli kə go ten de tək mbi taasti mbadli kə pak, kangwe kaa man dlot mbadli kə bomti gwe mə nəmma tlati wu. **7** Abə mə cel kə mbadli nəkii so nək de mə yisi de nək kangwe kən nama tlat bomti nək ganan wu, nu kən kaa mbi taasti mbadli gwe a Nya pəlini wu. **8** Yilkeni jini, a nama lamti tək yisi de mə nama tlat bomti ten kət atl ga Asiya. Mə tla bomti i'e yek bomti ngwe tə man nəgetli ganan hal yek mə zi kə mbadli ganan de ma po pi so. **9** Gem, mə kumi kə mbadli ganan wule mashkən kə bali, nək majwe sə bəl bi wi de sa tlosi kawu. Ama nək gwisi pi kangwe ma po ngassənni ten manti wul ga gaa ganan sowu, ama tən ngasənni ten Nya, ti de mən pallat ji majwe mash wu kaami wu. **10** Nya yilləni tot dəkə byas bomti mən laki mashkən gwisi ka, amə yisi de taya kisənni. Tenti kən mə zən mbadli ganan təs ngusi kisti ganan. **11** Ngusini ngemti Nya ne. Mbalan wonti a pəl hwol tuk na Nya ten bi ganan suk hwa wul jwe mə mbi ten ndəkti ga ngemti Nya gwe mbalan wonti pəli wu. **12** Bot nəgetli ganan wo yek de mbadli ganan bəlni de ma pal dəmti cilti nə gem nə mbadli de nəm ten dii atlak gwe Nya lami wu. Mə pəli nək gwisi tumal alheri ga Nya bə de we tumal botlkən yisti wul ga dii atl so. **13** Mə lishikii ilgwe kaa man dləmti akə yis gaami mas wu. **14** Nək de ningo kən nək yis gaami wu, a nama

zət mbadli de kaa lak yis gaami mas, kangwe de gas gwe Bagaa Yesu a pal go kaa bo nəgetli nəmii nək kangwe ma bo nəgetli nəkii. **15** Nək de ndəli gahwulən ni ni da ten gaşa gami wu, yek laki yek a lami de ta sak yenkii tək mbi hwa wul asami na de lop ga tultu gi da. **16** A nama lamti ta kobi tu malkii de a bə li Makedoniya wu, a po kobi tu malkii da de a bə pal tet wu. A kəzi-ang, de a bə pal atl gi Yehudiya wu. **17** Kəa dəman gwa we a zi mbadli gi kə lu de nəm ten bi tultu gi sa? Ko kəa bə yeni go nək mbalan ji dii atl kən a pal bi tultu gini, yek a wule, "Yii, ba tuli." Sogo "Wowo ba tul so?" **18** Ama nək de Nya wo mən njikən gaşa gwas kawu. Mi ma wu gaşa gwe mə nikii ma hwiti go, bə de "Yii," a lak dəm de "Wowo," kə so. **19** Nək de Yen ga Nya Almasihu Yesu gwe de, nə amī suk Silas suk Timoti de mə hwikii gaşa tenti go mən wulti de "Yii," Sogo "Wowo," kə sowu. Ti wo dlip "Yii," kən. **20** Nək de tumal Almasihu Yesu kən Nya njikən mas wul jwe tə dləlli gaşa dani wu, tumalti kən ama wule, "Amin," tən təs shin ga Nya. **21** A Nya kə laki yek nəmii nəkii yek mə man dləlti nə ndəlti ten kopti ga Almasihu, nək de tik botlənni, **22** yek tə lakini ilgwe a mbok ang de mi wo mbalan jwas kən wu. Yek tə lak Shishi gwas kə mbadli ganan gwe nama mbokti ang de ilgwe a pi a cina go gem kən wu. **23** Nya kə yis ilgwe laki yek ba po pal te bən Korinti kə sowu, a ilgwe laki go yek de ba lak mbəlikii dəbəlti gaa kən. **24** Bə de we ma zikii pəlti wul nəgetli ten de kəzəl de majwe ngassi ten Nya wu so, mə nama pəlti wul gaa de nəm sukkii tək pəlan hwol tuk da nək de kəzəl nə ndəlti ten ngasti gwakan ten Nya wu.

2 Yek laki yek a zi kə mbadli gi de, ba po tul malkii a lakkii ten pəlti duu tuk so. **2** Kume a lakkii ten pəlti duu tuk go, wok ka lakan ten pəlti hwol tuk wo? kii de a lakkii ten pəlti duu tukisi wu kə sa? **3** Ilgwe laki yek a lish gaşa gwe a lishi ga cina wugo yek de kume a tul wu, bə kii de mbun de tək lakənni nini ten pəlti hwol tuk wu ləkən ten pəlti duu tuk so. Nək de a yisi ma ya pəlan hwol tuki mi sukkii mas wu. **4** De a lishikii go a nimə tlat bomti, a nama duu tuk i'e, nə lwu kə gwel gini. A bə de ta lakkii tək pəlan duu tuk kə so ama tək yisan kangwe a lamkii i'e wu. **5** Kume məlgon pəl wul duu tuk wu, ami kən tə pəli so ama ai mas jinan kən tə pəlini. A nama dləmti nu bə de ta cikii

dlelengapcan kə so. 6 Nolti gwe tə tla kə ang mantı paltı wul ga gaa ganan kə so, ama Nya kə ga mbalən wonti kə kii wu kumit wi. 7 Ningo bəlni mantı palties wul nək gwisi. 6 Tik laki yek taasan byas ilgwe tə palikii wu də mbadl jwakan mə dəm de mən palties wul ji pyal dlallat gaşa, ka, akaa taasit mbadl ka. Bək zakanti tə duu tuk bə de tumal mbat gaşa gwe sa lishi wu so, ama man ngetl gwas so. 8 Kume nuk'wu, a nama tumal Shishi ga Nya. Nək de a mbat gaşa gwe ngemti gwakan tak mbokiti ang de kaa lamti sa lishi tulli mashkanama a Shishi bəl mbadl i'e. 9 Ilgwe po laki yek a lishikii gaşa go yek de wu. 7 Nək de mbat gaşa ga Musa gwe sa lishi ta yeni ko kaa kobən ilgwe a hwikii wu dilip. 10 ten ye tulli cilti ga nalti ga Nya, hal yek bə mən Mas məlgwe kaa taasit byas wul kə go, a taasit Yisiraila po man yenti cina gwel ga Musa so, ko kə wi pak. A mas byas wul gwe a taasi kə go de a cilti gwisi gil kə wu. Nək de cilti ga cina de hal ilgwe a taasi ka ni də wu, ten bi gwakan gwel ga Musa wo man pakti ka kawu, 8 cilti ga kən tumal Almasihu, 11 kangwe shadan a man nalti ga Shishi ga Nya de a pal wullu a nal man gillat gwakan kə sowu, nək de mə yisan botlkən gwisi sa? 9 Kume ilgwe a lak mashkan go man gwas wu. 12 De a li bən Turawas ta dləm gaşa nalti kawu, ilgwe a tulli dəmti de mən palties wul man tamti ten Almasihu kəli wu, yek Bagaa bəli ndakce a cina ga Nya wu nallan mani! 10 Kume tantu dlamti gaşa. 13 Ko de ili hwotən i'e nək mə kusən gus dlallat gaşa suk pyal dlallat gaşa de a mbi yilda gi Titus kəli sowu. Yek laki yek go ma yisi de gusisi gwe de tek go man nalti a pallisi bi yek a li bən Makedoniya. 14 Ama kawu, ningo nalti poyit so nək de sa cingalti a nama palties hwol tuk nə Nya, ti de atə kəbi ten pyali gwe nel mani wu. 11 Nək de ilgwe a nəmi amə cin bən kə mas wul tumal Almasihu cilti gwas paki wu tul nə nalti wu, ni kən nalti wu. Tik nima kopti nəmi tan tala tamı gaşa ga cilti ga ilgwe bə a paki sowu a ni gwi? 12 Nək ten Almasihu ko a ako nək turare man tamı de wundal ga zət mbadl gan nini də wu, yek wusən gwe a ngashlu wu. 15 Dəmti ganan wo laki yek gahwulan ndəlini. 13 Mi wo nək Musa nək turare man tamı wusən gwe Almasihu taki kən mə nən so, de atə yitla cina gwel gwas ka Nya kən ni. Gwe a tamı wusəmi matl dənkə nə lukəl, kangwe bə man Yisiraila a man yenti majwe sa ba kissi ju suk majwe sa ni ten tantu cilti ga nalti man paktisi kə sowu. 14 Ama yek ga lilti kə ju. 16 Majwe sa ni ten tantu ga lilti mbadl gwasan kəngəl ka. A hal ase a ilgon yitla kə ju, sa ba kum tamı wusəmi go nək wusən gwel mbadl ka bəsa yis gem gwe ni kə gus mbat gwe a tuli mbəshkan wu kən. A mal majwe sa gaşa wu so de sa dləm wu. Gwisi nama mbokti ba kisi go tamı wusən gəmi wo wusən ga mbadl ang de hal ase sa 60 kamisi ilgwisi kə so, nək kən gwe a bəl mbadl mbalən wu. A bə məlgən de tumal Almasihu nə ngus kən asə man kanti a man kanti dibəlti ga palties wul nək gwisi so. ili kawu. 15 A ilgwisi laki bəsa yis gaa ga mbat 17 Mi wo nək majwe asə dləm gaşa ga Nya ten gaşa ga Musa so, hal ase kume sa ba dləmisi de təs mbi ilgon wu kən manən so. Ama nək wu. 16 Ama kume mbalən ballat tet mal Bagaa de Nya kə shinən wu, yek laki yek mə nəmma wu asə yillit ka. 17 Bagaa kəde Shishi gwisi, a lu dləmti gaşa gwasi nə gem a cina dəftək kə dəmti ganan de man palties wul ga Almasihu.

3 Ma ba nda təsti gaa ganan ma? Kaa nama lamti de təs lish gaşa gwe a mbok ang tenni malkii sogo gwe a mbok ang tenkii malənni wu nwa? 2 Kii gaa gwakan kik de lishti gaşa ganan, gwe sa lishi ten mbadl ganan wu, tə ko wokko dləm təs yisi də wu. 3 Kaa mbok ang de kii wo lishti gaşa ga Almasihu kən, gwe 2 Ma po ngusi hwunti ka amə palan byas wul so, sa lishi tu ten palties wul gwe mə pəli wu. Ama nək de wundal ga wul jwisi wo wul nsha kawu. bə de nə wul lishti kən sa lishi so, sa lishi nə Baa ze ganan nə shelti lali sogo shelti mbalən Shishi ga Nya gwe ni mbadl wu bə de we ten ye nə gaşa ga Nya. Ama mə nima dləmti gem ta gwe asə pal lishti dəni wu so. 4 Ma dləm nək ko wokko kumi, tə mbalən mas yis palties gwi si nək de ndəlli gahwulan nini də a cina ga ganan a cina ga Nya kə mbadl gwasi. 3 Kume Nya tumal Almasihu wu. 5 Ilgwe mə pəli go nə gaşa man tamti gwe mə dləm wu ni məlgən

18 A mi de sa yitleni gwel kə sowu, mə nəmma mbokti ang ten cilti ga nalti gwasi nək boka. Asə nama ballat ganan tən palan nəkti. A ballat gəmi de sa ni nima palties wu nama mbəltidli nə cilti nalti tumal Bagaa ti de Shishi wu.

4 Nək de tumal yenti gonti ga Nya kən sa balənni palties ilgən wu, ma celən kə mbadl so. 2 Ma po ngusi hwunti ka amə palan byas wul so, sa nək de wundal ga wul jwisi wo wul nsha kawu. Baa ze ganan nə shelti lali sogo shelti mbalən Shishi ga Nya. Ama mə nima dləmti gem ta gwe asə pal lishti dəni wu so. 4 Ma dləm nək ko wokko kumi, tə mbalən mas yis palties gwi si nək de ndəlli gahwulan nini də a cina ga ganan a cina ga Nya kə mbadl gwasi. 3 Kume Nya tumal Almasihu wu. 5 Ilgwe mə pəli go nə gaşa man tamti gwe mə dləm wu ni məlgən

ga hwudali go, ai majwe ni ten tantu gilitju kan. **4** Sa bal gem na gaba man tamti so, nak de Shedan de a man dii atl ge ngusit atl wu yitlesi gwel mbadl kawu. Ta laki yek basa man yenti cilti gwe ni ka tami gaba man cilti ga Almasihu wu so. Ti de tik de man tet da Nya tas cillasidwu. (**aiōn g165**) **5** A ten Almasihu Yesu kan ma dlam gaba ba de ten gaa ganan so. A mi wo zhel jwakan kan tumal Yesu. **6** Nak de Nya dlam de, "Han ta cilti cilli damshal ka." Tik lak cilti gwas ten cilti ka mbadl jinan. Ta cilti cilli mbalan tas yis nalti ga Nya tu ten cina gwel ga Almasihu. **7** Ningo mi wo nak cikda atl gwe wul ang ni gihi wu kan ma nanni, tan mbokan ang de Nya kade man manti wul mas ba de we mi so. **8** Ma nama tlat bomti ko tet tu ko. Mas na nu bama nakan na pali wuli so. Ka sa'i jon wo ama celan ka mbadli, mas na nu bama zakon zat mbadl so. **9** A mbalan cini dlelgapcan, ama Nya wo batza kanni so. Ka sa'i jon wo asa desanni atli ama bama mashkan ka so. **10** Ama nan ten bi mashkan mas cin nak ga Yesu wu, ten de ta mbok ang ten kangwe Yesu dam wu ka damti ganan wu. **11** Ma namma damti ten bi mashkan ka mas damti ganan ten dii atl ten bi ga Yesu. Kangwe mbalan a yen damti gwas ka dli ganan man mashkan wu da. **12** Yek laki yek ma nan ten bi mashkan tak mbi mbadli. **13** Ni ga lishi ka gaba ga Nya de, "A nama dlamti gaba, nak de a ngasan tenki wu." Nak de Shishi ngasti de nam ka nini da wu, yek laki yek ma namma dlamti gaba nak de ma balan gem wu. **14** Nak de ma yisi de malgwe palli Bagaa Yesu kaami a tilanni sukkii, ata tullanni a cina datka sukkii wu. **15** Mas wul jimi pi go ten de tak mbi wul da kan, ten de ta mbalan wonti yen mbalidli ga alheri ga Nya asa mbal palti hwol tuk natu wu kan a shin gwas po mbi nalti da. **16** Nu ka laki yek bama celan ka mbadl so. Ko de dli ganan nama lilti kawu, shishi ganan nama palti pyali ko a gasi. **17** Nak de nak bomti gan de ma namma tlati wu, a tlal so ama yek ka tullini bal nalti gwe ba a cingaldli so a ba a paki sowu. (**aiōnios g166**) **18** Nu ka laki yek ma zi mbadl ten wul jwe ma bo yeri sowu, ba de ten wul jwe ma nama yenti wu so. Nak de wul jwe ma namma yenti a paki ka njet de, ama wul jwe bama manan yenti sowu a paki so. (**aiōnios g166**)

gan de nini da ten dii atl wu, Nya na gaa gwas ka palini lubii to nya ka. Lubii gwe ba mbalan ka kin so a ni da ko a gasi wu. (aiōnios g166) 2 Ningo ma namma citi ka dli i'e ten lamti de tan mbi dli gwe sa lakini to nya kawu gwe sa yitlani ka na nali wu, 3 a kume sa yitlani ka na nali wu, sa mbini koo dlisi so. 4 Nak de ma yi ma dāmti ka dli gan gwe ni nak bii mee go ma namma citi ka dli yek hwotanni na ngapti gwasi. Ba de we naakkān ma nama lamti ta hwulni na dli ga dii atl gan ka so, ama ma lami de ta yitlani na dlisi ga to nyami kawu, ten de ta ilgwe de ba a mash sowing yitla ilgwe a mash wu ka mas. 5 Nya na gaa gwas lak wundal ga ballat gami de ma ballanni wu, Ta balanni Shishi gwasi tan yisan gem ten bi wul jwe a pi a cina wu. 6 Nu ka laki yek ma manan dlālti na ndali gahwulan yek ma yisi de kume ma yi na dli ga dii atl gan go, ma yi dleni suk boo ganan gwe ni to mal Bagaa ka wu. 7 Dāmti ga ngasti ten Nya kan ma namma palti, ba de we damti ga ilgwe ama yeni na gwellu so. 8 Ndali gahwulan nini da ma lami de tan hwulun na dli gan mani tan tok dāmān to nya ka mal Bagaa. 9 Ama ilgwe mbun mani go yek Nya kum tamti ganan i'e, na tan yima dāmti ten dii atl na tan balan to nya ka. 10 Nak de ngetli kan tan dlalan a jinan ga gobdlan kisti gaaba ga Almasihu mas jinān, tas kisini gaaba wu. Asa bał ko wokko ilgwe dalti ten wul jwe ta pali atā yima dāmti ka dli wu, na hwaabi na byasi. 11 Nak de ma banti Bagaa wu, yek laki yek ma nama dlot ganan tan lakan mbalan tas li tet mali. Nya yisanji mas jinān a nama daamti de ka yis gwisi ka mbadil gwakān. 12 A ba de we ma nama lamti tan tas gaa ganan a malkii ka so, ama ma nama lamti tan hwikii hwa ilgwe a lakkii ten bot ngetli nami wu. A kaa mari ballati majwe nama bot ngetli na ilgwe nisi da wu ka lal ga pat gwasan wu. 13 Mi wo ba man boli kan nak gwe mbalan nama dlāmti wu so. A kume ma nama palti wul nak man boli ma wu, ma nama palti nak gwisi de tan bal nalti Nya da kan. A hal de na ceti gaa ganan kan mani go, to ma pali nu ten de ta k mbi wul da kan. 14 Lamti ga Almasihu ka dobānni nak de ma yisi de mbalan de nam mash ka lal ga mbalan mas wu. Nak gwisi ka laki de ningi mas mbalan mash sukti. 15 Ta mashi ka lal ga mbalan mas, ten de ba majwe yi kaami ju po pał dāmti ga gaa gwasan a cina so. Ama tas dam de mbalan ji malgwe mashi ten bi gwasan, yek sa pallat kaami ten

5 Ma yisi de kume sa jek bii mee gan de ma namma damtigibikawu, bii gwe yek de dli

bi gwasan wu. **16** Ningo bama po yen malgon Nak wule nakkən sa yisanlı so, ama sa yisanlı nakkangwe a dii atl ge pali so. Ko de tek go i'e. Nak wule majwe sa ni ten bi maskan wu ma yenan Almasihu nakkangwe a man dli atl kən, ama man kaami. Sa ta bot ganan ama sa yenti wu, ama ningo ma po yenanti nu so. **17** tloni so. **10** Ama yek kə tlat bomti ganan yek Yek laki de kume mbalan ni de ga Almasihu go pal hwol tuki. Nak wule ilgon kə nini da so, ta pal de pyal mbalan wi. Gus wul gwas po yi so ama wul wo mas ganan kən. **11** Kii man Korinti, mas, ko yek ke gwas bal pyali. **18** Mas wul jwisi ma hwudalikii ilgon so, ama ma mbokikii ang wo Nya kə pali, ti de ta lakanti dlo ganan sukti de ma lamkii i'e. **12** Mik nge lamti gwakan so tumal Almasihu wu, a tik balanni palti wul ga so ca, kik nge lamti ganan. **13** A nikii ma hwit lakanti dlo ga mbalan sukti. **19** Gaşa gwe ma gaşa gan naq gwe a aba hwi gaşa mil jwas wu. dlam go, yek de Nya nama lakanti dlo gwas suk Kii mago mbokini ang ten lamti gwakan naq mas mbalan tumal Almasihu. Ni go ta po yima gwe ma lamkii wu. **14** Bək dəman de nam suk dləmti byas wul jwe sa pali wu tensi so, yek ta majwe ba man kohti kə sowu so. Da nii kan man balanni palti wul ga lakanti dlo jwasan sukti. palti wul ndakce wu a man dəmti suk man palti **20** Nuk go, mi wo mik de gwel ga Almasihu kə byas wul gwi? Sogo yek mo cilti suk dəmshal mbalan. A naq wule Nya kə nama gaşa na gaa ye? **15** Almasihu a ni de yelan suk Shedan nwa? gwas tumalnii. Na shin ga Almasihu ma nama Sogo yek mo man kohti suk malgwe ba man ngemti gwakan de, tək lakaman dlo gwakan suk kohti kə sowu ye? **16** Yek mo lubii ga Nya su Nya. **21** Almasihu de ta po taba palti byas wul bii waal ye? Mi co lubii ga Nya gwe ni kaami sowu ama yek Nya pallat de sadaka ga byas wul, wu kən. Nak gwe Nya dlam wu, de ta wule, "Ba ten de tan dəman de man palti wul ndakce mal Nya tumal Almasihu.

6 Nak de mi wo man palti wul suk Nya kəwu, ma nama ngemti gwakan kii de kəa mbi alheri gwas wu, de bək pallan alherisi de wul ga ten koo lu so. **2** Bo kuman ilgwe Nya dlam wu de, "Kə sa'i alheri gi wo, yek a katikii kang, ka sa'i kisti, yek zi-ang." Katən kang, naq ninge kəde sa'i alheri ga Nya, A ase kəde cin kisti. **3** Ma dəmi malgon de wul kotti asan so, ten de ba malgon dopni na byas ilgon so kə pal wul ganan. **4** Kə mas wul jwe ma pali go ma mbok ang de mi wo majwe asa pali Nya wul na gem wu kən. Ma dlo mbadl kə tlat bomti suk kə citi kə dli suk kə duu bomti dəmti ga dii atl. **5** Sa boni yek sa leni ka, sa kumini cwo kə dlanti. Sa lakni ten palti wul se naq man neti ganan hal yek bamə nde yembal dani so, yek kuzan tloni a bə ilga nguki ni ni da so. **6** Ama tumal zok mbadli, suk yisti wul gwe nini da wu, suk mati suk palti hwa wul mbalan yek ma mbok ang de mi wo man palti wul ji Nya kən tumal Shishi gwasi suk lamti ga gem. **7** Na gaşa ga gem gwe ma dlam wu, suk ndalti ga Nya. Ma nama palti wul ndakce naq wule wul dlanti kən dənka ang jinan ka. **8** A mbalan balanni nalti, asa pallan de majwe sa ni ten bi ilgon sowu, asa tasanni asa dlam gaşa lilti shin ka tenanni. A mbalan pallani de man shelti lali mas na nu, mi wo ma nama ta dləmti gem. **9** kangwe kəa dəlal gal yek kə pi kaal wu. Nak gwisi

ngemti gwakan de, tək lakaman dlo gwakan suk kohti kə sowu ye? **16** Yek mo lubii ga Nya su Nya. **21** Almasihu de ta po taba palti byas wul bii waal ye? Mi co lubii ga Nya gwe ni kaami sowu ama yek Nya pallat de sadaka ga byas wul, wu kən. Nak gwe Nya dlam wu, de ta wule, "Ba ten de tan dəman de man palti wul ndakce mal Nya tumal Almasihu.

7 Yelan ji lami jini, naq de sa dləllini gaşa naq gan go, ma yillan gaa ganan dəkə mas dəskən gwe a man dukanti dli ganan sogo shishi jinan wu ka. Ta dəmti ganan ni kə cilti i'e kə banti ga Nya. **2** Mbokinii ang de kəa lamni. Ai bama pali gon gwakan byas wul so, bama lil gon gwakan kə so, a bama te gon gwakan gazi so. **3** A dlam naq gwisi ta zikii duu gaa so ama naq gwe a hwikii wu, ilgon a te kə dlo ganan sukkii a zak lamti gwakan so, na tan yi kaami na tan mashi. **4** Ndali gahwulan ni da tenkii i'e, a nama bot neti naqii. Mbadl gi cel naqii so, mas na bomti ma nama tlati wu a nama na palti hwol tuk i'e. **5** Ma mbi shuktı so de ma li Makedoniya wu, ko tu ko kən ma ballanni ko asa pəlni. Sa ni nima yillı mbadl kəwu, dləllini gahwulan tumal tulti ga Titus. **7** Ba de tulti gwas na ngus kə laki so, ama suk kangwe kə ndəllit gahwulan wu. Ta hwini kangwe kəa nama kuzan yenti gi wu, suk kangwe kəa pal duu tuk na ilgwe pi wu suk mas na nu, mi wo ma nama ta dləmti gem. **9** kangwe kəa dəlal gal yek kə pi kaal wu. Nak gwisi

kə laki yek a n̄ama hwol tuk n̄akii i'e. 8 Kume lamti gwasan ba de ngetli kan sa zisi so. 4 Sa lishti takarda gan lilikii mbadl ma wu, ami wo ngemni de tən balsi lu ne, de si mago sa bal wul lili mbadl so. Tek go mbadl gi lili ten de lishtisi tas zi-ang mbalan ji Nya jwe sa ni a ka atl ga lilikii mbadli ama lilti mbadl gwakami wo ga Yehudiya wu. 5 Yek sa bal wuli man kangwe ma nak njet dəmti kan. 9 Ama n̄ak ning a n̄ima dəm gwe we sa man bəlti wu! Yek sa nde na palti hwol tuki. Ko de lilti mbadl gwe a lilikii bəlti gaa gwasan Nya Bagaa, kaal da palti n̄ak wu təmi da sowu, ama ai lilti mbadl gwakən gwisi wo yek sa bəlni gaa gwasan n̄ak gwe Nya lakənki ten cit atl gaa wi. Lilti mbadl gwakən lami wu. 6 Yek laki yek ma ngem Titus de tas ci wo lamti ga Nya kan, nuk laki yek bəma paliiki cina na mot wul jwe kaa n̄ama bəlti na mbadl byas ilgon so. 10 Lilti mbadl gwe a Nya zaki a de n̄am wu, n̄ak de tik lak zhila mot wuli wu. 7 mbini go a lakanni ten cit atl gaa, a ma mbi Kik de maji cina ten wul mas. Kaa ni cina ten kisti. Abə a lak mbalan ten wulti de ba yisi go ngasti ten Almasihu suk ten manti gaþa, suk ba pali so so, ama lilti mbadl gwe a dii atl gan ten yisti gem suk kə lamti de ta pali wul Nya laki go a tulli mashkən. 11 Bo yenən ilgwe lilti suk kə lamti gwe kaa ni n̄ama pəlini wu. Yek mbadl gwe a Nya zaki a mbi mbalan wu tullikii laki yek ma n̄ama lamti tək cin cina na wundal wu. Yekgu, lakkii ten kuzən pəlti hwa wul, yek ga bəlti wul na mbadl de n̄am gami. 8 Ngetli lakkii ten mbokti ang ten byas wul gwe kə pali kan a nikii ma zəti tək bəli so, ama a nikii ma wu wi. Yek lakkii ten lilti mbadli, yek bənti cikii. mbokti ang ten kangwe majon dlosi wu. A n̄ak Yek lakkii ten zət mbadli yek kə dlokii. Yek laki gwisi ka mbok ang ten wundal ga lamti gwe yek kaa lakan dəmti gwakən, kangwe kaa man nikii da wu. 9 Kaa yis alheri ga Bagaa ganan palti wundal ga nolti gwe ndali de tək pali wu. Yesu Almasihu, ko de wul niddə wu, ama yek ta Ten gaba gan go gem kan kaa mbok ang de palli gaa gwas de man laþhi wul ten bi gwakan. kaa pal byas ilgon so. 12 Kə lishti gwe a lishikii Kangwe kaa dəm de man wul mal Nya tumal tek go, malgwe pal byas wullu, sogo malgwe laþhi wul gwas wu. 10 Ningo ilgwe ba hwikii sa palit byas wul hwotən so. Ama kə lishtisi go yek de, a mbun mani de kume kaa pak palti wo a hwikii de Nya yis kangwe a kaa kumini bi ilgwe kaa lak zhila pəlti ayokge wu n̄ak de kaa wu. 13 Nu kə laki yek gahwulan ndalini nikii. bal wul a ba malgon kə zikii bəlti so kiik lak Kaal da ndali gahwuləmi de nini da go, yek ma gaa gwakən ten palti n̄ak gwisi mani. 11 Ni go pal hwol tuk i'e de ma yen kangwe Titus n̄ama pakan pəlti ili na wundal ga mbadl gwe kə lak palti hwol tuk wu. N̄ak de kaa ndallit gahwulan zhila pəlti da wu, pali kangwe kaa man pəlti. 12 mas jwakan wu. 14 Ko de a hwit de a n̄ama Kume mbadl bəlti wul nikii da go, Nya a kum bot ngetli n̄akii mago, ai bəkaa lakanni nini kə tamti ga bəlti wul gwakən, de bəli ten ndalit nsha so. Ama n̄ak gwe de mas wul jwe ma dləm gwakən wu. Nya lami de tək bəlan wul kangwe go gem kawu, nu kan mas gaþa bot ngetli jwe man ngetli gwakən wu so. 13 Ba de we lamti gi ma dləmi Titus tenkii wu mago gem kan. 15 A kəde te ba majon wul gwe diba so wu a kii wo lamti gwe Titus nima lamti gwakən wu ngusi bəlkii wul man diba so. Ama mbun de ta mbəltidli i'e de ta daamti ten kumti bi gwakən hwul pəlti ilgan ndakce ni go zisi ang n̄ak tantu mas jwakan suk kangwe kaa bəlti nalti de kanti zat ang nikii da wu. A kii mago gasi gwe ilgon de mandaki gwakan. 16 A n̄ama pəlti hwol tuki, nikii da so yek nisi da wu asa zi-ang na nu kan n̄ak de ningo ndalli gahwulan ni da tenkii i'e wok yek ke a dəm ndakce. 14 Ama n̄ak de ningo wul nikii da nal wu, kaa mani bəlti majwe ba nisi da sowu tək zisi ang ne. Kii mago gasi gwe wuli nikii da so, yek nisi da wu asa po bəlkii ne. Na nu kan kaa palti wul gwakən ani ndakce. 15 Nak gwisi kan ni ga lishi kə gaþa Nya de, "Malgwe mo wul wonti go, wul wontit hwo so, a malgwe mo wul njet go nit njet hwo so." 16 Ma pal hwol tuk na Nya kangwe ta laki yek Titus lamikii zat ang n̄ak kangwe a lami de ta pali wu. 17 Ba de we ndakti kan Titus ndaki de ta li malkii kangwe ma ngemti de tas li wu kawai so,

ama ti mago nit kā mbadl de tā li malki. **18** A lami wu, bā de tā mālgon bāli nā lilti mbadli yekgu mā shin gā yilka gānan wu sukti malkii. sogo ngetli so. “Nya lam mālgwe atā bāl wul Malgwe pal shin mal motgaa gā mān kohti ten nā tāmi mbadl wu.” **8** Nya a manikii bālti hwa dlamti gāba mān tāmti ga Yesu wu. **19** Ban nā wul i'e man kangwe kāa lami wu, tāk mbi ilgwe nāk gwisi wo, motgaa gā mān kohti botlti de kāa tāmikii dā wu ko a gasi, kangwe kāa pāli tas ngusi lat sukmī ten bi pālti wul alheri gan hwa wul mbalan wu. **9** Nak gwe gāba ga Nya de mā nāma pālti tā shin Bagaa mbi nalti wu. **10** Nya kāde mān bālti mān ilgwe ni ndakce wu nā a cina gā Nya suk a cina gā mbalān. **22** Ama nima shinti gā yilka gānan pāli nā tāmi mbadl wu mbałikii hwa wul ga suksi, mālgwe mā yisti de ti wo mān zāt ang alheri. **11** Nya a bālkii hwa wul kā mas pālti wul mbalan kāde ti wu. A nāk de ndāli gahwulan gwakan ko a gasi, kangwe kāa dām de mbalan nit da tenkii wu yek laki yek tā nāma lamti tas mān bālti wul nā tāmi mbadl ko gasi wu. Nak mbałikii zāt ang i'e da. **23** Titus wo yelān pālti gwisi ka laki a mbalan pāl hwl tuk nā Nya wul gi kān mā nāma pālti ilgān ten bi gwakan. ten bālti wul gwakan gwe kāa shinlu nā nali Naa yilkeni jinan jwe ni sukti go, mot gā mān tumalni wu. **12** Pāli wul alheri gan de kāa nāma pālti kāa shinsi, a ilgwe asā pāli wu bāl shin pāli go, zāt ang mbalan ji Nya kān tokte so, ama gā Almasihu nalti. **24** Nuk go mbokisi ang ten hal a lak mbalan ten pālti hwol tuk nā Nya. **13** lamti gwe kāa lamsi wu, tā mot gā mān kohti de Tumal ilgāmi de kāa pāli wu kān kāa mboki sa shinsi ju kum ilgwe kāa pāli wu, nāk gwisi ang mān kohti ten gaa gwakan. A ningō sa tās a mbokisi ang de mot ngetli gwe mā bo ngetli Nya ten kangwe kāa kop gāba mān tāmti ga nākii go gem kān.

9 Ni ngetli de ta lishikii gāba ten bi zāt ang mbalan ji Nya so. **2** Nak de a yis kangwe a kāa lami zāt ang mbalan wu, a yekgu a bo ngetli nākii mal mān bān Makedoniya. A dlamisi de, “Kii mān Akaya wo kāa lami de tāk bālan wul tun ayokge.” Han ta hwikii lamti bālti wul gwe kāa pāli wu, kā lak wonti kāsi ten ngot wul jwe sa bālti wul. **3** Yekgu aña po shin yilkeni jinan malkii, kangwe bot getli gānan nākii ten bi bālti wul a ni gāba gā bi sowu. Ama tāk dāmān nā kāng gaa nāk kangwe a dlām de kāa pāli wu. **4** Kume a tul suk mān kohti jon tet Makedoniya go, ba tuli a mbikii wuzali so. Kume mā mbikii nu go nsha a cinni i'e nāk de a bo ngetli nākii wu, a bā ami nā ngwe kān nsha a cin so ama mas sukkii. **5** Nak gwisi kāa laki yek a ngem yilkeni jinan jimi de, tās li malkii cina da ni, tās sak mo wul jwe kāa dlālli gāba de kāa bāli wu. Kangwe wuli ani ga mee kā lu de nam de a tul wu, pālti nāk gwisi a mbok ang de nā tāmi mbadl kā bāli bā de ngetli kān zikii so. **6** gā dlākti gāba, mā nāma jekti mas ilgwe a laki Damankii de “Mān zhin gwe bāk wul njet go a bā mbalan a yis Nya sowu, a mā nāma lakti ta mbi wul njet, a mālgwe bāk nal go, ta mbi gā daamti ga ko wok ko ten dāmti de zhel a tānal.” **7** Tā ko wokko bāli kangwe mbadl gwas

kumi bi Almasihu. **6** Mā mbuki tān matl mas hwa wul mbalan wu, gwe hal mbalan a man gāba danu sowu. **14** Ningō sa ngemti Nya, asā nāma daamti mbadl gwakan i'e, ten alheri gwe man ngetli gā daamti gā mbalan de Nya palikii wu. **15** Tān palan hwol tuk nā Nya ten bi bālti wul gan de tā bālanni wu, gwe hal mbalan a man gāba danu sowu. **10** Ami Bulus a nāma ngemti gwakan ami de asā mbe de “mān sauksi gaa,” de ani malkii wu, ama “mān ngapti mbalan,” a de ani sukkii sowu. Ten bi pallat gaa dē wule ilgon kā so suk lāshi gāba gā Almasihu. **2** A nāma ngemti gwakan bāk lākānni nini ta ngābikii so, de a tul malkii wu. Nak de gon a ngābī majwe sā nama wulti de mā nāma daamti nāk mān dii atl wu. **3** Ko de mā daamti ten dii atl wu, ama bāma palan dlānti nāk kangwe a mān dii atl pāli wu so. **4** Nak de wul dlānti jinan wo wudāli ji dii atl gan kā so, ama wudāli jwe ndālli gā Nya ni danu ju kān, nā nali kān amā jek ndālli lu ji daamti ga a tul wu, pālti nāk gwisi a mbok ang de nā mbadl gā mbalan ka. **5** Mā nāma mārti ngetli tāmi mbadl kā bāli bā de ngetli kān zikii so. **6** gā dlākti gāba, mā nāma jekti mas ilgwe a laki Damankii de “Mān zhin gwe bāk wul njet go a bā mbalan a yis Nya sowu, a mā nāma lakti ta mbi wul njet, a mālgwe bāk nal go, ta mbi gā daamti ga ko wok ko ten dāmti de zhel a tānal.” **7** Tā ko wokko bāli kangwe mbadl gwas

majwe başa kop ilgwe Almasihu dlam sowu, de botlkən gwasi yek tə lakti ten paltı byas wul hal kaa nəma kopti mas ilgwe tə dlam wu. 7 Wu. Kii mago tas gillakii a daamti gwakan lak Ili nən ga wudali so ca, malgwe wuli de ti wo gil ka, a bəkaa po bəl gaa gwakan mas Almasihu mbalan ga Almasihu kəde ti wu, tas daamti i'e nə mbadl de nəm so. 4 Ama akəa kan gaba ga da. Tas daamti de mi mago mbalan ji Almasihu majwe asə tulikii ju bale-bale, kaa kan ilgwe sa kən. 8 Ko de gon a nima bot netgli nə ndalı hwikii ten bi ga Yesu ko de ni kak-kak suk ilgwe gwe Bagaa bəlni de tə nalləkii wu, gwe bə de we mə hwikii wu. Kaa kan wundal ga shishi gwe sa tə likkii kə sowu, ai a pəlan ilgwe a laki a nsha dlamikii wu, ko de wundal ga shishi gwisi wo cin wu so. 9 Bək dəman go we a nəma lamti de Shishi ga Nya gwe kaa kan wu kə sowu. Yek kaa ta lakikii bənti kə dli nə lishti takarda jin so. bəl gem nə wundal ga təmi gaba gwe sa tullikii 10 Nak de naami jwakan nama wuli de "Lishti wu ko de ni kak-kak suk gwe mə tulli wu. 5 takarda jwas wo, man dibəlti kən, atə ngabi A ba yeni go majwe akəa mbesi de, "Kidi mil mbalan a gəbi. Ama kume tə bal sukmi go bə shinti ji botli wu," manən nə ilgon so. 6 Gon a gaşa gwas a ndal so, a bə ta dlam ilgwe ni ten bə ba man dlamti gaşa nək gwe sa mani wu so, bi ilgon wu so." 11 Tə wundal ji majwisi yisi de, ama a yis wul. Nə nək gwisi kən mə mbokikii ilgwe a mə dlamikii de mə ni sukki wu ni kak- ang dani kə mas wul jwe mə pəli wu. 7 Byas kak suk ilgwe mə dlamikii kə lishti ju so. 12 Wok wul kan a pəlikii ya? De a dlamikii gaşa man de mi wo, yek ka laki a mə cugaa ten dli ganən təmti yek bəkaa bətl ilgon so wu, de a palli gaa ye? Sogo a mə cugaa ganən suk majwe de sa bə gi nak'eni tək mbi nalti də wu. 8 Nak wule a yen gaa gwasan go wule sa manən naa mbalan kan wul mal naa motgaa ji man kopti ta pəlikii wu ye? Wudal ji maju wo asə cingal gaa gwasan wul nə nali da. 9 De a yi sukii go kume a ba nə gaa gwasan asə ngusi bodlalti gaa jwasan pal laši wullu, a dəmikii de dibəlti so. nək de ten de sa nda kak-kak suk yilkeni gwasan. Pəlti yilkeni jinan jwe ni Makedoniya wu bəlan mas nək gwisi wo kədən kən. 13 Mi wo mə bo netgli wul jwe a lami wu. A zikii dibəlti gon gaa kə ganən tə man kangwe mbun de tən pəli wu multi jwisi so, a nu kən ba ngusi pəlti. 10 Gem so, ama ma dələl ten mbət gwe Nya zini wu, kii ga Almasihu de ni kə ami wu kə laki yek kə mas mago pəli nu. 14 Nak de kii mago kəti gon kə atl ga Akaya wo malgwe mbuki tas hane bot zhin gwe Nya bəlan wu, ai bəma dəfəkcan mbət netgli so. Malgwe mbuki tas wulan de, 11 yek gwe sa zini wu so de mə təlekii dlamti gaşa laki yek a dlam nu ye? Ten de, netgli kən a nəkii man təmti ten Almasihu wu. 15 A bəma bo netgli ya? Nya yisi de a lamkii. 12 Ama ba ngusi net nə gaa ganən man kangwe mbun de tən pəli kanti wulpi gwakan, kangwe kidi mil shinti ji wu so, nak de bəma bo netgli nə ilgwe majon botti jimi a man bot netgli de mə nəma pəlti kə pəli wu sowu. Ama mə nəma zət madl de tə wul nək gwisan wu so. 13 Wudal ga mə jimi ngasti ten Almasihu gwakan a ngusi mbəltidli, wo mil shinti ji botli ji gem kə so, ama si wo apaa pəlti wul ganən kə kii a nal i'e, 16 hal a mə man pəlti wul ga shelti lal kən. Asə pəli gaa dlam gaşa man təmti kə lu jwe ni cina də lu gwasan nək wule si wo mil shinti ji Almasihu gwakan wu. A bəma bo netgli nə ilgwe malgwe kəde si. 14 Yii, wul cit bənti ka. A wule Shədan pəli kə lu gwe sa pəlti wu so. 17 Ama nək gwe sa mago atə gilli asən gwas kə, nək wule yen shinti lishī ga Nya wu de, "Mas malgwe lam bot netgli ga cilti kəde ti nə. 15 Nan de wul cit bənti ya nə ilgon go, tas bo netgli nə Bagaa." 18 Ai bə de kume zhəl jwas gilli asən gwisan kə, yek sa malgwe atə tas gaa gwas wu kən asə kanti ten palli gaa jwasan nək wule zhəl man pəlti wul bi ilgon so, seko malgwe Nya təsti wu.

- 11** A nima ngemti gwakan de tək dlo mbadl na ami ko ta nəma kədən. Se tək dlo mbadli.
- 2** A nəma dakalti tenkii wundal dakalti gwe a Nya pəli wu. A ndalikii kos wi a kosi kəde Almasihu ten de ta təlakii bii məlti, akəa yi de mil modli jwe sa dop gaa jwasan yek basa bo yis mani so wu. 3 Ama bənti nəma cit gini ten de bə de nək gwe wuci wu gilli Hauwa na
- 16 Han ta po dlamikii da, Bək dəman gwa we ami wo kədən kə so. Ama kume nək gwisi kən kəkamən wu, to, bo katini nini kəng nək gwe asə kati kən kədən wu. Kangwe ami mago ba nək mbi ilgwe ba man bot netgli nə nali wu. 17 Wudal ga gaşa bot netgli gan de a nəma dlamti ten gaa gi go, Bagaa kə wulan de ta pəli so. A nəma bot netgli nək gwisi nək kədən. 18 Ama

nak de majon nama bot netel na gaa gwasan, bami ka, yek sa shiten sut atli ka gada tu ka shu kangwe a man dii atl pali wu. Ami mago han ta pali nak gwisi. **19** Ama nak de kii wo man botlkan ka wu, yek kaa dlo mbadl na kадлан. **20** Kume mbalan lakkii ten palti wul nak wule zhel gwasan wu akaa dlo mbadl na nu, sogo kume sa kamikii wul ka na ndalii wu, sogo kume sa tekii gazi hal yek sa dam de bagaa gwakan yek sa bekii kalkang wu. **21** Ami wo ni de wul nsha kan nini nak de mi wo ma man palti nak gwisi sowu! Ama kume ndali gahwulan ni malgon da yek ta ba bo netel na ilgon wu, ami mago a pali nak gwisi. Ade go ani ma gaba nak kадлан. **22** A si wo maji Ibirahim ka? Ami mago nu kan. Si wo man Yisiraila ka? Ami mago nu kan. Si wo mil ji Ibirahim ka? Ami mago nu kan. **23** Si wo mbalan jwe asa pali Almasihu wul wu ka? A mansi na ndat nak gwisi. Ani ma gaba nak wule gaa ka gili ka! Ai a dlokamankii nini ten palti wul ga Almasihu mansi. Mbalan le ka asami wonti yek a tla boti asami wonti yek a tekha hasari jwe a man tlot gi wu wonti. **24** Asami de namtan a man Roma nama bot gi de 39 (kutl de mekan na de topsi). **25** Man Roma bo na tlemndi asami de mekan, yek a tla lakti na ye asami de nam, asami de mekan a jirgi ze nama tatlti ka anii gibii, a mul ten gaa bal ze yek a nda cin dani yek sa yillan da gibii ka. **26** Ten lat danka jwe a pali wu, a te ka duu bomti ji kidi ze, a te ka bomti a ang da mukal tlot tantu ka, a te ka bomti a ang ga yilkeni jini man Yehuda suk majwe ba man Yehuda ka so wu. A te ka bomti ka kidi ban, yek a te ka bomti ka me, a te ka bomti ten gaa bal ze. Yek a po te ka bomti a ang da majwe asa shel lale de si wo man kohti kade si wu. **27** A pal wul yek a ci ka dli i'e, a ngusi multi kaami, a kuzan suk kalkaze nama tlot gini. A asami wonti a ba ilga nguki ni da so. Yetal tloni asami wonti, a ba lukal gwe ba lak wu ni da so. **28** Kaal da wul jimi wo, a zi mbadl gi ten palti wul motgaa ga man kohti ko gasi. **29** Kume mali gon ndal souw, a kumi wule amik ndal so. A kume sa laki yek malgon pal byas wul wu, a nda mbadl i'e. **30** Ama kume ba bo netel na ilgon go, ba bo netel na wul jwe a mbok ang ten lashii ndalii gi wu. **31** Nya de Aba ga Bagaa ga Yesu Almasihu wu yisi de lal kan a sheli so. Nalti wo gwas kan gin ten gin. (**aión g165**) **32** De a yi ka ban Demaskus wu, gobna gwe ni atl da Aritas guu wu laki yek sa ngusi batti dlabii bami kangwe sa man dopti gi wu. **33** Ama yek sa yillan daka

bami ka, yek sa shiten sut atli ka gada tu ka shu
windo ga bal sambal ga bami. Yek a abi ti.

12 Ko de ba bot netel a mbali mbalan ilgon
dani sowu, ama netel kant ta bo netel.
Ningo ba njel gaba ten wul jwe Bagaa mboki
ang dani wu, wule tlunkat ka! Wule gwel gi kan
ta buli yek a yen wul jwe ni ji hwudali wu. **2** A
yis malgon gwe sa kanti to nya na mekan kawu
tumal ndalii ga Almasihu gin de kutl cet wupsi
jwe nda kaal lu. Ta nan na dli ga mbalan ma ko
ta nan na nali so nwa go yek o a yisi so, Nya ka
yisi na ngusi. **3** A yisi malgwisi wo sa kanti to
nya na mekan ka kam. Ta nan na dli ga mbalan
ma, ko na dli ga mbalan kant ta ni so nwa? Go
Nya na ngus ka yisi. **4** Yek sa hwit gaba ten
wul jwe ni to nya kawu, yek ta kum gaba ten
wul jon jwe a man dlamti sowu, wundal wul
jwe yen ga mbalan a man dlamti sowu. **5** Ba bo
netel na malgwisi, ama ba bo netel na gaa gi
so. Kume ba netel na gaa gi ma go, seko ta bo
netel na laishi ndalii gi ni. **6** Kume a wuli de ta
bot netel na gaa gi ma wu, ba ni de kадлан so,
nak de ilgne ba dlam go gem kawu. Ama ba bo
netel na ilgon so, nak de ba a lami de ta malgon
kaman man kangwe ta yenan wu suk man ilgne
ta kumi a malan wu so. **7** Ten de ba lak bo netel
na kidi wul ji hwudali jwe sa buli gwel yek a
yen wu. yek sa zi cwo gon gwe dami nak iil
ka dli gi wu. Yek illi dan nak wule Shedad ka
shin yen shinti gwasi tas nolanni, kangwe ba
po bo netel na gaa gi sowu. **8** A ngem Bagaa
de tas kaami ilgami ka asami de mekan. **9** Am
yek ta wulan de, "Alheri gi kumki wi, tumal
lashi ndalii gwakan a mbalan yen bal ndalii
gini." Nuk laki ami wo na hwol tuk kan ba bo
netel na laishi ndalii ga dli gini, kangwe ndalii
ga Almasihu Yesu a dala tenan wu. **10** Yek laki
yek a lam laishi ndalii ga dli gini suk byalti gwe
a tla wu, suk citi ka dli gwe a ci wu suk cit-
dlelgapcan gwe asa ci wu, suk bomti gwe a tla
wu. Nak de kume de dli gi ndal souw yek de sa'i
gwe a dli ndalii wu. **11** A palli gaa gi de kадлан,
ama kik lakan ten palti nu. Kii co mbunian de
tek tasanni nini nak de, "Kidii mil shinti ji botli
jimi," manan na ilgon so, ko de ane ten bi ilgon
sowu. **12** Wul jwe a mbok ang de mbalan wo
yen shinti ga botli ka go yek palti wul cit banti
suk wul jwe a mbok ang dani wu, suk palti wul
jwe ba mbalan bo ku na yenti so wu. A pal
wul malkii na dlot mbadli, wul cit banti jimi

kā mbok ang de ami wo yen shinti gā botli gā naa mbalān so, **3** nāk de kāq nāma lamti tāk gem kān. **13** Ilgon nān da gwe a naa motgaa gā yisi de ko Almasihu kā nāma gāba tumalān wu. mān kopti pali gwe bākaa pali dani so gwa? Ko Kaa yisi nāk gwisi nāk de ti wo mān lāshi ndālti lakti de a laki a bākaa zi-ang nā wulpi gwakān kan kā dlo gwakān sowu, ama tā mbok ang ten sowu kān na! To dlo mbadl na ami tāk taasini ndālti gwas kā kii. **4** Ko de sā tlot ten gudāl nini byas pālti gāmi ka. **14** Ningo a mo gāda gi yencin kā lāshi ndālti gwas wu ama tā pal kaami paki wi, ba suk yenkii asāmi na mekan. Ba zikii tumal ndālti gā Nya. Ko de mi wo mān lāshi dībālti gon gaa so, nāk de kii kān a lamkii bā ndālti kān kā ti wu ama mas nā nu, mbadl nini de we wulpi gwakān sowu. Ai bā mbunān de da tumalti nā ndālti gā Nya ten bi pālti wul tā man zāt zi mil jwasān dībālti gaa so, ama tā gwe mā nāma pālti kā kii wu. **5** Cingālan gaa mān zāt kan dībālti ga mil jwasān. **15** Bā kum gwakān tāk yisi da, ko kāa namma kopti gā Yesu tāmti gā tlot mas ilgwe ni dā wu hal suk gaa gi Almasihu nā gem. Ngusi cingālan gaa gwakān tenkii pak. Kume a lamkii i'e nugo, kii wo njet Kāq yisi de Almasihu ni kā mbadl jwakān sa? kāa lamān da? **16** Kaa ndāki de nāk gwisi kān, a Kume kāq yisi sogo to kāq nāda wi ten cingaltisi dāmikii de dībālti gaa so. Ama gon a jon jwakān wi. **6** A zi mbadl gi de, kaa yisi de mā bo nāda wule a tlekkii botlān ka yek a shelkii. **17** Ko a kā cingaltisi so. **7** Ningo mā nāma ngemti gā tekii gazi tumal majwe a shinsi malkii wu? **18** A Nya de bāk pālān byas ilgon so. Bā de we mā ngem Titus de tās li malkii yek a lak yilka mān nāma lamti tān pallān gaa gānan nāk wule mīk kopti gon tās li sukti. Titus tekii gazi so, ko tā cin bān wi so, ama mā nāma lamti tāk pālān tekii gazi? Nā ami nā tisi wo lamti gānan wo wul ilgwe ni ndakce wu, ko de mbalān abā yeni go de nām kā sa? A bā tantu de nām kān mā nāma nāk wule nāk kān kamānni gaa wu. **8** Mi wo ma kopti sa? **19** Tek go kāq bā yeni go nak wule pal ilgwe a nge gem wu so, ama ma kop kaal gā yillāt gaa gānan kān mā nāma lamti tān yillī gem. **9** A mā pal hwol tuki kume mā ndāl so wu, gaa gānan dā ang gwakān kā? Nya ka yenni wu, ama kii wo ndālti nikii da. Mā nāma ngemti gā ilgwe mā nāma dlāmti go gem kān nā shin gā Nya tās laki tāk njikāmānni. **10** Yek laki yek a Almasihu. Yelān ji lami jini, mas ilgwe mā pāli lishikii wul jimi abā ni sukkii so, ten de kume go ten de tān ndāllikii gahwulān kān. **20** Nāk de a tullu wugo bā dami netgeli de ta pal wul nā bānti nāma cit gini ten de gon a tul, a bā ba ndālti gwe Bagaa bālān wu ta ngāfikii so. Nāk mbikii ten dāmti kangwe a lami de tāk dāmān de ndālti gā Bagaa wo ndālti kinti kān bā de gā wu so, a kii mago a kāq mo suk ami nāk kangwe jekti ka kā so. **11** Ningo ilgwe ba gāba kā kaali bākāa lami de tā ni nu sowu. Bānti nāma cit gi dāni go yek de, yilkeni jini, se gasi gon gwakān! de, gon a mbi wulti yali-yali, suk dakālti suk kaa Dlokāmānni tāk njikāmānni. Kumān ilgwe a mbadli suk lamti gaa, suk lilti shin gā yilkeni nama ngemti gwakān de tāk pāli wu, ndālli jwakan ka, suk wulti yilkeni jwakan suk bal gaa gahwulān yilkeni jwakan, tā daamti gwakān ni suk tlilti dlānti kā dlo gwakān. **21** Bānti nāma de nām akāq dām nā tāmti suk yilkeni jwakan. cit gini, de gon a kume a tul malkii wugo a Nya Pālti nāk gwisi ka laki a Nya de a tā lam mbalān laki a pal de nak'eni a cina gwakān. Bānti nāma atā bālsi tāmi dāmti wu a dām sukkii. **12** Gābē cit gi de bā mbadl lil nā mbalān wonti kā kii jwe yilkeni jwakan, njukan bi ten gaskān gwasān kā sā pita bālti byas wul tek wu, ama basā ci atl lamti nā hwa mbadli. **13** Mbalān ji Nya nima gaa tās zak pālti byas wuli so wu. Jon jwakan bo gābet gwakān da mas jwasān. **14** Hān tā alheri zak pālti wul mān dāskān so, kāq yima lamti pāt gā Bagaa Yesu Almasihu, suk lamti gā Nya, suk pālān suk lamti kumti tāmti wudāli gā majwe dāmti tāmti gā Shishi dām sukkii mas jwakan. bā nsha nisi gwel sowu.

13 Tulti gan de ba tul malkii wu kāde asāmi na mekan. A nāk gwe gāba ga Nya dām wu de, “Ten gāba ga mbalān de lop sogo de mekan kān asā dālli mas gāba wu.” **2** A dālikii kāng aa yi malkii asāmi na lop, A nin de a ni dā so ma wu abā po dām gāba dāni da. A bā pallān wuco ba zakān majwe pal byas wul tek wu sogo

Man Galatiya

1 Lishtisi wo tet malan kān ni, Ami Bulus yen shinti ga botli ga Yesu Almasihu, gwe bā mbalan kā botlān sowu. Ama Yesu Almasihu suk Nya Buka gwe palli Yesui kaami wu kā botlānni. **2** Mas yilkeni jinan mān kōpti de sāni suk ami wu, Kā nima gābet ga mot gaa ga mān kōpti jwe sāni Galatiya wu. **3** Hān tā alheri suk multi mbadl sut mal Nya Buka gānan, suk Bagaa Yesu Almasihu dām de gwakan, **4** Almasihu Yesu kā bāl gaa gaa gwas ten bi byas wul gānan ten de tās kisānni dākā byas dānti ga dīl atl gānka. Tā pāli nāk gwisi kān Nya Aba lami de tāpi wu. (aiōn g165) **5** Hān tā nālti dām de gwasi gīn ten gīn. Amin. (aiōn g165) **6** Ilgwe kāa nāma pālti go nima cit bānti i'e. Nja-nja a duk go yek kāa bā zak Nya de tā mbekii de tāk dāman kā alheri ga Almasihu wu, yek hal kāa bā lam kanti pyal gāba gon, gwe ni kak-kak suk tāmi gābe wu. **7** Ai bā zobsi tāmi gāba gon po yi da kā kaal ga tāmi gāba gāmi so. Gem majon ni da, majwe sa nāma lamti tās gillikii gaa ka, tās man zhimbālti gwakan ten bi gem gwe ni kā tāmi gāba ga Almasihu wu da. **8** Ama amik ka hwikii ge, kume gon gānan, sogo yen shinti ga Nya kā tuli yek tā dlāmikii zobsi gāba gon, gwe ni kak-kak suk tāmi gāba gan de ma dlāmikii wugo tā Nya pāli māli bi gaa. **9** Nāk gwe mā dlāmikii tet wu, a po kābikii dlāmti wi dā de, kume malgon dlāmikii zobsi gāba gon gwe ni kak-kak suk tāmi gāba gwe kāa kan wugo, tā Nya pāli bi gaa māli. **10** Gāba gan de a dlām go, ten de tā mbalan kan ilgwe a dlām wu kā? wowo, a dlām nāk gwisi kān ten de tā Nya kan ilgwe a nāma pāli wu. Kāa dāman gwa we mbalan kān ba nāma lamti de ta pālisi ilgwe sā lami wu nwa? Wowo, ai mbalan kān ba lami de ta pālisi ilgwe sa lami wugo ba nān de zhel ga Yesu so. **11** Yilkeni jini, mani suk modli a nāma lamti tāk yisi de, gāba mān tāmti gan de a nikii ma dlāmti go tet mal mbalan kān yil so. **12** Tet mal mbalan kān a mbi so, a bā mālgon kā mboki ang dāni so. Ama tumal bulti gwel gwe Yesu pāli wu kān a mbi. **13** Kāa kum kangwe ani, de a yi ma kōpti Nya nāk gwe a mān Yehuda pāli wu. Kā sa'isi wo, a dlāl gal ten lakti ga motgaa ga mān kōpti kā bomti i'e, ten de ta tlosi kā dā. **14** Kāa yisi de a ndāl kā kōpti Nya nāk gwe a mān Yehuda pāli man daka jini. A dākāl mansi ten bi pālti wul nāk gwe aba

jinān ku nā pālti wu. **15** Ama Nya botlānni a yi kā tuk gā ana gini yek tā mbeni tumal alheri gwasi nāk kangwe tā lami wu, **16** ten de tās mbok ang ten Yen gwas Yesu tumalānni, a ta dlāmi gāba man tāmti majwe bā mān Yehuda kā sowu. Ama de ta pāli nāk gwisi go, yek ba gāba suk mālgon a dāni so, **17** a bā a li Wurshelima mal majwe sik de mil shinti ji botli yek pa ami wu so. Ama yek a tlīnya yek a li kā atl ga mān Arabiya, yek pāa a pal tet kā bān Demaskus. **18** Kaal dā gin de mekan, yek a to Wurshelima ta yen Kepas, mālgwe asā mbet Siman Biturus wu, yek a mul de kutl cet namtan mālti. **19** A yen naa mil shinti ji botlisi so, Yakubu yilka ga Bagaa kān a yenti. **20** Ilgan de a nikii ma lishti go gem kān, lal kā so dlo gi suk Nya. **21** Kaal dā nāk gwisi wo yek a li kā atl ga Sīriya suk Silisiya. **22** Ama motgaa ji mān kōpti jwe sā ni ten kāt atl ga Yehudiya jo sā bō yenanni gwel suk gwel so. **23** Ama sā kum gāba de, "Mālgwe ata lākānni kā bomti tek wu yek gu tā bā dlāmi gāba mbalan ten bi ngasti gwe tā ngwe de tās taasi kāwū!" **24** Yek sā bāl Nya nālti ten bi gini.

2 Kaal dā gin de kutl cet wupsi, yek a pal to bān Wurshelima ka suk Barnabas suk Titus. **2** A to kāli ten de Nya buli gwel yek tā mboki ang de ta to. De a mbuki kāli wu yek a moo suk bacina ji motgaa ji mān kōpti, yek a mbesi te mālkāmi ka yek a hwisi kangwe a dlāmi majwe bā mān Yehuda kā sowu gāba mān tāmti. A pāli nāk gwisi kān ten de bā ilgwe a pāli wu suk ilgwe a nima pālti wu dām ten koo lu so. **3** Ama ko tā Titus de mā nāma lāt sukti wu mago mālgon zit netgli de tās salti so, ko de ti wo mān Yehuda kā sowu. **4** Bi salti gan go tet mal mbalan jwe asā shel lal de si wo yilkeni jinan kāde si wu kān yili, majwe sā te tet malānni mukli wu. A ilgwe laki yek sa te tet go yek de tās lil dāmti mbit gaa gwe mā mbi kā kōpti ga Almasihu Yesu wu ka. Lamti gwasān wo tās pallāni de zhel, **5** ama bāmā bālsi lu so ko njaa, ten de tā gem ga gāba mān tāmti dām sukkii. **6** Ama mā jimi de a mbalan kānsi de, si wo kidi mbalan kāwū mbāl ilgon ten ilgwe a nāma mbokti ang dāni wu so. Kā yenti gi wo, ko tā nik sā ni gwi mas de nām kān. Ai bā Nya lāmān mālgon man gon so. **7** Ama sā yen dlāmti gāba mān tāmti gwe Nya bālān de tā pāli mān lāshi salti, majwe bā mān Yehuda kā sowu, nāk gwe tā bāl Biturus de tās pāli mān Yehuda wu. **8** Ai Nya de tā shin

Biturus mal mān Yehuda tās dām de yen shinti yencin suk Almasihu. Ni go amik nāma dāmti ga botli malsi wu, tik shinān mal majwe bā mān so Almasihu kā nima dāmti kā ami. Dāmti gi kā Yehuda kā sowu ta dām de yen shinti ga botli dli gan wo, a nāma dāmti ngasti kān ten Yen ga malsi. 9 Yenti alheri gwe Nya pāli wu kā laki Nya, ti de tā lamanni yek tā bāl mbadl gwas ten yek Yakubu, suk Kepas, suk Yohana kaman na bi gi wu. 21 Ami a palli alheri ga Nya ten koo lu ang de lop, sā kaman suk Barnabas nā mbadl de so, de kume mbalan a mbi dāmti ndakce mal nām nāk de sik de bacina ji motgaa ji mān kopti Nya tumal kopti mbat gāba gā Musa go, gwisi gā Yesu wu. Yek mā dlalli gāba suksi, de mi wo nāma mbokti ang de māshkān gā Almasihu wo ma li mal majwe bā mān Yehuda kā sowu, a si ten koo lu kān ni.”

wo sa li mal mān Yehuda. 10 Yek damini de bā majwe bā ilgon nisi dā sowu lakini mik kang so, a gwisi kāde ilgwē a nāma lamti pālti i'e wu. 11 De Biturus tul Antakiya wu, yek a matlti gwel suk gwel nāk de mas mbalan yisi de ilgwē ta pāli go bā mbun sowu. 12 Tek go a Biturus nguk wul suk majwe bā mān Yehuda kā sowu. Ama yek de Yakubu shin majon te Antakiya kā wu, yek tā yilli gaa gwas ka yek tā dām a malkāmi. Ten de tā nima bānti majwe sā nima lamti de ta sāl majwe bā mān Yehuda kāde si sowu. 13 Yek naa mān Yehuda mān kopti jwe sā ni suk mi wu kopti kā pālti riya gwasi, hal Barnabas mago sā kanti gibī. 14 Ama yek a yeni de ilgwē sā pāli go sā pal gem nāk kangwe ni kā gāba mān tamti wu sowu, yek a wul Biturus te kā mbalan kāde, “Ki wo mān Yehuda kāde ki, ama yek kā nāma pālti wul nāk malgwē bā mān Yehuda kā sowu. Da ni kān ka zi majwe bā mān Yehuda kā so pālti wul gā mān Yehuda gwi?” 15 “Gem kān mi wo de mān Yehuda kān sā zānni, mi wo bā mān pālti byas wul kā so, ami wo bā nāk majwe de bā mān Yehuda kāde si sowu kān mānan so. 16 Mas nānak gwisi, mā yisi de Nya a taasi malgon byas wul gwas ka ten de māli kop mbat gāba gā Musa so, ama sa taasi mbalan byas wul gwas ka tumal ngasti ten Yesu Almasihu. Ten nāk gwisi kān, mi mān Yehuda mago tu ten ngasti ten Yesu Almasihu kān mā mbi taasti byas wul ganan ka tumal kopti mbat gāba gā Musa kā so, ten de tumal kopti mbatti wo malgon a mbi taasti byas wul gwas kā so. 17 “Kume mān Yehuda mago se mā ngasanni ten Almasihu a paa Nya taasi ni byas wul ganan kā go, mi mago man byas kān. To, nāk gwisi nāma mbokti ang de Yesu nima pit kaal pālti byas wul la? Ko njaa, nāk gwisi kā so! 18 Ama kume de hal a po kin ilgwē a jek kāwū go, a dān de mān pālti ilgwē mbat gāba dlam de bā pāli sowu wi. 19 Nak de ami wo huuuni kān ani tu ten kopti mbat gāba gā Musa, nāk de mbati tlo ka ten de ta dām nā mbadl mal Nya wu. 20 Sā fākān ka ten gudal

3 Kii mān Galatiya kādlān, wok tla gaa gwakan nu wo? Ale, ten dii kan a dlamikii bi fākti gā Yesu ka ten gudal yencin nā! 2 Ta bo ngemkii, tumal kopti mbat gāba gā musa kān kā mbi Shishi gā Nya ma, ko tumal bālti gem nā gāba gwe kāq kumi wu? 3 Kii wo kādlān kā le? Kānde kā Shishi yek kāq bā paki kā dli ya? 4 Ase mas bomti jwe kā tla go ten koo lu kān kāq tla a, nāk gwisi wo mān pāt kā nwa? 5 Nya bālkii Shishi gwasi yek tā pāl wul cit bānti wonti kā dlo gwakan ten de kāq nāma kopti mbat gāba gā Musa nwa? Ko ten de kāq bāl gem nā tāmi gāba gwe kāq kumi ten Almasihu wu? 6 Bo daamankii ten dāmti gā Ibirahim la nā! Ni gā lishi de, “Tāngasti ten Nya, yek Nyami dāmti kā mān pālti wul ndakce.” 7 Kume nāk gwisi kāwū, se tāk yisi de majwe ngassi ten Yesu go sik de mil ji Ibirahim. 8 Tek go gāba gā Nya mbok ang de, majwe bā mān Yehuda kā sowu a dām de majwe byas wul nisi gaa sowu tu ten ngasti ten Yesu, nāk de tun tek go sa hwi Ibirahim tāmi gābē de, “Mas mbalan a mbi albarka tumalki wu.” 9 Ten nāk gwisi kan mas majwe ngassi ten Yesu wu a mbi albarka suk Ibirahimi mān ngasti. 10 Nak de sā pāli bigaa mas majwe ngassi ten mbat gāba gā Musa de tās mbi kāntidli mal Nya wu. Sā lishi nāk gwisi de, “Mān bi gaa kāde malgwē bāta kop mas wul jwe sā lishi kā mbat gāba gā Musa sowu.” 11 Gāba wo ni gā hwdāli so, de malgon a dām de mān lāshi byas wul gaa mal Nya tumal kopti mbatti so, nāk de sā lishi de, “Mān pālti wul ndakce a pāl dāmti gwasi tumal ngasti ten Nya.” 12 Mbatti wo tu ten ngasti kān tul so, nāk de sā lishi de, “Malgwe kop mas wul jwe mbati dlam wugo ta dām tumal mbatti wu.” 13 Almasihu yillani tet dākā bigaa gwe mbat gāba pālini wu ka, ten de sā pallat de wul bigaa ten bi ganan, nāk gwe ni gā lishi de, “Mān bigaa kāde mas malgwē sā bākti ka ten gudal yencin wu.” 14 Almasihu Yesu kisānni ten de tā albarka gwe sā laki Ibirahim wu dām de gā majwe bā

mān Yehuda kā sowu pak, gwisi kā laki yek mā de pāt gwakan wi. **28** Ten nāk gwisi kān, kā mbi Shishi gā Nya de sā pāl alkawol gwas tumal po yi kak-kak so, mān Yehuda, sogo majwe ba ngasti ganan. **15** Yilkeni jini, hānta bo cingalikii mān Yehuda kā sowu, zhel sogo majwe bā zhel ten ilgan de kāa yisi wu, nāk kangwe de hal kā sowu, mani sogo modli. Ten de mas jwakan mbalan de lop dlalli gāba kā dlo gwasan yek sa de nam kān kāa ni mal Almasihu. **29** Kume kii lak ang dani wugo, bā mālgon a man bālti kā wo mbalan ji Almasihu kā wu, to kii wo mil ji so a bā mālgon a man mbālti ilgon dani sowu nāk gwisi kān ni ten gāba gan. **16** Nāk gwisi kān nāk gwe tā pāl alkawol wu.

ni pak, Nya dlalli gāba kā dlo gwas suk Ibirahim suk yen gwasi. Lishti gāba gā Nya wule, "suk mil," so, kangwe de ma damānni de mili wo sa wanti wu sowu. Ama gāba wo sā lishi de, "suk yen gwa," gwe yek de mbalan de nām, a tik de Almasihu wu. **17** Ilgwe a nāma dlāmti go yek de, Nya dlalli gāba kā dlo gwas suk Ibirahim. Ten nāk gwisi kān mbāt gāba gwe sā tul i gin 430 kā kaali wu a palli dlāllat gābe ten koo lu so. **18** De kume mbalan a mbi albarka gā Nya tumal kopti mbāti go, ai ta mbi tumal alkawol ga dlāllat gābe so. Ama Nya kā alheri gwasi, yek tā laki Ibirahim albarka ten bi alkawoli. **19** Kume nāk gwisi kāwū, yek de laki yek sā bal mbāt gāba gā Musa ye? Ilgwe laki yek sā mbāt mbāti dani go yek de tās yillini byas wul jinān ten dii kān. Sā tulli mbāti tā mbalan pāl wul da kān se sā'i gwe Yen ga Ibirahimi tul wu, nāk de ten bi gwas kān sā pāl alkawoli wu. Mil shinti ji Nya kā tulli mbāti tumal mālgwe atā dāl kā dlo ga mbalan suk Nya wu. **20** Asā ngo mān dlālti kā dlo kume gāba ni kā dlo ga mbalan de lop wu, ama Nya wo ti wo de nam kān. **21** Bohwe gāba gami nima dlāmti de we mbāt gābe wo bā a mo suk alkawol gā Nya sa? Hwowo ko njaa! De kume sā tullan mbāt gāba mān bālti mbadl go, ai mbalan a mbi dāmti pālti wul ndakce mal Nya tumal kopti ga mbāt gwisi. **22** Ama sā lishi kā gāba gā Nya de mas dii atl wo zhel gā pālti byas wul kān, Nya pali nāk gwisi kān ten de tās bāl majwe ngassi ten Almasihu Yesu ilgwe ta pāl alkawol de ta bāli tumal ngasti ten Almasihu Yesu wu. **23** De ngasti bo tul sowu, mbāti leni ka nāk majwe sā lesi kāwū, ma manān yilti kā so se ngasti tulli. **24** Nāk gwisi nāma mbokti ang de sā lakanni kā ang gā mbati ten de tā talani mal Almasihu, amā ngasti kā laki yek bā byas wul ni ni gaa mal Nya so. **25** Nāk ninge de ngasti tulli, mā po yi gaz gā mbāt gāba gā Musa so. **26** Ten nāk gwisi kān, mas jwakan wo mil ji Nya kān tu ten ngasti ten Almasihu Yesu, **27** nāk de mas jwakan wo sā pālikii baptismā kā Almasihu wu, gwisi mbok ang de kāa kan pāt gā Almasihu

4 Ilgwe a nāma dlāmti go yek de, kume hal mān cit gado yi de yen mbalan go tā bo man zhel na ilgon so, ko de mas wul ji mān zāt gwāsaya dām de gwas wu. **2** Ka sa'i gwe de tā yi nak'enī go, yeri yi kā ang gā mān ketalti jwasi suk majwe sā nit ma zāt gwel ten wul, hal se cin gwe aba gwas zi wu tuli. **3** Nāk gwisi kān manānni kā sa'i gwe tantu ga Yesu Almasihu bo tul so wu, kā sa'i gwisi wo mā dāmān nāk mil mbalan, mā dāmān de zhel ji mān iko jwe sik de guu ji dii atl ge wu. **4** Ama de sā'isi njikan wugo, yek Nya shin yen gwas sudi gwe kili mbalan nāngus kā zāt wu, ama tā zāt kā sa'i gwe sā yima kopti mbāti wu, **5** tās bātl wul ten majwe sā ni gāz mbāti wu, atā pāllāsi de mil ji Nya. **6** Nak de kāa bāl de mā bālān de mil jwas go, yek tā shin Shishi ga Yen gwas sut ka mbādl ganan, gwe a mbe Nya de, "Abba, Aba" wu. **7** Ten nāk gwisi kān, ningo ki wo zhel kā po yi so, ki wo yen gwas kān. A nāk de ki wo yen gwas kāwū, Nya pāllāk de mān cit gado gwas wi pak. **8** Tek wu de bākāa bo yis Nya sowu, akāa ngusi atl wul jwe a mbalan ngusisi atl, jwe de bāsā ni ten bi ilgon sowu. **9** Ama nin de kāa yis Nya wu, sogo nin de Nya yiskii wu, dāni kān kāa kop iko jwe sik de guu ji dii atl gee de bāsā ndāl sowu gwi? Yek laki yek kāa nāma lamti tāk bo palan de zhel jwasan dā ye? **10** Kāa pal de man kopti cin jon, suk lip jon suk gini jon. **11** Ilgwe kāa nāma pālti wu ci bānti, bā citi kā dli gi tenkii ni ten koo lu so! **12** A nāma ngemti gwakan yilkeni jini, de tāk dāmān nāk ami ten de ami mago ani nak kii A bākāa pāli byas ilgon so. **13** Kāa yisi de cwo gwe cin wu kā laki, yek a mbi tantu ta ndekii tullat tāmi gāba. **14** Ko de cwo gi wusi tullikii bomti i'e wu, ama mas nāk gwisi yek bākāa mbulan ni sogo yek kāa nge pālti tenān so. Ama yek kāa kamān nā ang de lop nāk wule yen shinti gā Nya kāde ami, nāk gwe kāa kan Almasihu Yesu gaa gwas wu. **15** Kāa pal hwol tuk i'e kā sa'i gwisi! Ama yek ningō hwol tuk gwe kāa pāli nā ami wu bāl ko? Ten de gem,

kä sa'i gwisi wo, de man pat kani go, kaa yilli **5** Almasihu laki yek mä mbi gaa ganan ten de gwel jwakan akaa balanni. **16** Ama yek ningi, bá malgon po ngapanni so. Ten näk gwisi kan, a dämikii wi de yelen dlanti ten de a dämikii se tak dlalan na ndalти, bak balan gaa gwakan gem ma? **17** Man mbokti ang ten gaña shelti lal akaa po pal wul de zhel so. **2** Bo kumanni nini jimi, nama lamti tlat gaa jwakan, ama ilgwe nisi i'e! Ami Bulus, amik ka hwikii gaña ge, de kume kä mbadl go hwa wul kä so. Ilgwe sa nama lamti sa salkii ten de tak mbi kantidli mal Nya kä go, go yek de tas hul dlo gwakan sukmi, apaa mas Almasihu nikii zikii ang na ilgon so. **3** Amik ba mbadl gwakan pal tensi. **18** Ai mbunän de ta po hwikii wu da da, de hal kä nama lamti tak mbalan pal ilgwe sa pali wu, de hal kume ilgwe mbi kantidli mal Nya tumal salti go, to, nikii nit kä mbadl go hwaši kä wu. Ama tas dloti ko netli tak koban mas mbat gaña ga Musa. **4** agasi, bá de we se gasi gwe ani sukii wu so. **19** Kii de käa nama lamti tak daman de man lašhi Mil ji lami jini, gan kade bomti na lop gwe a tla byas wul gaa mal Nya tumal kopti mbat gaña ga tenkii wu näk wule kili gwe ni ten gahwulan na Musa go, käa yil daka kopti ga Almasihu kä wi. cicit zat yen wu. A ba ngusi tlat bomti gami, A käa nge alheri ga Nya wi pak. **5** Ama tumal hal se a yen Yesu kä dämri gwakan. **20** Ayya, Shishi ga Nya suk tumal ngasti tenti kan ma wule ba nan sukkii ninge ta balli yal gini, bi nama batti, suk zat mbadl ganan ten mbit palti gwakan nima hwotti gi i'e. **21** Hwini nini, kii wul ndakce ga Nya. **6** Ten de kume mä nan de de kä na lamti kopti mbat gaña ga Musa wu, mbalan ji Almasihu Yesu go, na tas salanni, käa yisan ilgwe mbati dlam wu sa? **22** Näk de ni na bas salanni so mas ni ten bi ilgon so. Ilgwe ga lishi de, mil maani de lop ni Ibirahim da, hwotanni go yek de ngasti ten Yesu gwe asa yeni gon wo tumal kili zhel, a gon wo tumal yisi tumal lamti yilkeni wu. **7** Tek go käa nama kili gwe ba zhel kä sowu. **23** Yeni gwe sa zat yemti hwa lalsi. To, wok tlekii cina yek ta lakkii tumal kili zhel go sa zati näk kangwe asa wut ten zakti kopti gaña gem wo? **8** Wundal ga mil wu. Ama yeni gwe sa zat tumal kili gwe ba shelti gami de sa shelkii go, sut mal Nya de ta zhel kä sowu go ti wo sa zat tu ten bi alkawol mbekii wu kan yil so. **9** Näk kangwe asa wule, gwe Nya pali Ibirahim wu. **24** Wul jimi wo sa "Njet yis kade man lakti ga bal apti palti burodi cingal gaña dani, ten de modli jimi wo sa nama ten toti." **10** Mas na näk gwisi gahwulan ndali mbokti ang ten dlallat gaña de lop. Hajara kade näkii. Dämri ganan sukkii kä palti wul ga Bagaa ana ga zhel tani näk dlallat gaña gwe sa pali kä laki yek gahwulan ndali näkii, ten de kaa ten tlandal Sinai wu. **25** Ningi Hajara kan sa kan gaña ga malgon man gi so. Ama Nya a nol cingalit de tlandal Sinai kä atl ga Arabiya. Tik malgwisi de ta nama zhimbälti gwakan wu, ko ni näk ban Wurshelima näk ningan, näk de na ta tik de wokko. **11** Yilkeni jini, a wulankii de, bi ti na mil jwasan mas sa nama dämri zhel wu. **26** salti kan a yima gaba dani go, da yek ka laki asa Ama Wurshelima gwe ni nya go ti wo zhel kä yima cit dlelngapcan ye? Ai, gaña bi mashkan so, a tik de ana ganan. **27** Ten näk gwisi kan sa ga Almasihu ten gudal yencin a dämi malgon de lishi de, "Pal hwol tuki, ki ndokla, kii de baka wul kotti asan so. **12** Ama lamti gi wo, ta ma jimi wut mil sowu, lak icin, kul ten palti hwol tuki, de sa nima zhimbälti gwakan wu pita dlamtii ki de kä yis cit tuk zat yen sowu. Ten de mil ji gaña hal se sa yilli ndis jwasan ka mas jwasan. kili gwe kos gwas catti kä go sa wonti sa wonti **13** Yilkeni jini, kii wo sa mbekii ten de tak palan man mil ji kili gwe kos gwas yi sukti wu." **28** dämri mbit gaa. Ama pan dem-dem bá mbit gaa Ningi yilkeni jini, kii wo kä bal de mil ji Nya gwakan lakkii palti byas wul so, ama kä lal ga tumal alkawoli näk kangwe Ishiyaku ni wu. **29** palti näk gwisi wo ta gami lakkii ten palti wul Kä sa'i gwisi wo yek yen gwe sa zat näk kangwe yilkeni jwakan kä lamti. **14** Ai mas mbat gaña ga asa wut mil wu ci dlelngapcan yen gwe sa zat Musa wo sa mwe ka kä gaña de nam de, "Lam tumal iko ga Shishi ga Nya wu. Nu kan ni pak malgwe ni njaa sukkii wu näk gwe kä lam gaa hal nin. **30** Ama ni ga lishi kä gaña ga de, "Mbol gwa wu." **15** Ama kume dam näk wul me, akaa zhel kili wu suk yen gwasi, ten de yen ga zhel ngusi dlanti suk yilkeni jwakan, akaa ngusi asti kilisi a mbi gado suk yen ga kili gwe bá zhel kä yilkeni jwakan, akaa nama ngukti tlu ga yilkeni sowu so." **31** Näk gwisi kä laki yilkeni jini, mi jwakan go, pan dem-dem na pat jwakan sogo wo mil ji kili zhel kä so, ama mil ji kili gwe bá kaa pak yilkeni jwakan mas. **16** Ilgwe a nikii zhel kä sowu.

tas kobi nəkii. Kume kaa pali naq gwisi go kaa Nya ka so. Mas ilgwe mbalan bok go yek kan ta kop ilgwe dli lami wu so. **17** Ten de ilgwe a dli wotli. **8** Ten de malgwe bok zhin tumal lamti lami go ba ami wo suk ilgwe a Shishi ga Nya ga dli gwas go, a lakti ten wotli mashkan. A lami wu so. A naq gwisi ka pak ilgwe a Shishi ga kume ta bok ilgwe Shishi ga Nya lami wugo, ta Nya lami go ba a mo suk ilgwe a dli lami wu so, mbi mbadl gwe ba a paki sowu. (**aiōnios g166**) **9** wul de lop jimi wo asa ngusi dlanti suk yilkeni. Ten naq gwisi, ban naqan na palti hwa wul so, Yek laki a baka man palti ilgwe kaa lam palti naq de hal de sa'i wotli tul wugo ma wotlan wu so. **18** Ama kume Shishi ga Nya nama kopti wul i'e, kume de ma celan ka mbatl sowu. **10** naqii go, to, kaa po yi gaz ga mbat ga gaaba ga Ten naq gwisi kan, mas sa'i gwe ma mbi ang Musa so. **19** Byas pat ga dli wo, ga hwundali palti alheri wugo tan pali ko wokko, tun naq kan ni so. Yek de pat suk kili gwe ba gwa ka ba yilkeni jinan ka Almasihu so. **11** Bo yenan sowu, suk palti byas wul, suk palti wul nsha. **20** kidit ji bakake lishti jee de a palikii lishti da na Suk ngusti atl gunki, suk ngukti mbalan, suk ang gi wu. **12** To, majwe sa nikii ma ngapti ten neget hwulan ga yilkeni, suk dlanti, suk dakalti. de ta salkii wu nama lamti tas mbok ang ten Suk lilti mbadli, suk lamti gaa, suk hwulti suk gaa gwasan de si wo man kirki kan. Ilgwe laksi yilka, suk laishi kopti ji maji cina. **21** suk duu tuk ten palti naq gwisi go yek de, sa nima banti na mbit wul ga yilka, suk tlatdli, suk motgaa wundal ga bomti gwe sa tla ten bi mashkan ga tlat wul suk naa wundal ji wul jwisi. A nikii ma Yesu ten gudal yencin wu. **13** Ai, ko ta majwe dalti kang naq gwe a palikii tet wu, de mas man sa nama wulti gwakan de ta salkii wu mago sa palti wundal ji wul jin jo sa mbi Nya boo so. nima kopti mbat gaaba ga Musa mas so, ama yek **22** Ama wul jwe a Shishi ga Nya tulli go sik de, sa nama lamti ta salkii, ten de tas man wulti de lamti, suk hwol tuki, suk tamii mbadli, suk dlot sik salkii da. **14** Ama ami wo ko njet ba bo neget mbadli, suk kirki, suk palti hwa wul, suk palti na ilgon so, seko na gudal yencin gwe sa bok gem, **23** suk mullat gaa atli, suk dopti gaa. Ai, Bagaa Yesu Almasihu wu. Ten de mashkan gwas ba mbat gaaba gon wuli de ba pal wundal ji wul ten gudal yencimi ka laki yek a mashi lamti wul jimi so so. **24** A mas mbalan ji Almasihu wo, sa ji dii atl ka, yek wul ji dii atl dam de hwuuni bok palti wul ji dli ka wi suk wonti byas lamti a malan pak. **15** Na salti, na laishi salti mas ni wul gwas ka wi ten gudal yencin. **25** Nak de ma ten bi ilgon so, ama ilgwe ni de ilgon go yek de nama dampi tumal Shishi ga Nya wu, ma zakon ta mbalan pal de malgwe sa palti pyali wu. **16** Shishi ga Nya tas kobi na mi ka dampi ganan. Han ta tamii mbadli, suk yenti gonti dam de ga **26** Ban dampi de man nalti gaa, suk man ngot majwe sa nama kopti pyal mbat gaaba gan wu, dlanti suk man duu tuk na yilkeni jinan so.

6 Yilkeni jini, kume sa dop malgon ten palti byas wul wu, kii de Shishi ga Nya nima kopti na kii go, pallan malii tet ten tantu na tamii yal, ba de na yal mati so. Ama pan dem-dem na gaa gwakan, de ba naq gwisi ka sowu kaa nda ka palti byas wul gwe ta pali wu. **2** Kamani dibalti ga yilkeni jwakan, na naq gwisi kan kaa njikan mbat gaaba ga Almasihu. **3** Kume gon gwakan dam gwa we ilgon kade ti ama ba ilgon kade ti sogo, malii nama shelti gaa gwasi. **4** Ama ta ko wokko cingal ilgwe ta nama palti wu tas yeni. Kume palti wul gwas de mbun wu, apaa ta pal hwol tuk na nali, ama bas cingal gaa gwas ten malgon so, **5** ta ko wokko kan dibalti ga gaa gwasi. **6** Han ta majwe sa nisi ma mbokti ang ten gaaba ga Almasihu wu pali alheri man lishti gwe nisi ma mbokti ang ten gaabe wu. **7** Bak shelan gaa gwakan so, kaa mani tlet botlkan

Apisa

1 Ami Bulus, yen shinti ga botli ga Almasihu Yesu nák kangwe Nya lami wu. A nima lishti gába gan mbalan ji Nya jwe sa ni ká ban Apisa, majwe asa pal gem ten kohti ga Yesu Almasihu wu. **2** Han tā alheri suk multi mbadl sut mal Nya Buka ganan, suk Bagaa Yesu Almasihu dám de gwakan. **3** Gem, albarka wo ga Nya Aba ga Bagaa ganan Yesu Almasihu kán! Ti de ata bálanne albarka sut nya tumal Almasihu, ata laki amá mbi mas albarka tumal Shishi gwas pak wu. **4** Nák de tā botlánni tumal dámpti ganan ká Almasihu tun bása bo pal dii atl so, ten de tān dámán de mbalan mán cilti, mán láshi byas wul a cina daat ka. **5** Ká lamti gwas kán tā pali, yek tā laki de tān dámán de mil jwasi tumal Yesu, ten de nák gwisi kán tā lami, a nák gwisi ká tamit da. **6** Tā pali nu tān tásan alheri gwas mán nalti, gwe tā bálanne ten koo lu tumal Yen gwas gwe tā lamti i'e wu. **7** Tumal Almasihu kán sá batl wul gwe nini gaa wu tumal hwulan gwasi, gwe yek de taasti ga byas wul ganan de sá taasi káwu. Sá pali nák gwisi tumal nalti ga alheri ga Nya, **8** gwe tā bálanne de bá pakti niddá so wu, suk mas bótłkan yisti wul suk yisti gaa ga wul gwe tā bálanne wu. **9** Yek Nya mbokini ang ten wul jwas jwe ni ga hwudáli ka nák kangwe de tā lami wu, wul jwe de tā laki ta njikan tumal Almasihu wu. **10** Kume cin gwe ta zi wu tullu go, ta mo wul mas ká Almasihu, na wul jwe ni to nya káwu suk jwe ni ten dii atl wu mas. **11** Nya botlánni ká Almasihu tān dámán de mbalan jwas, tā laki de tā pi nák gwisi nák de yek de ilgwe tā lam pálti wu, ai tik de mán pálti wul kangwe tamit dá wu. **12** Nya botlánni mi de mik nda zhila zat mbadl ten Almasihu wu, ten de tān pálán dámpti tāsti ga nalti gwasi. **13** A ká dám de mbalan ji Nya wi tumal Almasihu ká sa'i gwe káa kum gába gem, gwe yek de tamí gába gwe tulikii kisti wu. Ká sa'i gwe káa ngaskii ten Almasihu wu, Nya lak shaida gwas tenkii de tā dalikii gába de tā bálkii Shishi gwas wu. **14** Shishi ga Nyami ká nini de mán mbokti ang ten de gem kán, Nya a bálanne ilgwe tā dlálli gába gwas daní wu, ilgwe a dám de ganan ká sa'i gwe Nya kis mbalan jwas wu, ata pal mas wul jwisi ten de tā mbalan tás nalti gwasi da kán. **15** Yek laki, de a kum bi ngasti gwakan ten Bagaa Yesu suk kangwe de káa nama lamti ji mas mbalan ji

Nya wu, **16** a bá ba zak pálti hwol tuk ná Nya ten bi gwakan so, a ngusi pálti nák gwisi dlip de aba ngemkii Nya wu. **17** A nama ngemti ga Nya ga Bagaa ganan Almasihu Yesu, Buka mán nalti tás bálkii Shishi gwasi gwe a lak yisti wullu, a mbok ang ten wul jwe ni ga hwundáli káwu ten tak yisanti i'e da. **18** A ngem Nya de, tā gwel ga mbadl gwakan buli, kangwe ka yis gaami akaá yis wundáli ga zat mbadl gwe tā mbekii de tak pali wu, tak yisan wul gwe ni ká nalti ga dlállat gába gwe tā pali mbalan jwas wu. **19** Ani nima ngemti Nya, mi de mán ngassánni tenti, ten de tān yisan ndálti ga iko gwas de bá a cingaldli sowu, gwe yek nama pálti wul ká mi wu. Ndálti ga iko gwisi káde bal iko **20** yek tlil Yesu tot dáká máshkan ka, yek zat ká mbuni lu dámpti ten ang shinti ga Nya to nya ka. **21** Lu gami de Almasihu nima dámpti go ni nya dám mas guu, suk bacina, suk ndálti, suk bagaa, suk mas shin. Bá de ká gin jee tokte so, ama suk gin jwe aya tullu. (**aión g165**) **22** A Nya zi mas wul a atl dati, yek tā lakti de bacina ga wul mas ga motgaa ga kohti. **23** Ká motgaa gá mán kohti wo Almasihu wo njikámi kán, nák kangwe ti ná gaa gwas njikáni wul mas wu.

2 Tek go nák gá máshi kán káa ni nák de kii wo mán láshi kumti bi suk mán pálti byas wul káwu. **2** Ká sa'i gwe káa yima kohti byas tantu ji dii atl ge wu, de akaá kop byas guu gwe tik de bacina ga to nya ká wu. Tik de byas mazhe gwe nama cokti ga mbalan ten de bas kumi bi Nya sowu. (**aión g165**) **3** Tek go mas jinán nu kán amá dámánni, mán nánma kohti kápti ga dli ganan, mán nánma kohti ilgwe dli ganan suk mbadl ganan zini wu. Mi mago tek go lilti mbadl ga Nya a susut tenánni nák gwasañ wu, nák de pálti wul ganan wo ga dli káwu. **4** Ama Nya wo mán yenti gonti kán i'e, lamti gwe ata lamánni go mán nalti kán. **5** Tun ká sa'i gwe mán yi gá máshi ka ká pálti byas wullu yek tā pallani kaami suk Almasihu. Tumal alheri kan káa mbi kisti. **6** Nya pallani kaami suk Almasihu yek mán mbi lu dánti to nya ka tumal Almasihusi. **7** Nya pali nu tás mbok ang ten alheri gwas mán nalti gwe de bá a cingal dli sowu ká gini jwe aya tullu. Tā mbokini ang ten alheri gwasi tumal Almasihu Yesu. (**aión g165**) **8** Alheri ga Nya ká laki yek káa mbi kisti, bá de we mantí pálti wul ga gaa gwakan ká so, bálti wul ga Nya kán. **9** Pálti wul gwakan ká laki so, bá malgon bo ngetl

so. 10 Mi wo ilgwe Nya pali wu kān, tā palānni gwe a nak lish gāba tet dani wu. 4 Kume kāqā kā Almasihu Yesu ten de tān palān hwa wul kōbi kā lishtisi go, kaa yis gaa gā ilgwe a yisi ten jwe tā pali tun tek de tān palān wu. 11 Ten nāk wul gā hwudāli gā Almasihu wu. 5 Ilgwe de tek gwisi kān bo damānkii, ten kangwe kāa ni tek go mbalān yisi so, ama ning Nya mboki ang wu kii de mān Yehuda kā so wu, a majwe asā mil shinti ji botli suk mān dlāmti gāba ga Nya mbe gaa gwasañ de si wo sā salsi wu, mbekii de dani wi tumal Shishi gwasi. 6 Ilgwe sā hwundāli "mān lašhi salti." (Salti gwasañ wo wundāli kā go yek de, tumal gāba mān tāmti majwe bā gā dli kān, gwe asā pali nā ang gā mbalān wu). mān Yehuda kā sowu a mbi wul gado suk mān 12 Daamānkii de kā sa'i gwisi wo, kāa ni suk Yehuda, asa dān nak dli denām, asā mbi ilgon kā Almasihu so, bāsa dlāmkii kā mān Yisiraila so, alkawol gwe Nya pali tumal Almasihu Yesu wu. kii wo māndāki kān kā dlāllat gāba alkawol gwe 7 A pal de zhel gā gāba mān tāmti gan tumal Nya pali wu, a bā zāt mbadli ni kii da gā mbit alheri ga Nya gwe sā balān wu tumal ndālti ilgon mal Nya so, a bākāa ni suk Nya ten dii atl gwas. 8 Ko de amik de nak'eni kā mas mbalān ji gee so. 13 Ama ning Nya kā Almasihu, kii de tek go Nya go, ama yek Nya bālān alheri ga tālat tāmi kā ni dlenti suk Nya wu, sā talakii tet njaa mālti gāba ten wul gā Yesu gwe bā a bodlāldli sowu, wi tumal hwulan gā Almasihusi. 14 Tik tullini tā tale majwe bā mān Yehuda kā sowu. 9 A po tāmi mbadli, tik palli mān Yehuda suk majwe dlamā mas mbalān kangwe a Nya pāl ilgwe ni gā bā mān Yehuda kā sowu de nām. A tik jek sābal gwe hwul dlo gānan wu ka, gwe yek de net gāna ten te ka mal Nya, gwe tik pāl mas wul wu. (aiōn hwulan gwe ni kā dlo gānan wu. 15 Almasihu g165) 10 Lamti gwas wo yek de tās mboki ang kan mbat gāba gā Musa, suk dālti kang jwasi, suk shele jwas ka kā dli gwasi. Tā pali nāk gwisi ten de tas pal pyal mbalān jwe sā yil tet kā mbalān de lop jwisi wu. Pālti nāk gwisi kā tulli tāmi dāmti kā dlo gwasañ. 16 Tā lākan dlo ga mbalān de lobī suk Nya ten de tas dām de dli kān ni dlo gwas. 17 Tā tullikii gāba tāmi mbalān de lobī suk Nya ten de tas dām de dli kān ni dlo gwas. 18 Tu ten tantu mbalān de lobī jinān mbi lāt gāna. 19 De nuk go, 16 A ngemti de kā bal nālti gwas tās ndāllikii kii wo māndāki kā po yī so, kii mago mil boo kā gāhwulān tāk ndālān kā mbadli gāwakan tumal gāli suk mbalān ji Nya. Kii wo mil lubii ji Nya Shishi gwasi. 17 Tā Almasihu dām kā mbadli kān. 20 Sā kinkii ten zhila bii gwe de mil shinti gāwakan dā, tumal ngasti gwe kāa ngaskii tenti ji botli suk mān dlāmti gāba ji Nya kin wu, a wu. A nikii ma ngemti Nya nāk de ning Nya kā Almasihu kāfē zok ye kā kinti biimi. 21 Kāti kān kāfē wi, yek kāqā ndāl i'e kā lamti gwe nikii dā mas kinti biimi mo, tik de mān lakti a biimi tli, wu. 18 Ten de tāk yisan gāami suk mbalān ji hal a pal de punka mān cilti gā Nya. 22 Kii mago Nya, tāk yisan nālti gā lamti gā Almasihu, nā kāti kān sā nāma kinti gāwakan suk naa mbalān, altāt gwasi, nā dlāntāt gwasi, nā tlālti gwasi, ten de tāk dāmān de lubii gwe Nya dām gībi na dlāntāt gā lamti gwe Almasihu palini wu. 23 Nālti gā lamti gwe Almasihu palini wu, tāk yisan gā Almasihu wu, gwe man netgā yisti wul gā mbalān wu, tāk njikāman nā mas njikānti gā Nya. 20 Ning, han tā nālti dām de gā Nya, ti de atā pāl wul jwe ma dlāmān paki dāni sowu, tā palini man kangwe de mā ngemanti wu, suk man kangwe amā daamānni dāni wu, nāk gwe ndālti gwas nāma pālti wul kāmi wu. 21 Han tā

3 Ten nāk gwisi, ami Bulus de sā le ka ten bi gā Almasihu Yesu wu, ten zāt ang gāwakan kii majwe bā mān Yehuda kā sowu. 2 A yisi de Kāa kum gāba alheri gā Nya gwe sā balān wu, ten zāt ang gāwakan. 3 Yek de ilgwe ni gā hwudāli de Nya bāli gwel yek tā mboki ang dāni wu, nāk

nalti dəm de ga Nya kə motgaa gə mən kopti
suk kə Almasihu Yesu, gin ten gin ba pakti!
Amin. (aiōn g165)

4 Ten nak gwisi, ami de ani ga lee ka ten bi
kopti ga Bagaa wu, a nama ngemti gwakan,
tak palan wundal dəmti gwe ni ndakce suk nalti
gə mbet gwe sə palikii wu. **2** Shitan gaa atl, ta
dəmti gwakan ni dem-dem, dəmən de mən dlot
mbadli, akaa ci cina nə dlot mbadli nə yilkeni
jwakan kə lamti. **3** Dlokamankii tak ngišan
motgaa gwakan gwe Shishi gə Nya balanni
tumal təmi mbadli gwe meeni gaa kə lu de nam
wu. **4** Dlisi wo de nam kən, a Shishi de nam, nak
gwe Nya mbekii tumal zət mbadli de nam wu. **5**
Bagaa ganan wo de nam kən, ngasti ten Yesu
de nam, a palti baptismal mago de nam. **6** Nya
ganan de nam, tik de Buka ganan mas jinan, tik
ni nya də ko wokko, a tik nima palti wul kə mi
mas jinan, atə ni kə ko wokko. **7** Yek ningo sa
bal ko wokko ganan hwa wul wi, nak kangwe a
Yesu bali wu. **8** Nak gwe de gaşa ga Nya dlam
wu, “De ta to nya go, tə nde majwe tə dopsi ju
cina, yek tə bal zok wul mbalan jwasi.” **9** (Yek
de ilgwe dəmti de, “tə to nya,” nama mbokti
ang dani gwe, de bə nakkən tə yil sut atl sowu?
10 Tisi de tə yil sut ten dii atl go tik po to to
nya man mas dlo nya ka, ten de tas njikan nya
suk atl.) **11** Almasihu nə gaa gwas kə laki yek
naami ni de mil shinti ji botli, naami wo mən
dəmti gaşa ga Nya, naami wo tas dəm de mən
shele gaşa man tamti, naami wo tas dəm de
pasto, a naami wo tas dəm de mən lishti. **12** Ta
pali nak gwisi tas ləkan mbalan ji Nya tas pal
wul gwasi, ten de tə dli ga Almasihu mbi nalti
da. **13** Hal se mə dəmən de nam mas jinan kə
ngasti ten Almasihu ganan, amə dəmən de nam
kə yisti ga yen ga Nya, hal amə dəmən de kidi
mbalan, amə njikamanni nak kangwe Almasihu
ni wu mas. **14** Nak gwisi a laki a bama po dəmən
nak millalı so, majwe a yetal zhilu mbokti ang
ten wul ga dii atl ge ngusi madlalati daamti ga
mbadli gwasan nak kapsi ze wu, a mbalan man
botlən ngusi shelti gwasan asə tesi gazi. **15**
Kə lal ga nugo, ma dəmən gem yilkeni jinan kə
lamti, amə cin cina nə nalti kə wul mas, hal
amə dəmən nakti Almasihu, ti de tik de gaa
ga dlisi. **16** Tumalti kən kət dlisi ngip yilkeni
jwasan tumal tləkki jwe ngiši wu, kume ko kət
gwik-gwi pal ilgwe zitdu wu, a lak dlisi ten nalti
a ndali kə lamti. **17** A nikii ma dəmti gaşa gan
ji mbalan ji Nya so.

ye kə kašikii dəmti da nə shin ga Bagaa de
bək po dəmən nak majwe bə mən Yehuda kə
sowu so, majwe de daamti gwasan wo ten wul
ji ten koo lu kawu. **18** Mbadli jwasan njikan nə
damshal, a bə mbadli gwe a Nya bali wu nisi də
so ten laši yisti suk laši kumti bi gwasan. **19**
Ko njet nsha po yisi gwel so, sə bəl gaa gwasan
palti byas wul, asə yitla netli ten wul asə ngusi
palti mas wul cittade. **20** Ama kii wo nu kən
Almasihu mbokikii ang dani de tak pali so. **21**
Ka sa i gwe de kə kum gaşa tenti wu, kə dəmti
gwakan de man kop gwas wo, sə mbokikii ang
ten gem gwe ni kə Yesu wu. **22** Sə mboki kii ang
wi, ten palti wul nak gwe akaa kul pali tek wu,
tusən gus mbalan wu ka, gwe lil wu, ten wul
shelti lal jwe tə nama lamti wu, **23** Ten de tak
pallan de pyali kə daamti ga mbadli gwakan. **24**
Palan pyal dəmti wudali gwe ni nak gə Nya wu
kə gem, suk palti wul jwe ni ndakce nə dəmti
kə cilti wu. **25** Kume nuk'wu zakən shelti lali, tə
ko wokko dəmli gem yelən dəmti gwasi, nak de
mas jinan wo kat dli ji dli de nam kən wu. **26**
“Kume mbadli lilik wugo bək pal byas wul so.”
Bək zaki a cin nə bii a kə yima lilti mbadli so. **27**
A bək bəlan shefən lu so, kə lilti mbadli gwakan.
28 Malgwe kul pi mukal go bas po pi mukal so,
ama tas ngo wul tas pal hwa wul nə ang gwasi.
Kangwe ta mbi ilgon hal atə zi-ang majwe bə
ilgon nisi də sowu. **29** Bək zaki ni tə byas gaşa
yil tet kə bi jwakan so, ama dəmən gaşa gwe
a zi-ang a ndali gahwulan yilkeni jwakan wu
nak kangwe sə lami wu. Palti nak gwisi a laki
a gaşa gwakan zi-ang mən kumti jwakan. **30**
A bək lili mbadli Shishi gə Nya so, nak de nəti
kən Nya palihi lalas tas mbok ang de kii wo mə
jwas kən ten cin kistli wu. **31** Zakən mas yokiti,
suk byas mbadli, suk lilti mbadli, suk ngot bi,
suk mas ngalci. **32** Pali yilkeni jwakan hwa wul,
aka a yen gonti ga yilkeni jwakan, taasan byas
wul jwe yilkeni jwakan palikii wu ka, nak gwe
Nya taasikii gwakan kəwū tumal Almasihu.

5 Ten nak gwisi, kə dəmti gwakan de mil ji
lami ji Nya, palan wul nak gwe a Nya pali wu.
2 Akəa pal dəmti gwakan kə lamti nak gwe de
Almasihu lamanni hal yek tə bal gaa gwas kə lal
ganan, de sadaka mən təmi wusən ga Nya wu. **3**
Bək zakini tə mbi mən pat palan kə dlo gwakan
suk mən palti wundal wul cittade gon, sogo
mən yitlat netli ten wul so. Wudal il jimi te pat
a ndali kə lamti. **4** Bək dəmən gaşa laši

nsha so, bæk dlaman byas gaşa so, bæk dlaman **26** Ta pali naກ gwisi ten de tas pallat de man gaşa kađlan so, ten de naກ gwisi mbun so. Ama cilti, tas taasti ka, tumal polti gwe ta polti ka na ká lal ga palti naກ gwisi wo ngusi palti hwol ze, gwe yek de gaşa gwas wu. **27** Yesu pali naກ tuk na Nya. **5** Tak yisi de gem man pat palan gwisi tas taki gaa gwas motgaa ga man kohti sogo man palti wundal wul cittade gon, sogo na mas mbunti gwasi, ba de na lal ilgon so, ba man yitlat netet ten wul (ilgne ni ndakce suk de na daskan so, sogo zobsi ilgon so, ama tas kohti gunki wu) a mbi tet ka boo ga Almasihu **dam** na cilti ba de na byas wul so. **28** Naກ gwisi suk Nya so. **6** Ba malgon shelkii na gaşa shelti kan ta mani lam modli jwasan, naກ dli gwasan lal so, ten de wundal ga wul jwisi kađe man wu. Ai malgwe lam kili gwas go gaa gwas kan ta lakti a lilti mbadl ga Nya nda ten majwe basa lami. **29** Ko de malgon bo taba netet ga dli gwasi kum bi sowu. **7** Ten naກ gwisi kan bæk cugaa souw, ama ata bal ilga nguki dli si ata ketalti i'e suksi so. **8** Tek go mi wo damshal kan, ama naກ gwe a Almasihu pali motgaa ga man kohti ningi mi wo cilti kan ka kohti ga Bagaa, ten wu **30** mas jinan wo kat dli ga Almasihu kan. naກ gwisi, palan wul naກ mil ji cilti. **9** (Naກ de **31** “Yek laki a mani zak aba suk ana gwasi ata cilti kađe man tullat ga mas hwa palti wul, suk ngatli kili gwas dli, asa dam de dli de nam.” **32** palti wul ndakce, suk gaşa ga gem) **10** se tak Gaşa gan go bal wul gwe ni ga hwudali kawu ngo ilgne Nya lami wu. **11** Ba ilgon mokii suk kan, ama ami wo ten Almasihu suk motgaa ga palti byas wul ji ka damshal so, ama ngusisi bulti gal da gaa ka. **12** Ni de wul nsha ta dlam wundal ji wul jwe a man lašhi kumti bi jwisi pali ka damshal wu. **13** Ama mas ilgne sa tulli ka cilti go, mbalan a man yenti gwasi. **14** Cilti kađe man lakti a mbalan man yenti wul mas. Yek laki yek sa dlam de, “Man ndet yembal padal ka, tlinya daka mashkan ka, a Almasihu cil tenki.” **15** Pan dem-dem na kangwe akaa pal damti gwakan wu, bæk palan damti naກ kađlan so, ama palan damti naກ man botlkan. **16** Pal wul na mas ilgne Nya balki wu, kangwe mbun de tak pali wu, ten de multi jin de ma balan gib go byasi kan. **17** Ten naກ gwisi, bæk daman de kađlan so, ama yisan lamti ga Nya. **18** Bæk tladli na ze inabi, gwe de a lil mbalan kawu so, ka lal ga palti naກ gwisi wo njikaman na Shishi ga Nya. **19** Hwi yilkeni jwakan gaşa na koo zabura, suk koo tasti ga Nya, suk koo jwe Shishi ga Nya lakkii ten wulti wu. Ngusi wulti Bagaa koo na desti gan-gan ka mbadl gwakan. **20** Ngusi palti hwol tuk na Nya Buka ten wul mas ko agasi, ka shin ga Almasihu Yesu Bagaa ganan. **21** A kađa ngusi balti gaa yilkeni jwakan ten banti ga Almasihu. **22** Modli, balan gaa gwakan kos jwakan ten banti ga Nya. **23** Ten de kos kađe bacina ga kili gwasi naກ gwe Almasihu kađe bacina ga motgaa man kohti wu. Motgaa ga man kohti kađe dli ga Almasihu, a Almasihu kađe man kisti gwasi. **24** Naກ gwe a man kohti kop Almasihu wu, nu kan kii modli ma wu, balan gaa gwakan kos jwakan ten wul mas. **25** Kii kos wo lamān modli jwakan, naກ gwe Almasihu lam man kohti yek ta bäl gaa gwasi ka lal gwasi wu.

6 Kii mil mbalan, kuman bi ga man zat jwakan ka Bagaa, palti nu ni hwaſi. **2** Mbät gaşa ga Musa ga cina suk alkawoli gwas dlam de, “Bäl nalti aba suk ana gwa, **3** ten de tak mbi hwa wul akaa pal tlal multi ten dii atl da.” **4** A kii man zati, bæk ngwe bi mil jwakan hal a mbadl lili si, ama ketalansi akaa nisi ma mbokisi ang ten gaşa Nya suk dalti kang jwasi. **5** Kii zhel kumi bi bagaa gwakan ji dii atl, akaa balsi nalti i'e akaa bantisi na mbadl de nam naກ wule Almasihu kan kaa nitma palti. **6** Bæk palisi wul ga dalam gwel so, nak ga majwe asa pali wul mbalan ten de ta mbadl tamisi da wu, ama pali naກ kangwe de zhel ji Almasihu a pali wu, akaa nama palti ilgne Nya lami wu ka mbadl gwakan. **7** A kaa nama palti wul gwakan na mbadl de nam, naກ wule Bagaa kan kaa nitma palti ba de we mbalan ka so. **8** Kaa yisi de mas hwa ilgne mbalan pali go ta mbi balti mal Bagaa, na zhel na malgwe ba zhel ka sowu. **9** Kii bagaa mago pali zhel jwakan naກ gwisi, bæk lakisi banti ka dli so, naກ de kaa yisi de Bagaa de nam kani kii da mas jwakan to nya ka, a batä lam malí gon man gon so. **10** Pakti ga gaşe wo yek de, tak ndallan gaa gwakan ka Bagaa suk ka ndalti iko gwasi. **11** Yeman mas wul dlanti ji Nya, tak manan dlalti ka mas botlkan ji shedan da. **12** Dlanti ganan wo suk mbalan ka so, ama suk guu man iko suk bacina ji dii atl man damshal gan, suk mazhe man ngalci jwe sa ni to nya kawu

kən. (aiōn g165) 13 Ten nək gwisi, yemən mas wul dlanti ji Nya, ten de tək manən dləlti kə byas cin gwisi da, kume kəə pak pəlti wul mas wugo, akaə ya man dləlti da. 14 Ten nək gwisi, ɓalən mis gwakən ka nə gem, yitla ngetl gwakən ka na pəlti ilgwe ni ndakce. 15 Laki asən gwakən lət dləmti təmi ga a ga təmi mbadli. 16 Kaal də wul jwisi, kamən ngəsti ten Nya gwe yek de garkuwa gwakən wu, gwe nə nali kən kaa man bot ji pəs mən wutu ji mən ngalci wu ka nə nali wu. 17 Kinən kulugaa ga galla gwe yek de kisti wu suk bal puka ga Shishi gwe yek de ga a ga Nya wu. 18 Panta ga a suk Nya kə iko ga a Shishi gwasi kə sa'i mas, suk mas wundəl ga a ga e gwe kaa pəli suk Nya, suk ngemti wullu, dəmən nə kəng gaa, aka a ga a suk Nya ten mas mba an jwasi ko agasi. 19 Ngemini nini Nya pak, təs bə an ilgwe ba dləmi mba an dlip de a ba ga a wu. Ten de ta hwi mba an təmi ga a gan de ni ga a hwudəli kə wu, bə de nə banti so. 20 Ami wo gwell ga Nya kən ama sə bə an kə wi, ga a suk Nya ten bi gini ten de mas sa'i gwe ba dləm təmi ga a go ta dləmi ba banti, kangwe mbun de ta dləm wu. 21 Tikikus yilka ganən de ma lamti mən pəlti gem kə wul Bagaa wu, a hwikii mas ilgwe nəma pət a de wu, ten de tək yisən ilgwe ani gi i wu suk ilgwe a nəma pəlti wu. 22 Nu kə laki yek a shinti malkii, ten de tək yisən kangwe məni a de wu, a təs ndəllikii gahwulən da. 23 Yilkeni jini, hən tə təmi mbadl sut mal Nya Buka, suk Bagaa ganən Yesu Almasihu dəm kə kii, suk lamti, suk ngəsti ten Nya. 24 Hən tə alheri dəm de ga mas mən lamti ga a Bagaa ganən Yesu Almasihu suk lamti gwe bə a paki sowu. Amin!

Yakubu

1 Ami Yakubu zhel ga Nya suk ga Bagaa Almasihu Yesu, amik lish gaba gee. A lishi man boo ga Israile de kutl cet lop ju jwe sa cat danka wu, a nama gabet gwakan da. **2** Yilkeni jini, kume bomti mbikii wonti wu, kaman de wul bal hwol tuki, **3**nak de ka yisi de kume sa cingal ngasti gwakan ten Nya wu dlot mbadl gwakan a mbaldli. **4** Kume tlot mbadl gwakan njikan wu, ka ndal ten ngasti ten Nya gwakan a baka po lami de tas mbałikii ilgon dani so. **5** Malgwe lam mbit botlkān yisti wul go tas ngem Nya, nak de ti wo atā bał mas mbałan i'e wu ta bal mali. **6** Kume ta ba ngemti wu, tas zi mbadl de ta balti. Bas daamti de ta man palti so so. Malgwe zi mbadl ka lu de nam sogo, nak kapsi ze gwe a yetal ngusi ballati wu kan ta ni. **7** Wudal ji maju wo, sa mbi ilgon mal Nya Guu so, **8**nak de mbadl gwasan cal de lop wu, a bata man dlaltı ten wul de nam sowa. **9** Man kohti jwe ni ten bi ilgon sowa tas pal hwol tuki nak de Nya pallasi de kidi mbałan wu. **10** A majwe wul nisi da wu tas pal hwol tuk de Nya pallasi sut atl, nak de na si na wul gwasan sa pakı nak kangwe a buzha pakı wu. **11** A wutu cin laki a me kooni, a buzha loki a koo ka, mas mbunti gwasan wo a gilka. Nu kan man wul ang a pakı ten mot wul gwasan. **12** Malgwe dlo mbadl ka bomti cingalti go ta mbi hwa wul ga Nya, nak de Nya a batimi na mbadl gwe ba a pakı so, gwe ta dlalli gaba gwas danı de ta bał majwe lamti wu. **13** Kume sa cingalkii ten palti byas wul go, bał wuli de Nya ka cingalkii so, malgon a man cingalti ga Nya so, a ba Nya cingal malgon tas pal byas wul so. **14** Cingalti ga mbałan wo tet ten byas lamti ga mbadl gwas kan a yilli, a dalti hal a lak man neti gwasi. **15** Kume mbadl ga mbałan lam byas wul wu, yek ka laki a mali pal byas wul, a palti byas wul kađe man tullat mashkhan. **16** Yilkeni ji lami jini, ba malgon shelkii so. **17** Mas hwa wul wo sut mal Nya kan ni, ti de ta pal cin suk kyatlal suk lip wu. Ti de bata ballat nak shishi sowu. **18** Ta botlanni yek ta balanni pyal mbadli tumal gaba gwas man gem, tan daman de mbałan jwas ji cina man zok mbadli. **19** Yilkeni ji lami jini, bo kumini, kati kan wul baa-baa ama bał gaba bale-bale so, a ba mbadl likii bale-bale so, **20**nak de a lilti mbadl ga mbałan laki a ba mbałan a dam

nä zok mbadl mal Nya sowu. **21** Nu kawu, zakān palti byas wul suk yokiti, akaa zak nalti gaa, tak ngiğan gaba gwe sa bał ka mbadl gwakan wu, nak de yek laki yek kaq mbi kisti wu. **22** Shelan gaa gwakan so, kuman gaba ga Nya akaa pal ilgwe dläm wu. **23** Mas malgwe kum gaba ga Nya yek bata pal ilgwe gabe dläm sowu, mali te malgwe yenti ka boka, **24** yek ninge-ninge kangwe ta ni wu masnit ka wu. **25** Ama malgwe kati kan mbat gaba ga Nya gwe a kis mbałan daka danti de zhel ga guu mazhe ka yek ta ngusi palti ilgwe mbat gaba dläm wu, a ba mbat gaba masnit ka sogo ta mbi hwa wul ga Nya ka mas ilgwe ta pali wu. **26** Malgwe daman gwa we ta nama kohti ga Nya ama yek bata man ngipti bi gwas sogo, ta nama shelti gaa gwasi, a kohti Nya gwas wo ten koo lu kan ni. **27** Kohti gwe ni hwabi mal Nya go yek de ta mbałan ngip mil jwe man zat mashisi kawu suk modli jwe maani jwasan mash kawu jwe sa nama tlat bomti wu. Majwe basa zaki ta lamti ga wul ji dii atl te ka mbadl gwas sowu.

2 Yilkeni jini, nak de kaq ngaskii ten Almasihu Yesu Bagaa ganan man nalti wu, bał lamān majon man jon so. **2** Kum de man wul ang gon tul ka motgaa gwakan na lukal suk muni man wulpi ten mil ang gwasi yek malgwe ba ilgon nidda sowu tuli na gus lukal gwasi. **3** Kume ka bał nalti man wul wu yek ka wulti de, "Hwa gobdlan kawu dan dani." Ama yek malgwe ba ilgon nidda sowu yek ka wulti de, "Dlał teka," sogo "Dan ka atl a cina daaka." **4** Kaq pali nugo, ka lam malgon man gon sa? Kaq bo mbok ang de malgon man gon ka dlo gwakan sa? A kaq bo pal byas wul sa? **5** Yilkeni ji lami jini, bo katān kan, Nya botl majwe ba ilgon nisi da ten dii atl sowu tas dan de man wul nak de sa ngassi tenti, yek sa kanti de guu ka mbadl gwasan nak gwe ta dlalli gaba gwas majwe lamti wu. **6** Ama yek ka mbul majwe ba ilgon nisi da sowu. Man wuli ka ni kii ma cit dlelgapcan a sik nama tałat gwakan dlaboo mal man kisti gaba wu sa? **7** Aba sik de man mbulti shin man nalti gwe asa mbekii dan wu sa? **8** Kume kaq kop mbat gaba ga Almasihu gwe ni ga lishi ka gaba ga Nya wu de, "Laam yelən danti gwa nak gwe ka lam gaa gwa wu," ka pali nugo, kaq pal hwa wul. **9** Ama kume kaq lam majon man jon go kaq pal byas wul, akaa dafci mbat gaba gwe ni ga lishi ka gaba ga Nya wu wi. **10** Nak de malgwe kop mas

mbat ga a ama yek t  dakci de n m go ndakce **3** Yilkeni jini, b n kaman de mas jinan se m  kan t  ni suk malgwe kobi so mas wu. **11** Nya d m n de majwe a mboki ang mbal n ten gwe wule, “B k pi p lan so,” tik wule, “B k d l  g ba g  Nya wu so. Majwe as  mboki ang ten mbal n so.” Kume k  pi pal n so ama yek k  g ba g  Nya mbal n jo, Nya a bodl si i  de d l  mbal n go k  d akci mbat ga a wi. **12** Mas t  6a kisisi ga a wu man naa mbal n. **2** Mas ilgwe kaa p li, suk ilgwe kaa dl m wu, yisi de jinan a m  pal n ilgwe b  yek sowu wonti. A gas gon wo a kisikii ga a ten mbat ga a gwe mas malgwe dl p at  mani n  bi gwas go, hwa kiskii d k  d nti de zh l g  guu mazhe k w . mbal n k n, at  man ngipti d l  gwas pak. **3** A s  **13** Nya a nge yenti gonti g  malgwe nge yen laki zaa kapsi bi t s kum bi da, n  nali k n as  gonti g  mbal n wu. Yenti gonti g  Nya wo, t lat k  lu gwe s  lami wu. **4** Bo yen n jirgi ze man ngetl g  kisti ga a gwasi. **14** Yilkeni jini, pak, kaksha wul k n, bal yet l k de man jekti. kume mbal n wule t  ngasti ten Nya ama yek **5** Ama n  nak en sada k n a m n dl kti jirgi tale ba pat gwas mbok ang nu sowu, ngasti gwas wu k  lu gwe t  lami wu. **5** Nu k n l ka de a mbal n a kisti so. **15** A kume luk l ni yilka g  mani sogo g ba n  nali mago nak eni k n ni ama a dl m yilka g  modli gon gwakan d  so a b  ilg  nguki k d  g ba. Bo yen n kangwe a nak en wutu man n f d  so, **16** yek gon gwakan wulti de, “Li ge n  kwelti bal lud n k w . **6** L ka mago nak wutu t mi mbadli, lak hwa wul ak  nguk wul i e,” k n ni, n  nali k n a mbal n dl m byas wul, ama yek b t  b lti ilgwe t  lami wu sogo, yek t  p li duk ye? **17** Ngasti ten Nya mago nu k n ni, k n ni byas i kan gwe a man t lot mbal n wu. **9** N  ba mbokik ang ten a ngasti ten Nya gini tumal l ka k n a m  tas n Bagaa suk Buka gan n, a n  hwa wul gini. **19** K  kan k  mbadli gwa de Nya n l  k n a m  byalan mbal n, jwe de Nya palsi wo de n m k n, nak gwisi mbuni, m zhe mago n kti gaa gwas wu. **10** N  bi gwe a m  tas n Nya nuk sa kaami hal n  dl li d li. **20** Ki k d l n, k  wu k n a m  byalan mbal n. Yilkeni jini, mbun lami de ta mbokik ang de ngasti ten Nya b n  de t ni nu so. **11** D n ni k n hwa ze suk kud l i a p lti hwa wul so wo ten koo lu k n ni n w ? **21** y l tot k  shu de n m g wi? **12** Yilkeni jini, y ndi Daami de Nya yen koli gan n Ibirahim de m n zaitun a guli ten tl ndi tul n, sogo a y ndi tul n zok mbadli tumal ilgwe t  p li wu de t  taki guli ten tl ndi inabi so? A man pat nu so. Aba Nyami Ishaku yen gwas wu. **22** K  y ni de hwa shu gwe a y lli kud l ze wu, a b l  hwa ze so. **13** w l gwe t  p li wu mo suk ngasti gwas ten Nya, M n hwa botlk n y sti wul ni k  k i, yek t  y s y k ng sti gwas njikan tumal p lti hwa wul ilgwe Nya lami gwa? H n t s mbok ang ten y sti gwasi. **23** Yek ilgwe g ba g  Nya dl m wu d m wul gwasi ten kangwe at  pi wu tumal p lti wul de gem, gwe wule, “Ibirahim ngasti ten Nya, b n  nalti gaa so, gwe de a y l tet k  botlk n y k Nyami y nti de m n zok mbadli.” Yek l ki y sti wul wu. **14** Ama kume bal dak lti suk lam ti y k mbal n yen Ibirahim de y lan g  Nya. **24** K  g a ni k  mbadli jwakan wu, b k bo ngetl de k a  y ni go p lti hwa wul g  mbal n sogo ng sti y s ilgon ak a  n g  k m t  gem so. **15** Wud l g  k de m n l kti at  d n de m n zok mbadli mal botlk n gwisi wo sut mal Nya k n ni so, g  m n Nya ma? Ngasti ten Nya tokte k  so. **25** Kili m n dii atl k n, gwe de a guu m zhe b li wu k n, g  kopti maani gon as  mbet de Rahab mago nu Shishi g  Nya m n cilti k  so. **16** Lu gwe dak lti k n Nya y nti de m n zok mbadli tumal ilgwe suk lam ti gaa a ni da go, ka m b i guls t dli suk ta p li wu de t  kan m ndaki g  mil shinti ji mas p lti byas wul. **17** Ama botlk n y sti wul Israile ju hal yek t  z si ten z bsi tantu wu. **26** g we a y l sut mal Nya go, m n cilti k n. A l ki a Nak gwe de d li gwe mbadli ni g bi sogo h wuuni mbal n d n n  t mi mbadli pak, man mbulti k w , nu k n ng sti ten Nya gwe b  p lti hwa mbal n k  so, ab  a lak mbal n ten pallat g a  wul ni d ni sogo h wuuni k n.

d m n de majwe a mboki ang mbal n ten mas malgwe d l p at  mani n  bi gwas go, hwa k n ngipti d l  gwas pak. **3** Ama n  nak en sada k n a m n dl kti jirgi tale k  lu gwe t  lami wu. **5** Nu k n l ka de a mbal n a k n ni byas i kan gwe a man t lot mbal n wu. **9** N  ba mbokik ang ten a ngasti ten Nya gini tumal l ka k n a m  tas n Bagaa suk Buka gan n, a n  hwa wul gini. **19** K  kan k  mbadli gwa de Nya n l  k n a m  byalan mbal n, jwe de Nya palsi wo de n m k n, nak gwisi mbuni, m zhe mago n kti gaa gwas wu. **10** N  bi gwe a m  tas n Nya nuk sa kaami hal n  dl li d li. **20** Ki k d l n, k  wu k n a m  byalan mbal n. Yilkeni jini, mbun lami de ta mbokik ang de ngasti ten Nya b n  de t ni nu so. **11** D n ni k n hwa ze suk kud l i a p lti hwa wul so wo ten koo lu k n ni n w ? **21** y l tot k  shu de n m g wi? **12** Yilkeni jini, y ndi Daami de Nya yen koli gan n Ibirahim de m n zaitun a guli ten tl ndi tul n, sogo a y ndi tul n zok mbadli tumal ilgwe t  p li wu de t  taki guli ten tl ndi inabi so? A man pat nu so. Aba Nyami Ishaku yen gwas wu. **22** K  y ni de hwa shu gwe a y lli kud l ze wu, a b l  hwa ze so. **13** w l gwe t  p li wu mo suk ngasti gwas ten Nya, M n hwa botlk n y sti wul ni k  k i, yek t  y s y k ng sti gwas njikan tumal p lti hwa wul ilgwe Nya lami gwa? H n t s mbok ang ten y sti gwasi. **23** Yek ilgwe g ba g  Nya dl m wu d m wul gwasi ten kangwe at  pi wu tumal p lti wul de gem, gwe wule, “Ibirahim ngasti ten Nya, b n  nalti gaa so, gwe de a y l tet k  botlk n y k Nyami y nti de m n zok mbadli.” Yek l ki y sti wul wu. **14** Ama kume bal dak lti suk lam ti y k mbal n yen Ibirahim de y lan g  Nya. **24** K  g a ni k  mbadli jwakan wu, b k bo ngetl de k a  y ni go p lti hwa wul g  mbal n sogo ng sti y s ilgon ak a  n g  k m t  gem so. **15** Wud l g  k de m n l kti at  d n de m n zok mbadli mal botlk n gwisi wo sut mal Nya k n ni so, g  m n Nya ma? Ngasti ten Nya tokte k  so. **25** Kili m n dii atl k n, gwe de a guu m zhe b li wu k n, g  kopti maani gon as  mbet de Rahab mago nu Shishi g  Nya m n cilti k  so. **16** Lu gwe dak lti k n Nya y nti de m n zok mbadli tumal ilgwe suk lam ti gaa a ni da go, ka m b i guls t dli suk ta p li wu de t  kan m ndaki g  mil shinti ji mas p lti byas wul. **17** Ama botlk n y sti wul Israile ju hal yek t  z si ten z bsi tantu wu. **26** g we a y l sut mal Nya go, m n cilti k n. A l ki a Nak gwe de d li gwe mbadli ni g bi sogo h wuuni mbal n d n n  t mi mbadli pak, man mbulti k w , nu k n ng sti ten Nya gwe b  p lti hwa mbal n k  so, ab  a lak mbal n ten pallat g a  wul ni d ni sogo h wuuni k n.

laki a mbalan lam majon man jon so. **18** Majwe “Kume Nya Bagaa lami go, ma päl ilge suk ge.” dän nä tämä mbadl suk yilkeni jwasan go, sa **16** Ama akaa ngusi bot netel nä manti ga gaa laki a naa mbalan dän nä zok mbadli, näk de sa gwkän. Pälti näk gwisi wo byas wul kan. **17** zakisi hwa lal wu.

4 Yek de man lakti dlakti gaäba suk dlanti ka

dlo gwakan ye? Lamti mbadl gwakan gwe nima dlanti kä mbadl jwakan wu käsa? **2** Akäa lami de tak mbi wul, kume käa mbi sowu yek laki akaa tlo mbalan. Akäa dakal de malgon mbi ilgon wu, akäa ngusi dlanti jwakan ama baka mbi ilgwe käa lami wu so näk de käa ngem Nya sowu. **3** Akäa ngem wul mal Nya a bata balkii so, näk de akäa ngemti nä byas mbadl wu. A de tak kumäntämänti mbadl jwakan da kä laki yek käa ngemti wu. **4** Kii man zakti ga Nya, käa yisi de kume mbalan lam wul ga dii atl go de näm kan tä ni suk malgwe nge wul ga Nya wu sa? Mas malgwe botl wul ga dii atl go mali palli gaa gwas de man net Nya wi. **5** Käa daman gwa we ten koo lu kän gaäba ga Nya mbok ang de, Nya wo man dakalti kän ten bi ga shishi gwe ta zi kä mbadl jinan gwa? **6** Ama Nya balanni zok wul i'e. Yek laki yek gaäbe wule, “Nya balli tukaal man nalti gaa, a malgwe ngusal gaa gwas atl go a Nya palit alheri.” **7** Balan gaa jwakan Nya, akäa balli tukaal Guu mazhe, ta abikii. **8** Daman njaa mal Nya, ta dam njaa malkii pak. Ki man palti byas wul pol ang gwa ka. Ki de mbadl gwa wo lop-lop kän ni wu, pol mbadl gwa ka. **9** Kulanni akaa pal duu tuki ten byas wul jwe kää pali wu. Hän tä gitlti gwakan pal de kulu, a hwol tuk gwakan pal de duu tuki. **10** Ngusalan gaa jwakan atl, Bagaa a tlilkii. **11** Yilkeni jini, bæk dläman byas gaäba ten yilkeni jwasan so. Mas malgwe dläm byas gaäba sogo mali zi byas wul yilka gwas gaa go, de näm kän ni suk tä mali dläm byas gaäba ten mbät gaäba ga Nya. A kume kä zi byas wul mbät gaäba ga Nya go, ka nama kopti mbät gaäbe so, ama ka nama pallat gaa gwa de man kisti gaäba. **12** Man zät mbät gaäba suk kisti gaäba wo de näm kän. Tik de malgwe mbuk kisti suk lilti ga mbalan käwu. Ama wok de ki de hal ka dläm byas gaäba ten yilka gwa wo? **13** Katän kän kii de akäa wuli de, “Ase sogo ayo go ma li kä ban ge suk ga tek gu, amä pal gin de näm käli, amä wul wul ka, amä mbi wulpi” wu. **14** Kää yisan ilgwe a pi ayo gwa? Ten bi yek mbadl jwakan ni pamma ye? Mbadl jwakan wo näk sasäl kän ni gwe a tulii, a zigaa wu. **15** Kä lal ga dlämti nugo wuli de,

“Kume Nya Bagaa lami go, ma päl ilge suk ge.” **16** Ama akaa ngusi bot netel nä manti ga gaa gwkän. Pälti näk gwisi wo byas wul kan. **17** Mas malgwe yis ilgwe ni mbuni de tä pali wu yek bata pali sogo, tä pal byas wul wi.

5 Bo katän kan, kii man wul ang, kulanni akaa des lee näk de Nya a nolkii wu. **2** Wul ang gwakan moki käwi, wuljon ci lukal jwakan käwi.

3 Wulpi gwakan lil käwi. Lilti ga wulpi ka kä mbok ang ten palti byas wul jwakan, tlu dli jwakan a kwel ka näk de kää nama mot wulpi kä pakti multi wu. **4** Bo katän kan, näk de kä nge batlti ga majwe wotlikii wul zhin wu. Kulu jwasan mbuki mal Nya Bal Kakshe wi. **5** Käa dan kä tamti ten dii atl, kää nguki yek kää tla ilgwe käa lami wu. Gaa jwakan kan käa ketali näk dabba gwe sa mboshti wu. **6** Kä lil majwe basä pal byas wul sowu yek kää tlosi, ko de sä dlansi sukkii sowu. **7** Yilkeni jini, dlo mbadl ten batti palti sut ga Yesu Bagaa ganan. Bo yenan kangwe a man kolti zhin bæt not ga ilgwe tä bak wu, tet kä ze lulpi hal ala ga gisi. **8** Kii mago bætan palti ga Yesu Bagaa akaa däl nä ndälti näk de tä bal njaa sut wu. **9** Bæk nalaman nä yilkeni so, sogo a kisikii gaäba dani, näk de man kisti gaäba bal ten bi dlabii wu. **10** Bo yenan kangwe man dlamtii gaäba ga Nya tla bomti ten dlämti gaäba ga Bagaa yek sä dlo mbadl dä wu. **11** Ma yisi de majwe dlo mbadl kä tlat bomti go, man mbit hwa wul käde si. Bo daamankii ten kangwe Ayuba dlo mbadl wu suk kangwe Guu Nya yillat däkä bomti käwu. Nya wo man yenti gonti suk lamti mbalan i'e kän. **12** Yilkeni jini, bali ga mas ilgwe a hwikii go yek de, mo gaäba nä Nya so, ko tä nä dlo nya, ko tä nä dii atl ko tä nä zobsi ilgon. Hän tä gaäba gwakan däl ten “yii,” sogo “hwowo,” nuk sogo Nya a nolkii. **13** Mas malgwe nama tlat bomti a gipkii go tas ngem Nya. A malgwe nama hwol tuk go, täs wul koo tasti ga Nya. **14** Malgwe cwo nama cit gwas go, täs mbe bacina ji motgaa ga man kopti tas ngem Nya asa pit mili kä shin ga Bagaa. **15** Ngemti gwe sa pali nä ngasti ten Nya go, a laki a man cwo ndoki, näk de Nya a ndok man cwobi wu. Kume tä pal byas wul wu, Guu Nya a tasit ka. **16** Kume kää pal byas wul wu, hwi yilkeni jwakan akaa ngem Nya ta ndokkii, näk de ngemti Nya ga man zok mbadl wo ndali a pal wul wonti wu. **17** Bo daamankii ten Iliya, mbalan käde ti näkmi, tä ngem Nya i'e de bæze

nda so, yek b̄a zesi nda ten dii atl so se p̄al gin
de mekan n̄a lip de mukka. **18** Yek t̄a po ngem
Nyami d̄a d̄a, yek ze nda sut nya, yek wul te tot
k̄a atli. **19** Yilkeni jini, kume gon gwakan pal n̄a
kaal ten kopti gem yek m̄algon pallat tet ten
tantu wu, **20** yisi de m̄algwe laki yek man palti
byas wul ci atl gaa go, t̄a kisti d̄ak̄a m̄ashk̄an
kawi, n̄ak de Nya a taasi m̄ali wonti byas wul
gwas k̄awu.

1 Yohana

1 Ma ni kii ma dlamtı gaba ten malgwe ta ni da tet ten lakti zhila ga dii atl wu, tik de malgwe ma kum yal gwasi, yek ma yenti na gwel ganan wu. Yek ma wutit gwel i'e yek ma tanti na ang ganan, tik de gaba ga mbadl gwe ba a paki sowu. **2** Gaba ga mbadl gwisi tul ten dii atl, yek ma yenti, yek ma hwi mbalan gaba ten damti gwasi yek ma dlamikii gaba ten mbadl gwe ba a paki so gamisi. Tek go ta ni to mal Nya Aba ka, yek ta tul mal ni. (aiōnios g166) **3** Ma hwikii de mi wo ma yenti yek ma kumti wi, kangwe de kaa cugaa sukmi wu. A cutgaa ganan mi wo suk Abe kan suk yen gwasi Almasihu Yesu. **4** Ma ni kii ma lishti nak gami ta hwol tuk ganan njikan da. **5** Gaba gwe ma kumi tet bi datka yek ma hwikii wi wuggu, Nya wo cilti kan, a mali wo damshal ni da so ko njet. **6** Kume ma wuli de ma nagma cutgaa sukti ama amä yima lat ka damshal go, ma shelan lali a ba ma nanma damti ka gem so. **7** Ama kume ma nanma lat ka cilti nak gwe ta ni ka cilti go, ma cugaa suk yilkeni jinan, a hwulan ga Yen gwasi Yesu polini daskan ga palti byas wul ka mas. **8** Kume ma wuli de mi wo man palti byas wul ka sowu, ma shelan gaa ganan a ba gem nan gipni so. **9** Kume ma dlami Nya byas wul jinan wu, ti wo man njikanti gaba gwe ta dlam wu kan a man palti gem kan, ta taas byas wul jinan ka, ata polini daskan ga lashi palti gem ganan ka mas. **10** Kume ma wuli de mi wo ma palan byas wul sogo, ma pallan Nya wi de man shelti lali, a ba gaba gwas mbi lu damti ka mbadl ganan so.

2 Mil ji lami jini, a lishikii gaba gee kangwe de kaa pal byas wul sowu. Ama kume malgon pal byas wul wu, man gaba na Nya Aba ka lal ganan nini da, malii kade Almasihu Yesu man palti wul ndakce. **2** Mashkan gwas kade sadaka gwe sa pali ta Nya taas daskan byas wul jinan ka, a ba mi na ngwenan ka so ama suk byas wul ji mas mbalan ji dii atl. **3** Na nu kan ma mbokan ang de ma yisanti, de ma koban ilgue ta hwini de tan pali wu. **4** Malgwe dlam de, "Ami wo a yis Nya," ama batä kop ilgue ta hwini ni wu sogo, malii shel lali a ba gem nit ka mbadl so. **5** Ama malgwe kop gaba ga Nya go gem, lamti Nya njikan ka mbadl gwas wi. Na nu kan ma yisi de mi wo mbalan jwas kan. **6** Mas malgwe dlam de ti wo mbalan ga Nya ka go, netgli kan tas pal

wundal damti gwe Yesu pal wu. **7** Yelan ji lami jini, pyal ilgon kan a nikii ma lishti gaba dan so ama gus wul kan, ilgue de tet ten ndat zhila gaba ganan kan a hwikii wu. A yek de gus ilgue kaa kum gaba dan so. **8** Ama hal ase ilgami yi de pyal wul gwe a yi kii ma lishti gaba wu. Gem kan mbalan yeni ka damti ga Almasihu yek sa po yeni ka damti gwakan wi da, nak de damshal nama pakti ka, a cilti ga gem nda cilat lu wu. **9** Malgwe wuli de ta nima damti ka cilti ata yima netget hwulan ga man kohti yilka gwas go, ta yima damti ka damshal. **10** A malgwe lam yilka gwas go ta nima damti ka cilti, a ba ilgue a lakti ten kotti asan ka damti gwas wu nidda so. **11** A malgwe nge hwulan ga yilka gwas go, ka damshal kan ta nima palti wul suk damti gwasi. A batä yis lu gwe ta nima lat du so nak de damshali yitlet gwel kawu. **12** Mil ji lami jini, a nikii ma lishti gaba, nak de Nya taasikii daskan ga byas wul jwakan ka tumal Yesu wu. **13** Kolsi, a nikii ma lishti gaba, nak de kaa yisti wu, ti de tet ten lakti zhila ga dii atl kan ta ni wu. Mil samali, a nikii ma lishti gaba, nak de kaa man netgli ga guu mazhe wu. Mil jini, a nikii ma lishti gaba, nak de kaa yis Nya Aba wu. **14** Kolsi, a nikii ma lishti gaba, nak de kaa yisti wu, ti de tet ten lakti zhila ga dii atl kan ta ni wu. Mil samali, a nikii ma lishti gaba, nak de kii wo man ndalati kan, a gaba ga Nya nima damti ka mbadl gwakan wu, a kaa man netgli ga guu mazhe wu. **15** Bak lamän byas damti ga dii atl gee, sogo wul jwe ni gibä wu so. Malgwe lam byas damti ga dii atl gee go, lamti Nya Aba ni ka mbadl gwas so. **16** Kangwe a mbalan lam wul jwe ni ten dii atl wuggu, kaptat da dli ga mbalan gwe a lak mbalan ten palti byas wul wu, lamti pat palan, suk yenti ga gaa wule ka manan naa mbalan. Wudal ji wul jwisi wo wul ji Nya ka so, wundal ji wul jimi wo ji byas damti ga dii atl kan. **17** Byas damti ga dii atl gee na kaptat da dli ga mbalan a paki, ama malgwe ata pal ilgue Nya lami go damti gwas a paki so. (aiōn g165) **18** Mil ji lami jini, pakti ga dii atl bal njaa. A nak gwe kaa kumi wu man netget hwulan ga Almasihu ni tedî, nak ninge mago man netget hwulan ga Almasihu balda wonti. Nuk laki yek ma yisi de pakti ga dii atl gee ka bali. **19** Tet ka mi kan man netget hwulan ga Almasihu ni, ama si wo yilkeni jinan ji gem ka so. Yilkeni jinan kani de si go sa dam sukmi. Ama yek zatgaa de sa zigaa wu mbok ang de si wo yilkeni jinan ka

so. 20 Ama kii wo Mən Cilti kə botlkii yek kəa mən pəlti byas wul wo ga guu məzhe kən, nak yis gem mas jwakan. 21 Ləshi yisti gem jwakan de guu məzhe wo tun tet ten ndat zhila ga dii kə laki yek a lishikii gəba so ama yisti gemi de atl kən tə nima pəlti byas wul wu. Ilgwe laki kə yisi kə laki. A kə gem wo bə lal a ni də so. 22 yek Yen ga Nya tul go yek de, təs jek wul jwe Wok de mən shelti lali wo? Malgwe dləm de guu məzhe laki wu ka. 9 Mas majwe bəl de mil Yesu wo Almasihu kə sowu. Wudal ga malgwisi ji Nya go sa po pita pəlti byas wul so, nak de kədə mən net hwlən ga Yesu, məli nge yisti wundal ga Nya ni kəsi, asə bəl de zətə ga Nya ga Abe suk Yeni pak. 23 Mas malgwe nge yisti wu. 10 Kangwe a mə hwul dlo ji mil ji Nya, suk ga Yeni go, tə yis Abe so, a malgwe wule tə yis mil ji guu məzhe wuggu. Mas malgwe a tə pəl Yeni go, tə yis Abe pak. 24 Nu kəwū, ngišən byas wul go yen ga Nya kə so, a malgwe bə ta gəba gwe sə dləmikii de sa nde dləmti gəba wu. 11 Gəba gwe kəa kumi tet ten ndat zhile Abe pak. 25 A ilgwe tə dləllini gəba dani go yek wuggu, tən lamən yilkeni jinən. 12 Bak pəli nak de, kume mə dəmən sukti wu ma mbi mbadl gwe Kayinu pəli wu so, de tə tlo yilka gwas wu, gwe bə a paki sowu. (aiōnios g166) 26 A lishikii ti wo ga guu məzhe kən. A yokit gwas kə laki gəba gan ta dəlikii kəng ten majwe nama lamti yek tə tloti ama ilgwe yilke pəli go zok wul gillət jwakan ju. 27 Kii gaa jwakan wo botli gwe kən. 13 Yilkeni jini, bə ndekii de wul cit banti Almasihu pəlikii wu yi kii gaa, a bəkkaa po lami so, kume de mbałan ji dii atl gee nge hwulan de tə malgon mbokikii ang ten ilgon so. Nak de jwakan wu. 14 Mi wo mə dəkçən mashkən wi botli gwe tə pəlikii wu mbokikii ang ten wul mə balan nə mbadl gwe bə pakti niddə sowu, mas wu, a botlisi wo ga gem kən bə de ga lal so, dləlan məlti nak gwe botlisi mbokikii ang wu. 28 Nuk go, mil jini, dəmən kə Almasihu, gahwulan a bə nsha a cinni a cina dətkə sowu. 29 Nak de kəa yisi de ti wo mən pəlti wul ndakce kəwū, yisi de mas mən pəlti wul ndakce mbi zət de yen ga Nya wi.

3 Bohwe ni kən nalti ga lamti gwe Nya Aba lamən ni wu ni gwi, de hal asə mbe ni de mil jwas wu! A de mil jwasisi kən mənənni. Ilgwe laki bə mbałan ji dii atl gee Kamənnii sogo yek de mbałami yis Nya so. 2 Yelən ji lami jini, ning mi wo mil ji Nya kə bəli, a kangwe ma ya tok dəmən go, malgon bo yisi so. Nak kən mə yisi de, kume Yesu susut du, ma palan nəkti amə yenənti nak gwe tə ni wu. 3 Mas majwe zi mbadl gwasən tenti go, sə pol dəskən pəlti byas wul jwasən kəwi, nak gwe Yesu wo dəskən niddə sowu. 4 Mas malgwe pəl byas wul go məli dəkci mbət gəba wi, de gem kəgo pəlti byas wul wo dəfəcət mbət gəba kən. 5 Ama kəa yisi de Yesu tuli təs taas byas wul jinən ka. A ti wo bə byas wul niddə so. 6 Mas malgwe nima dəmti kə Almasihu go bəta po pita pəlti byas wul so. Malgwe yima ta pəlti byas wul go tə bo yis gaa ga Yesu so a bəta bo yisti so. 7 Mil ji lami jini, bə malgon gilləkii so. Malgwe a tə pəl wul ndakce go, mən zok mbadl kən, nak gwe Almasihu wo mən zok mbadl kəwū. 8 A mbałan

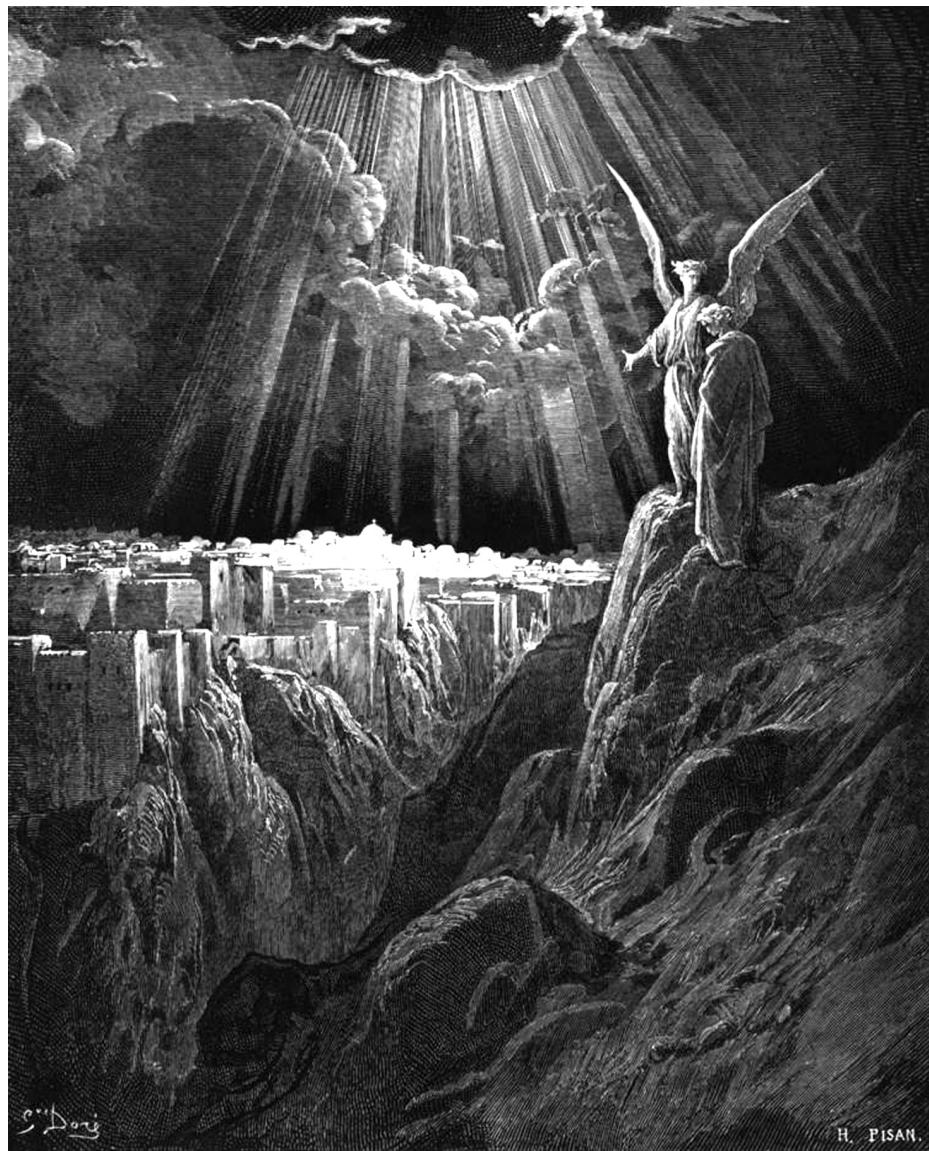
15 Mas malgwe nge hwulan ga yilka gwas go tə ni de nəm suk mən tlot mbałan, a kəa yisi de mən tlot mbałan wo mbadl gwe bə a paki sowu niddə so. (aiōnios g166) 16 Kangwe mə yisan lamti wuggu, Almasihu Yesu bəl mbadl gwas kə lal gənan. A mi mago mbun de tən bələn gaa jinən kə lal ga yilkeni jinən. 17 Kume wul ang ni malgon da, yek tə yen yilka mən ləshi wul, ama yek bəta yen gonti gwas sogo, də ni kən wundal ga malgwisi a wule lamti ga Nya ni kə mbadl gwas gwi? 18 Mil ji lami jini, bən lamən yilkeni jinən nə bi sogo ləka so, tən lamənsi nə gem suk pəlti wul jinən. 19 Nak gwisi kədə kangwe ma yisi de mi wo mbałan ji gem ga Nya kən, a nə nak gwisi kən ma mbi ndəli gahwulan a cina da Yesu ka. 20 A kume mbadl jinən desənni wu, Nya man net gə mbadl jinən, a tə yis wul mas. 21 Yelən ji lami jini, kume mbadl jinən desənni sowu, ndəli gahwulan nini da a cina də Nya ka. 22 A tə bələnni ilgwe mə ngemiti wu, nak de ma palan ilgwe tə hwini wu suk ilgwe təmit də wu. 23 Ilgwe tə hwini wu kədə tən ngasənni ten Yesu, Almasihu Yesu, yek Yesusi po hwini de tən lamən yilkeni jinən. 24 Majwe nama kopti ilgwe tə hwisi go, sə nima dəmti sukti atə nima dəmti suksi pak. A kangwe mə yisi de tə nima dəmti sukmı wuggu, tumal Shishi gwas de tə bələnni wu kən mə yisi nak gwisi.

4 Yelən ji lami jini, bæk ndəki mas majwe wule shishi ga Nya nisi də wu so, a ma cingalan shishisi tək yisi de tet mal Nya kən ni paa. Pali naq gwisi nak de majwe asa shel lal de si wo ten dii atli wu. **2** Kangwe kaa yis Shishi ga Nya wuggu, mas malgwe wuli de Almasihu Yesu tul go Shishi ga Nya ni kə ti. **3** Ama mas malgwe wule jis. **5** Si wo mbalan ji dii atli kən yek laki asa yen wul na gwel yenti wul ji mən dii atli, a mən dii atli katisi kəng. **6** Mi wo mbalan ji Nya kən, a majwe yisti wu katini kəng, ama mas malgwe ba gwas kə sowu bata katini kəng so. Nə nu kən ma yisan majwe Shishi gem ga Nya ni kasi tet kə majwe shishi ga gillat mbalan ni kəsi wu. **7** Yelən ji lami jini, mə lamən yilkeni jinən. Lamti wo sut mal Nya kən ni. Mas majwe lam yilkeni jwasan go sa bal de mil ji Nya, asə yisti wi. **8** Mas majwe lam yilkeni jwasan sogo sa yis Nya so, naq de Nya wo lamti kəde ti wu. **9** Kangwe Nya mbok ang ten wundal ga lamti gwas kə dlo ganən wuggu. Ta lak Yen de nəm gwe niddə wu sut ten dii atli, kangwe mbalan a mbi mbadl gwe bə a paki so tumalti wu. **10** Kangwe lamti ga gem ni wuggu. Ba de mik lamən Nya so, ama tik lamanni yek ta lak Yen gwas sut ten dii atli de sadaka ga taasti dəskən palti byas wul jinən ka. **11** Yelən jini, naq de Nya lamən i'e nu wu, netgli kan mə lamən yilkeni jinən. **12** Malgon bo taba yenti ga Nya so ama kume mə lamən yilkeni jinən go, ta ni kə mbadl ganən a lamti gwas njikən kə mi wi. **13** Nə nu kən mə yisi de mə nima dəmti suk Nya atə ni ten mbadl jinən, naq de ta bələnnii Shishi gwasi təs dəm sukmi wu. **14** A mə yeni wi yek mə dləmi mbalan gəba dəni de, Nya Abə lak Yen gwasi təs dəm de man kisti ga mbalan ji dii atli. **15** Mas malgwe kan Yesu de Yen ga Nya go, Nya ni kə mbadl ga mali a mali nima dəmti sukti pak. **16** Nuk laki yek mə yisi de Nya lamənni yek mə ngasən ten lamti gwisisi. Nya wo lamti kən. Mas malgwe nima dəmti nə lamti ga yilkeni jwas go mali nima dəmti suk Nya, a Nya ni kə mbadl ga mali. **17** Kume lamti njikən kə dlo ganən wugo, ma mbi mbalan mas wu, naq de mə nəmma dəmti ten dii atli naq kangwe Yesu dəm wu. **18** Wudal ga mən dəlamti gəba ga Nya kəde si wu, bələda wonti lamti gami wo banti ni gibə so. Lamti ga gem ten dii atli wu. **19** Shishi ga Nya wo a mbol banti ka, naq de mbalan mən banti wuggu, mas malgwe wuli de Almasihu Yesu tul wo nolti ga Nya kən atə bantit wu. Nuk laki a nə dli ga mbalan wu, wundal ga mal gwisi wo ba mən banti a njikən dli nə lamti ga gem so. **20** Kume go Shishi ga Nya ni kə ti so. Shishi nget hwulan malgon wule, "A lam Nya," ama yek ta nama ga Yesu kən, shishi gwe sa hwikii de aya tul nget hwulan ga yilka gwas go, mən shelti lal wu. A naq ninge go bələda ten dii atli. **21** Ilgwe Nya hwini go yek de, netgli ga malgwe ni kə mbalan ji dii atli gee wu. **22** Ilgwe Nya hwini go yek de, mas malgwe lamti go netgli kən təs lam yilkeni jwas pak.

5 Mas majwe bəl gem na Yesu de Almasihu go sa bəl de mil ji Nya, a mas majwe lam Nya Abə go sa lam Yen gwas pak. **2** Kangwe ma mbok ang de mə lamən mil ji Nya wuggu, de mə lamən Nyami yek mə kobən ilgwe ta hwini wu. **3** Kangwe lamti Nya ni wuggu, ta mbalan pal ilgwe ta dəlam de təs pali wu. A ilgwisi wo ba mən bomti kə so, **4** naq de mas majwe ni de mil ji Nya go, sa man netgli ga byas dəmti ga dii atli ge wu. Naq gwisi kəde kangwe mə manən netgli ga byas dəmti ga dii atli gee, tumal ngasti tenti wu. **5** Kəa wok de majwe sa man netgli ga byas dəmti ga dii atli ge go? Majwe bəl gem na Yesu de Yen ga Nya wu nə ngusən kən. **6** Sa mbok ang ten Yesu Almasihu de Yen ga Nya tumal ze baptismə suk hwulan gwas de shot de sa tlot ten gudəl yencin wu. Abə tumal ze baptismə gwas tokte kə so, ama nə ze baptismə suk hwulan gwas de shot du. Shishi ga Nya kəde mən dəlamti nu, naq de Shishi wo mən dəlamti gem kəde ti wu. **7** De mekami kəde mən dəlamti gəbe, **8** nə Shishi ga Nya suk ze baptismə suk hwulan, a de mekami dəlam gəba de nəm mas jwasan. **9** Kume dəlamti gəba ga mbalan kən mə kamən go dəlamti gəba ga Nya ndəl mani, a dəlamti gəba gwe ta pali ten Yen gwas wu kəde gwisi. **10** Malgwe bəl gem na Yen ga Nya go dəlamti gəba gami nit kə mbadli. A malgwe bəl gem na Nya sogo mali pallat de mən shelti lal wi, naq de ta bəl gem na dəlamti gəba gwe ta pali ten Yen gwas wu sowu. **11** A dəlamti gəbe wo yek de, Nya bələnnii mbadl gwe bə a paki sowu, a mə mbi mbadlisi tumal Yen gwasi. (aiōnios g166)

12 Malgwe Yen ga Nya nit da go mbadl gwe bə a paki sowu niddə, a malgwe Yeni niddə sowu mbadl gwe bə a paki sowu niddə so. 13 A lishikii wul jee kii de kaa ngasti ten Yen ga Nya wu, kangwe ka yisi de mbadl gwe bə a paki sowu ni kii də wu. (aiōnios g166) 14 Gwisi kədə ndəli gahwulan ganan ten dləlti a cina də Nya ka, de ta kumənnii, kume mə ngemən wul kangwe tə lami wu. 15 Nək de mə yisi de Nya a kumənnii ten wul jwe mə ngemiti wu, mə yisi de mə mbi wul jwe mə ngemiti wu. 16 Kume gon gwakan yen yilka gwas ten pəlti byas wul gwe de a lak məli ten mashkan sowu, təs ngem Nya təs bəl məli pyal mbadli. A nəma gəba ten majwe pəlti byas wul jwasan a təlasi kaa mashkan sowu. Pəlti byas wul gwe a lak mbalən ten mashkan wu ni da. Wudali gwisi kən a nəma wulti de təs ngem Nya dani so. 17 Mas ilgwe pəli nək gwe mbun de tə pəli sowu byas wul kən, ama wundal gə byas wul gwe bə lak mbalən ten mashkan sowu ni da. 18 Mə yisi de mil ji Nya wo bəsa pita pəlti byas wul so, a Yen ga Nya ngipsi kə ang gwasi, a bə guu məzhe a manisi pəlti ilgon so. 19 Mə yisi de mi wo mil ji Nya kən, a ma yisi de naa mbalən ji dii atl mas ni ang də guu məzhe ka. 20 A mə yisi dəde Yen ga Nya tuli yek tə balənnii mbotlkən yisti wul, kangwe ma yisan Nya ga gem. A mə dəman sukti ti de gem wu, a mə dəman sukti Almasihu Yesu Yen gwasi. Tik de Nya ga gem sukti mən bəlti mbadl gwe bə a paki sowu. (aiōnios g166) 21 Mil ji lami jini, nge pəlti wul ji gunki, wul jwe a mbalən kansi de Nya wu.

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Bùù at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Bùù at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hades g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Geji---Geji-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Lukka 8:31	Palti wul 3:21	1 Peter 1:25
Roma 10:7	Palti wul 15:18	1 Peter 4:11
Revelation 9:1	Roma 1:25	1 Peter 5:11
Revelation 9:2	Roma 9:5	2 Peter 3:18
Revelation 9:11	Roma 11:36	1 Yohana 2:17
Revelation 11:7	Roma 12:2	2 Yohana 1:2
Revelation 17:8	Roma 16:27	Jude 1:13
Revelation 20:1	1 Mən Korinti 1:20	Jude 1:25
Revelation 20:3	1 Mən Korinti 2:6	Revelation 1:6
	1 Mən Korinti 2:7	Revelation 1:18
	1 Mən Korinti 2:8	Revelation 4:9
	1 Mən Korinti 3:18	Revelation 4:10
	1 Mən Korinti 8:13	Revelation 5:13
	1 Mən Korinti 10:11	Revelation 7:12
	2 Mən Korinti 4:4	Revelation 10:6

aïdios

Roma 1:20	1 Mən Korinti 8:13	Revelation 14:11
Jude 1:6	1 Mən Korinti 10:11	Revelation 15:7

aiōn

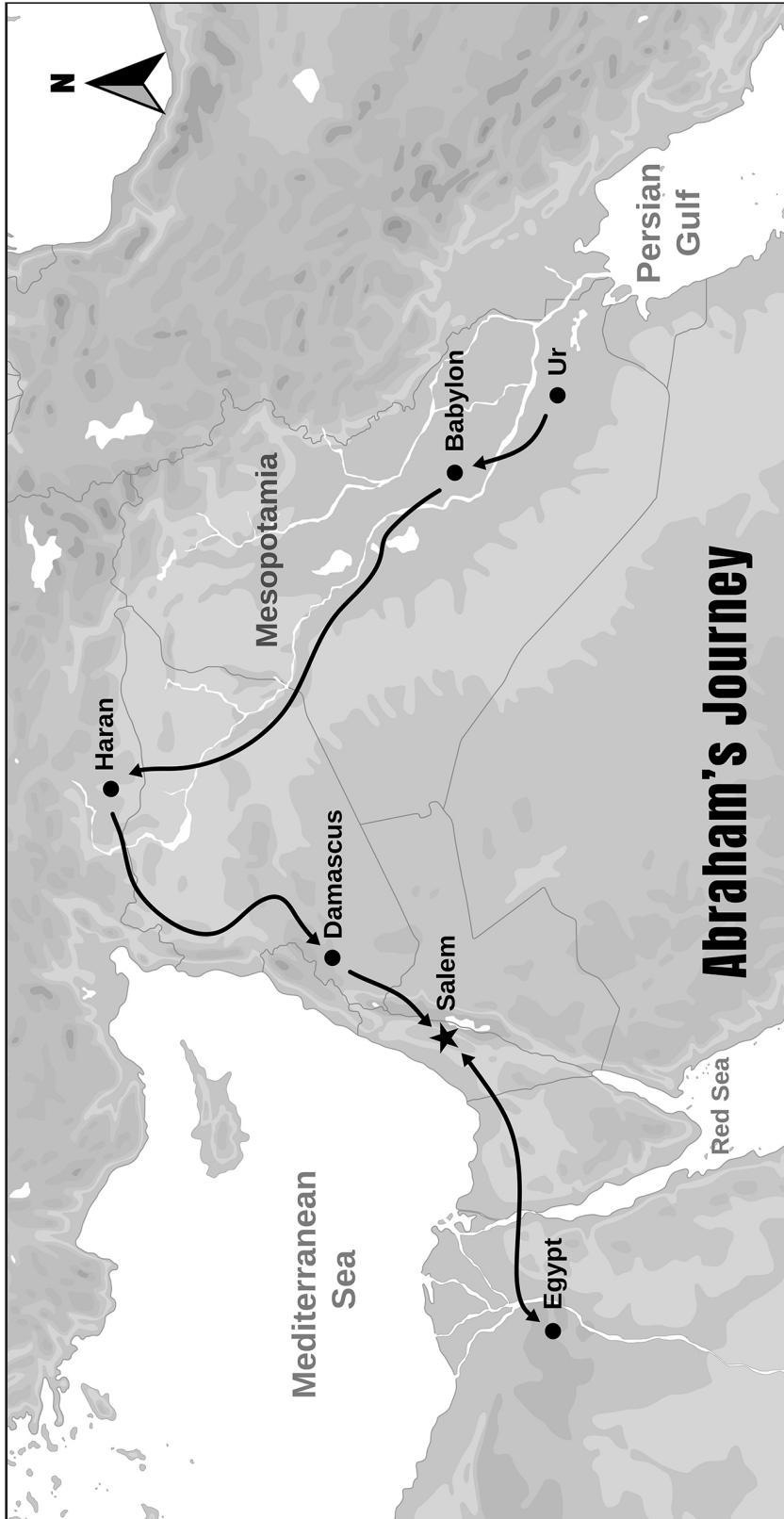
Matiyu 12:32	2 Mən Korinti 11:31	Revelation 15:3
Matiyu 13:22	Mən Galatiya 1:4	Revelation 19:3
Matiyu 13:39	Mən Galatiya 1:5	Revelation 20:10
Matiyu 13:40	Apisa 1:21	Revelation 22:5
Matiyu 13:49	Apisa 2:2	
Matiyu 21:19	Apisa 2:7	
Matiyu 24:3	Apisa 3:9	
Matiyu 28:20	Apisa 3:11	
Mark 3:29	Apisa 3:21	
Mark 4:19	Apisa 6:12	
Mark 10:30	Philippians 4:20	
Mark 11:14	Colossians 1:26	

Lukka 1:33	1 Timothy 1:17	Mark 3:29
Lukka 1:55	1 Timothy 6:17	Mark 10:17
Lukka 1:70	2 Timothy 4:10	Mark 10:30
Lukka 16:8	2 Timothy 4:18	Lukka 10:25
Lukka 18:30	Titus 2:12	Lukka 16:9
Lukka 20:34	Hebrews 1:2	Lukka 18:18
Lukka 20:35	Hebrews 1:8	Lukka 18:30
Yohana 4:14	Hebrews 5:6	Yohana 3:15
Yohana 6:51	Hebrews 6:5	Yohana 3:16
Yohana 6:58	Hebrews 6:20	Yohana 3:36
Yohana 8:35	Hebrews 7:17	Yohana 4:14
Yohana 8:51	Hebrews 7:21	Yohana 4:36
Yohana 8:52	Hebrews 7:24	Yohana 5:24
Yohana 9:32	Hebrews 7:28	Yohana 5:39
Yohana 10:28	Hebrews 9:26	Yohana 6:27
Yohana 11:26	Hebrews 11:3	Yohana 6:40
Yohana 12:34	Hebrews 13:8	Yohana 6:47
Yohana 13:8	Hebrews 13:21	Yohana 6:54
Yohana 14:16	1 Peter 1:23	Yohana 6:68

aiōnios

Matiyu 18:8
Matiyu 19:16
Matiyu 19:29
Matiyu 25:41
Matiyu 25:46

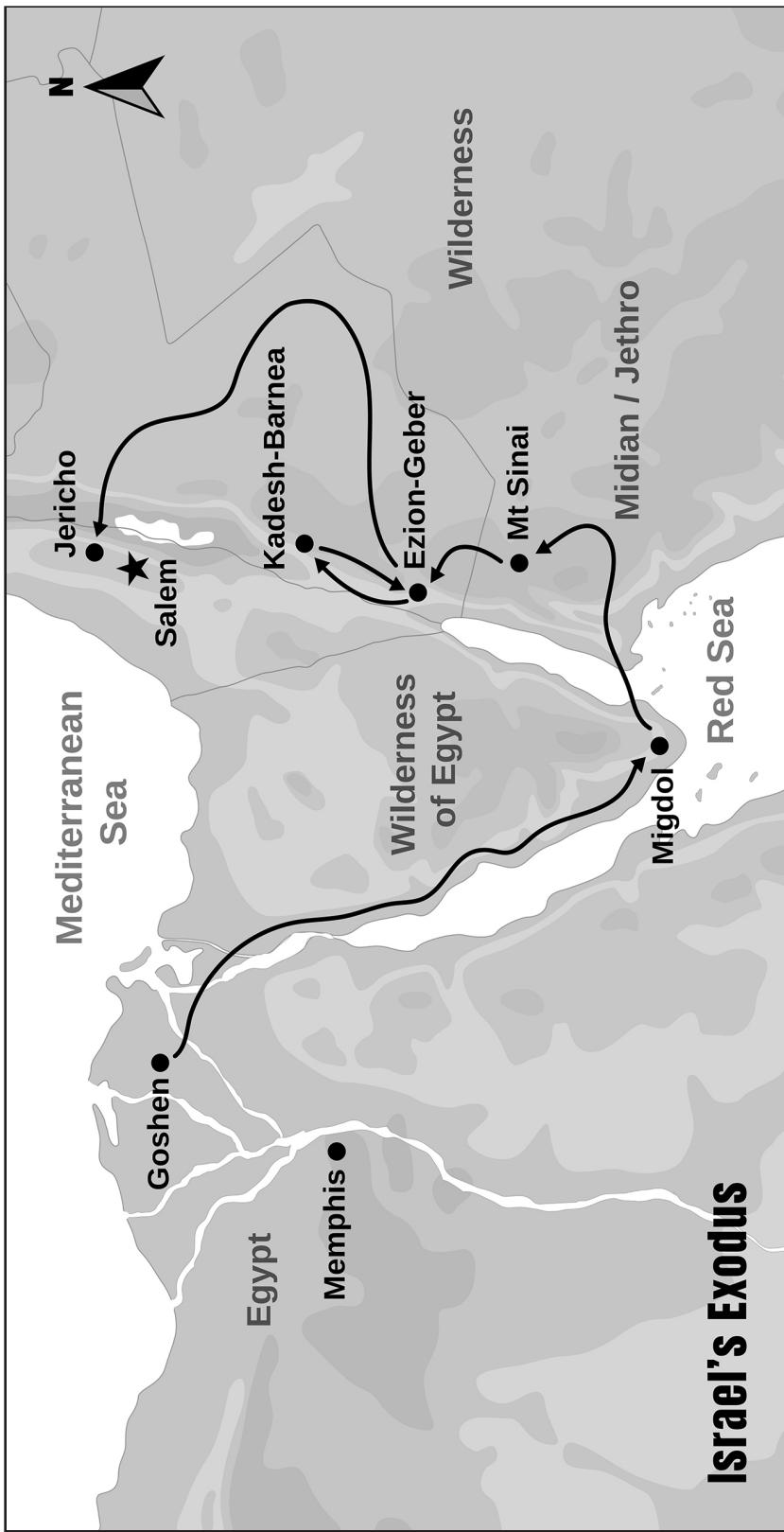
Yohana 10:28	Mark 9:45	Psalms 116:3
Yohana 12:25	Mark 9:47	Psalms 139:8
Yohana 12:50	Lukka 12:5	Psalms 141:7
Yohana 17:2	Yakubu 3:6	Proverbs 1:12
Yohana 17:3		Proverbs 5:5
Pälti wul 13:46		Proverbs 7:27
Pälti wul 13:48	Matiyu 11:23	Proverbs 9:18
Roma 2:7	Matiyu 16:18	Proverbs 15:11
Roma 5:21	Lukka 10:15	Proverbs 15:24
Roma 6:22	Lukka 16:23	Proverbs 23:14
Roma 6:23	Pälti wul 2:27	Proverbs 27:20
Roma 16:25	Pälti wul 2:31	Proverbs 30:16
Roma 16:26	1 Män Korintti 15:55	Ecclesiastes 9:10
2 Män Korintti 4:17	Revelation 1:18	Song of Solomon 8:6
2 Män Korintti 4:18	Revelation 6:8	Isaiah 5:14
2 Män Korintti 5:1	Revelation 20:13	Isaiah 7:11
Män Galatiya 6:8	Revelation 20:14	Isaiah 14:9
2 Thessalonians 1:9		Isaiah 14:11
2 Thessalonians 2:16		Isaiah 14:15
1 Timothy 1:16	Revelation 19:20	Isaiah 28:15
1 Timothy 6:12	Revelation 20:10	Isaiah 28:18
1 Timothy 6:16	Revelation 20:14	Isaiah 38:10
2 Timothy 1:9	Revelation 20:15	Isaiah 38:18
2 Timothy 2:10	Revelation 21:8	Isaiah 57:9
Titus 1:2		Ezekiel 31:15
Titus 3:7		Ezekiel 31:16
Philemon 1:15	Genesis 37:35	Ezekiel 31:17
Hebrews 5:9	Genesis 42:38	Ezekiel 32:21
Hebrews 6:2	Genesis 44:29	Ezekiel 32:27
Hebrews 9:12	Genesis 44:31	Hosea 13:14
Hebrews 9:14	Numbers 16:30	Amos 9:2
Hebrews 9:15	Numbers 16:33	Jonah 2:2
Hebrews 13:20	Deuteronomy 32:22	Habakkuk 2:5
1 Peter 5:10	1 Samuel 2:6	
2 Peter 1:11	2 Samuel 22:6	
1 Yohana 1:2	1 Kings 2:6	
1 Yohana 2:25	1 Kings 2:9	
1 Yohana 3:15	Job 7:9	
1 Yohana 5:11	Job 11:8	
1 Yohana 5:13	Job 14:13	
1 Yohana 5:20	Job 17:13	
Jude 1:7	Job 17:16	
Jude 1:21	Job 21:13	
Revelation 14:6	Job 24:19	
	Job 26:6	
eleēsē	Psalms 6:5	
Roma 11:32	Psalms 9:17	
	Psalms 16:10	
Geenna	Psalms 18:5	
Matiyu 5:22	Psalms 30:3	
Matiyu 5:29	Psalms 31:17	
Matiyu 5:30	Psalms 49:14	
Matiyu 10:28	Psalms 49:15	
Matiyu 18:9	Psalms 55:15	
Matiyu 23:15	Psalms 86:13	
Matiyu 23:33	Psalms 88:3	
Mark 9:43	Psalms 89:48	

Abraham's Journey

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

Mediterranean Sea

Sidon
Tyre
Caesarea-Philippi

Galilee
Capernaum
Bethsaida

Cana
Nazareth

Sychar

Samaria

Ephraim

Jerusalem ★
Bethany

Bethlehem

Judea

► Egypt

Decapolis

Peraea

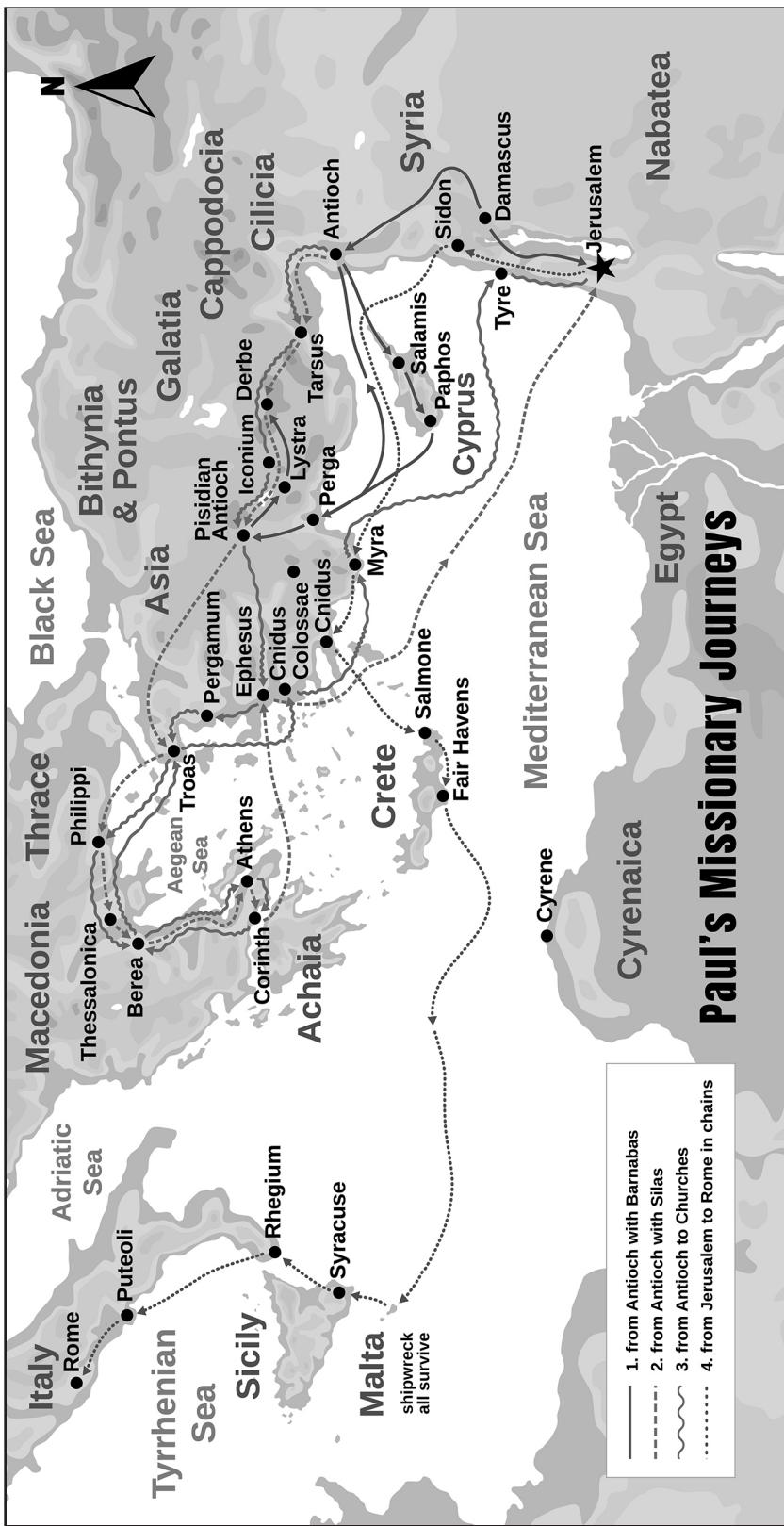
Jericho

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"

Mark 10:45

Jesus' Journeys

Paul's Missionary Journeys

Lishti qan go tet mal ami Bulus zhel qaq Yesu Almasihu də sq mbe də ta dəm də yen shinti qaq Yesu, yek sa zan ka ten də ta lak icin ten gəfə man təmti qaq Nya wu kan.

- Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people
- 1956 Jim Elliot martyred in Ecuador
- 1830 John Williams reaches Polynesia
- 1731 Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614 Japanese kill 40,000 Christians
- 1572 Jesuits reach Mexico
- 1517 Martin Luther leads Reformation
- 1455 Gutenberg prints first Bible
- 1323 Franciscans reach Sumatra
- 1276 Ramon Llull trains missionaries
- 1100 Crusades tarnish the church
- 1054 The Great Schism
- 997 Adalbert martyred in Prussia
- 864 Bulgarian Prince Boris converts
- 716 Boniface reaches Germany
- 635 Alopen reaches China
- 569 Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432 Saint Patrick reaches Ireland
- 397 Carthage ratifies Bible Canon
- 341 Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325 Niceae proclaims God is Trinity
- 250 Denis reaches Paris, France
- 197 Tertullian writes Christian literature
- 70 Titus destroys the Jewish Temple
- 61 Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52 Thomas reaches Malabar, India
- 39 Peter reaches Gentile Cornelius
- 33 Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
► Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

Fallen				Glory				
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth				
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3				
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City				
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers						
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth								
Luke 16:22 Blessed in Paradise								
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				Matthew 25:41 Revelation 20:10				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command								
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus								
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind				Revelation 20:13 Thalaasa				
				Revelation 19:20 Lake of Fire				
				Revelation 20:2 Abyss				

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Bùù at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our Good News sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Ten nak gwiṣí, ningó sak hwi mas mbalqñ ji díi atl de təg kofgánni, lakarsi təs dəm də mil lishti jini,
akqá nisi ma pəlti baptismá nə shin qə Aba suk qə Yen suk qə Shishi qə Nya. - Matthew 28:19

